UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE JURIDICE ȘI ECONOMICE

Cu titlu de manuscris
CZU: 343.222:343.35(478)(043.3)

ZAPOROJAN IANCU

RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU EXERCITAREA ATRIBUȚIILOR ÎN SECTORUL PUBLIC ÎN SITUAȚIE DE CONFLICT DE INTERESE

SPECIALITATEA 554.01 – DREPT PENAL ȘI EXECUȚIONAL PENAL

Teză de doctor în drept

Conducător științific: BRÎNZA Serghei,
doctor habilitat în drept,
profesor universitar

Autor:

CHIȘINĂU, 2026

© ZAPOROJAN IANCU, 2026

CUPRINSUL

ADNOTARE **5**

LISTA ABREVIERILOR **8**

INTRODUCERE **11**

1. ANALIZA MATERIALELOR ȘTIINȚIFICE PRIVIND RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU EXERCITAREA ATRIBUŢIILOR ÎN SECTORUL PUBLIC ÎN SITUAŢIE DE CONFLICT DE INTERESE **22**

1.1. Analiza materialelor științifice privind răspunderea pentru exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, publicate în Republica Moldova 23

1.2. Analiza materialelor științifice privind răspunderea pentru exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, publicate în străinătate 30

1.3. Sinteza problematicii tratate și a rezultatelor obținute în Capitolul 1 51

2. ANALIZA JURIDICO-PENALĂ A INFRACȚIUNILOR PREVĂZUTE LA ART. 326[1] CP RM **54**

2.1. Obiectul infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM 54

2.1.1. Obiectul juridic al infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM 54

2.1.2. Obiectul material (imaterial) al infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM 85

2.1.3. Victima infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM 99

2.2. Latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM 114

2.2.1. Infracțiunile de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, privite din perspectiva structurii componenței de infracțiune 114

2.2.2. Fapta prejudiciabilă prevăzută la art. 326[1] CP RM 123

2.2.3. Semnele secundare ale laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM 139

2.3. Latura subiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM 163

2.3.1. Vinovăția în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM 163

2.3.2. Semnele secundare ale laturii subiective a infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM 174

2.4. Subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM 198

2.4.1. Considerații generale privind subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM 198

2.4.2. Calitățile speciale ale subiectului infracţiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM 200

2.4.3. Participanții la infracțiunile prevăzute la art. 326[1] CP RM 237

2.5. Sinteza problematicii tratate și a rezultatelor obținute în Capitolul 2 242

3. REZULTATELE CARE AU FOST OBȚINUTE ÎN URMA ANALIZEI JURIDICO-PENALE A INFRACȚIUNILOR PREVĂZUTE LA ART. 326[1] CP RM 247

3.1. Rezultatele ce au fost obținute în urma analizei de drept penal a obiectului infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM 247

3.2. Rezultatele ce au fost obținute în urma analizei de drept penal a laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM 269

3.3. Rezultatele ce au fost obținute în urma analizei de drept penal a laturii subiective a infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM 288

3.4. Rezultatele ce au fost obținute în urma analizei de drept penal a subiectului infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM 301

3.5. Sinteza problematicii tratate și a rezultatelor obținute în Capitolul 3 318

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI 324

BIBLIOGRAFIE 333

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII 364

CV-UL AUTORULUI 365

ADNOTARE

Zaporojan Iancu, „Răspunderea penală pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese”. Teză de doctorat în drept. Școala Doctorală de Științe Juridice și Economice a Universității de Stat din Moldova. Chișinău, 2026

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 582 de titluri. Rezultatele obținute sunt publicate în 11 lucrări științifice.

Cuvintele-cheie: conflict de interese; avantaj patrimonial; exercitarea atribuţiilor de serviciu; persoană publică; persoană cu funcție de demnitate publică; persoană apropiată.

Scopul lucrării este de a investiga temeiurile răspunderii penale pentru faptele incriminate la art. 326[1] CP RM (având în vedere atât cadrul juridic extrapenal reprezentat de L132/2016, L133/2016, L82/2017 etc., cât și practica ANI), prin clarificarea aspectelor controversate legate de conflictul de interese în sectorul public și prin elaborarea de soluții apte să asigure depășirea problemelor sesizate.

Obiectivele cercetării: determinarea gradului de compatibilitate dintre reglementările interne și angajamentele internaționale asumate, în special privind protecția ordinii de drept contra conflictului de interese în sectorul public; clarificarea pozițiilor privind conținutul obiectului juridic generic, al obiectului juridic de subgrup, al obiectului juridic special, al obiectului material (imaterial) și a produsului infracțiunilor analizate; caracterizarea tuturor speciilor de victime ale infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM, etc.

Noutatea şi originalitatea ştiinţifică a tezei se reflectă în faptul că aceasta reprezintă prima cercetare științifică amplă dedicată analizei infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM. Contribuția autorului constă în conturarea unei perspective interpretative asupra dispoziției articolului respectiv, care integrează atât direcțiile de interes științific, cât și dificultățile întâlnite în practica aplicării, oferind clarificări privind temeiurile răspunderii penale.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante: conceptualizarea unui cadru teoretico-practic de interpretare a art. 326[1] CP RM, fapt care a generat clarificarea criteriilor de calificare a faptelor în baza acestui articol și care ar putea permite dinamizarea practicii de aplicare a art. 326[1] CP RM, în vederea perfecționării și consolidării reglementărilor – penale și nepenale – în materie de prevenire și combatere a conflictului de interese în sectorul public.

Semnificaţia teoretică a tezei: examinarea critică a normelor privind exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, îmbinată armonios cu analiza practicii de aplicare a art. 326[1] CP RM; propunerea de direcții inovatoare de dezvoltare științifică; deschiderea autentică a dezbaterii în spațiul academic și social; propunerea de mecanisme mai eficiente de protecție a valorilor și relațiilor sociale contra infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM.

Valoarea aplicativă a tezei: lucrarea identifică deficiențe de redactare legislativă, neclarități de interpretare și dificultăți de aplicare, propunând soluții *de lege ferenda*. Prin abordarea integrată a normelor penale și extrapenale, completată de perspective doctrinare și modele legislative internaționale, studiul contribuie atât la uniformizarea practicii și la creșterea previzibilității normelor, cât și la consolidarea protecției victimelor și la responsabilizarea subiecților potențiali.

Implementarea rezultatelor ştiinţifice. Rezultatele obținute au potențialul de a fi valorificate atât în mediul academic, cât și în practică, prin stimularea interesului pentru analiza infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM și dezvoltarea de cercetări suplimentare în acest domeniu. Ele pot sprijini formarea profesională a specialiștilor din domeniul dreptului și a studenților de la facultățile de drept, contribuind la îmbunătățirea competențelor acestora, dar și procesul legislativ orientat spre clarificarea și eficientizarea normelor penale. Totodată, aceste rezultate pot fi utilizate în campanii de informare publică, în vederea prevenirii și combaterii exercitării atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, susținând o mai bună înțelegere a riscurilor sociale implicate.

АННОТАЦИЯ

Запорожан Янку, «Уголовная ответственность за исполнение обязанностей в публичном секторе в ситуации конфликта интересов». Диссертация на соискание научной степени доктора права. Докторальная школа юридических и экономических наук Государственного университета Молдовы. Кишинэу, 2026

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография из 582 названий. Достигнутые результаты опубликованы в 11 научных работах.

Ключевые слова: конфликт интересов; имущественная выгода; исполнение служебных обязанностей; публичное лицо; лицо, исполняющее ответственную государственную должность; близкое лицо.

Цель работы – исследование оснований уголовной ответственности за деяния, предусмотренные ст. 326[1] УК РМ (с учётом внеуголовно-правового регулирования – Законов № 132/2016, № 133/2016, № 82/2017 и др. – и практики НОН), уточнение спорных аспектов, связанных с конфликтом интересов в публичном секторе, и выработка решений для преодоления выявленных проблем.

Задачи исследования: определить степень совместимости внутренних нормативных актов с принятыми международными обязательствами, особенно в части защиты правопорядка от конфликта интересов в публичном секторе; уточнить позиции касательно содержания общего, родового, непосредственного объекта, предмета и продукта данных деяний; охарактеризовать весь спектр категорий потерпевших от преступлений, предусмотренных ст. 326[1] УК РМ и т.д.

Научная новизна и оригинальность результатов исследования заключаются в том, что она является первым крупным исследованием, посвящённым анализу преступлений, предусмотренных ст. 326[1] УК РМ. Вклад автора состоит в формировании интерпретационного подхода к соответствующей норме, который объединяет как научные приоритеты, так и сложности, возникающие в правоприменительной практике, обеспечивая разъяснение оснований уголовной ответственности.

Полученные результаты, способствующие решению особо значимой научной проблемы, разрешенной в рамках проведенного диссертационного исследования: концептуализация теоретико-практической основы толкования ст. 326[1] УК РМ, что привело к уточнению критериев квалификации деяний по данной статье и может способствовать активизации практики её применения, с целью совершенствования и укрепления как уголовно-правовых, так и внеуголовно-правовых норм в сфере предотвращения и пресечения конфликта интересов в публичном секторе.

Теоретическая значимость: критическое рассмотрение норм, регулирующих исполнение обязанностей в публичном секторе в ситуации конфликта интересов, гармонично сочетаемое с анализом практики применения ст. 326[1] УК РМ; выдвижение инновационных направлений научного развития, подлинное развёртывание дискуссии в академической и общественной среде, а также предложение более эффективных механизмов защиты общественных ценностей и отношений от преступлений, предусмотренных ст. 326[1] УК РМ.

Практическая применяемость исследования: в работе выявляются недостатки законодательной техники, неясности толкования и сложности применения, при этом предлагаются решения *de lege ferenda*. Посредством комплексного подхода к уголовно-правовым и внеуголовно-правовым нормам, дополненного доктринальными взглядами и образцами международного законодательства, исследование способствует как унификации практики и повышению предсказуемости норм, так и укреплению защиты потерпевших и повышению ответственности потенциальных субъектов.

Апробация результатов диссертационного исследования. Полученные результаты имеют потенциал быть востребованными как в академической среде, так и на практике, стимулируя интерес к анализу преступлений, предусмотренных ст. 326[1] УК РМ, и развитию дополнительных исследований в этой области. Они могут способствовать профессиональной подготовке специалистов в сфере права и студентов юридических факультетов, повышая их компетенцию, а также совершенствованию законодательного процесса, направленного на уточнение и повышение эффективности уголовно-правовых норм. Кроме того, эти результаты могут быть использованы в кампаниях по информированию общественности с целью предотвращения и пресечения исполнения обязанностей в публичном секторе при наличии конфликта интересов, обеспечивая более глубокое понимание связанных с этим социальных рисков.

ANNOTATION

Zaporojan Iancu, "Criminal Liability for Exercising Duties in the Public Sector in a Situation of Conflict of Interest". PhD in Law thesis. Doctoral School of Legal and Economic Sciences of the State University of Moldova. Chișinău, 2026

The structure of the thesis: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 582 titles. The results achieved are published in 11 scientific papers.

Keywords: conflict of interest; material benefit; performance of official duties; public official; person holding a responsible state position; related person.

The purpose of the Ph.D. thesis is to examine the grounds for criminal liability for acts provided by the art. 326^1 CrC RM (taking into account extra-penal legal regulation – Laws No. 132/2016, No. 133/2016, No. 82/2017, etc. – and the practice of NIA), to clarify contentious aspects related to conflict of interest in the public sector, and to develop solutions to overcome the identified problems.

The objectives of investigation: to determine the degree of compatibility between domestic normative acts and the international obligations undertaken, especially regarding the protection of juridical order from conflicts of interest in the public sector; to clarify positions concerning the content of the general, generic, and special juridical object, as well as the material (immaterial) object and product of these acts; to characterize the full range of categories of victims of crimes provided by the art. 326^1 CrC RM, etc.

The scientific novelty and originality of the obtained results lie in the fact that this is the first large-scale study devoted to the analysis of crimes provided by the art. 326^1 CrC RM. The author's contribution consists in developing an interpretative approach to the relevant provision that integrates both academic priorities and the challenges arising in law enforcement practice, providing clarification of the grounds for criminal liability.

The obtained results which contribute solving of the foremost scientific problem: the conceptualization of a theoretical-practical basis for interpreting art. 326^1 CrC RM, which has led to the refinement of criteria for classifying acts under this article and may encourage more active application of its provisions, with the aim of improving and strengthening both criminal-law and extra-penal norms in the sphere of preventing and suppressing conflicts of interest in the public sector.

Theoretical importance: a critical examination of the norms regulating the performance of duties in the public sector in situation of conflict of interest, harmoniously combined with an analysis of the practice of applying art. 326^1 CrC RM; the proposal of innovative directions for academic development; the genuine unfolding of discussion in academic and public spheres; and the suggestion of more effective mechanisms for protecting public values and relations from crimes provided by the art. 326^1 CrC RM.

Practical value of the research paper: the study identifies shortcomings in legislative technique, ambiguities in interpretation, and difficulties in application, while proposing *de lege ferenda* solutions. Through a comprehensive approach to criminal-law and extra-penal norms, supplemented by doctrinal perspectives and examples from international legislation, the research contributes both to unifying practice and increasing the predictability of norms, as well as to strengthening victim protection and increasing the accountability of potential subjects.

Implementation of the scientific results. The results obtained have the potential to be in demand both in the academic environment and in practice, stimulating interest in analyzing crimes provided by the art. 326^1 CrC RM and encouraging further research in this field. They may contribute to the professional training of legal specialists and law students, enhancing their competence, as well as to improving the legislative process aimed at clarifying and increasing the effectiveness of criminal-law norms. Moreover, these results can be used in public awareness campaigns to prevent and suppress the performance of duties in the public sector in the presence of a conflict of interest, ensuring a deeper understanding of the related social risks.

LISTA ABREVIERILOR

alin.	– alineat
ANI	– Autoritatea Națională de Integritate
art.	– articol
CA RM	– Codul administrativ al Republicii Moldova
CC RM	– Codul contravențional al Republicii Moldova
CrC RM	– Criminal Code of the Republic of Moldova
CL SUA	– Codul de legi al Statelor Unite ale Americii
CP CE	– Codul penal al Confederației Elvețiene
CPG	– Codul penal al Greciei
CP MDL	– Codul penal al Marelui Ducat de Luxemburg
CP PA	– Codul penal al Principatului Andorra
CP PM	– Codul penal al Principatului Monaco
CP RB	– Codul penal al Regatului Belgiei
CP RN	– Codul penal al Regatului Norvegiei
CP RS	– Codul penal al Regatului Spaniei
CP RȚJ	– Codul penal al Regatului Ţărilor de Jos (Olanda)
CP RA	– Codul penal al Republicii Albania
CP RC	– Codul penal al Republicii Croaţia
CP RE	– Codul penal al Republicii Estonia
CP RF	– Codul penal al Republicii Franceze
CP RFDE	– Codul penal al Republicii Federale Democratice a Etiopiei
CP RFN	– Codul penal al Republicii Federale Nigeria
CP RFS	– Codul penal al Republicii Federale Somalia
CP RGa	– Codul penal al Republicii Gaboneze
CP RGu	– Codul penal al Republicii Guineea
CP RIM	– Codul penal al Republicii Islamice Mauritania
CP RL	– Codul penal al Republicii Letonia
CP RM	– Codul penal al Republicii Moldova
CP RMa	– Codul penal al Republicii Madagascar
CPR din 1968	– Codul penal al României din 1968
CPR din 2004	– Codul penal al României din 2004
CPR din 2009	– Codul penal al României din 2009

CP SE	– Codul penal al Statului Eritreea
CP UC	– Codul penal al Uniunii Comorelor
CRM	– Constituția Republicii Moldova
evid. ns.	– evidențierea noastră
L16/2008	– Legea nr. 16 din 15.02.2008 cu privire la conflictul de interese
L25/2008	– Legea nr. 25 din 22.02.2008 privind Codul de conduită a funcţionarului public
L158/2008	– Legea nr. 158 din 04.07.2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public
L199/2010	– Legea nr. 199 din 16.07.2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică
L155/2011	– Legea nr. 155 din 21.07.2011 pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcţiilor publice
L132/2016	– Legea nr. 132 din 17.06.2016 cu privire la Autoritatea Naţională de Integritate
L133/2016	– Legea nr. 133 din 17.06.2016 privind declararea averii și a intereselor personale
L82/2017	– Legea nr. 82 din 25.05.2017 a integrităţii
L66/2018	– Legea nr. 66 din 24.05.2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative
L270/2018	– Legea nr. 270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar
Legea României nr. 161/2003	– Legea României nr. 161 din 19.04.2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenţei în exercitarea demnităților publice, a funcţiilor publice şi în mediul de afaceri, prevenirea şi sancţionarea corupţiei
lit.	– literă
n.a.	– nota autorului
NIA	– National Integrity Authority
p.	– pagina
pct.	– punct
pp.	– paginile

Recomandarea CMCE	– Recomandarea R (2000) 10 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei privind codurile de conduita pentru funcţionarii publici
secț.	– secțiune
subpct.	– subpunct
UE	– Uniunea Europeană
vol.	– volum
НОН	– Национальный орган по неподкупности
УК РМ	– Уголовный кодекс Республики Молдова

INTRODUCERE

Actualitatea şi importanța temei abordate

Conflictul de interese în sfera publică subminează încrederea cetățenilor în instituții, deturnând procesul decizional de la servirea interesului general către satisfacerea unor agende particulare, ceea ce fragilizează coeziunea socială și eficiența administrării. În absența unor mecanisme eficiente de prevenire și sancționare, acest fenomen generează un climat de opacitate instituțională care inhibă controlul democratic și transparența administrativă. Mai mult, persistența sa favorizează acumularea de putere discreționară în mâinile unor actori privilegiați, reducând competitivitatea procesului decizional și diminuând calitatea politicilor publice.

Din rațiunile expuse anterior, prin Legea nr. 66 din 24.05.2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative[1] (în continuare – L66/2018), Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM) a fost completat cu art. 326[1]. Acest articol prevede răspunderea pentru faptele de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. Din nota informativă la proiectul, ce a precedat L66/2018[2], se desprinde că instituirea răspunderii penale pentru asemenea fapte își are fundamentul în constatarea că acestea erau sancționate exclusiv pe cale disciplinară, măsură apreciată ca ineficientă în raport cu beneficiile substanțiale ce pot fi obținute prin comiterea faptelor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. Incriminarea faptelor de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese are astfel menirea să asigure exercitarea acestor atribuții cu integritate și cu acordarea atenției prioritare interesului public, împiedicând folosirea atribuțiilor în interes personal.

Potrivit alin. (10) art. 12 din Legea nr. 133 din 17.06.2016 privind declararea averii și a intereselor personale (în continuare – L133/2016), „conflictul de interese consumat reprezintă fapta subiectului declarării de rezolvare a unei cereri/unui demers, de emitere a unui act administrativ, de încheiere directă sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, de luare sau de participare la luarea unei decizii în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică cu încălcarea prevederilor alin. (4) și (7).”[3] Se poate observa ușor că această definiție legislativă coincide, sub rezerva unor derogări, cu dispoziția din alin. (1) art. 326[1] CP RM. Răspunderea disciplinară, prevăzută de alin. (4) art. 23 din L133/2016 (și, totodată, de lit. b)

[1] A se vedea: Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative: nr. 66 din 24.05.2018. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 181, art. 327.

[2] A se vedea: *Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 326[1]; Codul contravențional – art. 313[4], 313[5], 313[6] ș.a.)*. [citat 15.08.2023] Disponibil: https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=65d5abec-373b-4a49-8c37-7079370303e7

[3] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

alin. (1) art. 39 al Legii nr. 132 din 17.06.2016 cu privire la Autoritatea Naţională de Integritate[4] (în continuare – L132/2016)), nu ar fost suficientă pentru a reflecta în toate situațiile gradul de pericol social al unui conflict de interese consumat. În unele situații, valoarea avantajului patrimonial, a cărui obținere o urmărește făptuitorul, poate fi disproporționat de mare în raport cu consecințele pe care le-ar presupune eliberarea / revocarea / demiterea din funcție a făptuitorului.[5] Cu alte cuvinte, răspunderea disciplinară poate să nu aibă efectul preventiv și disuasiv scontat atunci când se aplică în cazul unui conflict de interese consumat ce prezintă un grad de prejudiciabilitate mai mare.

Pentru a scoate în evidență asemenea cazuri și, implicit, pentru a delimita ilicitul penal de ilicitul disciplinar, în dispoziția din alin. (1) art. 326[1] CP RM a fost stabilit un scop special: „în vederea obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale”.[6] În consecință, au fost create condiții pentru excluderea riscului de evaluare imprecisă a gradului prejudiciabil al faptei săvârșite, precum și pentru aplicarea unui tratament juridic inadecvat pentru fapta comisă.

Unele părți din dispoziția art. 326[1] CP RM și anumite norme extrapenale, la care face trimitere acest articol, deja par să fi atins un prag de uzură normativă, în care ambiguitatea formulărilor și insuficiența conceptuală afectează nu doar aplicabilitatea practică, ci și funcția preventivă a incriminării. Într-un context juridic marcat de dinamica infracționalității gulerelor albe și de exigențele internaționale privind integritatea funcției publice, aceste norme se dovedesc nu întotdeauna eficiente. Cercetarea propusă își asumă rolul de a analiza aprofundat neajunsurile cadrului normativ în materie, oferind soluții menite să restabilească echilibrul dintre claritatea normativă, eficiența sancționatorie și coerența sistemică.

Încadrarea temei în preocupările internaționale

Aderarea fermă a Republicii Moldova la standardele internaționale de prevenire și combatere a infracționalității funcționează ca un mecanism-cheie pentru descoperirea, documentarea și sancționarea manifestărilor de conflict de interese din sectorul public. Această orientare nu doar

[4] A se vedea: Legea cu privire la Autoritatea Naţională de Integritate: nr. 132 din 17.06.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 245-246, 511.

[5] ZAPOROJAN, Iancu. Exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese: abordări doctrinare privind oportunitatea de incriminare. În: *Realităţi şi perspective în domeniul ştiinţelor juridice contemporane, 15 septembrie 2023, Chişinău.* Chişinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2023, pp. 133-136. ISBN 978-9975-62-695-8.

[6] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.

întărește încrederea cetățenilor în integritatea actului administrativ, ci și consolidează arhitectura instituțională prin alinierea ei la principiile transparenței, responsabilității și bunei guvernări.

Astfel, în temeiul alin. 4 art. 7 și alin. 5 art. 8 ale Convenției ONU împotriva corupției[7], statele părți sunt chemate să elaboreze și să consolideze cadre juridice menite să asigure transparența și să minimizeze apariția conflictelor de interese în sectorul public; totodată, acestea au responsabilitatea de a stabili norme prin care funcționarii publici să declare interesele personale ce pot influența imparțialitatea exercitării funcțiilor lor. Din art. 13 al Recomandării R (2000) 10 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei privind codurile de conduita pentru funcționarii publici[8] (în continuare – Recomandării CMCE) rezultă: conflictul de interese apare atunci când interesul personal al funcționarului public – direct sau aparent – poate afecta imparțialitatea actului său; el trebuie recunoscut, evitat, declarat și înlăturat. Alin. (2) și (5) art. 424 din Acordul de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană[9] prevăd obligația autorităților moldovene de a preveni, detecta și sancționa, printre altele, conflictele de interese în gestionarea fondurilor europene, asigurând transparența, tratamentul egal și buna gestiune financiară. În aceste norme nu se conține recomandarea de a sancționa penal conflictele de interese în sectorul public. Pe de altă parte, în conformitate cu art. 425 din acest Acord, „autoritățile din Republica Moldova asigură cercetarea și urmărirea penală a cazurilor presupuse și reale de [...] conflict de interese, depistate în urma controalelor naționale sau ale UE. [...]”.[10] Această din urmă normă poate fi interpretată ca o recomandare indirectă de a incrimina conflictele de interese în sectorul public, fără a se preciza dacă această incriminare trebuie să fie *nomen juris*.

Legiuitorul din Republica Moldova a optat pentru o reglementare distinctă a formelor de răspundere juridică aplicabile în cazurile de conflict de interese din sectorul public. Cu toate că lipsește o recomandare la nivel internațional de incriminare a unor astfel de fapte, ideea de graduare a răspunderii pentru ilicitul penal și pentru ilicitul disciplinar este conceptual fundamentată. Prevenirea și sancționarea eficientă a conflictelor de interese în sectorul public constituie o condiție esențială pentru consolidarea încrederii în actul administrativ și pentru protejarea integrității instituționale. Aceste mecanisme nu doar că reduc riscul abuzurilor, ci

[7] A se vedea: *United Nations Convention against Corruption*. [citat 15.08.2023] Disponibil: https://www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf
[8] A se vedea: *Recommendation No. R (2000)10 of the Committee of Ministers to Member states on codes of conduct for public officials*. [citat 17.07.2025] Disponibil: https://rm.coe.int/16806cc1ec
[9] A se vedea: Acordul de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 185-199.
[10] Acordul de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 185-199.

contribuie la edificarea unui cadru administrativ transparent, responsabil și orientat spre interesul public.

Încadrarea temei în preocupările naţionale și zonale

În țara noastră, apărarea ordinii de drept împotriva riscurilor generate de conflictele de interese în sectorul public se realizează printr-un cadru normativ complex, fiind alcătuit din norme interne ce completează și consolidează angajamentele internaționale asumate de Republica Moldova. În acest context, în Constituția Republicii Moldova (în continuare – CRM) atrag atenția prevederile din: alin. (3) art. 1: „Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile şi libertăţile lui, dreptatea [...] reprezintă valori supreme şi sunt garantate”[11]; art. 55: „Orice persoană îşi exercită drepturile şi libertăţile constituţionale cu bună-credinţă, fără să încalce drepturile şi libertăţile altora”.[12] În conformitate cu lit. a) alin. (2) art. 45 al Legii nr. 82 din 25.05.2017 a integrităţii (în continuare – L82/2017), „sunt infracţiuni următoarele acte conexe actelor de corupție [...] exercitarea atribuţiilor de serviciu în sectorul public în situaţie de conflict de interese.”[13] Art. 23 al L133/2016 stabilește că „încălcarea prevederilor prezentei legi atrage răspundere disciplinară [...] sau penală, după caz”[14] (alin.(2)); „fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta a soluționat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese constituie temei pentru tragere la răspundere [...] penală și/sau, după caz, pentru revocarea, destituirea sau încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului în cauză”[15] (alin. (4)). Pornind de la cadrul extrapenal existent, art. 326[1] CP RM consacră interdicția de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese și reglementează pedeapsa aplicabilă în cazul încălcării acestei interdicții.

Cercetarea noastră se bazează atât pe un cadru reglementar apreciabil, cât și pe o bibliografie științifică variată. Această fundamentare teoretică include lucrări elaborate de autori din Republica Moldova și din alte spații academice. Lucrările consultate oferă nu doar suport conceptual, ci și o diversitate de perspective care contribuie la aprofundarea analizei. Prin valorificarea acestor surse,

[11] Constituția Republicii Moldova: nr. 1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1, 5.
[12] Ibidem.
[13] Legea integrităţii: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
[14] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[15] Ibidem.

ne propunem să susținem argumentele formulate și să oferim o contribuție relevantă la dezvoltarea cunoașterii științifice în domeniul abordat.

Astfel, analiza noastră se sprijină pe contribuțiile științifice ale doctrinarilor: O. Bivol; S. Brînza; R. Capbătut; C. Chihai; A. Codreanu; A. Dupu; A. Eșanu; V. Guțuleac; A. Hemei; V. Moraru; T. Mostovei; A. Popovici; V. Stati (Republica Moldova); N. Nikolov (Bulgaria); R.F. Cranston (Marea Britanie); T.M. Bărăgan; C.M. Bobașu; S. Bogdan; C. Ceascai; A. Chirilă; T. Chiuariu; G. Cirimbei; R. Jurj-Tudoran; A. Lazăr; M. Mareș; V. Mirișan; L. Pușcașu; M.V. Tudoran; N.-C. Ursulescu; G.A. Ușurelu (România); A.M. Abaihanova; E.A. Antonovskaia; A.V. Beletki; Z.A. Ciociueva; N.A. Ghilmitdinova; B.N. Golovkin; S.V. Lavrentieva (Rusia); Ö.F. Gençkaya (Turcia); A.G. Alexeev; O.Iu. Andrușcenko; M.A. Anișcenko; O.I. Bezpalova; K.L. Bugaiciuk; P. Demiak; O.V. Djafarova; A.O. Diciko; R. Dutka; L.S. Gamburg; V.O. Ivanțov; M.A. Komziuk; I.D. Pastuh; V.V. Pivovarov; S.O. Șatrava; O.V. Tokar-Ostapenko; Z. Zaghinei-Zabolotenko; L.O. Zavgorodnea (Ucraina); B. Ismailov; S. Mansurova (Uzbekistan), etc.

Încadrarea temei în preocupările colectivului de cercetare

Șase autori din cadrul Departamentului Drept Penal al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova – S. Brînza, A. Eșanu, V. Moraru, V. Stati (din personalul științifico-didactic), C. Chihai și O. Bivol (din rândul doctoranzilor) – au avut un rol important în consolidarea doctrinei privind infracțiunile care sunt specificate la art. 326^1 CP RM. Lucrările acestor autori reprezintă fundamentul teoretic al răspunderii pentru infracțiunile respective, contribuind semnificativ la aprofundarea continuă a cunoașterii esenței lor juridice.

Încadrarea temei în context inter- și transdisciplinar

Cercetarea întreprinsă de noi depășește cadrul unei analize exclusiv juridico-penale a exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, propunând o abordare multifactorială asupra fenomenului de conflict de interese în ansamblul său. Problemele, asociate infracțiunilor consemnate la art. 326^1 CP RM, implică o rețea de interdependențe normative și nu numai, ce transcend granițele dreptului penal, intersectându-se cu alte ramuri juridice și cu discipline nejuridice relevante. În acest sens, vorbim despre lucrările autorilor: I. Didenko. D.E. Simakova, A.C. Tarsia, I.A. Votcenko, O. Zlobina etc. (criminologie); E.N. Ivanova, V.V. Pivovarov etc. (conflictologie); N.M. Corceak, Iu.S. Danilenko, L.I. Ievleva, V.I. Mihailov etc. (deontologie); A. Codreanu, M. Dogaru, I. Pastuh, L.O. Zavgorodnea etc. (drept administrativ); V. Hâncu, L. Săuleanu etc. (dreptul afacerilor); I.A. Pahomova, S.N. Șeverdeaev etc. (drept constituțional); K.L. Bugaiciuk, D.V. Gudkov, M.A. Komziuk etc. (drept contravențional); O. Bivol, S. Bogdan, S. Brînza, C. Ceascai, C. Chihai, A. Chirilă, A. Eșanu, A. Lazăr, V. Mirișan, V.

Moraru, V. Stati, M.V. Tudoran, N.-C. Ursulescu etc. (drept penal); O. Kovalenko, A. Popovici etc. (științe administrative), etc.

Prezentarea rezultatelor cercetărilor anterioare privitoare la tema aleasă

O serie de autori din domeniul științelor penale au dedicat studii problematicii răspunderii pentru faptele incriminate în art. 326[1] CP RM: O. Bivol, S. Brînza, C. Chihai, V. Moraru, V. Stati etc. Deși au fost publicate câteva cercetări pe tema infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, acestea abordează fie doar fragmente ale problematicii enunțate fără a contura o examinare completă a infracțiunilor respective, fie reprezintă doar puncte de plecare pentru o examinare mai consistentă a răspunderii penale pentru faptele incriminate în art. 326[1] CP RM.

De asemenea, între autorii analizați apar uneori neconcordanțe de perspectivă, concretizate în dezacorduri conceptuale privind: a) oportunitatea de incriminare a faptelor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM; b) posibilitatea de raportare a infracțiunilor, ce sunt specificate de art. 326[1] CP RM, la categoria de infracțiuni de corupție; c) oportunitatea de sancționare penală a exercitării atribuţiilor în sfera publică în situaţie de conflict de interese; d) structura componențelor de infracțiuni prevăzute de acest articol; e) conținutul unor modalități normative ale acțiunii principale din cadrul faptei prejudiciabile care sunt specificate în art. 326[1] CP RM; f) motivul infracțiunilor prevăzute de acest articol, etc.

Investigarea științifică continuă este posibilă tocmai datorită aportului adus de perspectivele diverse. În doctrină, opiniile divergente referitoare la interpretarea art. 326[1] CP RM, chiar dacă nu sunt numeroase, devin surse de progres, nu obstacole, oferind astfel prilejul de a revizui argumente și de a formula concluzii mai precise. Această pluralitate, care în același timp alimentează un proces de reflecție continuă, deschide noi perspective asupra problemelor complexe ale dreptului penal.

Literatura de specialitate din alte țări a ocupat un loc central în această teză de doctorat, oferind perspective complementare esențiale. Aceste contribuții au modelat direcțiile de analiză privind infracțiunile specificate la art. 326[1] CP RM, au servit drept bază pentru articularea și validarea concluziilor, au evidențiat importanța dialogului științific transnațional, confirmând astfel utilitatea schimbului de cunoștințe în științele juridice. Printre asemenea contribuții remarcăm studiile care au fost întreprinse de: A.G. Alexeev; O.Iu. Andrușcenko; M.A. Anișcenko; O.I. Bezpalova; S. Bogdan; K.L. Bugaiciuk; C. Ceascai; A. Chirilă; T. Chiuariu; G. Cirimbei; R. Jurj-Tudoran; A. Lazăr; M. Mareș; V. Mirișan; V.V. Pivovarov; L. Pușcașu; M.V. Tudoran; N.-C. Ursulescu; Z. Zaghinei-Zabolotenko; L.O. Zavgorodnea etc. Examinarea modelelor și a concluziilor sugerate de acești autori a scos la iveală zonele de vulnerabilitate ale cadrului normativ național și a facilitat propuneri concrete de ameliorare. Perspectiva comparată a funcționat ca un

reper pentru aprecierea specificului local. În acest fel, demersul nostru s-a sprijinit pe argumente coerente, consolidând relevanța cercetării.

Scopul acestei lucrări este de a investiga temeiurile – real și juridic – ale răspunderii penale pentru faptele incriminate la art. 326[1] CP RM (având în vedere atât cadrul juridic extrapenal reprezentat de L132/2016, L133/2016, L82/2017 etc., cât și practica Autorității Naționale de Integritate (în continuare – ANI)), prin clarificarea aspectelor controversate legate de conflictul de interese în sectorul public (cu accent pe implicațiile juridico-penale ale unui asemenea conflict) și prin elaborarea de soluții apte să asigure depășirea problemelor sesizate.

Obiectivele cercetării: 1) investigarea critică a pozițiilor din doctrina de specialitate cu privire la răspunderea penală pentru infracțiunile de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, reliefând zonele de consens și tensiunile interpretative; 2) examinarea normelor din afara legii penale, care au o funcție de referință, fiind utile pentru interpretarea termenilor și sintagmelor din dispoziția art. 326[1] CP RM; 3) analiza legislației penale a altor state și a reglementărilor care nu mai sunt în vigoare, aplicate pe teritoriul Republicii Moldova sau în alte state, valorificând modelele eficiente pentru a fi eficientizată incriminarea faptelor specificate la art. 326[1] CP RM; 4) determinarea gradului de compatibilitate dintre reglementările interne și angajamentele internaționale asumate, în special privind protecția ordinii de drept contra conflictului de interese în sectorul public; 5) clarificarea pozițiilor privind conținutul obiectului juridic generic, al obiectului juridic de subgrup, al obiectului juridic special, al obiectului material (imaterial) și a produsului infracțiunilor analizate; 6) caracterizarea tuturor speciilor de victime ale infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM; 7) stabilirea semnelor laturii obiective a acestor infracțiuni; 8) identificarea structurii faptei prejudiciabile consemnate la art. 326[1] CP RM; 9) examinarea modalităților normative ale acțiunii principale și ale inacțiunii adiacente din componența faptei prejudiciabile care este consemnată la art. 326[1] CP RM, a ambianței și a timpului de săvârșire a faptei respective; 10) clarificarea pozițiilor privind forma de vinovăție pe care făptuitorul o exprimă în raport cu infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM; 11) examinarea motivului și scopului acestor infracțiuni; 12) identificarea condițiilor cerute expres în art. 326[1] CP RM și a celor care rezultă din interpretarea acestui articol, pentru a stabili subiectul infracțiunilor specificate în art. 326[1] CP RM; 13) delimitarea acestor infracţiuni de alte fapte prevăzute de legea penală; 14) disocierea infracțiunilor, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, de unele fapte contravenționale și de unele abateri disciplinare, fiind analizată posibilitatea cumulului dintre răspunderea penală, pe de o parte, și răspunderea contravențională sau disciplinară, pe de altă parte; 15) investigarea practicii judiciare relevante din Republica Moldova și din România, precum și a practicii ANI; 16) inventarierea neajunsurilor de tehnică legislativă și

de previzibilitate ce caracterizează art. 326[1] CP RM, formularea de soluții interpretative și propuneri legislative.

Ipoteza de cercetare își găsește fundamentul în ideile expuse mai jos:

– temeiul pentru aplicarea art. 326[1] CP RM îl reprezintă fapta subiectului de declarare referitor la care s-a constatat că acesta s-a aflat în conflict de interese consumat;

– în prezența conflictului de interese consumat, dacă făptuitorul urmărește scopul prevăzut de art. 326[1] CP RM, vorbim despre consumarea uneia dintre infracțiunile prevăzute de acest articol. În prezența conflictului de interese real, dacă făptuitorul urmărește același scop, vorbim, după caz, fie despre perioada internă de desfășurare a activității infracționale prevăzute de acest articol, fie despre perioada externă de desfășurare a unei asemenea activități (mai precis – despre tentativa de infracțiune). În prezența conflictului de interese potenţial, dacă făptuitorul urmărește scopul prevăzut de art. 326[1] CP RM, vorbim numai despre perioada internă de desfășurare a activității infracționale prevăzute de acest articol;

– în toate cazurile de săvârșire a infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, acțiunea principală este însoțită de inacțiunea adiacentă. Or, obligația de a declara conflictul de interese real (prin informarea decidenților corespunzători) îi revine anume subiectului acestor infracțiuni, nu altcuiva;

– în toate cazurile de săvârșire a infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM: a) acțiunea principală este însoțită de inacțiunea adiacentă, și anume – de nedeclararea conflictului de interese real; b) este prezentă ambianța de săvârșire a infracțiunii, și anume – nesoluționarea conflictului de interese real de către conducătorul organizației publice, ANI sau Consiliul de Integritate, după caz;

– în cazul infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM, motivul special constă în interesul personal care reflectă doar parțial înțelesul acestei noțiuni din art. 2 din L133/2016.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese

Teza de doctorat are o temelie conceptuală complexă, incluzând doctrina, legislația națională penală și extrapenală, norme internaționale și europene, jurisprudența din Republica Moldova și din România. În lipsa unei practici judiciare evoluate de aplicare a art. 326[1] CP RM, am recurs la examinarea unor cazuri relevante din practica ANI. Analiza acestor cazuri este admisibilă și concludentă, întrucât temeiul pentru aplicarea art. 326[1] CP RM îl reprezintă fapta subiectului de declarare referitor la care s-a constatat (de către ANI) că acesta s-a aflat în conflict de interese consumat.

Metodele de cercetare logică, istorică, sistemică și juridico-comparativă au fost aplicate în vederea realizării scopului investigației de față.

Detaliind, menționăm că:

1) *metoda de cercetare logică* constituie un instrument recurent al demersului nostru științific, fiind valorificată atât pentru determinarea elementelor constitutive ale infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, cât și, mai ales, pentru determinarea posibilității de: concurs dintre aceste infracțiuni și alte infracțiuni sau fapte care nu au un caracter penal; concurență dintre art. 326[1] CP RM și alte norme penale sau norme contravenționale sau disciplinare;

2) *metoda de cercetare istorică* a servit la reconstituirea traseului sinuos de incriminare a exercitării atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, prin analiza proiectelor care au stat la baza art. 326[1] CP RM, precum și a cadrului juridic extrapenal care nu mai este în vigoare, pentru a evidenția adaptarea reglementărilor actuale la realitățile interne și la angajamente internaționale;

3) *metoda de cercetare sistemică* a permis interpretarea art. 326[1] CP RM prin raportare la ansamblul normativ penal, în particular, și la ansamblul normativ juridic, în general, din care face parte. Multe dintre conceptele utilizate în acest articol – precum „conflict de interese", „act administrativ", „act juridic", „persoană apropiată", „fonduri publice" etc. – nu sunt definite în legea penală, ceea ce impune corelarea cu reglementările extrapenale;

4) *metoda juridico-comparativă* a fost folosită pentru a pune în oglindă norme penale din diverse legislații, de la state UE la spații extraeuropene, obiectul investigării fiind normele care se aseamănă cu art. 326[1] CP RM. Analiza a permis evidențierea diferențelor esențiale și extragerea unor modele legislative capabile să inspire armonizarea și consolidarea protecției ordinii de drept împotriva exercitării atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese.

Sumarul capitolelor tezei

Structura lucrării cuprinde trei capitole, fiecare fiind încheiat printr-o secțiune de sinteză a problematicii abordate și a rezultatelor care au fost obținute.

În Capitolul 1 – *Analiza materialelor științifice privind răspunderea penală pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese* – se examinează: materialele științifice privind răspunderea pentru exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, publicate în Republica Moldova; materialele științifice privind răspunderea pentru exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, care au fost publicate în străinătate.

Obiectivul primordial al exegezei din Capitolul 1 îl constituie investigarea aprofundată a viziunilor doctrinare privind răspunderea pentru infracțiunile prevăzute la art. 326[1] CP RM. Analiza reunește perspective din doctrina națională și internațională, surprinzând divergențele de opinie – de la încadrări ca act de corupție, până la tratamente juridice distincte sau conexe – și

relevă impactul acestora asupra practicii de aplicare a răspunderii penale. În plan secundar, cercetarea realizează comparații legislative, evidențiază lacunele cadrului normativ și clarifică structura obiectului juridic al infracțiunilor ce sunt prevăzute la art. 326[1] CP RM, subliniind funcția de dublă prevenție a normei. Într-un context doctrinar dominat de articole și cu puține monografii de referință, Capitolul 1 propune o sinteză critică și integrată, oferind repere ferme pentru interpretarea și aplicarea art. 326[1] CP RM.

În Capitolul 2 – *Analiza juridico-penală a infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM* – cercetarea se axează asupra: obiectului infracțiunilor (și anume – obiectul juridic general, generic, de subgrup și cel special, obiectul material și cel imaterial, produsul, precum și categoriile de victime vizate); laturii obiective (condițiile pe care trebuie să le întrunească fapta prejudiciabilă, ambianța și timpul de săvârșire a infracțiunii); laturii subiective (forma vinovăției și elementele secundare aferente); subiectului infracțiunii (condițiile generale pe care le satisface subiectul infracțiunii, calitățile speciale ale subiectului infracţiunii, trăsăturile individualizante ale participanților la infracțiune).

Obiectivele vizate prin această analiză sunt: clarificarea valorilor și relațiilor sociale care alcătuiesc obiectul juridic general, generic, de subgrup și special, în context național și comparat; analiza pozițiilor doctrinare privind catalogarea infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM drept infracțiuni de corupție; stabilirea conținutului obiectului material (imaterial) și al produsului acestor infracțiuni; interpretarea noțiunilor-cheie (act administrativ, act juridic, decizie etc.) și stabilirea relevanței acestora în contextul examinării obiectului material (imaterial) și a produsului infracțiunii; identificarea caracteristicilor pe care le posedă victimele infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM; examinarea problemei structurii componențelor de infracțiuni prevăzute de acest articol; determinarea structurii și a conținutului faptei prejudiciabile prevăzută la art. 326[1] CP RM; stabilirea caracteristicilor semnelor secundare ale laturii obiective a infracțiunilor prevăzute de acest articol; analiza problemei vinovăției manifestate în ipoteza infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM; examinarea semnelor secundare ale laturii subiective a infracțiunilor consemnate de acest articol; determinarea calităților speciale ale subiectului infracţiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM; caracterizarea participanților la infracțiunile prevăzute de acest articol; analiza jurisprudenței relevante și a practicii ANI în materie de conflict de interese; evidențierea lacunelor legislative și a dificultăților de interpretare practică.

Capitolul propune o abordare integrată, în care analiza normativă, doctrina de specialitate și comparația internațională converg spre fundamentarea unei interpretări unitare și aplicabile a art. 326[1] CP RM, capabilă să depășească incertitudinile actuale și să ofere repere temeinice pentru doctrină, jurisprudență și legiferare.

Capitolul 3 – *Rezultatele care au fost obținute în urma analizei juridico-penale a infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM* – se construiește în jurul amprentei personale a autorului, valorificând analiza minuțioasă și argumentarea cu precizie științifică. Capitolul pune în lumină modul în care aceste rezultate nu doar contribuie la interpretarea art. 326[1] CP RM, ci și redefinesc conținutul juridic al acestuia, asigurând la o înțelegere mai limpede și mai nuanțată a implicațiilor de drept penal ale conflictului de interese în sectorul public.

Cercetarea nu se limitează la a inventaria elemente, ci urmărește să arate de ce art. 326[1] CP RM funcționează așa cum este și unde se frânge coerența sa normativă. În acest cadru, autorul: demontează ideea că art. 326[1] CP RM ar incrimina fapte de corupție, explicând în ce fel conflictul de interese urmează o paradigmă proprie, distinctă; trasează arhitectura obiectului juridic – de la cel general la cel special – și demonstrează unitatea lui structurală; fixează, cu precizie, ce intră în sfera obiectului material (imaterial), și, respectiv a produsului infracțiunii, în dependență de modalitățile normative sub care se prezintă acțiunea principală din cadrul faptei prejudiciabile prevăzute la art. 326[1] CP RM; diferențiază criterial gradul prejudiciabil al infracțiunilor prevăzute la alin. (1) și lit. (2) alin. (2) art. 326[1] CP RM, ancorându-le în calitatea specială a subiectului; clarifică statutul de victimă al organizației publice și trasează granițele excluderilor din sfera de victimă a infracțiunii; redefinește sectorul public ca spațiu normativ în care încălcarea obligațiilor de serviciu, nelegată de corupție, poate genera răspundere penală; analizează condițiile de tipicitate al faptei prejudiciabile prevăzute la art. 326[1] CP RM; examinează vinovăția, motivul și scopul infracțiunilor prevăzute de acest articol; analizează subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM, cu atenție la calitățile speciale și la aspectele legate de participanți, etc.

Finalitatea acestei analize este dublă: pe de o parte, identifică deficiențele ce reduc claritatea și previzibilitatea textului art. 326[1] CP RM; pe de altă parte, propune soluții *de lege ferenda* care au menirea să consolideze aplicabilitatea normei și să uniformizeze interpretarea ei de către practicieni. În plan secund, sunt explorate situații-limită și ipoteze controversate, asigurând astfel o radiografie completă a infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM.

1. ANALIZA MATERIALELOR ȘTIINȚIFICE PRIVIND RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU EXERCITAREA ATRIBUȚIILOR ÎN SECTORUL PUBLIC ÎN SITUAŢIE DE CONFLICT DE INTERESE

Lui V. Stati îi aparţin cuvintele: „Partea specială a ştiinţei dreptului penal reprezintă un instrument plurifuncţional, care permite [...] analiza eficacităţii normelor penale speciale în funcţie de soluţiile practicii judiciare în materie, în vederea sesizării unor posibile devieri de la principiul legalităţii.”[16] Același autor menționează: „Conţinutul normelor din partea specială a dreptului penal, în vigoare la un moment dat, este legat cu necesitate de realizările părţii speciale a ştiinţei dreptului penal.”[17]

Cu adevărat, reglementarea juridică pătrunde în tot mai multe sfere ale vieții. Prin urmare, calitatea legiferării trebuie să răspundă nevoilor și intereselor societății. Însă, dreptul nu se poate limita la legislație. Or, legislația nu conține răspunsuri la toate întrebările care apar în domeniul dreptului, în general, și al părții speciale a dreptului penal, în particular. Deși doctrina juridică nu este un izvor de drept, așa cum arată practica judiciară, ea reprezintă astăzi un element cardinal al sistemului de drept.

De exemplu, în Codul de procedură penală, se cere ca „opiniile exprimate în doctrină relevante în domeniu”[18] să figureze atât în cererea de recurs în interesul legii (art. 465^1), cât și în raportul asupra recursului în interesul legii (art. 465^3). Drept confirmare, în unele decizii ale Plenului Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie, referitoare la judecarea recursurilor în interesul legii, se folosește formularea: „[...] apelând la doctrina naţională, la legislaţia atât naţională, cât și cea internaţională [...].”[19] Ceea ce, într-un fel, ridică doctrina juridică la nivelul legislației. În anumite decizii judiciare cazuale, în care a fost aplicată răspunderea penală, găsim

[16] BRÎNZA, Serghei et al. *Drept penal. Partea specială*. Chișinău: Cartier, 2005, p. 13. 804 p. ISBN 9975-79-324-X.
[17] Ibidem, p. 11.
[18] Codul de procedură penală al Republicii Moldova: nr. 122 din 14.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 104-110, 447.
[19] *Decizia Plenului Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 09.10.2018 cu privire la determinarea modului unitar de interpretare și aplicare a prevederilor art. 361 alin. 1 Cod penal. Dosarul nr. 4-1ril-2/2014.* [citat 12.08.2023] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_interes_lege.php?id=3; *Decizia Plenului Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 07.02.2019 cu privire la faptul că depunerea declaraţiilor necorespunzătoare adevărului în faţa instanţelor nu poate atrage răspunderea în baza art. 352^1 alin. 1 Cod penal. Dosarul nr. 4-1ril-4/2019.* [citat 12.08.2023] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_interes_lege.php?id=7

expresii care, de asemenea, atestă semnificația doctrinei juridice: „conform doctrinei penale”[20]; „doctrina menționează”[21]; „doctrina penală și practica judiciară constantă au statuat”[22], etc.

Așa stând lucrurile, doctrină juridică trebuie considerat ansamblul de idei științifice cu privire la drept, recunoscute de comunitatea juridică și reprezentând baza activităților de elaborare a normelor, de interpretare și de aplicare a acestora. Doctrina juridică își găsește exprimarea în diverse concepte, abordări, teorii, care stau la baza soluționării unor probleme inspirate de realitatea juridică în toate manifestările sale. Anume de aceea doctrina juridică se aplică în situații care presupun incertitudine juridică, conflict de norme, lacună în drept etc. Funcția doctrinei juridice nu se limitează la interpretarea și sistematizarea dreptului, deși aceasta este tocmai funcția cheie a doctrinei juridice. Doctrina juridică are și un caracter prospectiv, întrucât conține o viziune asupra dreptului așa cum acesta ar trebui să fie. Sub acest aspect, unul dintre obiectivele de maximă importanță este integrarea opiniilor doctrinare în textele actelor normative și în soluțiile practicii judiciare. Implementarea pe această cale a doctrinei juridice servește ca material empiric pentru dezvoltarea concepțiilor și teoriilor științifice noi și în reformarea celor existente.

Pornind de la aceste premise, în continuare ne propunem să analizăm materialele științifice privind răspunderea pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situație de conflict de interese.

1.1. Analiza materialelor științifice privind răspunderea pentru exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, publicate în Republica Moldova

Trebuie să precizăm că art. 326[1] CP RM, în care sunt incriminate faptele de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, a apărut relativ nu demult, în urma adoptării L66/2018. Din această cauză, deocamdată nu sunt numeroase materialele științifice privind răspunderea pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, publicate în Republica Moldova.

Din 2014 datează primul articol științific, publicat în Republica Moldova, care este dedicat conflictului de interese. Autoarea acestui articol este *A. Popovici*.[23]

[20] *Decizia Colegiului penal lărgit al Curţii Supreme de Justiţie din 21.09.2022*. [citat 12.08.2023] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=21793
[21] *Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 05.07.2023*. [citat 12.08.2023] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=23561
[22] *Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 17.05.2023*. [citat 12.08.2023] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=23299
[23] A se vedea: POPOVICI, Angela. Conflictul de interese în administrația publică. În: *Administrarea Publică*, 2014, nr. 1, pp. 11-17. ISSN 1813-8489.

Autorul abordează un anumit tip de conflict de interese în serviciul public – cel care rezultă din contradicțiile dintre afilierea politică a unui funcționar public și atribuțiile sale de serviciu. Un astfel de conflict apare atunci când făptuitorul își folosește funcția pentru a promova interesele unui anumit grup politic. Cauzele acestui tip de conflict de interese sunt analizate în articol. La fel, sunt examinate modalitățile de exprimare a acestui tip de conflict de interese în cazul anumitor categorii de persoane publice. Totuși, studiul, realizat de A. Popovici, nu conține nicio referire la cadrul normativ în materie. Ca suport se utilizează doar anumite surse doctrinare. Din acest punct de vedere, putem susține că semnificația științifică a studiului analizat nu este în măsură să satisfacă necesitățile investigării de către noi, de pe pozițiile dreptului penal, a infracțiunii specificate în art. 326[1] CP RM.

De asemenea, în 2014 a fost publicat un articol științific elaborat de către *V. Guțuleac* și *T. Mostovei*.[24]

Scopul studiului constă în analiza instituției de conflict de interese în conformitate cu prevederile normative aplicabile în Republica Moldova. După prezentarea suportului normativ internațional pentru reglementarea în țara noastră a conflictului de interese, autorii examinează abordările doctrinare și normative referitoare la unele noțiuni care își dovedesc semnificația în legătură cu reglementarea conflictului de interese: conflict de interese real; conflict de interese potențial; conflict de interese aparent; conflict de interese consumat; interes particular; pantuflaj.

În 2016 în Republica Moldova a apărut un alt articol științific dedicat conflictului de interese. Autorul acestui articol este *A. Dupu*.[25]

În acel an era, fără doar și poate, corectă afirmația autorului, conform căreia conflictul de interese în sine nu este o infracțiune. După doi ani de la publicarea studiului lui A. Dupu, situația avea să se schimbe și să fie adoptat art. 326[1] CP RM. În opinia autorului, un conflict de interese nesoluționat duce în majoritatea cazurilor la acte de corupție. În continuare, A. Dupu descrie legătura dintre conflictul de interese și fenomenul corupției și încearcă să demonstreze că linia ce le desparte este foarte fină. Autorul consideră că persoana coruptă se află întotdeauna într-un conflict de interese, deoarece pune interesul său personal deasupra interesului public. Totuși, atunci când face o asemenea afirmație, A. Dupu folosește ca suport nu prevederi ale actelor normative aplicabile în Republica Moldova, dar anumite opinii doctrinare.

[24] A se vedea: GUŢULEAC, Victor, MOSTOVEI, Tatiana. Funcţionarul public faţă în faţă cu conflictul de interese: reglementare, exemplificare şi soluţionare de situaţii. În: *Jurnalul Juridic National: teorie şi practică*, 2014, nr. 2, pp. 4-9. ISSN 2345-1130.

[25] A se vedea: DUPU, Adrian. De la conflict de interese la corupţie. În: *Teoria şi practica administrării publice, 20 mai 2016, Chişinău*. Chișinău: Garamont-Studio S.R.L., 2016, pp. 558-560. ISBN 978-9975-3019-6-1.

În 2017, *A. Codreanu* a publicat un articol științific consacrat conflictului de interese în sfera achizițiilor publice.[26]

În viziunea acestei autoare, conflictul de interese ar reprezenta o fraudă care poate afecta procesul de achiziții publice. A. Codreanu afirmă că „practica judiciară națională”[27] este cea care califică drept fraudă conflictul de interese în sfera achizițiilor publice, deși nu prezintă niciun exemplu care ar confirma această afirmație. În continuare, autoarea reproduce unele prevederi ale Legii nr. 131 din 03.07.2015 privind achiziţiile publice.[28] Fără a stabili esența juridică a conflictului de interese în sensul acestei legi, A. Codreanu trece la examinarea conceptului de conflict de interese organizațional. Studiul este înțesat de referiri la acte internaționale în materie de achiziții publice, precum și de luări de poziție ale unor organizații internaționale. De asemenea, autoarea încearcă să reliefeze pericolul social al conflictului de interese în procesul de achiziții publice. În pofida acestor eforturi, A. Codreanu nu a reușit să răspundă la întrebarea-cheie: care sunt caracteristicile conflictului de interese în procesul de achiziții publice?

În 2019, în scurt timp după intrarea în vigoare a L66/2018, a fost publicat articolul științific al lui *A. Eșanu*.[29]

În cadrul acestei publicații, autoarea identifică premisele sociale și juridice care au stat la baza incriminării în art. 326[1] CP RM a faptelor de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. Un alt obiectiv al lui A. Eșanu a fost de a stabili dacă a fost oportună sau nu disjungerea acestor fapte din matricea de abuz de putere sau abuz în serviciu incriminat în art. 327 CP RM. În vederea realizării acestor obiective, autoarea analizează modelele de elevație juridică din legislațiile altor state, precum și standardele și instrumentele internaționale în materie. Concluzia lui A. Eșanu este că „motivele care au stat la baza criminalizării exprese a exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese sunt direct proporţionale cu principiile esenţiale de funcţionare normală a entităților publice”.[30]

[26] A se vedea: CODREANU, Alina. Conflictul de interese – formă a fraudei în procesul de achiziție publică. În: *Revista Naţională de Drep*t, 2017, nr. 3, pp. 55-58. ISSN 1811-0770.
[27] CODREANU, Alina. Conflictul de interese – formă a fraudei în procesul de achiziție publică. În: *Revista Naţională de Drep*t, 2017, nr. 3, pp. 55-58. ISSN 1811-0770.
[28] A se vedea: Legea privind achiziţiile publice: nr. 131 din 03.07.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 197-205, 402.
[29] A se vedea: EȘANU, Adriana. Încriminarea exercitării atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. Ratio Essendi. În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, 2019, nr. 2, pp. 17-20. ISSN 2587-3601.
[30] EȘANU, Adriana. Încriminarea exercitării atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. Ratio Essendi. În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, 2019, nr. 2, pp. 17-20. ISSN 2587-3601.

La fel în anul 2019, a apărut un alt articol științific al lui *A. Eşanu*.[31] În acest articol sunt dezvoltate ideile din studiul precedent.

Autoarea demonstrează că exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese a atras răspunderea penală înainte de intrarea în vigoare a L66/2018. Însă, până la acest moment, răspunderea se aplica nu pentru infracțiunile distincte de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, ci pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu. Mai precis, până la intrarea în vigoare a L66/2018, exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese era văzută ca modalitate faptică a abuzului de putere sau a abuzului de serviciu.

A. Eșanu analizează decizia legiuitorului moldav de a nu stabili răspunderea penală pentru fapta de exercitare a atribuţiilor în sectorul privat în situaţie de conflict de interese. Autoarea consideră că, în acest mod, a fost nesocotită „coerența normelor juridice”[32] și neglijate anumite angajamente pe care țara noastră și le-a asumat în procesul de aderare la UE. Cu toate acestea, A. Eșanu consideră inoportună stabilirea răspunderii penale pentru fapta de exercitare a atribuţiilor în sectorul privat în situaţie de conflict de interese, astfel fiind prevenite „potențialele disfuncționalități în sectorul privat”.[33] Autoarea salută completarea Codului penal cu art. 326[1], menționând că, pe această cale, este prevenită indirect comiterea actelor de corupție, asigurându-se totodată funcționarea entităților publice în strictă corespundere cu principiile reliefate în art. 4 al L82/2017.[34]

În 2019 a fost publicat un articol științific elaborat de către *C. Chihai*.[35]

Această autoare demonstrează că incriminarea în art. 326[1] CP RM a faptelor de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese a fost anticipată de adoptarea unor acte normative prin care legiuitorul moldav a îndeplinit în fața comunității internaționale anumite obligații privind combaterea și prevenirea conflictului de interese în sfera publică. C. Chihai argumentează că prevederile acestor acte normative, ca și art. 327 CP RM, nu sunt suficiente pentru a asigura prevenirea și combaterea eficace a conflictului de interese în sfera publică.

---

[31] A se vedea: EȘANU, Adriana. Incriminarea exercitării atribuțiilor de serviciu în situație de conflict de interese: argumente pro și contra. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 62-67. ISSN 1814-3199.

[32] EȘANU, Adriana. Incriminarea exercitării atribuțiilor de serviciu în situație de conflict de interese: argumente pro și contra. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 62-67. ISSN 1814-3199.

[33] Ibidem.

[34] A se vedea: Legea integrității: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 229-243, 360.

[35] A se vedea: CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326[1] CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

În continuare sunt examinate modelele român, francez, german și mexican de incriminare a exercitării atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. Sunt scoase în evidență avantajele și dezavantajele acestor modele, fiind sugerate anumite soluții pentru perfecționarea art. 326[1] CP RM.

Schimbând perspectiva, C. Chihai face o radiografie a elementelor constitutive ale infracțiunilor prevăzute de acest articol. Având ca puncte de reper reglementările naționale și internaționale relevante, dar și opiniile altor doctrinari, C. Chihai dezvăluie conținutul obiectului juridic generic și al obiectului juridic special al infracțiunilor de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. Autoarea se alătură punctului de vedere, conform căruia infracțiunile analizate au obiect material sau imaterial, produs și obiect al scopului. În contextul examinării semnelor laturii obiective a infracțiunilor specificate în art. 326[1] CP RM, C. Chihai determină conținutul acțiunii prejudiciabile, identifică timpul și ambianța în care se comite infracțiunea, stabilește momentul de consumare. Autoarea analizează, de asemenea, latura subiectivă a acestor infracțiuni, relevând intenția exclusiv directă a făptuitorului, ceea ce se datorează prezenței unui scop special. Investigația continuă cu relevarea caracteristicilor subiectului infracțiunilor prevăzute de art. 326[1] CP RM, precum și a circumstanței de la lit. b) alin. (2) al acestui articol, care agravează răspunderea pentru săvârșirea infracțiunilor examinate. După identificarea anumitor carențe ce influențează asupra calității art. 326[1] CP RM, C. Chihai recomandă perfecționarea acestui articol.

Analiza noastră este continuată de publicația elaborată în 2019 de către *A. Eșanu*.[36] În această publicație autoarea mută accentele pe aspecte care nu au reprezentat obiectul analizei în primele două articole științifice ale sale, la care ne-am referit anterior.

De această dată, A. Eșanu abordează nu oportunitatea adoptării L66/2018 și, implicit, a art. 326[1] CP RM. Sunt investigate problemele aplicării și interpretării acestui articol, fiind luate în considerare sursele doctrinare din domeniu, precum și normele corespondente cu art. 326[1] CP RM din legislațiile altor state. Se analizează gradul prejudiciabil al faptelor incriminate în acest articol, fiind identificate conexiunile dintre acest articol și normele de referință din legislația extrapenală. Se pune accentul pe stabilirea conținutului și a modalităților normative specifice ale acțiunii prejudiciabile specificate în art. 326[1] CP RM, pe remarcarea momentului de consumare a infracțiunilor prevăzute de acest articol, dar și pe trăsăturile particulare ale atitudinii psihice a

[36] A se vedea: EȘANU, Adriana. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realități și perspective ale învățământului juridic național: Culegerea comunicărilor. Vol. 2, 1-2 octombrie 2019, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149-88-4.

subiectului infracțiunilor de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese.

Printre altele, A. Eșanu demonstrează că „doar actul administrativ individual, nu și cel administrativ normativ constituie produs al infracțiunii de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese."[37] Sunt definite noțiunile „încheierea unui act juridic" și „decizie", necesare pentru a percepe conținutul acțiunii prejudiciabile prevăzute de art. 326[1] CP RM. În același scop, se analizează ipotezele de luare individuală și colectivă a unei decizii, precum și de participare la luarea unei decizii. Stabilind momentul de consumare a infracțiunilor specificate în art. 326[1] CP RM, A. Eșanu face o paralelă între infracțiunile de corupție și infracțiunile de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. Sunt profilate diferențele de principiu dintre acestea. Aceste diferențe implică prezența sau, respectiv, lipsa: a) remunerației ilicite; b) duo-ului „corupt – corupător". Această comparație a autoarei denotă încă o dată că infracțiunile, prevăzute de art. 326[1] CP RM, nu constituie acte de corupție. Ele creează terenul propice pentru comiterea actelor de corupție. În acest chip, art. 326[1] CP RM își dovedește efectul de dublă prevenție: apără direct valorile și relațiile sociale ce constituie obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute de acest articol; protejează indirect valorile și relațiile sociale care constituie obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 324-326 CP RM.

O. Bivol este autorul unui studiu, publicat în 2021, în care este analizată oportunitatea completării Capitolului XVI din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova cu un articol care ar corespunde cu art. 326[1] CP RM.[38]

Făcând referire la opiniile unor doctrinari autohtoni, care au recomandat completarea capitolului sus-menționat al legii penale cu articole care ar corespunde cu art. 326 și 329 CP RM, O. Bivol se întreabă dacă ar fi oportună incriminarea exercitării atribuţiilor în sectorul privat în situaţie de conflict de interese. Deși în Republica Moldova a existat o inițiativă de a incrimina o astfel de faptă, autorul constată că la ea s-a renunțat, cel mai probabil, datorită unei soluții din jurisprudența constituțională a României. În acest mod, legiuitorul moldav nu și-a îndeplinit angajamentul, asumat în fața comunității internaționale, de a incrimina exercitarea atribuţiilor în

[37] EȘANU, Adriana. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realități și perspective ale învățământului juridic național: Culegerea comunicărilor. Vol. 2, 1-2 octombrie 2019, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149-88-4.

[38] A se vedea: BIVOL, Octavian. Limitele incriminării faptelor de exercitare a atribuțiilor de serviciu în sectorul privat în situaţie de conflict de interese. În: *Integrare prin cercetare si inovare: Științe juridice și economice, 10-11 noiembrie 2021, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2021, pp. 114-117. ISBN 978-9975-158-56-5.

sectorul privat în situaţie de conflict de interese. O astfel de faptă rămâne în continuare una dintre modalitățile faptice ale infracțiunii prevăzute la art. 335 CP RM.

În 2022 a fost publicat articolul științific al lui *A. Hemei*, în care se încearcă să fie analizate infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.[39]

În cadrul studiului, autorul propune propria viziune asupra conținutului pe care-l are conceptul de conflict de interese, identifică obiectul juridic generic al infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, explică diferența dintre infracțiunile de corupție și infracțiunile de exercitare a atribuţiilor în sectorul privat în situaţie de conflict de interese, stabilește produsul infracțiunilor specificate în art. 326[1] CP RM. Totodată, nu este clară următoarea afirmație a lui A. Hemei: „Infracţiunea de conflict de interese este văzută ca o circumstanţă prin care funcţionarul public prin acţiunile sale de realizare a interesului personal [...].”[40] În art. 326[1] CP RM sunt prevăzute două infracțiuni, nu una singură, iar denumirea marginală a acestor infracțiuni nu este cea de conflict de interese. În afară de aceasta, nu funcționarul public, ci persoana cu funcție de demnitate publică sau persoana publică sunt subiecții infracțiunilor examinate. În plus, faptele, incriminate în art. 326[1] CP RM, reprezintă infracțiuni, nu circumstanțe. În general, studiul, efectuat de către A. Hemei, are un caracter incoerent și fragmentar, lipsindu-i semnificația științifică care l-ar face util în contextul investigației noastre.

De asemenea, în 2022, a fost publicat articolul științific al lui *R. Capbătut*.[41]

Obiectul de investigație al acestei lucrări îl reprezintă aspectele definitorii ale conflictului de interese ca fenomen relațional ce apare pe parcursul activității funcționarilor publici. Obiectivele, pe care le-a urmărit autoarea în studiul său, sunt: analiza noțiunii „conflict de interese”; relevarea cadrului legal privind conflictul de interese; identificarea problemelor existente în sistemul legislativ național în ceea ce privește conflictul de interese; argumentarea necesității armonizării legislației naționale în materie de conflict de interese.

Autoarea examinează premisele apariției în legislația Republicii Moldova a normelor cu privire la conflictul de interese. În procesul de analiză a noțiunii legale de conflict de interese, R. Capbătut vorbește despre transformările pe care definiția acestei noțiuni le-a suferit pe parcursul

[39] A se vedea: HEMEI, Alexandru. Răspunderea penală pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. În: *Analele Ştiinţifice ale Universităţii de Stat din Moldova: Ştiinţe juridice. Ştiinţe sociale, 16 septembrie 2022, Chişinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2022, pp. 223-226. ISBN 978-9975-142-54-0.

[40] HEMEI, Alexandru. Răspunderea penală pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. În: *Analele Ştiinţifice ale Universităţii de Stat din Moldova: Ştiinţe juridice. Ştiinţe sociale, 16 septembrie 2022, Chişinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2022, pp. 223-226. ISBN 978-9975-142-54-0.

[41] A se vedea: CAPBĂTUT, Roxana. Conflictul de interese – problemă a secolului. În: *Interuniversitaria, Ed. 18, Vol. 4, 15 aprilie 2022, Bălți*. Bălți: Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, 2022, pp. 65-73. ISBN 978-9975-50-283-2.

timpului. De asemenea, autoarea stabilește trăsăturile principale ale conflictului de interese, care rezultă din noțiunea legală respectivă. În continuare, sunt determinate asemănările dintre conflictul de interese și corupție. Este analizată tipologia conflictelor de interese și cauzele care generează săvârșirea unei astfel de fapte.

1.2. Analiza materialelor științifice privind răspunderea pentru exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, publicate în străinătate

În 1979 a fost publicat un articol științific în care autorul britanic *R.F. Cranston* analizează sub aspect comparativ reglementarea conflictului de interese în Statele Unite, Marea Britanie și Australia.[42]

Autorul stabilește că legislația și practica referitoare la conflictele de interese din cele trei state variază în parte din cauza diferențelor dintre cele trei națiuni. Însă, atunci când face o asemenea concluzie, R.F. Cranston invocă nu prevederile normative relevante, așa cum ar fi de așteptat, ci material factologic: membrii parlamentelor britanice și australiene au o influență redusă. Or, de exemplu, toate proiectele legislative privind subvențiile și taxele trebuie să fie inițiate de miniștri. În schimb, membrii Congresului Statelor Unite inițiază măsuri financiare și pot exercita o presiune mult mai puternică asupra departamentelor și agențiilor guvernamentale decât omologii lor britanici și australieni. În consecință, în opinia autorului, legitimitatea instituțiilor Statelor Unite este contestată într-o măsură mai mare și, tocmai de aceea, sunt necesare măsuri mai energice îndreptate împotriva conflictului de interese, pentru a liniști opinia publică.

După R.F. Cranston, niciuna dintre cele trei țări nu a ajuns să se confrunte cu problema angajării ulterioare a legiuitorilor și a funcționarilor publici de către întreprinderile de care aceștia s-au ocupat în calitatea lor oficială. O astfel de mișcare de tip „ușă rotativă" între sectorul public și cel privat este greu de controlat, deoarece este adesea văzută ca benefică pentru societate. Autorul face referire la unii critici care susțin că așa-numita „ușă rotativă" reflectă existența unei elite în societățile industriale avansate.

R.F. Cranston menționează că dezvăluirea, mai degrabă decât reglementarea, este instrumentul principal utilizat de Statele Unite, Marea Britanie și Australia pentru a face față problemelor legate de conflictul de interese. Dezvăluirea publică extinsă este, totuși, o soluție parțială, deoarece lasă nedefinit ceea ce constituie un comportament adecvat. Atâta timp cât nu

[42] A se vedea: CRANSTON, Ross F. Regulating Conflict of Interest of Public Officials: A Comparative Analysis. În: *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, 1979, vol. 12, no. 2, pp. 215-256. ISSN 0090-2594.

există standarde normative cu privire la ceea ce ar trebui dezvăluit, o astfel de soluție nu poate fi eficientă. Ca urmare, este necesară adoptarea unor reguli și proceduri adecvate, precum și terasarea de linii directoare etice pentru a preveni apariția problemelor legate de conflictul de interese.

În 2005, doi autori americani – *M.L. Soller* și *B.A. Hill* – au publicat un articol științific în care se analizează reglementarea răspunderii pentru conflictul de interese în legislația penală federală a Statelor Unite.[43]

În analiza lor cei doi autori pornesc de la speța Darlene Druyun, larg mediatizată, care a atras atenția asupra problemei conflictului de interese financiare care implică funcționari publici de nivel federal. În continuare sunt evidențiate două regimuri juridice privind conflictul de interese financiare. Primul este cel reprezentat de § 208 din Titlul 18 „Infracțiuni și procedură penală"[44] din Codul de legi al Statelor Unite ale Americii (în continuare – CL SUA) și de cauzele judiciare de interpretare a acestei norme. Al doilea regim juridic constă în reglementările adoptate de Oficiul de Etică Guvernamentală, cuprinse în § 2635 și următoarele din Titlul 5 „Personalul administrativ"[45] al Codului de Reglementări Federale. § 208 CL SUA se aplică numai în raport cu funcționarii publici federali. Însă, această normă ar trebui să fie de mare interes și pentru întreprinzători, deoarece poate fi aplicată pentru a impune răspundere penală contractanților care se asociază cu funcționarii publici federali sau îi ajută și susțin în vederea comiterii conflictului de interese financiare. În continuare, M.L. Soller și B.A. Hill interpretează § 208 CL SUA și § 2635 și următoarele din Codul de Reglementări Federale, prezentând exemple elocvente din practica judiciară americană.

S. Bogdan este articolul unui articol științific, care datează din 2009, dedicat analizei infracțiunii de conflict de interese din art. 253[1] al Codului penal al României din 1968[46] (în continuare – CPR din 1968).[47]

Autorul analizează în plan comparativ prevederile acestui articol și prevederile corespondente din proiectul Codului penal al României din 2009 (în continuare – CPR din 2009). S. Bogdan constată că, din momentul adoptării art. 253[1] CPR din 1968 până în 2009, nu a existat niciun caz de condamnare pentru această infracțiune. În opinia autorului, calitatea dispoziției privind conflictul de interese din proiectul CPR din 2009 este superioară în comparație cu cea a art. 253[1]

[43] A se vedea: SOLLER, Mary Lou, HILL, Brian A. Financial Conflicts of Interest: The Impact on Contractors and Federal Employees. În: *The Procurement Lawyer*, 2005, Volume 40, Number 3, Spring 2005. [citat 15.08.2023] Disponibil: https://www.americanbar.org/groups/public_contract_law/publications/procurement-lawyer/previous/
[44] *U.S. Code. Title 18*. [citat 11.07.2025] Disponibil: https://uscode.house.gov/browse/prelim@title18&edition=prelim
[45] *Code of Federal Regulations*. [citat 15.08.2023] Disponibil: https://www.ecfr.gov/current/title-5/chapter-I
[46] A se vedea: Codul penal al României nr. 15 din 21.06.1968. În: *Buletinul Oficial*, 1968, nr. 79-79 bis.
[47] A se vedea: BOGDAN, Sergiu. Conflictul de interese. În: *Caiete de Drept Penal*, 2009, nr. 2, pp. 80-92.

CPR din 1968. După cum apreciază S. Bogdan, conflictul de interese trebuie considerat nu infracțiune legată de conduita improprie a funcționarilor publici, ci o formă de corupție. În același timp, autorul observă că, în ipoteza conflictului de interese, nu este nevoie de două persoane, ca în cazul corupției. În ipoteza conflictului de interese, făptuitorul ca și cum cumulează calitățile de corupt și de corupător. Autorul își pune o întrebare retorică, și anume – de ce fapta unui primar, care acceptă o remunerație ilicită pentru a admite o cerere este considerată infracțiune de corupție, iar, atunci când același primar își admite propria cerere, fapta sa este considerată doar conflict de interese? În viziunea lui S. Bogdan, conflictul de interese este o infracțiune de corupție comisă prin omisiunea funcționarului public de a se abține, atunci când interesele sale personale interferează cu exercitarea atribuțiilor sale. În continuare, autorul critică restrângerea categoriei de persoane cu care funcționarul public poate intra în conflict de interese. Analizând în detaliu elementele constitutive ale infracțiunii de conflict de interese, S. Bogdan menționează, printre condițiile prealabile negative ale infracțiunii, lipsa de legătură dintre actul îndeplinit de făptuitor public sau participarea acestuia la luarea unei decizii, pe de o parte, și adoptarea, emiterea sau aprobarea unor acte normative, pe de altă parte. Autorul consideră nejustificată această restricție, evocând imoralitatea unei astfel de abordări. În partea finală a studiului său, S. Bogdan ajunge la următoarele concluzii: reglementarea răspunderii penale pentru conflictul de interese trebuie regândită și adaptată la realitățile sociale obișnuite și nu doar la anumite situații particulare. Inaplicarea art. 253^1 CPR din 1968 se datorează, în opinia autorului, lipsei de corespundere a acestui articol cu valorile culturale pe care se clădește societatea tradițională românească, în care familia și prietenii au, de multe ori, prioritate față de interesul public.

În 2009, autorul turc *Ö.F. Gençkaya* a publicat un studiu referitor la implicațiile juridice și psihologice ale conflictului de interese în societatea turcă.[48]

Din punctul de vedere al autorului, conflictul de interese a existat întotdeauna în serviciul public și este la fel de vechi ca administrația publică. În trecut se presupunea că funcționarii publici aleși sau numiți vor profita de funcțiile publice pentru a-și promova propriile interese personale. În societățile moderne, așteptările sunt ca aceștia să acționeze exclusiv în interesul statului. Ö.F. Gençkaya susține că, pe măsură ce societățile s-au democratizat, cetățenii le cer oficialilor să își îndeplinească îndatoririle în interesul public, cu corectitudine și imparțialitate.

În continuare, este descris gradul de conștientizare de către funcționarii publici turci a problemelor generate de conflictul de interese și se subliniază deficiențele legislației turce în ceea ce privește conflictul de interese. În acest context, autorul examinează cadrul juridic al conflictului

[48] A se vedea: GENÇKAYA, Ömer Faruk. *Conflict of Interest*. [citat 14.08.2023] Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/304332439_Conflict_of_Interest

de interese în Turcia și, de asemenea, efectuează o analiză a rezultatelor interviurilor acordate de funcționarii publici turci. Studiul, întreprins de către Ö.F. Gençkaya, oferă o imagine de ansamblu asupra încălcărilor și așteptărilor în legătură cu standardele etice privind conflictul de interese.

În 2010 a fost publicat un articol științific al autoarei române *A. Chirilă*.[49]

Obiectul investigației este reprezentat de infracțiunea prevăzută de art. 253[1] CPR din 1968. Se examinează normele corespondente din legislația penală franceză. De asemenea, este analizată oportunitatea incriminării faptei de conflict de interese. Se face referire la Legea României nr. 161 din 19.04.2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenţei în exercitarea demnităților publice, a funcţiilor publice şi în mediul de afaceri, prevenirea şi sancţionarea corupţiei[50] (în continuare – Legea României nr. 161/2003). În această lege sunt definite anumite noțiuni utilizate în art. 253[1] CPR din 1968. Analiza conținutului juridic al infracțiunii de conflict de interese se face prin prisma prevederilor legii sus-amintite. În această analiză accentul este pus pe stabilirea conținutului noțiunii de funcționar public. În final, A. Chirilă menționează că infracțiunea de conflict de interese nu constituie o infracțiune de corupție, însă conflictul de interese rămas nesoluționat poate duce la corupție. Autoarea mai atrage atenția asupra faptului că cercul de persoane apropiate în contextul conflictului de interese, conturat în legislația extrapenală, este mai restrâns decât cel din legislația penală. Sub acest aspect, lipsește corelația dintre art. 253[1] CPR din 1968 și normele la care acest articol se referă.

Din 2012 datează articolul științific al autorului român *N.-C. Ursulescu*.[51]

Autorul și-a propus să dezlege numeroasele controverse din literatura de specialitate care au apărut în doctrina penală română odată cu incriminarea conflictului de interese. Obiectul investigației îl constituie infracțiunea prevăzută la art. 253[1] CPR din 1968.

Spre deosebire de alți autori, N.-C. Ursulescu consideră că această infracțiune are două obiecte juridice speciale: obiectul juridic principal și obiectul juridic subsidiar (secundar). Fără a argumenta, autorul descrie obiectul material al infracțiunii prevăzute la art. 253[1] CPR din 1968. În continuare se acordă un larg spațiu examinării subiectului infracțiunii respective, fiind pus accentul pe conținutul noțiunii de funcționar public. De asemenea, se examinează latura obiectivă, cea subiectivă și, aparte, momentul de consumare a infracțiunii prevăzute la art. 253[1] CPR din 1968.

---

[49] A se vedea: CHIRILĂ, Angelica. Conflictul de interese. Implicaţii juridice administrative şi penale. În: *Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative*, 2010, nr. 3, pp. 17-29. ISSN 2247-8329.

[50] A se vedea: Legea României privind unele măsuri pentru asigurarea transparenţei în exercitarea demnităților publice, a funcţiilor publice şi în mediul de afaceri, prevenirea şi sancţionarea corupţiei: nr. 161 din 19.04.2003. În: *Monitorul Oficial al Român*iei, 2003, nr. 279.

[51] A se vedea: URSULESCU, Nicolae-Cristian. Conflictul de interese. În: *Pro Lege*, 2012, nr. 1, pp. 100-111. ISSN 2965-1786.

Autorul bulgar *N. Nikolov* a publicat în 2013 un articol științific în care conflictul de interese este analizat din perspectiva dreptului public european.[52]

Scopul acestui articol este de a determina caracteristicile comune ale conflictului de interese ca fenomen global. Autorul a examinat legislația în materie a 11 țări (Germania, Marea Britanie, Franța, Rusia, Spania, Portugalia, Polonia, Bulgaria, Ungaria, Irlanda și Letonia). Nu doar asemănările, dar și diferențele de reglementare din fiecare legislație analizată îi oferă lui N. Nikolov temeiul de a afirma că există un model european comun privind reglementarea conflictului de interese. Autorul urmărește să provoace o discuție pe această temă, în ideea de a contribui la crearea unei noi și mai bune legislații europene în domeniul conflictului de interese. Metoda de bază, aplicate pentru realizarea studiului, este compararea cadrului normativ privind conflictul de interese din țările sus-amintite.

După părerea lui N. Nikolov, conflictul de interese afectează negativ încrederea publicului față de instituțiile statului și erodează democrația. Doctrinarul stabilește că reglementările privitoare la conflictul de interese reprezintă un instrument extrem de important în lupta împotriva corupției și a cheltuirii fondurilor sau a utilizării bunurilor publice în interes privat. În măsura în care conflictul de interese este comis adesea în contextul cheltuirii unor sume considerabile, inclusiv de proveniență supranațională, se pune problema necesității unei noi legislații supranaționale.

Din 2014 datează un articol științific elaborat de către autoarea română *C. Ceascai*.[53]

Articolul debutează cu trecerea în revistă a actelor internaționale care au influențat decizia legiuitorului român de a incrimina în 2006 fapta de conflict de interese. În continuare, autoarea face o succintă comparație între art. 301 CPR din 2009[54] (în continuare CPR din 2009) și art. 253[1] CPR din 1968. Concentrându-se pe infracțiunea prevăzută la art. 301 CPR din 2009, C. Ceascai scoate în evidență obiectul juridic al acesteia, fără însă a specifica dacă se referă la obiectul juridic generic sau la obiectul juridic special. Este stabilit subiectul activ al infracțiunii de conflict de interese, în acest scop fiind definită noțiunea de funcționar public și fiind prezentate exemple de persoane care pot comite infracțiunea analizată. În aceeași manieră nedetaliată, fără argumente științifice, este descrisă latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art. 301 CPR din 2009. După analiza aspectelor de ordin procesual, C. Ceascai conchide că accepțiunea juridico-penală a conflictului de interese este mai largă decât accepțiunea administrativă a conflictului de interese.

[52] A se vedea: NIKOLOV, Nikolay. Conflict of Interest in European Public Law. În: *Journal of Financial Crime*, 2013, vol. 20, no. 4, pp. 406-421. ISSN 1359-0790.
[53] A se vedea: CEASCAI, Corina. Infracțiunea de conflict de interese. În: *Pro Lege*, 2014, nr. 1-2, pp. 45-53. ISSN 2965-1786.
[54] A se vedea: Codul penal al României nr. 286 din 17.07.2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 510.

Autoarea califică drept deviantă această stare de lucruri, apreciind că accepțiunea juridico-penală a conflictului de interese ar trebui să fie mai îngustă în comparație cu accepțiunea administrativă a conflictului de interese.

În 2013 a fost publicată lucrarea autorului ucrainean *O.V. Tokar-Ostapenko*.[55]

După părerea autorului, răspunderea funcționarilor publici pentru încălcarea regulilor de soluționare a conflictelor de interese reprezintă un standard internațional inclus în toate instrumentele internaționale anticorupție. Implementarea principiilor de bază ale administrării, acceptate în UE, necesită nu numai adaptarea acestora la condițiile moderne ale transformărilor instituționale din Ucraina, ci și apropierea cadrului normativ al reglementării conflictului de interese la standardele UE, precum și soluționarea unui număr semnificativ de probleme organizatorice, financiare, de resurse și metodologice.

Din punctul de vedere al lui O.V. Tokar-Ostapenko, factorii negativi și tendințele îngrijorătoare de funcționare a serviciului public în Ucraina se datorează în mare parte nerespectării cerințelor de neutralitate politică a funcționarilor publici, de prevenire a unui conflict de interese și de prevenire a influenței ilegale asupra funcţionarilor publici în exercitarea atribuţiilor lor oficiale. Una dintre măsurile preventive anticorupție eficace este soluționarea unui conflict de interese. Aceasta asigură eficientizarea funcției publice și implementarea principiului de transparență a activității desfășurate de autoritățile publice. Deși în Ucraina primii pași spre punerea în practică a eticii profesionale și prevenirea conflictelor de interese în serviciul public au fost deja făcuți, totuși nu există încă un cadru legislativ cuprinzător pentru soluționarea conflictului de interese în serviciul public. Adoptarea în 2011 a Legii Ucrainei cu privire la bazele prevenirii și combaterii corupției[56] a adus o contribuție importantă la rezolvarea acestei probleme: a fost formulată o definiție a conceptului de conflict de interese. Legea stabilește o modalitate deloc represivă a interzicerii conflictelor de interese. Cu toate acestea, chiar și un asemenea mecanism a rămas pur declarativ.

După părerea lui O.V. Tokar-Ostapenko, de asemenea, necesită reglementare urgentă alte aspecte: cauzele și condițiile care contribuie la apariția și dezvoltarea unui conflict de interese; lista situațiilor tipice în care poate apărea conflictul de interese; sistemul de proceduri diferențiate care vizează rezolvarea unui conflict de interese; metode și forme specifice de soluționare a acestuia. În acest sens, sarcina primordială este adoptarea unei legi cu privire la conflictul de

[55] A se vedea: ТОКАР-ОСТАПЕНКО, О.В. *Урегулювання конфлікту інтересів на державній службі: можливості застосування європейського досвіду в Україні*. Київ: НІСД, 2013. 48 с. ISBN 978-966-554-201-8.
[56] A se vedea: Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції». În: *Відомості Верховної Ради України*, 2011, № 40, 404.

interese în activitatea funcționarilor publici, care ar trebui să devină și un element fundamental în reforma serviciului public din Ucraina. Necesitatea adoptării unui asemenea act legislativ este confirmată și de experiența pozitivă de aplicare unor acte similare în Europa, SUA și Canada.

În 2014 a fost publicat articolul științific al autorului român *L. Pușcașu*.[57]

Scopul autorului este să analizeze infracțiunea prevăzută la art. 301 CPR din 2009. Prin studiul său, L. Pușcașu urmărește să stabilească o limită clară între această infracțiune și celelalte infracțiuni de serviciu, precum și să evidențieze necesitatea unei astfel de dispoziții de incriminare. În viziunea autorului, art. 301 CPR din 2009 este menit să asigure imparțialitatea funcționarului public ca acesta să își îndeplinească atribuțiile în mod obiectiv și onest. L. Pușcașu este de părere că infracțiunea de conflict de interese este o infracțiune de serviciu, deși are unele asemănări cu infracțiunile de corupție. În continuare se analizează efectele extinderii sferei subiecţilor activi ai infracțiunii respective atât prin modificarea noţiunii legale de funcţionar public, cât şi prin amendarea art. 308 CPR din 2009 („Infracțiuni de corupție și de serviciu comise de alte persoane”[58]). Autorul propune ca art. 301 CPR din 2009 să fie extins asupra cazurilor în care funcționarul public obține un beneficiu nepatrimonial prin efectuarea unui act sau prin participarea la luarea deciziilor. De asemenea, L. Pușcașu consideră că trebuie abrogată forma atenuată a infracțiunii de conflict de interese prevăzută de art. 308 CPR din 2009.

Autorul român *R. Jurj-Tudoran* a publicat în 2016 un articol științific în care este analizată teoria și practica judiciară referitoare la infracțiunea de conflict de interese.[59]

În acest studiu se analizează: conceptul de conflict de interese; evoluția reglementărilor care au prevăzut răspunderea pentru această infracțiune; elementele constitutive ale infracțiunilor prevăzute la art. 253^1 CPR din 1968 și la art. 301 CPR din 2009 (obiectul juridic special; subiectul activ și subiectul pasiv; latura obiectivă; latura subiectivă). Așa cum rezultă din denumirea articolului elaborat de către R. Jurj-Tudoran, exegeza, pe care o întreprinde acesta, are nu doar conotații teoretice. Într-adevăr, analiza autorului este însoțită de frecvente referi la legislația în domeniu, la spețele din practica judiciară, la jurisprudența constituțională și la practica Curții Europene a Drepturilor Omului. Așa cum era de așteptat, cercetarea lui R. Jurj-Tudoran se încheie cu formularea unor propuneri care urmăresc îmbunătățirea calității art. 301 CPR din 2009.

[57] A se vedea: PUȘCAȘU, Lucian. Conflict of interest offence. În: *Lex et Scientia,* 2014, Vol. XXI, Iss. 1, pp. 133-139. ISSN 2066-1886.
[58] Codul penal al României nr. 286 din 17.07.2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 510.
[59] A se vedea: JURJ-TUDORAN, Remus. Infracțiunea de conflict de interese – teorie și practică judiciară. În: *Pro Lege*, 2016, nr. 3, pp. 36-83. ISSN 2965-1786.

În 2016, un alt autor român – *A. Lazăr* – a publicat un articol științific în care reglementarea în legislația penală română a infracțiunii de conflict de interese este comparată cu reglementarea în legislația penală franceză a infracțiunii de conflict de interese.[60]

După examinarea oportunității adoptării art. 301 CPR din 2009, autorul se centrează pe determinarea conținutului unor noțiuni necesare perceperii esenței juridice a infracțiunii de conflict de interese: interes privat; interes public; funcționar public etc. În continuare, A. Lazăr examinează elementele constitutive ale infracțiunii de conflict de interese în reglementarea legislației penale române și în cea a legislației penale franceze. Această analiză se face cu dese referiri la spețe din jurisprudența română și din cea franceză. În final, autorul recomandă anumite modificări ale art. 301 CPR din 2009. Aceste modificări au la bază anumite considerente reținute în procesul de examinare a deciziilor Curții Constituționale a României în materie de conflict de interese.

Tot în acel an, *A. Lazăr* a publicat o monografie în care aprofundează investigarea comparativă a infracțiunii de conflict de interese, sub aspect teoretic și practic.[61]

În afară de analiza comparativă propriu-zisă (în care examinarea infracțiunii, prevăzute la art. 301 CPR din 2009, se face prin prisma Legii României nr. 161/2003 și în contrast cu reglementările corespondente din legislația penală a altor țări), monografia mai conține: sinteza de practică judiciară cu privire la infracţiunea de conflict de interese (autori: A. Lazăr și D.C. Burduja); alte aspecte pertinente din practica judecătorească în legătură cu infracţiunea de conflict de interese (autori: A. Lazăr, V. Ioniță și Gh. Ivan); sinteza teoretică de practică judiciară cu privire la infracţiunea de conflict de interese pe anul 2016 (autori: A. Lazăr, V. Ioniță și Gh. Ivan). În aceste compartimente ale lucrării, realizate în coautorat, A. Lazăr se concentrează pe controversele și deficiențele de aplicare în practică a art. 301 CPR din 2009.

Din 2016 datează un articol științific în care autorul român *V. Mirişan* se pronunță asupra structurii și, implicit, momentului de consumare ale infracțiunii prevăzute la art. 301 CPR din 2009.[62]

După prezentarea criteriilor care permit delimitarea infracţiunilor de rezultat de infracțiunile de pericol, doctrinarul analizează noțiunea de urmare socialmente periculoasă. V. Mirișan examinează concepțiile naturalistă și juridică privind urmarea infracțiunii. De asemenea, este analizată noțiunea de rezultat al infracțiunii. Abia după aceasta, autorul caută răspunsul la

[60] A se vedea: LAZĂR, Augustin. Conflictul de interese – o analiză comparativă. În: *Dreptul*, 2016, nr. 9, pp. 29-57. ISSN 1018-0435.
[61] A se vedea: LAZĂR, Augustin. *Conflictul de interese. Teorie și jurisprudență – studii de drept comparat*. București: Universul Juridic, 2016. 189 p. ISBN 978-606-673-925-2.
[62] A se vedea: MIRIȘAN, Valentin. Conflictul de interese. Infracţiune de rezultat sau infracţiune de pericol? Aspecte de neconstituţionalitate. În: *Universul Juridic*, 2016, nr. 1, pp. 7-18. ISSN 2393-3445.

întrebarea: este oare infracțiunea, prevăzută la art. 301 CPR din 2009, o infracțiune de pericol sau o infracțiune de rezultat? În continuare, V. Mirișan demonstrează că, deși infracțiunea analizată nu este o infracţiune de prejudiciu, ea reprezintă totuși o infracțiune de rezultat. Depășind într-un fel obiectul propriului studiu, V. Mirișan se expune asupra: cercului de persoane care pot beneficia de folos patrimonial în contextul infracțiunii prevăzute la art. 301 CPR din 2009; tipurile de raporturi de muncă sau comerciale care prezintă relevanță în contextul aceleiași infracțiuni; aspecte de neconstituționalitate ale art. 301 CPR din 2009, care au fost examinate de Curtea Constituțională a României.

În 2016 a fost publicată monografia unui colectiv de autori din Ucraina – *K.L. Bugaiciuk, O.I. Bezpalova, O.V. Djafarova, V.O. Ivanțov, S.O. Șatrava* – în care se examinează, printre altele, faptele de încălcare a cerințelor de prevenire și soluționare a conflictelor de interese, prevăzute de art. 172^7 din Codul Ucrainei cu privire la contravențiile administrative[63].[64]

În contextul stabilirii înțelesului pe care îl are conceptul de conflict de interese, sunt definite noțiunile: conflict de interese potențial; conflict de interese real; interes privat. În continuare sunt prezentate soluțiile pentru prevenirea și soluționarea de către un funcționar public a conflictului de interese. Se explică cine poate fi subiect al faptelor specificate în art. 172^7 din Codul Ucrainei cu privire la contravențiile administrative. Studiul se încheie cu analiza unor spețe în care s-a aplicat acest articol.[65]

În 2017, doi autori români – *T.M. Bărăgan* și *G. Cirimbei* – au publicat un articol științific în care au examinat originile incriminării faptei de conflict de interes în legislația română.[66]

Autorii arată că prima definiție legislativă a conceptului de conflict de interes a apărut în Legea României nr. 161/2003. Însă, această lege nu prevedea răspunderea pentru infracțiunea de conflict de interese. În consecință a fost adoptată Legea României nr. 278 din 04.07.2006 pentru modificarea şi completarea Codului penal, precum şi pentru modificarea şi completarea altor legi.[67] Prin această lege, Codul penal al României din 1968 a fost completat cu art. 253^1 în care a fost incriminată fapta de conflict de interese. T.M. Bărăgan și G. Cirimbei argumentează

---

[63] A se vedea: Кодекс України про адміністративні правопорушення. În: *Відомості Верховної Ради Української РСР*, 1984, додаток до № 51, 1122.

[64] A se vedea: БУГАЙЧУК, К.Л. та ін. *Адміністративна відповідальність за правопорушення пов'язані із корупцією*. Харків: ХНУВС, 2016. 100 с.

[65] ZAPOROJAN, Iancu. Materialele ştiinţifice privind răspunderea pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2023, nr. 8, pp. 199-204. ISSN 1814-3199.

[66] A se vedea: BĂRĂGAN, Tiberiu Marian, CIRIMBEI, Gabriel. Apariţia şi evoluţia incriminării conflictului de interese în legislaţia românească. În: *Revista Academiei de Poliţie „Alexandru Ioan Cuza"*, 2017, nr. 2, pp. 15-23. ISSN 1857-2022.

[67] A se vedea: Legea României pentru modificarea şi completarea Codului penal, precum şi pentru modificarea şi completarea altor legi: nr. 278 din 04.07.2006. În: *Monitorul Oficial al Român*iei, 2006, nr. 601.

oportunitatea unei astfel de incriminări, prezentând considerente de ordin doctrinar, normativ și jurisprudențial.

Aplicarea art. 253^1 CPR din 1968 a fost de scurtă durată, și anume – până a intrat în vigoare Legea României nr. 187 din 24.10.2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal.[68] În Codul penal al României din 2009, fapta de conflict de interese a fost incriminată în art. 301. T.M. Bărăgan și G. Cirimbei examinează diferențele dintre noua incriminare a conflictului de interese și cea anterioară. De asemenea, autorii analizează transformările suportate de art. 301 din Codul penal al României din 1961, inspirate, în parte, de jurisprudența Curții Constituționale a României. T.M. Bărăgan și G. Cirimbei nu consideră întemeiate toate remanierile operate în art. 301 din Codul penal al României din 1961, prezentând argumentele de rigoare.

S. Brînza și *V. Stati* au publicat în 2017 un articol științific în care este analizată o inițiativă legislativă de incriminare, printre altele, a conflictului de interese.[69]

Mai precis, acest studiu este focusat pe analiza modificărilor și completărilor în partea specială a Codului penal al Republicii Moldova, propuse în cadrul Proiectului nr. 268/2016.[70] În această ordine de idei, sunt examinate efectele pozitive și cele negative ale unei eventuale adoptări a acestui proiect. De asemenea, sunt formulate opinii, observații și sugestii privitoare la îmbunătățirea calității Proiectului nr. 268/2016.

În proiectul respectiv a fost propusă completarea Codului penal cu art. 326^2 „Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese”[71] și art. 335^2 „Exercitarea atribuțiilor în sfera privată în situație de conflict de interese”[72]. Autorii critică Nota informativă la Proiectul nr. 268/2016, care pare să nu reflecte întocmai realitatea. S. Brînza și V. Stati argumentează că obligativitatea de incriminare a faptelor în cauză nu rezultă din Convenția ONU împotriva corupției[73] sau din Acordul de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană.[74] În

---

[68] A se vedea: Legea României pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal: nr. 187 din 24.10.2012. În: *Monitorul Oficial al Român*iei, 2012, nr. 757.
[69] A se vedea: BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Observații critice pe marginea Proiectului de lege nr. 268/2016. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2017, Вып. 1, ч. 4, pp. 82-96. ISSSN 2524-0986.
[70] A se vedea: *Proiectul Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 55, 60, 64 ș.a.; Codul de procedură penală – art. 132^8 ș.a.)*. [citat 15.08.2023] Disponibil: https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=e6165fec-2671-4e7e-ae11-bdf0083499bc
[71] *Proiectul Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 55, 60, 64 ș.a.; Codul de procedură penală – art. 132^8 ș.a.)*. [citat 15.08.2023] Disponibil: https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=e6165fec-2671-4e7e-ae11-bdf0083499bc
[72] Ibidem.
[73] A se vedea: *United Nations Convention against Corruption*. [citat 15.08.2023] Disponibil: https://www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf
[74] A se vedea: Acordul de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 185-199.

consecință, cei doi doctrinari consideră suficientă răspunderea disciplinară prevăzută de alin. (4) art. 23 din L133/2016.

În 2017, autorul ucrainean *O.Iu. Andruşcenko* a publicat un articol științific în care examinează unele probleme legate de definirea conceptului de conflict de interese în legislația Ucrainei.[75]

În acest studiu sunt investigate abordările legislative ale conceptului de conflict de interese, care sunt aplicabile în țara vecină. Este analizată evoluția acestor abordări în condițiile caracterului tranzitoriu al realității juridice, ale diversității și variabilității termenilor folosiți pentru a caracteriza definitorul. De asemenea, autorul acordă atenție unor inexactități și discrepanțe în definirea de către doctrinarii ucraineni a anumitor noțiuni subsecvente folosite pentru definirea conceptului de conflict de interese, ceea ce determină înțelegerea lor ambiguă. Este astfel efectuată interpretarea logică a noțiunilor „conflict de interese", „conflict de interese real", „conflict de interese potențial", „interes privat", care se utilizează în unele legi ucrainene. Conținutul conceptului „conflict de interese" este cercetat în contextul unor fenomene precum corupția și abuzul de putere sau abuzul de serviciu. Interesele private ale unui subiect înzestrat cu atribuții de serviciu sunt comparate cu interesele societăţii, pentru a căror satisfacere au fost conferite asemenea atribuții. În plus, se acordă atenție definirii acelor noțiuni care se referă la entități, fenomene și procese care potențează perceperea naturii juridice a conflictului de interese: autoritate publică; conflict; interes etc.

Autorul român *M. Mareş* a publicat în 2017 un articol științific în care, analizând o speță din practica judiciară, efectuează analiza infracțiunii prevăzute la art. 301 CPR din 2009.[76] Scopul constă în clarificarea unor aspecte legate de elementele de tipicitate și cerințele esențiale ale infracțiunii respective.

În argumentarea sa, autorul recurge la jurisprudența Curții Constituționale a României. Stabilind configurația, pe care o are obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la art. 301 CPR din 2009, M. Mareș se include în discuția privind posibilitatea de raportare a conflictului de interese la infracțiunile de corupție. În continuare se analizează tipicitatea și cerințele esențiale ale infracțiunii prevăzute la art. 301 CPR din 2009.

[75] A se vedea: АНДРУЩЕНКО, О.Ю. Окремі проблеми визначення поняття конфлікту інтересів в законодавстві України. În: *Університетські наукові записки*, 2017, № 3, с. 259-267.
[76] A se vedea: MAREȘ, Mihai. Conflictul de interese. Elemente de tipicitate a infracțiunii. Cerințe esențiale. În: *Pandectele Romane*, 2017, nr. 5, pp. 170-177. ISSN 2286-0576.

De asemenea, în 2017, un alt autor român – *M.V. Tudoran* – a publicat un articol științific consacrat aspectelor de drept penal ale conflictului de interese.[77]

În acest studiu este tratată din punct de vedere teoretico-practic infracțiunea de conflict de interese în lumina art. 301 CPR din 2009. În acest scop, autorul recurge la unele decizii ale Curții Constituționale a României și ale Înaltei Curți de Casație și Justiție a României, făcând pe marginea acestora anumite precizări. În cadrul lucrării se face, de asemenea, o analiză comparativă între reglementarea penală a conflictului de interese și reglementarea administrativă a conflictului de interese. În încheiere, M.V. Tudoran recomandă definirea în textul legii penale a noțiunii de folos necuvenit, ceea ce ar putea servi la interpretarea univocă a noțiunii de folos patrimonial, care este folosită în dispoziția de incriminare a conflictului de interese.

În 2017, autorul ucrainean *V.V. Pivovarov* publică un articol științific în care analizează anumite aspecte ale conflictului de interese.[78]

În opinia autorului, manifestările de corupție sunt cel mai adesea cauzate de un conflict de interese. Funcționarul public, învestit cu un statut juridic special, acționează ca titular atât al interesului public, cât și a interesului său privat. Prin urmare, în procesul de îndeplinire a atribuțiilor de serviciu pot apărea situații când interesul privat al funcționarilor publici afectează sau poate afecta îndeplinirea atribuțiilor lor oficiale.

După părerea lui V.V. Pivovarov, ca un conflict de interese să nu evolueze într-o infracțiune de corupție, măsurile preventive de rigoare trebuie aplicate în stadiul inițial. În acest stadiu, este necesară stabilirea factorilor cauzali ai conflictului de interese: factori etici (nivelul moral scăzut al unui anumit funcționar public; absența sau utilizarea insuficientă a resurselor de motivare morală a angajaților); factori juridici (contradicțiile dintre actele normative ale autorităților publice de diferite niveluri; includerea în aceste acte a prevederilor care contribuie la crearea condițiilor pentru un comportamentul corupt; lacune în reglementarea juridică); factori logistici (dublarea atribuțiilor altor autorități publice sau ale altor funcționari publici; prezența unor proceduri birocratice; remunerarea inegală pentru îndeplinirea unui volum egal de atribuții de serviciu).

[77] A se vedea: TUDORAN, Mihai Viorel. Conflictul penal de interese. În: *Dreptul*, 2017, nr. 6, pp. 149-170. ISSN 1018-0435.

[78] A se vedea: ПИВОВАРОВ, В.В. Конфлікт інтересів: сутність, загрози і комплаєнс. În: *Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (31 берез. 2017 р., м. Харків, Україна)*. Харків: ХНУВС, 2017, с. 145-146. 228 с.

Tot în acel an, un alt autor ucrainean – *D.V. Gudkov* – analizează într-un articol științific deficiențele mecanismului de răspundere administrativă pentru actele de corupție, stabilit în Legea Ucrainei cu privire la prevenirea corupției[79].[80]

Scopul este de a identifica disfuncționalitățile existente în mecanismul de aplicare a răspunderii administrative pentru anumite acte de corupție, dar și pentru conflictul de interese, în sensul legii sus-menționate. De asemenea, autorul urmărește să propună depășirea contradicțiilor dintre diferite acte normative ce reglementează conflictul de interese, întrucât nepotrivirile existente fac imposibilă tragerea la răspundere și fac dificilă interpretarea normelor corespunzătoare. În paralel, sunt examinate faptele prevăzute de art. 172^7 din Codul Ucrainei cu privire la contravențiile administrative, care implică încălcarea cerințelor de prevenire și soluționare a conflictelor de interese.

D.V. Gudkov mai menționează că legislația ucraineană stabilește obligația de a raporta conflictul de interese existent, atât real, cât și potențial, însă răspunderea se aplică doar pentru neraportarea celui real. O astfel de lacună stimulează săvârșirea actelor de corupție de natură penală sau contravențională. În consecință, este propusă înlăturarea acestei lacune.

Din 2018 datează articolul științific al autorilor ruși *B.N. Golovkin* și *A.V. Beleți*.[81]

Inițiind cercetarea, cei doi doctrinari analizează reglementările internaționale în materie de conflict de interese și gradul de implementare a acestora în legislația rusă. În cele ce urmează, B.N. Golovkin și A.V. Beleți susțin că fenomenul conflictului de interese este unul dintre factorii economici ai corupției. Fără a prezenta probe, autorii afirmă că majoritatea funcționarilor publici se află în conflicte de interese atât potențiale, cât și reale. B.N. Golovkin și A.V. Beleți examinează caracteristicile cheie ale unui conflict de interese, și anume – interesul privat și atribuțiile de serviciu. În opinia autorilor, interes privat înseamnă orice interes patrimonial sau nepatrimonial al persoanei, inclusiv cel care decurge din relațiile personale, familiale, de prietenie sau alte relații din afara serviciului cu persoane fizice sau juridice, inclusiv cele care apar în legătură cu activitățile politice, religioase etc. La rândul lor, atribuțiile de serviciu sunt determinate de diferite tipuri de reglementări: de la fișa postului până la contractul de muncă. De asemenea, atribuțiile de serviciu pot fi prevăzute de legi care stabilesc statutul juridic al persoanelor învestite cu acestea. Studiul se finalizează cu propunerea de a fi îmbunătățit cadrul normativ în materie.

[79] A se vedea: Закон України «Про запобігання корупції». În: *Відомості Верховної Ради*, 2014, № 49, 2056.
[80] A se vedea: ГУДКОВ, Д.В. Недоліки механізму адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією як віддзеркалення недоліків закону України «Про запобігання корупції». În: *Право і суспільство*, 2017, № 2, с. 96-100. ISSN 2410-4787.
[81] A se vedea: ГОЛОВКИН, Б.Н., БЕЛЕЦКИЙ, А.В. Конфликт интересов как фактор коррупции. În: *Norwegian Journal of Development of the International Science*, 2018, no. 18-2, с. 68-71. ISSN 3453-9875.

În 2018, *V. Moraru* și *V. Stati* au publicat un articol științific în care este tratată problema legată de oportunitatea incriminării conflictului de interese.[82]

În context, trebuie de menționat că, în Proiectul nr. 34/2018 a fost propusă completarea Codului penal al Republicii Moldova cu articolul 326[1] „Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese".[83] În viziunea autorilor, analiza prevederilor din legislație demonstrează că nu în toate cazurile aplicarea sancțiunilor disciplinare (de exemplu, a reducerii salariului sau a retrogradării din funcție) are un efect disuasiv asupra celor care exercită atribuțiile în sectorul public în situație de conflict de interese. După V. Moraru și V. Stati, este important că în dispoziția alin. (1) art. 326[1] CP RM se recurge la sintagma „în vederea obținerii, direct sau indirect, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale."[84] Or, din această sintagmă reiese că va constitui abatere disciplinară și nu va fi calificată în baza art. 326[1] CP RM acea exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, prin care se urmărește obținerea, directă sau indirectă, a unui avantaj nepatrimonial sau a unui avantaj patrimonial a cărui valoare nu depășește 10000 de unități convenționale. În acest mod, ilicitul penal este clar disociat de ilicitul nepenal.

Comparând sancțiunea din art. 326[1] CP RM cu cea din alin. (2) art. 327 CP RM, V. Moraru și V. Stati ajung la concluzia că regulile, fixate în alin. (3) art. 5 al Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative[85], au fost implementate în cel mai eficient mod. În consecință, este sprijinită stabilirea răspunderii penale pentru astfel de fapte. Totodată, este recomandată compatibilizarea terminologică a art. 326[1] CP RM cu L133/2016. Cei doi doctrinari propun ca fragmentul din dispoziția alin. (1) art. 326[1] CP RM – „[...] pentru soțul, concubinul, o rudă sau un afin (al soțului/soției sau concubinului/concubinei) până la gradul II inclusiv [...]"[86] – să fie substituit prin fragmentul „[...] pentru o persoană apropiată sau o persoană juridică [...]".[87] Mai

---

[82] A se vedea: MORARU, Victor, STATI, Vitalie. Este oare oportună amendarea Codului penal al Republicii Moldova pentru incriminarea exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese? În*: Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th may, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2018, Part 2, pp. 90-95. ISBN 978-83-949403-3-1.

[83] *Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 326[1]; Codul contravențional – art. 313[4], 313[5], 313[6] ș.a.)*. [citat 15.08.2023] Disponibil: https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=65d5abec-373b-4a49-8c37-7079370303e7

[84] Ibidem.

[85] A se vedea: Legea cu privire la actele normative: nr. 100 din 22.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 7-17, 34.

[86] *Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 326[1]; Codul contravențional – art. 313[4], 313[5], 313[6] ș.a.)*. [citat 15.08.2023] Disponibil: https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=65d5abec-373b-4a49-8c37-7079370303e7

[87] MORARU, Victor, STATI, Vitalie. Este oare oportună amendarea Codului penal al Republicii Moldova pentru incriminarea exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese? În*: Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th may, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2018, Part 2, pp. 90-95. ISBN 978-83-949403-3-1.

mult decât atât, V. Moraru și V. Stati au recomandat completarea Capitolului XIII din partea generală a Codului penal cu articolul 134[14] „Persoana apropiată”.[88] Pe această cale, din punctul de vedere al celor doi doctrinari, ar putea fi asigurată constanța, uniformitatea și corespunderea terminologiei utilizate în legea penală cu cea folosită în alte acte normative. Se are în vedere că noțiunea „persoană apropiată” este definită în art. 2 din L133/2016, iar definiția din art. 134[14] CP RM ar trebui doar să reproducă fidel textul definiției corespunzătoare din art. 2 din L133/2016.

Din 2018 datează articolul științific în care *S. Brînza* și *V. Stati* efectuează o investigare temeinică a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.[89]

În acest scop, autorii argumentează, întâi de toate, de ce consideră că art. 326[1] CP RM prevede răspunderea pentru două infracțiuni, nu pentru una singură. Apoi este identificat, în actele internaționale și în legislația penală română, suportul pentru incriminarea în art. 326[1] CP RM a faptelor de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. În încercarea de a determina conținutul pe care îl are obiectul juridic special al infracțiunilor examinate, S. Brînza și V. Stati accentuează că „astfel de viziuni doctrinare nu pot fi abordate decât prin prisma art. 326[1] CP RM.”[90] După această precizare, este identificat conținutul obiectului juridic special al infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, făcându-se în acest scop referire la L133/2016.

Polemizând cu unii autori români, S. Brînza și V. Stati explică de ce, în contextul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, obiectul material (imaterial) al infracțiunii trebuie deosebit de produsul infracțiunii, iar produsul infracțiunii trebuie, la rândul său, să fie disociat de obiectul scopului infracțiunii. După determinarea victimei infracțiunilor analizate, autorii trec la analiza celor trei semne constitutive ale laturii obiective: fapta prejudiciabilă; timpul infracțiunii; ambianța infracțiunii. S. Brînza și V. Stati identifică și examinează pe rând cele cinci modalități normative ale faptei prejudiciabile specificate în art. 326[1] CP RM. Autorii accentuează că lista acestor modalități este limitativă, iar timpul infracțiunii și ambianța infracțiunii au un caracter indispensabil. În procesul de examinare a timpului de comitere a infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, S. Brînza și V. Stati prezintă argumente de ce conceptul de timp al exercitării atribuțiilor de serviciu nu trebuie confundat cu conceptul de timp al îndeplinirii

[88] Ibidem.
[89] A se vedea: BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.
[90] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

obligațiilor de serviciu. Analiza ambianței infracțiunilor, consemnate la art. 326[1] CP RM, se face cu referire la puncte de vedere doctrinare și la prevederile relevante ale L133/2016. De asemenea, se demonstrează că aplicarea art. 326[1] CP RM exclude reținerea la calificare a art. 327 CP RM. În raport cu fiecare dintre cele cinci modalități normative ale faptei prejudiciabile specificate în art. 326[1] CP RM, este stabilit momentul consumativ al infracțiunii. Se determină, de asemenea, momentul de epuizare a infracțiunilor analizate.

În procesul de examinare a laturii subiective a infracțiunilor analizate, se acordă atenție vinovăției, motivului și scopului infracțiunii. O deosebită atenție se acordă interpretării noțiunilor „avantaj patrimonial" și „beneficiarul avantajului patrimonial". Analiza subiectului infracțiunilor, care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, se axează pe stabilirea particularităților ce caracterizează cele două calități speciale cumulative. Se demonstrează care categorii de persoane pot fi considerate subiecți ai infracțiunilor examinate, și, respectiv, care categorii de persoane nu pot poseda o asemenea calitate. Studiul se încheie cu examinarea agravantei prevăzute la lit. b) alin. (2) art. 326[1] CP RM.

În 2018 a fost publicat un articol științific dedicat conflictului de interese în accepțiunea legislației anticorupție din Ucraina. Autorii acestui studiu sunt autorii ucrainenei *M.A. Anișcenko, A.G. Alexeev, L.S. Gamburg* și *A.O. Diciko*.[91]

Autorii consideră că fluctuațiile din legislația în materie și caracterul echivoc al interpretării conceptului de conflict de interese condiționează investigarea științifică a abordărilor legislative ale acestei noțiuni. În lipsa unei definiții propriu-zise a conceptului de conflict de interes în legislația ucraineană, este stabilit conținutul unor noțiuni subsidiare: conflict de interese potențial; conflict de interes real; interes privat; relații de căsătorie etc. Este analizată contradicția ce caracterizează interpretarea oficială de către diferite autorități publice din Ucraina a acestor noțiuni subsidiare. Se ajunge la concluzia că o astfel de interpretare divergentă are ca efect violarea drepturilor constituționale ale justițiabililor. Ca urmare, autorii propun soluții de depășire a carențelor pe care le-au semnalat.

În 2018 a fost publicat articolul științific al autorului ucrainean *L.O. Zavgorodnea*.[92]

În opinia autorului, faptele, prevăzute de art. 172[7] din Codul de contravenții administrative al Ucrainei (care presupun încălcarea cerințelor de prevenire și soluționare a conflictelor de interese),

[91] A se vedea: АНІЩЕНКО, М.А., АЛЕКСЄЄВ, О.Г., ГАМБУРГ, Л.С., ДІЧКО, Г.О. Конфлікт інтересів у антикорупційному законодавстві України: засіб запобігання корупції чи правовий абсурд? În: *Публічне право*, 2018, № 4, с. 62-70. ISSN 2306-9082.

[92] A se vedea: ЗАВГОРОДНЯ, Л.О. Особливості кваліфікації правопорушень, передбачених статтею 172-7 Кодексу України про адміністративні правопорушення. În: *Правова держава*, 2018, № 31, с. 31-37. ISSN 2617-9776.

sunt fapte legate de corupție. Prin urmare, ele nu conțin toate trăsăturile ce sunt caracteristice corupției. L.O. Zavgorodnea consideră că momentul apariției unui conflict de interese real este reprezentat de faptul juridic de dobândire de către subiect a capacității de a îndeplini acte sau de a lua anumite decizii în aria de acțiune a interesului său privat. Autorul conchide că scopul unei politici eficiente de prevenire a conflictelor de interese ar trebui să fie nu interzicerea funcționarilor publici să aibă interese private. Aceștia ar trebui să dea dovadă de corectitudine în luarea deciziilor politice și administrative, în conformitate cu prevederile legislației anticorupție.

Din 2019 datează articolul științific al autorului român *T. Chiuariu*.[93]

În cadrul articolului sunt examinate abaterile disciplinare de incompatibilitate și de conflict de interese, care sunt specificate în Legea României nr. 176 din 01.09.2010 privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative.[94] Cercetarea se face prin prisma standardelor Curții Europene a Drepturilor Omului în materie penală, fiind propusă o exegeză critică a ultimelor evoluții jurisprudențiale în domeniu. Studiul, efectuat de T. Chiuariu, este structurat în trei părți: 1) analiza propriu-zisă a abaterilor disciplinare consemnate mai sus, conform legislației române; 2) examinarea conceptului de infracțiune prin prisma art. 6 din pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, bazată pe jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului; 3) analiza celor mai noi orientări jurisprudențiale ale Curții Europene a Drepturilor Omului, urmată de evaluarea critică a acestora în contextul jurisprudenței și standardelor sale anterioare. T. Chiuariu consideră abaterile disciplinare de incompatibilitate și de conflict de interese „infracțiuni deghizate în haine administrative.”[95] Autorul consideră descurajante primele încercări ale Curții Europene a Drepturilor Omului de a depăși problemele legate de această natură înșelătoare a abaterilor respective.

[93] A se vedea: CHIUARIU, Tudor. The Disciplinary Offences of Incompatibility and Conflict of Interests Regarding Public Officials, as Provided for by the Legislation of Romania, Are of an Criminal Nature under Article 6, Paragraph 1 ECHR. În: *Dreptul*, 2019, Supliment, pp. 51-61. ISSN 1018-0435.

[94] A se vedea: Legea României privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative: nr. 176 din 01.09.2010. În: *Monitorul Oficial al României*, 2010, nr. 621.

[95] CHIUARIU, Tudor. The Disciplinary Offences of Incompatibility and Conflict of Interests Regarding Public Officials, as Provided for by the Legislation of Romania, Are of an Criminal Nature under Article 6, Paragraph 1 ECHR. În: *Dreptul*, 2019, Supliment, pp. 51-61. ISSN 1018-0435.

În 2020, doi autori din Uzbekistan – *B. Ismailov* și *S. Mansurova* – au publicat un articol științific în care examinează experiența legislativă a altor țări în procesul de combatere a conflictului de interese.[96]

Autorii au efectuat o analiză detaliată a prevederilor normative ale unor țări europene (Austria, Islanda, Serbia, Grecia, Croația, Letonia, Franța etc.) în materie de serviciu public, de conflict de interese, de declarare a veniturilor și intereselor. Au fost investigate problemele respectării standardelor etice de comportament profesional în serviciul public. O atenție deosebită a fost acordată sancțiunilor disciplinare și administrative stabilite de legislația țărilor europene, precum și pedepselor aplicate în aceste țări pentru conflictul de interese. Pe baza analizei experienței avansate străine, au fost elaborate propuneri valoroase de perfecționare a legislației uzbece în materie de conflict de interese.

Din 2020 datează articolul științific elaborat de două autoare române – *G.A. Uşurelu* și *C.M. Bobaşu*.[97]

Obiectul studiului îl constituie nu conflictul de interese dintr-o perspectivă juridico-penală în general, ci anumite probleme ce apar la aplicarea în practică a art. 301 CPR din 2009. La concret se examinează aspectele de drept penal ale conflictului de interese în activitatea avocațială și soluțiile pronunțate de Curtea de Apel Craiova în spețele care se referă la aceste aspecte. Analiza este însoțită de raportări la acte normative care – direct sau indirect – au legătură cu domeniul vizat. În final este invocată jurisprudența remarcantă a Curții Constituționale a României, ca reper de orientare pentru practica de aplicare a legii penale. De asemenea, autoarele vin cu sugestii de îmbunătățire a calității legislației în materie.

Autorul ucrainean *I.D. Pastuh* a publicat în 2020 un articol științific în care se analizează experiența unor state din grupul G7 în combaterea și prevenirea conflictului de interese.[98]

De fapt, autorul examinează problemele de soluționare a conflictelor de interese pe exemplul SUA, Franței, Marii Britanii și Germaniei. Este de remarcat faptul că Ucraina, în calitate de semnatară o unor acte internaționale în care se recomandă contracararea conflictului de interese, adoptă măsuri pentru implementarea principiilor de luptă anticorupție. Acest proces include, printre altele, adoptarea actelor normative referitoare la soluționarea conflictului de interese. Cu toate acestea, în opinia lui I.D. Pastuh, nivelul de corupție în Ucraina rămâne încă ridicat. În

[96] A se vedea: ИСМАИЛОВ, Б., МАНСУРОВА, С. Опыт зарубежных стран по предотвращению конфликта интересов на государственной службе. În: *Общество и инновации*, 2020, Том 1, № 3, с. 65-81. ISSN 2181-1415.
[97] A se vedea: UȘURELU, Georgeta Alina, BOBAȘU, Camelia Mihaela. *Considerații privind conflictul de interese în materie penală*. [citat 15.08.2023] Disponibil: https://www.universuljuridic.ro/consideratii-privind-conflictul-de-interese-in-materie-penala/
[98] A se vedea: ПАСТУХ, І.Д. Міжнародний досвід урегулювання конфлікту інтересів на прикладі країн G 7. În: *Науковий вісник публічного та приватного права*, 2020, Вип. 4, с. 246-250. ISSN 2618-1258.

rezultatul examinării experienței legislative de soluționare a conflictelor de interese în Marea Britanie și Franța, autorul consideră oportună adoptarea unui act legislativ dedicat exclusiv soluționării conflictului de interese în serviciul public.

Tot în acel an, un alt autor ucrainean – *R. Dutka* – a publicat un articol științific în care analizează prevenirea și soluționarea conflictului de interese ca instituție de drept administrativ.[99]

Articolul este dedicat investigării abordărilor normative și doctrinare privind definirea conceptului de conflict de interese. Autorul argumentează de ce este necesar să distingem noțiunile „conflict de interese potențial" și „conflict de interese real", ținând cont de practica existentă de aplicare a legii. De asemenea, R. Dutka analizează caracteristicile interesului privat al unui funcționar public. Autorul supune unor critici rezonabile opiniile altor doctrinari care se pronunță în legătură cu aceleași chestiuni. În opinia lui R. Dutka, definiția conceptului de conflict de interese din legislația Ucrainei este în multe privințe mai reușită decât o parte semnificativă a definițiilor doctrinare ale aceleiași noțiuni, ceea ce îi permite să fie aplicată destul de eficient în practică. Autorul dezvăluie, de asemenea, elementele constitutive reale sau potențiale, în prezența cărora poate avea loc conflictul de interese. În continuare, R. Dutka fundamentează necesitatea lărgirii sferei pe care o are definiția normativă a noțiunii de interes privat. Autorul prezintă propriile propuneri de îmbunătățire a calității cadrului normativ în materie.

Autorul ucrainean *M.A. Komziuk* a publicat în 2021 un articol științific în care analizează faptele contravenționale legate de corupție, printre care și faptele prevăzute de art. 172^7 din Codul de contravenții administrative al Ucrainei, care prevede răspunderea pentru faptele de încălcare a cerințelor de prevenire și soluționare a conflictelor de interese.[100]

În acest scop, autorul stabilește, în conformitate cu legislația ucraineană, înțelesul pe care îl are conceptul de conflict de interese real. De asemenea, se face diferențierea dintre conflictul de interese potențial și conflictul de interese real. În acest sens se apelează la interpretările judiciare oficiale. Studiul se încheie cu examinarea unor spețe relevante din practica judiciară.

În 2021, autoarele ruse *Z.A. Ciociueva* și *A.M. Abaihanova* au publicat un articol științific în care au analizat problema reglementării juridico-penale a conflictului de interese și a identificării interesului personal ca măsuri de combatere a infracțiunilor de corupție în sistemul achizițiilor de stat și municipale.[101]

---

[99] A se vedea: ДУТКА, Р. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів як адміністративно-правовий інститут. În: *Підприємництво, господарство і право*, 2020, № 3, с. 135-140. ISSN 2663-5313.

[100] A se vedea: КОМЗЮК, М.А. Відповідальність за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. În: *Науковий вісник публічного та приватного права*, 2021, Вип. 4, с. 162-170. ISSN 2618-1258.

[101] A se vedea: ЧОЧУЕВА, З.А., АБАЙХАНОВА, А.М. Уголовно-правовое регулирование конфликта интересов и выявление личной заинтересованности, как мера борьбы с коррупционными преступлениями в

În opinia celor două autoare, în general, conflict de interese este acea situație în care interesul personal al unei persoane poate afecta în vreun fel îndeplinirea îndatoririlor sale oficiale. În sistemul de achiziții publice de stat și municipale, conflictul de interese se referă la situația în care persoanele, care reprezintă autoritatea contractantă, pot fi în relație strânsă cu operatorii economici care participă la achiziție. Până la data de 04.05.2018, în Federația Rusă era prevăzută răspunderea contravențională pentru toate faptele din sistemul achizițiilor de stat și municipale. La această dată au intrat în vigoare două noi articole din Codul penal al Federației Ruse[102] (și anume – art. 200.4 și 200.5), care prevăd răspunderea atât pentru funcționarii autorității contractante, cât și pentru operatorii economici care participă la achiziție. Autorii propun completarea art. 200.4 din Codul penal al Federației Ruse, astfel încât să fie introdusă o circumstanță agravantă nouă care ar privi ipoteza conflictului de interese între părțile implicate în achizițiile de stat și municipale.

Din 2021 datează articolul științific al autorilor ucraineni *Z. Zaghinei-Zabolotenko* și *P. Demiak.*[103]

Analiza începe cu trecerea în revistă a actelor internaționale care recomandă statelor semnatare să adopte norme privind conflictul de interese, precum și să prevadă răspunderea juridică pentru încălcarea acestor norme. În continuare, investigația se axează pe practica Curții Supreme de Justiție a Ucrainei de aplicare a art. 172^7 din Codul de contravenții administrative al Ucrainei, care prevede răspunderea pentru faptele de încălcare a cerințelor de prevenire și soluționare a conflictelor de interese. Prezintă un interes major câteva concluzii formulate de Z. Zaghinei-Zabolotenko și P. Demiak: 1) limitarea activității în comun a persoanelor apropiate este una dintre cauzele conflictului de interese, întrucât dă naștere unui interes privat al unui funcționar public; 2) stabilirea doar a faptului de conviețuire a unui funcționar public cu o persoană, care îi este direct subordonată, nu înseamnă că cei doi sunt apropiați. Prin urmare, existența unor relații de subordonare directă între aceștia nu presupune un conflict de interese (potențial sau real); 3) indiciile unui conflict de interese potențial sau real pot fi prezente în situația în care o persoană apropiată unui funcționar public nu este în subordinea acestuia, dar își desfășoară activitățile în zona acoperită de jurisdicția autorității publice în care activează acel funcționar public.

системе государственных и муниципальных закупок. În: *Право и практика*, 2021, № 2, с. 85-89. ISSN: 2411-2275.

[102] A se vedea: Уголовный кодекс Российской Федерации. În: *Собрание законодательства Российской Федерации*, 1996, № 25.

[103] A se vedea: ЗАГИНЕЙ-ЗАБОЛОТЕНКО, З., ДЕМ'ЯК, П. Поняття «конфлікт інтересів» у правових позиціях Верховного Суду. În: *Слово Національної Школи Суддів України*, 2021, с. 110-126. ISSN 2707-6849.

În 2022, autoarele ruse *E.A. Antonovskaia* și *S.V. Lavrentieva* au publicat un articol științific în care analizează particularitățile conflictului de interese în sfera publică în condițiile legislației ruse.[104]

Se arată că, în contextul extinderii influenței statului asupra diverselor sfere ale societății ruse, numărul relațiilor dintre puterea de stat și diverși subiecți este în continuă creștere, ceea ce atrage o înlănțuire a unor interese variate. Rezultă un conflict de interese în serviciul public, atunci când interesele personale intră în coliziune cu îndatoririle oficiale ale respectivului subiect. Importanța studierii conflictului de interese constă în faptul că un conflict de interese nerezolvat provoacă o serie de probleme, dintre care cea mai gravă este corupția, care, la rândul său, declanșează un număr mare de consecințe negative ce se răsfrâng asupra tuturor sferelor sociale. De asemenea, din cauza unui conflict de interese nerezolvat, interesele societății sunt ignorate în detrimentul satisfacerii intereselor înguste ale unui funcționar public, ceea ce, la rândul său, reduce prestigiul autorităților publice în ochii societății. Articolul științific relevă semnificația studierii conflictului de interese în serviciul public, conține analiza definiției normative a conceptelor „conflict de interese" și „interes personal", ia în considerare deficiențele legislației referitoare la definirea acestor concepte și, de asemenea, sugerează căi pentru a le elimina. În cadrul studiului, efectuat de către E.A. Antonovskaia și S.V. Lavrentieva, mai sunt sunt identificate cauzele proliferării conflictului de interese, sunt luate în considerare consecințele nefaste ale acestuia și sunt propuse măsurile de prevenire a conflictului de interese în serviciul public.

În 2022 a fost publicat un articol științific al autoarei ruse *N.A. Ghilmitdinova*.[105] Obiectul acestui studiu îl constituie interesul personal ca factor de săvârșire a infracțiunilor de corupție.

De fapt, autoarea analizează nu un aspect care vizează infracțiunile de corupție, ci interesul personal în contextul conflictului de interese. În opinia lui N.A. Ghilmitdinova, interesul personal oferă posibilitatea unui funcționar public sau unei persoane apropiate cu acesta, unor persoane fizice sau juridice cu care acesta are relații patrimoniale, corporative sau alte relații apropiate, de a obține venituri sub formă de bani, alte bunuri, drepturi patrimoniale, servicii patrimoniale, rezultate ale muncii prestate sau orice beneficii (avantaje). Autoarea propune soluții pentru restricționarea posibilităților de satisfacere a interesului personal care poate duce la un conflict de interese în cazurile în care o decizie luată de o autoritate publică, în care o persoană apropiată își

[104] A se vedea: АНТОНОВСКАЯ, Е.А., ЛАВРЕНТЬЕВА, С.В. Конфликт интересов на государственной службе. În: *Oeconomia et Jus*, 2022, № 2, с. 1-7.
[105] A se vedea: ГИЛЬМИТДИНОВА, Н.А. Личная заинтересованность как фактор совершения преступлений коррупционной направленности. În: *Вестник науки*, 2022, Том 5, № 1, с. 126-131. ISSN 2712-8849.

exercită atribuțiile, poate afecta activitatea de întreprinzător și poate provoca efecte financiare negative unei alte persoane apropiate.

1.3. Sinteza problematicii tratate și a rezultatelor obținute în Capitolul 1

După ce am efectuat analiza materialelor științifice privind răspunderea pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, considerăm necesară prezentarea unor concluzii:

1) o participare, în măsură diferită, la configurarea analizei infracţiunilor, care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, au avut: O. Bivol; S. Brînza; R. Capbătut; C. Chihai; A. Codreanu; A. Dupu; A. Eșanu; V. Guțuleac; A. Hemei; V. Moraru; T. Mostovei; A. Popovici; V. Stati (Republica Moldova); N. Nikolov (Bulgaria); R.F. Cranston (Marea Britanie); T.M. Bărăgan; C.M. Bobașu; S. Bogdan; C. Ceascai; A. Chirilă; T. Chiuariu; G. Cirimbei; R. Jurj-Tudoran; A. Lazăr; M. Mareș; V. Mirișan; L. Pușcașu; M.V. Tudoran; N.-C. Ursulescu; G.A. Ușurelu (România); A.M. Abaihanova; E.A. Antonovskaia; A.V. Beleţki; Z.A. Ciociueva; N.A. Ghilmitdinova; B.N. Golovkin; S.V. Lavrentieva (Rusia); B.A. Hill; M.L. Soller (SUA); Ö.F. Gençkaya (Turcia); A.G. Alexeev; O.Iu. Andrușcenko; M.A. Anișcenko; O.I. Bezpalova; K.L. Bugaiciuk; P. Demiak; O.V. Djafarova; A.O. Diciko; R. Dutka; L.S. Gamburg; V.O. Ivanțov; M.A. Komziuk; I.D. Pastuh; V.V. Pivovarov; S.O. Șatrava; O.V. Tokar-Ostapenko; Z. Zaghinei-Zabolotenko; L.O. Zavgorodnea (Ucraina); B. Ismailov; S. Mansurova (Uzbekistan);

2) la aspectele juridico-penale ale exercitării atribuţiilor în sectorul public în situație de conflict de interese se referă doar publicațiile unor autori din Republica Moldova și din România: S. Bogdan; S. Brînza; C. Ceascai; C. Chihai; A. Chirilă; A. Eșanu; A. Lazăr; V. Mirișan; V. Moraru; L. Pușcașu; V. Stati etc. Într-o măsură considerabilă, la aceleași aspecte se referă publicația autorilor americani B.A. Hill și M.L. Soller. Alți autori se concentrează exclusiv pe problemele de natură juridico-administrativă ale conflictului de interese, care contează indirect pentru prezenta investigație: O.Iu. Andrușcenko; R.F. Cranston, V. Guțuleac; T. Mostovei; O.V. Tokar-Ostapenko;

3) în legislația ucraineană, norma similară cu art. 326[1] CP RM este prevăzută nu de Codul penal, dar de Codul de contravenții administrative. Ca urmare, aspectele contravenționale ale conflictului de interese sunt abordate în lucrările următorilor doctrinari ucraineni O.I. Bezpalova; K.L. Bugaiciuk; P. Demiak; O.V. Djafarova; D.V. Gudkov; V.O. Ivanțov; S.O. Șatrava; L.O. Zavgorodnea; Z. Zaghinei-Zabolotenko etc.;

4) unii autori (S. Bogdan, A. Dupu) consideră conflictul de interese act de corupție. În opinia altor doctrinari (A. Eșanu, A. Hemei), conflictul de interese are legătură cu actele de corupție, însă nu constituie un act de corupție. Alți autori nu se pronunță asupra chestiunii în cauză;

5) concluzia noastră prealabilă este că infracțiunile, prevăzute de art. 326[1] CP RM, nu constituie acte de corupție. Ele creează terenul propice pentru comiterea actelor de corupție. În acest chip, art. 326[1] CP RM își dovedește efectul de dublă prevenție: apără direct valorile și relațiile sociale ce constituie obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute de acest articol; protejează indirect valorile și relațiile sociale care constituie obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 324-326 CP RM. În viitoarele noastre studii vom examina suplimentar această problemă pentru a fundamenta concluzia, potrivit căreia infracțiunile, prevăzute de art. 326[1] CP RM, nu constituie acte de corupție;

6) A. Eșanu este de părerea că a fost oportuna incriminarea conflictului de interese. S. Brînza a considerat inoportună o astfel de incriminare. V. Stati a considerat la început lipsită de oportunitate incriminarea conflictului de interese, după care și-a revizuit opinia;

7) O. Bivol, C. Chihai și A. Eșanu consideră că infracțiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, constituie o specie a abuzului de putere sau a abuzului de serviciu. Alți autori nu afirmă, nici nu infirmă această teză;

8) doar N.-C. Ursulescu consideră că infracțiunea de conflict de interese are două obiecte juridice speciale: obiectul juridic principal și obiectul juridic secundar. Alți penaliști identifică un singur obiect juridic special al infracțiunii analizate;

9) cele mai multe dintre materialele științifice privind răspunderea pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, examinate în prezentul studiu, reprezintă articole științifice. Doar câteva monografii și publicații de sinteză, pe care le-am examinat *supra*, nu se referă la aspectele de drept penal ale exercitării atribuţiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. Singura excepție este monografia lui A. Lazăr. Această stare de lucruri denotă insuficiența unor cercetări fundamentale consacrate acestor aspecte și, în același timp, confirmă necesitatea stringentă de a efectua asemenea cercetări.

10) problema ştiinţifică importantă se exprimă în conceptualizarea unui cadru teoretico-practic de interpretare a art. 326[1] CP RM, fapt ce a generat clarificarea criteriilor de calificare a faptelor în baza acestui articol și care ar putea permite dinamizarea practicii de aplicare a art. 326[1] CP RM, în vederea perfecționării și consolidării reglementărilor – penale și nepenale – în materie de combatere și prevenire a conflictului de interese în sectorul public;

11) direcţiile de soluţionare a problemei ştiinţifice importante rezidă în: a) analiza obiectului juridic, a obiectului material (imaterial), a produsului și a victimei infracțiunilor care sunt

specificate la art. 326[1] CP RM; b) determinarea structurii laturii obiective a acestor infracțiuni, c) clarificarea anumitor ipoteze privind inacțiunea adiacentă și ambianța din cadrul infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM; d) definirea cu precizie a noțiunilor care se referă la acțiunea principală din cadrul infracțiunilor respective; e) determinarea particularităților ce caracterizează semnele secundare ale laturii subiective a infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM; f) analiza interșanjabilă a celor două calități speciale ale subiectului infracțiunilor respective; g) explorarea cadrului istoric și comparativ al art. 326[1] CP RM, prin raportare la evoluția internă a legislației relevante, la soluțiile consacrate în alte sisteme de drept și la standardele internaționale; h) examinarea jurisprudenței pertinente, pentru a surprinde modul concret de aplicare a art. 326[1] CP RM; i) identificarea limitelor de aplicabilitate a articolului respectiv, prin stabilirea în paralel a limitelor de aplicare a normelor penale și nepenale adiacente; j) evidențierea disfuncționalităților și a dificultăților practice întâmpinate în interpretarea și aplicarea art. 326[1] CP RM, a normelor relevante din L133/2016 și a altor norme; k) formularea de propuneri legislative menite să optimizeze mecanismele de combatere și prevenire a exercitării atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese.

2. ANALIZA JURIDICO-PENALĂ A INFRACȚIUNILOR PREVĂZUTE LA ART. 326[1] CP RM

2.1. Obiectul infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM

2.1.1. Obiectul juridic al infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM

După cum apreciază S. Brînza, „obiectul juridic, sau obiectul propriu-zis al infracţiunii, îl constituie valoarea socială, împotriva căreia se îndreaptă acţiunea sau omisiunea incriminată, şi relaţiile sociale corespunzătoare acesteia”.[106]

Definind scopul legii penale, alin. (1) art. 2 CP RM cuprinde în esență o listă a celor mai semnificative valori sociale: „persoana, drepturile şi libertăţile acesteia, proprietatea, mediul înconjurător, orânduirea constituţională, suveranitatea, independenţa şi integritatea teritorială a Republicii Moldova, pacea şi securitatea omenirii, precum şi întreaga ordine de drept”.[107] În acest chip, legiuitorul descrie într-o manieră exemplificativă obiectul juridic general al infracțiunilor prevăzute de partea specială a Codului penal al Republicii Moldova. Sintagma finală „precum și întreaga ordine de drept”[108] sugerează că există și alte valori sociale, pe care legiuitorul nu le menționează expres, protejate împotriva infracțiunilor respective. Toate aceste valori sociale (menționate expres sau implicit de către legiuitor), împreună cu relațiile sociale asociate, formează obiectul juridic general al infracțiunilor prevăzute de partea specială a Codului penal al Republicii Moldova.

În ceea ce privește semnificația obiectul juridic general al infracțiunii, ne raliem la opinia lui A. Serbinov: „Deşi toate infracţiunile din Codul penal au acelaşi obiect juridic general, identificarea acestuia are importanţă mai cu seamă la identificarea ilicitului penal, precum şi la delimitarea de alte forme ale ilicitului, printre care cel contravenţional”.[109] O părere similară are M. Gherman și A. Cicala.[110] Normele de drept penal protejează numai acele valori sociale (și relațiile sociale asociate), a căror lezare poate aduce prejudicii semnificative ordinii de drept. Implicit, o asemenea concluzie rezultă din art. 2 al Codului contravențional al Republicii Moldova:

---

[106] BRÎNZA, Sergiu. *Obiectul infracţiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005, p. 101. 675 p. ISBN 9975-70-414-X.
[107] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.
[108] Ibidem.
[109] SERBINOV, Angela. Obiectul juridic al infracţiunilor prevăzute la art. 290 şi 291 CP RM. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2016, nr. 8, pp. 207-218. ISSN 1814-3199.
[110] A se vedea: GHERMAN, Marian, CICALA, Alexandru. Obiectul infracţiunii de provocare ilegală a avortului. În: *Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal şi activitatea specială de investigaţii, 10 noiembrie 2022, Chişinău*. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2022, pp. 246-262. ISBN 978-9975-3323-9-2.

„Scopul legii contravenţionale constă în apărarea drepturilor şi libertăţilor legitime ale persoanei, apărarea proprietăţii, ordinii publice, a altor valori ocrotite de lege [...].”[111]

Conținutul conceptului de obiect juridic generic al infracțiunii este mai concretizat în comparație cu conceptul de obiect juridic general al infracțiunii. În acest plan, ne alăturăm părerii lui V. Ursu: „Obiectul juridic generic [...] este constituit dintr-un fascicul de relaţii sociale formate în jurul şi datorită unor valori fundamentale ale societăţii, cum sunt: persoana umană, statul, proprietatea, sistemul economic etc.”.[112] E. Musteață are o opinie convergentă.[113]

Articolul 326[1] face parte din Capitolul XV „Infracţiuni contra bunei desfăşurări a activităţii în sfera publică”[114] al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova. Din această denumire rezultă că buna desfăşurare a activităţii în sfera publică (și relațiile sociale asociate) formează obiectul juridic generic al infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM, în special, și a infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, în general. O astfel de poziție își găsește o largă susținere în literatura de specialitate.[115] În legile penale ale unor țări atestăm abordări similare de concepere a obiectului juridic generic al infracțiunilor ce prezintă anumite asemănări cu infracțiunile care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM.

De exemplu, în Titlul V din CPR din 2009, art. 301 „Folosirea funcției pentru favorizarea unor persoane”[116] este amplasat în Capitolul II „Infracțiuni de serviciu”.[117] În Capitolul III al Legii României nr. 78 din 08.05.2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, art. 11 (care corespunde cu art. 326[1] CP RM) face parte din Secţiunea a 3-a „Infracțiuni asimilate infracțiunilor de corupție”.[118] În Codul penal al României din 1968, art. 253[1] (care corespunde cu art. 326[1] CP RM) face parte din Capitolul I „Infracțiuni de serviciu sau în legătură

---

[111] Codul contravențional al Republicii Moldova: nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 3-6, 15.

[112] URSU, Vera. Obiectul juridic generic şi obiectul juridic special al infracţiunilor legate de insolvabilitate. În: *Jurnalul juridic naţional: teorie şi practică*, 2019, nr. 4, pp. 64-68. ISSN 2345-1130.

[113] A se vedea: MUSTEAŢĂ, Eugeniu. Unele considerente privind obiectul infracțiunii prevăzute la art. 246[1] Cod penal al Republicii Moldova (concurența neloială). În: *Legea şi Viaţa*, 2023, nr. 3, pp. 110-117. ISSN 2587-4365.

[114] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.

[115] A se vedea: BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 848. 1300 p. ISBN 978-9975-53-468-0; TIMOFEI, Corina. Obiectul juridic al infracțiunilor prevăzute la art. 326 CP RM. În: *Revista Naţională de Drept*, 2013, nr. 4, pp. 48-53. ISSN 1811-0770; SERBINOV, Igor. Unele considerații privind obiectul juridic al infracțiunilor de neglijență în serviciu (art. 329 Cod penal). În: *Revista Naţională de Drept*, 2017, nr. 7, pp. 33-41. ISSN 1811-0770; NEDELICIUC, Victor. Obiectul infracțiunii de îmbogățire ilicită. În: *Legea şi Viaţa*, 2022, nr. 1(S), pp. 71-73. ISSN 2587-4365; VÎRLAN, Petru. Obiectul juridic al infracțiunii prevăzute la art. 330[2] „Îmbogățirea ilicită” din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2022, nr. 8, pp. 139-143. ISSN 1814-3199.

[116] Codul penal al României: nr. 286 din 17.07.2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 510.

[117] Ibidem.

[118] Legea României pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție: nr. 78 din 08.05.2000. În: *Monitorul Oficial al României*, 2000, nr. 219.

cu serviciul”[119] din Titlul VI. În Codul penal al Republicii Albania (în continuare – CP RA), art. 257 (care corespunde cu art. 326[1] CP RM) face parte din Secțiunea II „Acte penale împotriva activității publice săvârșite de funcționarii publici”[120] din Capitolul VIII. Concepții similare identificăm în: Codul penal al Confederației Elveține[121] (în continuare – CP CE); Codul penal al Republicii Croația[122] (în continuare – CP RC); Codul penal al Republicii Estonia[123] (în continuare – CP RE); Codul penal al Greciei[124] (în continuare – CPG); Codul penal al Republicii Italia[125]; Codul penal al Republicii Letonia[126] (în continuare – CP RL); Codul penal al Republicii Guineea[127] (în continuare – CP RGu); Codul penal al Statului Eritreea[128] (în continuare – CP SE); Codul penal al Republicii Federale Somalia[129] (în continuare – CP RFS).

În legile penale ale altor state, obiectul juridic generic al infracțiunilor, care se aseamănă sub anumite aspecte cu infracțiunile specificate la art. 326[1] CP RM, este conceput într-un alt mod.[130]

Astfel, în unele cazuri, obiectul juridic generic al infracțiunilor respective îl formează valorile sociale (și relațiile sociale asociate) protejate împotriva abuzului de serviciu. O astfel de abordare este mai îngustă decât cea promovată în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova. De exemplu, în Codul penal al Principatului Andorrei, art. 391 „Imixtiunea intereselor private în serviciul public”[131] face parte din Capitolul VII „Alte abuzuri în exercitarea funcției publice”[132] din Titlul XXI. În mod similar se procedează în: Codul penal al Regatului

[119] Codul penal al României: nr. 15 din 21.06.1968. În: *Buletinul Oficial*, 1968, nr. 79-79 bis.
[120] *Criminal Code of the Republic of Albania*. [citat 14.03.2024] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/bb/Albania_CC_1995_am2017_en.pdf
[121] A se vedea: *Swiss Criminal Code*. [citat 14.03.2024] Disponibil: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en
[122] A se vedea: *Codul penal al Republicii Croaţia*. [citat 14.03.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Croatia-RO.html
[123] A se vedea: *Codul penal al Republicii Estonia*. [citat 14.03.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/codex.html
[124] A se vedea: *Codul penal al Greciei*. [citat 14.03.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Grecia-RO.html
[125] A se vedea: *Codul penal al Republicii Italia*. [citat 14.03.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Italia-RO.html
[126] A se vedea: *Codul penal al Republicii Letonia*. [citat 14.03.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Letonia-RO.html
[127] A se vedea: *Guinée: Code pénal*. [citat 14.03.2024] Disponibil: https://www.refworld.org/docid/44a3eb9a4.html
[128] A se vedea: *Eritrea: Penal Code*. [citat 14.03.2024] Disponibil: https://www.refworld.org/legal/legislation/natlegbod/2015/en/106143
[129] A se vedea: *Somalia Penal Code*. [citat 14.03.2024] Disponibil: https://www.refworld.org/docid/4bc5906e2.html
[130] ZAPOROJAN, Iancu. Valoarea socială fundamentală apărată contra infracțiunilor prevăzute de art. 326[1] din Codul Penal: analiză de drept comparat. În: *Priorități ale cercetării în domeniul juridic şi economic şi impactul asupra societății contemporane*, 20 septembrie 2024, Chișinău. Chișinău: CEP USM, 2025, Ediția 4, pp. 75-80. ISBN 978-9975-62-849-5.
[131] *Criminal Code of the Principality of Andorra*. [citat 14.03.2024] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/2e/Andorra_CC_2005_fr.pdf
[132] Ibidem.

Belgiei[133] (în continuare – CP RB); Codul penal al Republicii Franceze[134] (în continuare – CP RF); Codul penal al Regatului Spaniei[135] (în continuare – CP RS); Codul penal al Regatului Ţărilor de Jos (Olanda)[136] (în continuare – CP RȚJ); Codul penal al Republicii Islamice Mauritania[137] (în continuare – CP RIM).

Am identificat un singur caz, în care obiectul juridic generic al infracțiunilor care prezintă anumite asemănări cu infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, îl constituie valorile sociale (și relațiile sociale asociate) protejate împotriva coruperii și a abuzului de serviciu. O astfel de abordare eclectică este promovată în Codul penal al Republicii Federale Nigeria (în continuare – CP RFN). În acest cod, art. 101 „Funcționari publici interesați de contracte"[138], art. 102 „Funcționari publici cu statut special sau cu atribuții speciale însărcinați cu administrarea bunurilor"[139] și art. 103 „Afirmații false ale funcționarilor"[140] (care corespund cu art. 326[1] CP RM) sunt înglobate Capitolul 12 „Coruperea și abuzul în serviciu".[141]

În cazuri de altă natură, obiectul juridic generic al infracțiunilor, care prezintă anumite asemănări cu infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, îl formează valorile sociale (și relațiile sociale asociate) protejate împotriva coruperii. O astfel de abordare este calitativ diferită în comparație cu cea consacrată în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova. De exemplu, În Codul penal al României din 2004 (în continuare – CPR din 2004), art. 311 „Remuneraţia injustă"[142] (care comportă anumite similitudini cu art. 326[1] CP RM) face parte din Capitolul I „Crime şi delicte de corupţie"[143] al Titlului VI. O concepție similară se promovează în: Codul penal al Principatului Monaco[144] (în continuare – CP PM); CL SUA[145]; Codul penal al

[133] A se vedea: *Codul penal al Regatului Belgiei*. [citat 16.03.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Belgia-RO.html
[134] A se vedea: *Codul penal al Republicii Franceze*. [citat 16.03.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Franta-RO.html
[135] A se vedea: *Codul penal al Regatului Spaniei*. [citat 16.03.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Spania-RO.html
[136] A se vedea: *Codul penal al Regatului Ţărilor de Jos (Olanda)*. [citat 16.03.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Olanda-RO.html
[137] A se vedea: *Code penal – Mauritanie*. [citat 16.03.2024] Disponibil: https://www.refworld.org/pdfid/491c1ffc2.pdf
[138] *Nigeria: Criminal Code Act*. [citat 16.03.2024] Disponibil: lawsofnigeria.placng.org/laws/C38.pdf
[139] Ibidem.
[140] Ibidem.
[141] Ibidem.
[142] Codul penal al României: nr. 301 din 28.06.2004. În: *Monitorul Oficial al României*, 2004, nr. 575.
[143] Ibidem.
[144] A se vedea: *Code pénal.* [citat 16.03.2024] Disponibil: https://legimonaco.mc/code/code-penal/
[145] A se vedea: *U.S. Code Title 18*. [citat 16.03.2024] Disponibil: https://uscode.house.gov/browse/prelim@title18&edition=prelim

Republicii Federale Democratice a Etiopiei[146] (în continuare – CP RFDE); Codul penal al Republicii Madagascar[147] (în continuare – CP RMa).

Diferă de abordarea din Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova și concepția promovată de legiuitorii luxemburghez, norvegian și comorez. Aceștia concep obiectul juridic generic al infracțiunilor, care prezintă anumite asemănări cu infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, ca fiind constituit din valorile sociale (și relațiile sociale asociate) protejate împotriva infracțiunilor financiare. De exemplu, în Codul penal al Marelui Ducat de Luxemburg (în continuare – CP MDL), art. 245 (care corespunde cu art. 326[1] CP RM) face parte din compartimentul „Despre încasarea ilegală de dobânzi”[148] din Capitolul III. În Codul penal al Regatului Norvegiei[149] și în Codul penal al Uniunii Comorelor[150] (în continuare – CP UC) abordarea este similară.

În denumirea Capitolului XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova este utilizată formularea „Infracţiuni contra bunei desfăşurări a activităţii în sfera publică”.[151] Aceasta înseamnă că, în cazul obiectului juridic generic al infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, baza grupării valorilor sociale (și a relațiilor sociale ce sunt aferente) o reprezintă sfera publică. Înțelegem că sintagma „sfera publică”[152] este folosită de legiuitor ca antiteză în raport cu sintagma „sectorul privat”[153] din denumirea Capitolului XVI al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova. Or, articolele din acest din urmă capitol prevăd răspunderea pentru infracțiuni care constituie „replicile” din sectorul privat al unor infracțiuni prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova: luarea de mită (art. 333 CP RM) – coruperea pasivă (art. 324 CP RM); darea de mită (art. 334 CP RM) – coruperea activă (art. 325 CP RM); abuzul de serviciu (art. 335 CP RM) – abuzul de putere sau abuzul de serviciu (art. 327 CP RM). Doar falsul în documente contabile (art. 335[1] CP RM) nu se încadrează în acest tipar, constituind o excepție de la regulă.

---

[146] A se vedea: *Ethiopia: Criminal Code*. [citat 16.03.2024] Disponibil: https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=49216b572&skip=0&query=criminal%20code
[147] A se vedea: *Madagascar Code Pénal*. [citat 16.03.2024] Disponibil: www.justice.mg/wp-content/uploads/textes/1TEXTES%20NATIONAUX/DROIT%20PRIVE/les%20codes/CODE%20PENAL.pdf
[148] *Codul penal al Marelui Ducat de Luxemburg*. https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Luxemburg-RO.html
[149] A se vedea: *Penal Code of Norway*. [citat 16.03.2024] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/4f/Norway_Penal%20Code.pdf
[150] A se vedea: *Comores. Code pénal 2020*. [citat 16.03.2024] Disponibil: https://www.droit-afrique.com/uploads/Comores-Code-2020-penal.pdf
[151] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.
[152] Ibidem.
[153] Ibidem.

Sintagma „sfera publică”[154], deși reprezintă temelia grupării valorilor sociale (și a relațiilor sociale ce sunt aferente) care formează obiectului juridic generic al infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, nu este suficientă pentru a reda esența juridică a acestui obiect. Termenii și sintagmele, folosite în denumirile altor capitole din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova, se referă, cel puțin aparent, la valori sociale (și relații sociale asociate) care, fac parte, de asemenea, din sfera publică. Ne referim la următorii termeni și sintagme: „sănătatea publică și conviețuirea socială”[155] (Capitolul VIII al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova); „securitatea publică și ordinea publică”[156] (Capitolul XIII al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova); „justiție”[157] (Capitolul XIV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova); „autoritățile publice și securitatea de stat”[158] (Capitolul XVII al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova).

Prima ipoteză ar fi că sintagma „sfera publică”[159], folosită în denumirea Capitolului XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, se referă la persoanele juridice de drept public în accepția art. 174 din Codul civil al Republicii Moldova. Din alineatul (1) al acestui articol rezultă că persoane juridice de drept public sunt organele statului şi cele ale unităţilor administrativ-teritoriale. Totodată, din alin. (2) și (3) art. 174 din Codul civil al Republicii Moldova rezultă că persoane juridice de drept public pot fi considerate, de asemenea, acele persoane juridice care sunt „împuternicite să exercite o parte din funcţiile (atribuţiile) Guvernului”.[160] De exemplu, potrivit alin. (2) art. 11 al Legii nr. 108 din 27.05.2016 cu privire la gazele naturale, Guvernul poate impune obligaţii de serviciu public „întreprinderilor de gaze naturale care desfăşoară următoarele activităţi reglementate: a) transportul gazelor naturale; b) distribuţia gazelor naturale; c) stocarea gazelor naturale; c[1]) tradingul de gaze naturale; d) furnizarea gazelor naturale”.[161] Totuși, dacă luăm în considerare prevederile art. 124 CP RM, întreprinderile de gaze naturale menționate în norma precitată, sunt organizații comerciale. Fiind persoane juridice, astfel de întreprinderi nu intră sub incidența formulării „persoana autorizată sau

[154] Ibidem.
[155] Ibidem.
[156] Ibidem.
[157] Ibidem.
[158] Ibidem.
[159] Ibidem.
[160] Codul civil al Republicii Moldova: nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2002, nr. 82-86, 661.
[161] Legea cu privire la gazele naturale: nr. 108 din 27.05.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2016, nr. 193-203, 415.

învestită de stat să presteze în numele acestuia servicii publice sau să îndeplinească activităţi de interes public”[162] din alin. (2) art. 123 CP RM, care conține definiția noțiunii „persoană publică”[163].

O altă ipoteză ar fi că sintagma „sfera publică”[164], utilizată în denumirea Capitolului XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, se referă la prestatorii de servicii publice în sensul Legii nr. 234 din 23.12.2021 cu privire la serviciile publice. Definiția noțiunii „prestator de servicii publice”[165] din art. 2 al acestei legi conține lista următoarelor entități. Nu reproducem aici această listă lungă. Rezumând, textul ei descrie tipurile de entități care pot presta servicii publice, incluzând autorități administrative centrale și locale, structuri subordonate acestora, autorități autonome și instituții publice, precum și persoane juridice de drept privat cărora li s-au delegat competențe conform legii pentru a furniza astfel de servicii.

Din alin. (2) art. 123 CP RM aflăm că, de exemplu, angajatul unei întreprinderi de stat se consideră persoană publică. Sub acest aspect, întreprinderea de stat, deși este o organizație comercială, face parte din sfera publică în sensul denumirii Capitolului XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova. Totodată, nici pe departe nu oricare întreprindere de stat este prestatoare de servicii publice în sensul lit. e) art. 2 din Legea nr. 234 din 23.12.2021 cu privire la serviciile publice. Această concluzie rezultă din analizarea caracteristicilor celor care au statut de întreprindere de stat[166] prin prisma definiției noțiunii „servicii publice”[167] din art. 2 din Legea nr. 234 din 23.12.2021 cu privire la serviciile publice: „activități administrative necomerciale cu caracter individual, realizate în regim de putere publică de prestatorul de servicii publice, cu sau fără solicitarea beneficiarilor de servicii, și care vizează realizarea drepturilor, libertăților, obligațiilor și intereselor legitime ale acestora, asigurându-le, după caz, beneficiile materiale sau nemateriale corespunzătoare”.[168]

Noțiunea „serviciu public”[169] este folosită, de asemenea, în Legea nr. 158 din 04.07.2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public (în continuare – L158/2008). Conform art. 2 al acestei legi, prin „serviciu public”[170] se înțelege „activitatea de interes public, organizată

[162] Ibidem.
[163] Ibidem.
[164] Ibidem.
[165] Legea cu privire la serviciile publice: nr. 234 din 23.12.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 34-38, 34.
[166] Lista tuturor întreprinderilor de stat poate fi găsită pe pagina: https://www.app.gov.md/intreprinderi-de-stat-3-378
[167] Legea cu privire la serviciile publice: nr. 234 din 23.12.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 34-38, 34.
[168] Ibidem.
[169] Legea cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public: nr. 158 din 04.07.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 230-232, 840.
[170] Ibidem.

și desfășurată de către o autoritate publică”.[171] Așadar, în accepțiunea acestei legi, singurul prestator al serviciului public este autoritatea publică. O asemenea abordare este prea îngustă și nu poate epuiza înțelesul sintagmei „sfera publică”[172], care este utilizată în denumirea Capitolului XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova.

Noțiunea „sector public”[173] este utilizată în Legea nr. 50 din 09.04.2021 cu privire la grupurile de acțiune locală. Din definiția acestei noțiuni, formulată în art. 2 al legii în cauză, rezultă că doar anumite autorități ale administrației publice locale de nivelul întâi pot să activeze în sectorul public în sensul Legii nr. 50 din 09.04.2021 cu privire la grupurile de acțiune locală. Desigur, o astfel de abordare este mult prea limitată pentru a corespunde înțelesului sintagmei „sfera publică”[174], utilizată în denumirea Capitolului XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova.

Noțiunea „sector public”[175] mai este folosită în Legea nr. 148 din 09.06.2023 privind accesul la informațiile de interes public. Din art. 5 al acestei legi rezultă că sectorul public cuprinde anumite entități. Nu reproducem aici această listă lungă. Menționăm numai că ea include toate entitățile publice și private, cu sau fără scop lucrativ, care, prin natura sau atribuțiile lor legale, furnizează informații sau servicii de interes public în diverse domenii de activitate. În comparație cu definiția noțiunii „sector public”[176] din Legea nr. 50 din 09.04.2021 cu privire la grupurile de acțiune locală, această definiție este mult mai largă. În pofida acestui fapt, definiția noțiunii „sector public”[177] din Legea nr. 148 din 09.06.2023 privind accesul la informațiile de interes public nu conține nicio mențiune, de exemplu, cu privire la persoanele autorizate sau învestite de stat să presteze în numele acestuia servicii publice sau să îndeplinească activităţi de interes public. O astfel de categorie de persoane este specificată în alin. (2) art. 123 CP RM, în definiția noțiunii „persoană publică”[178].

---

[171] Ibidem.
[172] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.
[173] Legea cu privire la grupurile de acțiune locală: nr. 50 din 09.04.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 117-121, 127.
[174] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.
[175] Legea privind accesul la informațiile de interes public: nr. 148 din 09.06.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 234, 410.
[176] Legea cu privire la grupurile de acțiune locală: nr. 50 din 09.04.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 117-121, 127.
[177] Legea privind accesul la informațiile de interes public: nr. 148 din 09.06.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 234, 410.
[178] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.

Din aceleași considerente, nu poate fi acceptată ca reper noțiunea „sectorul public”[179] din Legea nr. 419 din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanţiile de stat şi recreditarea de stat. Analizând definiția noțiunii „datorie a sectorului public”[180], formulate în art. 2 al acestei legi, deducem că sectorul public (în sensul Legii nr. 419 din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public”) îl formează: statul; unităţile administrativ-teritoriale; Banca Naţionala a Moldovei; întreprinderile de stat/municipale; societăţile comerciale cu capital integral sau majoritar public.

În analiza noastră nu poate fi trecută cu vederea L82/2017. Din definiția noțiunii „integritate în sectorul public”[181], care este formulată în art. 3 al acestei legi, rezultă că sectorul public cuprinde toate entităţile publice din Republica Moldova. Aceeași concluzie rezultă din art. 2 al L82/2017, în care este enunțat scopul legii respective. Astfel, persoanele publice străine şi funcţionarii internaționali (în înțelesul art. 123^1 CP RM) nu fac parte din sfera publică în accepțiunea denumirii Capitolului XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova.[182]

Deci, niciuna dintre legile analizate mai sus nu ne ajută să percepem înțelesul exact al sintagmei „sfera publică” [183] în sensul denumirii Capitolului XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova.

Urmând acest vector, este necesar să ne amintim că, inițial (până la intrarea în vigoare a Legii nr. 245 din 02.12.2011 privind modificarea şi completarea unor acte legislative[184]), denumirea Capitolului XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova a fost alta – „Infracţiuni săvârşite de persoane cu funcţie de răspundere”.[185] În 2005, relevând obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, S. Brînza a menționat relațiile sociale cu privire la „buna desfăşurare a atribuţiilor de serviciu de către persoanele cu funcţie de răspundere”.[186] Păreri similare au L. Gîrla, Iu. Tabarcea[187] și I.

---

[179] Legea cu privire la datoria sectorului public, garanţiile de stat şi recreditarea de stat: nr. 419 din 22.12.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 32-35, 114.
[180] Ibidem.
[181] Legea integrităţii: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
[182] ZAPOROJAN, Iancu. Obiectul juridic generic al exercitării atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. În: *Revista Institutului Naţional al Justiţiei*, 2024, nr. 1, pp. 22-27. ISSN 1857-2405.
[183] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.
[184] A se vedea: Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative: nr. 245 din 02.12.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 25-28, 77.
[185] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.
[186] BRÎNZA, Sergiu. *Obiectul infracţiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005, p. 121. 675 p. ISBN 9975-70-414-X.
[187] A se vedea: ГЫРЛА, Л.Г., ТАБАРЧА, Ю.М. *Уголовное право Республики Молдова. Часть особенная. Том 1*. Кишинэу: Cartdidact, 2010, с. 316. 712 с. ISBN 978-9975-4158-2-8.

Ţurcan.[188] În toate aceste expuneri de opinii, descrierea obiectului juridic generic al infracțiunilor, prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, conține mențiunea privind activitatea anumitor persoane fizice sau juridice. Descrierea din legea penală în vigoare a acestui obiect se caracterizează prin continuitate, întrucât conține mențiunea referitoare la activitatea în sfera publică. Această activitate presupune conduita – activă sau pasivă – a celor care fac parte din sfera publică. Sunt avuți în vedere subiecții infracțiunilor care sunt specificate în Capitolul XV din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova: persoana cu funcţie de răspundere; persoana publică; persoana cu funcţie de demnitate publică, etc. De exemplu, în art. 3 din L158/2008, sunt enumerate „activităţile care implică exercitarea prerogativelor de putere publică”.[189] În art. 5 al Legii nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură, sunt specificate „funcțiile Procuraturii”.[190] În art. 2 al Legii nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigaţii, sunt înșiruite „sarcinile activităţii speciale de investigaţii”.[191] Ne limităm la aceste exemple, deși numărul lor este foarte mare. Toate aceste exemple formează conținutul expresiei „activitatea în sfera publică”[192] în conjunctura concretă a obiectului juridic generic al infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova.

Divagând, trebuie să subliniem că, după cum apreciază S. Brînza, „structural, relaţiile sociale presupun trei elemente: 1) subiecte, 2) conţinut şi 3) obiect.”[193]. Obiectul relațiilor sociale, care sunt protejate împotriva infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, este reprezentat de conduita subiecților care participă la aceste relații. Nu putem fi de acord cu R. Berdilo, care consideră că făptuitorul și victima sunt subiecții relațiilor sociale apărate de o anumită normă penală din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova.[194] Subiect al relațiilor sociale, ocrotite de normele unui capitol din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova, poate fi doar titularul valorii sociale în legătură cu care apar, se dezvoltă și se desfășoară astfel de relații. Numai un asemenea titular poate evolua ca subiect al

[188] A se vedea: BRÎNZA, Serghei et al. *Drept penal. Partea specială*. Chișinău: Cartier, 2005, p. 615. 804 p. ISBN 9975-79-324-X.
[189] Legea cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public: nr. 158 din 04.07.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 230-232, 840.
[190] Legea cu privire la Procuratură: nr. 3 din 25.02.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 69-77, 113.
[191] Legea privind activitatea specială de investigaţii: nr. 59 din 29.03.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 113-118, 373.
[192] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.
[193] BRÎNZA, Sergiu. *Obiectul infracţiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005, p. 58. 675 p. ISBN 9975-70-414-X.
[194] A se vedea: BERDILO, Rodica. Obiectul juridic al infracțiunii prevăzute la art. 146 din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 119-130. ISSN 1814-3199; BERDILO, Rodica. *Răspunderea penală pentru omorul săvârşit în stare de afect*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2021, p. 136. 399 p. ISBN 978-9975-157-57-5.

relațiilor sociale protejate împotriva infracțiunii prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova.

Caracterizând obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute în acest capitol, legiuitorul vorbește nu despre o activitate oarecare în sfera publică. Se are în vedere anume activitatea în sfera publică, desfășurată în bune condiții. Aceasta înseamnă că activitatea persoanelor cu funcţie de răspundere, a persoanelor publice, a persoanelor cu funcţie de demnitate publică etc., se desfășoară, întâi de toate, în condiții de legalitate. De exemplu, conform alin. (1) art. 3 al Legii nr. 69 din 14.04.2016 cu privire la organizarea activităţii notarilor, „notarul activează în limitele stabilite de lege”.[195] În conformitate cu alin. (1) art. 5 al Legii nr. 131 din 08.06.2012 privind controlul de stat asupra activităţii de întreprinzător, „inspectorul exercită controlul asupra persoanei supuse controlului doar în limitele competenţei atribuite prin lege”.[196] Potrivit alin. (1) art. 2 al Legii nr. 300 din 21.12.2017 cu privire la sistemul administraţiei penitenciare, „activitatea sistemului administraţiei penitenciare se desfăşoară exclusiv în temeiul şi pentru executarea legii, în conformitate cu principiul legalităţii [...]”.[197] Șirul unor asemenea exemple poate, desigur, continua.

În afară de legalitate, buna desfășurare a unei activități în sfera publică poate presupune respectarea altor principii de către cei care o desfășoară. De exemplu, în art. 3 al L132/2016, printre principiile fundamentale ale activităţii ANI, sunt reliefate: independenţa; imparţialitatea; transparența; confidențialitatea; celeritatea; integritatea; egalitatea; dreptul la apărare; buna administrare.[198] În art. 3 al Legii nr. 402 din 02.12.2004 a Biroului de Curieri Speciali, lista de principii de activitate a Biroului de Curieri Speciali include: integritatea garantată a corespondenţei şi operativitatea în predarea ei; păstrarea secretului de stat şi comercial, precum şi a altei informaţii apărate de lege; conducerea unică şi responsabilitatea personală pentru sectorul de muncă încredinţat, conform legii în cauză; controlul permanent al activităţii persoanelor cu funcţie de răspundere ale biroului; colaborarea cu alte autorităţi ale administraţiei publice.[199] În art. 2 al Legii nr. 147 din 09.06.2023 privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor, printre principiile de selecție și evaluare a judecătorilor, pe care trebuie să le respecte membrii Colegiului pentru

[195] Legea cu privire la organizarea activităţii notarilor: nr. 69 din 14.04.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 277-287, 588.
[196] Legea privind controlul de stat asupra activităţii de întreprinzător: nr. 131 din 08.06.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 181-184, 595.
[197] Legea cu privire la sistemul administrației penitenciare: nr. 300 din 21.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 48-57, 124.
[198] A se vedea: Legea cu privire la Autoritatea Naţională de Integritate: nr. 132 din 17.06.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 245-246, 511.
[199] A se vedea: Legea Biroului de Curieri Speciali: nr. 402 din 02.12.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 1-4, 4.

selecția și evaluarea judecătorilor, sunt enumerate: nediscriminarea; selectarea și evaluarea obiectivă și imparțială; echitatea; transparența; confidențialitatea; protecția datelor cu caracter personal și a vieții private; respectarea demnității umane.[200] Ne limităm la aceste exemple, cu toate că numărul lor este mai mare.

Buna desfășurare a unei activități în sfera publică presupune exercitarea anumitor drepturi și executarea anumitor obligații, cu condiția respectării principiilor sus-menționate. De exemplu, în art. 23 și 24 ale Legii nr. 131 din 08.06.2012 privind controlul de stat asupra activităţii de întreprinzător, sunt specificate drepturile și obligațiile inspectorului.[201] Totodată, art. 25 și 26 ale aceleiași legi conțin lista de drepturi și obligații ale persoanei supuse controlului. În pct. 22 și 25 din anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 938 din 29.11.2023 cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului Control Financiar de Stat, sunt menționate drepturile și obligațiile funcționarilor publici din cadrul Inspectoratului Control Financiar de Stat.[202] În același timp, art. 27 și 28 din aceeași anexă conține lista de drepturi și obligații ale conducătorului și ale persoanelor cu funcție de răspundere ai entității supuse inspectării financiare. În pct. 35 și 36 ale Hotărârii Guvernului nr. 4 din 20.01.2021 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la controlul rezervelor de stat și de mobilizare, sunt specificate drepturile și obligațiile personalului de control.[203] Totodată, pct. 37 și 38 ale aceleiași hotărâri conțin lista de drepturi și obligații ale depozitarului responsabil care este supus controlului. În astfel de situații, dacă în procesul controlului sunt lezate drepturile sau interesele legitime ale persoanei supuse controlului, această persoană poate evolua ca victimă a uneia dintre infracțiunile prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova. Drepturile și interesele legitime ale victimelor infracțiunilor respective constituie conținutul relațiilor sociale care sunt apărate împotriva infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova.

O astfel de matrice conceptuală a elementelor relațiilor sociale, care sunt protejate împotriva.

În alt context, în 2015 S. Brînza și V. Stati au propus următoarea tipologie a infracţiunilor care sunt specificate în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal: „1) infracţiuni de corupţie (art. 324-326 CP RM); 2) infracţiuni care aduc atingere bunei desfăşurări a activităţii în sfera

[200] A se vedea: Legea privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor: nr. 147 din 09.06.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 204-207, 364.
[201] A se vedea: Legea privind controlul de stat asupra activităţii de întreprinzător: nr. 131 din 08.06.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 181-184, 595.
[202] A se vedea: Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului Control Financiar de Stat: nr. 938 din 29.11.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 465-467, 1133.
[203] A se vedea: Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului cu privire la controlul rezervelor de stat și de mobilizare: nr. 4 din 20.01.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 33-41, 43.

publică, dar care nu sunt legate nemijlocit de corupţie (art. 327-329, alin. (3) art. 330[1], art. 330[2] şi 332 CP RM).”[204] Art. 326[1] CP RM lipsește în această tipologie, deoarece în 2015 încă nu fusese adoptat. Numărul de ordine al art. 326[1] CP RM ar putea fi interpretat ca o sugestie a legiuitorului că infracțiunile de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese sunt infracțiuni de corupție. Aceeași impresie lasă o prevedere din Hotărârea Parlamentului nr. 421 din 16.12.2004 pentru aprobarea Strategiei naţionale de prevenire şi combatere a corupţiei şi Planului de acţiuni pentru realizarea Strategiei naţionale de prevenire şi combatere a corupţiei. Astfel, în pct. 11 din Capitolul II „Prevenirea corupţiei în instituţiile publice şi în procesul politic” al Anexei la acest act normativ, este menționat ca obiectiv „elaborarea şi înaintarea spre aprobare a proiectului de Lege cu privire la conflictul de interese.”[205] În acest mod, legiuitorul a lăsat să se înțeleagă că prevenirea și contracararea conflictului de interese este nu altceva decât o componentă a procesului mai larg de prevenire și contracarare a corupției.

Echivocă a fost abordarea din Legea nr. 90 din 25.04.2008 cu privire la prevenirea şi combaterea corupţiei (în continuare – Legea nr. 90/2008) (care a fost abrogată). Pe de o parte, potrivit lit. a) art. 15 al acestei legi, „implicarea în activitatea unor alte organe, întreprinderi, instituţii şi organizaţii [...] în cazul în care faptul acesta nu ţine de competenţa lor, făcând uz de serviciu, care conduce la conflict de interese”[206] a fost inclusă în rândul faptelor de „comportament corupţional”.[207] Pe de altă parte, definiția conceptului de corupție din art. 2 al Legii nr. 90/2008 demonstrează contrariul: „corupţie – orice folosire ilegală de către o persoană cu statut public a funcţiei sale pentru primirea unor foloase materiale sau a unui avantaj necuvenit pentru sine sau pentru o altă persoană contrar intereselor legitime ale societăţii şi ale statului ori acordare ilegală a unor foloase materiale sau avantaje necuvenite unei alte persoane.”[208] Așa cum va rezulta din examinarea de mai jos, comiterea infracțiunilor, ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, nu poate implica primirea unei remunerații ilicite de către subiectul acestor infracțiuni. Deci, definiția legislativă în cauză confirmă că infracțiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, nu sunt infracțiuni de corupție.

Definiția conceptului de corupție din art. 2 al Legii nr. 90/2008 a devenit chiar mai explicită după amendarea operată prin Legea nr. 245 din 02.12.2011 privind modificarea şi completarea

[204] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 853. 1300 p. ISBN 978- 9975-53-470-3.
[205] Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova pentru aprobarea Strategiei naţionale de prevenire şi combatere a corupţiei şi Planului de acţiuni pentru realizarea Strategiei naţionale de prevenire şi combatere a corupţiei: nr. 421 din 16.12.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 13-16, 58.
[206] Legea cu privire la prevenirea şi combaterea corupţiei: nr. 90 din 25.04.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 103-105, 391.
[207] Ibidem.
[208] Ibidem.

unor acte legislative: „corupţie – faptă ilegală care afectează exercitarea normală a funcţiei şi care constă fie în folosirea de către subiectul actelor de corupţie sau al faptelor de comportament corupţional a funcţiei sale pentru solicitarea, primirea sau acceptarea, direct sau indirect, pentru sine sau pentru o altă persoană, a unor foloase materiale sau a unui avantaj necuvenit, fie în promisiunea, oferirea sau acordarea ilegală a unor asemenea foloase sau avantaje necuvenite subiecţilor actelor de corupţie.”[209] Aceluiași tipar îi corespunde definiția conceptului de corupție din Convenţia civilă privind corupţia: „Prin „corupţie” se înţelege faptul de a solicita, de a oferi, de a da sau de a accepta, direct sau indirect, un comision ilicit sau un alt avantaj necuvenit sau promisiunea unui asemenea avantaj necuvenit care afectează exercitarea normală a unei funcţii sau comportamentul cerut beneficiarului comisionului ilicit sau al avantajului necuvenit sau al promisiunii unui asemenea avantaj necuvenit.”[210]

În același spirit, în L82/2017, actele de corupție sunt deosebite de actele care sunt conexe în raport cu actele de corupție. Conform alin. (2) art. 45 al acestei legi, „sunt infracţiuni următoarele acte conexe actelor de corupție [...]: a) exercitarea atribuţiilor de serviciu în sectorul public în situaţie de conflict de interese; [...].”[211]

De asemenea, într-un proiect legislativ, faptele de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (care erau preconizate să fie incriminate în art. 326^2 CP RM) sunt considerate „infracțiuni asimilate corupției”[212], nu „infracțiuni de corupție”.[213]

Având în vedere aceste divergențe, dilema, care se profilează, este următoarea: sunt în art. 326^1 CP RM prevăzute infracțiuni de corupție sau nu? În literatura de specialitate lipsește unanimitatea în ceea ce privește răspunsul la această întrebare. O serie de autori consideră că infracțiunile, care sunt prevăzute de art. 326^1 CP RM sau de normele corespondente din legislația altor state, se raportează la categoria de infracțiuni de corupție. Ca exemplu, în 1932, J.J. Senturia a definit corupția drept „abuz de putere publică în interes privat”[214], practic echivalând-o cu conflictul de interese. C. Danileț exprimă opinia că infracțiunea, prevăzută la art. 253^1 CPR din

[209] Legea privind modificarea și completarea unor acte legislative: nr. 245 din 02.12.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 25-28, 77.
[210] *Civil Law Convention on Corruption*. [citat 11.11.2024] Disponibil: https://rm.coe.int/168007f3f6
[211] Legea integrităţii: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
[212] *Proiectul Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 55, 60, 64 ș.a.; Codul de procedură penală – art. 132^8 ș.a.)*. [citat 11.11.2024] Disponibil: https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=e6165fec-2671-4e7e-ae11-bdf0083499bc
[213] Ibidem.
[214] SENTURIA, J.J. Corruption, Political. În: SELIGMAN, Edwin R.A. *Encyclopaedia of the Social Sciences. Vol. IV*. New York: Macmillan, 1932, p. 448. 744 p.

1968, este o infracțiune de corupție.[215] Opinii similare au alți autori români.[216] Cu toate că nu recunoaște explicit, G.M. Ciorman consideră conflictul de interese manifestare a corupției: „Printre principalele cauze ale lipsei de eficiență a mecanismului de combatere a corupției se numără [...] lipsa unei reglementări adecvate privind prevenirea conflictelor de interese."[217] Sunt de acord cu această idee Ia.S. Zelinska și V.O. Spasenko.[218]

V. Kuț, Ia. Trâniova, Iu.A. Dorohina, I.O. Moroz, A.O. Doroș și S.M. Gusarov consideră abuzul de putere sau abuzul de serviciu infracțiune de corupție.[219] A.V. Savcenko subliniază că abuzul de putere sau abuzul de serviciu trebuie inclus necondiționat în categoria infracțiunilor de corupție.[220] Pe poziții apropiate se situează I. Soroceanu, care înțelege prin „corupție" „acel fenomen social negativ, care constă în folosirea de către funcţionari a funcţiei deţinute şi a posibilităţilor legate de ea în scopul obţinerii a unor bunuri materiale sau a altor avantaje personale."[221] Un punct de vedere similar susține I. Țurcan.[222] De vreme ce art. 326[1] CP RM este o normă specială în raport cu art. 327 CP RM, rezultă că, în opinia acestor autori, infracțiunile de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese sunt infracțiuni de corupție.

În altă perspectivă, nu este clară poziția lui S. Bogdan. Mai întâi, acest autor afirmă: „Conflictul de interese este o infracțiune de serviciu și nu o infracțiune de corupție."[223] Ulterior,

---

[215] DANILEŢ, Cristi. *Corupţia şi anticorupţia în sistemul juridic*. Bucureşti: C.H. Beck, 2009, p. 9, 98. 209 p. ISBN 978-973-115-639-2.

[216] A se vedea: UȘVAT, Claudia-Florina. Infracțiuni de corupție în contextul reglementărilor europene. București: Universul Juridic, 2010, p. 202. 648 p. ISBN 978-973-127-306-8; MAREȘ, Mihai. Conflictul de interese. Elemente de tipicitate a infracțiunii. Cerințe esențiale. În: *Pandectele Romane*, 2017, nr. 5, pp. 170-177. ISSN 2286-0576; MĂGUREANU, Ilie. Conflictul de interese. În: *Revista de Drept Penal*, 2007, nr. 2, pp. 125-129. ISSN 1223-0790.

[217] ЧОРМАН, Г.М. Поняття корупції та державно-правові механізми захисту та протидії корупції за законодавством України. În: *Пріоритетні напрями діяльності Національної поліції України: тези доп. учасників наук.-практ. конф. курсантів, студентів та слухачів магістратури (м. Харків, 12 груд. 2018 р.)*. Харків: ХНУВС, 2018, с. 237-240. 256 с.

[218] A se vedea: ЗЕЛІНСЬКА, Я.С., СПАСЕНКО, В.О. Прояви конфлікту інтересів в публічному адмініструванні: теоретичні та практичні аспекти. În: *Юридичний науковий електронний журнал*, 2022, № 3, с. 155-158. ISSN 2524-0374.

[219] A se vedea: КУЦ, В., ТРИНЬОВА, Я. Поняття корупційних злочинів та їх види. În: *Вісник Національної академії прокуратури України*, 2012, № 4, с. 32-36. ISSN 2311-6676; ДОРОХІНА, Ю.А., МОРОЗ, І.О. Корупція та корупційні злочини в Україні. În: *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*, 2019, № 3, Том 30, с. 95-100. ISSN 2707-0581; ДОРОШ, А.О. Проблеми визначення поняття корупційного злочину. În: *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 листоп. 2020 р.)*. Харків: ХНУВС, 2020, с. 108-110; ГУСАРОВ, С.М. Поняття та види корупційних правопорушень, за вчинення яких установлено кримінальну відповідальність. În: *Особливості застосування антикорупційного законодавства: від розслідування до вироку суду: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 жовт. 2019 р.)*. Харків: ХНУВС, 2019, с. 52-56.

[220] A se vedea: САВЧЕНКО, А.В. *Корупційні злочини (кримінально-правова характеристика)*. Київ: Центр учбової літератури, 2016, с. 21. 168 с. ISBN 978-617-673-434-5.

[221] SOROCEANU, Igor. Accepţiuni generice privind noţiunea de corupţie. În: *Administrarea Publică*, 2021, nr. 3, pp. 124-128. ISSN 1813-8489.

[222] ȚURCAN, Ion. Coruperea pasivă ca formă de manifestare a corupţiei. În: *Revista Naţională de Drept*, 2010, nr. 9-10, pp. 27-29. ISSN 1811-0770.

[223] BOGDAN, Sergiu. Conflictul de interese. În: *Caiete de Drept Penal*, 2009, nr. 2, pp. 80-92. ISSN 1841-6047.

același doctrinar susține că „*de lege ferenda* această infracțiune (adică infracțiunea specificată la art. 253[1] CPR din 1968) trebuie să fie una dintre infracțiunile de corupție.”[224] Este derutantă și neconvingătoare argumentarea propusă de S. Bogdan: „În cazul conflictului de interese, suntem in situația unui concert unipersonal [...]. În acest caz nu mai este nevoie de două persoane ca în cazul ipotezei clasice de corupție, [...] ci funcționarul public are o dublă calitate [...].”[225]

O altă serie de doctrinari opinează – explicit sau implicit – că infracțiunile, care sunt prevăzute de art. 326[1] CP RM sau de normele corespondente din legislația altor state, nu fac parte din rândul infracțiunilor de corupție. De pildă, S. Brînza și V. Stati menționează: „Este de esența corupției ca aceasta să se exprime fie în solicitarea, primirea sau acceptarea, direct sau indirect, pentru sine sau pentru o altă persoană, a unor foloase materiale sau a unui avantaj necuvenit, fie în promisiunea, oferirea sau acordarea ilegală a unor asemenea foloase sau avantaje necuvenite.”[226] Gh. Reniță are o părere apropiată.[227] La rândul său, A. Eșanu susține: „Infracțiunile de corupție nu pot să existe în afara unei remunerații ilicite, fapt ce impune necesarmente existența unui corupt, pe de o parte, și a unui corupător, pe de altă parte. *Per a contrario,* în cazul exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, nu mai este nevoie de cele două persoane tipice infracțiunilor de corupție.”[228] Părerile lui A. Hemei și Iu.A. Vancik sunt consonante cu cea a lui A. Eșanu.[229] Pe aceeași lungime de undă, C. Brînza relevă: „Nu există niciun temei pentru a afirma că fapta de abuz de putere sau de abuz de serviciu poate fi echivalată cu corupția. [...] Faptele penale și faptele contravenționale, enumerate în alin. (2) și (3) art. 44 al L82/2017, formează conținutul noțiunii de corupție în sensul acestei legi.”[230] Așa cum am menționat *supra*, „exercitarea atribuţiilor de serviciu în sectorul public în situaţie de conflict de interese”[231] este specificată în

[224] Ibidem.
[225] Ibidem.
[226] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Observații critice pe marginea Proiectului de lege nr. 268/2016. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2017, Вып. 1, ч. 4, pp. 82-96. ISSN 2524-0986.
[227] A se vedea: RENIȚĂ, Gheorghe. Manipularea unui eveniment și pariurile aranjate (art. 242[1] și 242[2] CP RM): infracțiuni de corupție? În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2017, nr. 3, pp. 180-191. ISSN 1814-3199.
[228] EȘANU, Adriana. Incriminarea exercitării atribuțiilor de serviciu în situație de conflict de interese: argumente pro și contra. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 62-67. ISSN 1814-3199; EȘANU, Adriana. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realităţi şi perspective ale învăţământului juridic naţional: Culegerea comunicărilor, Vol. 2, 1-2 octombrie 2019, Chişinău*. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149- 88-4.
[229] A se vedea: HEMEI, Alexandru. Răspunderea penală pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. În: *Analele Ştiinţifice ale Universităţii de Stat din Moldova: Ştiinţe juridice. Ştiinţe sociale, 16 septembrie 2022, Chişinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2022, pp. 223-226. ISBN 978-9975-142-54-0; ВАНЬЧИК, Ю.А. Загальнотеоретичні підходи до визначення корупції, корупційних діянь і корупційних відносин. În: *Філософські та методологічні проблеми права*, 2014, № 1, с. 175-181. ISSN 2519-4674.
[230] BRÎNZA, Cristian. Reflecții cu privire la conținutul noțiunii de corupție. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 146-159. ISSN 1814-3199; BRÎNZA, Cristian. *Răspunderea penală pentru luarea de mită şi darea de mită*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2021, p. 51, 61. 428 p. ISBN 978-9975-157-88-9.
[231] Legea integrității: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.

alin. (2) art. 45 al L82/2017. În afară de aceasta, art. 326[1] CP RM constituie o normă specială față de art. 327 CP RM. Prin prisma acestor argumente, părerea lui C. Brînza nu lasă nicio îndoială că acest autor consideră că infracțiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, nu sunt infracțiuni de corupție.

Implicit, pe aceleași poziții cu S. Brînza, V. Stati, A. Eșanu, Gh. Reniță, C. Brînza, A. Hemei și Iu.A. Vancik, se află R. Kaye care arată că „nu este adecvată aplicarea legislației anticorupție pentru a preveni conflictul de interese."[232]

Printre doctrinarii români se remarcă M.V. Tudoran. În opinia acestui autor, infracțiunea, prevăzută la art. 253[1] CPR din 1968, este o infracțiune de serviciu, reprezentând o formă particulară a abuzului de serviciu.[233] De asemenea, L. Pușcașu afirmă că „infracțiunea de conflict de interese este o infracțiune de serviciu, deși are unele asemănări cu infracțiunile de corupție."[234]

Diversitatea caracterizează nu doar opiniile doctrinare referitoare la posibila raportate a infracțiunilor, care sunt prevăzute de art. 326[1] CP RM sau de normele corespondente din legislația altor state, la categoria infracțiunilor de corupție. O varietate comparabilă atestăm în domeniul dreptului penal comparat. Astfel, în unele legi străine este consacrată concepția, potrivit căreia infracțiunile, prevăzute de normele care corespund cu art. 326[1] CP RM, fac parte din rândul infracțiunilor de corupție (de pildă: Codul penal al României din 2004[235]; Codul penal al Republicii Madagascar[236]; Legea Republicii Bulgaria privind combaterea corupției și confiscarea activelor ilegale[237]; Legea Republicii Serbia privind prevenirea corupției[238] etc.).

Din legislația altor țări nu rezultă univoc dacă infracțiunile, prevăzute de normele care corespund cu art. 326[1] CP RM, fac parte din rândul infracțiunilor de corupție sau nu (de exemplu: Codul penal al României din 1968[239]; Codul penal al Greciei[240]; Codul penal al Principatului

[232] KAYE, Robert. *Corruption versus conflict of interest: the british experience*. [citat 11.11.2024] Disponibil: https://home.iscte-iul.pt/~ansmd/CC-Kaye.pdf
[233] TUDORAN, Mihai Viorel. Conflictul de interese din legea penală română și luarea nelegală de interese din legea penală franceză. În: *Revista de Drept Penal*, 2008, nr. 3, pp. 228-234. ISSN 1223-0790.
[234] PUȘCAȘU, Lucian. Conflict of interest offence. În: *Lex et Scientia*, 2014, Vol. XXI, Iss. 1, pp. 133-139. ISSN 2066-1886.
[235] A se vedea: Codul penal al României: nr. 301 din 28.06.2004. În: *Monitorul Oficial al României*, 2004, nr. 575.
[236] A se vedea: *Madagascar Code Pénal*. [citat 19.11.2024] Disponibil: www.justice.mg/wp-content/uploads/textes/1TEXTES%20NATIONAUX/DROIT%20PRIVE/les%20codes/CODE%20PENAL.pdf
[237] A se vedea: *Law Against Corruption and Forfeiture of Illegally Acquired Property of 2018.* [citat 19.11.2024] Disponibil: europam.eu/?module=legislation&country=Bulgaria
[238] A se vedea: *Law on Prevention of Corruption of 2019.* [citat 19.11.2024] Disponibil: europam.eu/?module=legislation&country=Serbia
[239] A se vedea: Codul penal al României nr. 15 din 21.06.1968. În: *Buletinul Oficial*, 1968, nr. 79-79 bis.
[240] A se vedea: *Codul penal al Greciei*. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Grecia-RO.html

Monaco[241]; Codul penal al Regatului Norvegiei[242]; Codul penal al Regatului Ţărilor de Jos (Olanda)[243]; Codul penal al Republicii Albania[244]; Codul penal al Republicii Croația[245]; Codul penal al Republicii Estonia[246]; Codul penal al Republicii Federale Democratice a Etiopiei[247]; Codul penal al Republicii Federale Nigeria[248]; Codul penal al Republicii Federale Somalia[249]; Codul penal al Republicii Italia[250]; Codul penal al Republicii Letonia[251]; CL SUA[252]; Codul cu privire la contravențiile administrative al Ucrainei[253] etc.).

În fine, prezentăm exemple de legislații ale altor țări, potrivit cărora infracțiunile, prevăzute de normele care corespund cu art. 326[1] CP RM, nu fac parte din rândul infracțiunilor de corupție: CPR din 2009[254]; Legea României nr. 78 din 08.05.2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție[255]; Codul penal al Confederației Elvețiene[256]; Codul penal al Marelui Ducat de Luxemburg[257]; Codul penal al Principatului Andorrei[258]; Codul penal al Regatului Belgiei[259]; Codul penal al Regatului Spaniei[260]; Codul penal al Republicii Franceze[261];

---

[241] A se vedea: *Code pénal.* [citat 16.03.2024] Disponibil: https://legimonaco.mc/code/code-penal/
[242] A se vedea: *Penal Code of Norway*. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/4f/Norway_Penal%20Code.pdf
[243] A se vedea: *Codul penal al Regatului Ţărilor de Jos (Olanda)*. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Olanda-RO.html
[244] A se vedea: *Criminal Code of the Republic of Albania*. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/bb/Albania_CC_1995_am2017_en.pdf
[245] A se vedea: *Codul penal al Republicii Croaţia*. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Croatia-RO.html
[246] A se vedea: *Codul penal al Republicii Estonia*. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/codex.html
[247] A se vedea: *Ethiopia: Criminal Code*. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=49216b572&skip=0&query=criminal%20code
[248] A se vedea: *Nigeria: Criminal Code Act*. [citat 19.11.2024] Disponibil: lawsofnigeria.placng.org/laws/C38.pdf
[249] A se vedea: *Somalia Penal Code*. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://www.refworld.org/docid/4bc5906e2.html
[250] A se vedea: Codul penal al Republicii Italia. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Italia-RO.html
[251] A se vedea: *Codul penal al Republicii Letonia*. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Letonia-RO.html
[252] A se vedea: *U.S. Code Title 18*. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://uscode.house.gov/browse/prelim@title18&edition=prelim
[253] A se vedea: Кодекс України про адміністративні правопорушення: № 8073-X від 07.12.1984. În: *Відомості Верховної Ради Української РСР*, 1984, додаток до № 51, 1122.
[254] A se vedea: Codul penal al României nr. 286 din 17.07.2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 510.
[255] A se vedea: Legea României pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție: nr. 78 din 08.05 mai 2000. În: *Monitorul Oficial al României*, 2000, nr. 219.
[256] A se vedea: *Swiss Criminal Code*. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en
[257] A se vedea: *Codul penal al Marelui Ducat de Luxemburg*. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Luxemburg-RO.html
[258] A se vedea: *Criminal Code of the Principality of Andorra*. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/2e/Andorra_CC_2005_fr.pdf
[259] A se vedea: *Codul penal al Regatului Belgiei*. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Belgia-RO.html
[260] A se vedea: *Codul penal al Regatului Spaniei*. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Spania-RO.html
[261] A se vedea: *Codul penal al Republicii Franceze*. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Franta-RO.html

Codul penal al Republicii Guineea[262]; Codul penal al Republicii Islamice Mauritania[263]; Codul penal al Statului Eritreea[264]; Codul penal al Uniunii Comorelor[265] etc.

O particularitate a infracțiunilor de corupție, ce nu poate fi ignorată, ne permite să le deosebim de infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

Astfel, analizând infracțiunile de corupere pasivă (art. 324 CP RM), S. Brînza, V. Stati și C. Gurschi menționează: „Este necesar ca remunerația ilicită să constituie un contraechivalent al conduitei pe care persoana publică sau persoana publică străină se angajează să o aibă [...]”[266] Aceiași autori continuă: „Dacă persoana publică sau persoana publică străină pretinde, acceptă sau primește remunerația ilicită nu cu titlu de contraechivalent al conduitei pe care aceasta se angajează să o aibă, atunci cele săvârşite vor constitui nu infracțiunea prevăzută alin. (1) art. 324 CP RM, dar, eventual, o altă faptă (de exemplu, una dintre faptele specificate art. 327 CP RM sau art. 312 din Codul contravenţional).”[267] Pe lângă aceasta, într-o altă lucrare, S. Brînza și V. Stati relevă: „Obiectul material sau imaterial al infracțiunilor, care sunt specificate la art. 327 CP RM, în general, și al infracțiunii prevăzute la lit. b[1]) alin. (2) art. 327 CP RM, în special, nu poate avea calitatea de remunerație ilicită. Aceasta înseamnă că [foloasele] care reprezintă obiectul material sau imaterial al infracțiunilor consemnate la art. 327 CP RM, în general, și al infracțiunii prevăzute la lit. b[1]) alin. (2) art. 327 CP RM, în special, nu pot să constituie un contraechivalent al conduitei pe care făptuitorul se angajează să o aibă [...].”[268] Alți doctrinari autohtoni au o poziție asemănătoare.[269]

---

[262] A se vedea: *Guinée: Code pénal*. [citat 19.11.2024] Disponibil: https://www.refworld.org/docid/44a3eb9a4.html

[263] A se vedea: *Code penal – Mauritanie*. [citat 27.11.2024] Disponibil: https://www.refworld.org/pdfid/491c1ffc2.pdf

[264] A se vedea: *Eritrea: Penal Code*. [citat 27.11.2024] Disponibil: https://www.refworld.org/legal/legislation/natlegbod/2015/en/106143

[265] A se vedea: *Comores. Code pénal 2020.* [citat 27.11.2024] Disponibil: https://www.droit-afrique.com/uploads/Comores-Code-2020-penal.pdf

[266] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 860. 1300 p. ISBN 978- 9975-53-470-3; BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Drept penal. Partea specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011, p. 825. 1324 p. ISBN 978-9975-53-034-7; POALELUNGI, Mihai et al. *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013, p. 933. 1192 p. ISBN 978-9975-53-231-0.

[267] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 860. 1300 p. ISBN 978- 9975-53-470-3; BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Drept penal. Partea specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011, p. 825. 1324 p. ISBN 978-9975-53-034-7; POALELUNGI, Mihai et al. *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013, p. 933. 1192 p. ISBN 978-9975-53-231-0.

[268] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Abuzul de putere sau abuzul de serviciu săvârșit din interes material, în scopul realizării altor interese personale sau în interesul unei terțe persoane: controverse și soluții. În: *SSRN Electronic Journal*. ISSN 1556-5068. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4169537

[269] A se vedea: BRÎNZA, Cristian. Semnificația sintagmei „ce nu i se cuvin” din dispozițiile art. 333 și 334 Cod penal. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2019, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 147-151. ISBN 978-9975-149-46-4; PRISACARI, V.V. Unitatea și pluralitatea de infracțiuni în raport cu fapta de corupere pasivă (articolul 324 din Codul penal al Republicii Moldova). În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2021, № 9-2, с. 94-104. ISSN 2524-0986; TIMOFEI, Corina. Obiectul material

Întrebarea este dacă în acest articol sunt prevăzute infracțiuni conexe actelor de corupție. Formulăm această întrebare, deoarece în alin. (2) art. 45 al L82/2017 se stabilește: „Sunt infracţiuni următoarele acte conexe actelor de corupție, *care au fost săvârşite împreună sau în legătură directă cu un act de corupție* (evid. ns.): a) exercitarea atribuţiilor de serviciu în sectorul public în situaţie de conflict de interese; [...].”[270] Din această formulare rezultă că este conexă unei infracțiuni de corupție numai acea infracțiune care se comite fie împreună cu unul dintre actele de corupție, fie în legătură directă cu un astfel de act.

Infracțiunile, ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, pot fi legate direct cu unul dintre actele de corupție. De exemplu, este posibil ca remunerația ilicită să fie obținută de către făptuitor după ce acesta a săvârșit una dintre infracțiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM (și, ceea ce este mai important, fără a fi condiționată în prealabil), în semn de gratitudine pentru avantajul patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, de care a beneficiat sau ar urma să beneficieze persoana apropiată făptuitorului în sensul L133/2016. În acest caz, persoana, care pretinde, acceptă sau primește remunerația ilicită, trebuie să răspundă în baza art. 326[1] CP RM și alin. (1) art. 315 din Codul contravențional al Republicii Moldova (în continuare – CC RM). Persoana, care promite, oferă sau dă remunerația ilicită, răspunde conform alin. (2) art. 315 CC RM. În art. 315 CC RM este prezentă sintagma „dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii.”[271] Fără discuție, art. 324 și 325 CP RM nu pot fi aplicate, deoarece lipsește scopul specificat în dispoziția acestor articole. Or, infracțiunile, prevăzute la art. 324 și 325 CP RM, sunt comise „pentru a îndeplini sau nu ori pentru a întârzia sau a grăbi îndeplinirea unei acţiuni în exercitarea funcţiei [pe care o deține persoana coruptă] sau contrar acesteia”[272], nu pentru o acţiune în exercitarea de către persoana coruptă a funcţiei sale sau contrar acesteia, care deja a fost îndeplinită sau nu, întârziată ori grăbită.

Sintagma „contrar acesteia”[273] din art. 324 CP RM sugerează un al doilea exemplu de conexiune dintre infracțiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, și actele de corupție. Este posibil ca exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese să reprezinte acea acțiune contrar funcției pe care persoana coruptă urmărește să o îndeplinească. Realizarea unui asemenea scop denotă concursul dintre infracțiunile prevăzute la art. 324 și 326[1] CP RM.

---

sau imaterial şi victima în cazul infracţiunilor prevăzute la art. 326 CP RM. În: *Revista Naţională de Drept*, 2013, nr. 8, pp. 82-88. ISSN 1811-0770; ŢURCAN, Ion. Cu privire la conţinutul unor obiecte predestinate coruperii. În: *Revista Naţională de Drept*, 2010, nr. 11, pp. 34-37. ISSN 1811-0770.

[270] Legea integrităţii: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.

[271] Codul contravențional al Republicii Moldova: nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 3-6, 15.

[272] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.

[273] Ibidem.

Ipoteza examinată amintește de cea despre care se relatează într-o hotărâre explicativă a Plenului Curții Supreme de Justiție: „Concursul de infracţiuni (real) dintre art. 324 CP şi art. 327 CP va exista doar în ipoteza realizării efective a unuia dintre scopurile infracţiunii de corupere pasivă. Aceasta întrucât, latura obiectivă a infracţiunii de corupere pasivă va fi depăşită şi vom fi în prezenţa a două conţinuturi constitutive."[274]

În pofida celor două exemple prezentate mai sus, nu avem temei să afirmăm că, în toate cazurile, infracțiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, sunt săvârșite fie împreună cu un act de corupție, fie în legătură directă cu un act de corupție. Unii doctrinari nu împărtășesc o asemenea opinie (de pildă: A. Chirilă[275]; A. Dupu[276]; R. Capbătut[277]; V.V. Pivovarov[278]; A.V. Onufrienko[279] E. Spence[280] etc.).

Schimbând registrul discuției, revenim la tipologia propusă de S. Brînza și V. Stati pentru infracțiunile prevăzute în Capitolul XV din partea specială a Codului penal. Odată ce am demonstrat că art. 326[1] CP RM nu prevede răspunderea pentru infracțiuni de corupție, rezultă că infracțiunile, care sunt specificate în acest articol, fac parte din subgrupul de „infracţiuni care aduc atingere bunei desfășurări a activităţii în sfera publică, dar care nu sunt legate nemijlocit de corupţie".[281]

Infracțiunile din acest subgrup (care sunt specificate la art. 326[1], 327-329, 330[1], 330[2], 332, 332[1] și 332[2] CP RM) au același obiect juridic de subgrup.

---

[274] *Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova cu privire la aplicarea legislaţiei referitoare la răspunderea penală pentru infracţiunile de corupţie: nr. 11 din 22.12.2014*. [citat 27.11.2024] Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=248

[275] A se vedea: CHIRILĂ, Angelica. Conflictul de interese. Implicaţii juridice administrative şi penale. În: *Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative*, 2010, nr. 3, pp. 17-29. ISSN 2247-8329.

[276] A se vedea: DUPU, Adrian. De la conflict de interese la corupţie. În: *Teoria şi practica administrării publice, 20 mai 2016, Chișinău*. Chișinău: Garamont-Studio S.R.L., 2016, pp. 558-560. ISBN 978-9975-3019-6-1.

[277] A se vedea: CAPBĂTUT, Roxana. Conflictul de interese – problemă a secolului. În: *Interuniversitaria, Ed. 18, Vol. 4, 15 aprilie 2022, Bălți*. Bălți: Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălți, 2022, pp. 65-73. ISBN 978-9975-50-283-2.

[278] A se vedea: ПИВОВАРОВ, В.В. Конфлікт інтересів: сутність, загрози і комплаєнс. În: *Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (31 берез. 2017 р., м. Харків, Україна)*. Харків: ХНУВС, 2017, с. 145-146. 228 с.

[279] A se vedea: ОНУФРИЕНКО, А.В. *Система преступлений коррупционной направленности*: дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук. Москва, 2015, с. 56. 234 с.

[280] A se vedea: SPENCE, Edward. Conflicts of Interest and Corruption. În: *Australian Journal of Professional and Applied Ethics*, 2004, Volume 5, Issue 2, pp. 25-36. ISSN 1328-4576.

[281] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 853. 1300 p. ISBN 978- 9975-53-470-3.

Noțiunea de obiect juridic de subgrup este utilizată de V. Stati[282], D. Băbălău[283], R. Berdilo[284], C. Chihai[285], N. Postovanu[286], A. Stratan.[287] La obiectul juridic de subgrup se referă implicit I. Pascu și P. Buneci.[288] Obiectul juridic de subgrup este subordonat obiectului juridic generic și supraordonat în raport cu obiectul juridic special.

Trecând la un alt aspect, în doctrina română au fost exprimate viziuni numeroase și variate cu privire la obiectul juridic special al infracțiunii care este specificată la art. 253^1 CPR din 1968: „relațiile sociale referitoare la corectitudinea funcționarului public în îndeplinirea atribuțiunilor de serviciu, relații care presupun și abținerea acestuia de la luarea oricărei decizii de natură să-i confere, direct sau indirect ori unei terțe persoane, un anumit avantaj material”[289] (T. Toader); „relațiile sociale referitoare la interesele publice a căror normală formare, desfășurare și dezvoltare nu ar fi posibilă fără a asigura exercitarea cu cinste, probitate și corectitudine a atribuţiilor de serviciu ale funcționarului public”[290] (C. Duvac); „relațiile sociale referitoare la activitățile de interes public, care sunt incompatibile cu îndeplinirea unui act sau participarea de către funcționarii publici la luarea unei decizii prin care s-a realizat, direct sau indirect, în folos material pentru sine sau pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi de rudenie, afinitate ori comerciale sau de muncă în ultimii 5 ani ori din partea căreia a beneficiat sau beneficiază de servicii ori foloase de orice natură”[291] (A.M. Hotca); „relațiile sociale a căror naștere, normală desfășurare și dezvoltare

---

[282] A se vedea: STATI, Vitalie. *Răspunderea penală pentru practicarea ilegală a activităţii financiare (art. 241^1 CP RM). Partea I*. În: Revista Naţională de Drept, 2012, nr. 11, pp. 7-12. ISSN 1811-0770; STATI, Vitalie. Infracțiunile săvârșite pe piața gazelor naturale: un nou subgrup de infracțiuni economice. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2023, nr. 3, pp. 39-49. ISSN 1814-3199.

[283] A se vedea: BĂBĂLĂU, Denis. Obiectul juridic al infracțiunilor prevăzute la art. 241 din Codul penal: aspecte introductive. În: *Revista Națională de Drept*, 2016, nr. 8, pp. 18-25. ISSN 1811-0770; BĂBĂLĂU, Denis. Răspunderea penală pentru practicarea ilegală a activității de întreprinzător. Chișinău: Tipografia Centrală, 2016, p. 64. 304 p. ISBN 978-9975-53-731-5.

[284] A se vedea: BERDILO, Rodica. Obiectul juridic al infracțiunii prevăzute la art. 146 din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 119-130. ISSN 1814-3199.

[285] A se vedea: CHIHAI, Cristina. Obiectul juridic special al infracțiunii de practicare ilegală a activității financiare. În: *Revista Institutului Naţional al Justiţiei*, 2021, nr. 2, pp. 19-25. ISSN 1857-2405.

[286] A se vedea: POSTOVANU, Nicolae. Obiectul juridic generic și obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor prevăzute la art. 264 din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2020, nr. 3, pp. 236-243. ISSN 1814-3199.

[287] A se vedea: STRATAN, Andrei. *Răspunderea penală pentru dobândirea creditului, a împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare prin înșelăciune*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2023, p. 61. 366 p. ISBN 978-5-88554-242-5; STRATAN, Andrei. Obiectul juridic generic și obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor prevăzute la art. 238 din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2023, nr. 3, pp. 185-192. ISSN 1814-3199.

[288] A se vedea: BOROI, A. *Infracţiuni contra vieţii*. Bucureşti: ALL Beck, 1999, p. 5. 245 p. ISBN 973-9435-57-2.

[289] TOADER, Toader. *Drept penal român: partea specială*. București: Hamangiu, 2007, p. 215. 440 p. ISBN 978-973-1720-06-7; TOADER, Toader. *Drept penal român: partea specială*. București: Hamangiu, 2012, p. 281. 555 p. ISBN 978-606-522-590-9.

[290] DIACONESCU, Gheorghe, DUVAC, Constantin. *Tratat de drept penal: partea specială*. București: C.H. Beck, 2009, p. 439. 1158 p. ISBN 978-973-115-541-8.

[291] HOTCA, Adrian Mihai. *Codul penal: comentarii și explicații*. București: C.H. Beck, 2007, p. 1243. 1593 p. ISBN 973-115-001-3.

nu ar fi posibilă fără îndeplinirea corectă a atribuțiunilor de serviciu de către funcționarii publici”[292] (I. Chipăilă, C. Popa și I. Ciolan); „relațiile sociale referitoare la activitatea de serviciu care presupune îndeplinirea atribuțiilor de serviciu cu corectitudine și în conformitate cu scopul pentru care acestea au fost stabilite”[293] (M.V. Tudoran); „relaţiile sociale privind imparțialitatea, integritatea, transparența deciziei și supremația interesului public în exercitarea demnităților și funcțiilor publice”[294] (V. Mirișan).

Referitor la obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la art. 301 CPR din 2009, în doctrina dreptului penal din România sunt expuse următoarele opinii: „relațiile sociale privind corectitudinea funcționarului public în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, care urmează să se bazeze pe imparțialitate, integritate, transparență și supremația interesului public”[295] (V. Păvăleanu); „relațiile sociale care se nasc și se desfășoară în legătură cu buna desfășurare a activității funcționarilor publici, care trebuie să dea dovadă de corectitudine, obiectivitate și imparțialitate în realizarea serviciilor și în luarea deciziilor, astfel încât să nu se creeze posibilitatea obținerii unor foloase patrimoniale pentru ei ori pentru persoanele apropiate, folosindu-se de funcție, ceea ce ar fi de natură a aduce atingere atât prestigiului organismelor din care fac parte, cât și intereselor altor persoane fizice sau juridice care nu beneficiază astfel de condiții egale pentru obținerea licită a foloaselor respective”[296] (G. Paraschiv); „relațiile sociale legate de îndeplinirea atribuțiilor de serviciu prin respectarea principiilor de imparțialitate, integritate, transparență a deciziei și de supremație a interesului public în exercitarea demnităților publice și a funcțiilor publice prevăzute de art. 70 din Legea nr. 161/2003”[297] (L. Pușcașu).

În afară de aceasta, în practica Curții Constituționale a României pot fi găsite puncte de vedere referitoare la obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la art. 253^1 CPR din 1968: „relaţiile sociale referitoare la buna desfăşurare a activităţii de serviciu, activitate care nu se poate realiza în condiţiile îndeplinirii unor acte cu încălcarea principiilor imparţialităţii, integrităţii, transparenţei deciziei şi supremaţiei interesului public în exercitarea demnităţilor şi funcţiilor publice”[298]

---

[292] CHIPĂILĂ, Ion, POPA, Cristina, CIOLAN, Ion. *Drept penal. Partea specială*. Craiova: Sitech, 2010, p. 184. 340 p. ISBN 978-606-530-867-1.
[293] TUDORAN, Mihai Viorel. Conflictul penal de interese. În: *Dreptul*, 2017, nr. 6, pp. 149-170. ISSN 1018-0435.
[294] PAȘCA, Viorel et al. *Codul penal comentat. Vol. 2: partea specială* / coord.: Matei BASARAB. București: Hamangiu, 2007, p. 41. 1162 p. ISBN 978-973-1836-67-6.
[295] PĂVĂLEANU, Vasile. *Drept penal special*. București: Universul Juridic, 2014, p. 382. 620 p. ISBN 978-606-673-278-1.
[296] BRUTARU, Versavia et al. *Explicațiile noului Cod penal. Vol. IV (Articolele 257-366)* / coord.: George Antoniu, Tudorel Toader. București: Universul Juridic, 2016, p. 350. 892 p. ISBN 978-606-673-341-0.
[297] PUȘCAȘU, Lucian. Conflict of interest offence. În: *Lex et Scientia*, 2014, Vol. XXI, Iss. 1, pp. 133-139. ISSN 2066-1886.
[298] Decizia Curții Constituționale a României cu privire la obiecţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. I pct. 5 şi art. II pct. 3 din Legea pentru modificarea şi completarea unor acte normative şi a articolului unic din Legea pentru modificarea art. 253^1 din Codul penal: nr. 2 din 15.01.2014. În: *Monitorul Oficial al României*, 2014, nr. 71.

(Decizia Curții Constituționale a României nr. 2 din 15.01.2014 cu privire la obiecţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. I pct. 5 şi art. II pct. 3 din Legea pentru modificarea şi completarea unor acte normative şi a articolului unic din Legea pentru modificarea art. 253[1] din Codul penal); „relaţiile sociale a căror naştere, dezvoltare şi desfăşurare sunt posibile numai prin îndeplinirea cu corectitudine, de către funcţionarii publici, a îndatoririlor de serviciu, ceea ce presupune respectarea de către aceştia a principiilor legalităţii, imparţialităţii, obiectivităţii, integrităţii, transparenţei, deciziei şi supremaţiei interesului public”[299] (Decizia Curții Constituționale a României nr. 88 din 23.02.2016 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 253[1] din Codul penal din 1969 şi art. 301 din Codul penal).

În unele dintre definițiile doctrinare și jurisprudențiale, pe care le-am prezentat mai sus, este folosită sintagma „interes public”, sugerându-se că acesta ar reprezenta valoarea socială specifică protejată împotriva infracțiunilor prevăzute la art. 253[1] CPR din 1968 și la art. 301 CPR din 2009. În Decizia Curții Constituționale a României nr. 88/2016 este definită noțiunea de interes public: „Interesul public lezat prin săvârşirea faptei este reprezentat de interesul general al societăţii ca persoanele care deţin funcţii publice să ia, în îndeplinirea atribuţiilor lor de serviciu, decizii imparţiale şi legitime.”[300] În aceeași decizie se arată că „îndeplinirea, de către persoana care deţine o funcţie publică, a atribuţiilor sale fără obiectivitate şi fără respectarea principiilor imparţialităţii, integrităţii, transparenţei deciziei şi a supremației interesului public are ca efect direct prejudicierea interesului public, afectând încrederea cetăţenilor în instituţiile statului, fără a fi necesară specificarea în textul incriminator că fapta constituie infracţiune numai dacă interesele publice au fost lezate.”[301] O definiție asemănătoare este formulată în pct. 21 din Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 180 din 15.12.2022 de inadmisibilitate a sesizării nr. 209g/2022 privind excepția de neconstituţionalitate a unor prevederi din articolul 313 din Codul contravențional: „Prin „interes public” se înțelege interesul general de dezvoltare a bunăstării societăţii în ansamblu şi de realizare a intereselor private legitime, garantat prin funcţionarea entităţilor publice şi private, precum şi prin exercitarea atribuțiilor de serviciu ale agenților entităților menționate în strictă conformitate cu prevederile legale, în mod eficient şi econom din

[299] Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 253[1] din Codul penal din 1969 şi art. 301 din Codul penal: nr. 88 din 23.02.2016. În: *Monitorul Oficial al României*, 2016, nr. 421.
[300] Ibidem.
[301] Ibidem.

punctul de vedere al utilizării resurselor."[302] De fapt, această definiție reproduce *mot-a-mot* definiția noțiunii „interes public" din art. 3 al L82/2017.

În pct. 20 din Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 180/2022 se face o precizare importantă: „Curtea a subliniat că nimic din hotărârea menționată (se are în vedere Hotărârea Curții Constituționale nr. 22 din 27.06.2017 privind excepţia de neconstituţionalitate a unor prevederi ale articolului 328 alin. (1) din Codul penal[303] nu denotă faptul că raționamentele acesteia trebuie aplicate, *mutatis mutandis*, cu privire la sintagma „interese publice" din alte acte normative. Raționamentele Hotărârii Curții Constituționale nr. 22/2017 aveau în vedere o situație particulară, *i.e.* imposibilitatea determinării mărimii daunelor provocate unei entități imateriale generale – „interesul public" [...]"[304]

Nu este justificată nici utilizarea noțiunii „interes public" pentru a caracteriza obiectul juridic (general, generic sau special) al infracțiunii. S. Brînza susține întemeiat că „nu putem pune semnul egalităţii între noţiunile „interes" şi „valoare socială"."[305] În aceeași ordine de idei, C. Pîrțac susține: „Interesele nu pot apărea pe post de obiect al ocrotirii penale. În asemenea ipostază pot evolua valorile sociale și relațiile sociale aferente."[306] O poziție asemănătoare are V. Stati.[307]

În pct. 88 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 22/2017 se menționează: „Curtea subliniază că legea penală în ansamblu, prin întregul său conținut, are drept scop protejarea interesului public, care se particularizează prin identificarea unor valori juridice concret determinate."[308] În această concluzie a Curții Constituționale, atestăm o confuzie de noțiuni, întrucât noțiunea de interes public este identificată cu noțiunea de ordine de drept în sensul alin. (1) art. 2 CP RM. În această privință, suntem de acord cu A. Eșanu care afirmă: „în sensul art. 327-329 CP RM (se au în vedere

---

[302] Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 209g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 313 din Codul contravențional: nr. 180 din 15.12.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 17-20, 9.

[303] Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind excepţia de neconstituţionalitate a unor prevederi ale articolului 328 alin. (1) din Codul penal: nr. 22 din 27.06.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 352-355, 92.

[304] Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 209g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 313 din Codul contravențional: nr. 180 din 15.12.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 17-20, 9.

[305] BRÎNZA, Sergiu. *Obiectul infracţiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005, p. 58. 675 p. ISBN 9975-70-414-X.

[306] PÎRȚAC, Cristina. Obiectul juridic special al infracţiunilor de fals în acte publice (art. 332 CP RM). În: *Infracţiunea – Răspunderea penală – Pedeapsa. Drept şi Criminologie, Ediția I-a, 25-26 martie 2021, Chişinău*. Chișinău: CEP USM, 2021, pp. 493-503. ISBN 978-9975-158-12-1; PÎRȚAC, Cristina. *Falsul în acte publice: aspecte de drept penal*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2023, p. 59. 428 p. ISBN 978-5-88554-210-4.

[307] A se vedea: STATI, Vitalie. *Răspunderea penală pentru infracţiunile legate de insolvabilitate*. Chișinău: CE USM, 2003, p. 27. 164 p. ISBN 9975-70-240-6; STATI, Vitalie. Obiectul infracţiunilor legate de faliment. În: *Revista Naţională de Drept*, 2001, nr. 7, 2001, pp. 49-52. ISSN 1811-0770.

[308] Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind excepţia de neconstituţionalitate a unor prevederi ale articolului 328 alin. (1) din Codul penal: nr. 22 din 27.06.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 352-355, 92.

dispozițiile acestor articole până la declararea neconstituționalității textului „intereselor publice sau" – *n.a.*), „interesul public" reprezintă interesul general al societăţii care vizează întreaga ordine de drept [...]."[309] Asemănător, în art. 18 al Codului administrativ al a Republicii Moldova (în continuare – CA RM) se stabilește: „Interesul public vizează ordinea de drept, democrația, garantarea drepturilor și a libertăților persoanelor, precum și obligațiile acestora, satisfacerea necesităților sociale, realizarea competențelor autorităților publice, funcționarea lor legală și în bune condiții."[310] Așadar, interesul public vizează ordinea de drept, fără a se identifica cu aceasta.

Potrivit evaluării noastre, interesul public este unul dintre factorii care trebuie luați în considerare la soluționarea conflictului de interese în accepțiunea expresiei „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluţionat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale"[311] din art. 326[1] CP RM, expresie ce vizează fapta prejudiciabilă descrisă în acest articol. Despre aceasta mărturisesc următoarele prevederi legislative: „La identificarea celei mai bune soluţii pentru rezolvarea unei situații de conflict real se vor lua în considerare interesele organizaţiei publice, *interesul public* (evid. ns.), interesele legitime ale salariaţilor, nivelul și tipul funcţiei deţinute de persoana în cauză, natura conflictului de interese, precum şi alţi factori"[312] (alin. (6) art. 14 din L133/2016); „Conducătorul entităţii publice are următoarele obligaţii în legătură cu identificarea şi tratarea conflictelor de interese, care se îndeplinesc în condiţiile legislaţiei speciale: [...] să soluţioneze conflictul de interese declarat în termen de cel mult 3 zile de la data aducerii la cunoştinţă, aplicând opţiunile de soluţionare prevăzute de legislaţia specială, luând în considerare interesele entităţii publice, *interesul public* (evid. ns.) şi interesele legitime ale agentului public, nivelul, tipul funcţiei deţinute de acesta, natura conflictului de interese, precum şi alţi factori"[313] (lit. c) alin. (3) art. 14 din L82/2017).

După părerea lui A.-M. Chepestru, „din obiectul juridic general rezidă obiectul juridic special, care este alcătuit din relațiile și valorile sociale ce reies din cele 18 (optsprezece capitole) ale părții speciale din Codul penal." [314] Aceeași autoare susține: „Relațiile și valorile sociale statuate expres

[309] EŞANU, Adriana. Conţinutul şi întinderea „interesului public" în contextul infracţiunilor prevăzute la art. 327-329 CP RM. În: *Integrare prin cercetare şi inovare: Ştiinţe juridice şi economice, 10-11 noiembrie 2015, Chişinău*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 2015, pp. 24-27.
[310] Codul administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 309-320, 466.
[311] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.
[312] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[313] Legea integrităţii: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
[314] CHEPESTRU, Ana-Maria. Obiectul juridic al infracțiunii de dezordini în masa. În: *Protecţia drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii şi securităţii publice, Editia II-a, 8 decembrie 2022, Chişinău*. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ştefan cel Mare", 2022, pp. 266-271.

[în alin. (1) art. 2 CP RM] sunt considerate drept obiecte juridice speciale."[315] Clar că nu putem agrea aceste opinii. Aderăm la opinia lui C. Timofei: „Nu obiectul juridic special, dar obiectul juridic generic este cel care are menirea să desemneze valoarea socială fundamentală şi relaţiile sociale aferente care sunt comune pentru un grup de infracţiuni, prevăzut de un capitol al legii penale. Obiectul juridic generic reflectă, prin excelenţă, comunitatea unor infracţiuni, nu individualitatea acestora."[316]

C. Chihai remarcă: „Obiectul special rezultă atât din denumirea articolului, cât și din elementele infracțiunilor statuate în textul incriminator ancorat la art. 326[1] CP RM."[317] Ceea ce vrea să ne spună această autoare este că obiectul juridic special al unei infracțiuni trebuie raportat la conținutul normativ al acesteia, care se stabilește în corespundere cu dispoziția incriminatoare corespunzătoare.

Opiniile doctrinare și jurisprudențiale privind obiectul juridic special, prezentate *supra*, rezultă din conținutul normativ al infracțiunilor prevăzute la art. 253[1] CPR din 1968 și la art. 301 CPR din 2009. De asemenea, aceste opinii iau în considerare anumite particularități ale legislației extrapenale române. Spre exemplu, unele definiții ale obiectului juridic special, evocate mai sus, conțin referirea la anumite principii. Or, potrivit art. 71 din Legea României nr. 161/2003, „principiile care stau la baza prevenirii conflictului de interese în exercitarea demnităților publice şi funcţiilor publice sunt: imparţialitatea, integritatea, transparența deciziei şi supremația interesului public."[318]

În art. 11 al L133/2016 este prezentată o listă de principii care coincide într-o măsură redusă cu lista de principii din art. 71 din Legea României nr. 161/2003: „În procesul îndeplinirii atribuţiilor lor de serviciu, subiecții declarării sunt obligați să respecte următoarele principii generale de evitare a conflictelor de interese: a) servirea interesului public cu imparţialitate şi obiectivitate; b) asigurarea transparenţei şi a controlului public al activităţii; c) responsabilitatea individuală şi exemplul personal."[319] Aproximativ la fel, principiile generale de tratare şi soluţionare a conflictului de interese au fost reliefate în art. 4 al Legii nr. 16 din 15.02.2008 cu

---

[315] Ibidem.

[316] TIMOFEI, Corina. Obiectul juridic al infracţiunilor prevăzute la art. 326 CP RM. În: *Revista Naţională de Drept*, 2013, nr. 4, pp. 48-53. ISSN 1811-0770; TIMOFEI, Corina. *Răspunderea penală pentru traficul de influență*. Chișinău: CEP USM, 2012, p. 146. 322 p. ISBN 978-9975-71-281-1.

[317] CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326[1] CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

[318] Legea României privind unele măsuri pentru asigurarea transparenţei în exercitarea demnităților publice, a funcţiilor publice şi în mediul de afaceri, prevenirea şi sancţionarea corupţiei: nr. 161 din 19.04.2003. În: *Monitorul Oficial al Român*iei, 2003, nr. 279..

[319] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

privire la conflictul de interese (în continuare – L16/2008): „Persoanele prevăzute la art. 3, în procesul îndeplinirii atribuţiilor de serviciu, sunt obligate să respecte următoarele principii generale: a) slujirea interesului public cu imparţialitate şi obiectivitate; b) asigurarea transparenţei şi controlului activităţii; c) responsabilitatea individuală şi exemplul personal."[320]

Observăm că în L16/2008 au fost stabilite „principii generale de tratare şi soluţionare a conflictului de interese"[321], pe când în L133/2016 sunt menționate „principiile generale de evitare a conflictelor de interese."[322] Considerăm mai reușită formularea din L133/2016. Evitarea conflictului de interese este cea mai eficientă modalitate de a nu fi admisă la cea mai timpurie etapă încălcarea principiilor enunțate mai sus. În context, în conformitate cu lit. a) alin. (1) art. 12 din Legea nr. 25 din 22.02.2008 privind Codul de conduită a funcţionarului public (în continuare – L25/2008), „funcţionarul public este obligat [...] să evite orice conflict de interese."[323] La fel, conform lit. b) alin. (2) art. 14 din L82/2017, „agentul public [este obligat] să evite consumarea conflictului de interese prin abţinere de la exercitarea atribuţiilor sale în măsura în care acestea sunt ameninţate de conflictul de interese, până la soluţionarea acestuia."[324] În art. 79 al Legii nr. 131 din 03.07.2015 privind achiziţiile publice sunt stabilite regulile de evitare a conflictului de interese.[325]

Cel mai mare neajuns al definițiilor propuse de către unii doctrinari români, care au fost reproduse mai sus, este că ele nu reușesc să redea individualitatea obiectului juridic special. Ne convingem de aceasta pe baza unui exemplu. I. Țurcan descrie astfel un obiect juridic special al infracțiunii: „relaţiile sociale a căror formare, desfăşurare şi dezvoltare normală impun comportarea cinstită, corectă, onestă a oricărei persoane cu funcţie de răspundere în raporturile de serviciu cu cetăţenii, precum şi prestigiul, autoritatea, credibilitatea de care trebuie să se bucure autoritatea, instituţia organului statal, unitatea în care făptuitorul îşi desfăşoară activitatea."[326] O astfel de descriere nu diferă foarte mult de definițiile propuse de către V. Păvăleanu, C. Duvac, M.V. Tudoran, I. Ciolan, C. Popa, I. Chipăilă și, pentru obiectul juridic special al infracțiunii

[320] Legea cu privire la conflictul de interese: nr. 16 din 15.02.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 94-96, 351.
[321] Ibidem.
[322] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[323] Legea privind Codul de conduită a funcţionarului public: nr. 25 din 22.02.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 74-75, 243.
[324] Legea integrităţii: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
[325] A se vedea: Legea privind achiziţiile publice: nr. 131 din 03.07.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 197-205, 402.
[326] ŢURCAN, Ion. Obiectul juridic al infracţiunii de corupere pasivă. În: *Revista Naţională de Drept*, 2010, nr. 9-10, pp. 138-140. ISSN 1811-0770; ŢURCAN, Ion. *Răspunderea penală pentru coruperea pasivă*. Chișinău: CEP USM, 2011, p. 56. 218 p. ISBN 978-9975-71-175-3.

prevăzute la art. 253[1] CPR din 1968 sau al celei prevăzute la art. 301 CPR din 2009. În realitate, I. Țurcan caracterizează obiectul juridic special al infracțiunilor de corupere pasivă, prevăzute la art. 324 CP RM (în versiunea dinaintea intrării în vigoare a Legii nr. 245 din 02.12.2011 privind modificarea şi completarea unor acte legislative[327]).

Dintre doctrinarii din Republica Moldova, numai S. Brînza și V. Stati au determinat obiectul juridic special al infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM: „relaţiile sociale cu privire la buna desfăşurare a activităţii de serviciu în sfera publică, care este incompatibilă cu fapta persoanei publice sau a persoanei cu funcție de demnitate publică, care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, soluționează cereri, demersuri sau plângeri, adoptă un act administrativ, încheie un act juridic, ia o decizie sau participă la luarea unei decizii în vederea obținerii unui avantaj patrimonial a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul al L133/2016, dacă conflictul de interese nu a fost declarat și soluționat în conformitate cu legislația privind declararea și controlul averii și a intereselor personale.”[328] C. Chihai se alătură acestui punct de vedere.[329]

Se poate observa că S. Brînza și V. Stati recurg la procedeul antitezei. Folosind expresia „care este incompatibilă cu fapta”[330], autorii caracterizează obiectul juridic special ca fiind opusul, antipodul, contrariul infracțiunii împotriva căreia este apărat acest obiect.

I.I. Ciugunikov afirmă întemeiat că determinarea obiectului juridic special al infracțiunii nu este posibilă „fără a ține seama de prevederile altor ramuri de drept care reglementează anumite tipuri de relații sociale.”[331] De asemenea, R. Cojocaru și G.-M. Țical consideră că „normele extrapenale stabilesc conţinutul valorilor sociale şi instituie reglementări prin care se asigură desfăşurarea relaţiilor sociale existente în jurul acestei valori.”[332]

---

[327] Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative: nr. 245 din 02.12.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 25-28, 77.

[328] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

[329] A se vedea: CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326[1] CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

[330] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

[331] ЧУГУНІКОВ, І.І. Об'єкт злочину як нормативне поняття. În: *Держава та регіони*, 2017, с. 60-73. ISSN 1813-3401.

[332] COJOCARU, Radion, ŢICAL, George-Marius. Elucidarea conținutului obiectului juridic în procesul de încadrare a infracțiunilor. În: *Legea şi Viaţa*, 2022, nr. 7-8, pp. 30-42. ISSN 2587-4365.

Pentru analiza noastră comportă interes și altă părere a lui R. Cojocaru și G.-M. Țical: „Scopul stă la baza raționamentului formulării normei incriminatorii, iar cunoaşterea raționamentului permite identificarea grupului specific de relaţii sociale ce formează obiectul juridic special al infracţiunii.”[333] Conform Notei informative la proiectul care a stat la temelia adoptării art. 326[1] CP RM, „incriminarea conflictelor de interese consumate”[334] constituie scopul acestui articol. În alin. (10) art. 12 din L133/2016 este prevăzut că „conflictul de interese consumat reprezintă fapta subiectului declarării de rezolvare a unei cereri/unui demers, de emitere a unui act administrativ, de încheiere directă sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, de luare sau de participare la luarea unei decizii în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică cu încălcarea prevederilor alin. (4) și (7).”[335] Se poate observa ușor că această definiție legislativă coincide, practic, cu dispoziția de la alin. (1) art. 326[1] CP RM. Excepție constituie acea parte a textului din alin. (1) art. 326[1] CP RM, în care este descris scopul infracțiunilor prevăzute de acest articol. Acest scop permite delimitarea infracțiunilor, specificate la art. 326[1] CP RM, de faptele care sunt specificate la art. 313[2] CC RM.[336] Dacă nu vom ține seama de această deosebire dintre ilicitul penal de ilicitul contravențional, atunci conținutul obiectului juridic special al infracțiunilor, prevăzute de art. 326[1] CP RM, va fi stabilit cu aproximație. În consecință, nu vor determinate cu exactitate limitele în care se aplică art. 326[1] CP RM. De asemenea, va exista riscul de evaluare imprecisă a gradului prejudiciabil al faptei săvârșite, precum și de aplicare a unui tratament juridic inadecvat pentru fapta comisă.

Art. 326[1] CP RM prevede răspunderea pentru două infracțiuni. C. Timofei menționează nu fără temei: „Dacă un obiect juridic special ar fi comun pentru două sau mai multe infracţiuni, atunci – lipsindu-i specificul, individualitatea, trăsăturile particularizante – nici nu ar putea să se numească „obiect juridic special”.[337] În opinia lui S. Brînza, „obiectul juridic special, denumit

[333] Ibidem.
[334] *Nota informativă la Proiectul de lege privind modificarea și completarea unor acte normative*. [citat 25.12.2024] Disponibil: https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/4086/language/ro-RO/Default.aspx
[335] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[336] ZAPOROJAN, Iancu. Obiectul juridic special al exercitării atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Ştiinţe juridice și economice, 9-10 noiembrie 2023, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2023, pp. 79-83. ISBN 978-9975-62-693-4.
[337] TIMOFEI, Corina. Obiectul juridic al infracţiunilor prevăzute la art. 326 CP RM. În: *Revista Naţională de Drept*, 2013, nr. 4, pp. 48-53. ISSN 1811-0770.

uneori, în mod sugestiv, „obiect juridic individual", este specific pentru fiecare infracţiune în parte şi nu poate fi comun pentru mai multe infracţiuni"[338]

În alt context, A. Lazăr consideră că infracțiunea, prevăzută la art. 301 CPR din 2009, este pluriobiectuală. În opinia acestui autor, obiectul juridic principal al infracțiunii respective este format din „relațiile sociale privind integritatea conduitei funcționarului public (sau a persoanei similare) în exercitarea atribuțiunilor de serviciu, relații care presupun și abținerea acestuia de la luarea oricărei decizii de natură să-i confere, direct sau indirect ori unei terțe persoane, un avantaj material."[339] Cât privește obiectul juridic secundar al infracțiunii prevăzute la art. 301 CPR din 2009, A. Lazăr afirmă că acesta îl constituie „relațiile sociale privind protejarea mediului concurențial, a calității serviciilor, prevenirea conflictelor de interese, garantarea independenței și imparțialității prestatorilor de servicii."[340] R. Jurj-Tudoran aderă la opinia lui A. Lazăr în planul existenței obiectului juridic secundar al infracțiunii prevăzute la art. 301 CPR din 2009.[341] O părere similară are N.-C. Ursulescu.[342] Totuși, obiectul juridic special al infracțiunilor, ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, are un caracter unitar, simplu.

Încheiem examinarea obiectului juridic special al infracțiunilor, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, cu analiza a structurii pe care o au relațiile sociale apărate împotriva infracțiunilor respective.

Amintim că, după cum apreciază S. Brînza, „structural, relaţiile sociale presupun trei elemente: 1) subiecte, 2) conţinut şi 3) obiect."[343] În cazul infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, subiectul relațiilor sociale, care sunt apărate contra acestor infracțiuni, este victima acestor infracțiuni, și anume – organizația publică în sensul L133/2016. Conținutul relațiilor sociale, apărate de o anumită normă penală din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova, este reprezentat de interesul legitim al organizației publice ca persoanele publice și persoanele cu funcție de demnitate publică, care activează în acea organizație, să-şi îndeplinească atribuţiile de serviciu evitând conflictul de interese, în corespundere cu principiile enunțate în art. 11 al L133/2016. În fine, obiectul relațiilor sociale, care sunt protejate împotriva infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, este reprezentat de conduita subiecților care participă la aceste

[338] BRÎNZA, Sergiu. *Obiectul infracţiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005, p. 564. 675 p. ISBN 9975-70-414-X.
[339] LAZĂR, Augustin. Conflictul de interese – o analiză comparativă. În: *Dreptul*, 2016, nr. 9, pp. 29-57. ISSN 1018-0435.
[340] Ibidem.
[341] A se vedea: JURJ-TUDORAN, Remus. Infracțiunea de conflict de interese – teorie și practică judiciară. În: *Pro Lege*, 2016, nr. 3, pp. 36-83. ISSN 2965-1786.
[342] A se vedea: URSULESCU, Nicolae-Cristian. Conflictul de interese. În: *Pro Lege*, 2012, nr. 1, pp. 100-111. ISSN 2965-1786.
[343] BRÎNZA, Sergiu. *Obiectul infracţiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005, p. 58. 675 p. ISBN 9975-70-414-X.

relații. Conduita poate fi, după caz, activă sau pasivă. Un exemplu de conduită activă este cel de la lit. b) art. 13 al L133/2016. Potrivit acestei norme, conducătorul organizației informează „imediat Autoritatea Națională de Integritate despre situațiile în care persoanele ce activează în organizația publică pe care o conduce au admis conflicte de interese, în vederea sancționării acestora."[344] Un exemplu de conduită pasivă este cel de la lit. a) art. 13 al L133/2016. Potrivit acestei norme, conducătorul organizației nu admite „cu bună știință ca persoanele ce activează în organizația publică pe care o conduce să-şi îndeplinească atribuţiile de serviciu fiind în situaţii de conflict de interese real."[345] Un exemplu mai nuanțat este cel din alin. (7) art. 14 din L133/2016: „În cazul în care conducătorul organizației publice nu poate soluționa un conflict de interese real, acesta se adresează Autorității Naționale de Integritate."[346] În acest caz, conduita pasivă a subiectului relațiilor sociale, care sunt protejate împotriva infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, este urmată de conduita activă a acestuia.

2.1.2. Obiectul material (imaterial) al infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM

În opinia lui Gh. Gladchi, „nu orice infracțiune are obiect material, întrucât la săvârșirea multor infracțiuni, acțiunea-inacțiunea incriminată nu se îndreaptă împotriva unei entități materiale".[347] Această opinie o confirmă C.Bulai și B.N. Bulai, care menționează: „Obiectul material există nu la orice infracțiune, ci numai la acelea la care valoarea socială ocrotită constă sau se exprimă într-o entitate materială, astfel că amenințarea sau vătămarea relațiilor sociale are loc prin intermediul acestei entități, care este obiectul material al infracțiunii".[348]

Este cel puțin stranie afirmația făcută de A.-L. Pușcașu: „În ceea ce privește obiectul material, considerăm că infracțiunea de conflict de interese este o infracțiune formală, deoarece prin aceste dispoziții este incriminată îndeplinirea deficitară a atribuțiilor de serviciu a unui funcționar public".[349] Prezența obiectului material nu depinde de structura laturii obiective a infracțiunii.

În legătură cu infracțiunea prevăzută la art. 253[1] CPR din 1968, N.-C. Ursulescu susține: „Deşi infracţiunile de serviciu sau în legătură cu serviciul sunt lipsite, de regulă, de un obiect

[344] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[345] Ibidem.
[346] Ibidem.
[347] GLADCHI, Gheorghe. Obiectul material al infracțiunii și victima infracțiunii. În: *Reabilitarea victimelor infracțiunii, 22 octombrie 2021, Chişinău*. Chișinău, Republica Moldova: Universitatea de Stat din Moldova, 2022, pp. 70-76. ISBN 978-9975-159-02-9.
[348] BULAI, Costică, BULAI, Bogdan Nicolae. *Manual de drept penal. Partea generală*. Bucureşti: Universul Juridic, 2007, p. 198. 678 p. ISBN 978-973-8929-83-8.
[349] PUȘCAȘU, Andrei-Lucian. Conflict of Interest Offence. În: *Lex ET Scientia International Journal*, vol. 21, no. 1, 2014, pp. 133-139. ISSN 1583-039X.

material, acesta există în cazul conflictului de interese, fiind reprezentat de folosul material realizat prin comiterea infracţiunii”[350].

Atunci când se referă la infracțiunea prevăzută la art. 301 din Codul penal al României, G. Paraschiv exprimă următorul punct de vedere: „În principiu, obiectul material lipsește. În mod excepțional, pot exista și unele modalități faptice de săvârșire a infracțiunii la care ar fi posibil să existe un obiect material, cum ar fi, de exemplu, înscrisul întocmit conform sarcinilor de serviciu de făptuitor, «părtinitor», prin care a influențat obținerea foloaselor materiale de către categoriile de persoane prevăzute în incriminare, îndeplinind astfel un act de serviciu prin care a influențat ilegal decizia”.[351] Criticând această opinie, S. Brînza și V. Stati opinează: „G. Paraschiv se referă la produsul infracțiunii, nu la obiectul material al infracțiunii. Or, înscrisul, despre care vorbește autorul precitat, apare în rezultatul comiterii infracțiunii. Un asemenea înscris nu poate preexista săvârșirii infracțiunii”.[352] Acest argument este sprijinit de cel prezentat de A. Reșetnicov: „Prin «produs al infracţiunii» trebuie de înţeles acea entitate care a apărut ca atare în urma săvârşirii infracţiunii, ca rezultat al influenţării nemijlocite infracţionale la care a fost supusă o altă entitate (alte entităţi). Produsul infracţiunii nu se confundă cu: obiectul material al infracţiunii [...]. Prezenţa produsului infracţiunii este indispensabilă în acele cazuri când dispoziţia incriminatoare conţine formulări de genul «falsificare», «confecţionare», «fabricare», «creare artificială» etc.”.[353]

După cum apreciază S. Brînza și V. Stati, „obiectul material (imaterial) al infracţiunilor, ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, îl reprezintă materia primă, materialele sau alte entităţi preexistente din care se confecţionează produsul infracțiunii”.[354] C. Chihai aderă la acest punct de vedere.[355]

După părerea lui V. Stati, „prin „obiect imaterial al infracțiunii” trebuie să se înțeleagă entitatea incorporală asupra căreia se îndreaptă nemijlocit acțiunea infracțională, prin al cărei

[350] URSULESCU, Nicolae-Cristian. Conflictul de interese. În: *Pro Lege*, 2012, nr. 1, pp. 100-111. ISSN 2965-1786.
[351] BRUTARU, Versavia et al. *Explicațiile noului Cod penal. Vol. IV (Articolele 257-366)* / Coordonatori G. Antoniu, T. Toader. București: Editura Universul Juridic, 2016, p. 350. 892 p. ISBN 978-606-673-341-0.
[352] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.
[353] REŞETNICOV, Artur. Natura juridică a produsului infracţiunii. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2007, nr. 6, pp. 185-191. ISSN 1814-3199.
[354] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.
[355] A se vedea: CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326[1] CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

intermediu se aduce atingere obiectului juridic al infracțiunii”.[356] Noțiunea „obiect imaterial al infracțiunii” este larg utilizată în doctrina de specialitate.[357]

A. Eșanu, în legătură cu infracțiunile consemnate la art. 326[1] CP RM, vorbește despre „existența unui produs infracțional de genul act administrativ, decizie etc.”.[358] Mai desfășurată este opinia lui S. Brînza și V. Stati. În legătură cu aceleași infracțiuni, acești doi autori afirmă: „Produs al infracțiunilor [...] trebuie considerat, după caz: 1) cererile, demersurile sau plângerile soluționate de către făptuitor; 2) actul administrativ adoptat de către făptuitor; 3) actul juridic încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, de către făptuitor; 4) decizia luată de către făptuitor; 5) decizia la a cărei luare a participat făptuitorul”.[359]

După aceste reflecții cu caracter general, în continuare considerăm necesară examinarea noțiunilor care se referă la obiectul material (imaterial) / produsul infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM:

1) cerere

---

[356] STATI, Vitalie. Problema obiectului material în cazul infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și drepturilor conexe (art. 185[1] CP RM). În: *Probleme teoretice și practice ale economiei proprietății intelectuale. Comunicări prezentate la ediția a V-a a Conferinței internaționale științifico-practice (16-17 noiembrie 2006)*. Chișinău: AGEPI, 2007, pp. 228-230. ISBN 978-9975-911-02-03.

[357] A se vedea: PITERSCHI, Eugeniu. Obiectul material și/sau imaterial în cazul infracțiunii instituite la art. 310 Cod penal al Republicii Moldova. În: *Administrarea Publică*, 2020, nr. 3, pp. 135-141. ISSN 1813-8489; ANGHELUȚĂ, Mihaela. Obiectul material/imaterial al infracțiunii prevăzute la art. 155 din Codul penal: între posibilitate și realitate. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2020, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2020, Vol. 1, pp. 30-33. ISBN 978-9975-152-49-5; BOTNARENCO, Dorin. Unele reflecții privind noțiunea „contrară legii” din dispoziția art. 307 CP RM. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2020, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2020, Vol. 1, pp. 144-148. ISBN 978-9975-152-49-5; MOȚOC, Costică, GÎRLA, Lilia. Secretul profesional reproductiv ca obiect imaterial al încălcării inviolabilității vieții personale: constatări de lege lata, viziuni doctrinare și jurisprudența CtEDO. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 146-159. ISSN 1814-3199; BOTNARENCO, Dorin. Unele aspecte privind obiectul imaterial al infracțiunii prevăzute la art. 307 CP RM. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2019*, Chișinău. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 278-282. ISBN 978-9975-149-46-4; BRÎNZA, Liubovi. Noi implicaţii privind obiectul imaterial al infracţiunii prevăzute la art. 311 CP RM. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Științe juridice, 9-10 noiembrie 2017*, Chișinău. Chișinău: CEP USM, 2017, pp. 10-14. ISBN 978-9975-71-924-7; BĂBĂLĂU, Denis. Unele considerații privind obiectul infracțiunilor prevăzute la art. 241 din codul penal. Partea II. În: *Revista Naţională de Drept*, 2016, nr. 12, pp. 44-49. ISSN 1811-0770; BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Implicaţiile juridico-penale ale adoptării L133/2016 şi a Legii nr. 134/2016. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2016, nr. 8, pp. 90-98. ISSN 1814-3199; BRÎNZA, Serghei. Din nou despre interpretarea noțiunii de prostituție în practica judiciară a Republicii Moldova. În: *Revista Naţională de Drept*, 2016, nr. 6, pp. 2-9. ISSN 1811-0770; BĂBĂLĂU, Denis. Obiectul imaterial al infracţiunilor prevăzute la art. 241 din Codul penal. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Ştiinţe juridice. Vol. 1, 28-29 septembrie 2016, Chișinău*. Chișinău, Republica Moldova: CEP USM, 2016, 2016, pp. 76-80. ISBN 978-9975-71-815-8; REȘETNICOV, Artur. Obiectul material al infracţiunii şi obiectul imaterial al infracţiunii: necesitatea delimitării. În: *Revista Naţională de Drept*, 2007, nr. 9, pp. 25-30. ISSN 1811-0770.

[358] EȘANU, Adriana. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realităţi şi perspective ale învăţământului juridic naţional: Culegerea comunicărilor, 1-2 octombrie 2019, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2019, Vol. 2, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149- 88-4.

[359] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, p. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

Literalmente, prin „cerere” se înțelege „sesizarea adresată unui organ de jurisdicție sau unui alt organ de stat pentru valorificarea, recunoașterea sau apărarea unui drept”.[360]

Pentru aplicarea art. 326[1] CP RM, nu contează care este obiectul cererii și cine este autorul acesteia. Astfel, de exemplu, în Codul muncii sunt menționate următoarele exemple de cereri: „cererea organelor de control sau de drept”[361] (lit. j) art. 76); „cererea scrisă a salariatului privind repararea prejudiciului material şi celui moral”[362] (alin. (1) art. 332); „cerere în instanţa de judecată pentru soluţionarea litigiului individual de muncă apărut”[363] (alin. (2) art. 332); „cererea de soluţionare a litigiului individual de muncă sau a conflictului colectiv de muncă”[364] (alin. (1) art. 352); „cererea de suspendare a grevei”[365] (alin. (2) art. 368), etc.

În Codul de procedură penală sunt specificate următoarele exemple de cereri: „cererea de recuzare sau declarația de abținere a judecătorului”[366] (alin. (2) art. 34); „cererea de strămutare [a judecării cauzei penale de la instanţa competentă la o altă instanţă egală în grad]”[367] (art. 47); „cererea de comisie rogatorie”[368] (lit. b) alin. (2[1]) art. 56); „cererea privind aplicarea măsurilor de protecţie”[369] (alin. (5) art. 58); „cererea de renunţare la apărător”[370] (alin. (1) art. 71), etc. În Codul electoral, exemplele de cereri sunt: „cererea de acordare a creditului”[371] (alin. (5) art. 51); „cererea privind confirmarea trezorierului”[372] (alin. (2) art. 55); „cererea [...] privind acordarea dreptului la replică”[373] (alin. (5) art. 89); „cererea privind retragerea candidatului independent”[374] (alin. (1) art. 116), etc. Asemenea exemple sunt prezentate, de asemenea, în alte acte normative. Însă, considerăm de cuviință să ne limităm la exemplele prezentate mai sus.

Noțiunea de cerere din art. 326[1] CP RM se subsumează noțiunii de petiție, care este utilizată în art. 52 CRM. Conform alineatului (1) al acestui articol, „cetăţenii au dreptul să se adreseze autorităţilor publice prin petiţii formulate numai în numele semnatarilor.”[375] Faptul, că noțiunea

---

[360] COTEANU, Ion et al. *Dicționarul explicativ al limbii române*. București: Univers Enciclopedic, 1998, p. 164. 1192 p. ISBN 973-9243-29-0.
[361] Codul muncii al Republicii Moldova: nr. 154 din 28.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, 159-162, 648.
[362] Ibidem.
[363] Ibidem.
[364] Ibidem.
[365] Ibidem.
[366] Codul de procedură penală al Republicii Moldova: nr. 122 din 14.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, 104-110, 447.
[367] Ibidem.
[368] Ibidem.
[369] Ibidem.
[370] Ibidem.
[371] Codul electoral al Republicii Moldova: nr. 325 din 08.12.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, 426-427, 770.
[372] Ibidem.
[373] Ibidem.
[374] Ibidem.
[375] Constituția Republicii Moldova: nr. 1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1, 5.

de cerere din art. 326[1] CP RM se subsumează noțiunii de petiție, rezultă din alin. (1) art. 9 al Codului administrativ: „Prin petiție, în sensul prezentului cod, se înțelege orice cerere, sesizare sau propunere adresată unei autorități publice de către o persoană fizică sau juridică”.[376] În alineatul (2) al acestui articol este definită noțiunea de cerere: „Prin cerere se solicită emiterea unui act administrativ individual sau efectuarea unei operațiuni administrative”.[377]

Cât privește sesizarea și propunerea, menționate în art. 9 al Codului administrativ, nu este exclus ca acestea să intre sub incidența noțiunii „demers”, utilizate în art. 326[1] CP RM;

2) demers

Literalmente, prin „demers” se înțelege „acțiunea întreprinsă (pe lângă cineva) în susținerea unei cauze; intervenția în scopul obținerii unui anumit rezultat”.[378]

În Codul de procedură civilă sunt specificate următoarele exemple de demersuri: „demersul participanţilor la proces privind solicitarea unui aviz consultativ din partea Plenului Curţii Supreme de Justiţie”[379] (alin. (2) art. 12[2]); „demersul pentru obţinerea probei”[380] (alin. (2) art. 119); „demersul privind obligarea părţii adverse la prezentarea [documentului] în original”[381] (alin. (5) art. 138), „demersul [expertului privind] punerea la dispoziţie de materiale suplimentare necesare elaborării raportului de expertiză”[382] (alin. (1) art. 154), etc. În Codul de procedură penală, exemplele de demersuri sunt: „demersul privind controlul legalității dispunerii și autorizării efectuării măsurii speciale de investigații”[383] (alin. (6) art. 135); „demersul procurorului de solicitare a internării într-o instituţie medicală pentru efectuarea expertizei judiciare”[384] (alin. (3[1]) art. 152); „demersul privind prelungirea termenului de arest preventiv”[385] (alin. (9) art. 186); „demersul cu privire la valorificarea bunurilor sechestrate și scoaterea de sub sechestru a acestora”[386] (alin. (1) art. 207[2]); „demersul de obţinere a măsurilor de protecţie”[387] (alin. (2) art. 215[1]), etc. În Codul de executare sunt menționate următoarele exemple de demersuri: „demersul

[376] Codul administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 309-320, 466.
[377] Ibidem.
[378] COTEANU, Ion et al. *Dicționarul explicativ al limbii române*. București: Univers Enciclopedic, 1998, p. 275. 1192 p. ISBN 973-9243-29-0.
[379] Codul de procedură civilă al Republicii Moldova: nr. 225 din 30.05.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 111-115, 451.
[380] Ibidem.
[381] Ibidem.
[382] Ibidem.
[383] Codul de procedură penală al Republicii Moldova: nr. 122 din 14.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 104-110, 447.
[384] Ibidem.
[385] Ibidem.
[386] Ibidem.
[387] Ibidem.

executorului judecătoresc privind interdicţia de a părăsi ţara”[388] (alin. (1) art. 64); „demersul executorului judecătoresc privind căutarea debitorului”[389] (alin. (1) art. 72); „demersul executorului judecătoresc privind aducerea forţată a debitorului”[390] (alin. (1) art. 73), etc. Ne limităm la aceste exemple, deși, desigur, ele sunt mai multe;

3) plângere

Literalmente, prin „plângere” se înțelege „sesizarea unui organ de jurisdicție în vederea exercitării controlului asupra unui act al administrației de stat ori a refuzului unui organ de a-și îndeplini atribuțiile legale”.[391]

Cât privește obiectul plângerii, acesta nu se limitează la „exercitarea controlului asupra unui act al administrației de stat ori refuzul unui organ de a-și îndeplini atribuțiile legale”.[392] Din analiza unor acte normative ne putem da seama că obiectul plângerii poate fi foarte variat. De exemplu, potrivit alin. (1) art. 262 din Codul de procedură penală, „organul de urmărire penală poate fi sesizat despre săvârşirea sau pregătirea pentru săvârşirea unei infracţiuni prevăzute de Codul penal prin: 1) plângere; 2) denunţ; 3) autodenunţ; [...].”[393] Noțiunea de plângere este definită în alin. (1) art. 263 al aceluiași cod: „Plângerea este înştiinţarea făcută de o persoană fizică sau de o persoană juridică căreia i s-a cauzat un prejudiciu prin infracţiune.”[394] Nu este exclus ca denunțul și autodenunțul să intre sub incidența noțiunii „demers”, utilizate în art. 326[1] CP RM. În alte acte normative sunt menționate următoarele exemple de cereri: „plângerea privind comportamentul funcţionarilor vamali ce contravine standardelor prevăzute de Codul de etică și conduită”[395] (alin. (6) art. 50 al Legii nr. 302 din 21.12.2017 cu privire la Serviciul Vamal); „plângerea privind existenţa unor încălcări în activitatea profesională a notarului”[396] (alin. (4) art. 62 al Legii nr. 69 din 14.04.2016 cu privire la organizarea activităţii notarilor); „plângerea privind activitatea mediatorilor”[397] (lit. j) alin. (1) art. 10 al Legii nr. 137 din 03.07.2015 cu privire la mediere); „plângerea cu privire la încălcarea drepturilor şi a intereselor legitime, expediate autorităţilor

[388] Codul de executare al Republicii Moldova: nr. 443 din 24.12.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 34-35, 112.
[389] Ibidem.
[390] Ibidem.
[391] COTEANU, Ion et al. *Dicționarul explicativ al limbii române*. București: Univers Enciclopedic, 1998, p. 806. 1192 p. ISBN 973-9243-29-0.
[392] Ibidem, p. 806.
[393] Codul de procedură penală al Republicii Moldova: nr. 122 din 14.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 104-110, 447.
[394] Ibidem.
[395] Legea cu privire la Serviciul Vamal: nr. 302 din 21.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 68-76, 143.
[396] Legea cu privire la organizarea activităţii notarilor: nr. 69 din 14.04.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 277-287, 588.
[397] Legea cu privire la mediere: nr. 137 din 03.07.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 224-233, 445.

publice pentru examinare”[398] (lit. c) art. 8 și lit. d) alin. (1) art. 28 al Legii nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare); „plângerea [...] privind încălcarea legislaţiei de către rezident”[399] (lit. b) alin. (25) art. 6 al Legii nr. 440 din 27.07.2001 cu privire la zonele economice libere), etc.;

4) act administrativ

În alin. (1) art. 10 al Codului administrativ este definită noțiunea de act administrativ individual: „Actul administrativ individual este orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin naşterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public”.[400]

Din definiția reprodusă mai sus rezultă că, în anumite cazuri, decizia poate fi considerată act administrativ individual. În alin. (2) art. 10 al Codului administrativ este prezentat un asemenea caz: „Decizia autorității publice privind acordarea despăgubirilor pentru prejudiciile cauzate prin activitatea administrativă ilegală este un act administrativ individual”.[401] La individualizarea pedepsei poate fi luată în considerare clasificarea actelor administrative individuale, care se face în art. 11 al Codului administrativ: „a) acte defavorabile – actele care impun destinatarilor lor obligații, sancțiuni, sarcini sau afectează drepturile/interesele legitime ale persoanelor ori care resping, în tot sau în parte, acordarea avantajului solicitat; b) acte favorabile – actele care creează destinatarilor săi un beneficiu sau un avantaj de orice fel.”[402]

În alt context, actul administrativ normativ nu poate apărea în calitate de obiect material (imaterial) / produs al infracțiunilor care sunt specificate la art. 326^1 CP RM. Din acest punct de vedere, suntem de acord cu A. Eșanu, care menționează: „Având în vedere că actele normative stipulate la art. 6 lit. e)-h) Legea cu privire la actele normative, nr. 100 din 22.12.2017 [...] constituie acte administrative normative în înțelesul art. 12 al Codului administrativ, adoptarea respectivelor acte, chiar în situație de conflict de interese, nu poate genera răspundere penală în temeiul art. 326^1 CP RM”.[403]

---

[398] Legea cu privire la libertatea de exprimare: nr. 64 din 23.04.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 117-118, 355.
[399] Legea cu privire la zonele economice libere: nr. 440 din 27.07.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 108-109, 834.
[400] Codul administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 309-320, 466.
[401] Ibidem.
[402] Ibidem.
[403] EŞANU, Adriana. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realităţi şi perspective ale învăţământului juridic naţional: Culegerea comunicărilor, 1-2 octombrie 2019, Chişinău*. Chişinău: CEP USM, 2019, Vol. 2, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149- 88-4.

Din acest punct de vedere, nu împărtășim îngrijorarea lui C. Ceascai: „În tradiţia reglementărilor româneşti, procedurile privind actele normative au fost constant excluse de la aplicarea prevederilor referitoare la conflictul de interese. Raţiunea acestei excepţii ţine de natura actelor normative. Acestea au aplicabilitate generală. Uneori, în practică, sub titulatura de act normativ se ascund acte individuale, acte care de fapt privesc un singur sau un număr limitat de subiecţi de drept."[404] I. Măgureanu[405] și S. Bogdan[406] au puncte de vedere apropiate. Astfel de opinii nu au suport în condițiile cadrului normativ moldav, deși, desigur, nu se poate exclude ca aplicarea unor norme să fie abuzivă.

Actul administrativ normativ este vizat în excepția prevăzută la alin. (3) art. 326[1] CP RM: „Dispoziţiile prezentului articol nu se aplică în cazul emiterii, aprobării sau adoptării unor acte normative".[407] Alin. (2) art. 1 al Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative prevede că această „lege nu se aplică actelor juridice cu caracter individual".[408] Totodată, în art. 5 din Codului administrativ se stabilește că „activitatea administrativă reprezintă totalitatea actelor administrative individuale și normative [...]".[409] Potrivit art. 10 al Codului administrativ, „actul administrativ individual este orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual [...]".[410] În același timp, conform art. 12 al Codului administrativ, „un act administrativ normativ este actul juridic subordonat legii adoptat, aprobat sau emis de o autoritate publică în baza prevederilor constituționale sau legale, care nu se supune controlului constituționalității și *stabileşte reguli de aplicare obligatorii pentru un număr nedeterminat de situaţii identice* (evid. ns.)".[411]

De reținut că o prevedere de genul celei de la alin. (3) art. 326[1] CP RM conține art. 245 CP RB. Astfel, *d*ispoziţia acestui articol „nu este aplicabilă celui care nu putea, având în vedere circumstanţele, să favorizeze prin poziţia sa interesele sale private, şi care a acţionat în mod deschis".[412] Într-un mod asemănător, dispoziția art. 245 CP MD, „nu va fi aplicabilă celui care nu putea, din cauza împrejurărilor, să favorizeze prin poziţia sa interesele sale private şi care a acţionat

[404] CEASCAI, Corina. Infracţiunea de conflict de interese. În: *Pro Lege*, 2014, nr. 1-2, pp. 45-53. ISSN 1224-2411.
[405] MĂGUREANU, Ilie. Conflictul de interese. În: *Revista de Drept Penal*, 2007, nr. 2, pp. 122-129. ISSN 1223-0790.
[406] BOGDAN, Sergiu. Conflictul de interese. În: *Caiete de Drept Penal*, 2009, nr. 2, pp. 80-92. ISSN 1841-6047.
[407] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.
[408] Legea cu privire la actele normative: nr. 100 din 22.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 7-17, 34.
[409] Codul administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 309-320, 466.
[410] Ibidem.
[411] Ibidem.
[412] *Codul penal al Regatului Belgiei.* [citat 14.05.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Belgia-RO.html

deschis".[413] De asemenea, lit. a) alin. (2) art. 301 din Codul penal al României conține o dispoziție asemănătoare după conținut cu cea din alin. (3) art. 326[1] CP RM. O excepție asemănătoare poate fi găsită și în alin. (2) art. 72 din Legea României nr. 161/2003.: „Obligațiile prevăzute în alin. (1)[414] nu privesc emiterea, aprobarea sau adoptarea actelor normative".[415]

În pct. 21 din Decizia Curții Constituționale a României nr. 546 din 26.09.2019 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 253[1] alin. 1 din Codul penal din 1969 și ale art. 301 alin. (1) din Codul penal, în legătură cu dispoziția respectivă se constată: „Rațiunea acestei formulări a fost aceea de a evita riscul pentru legiuitor să fie acuzat de conflict de interese, în condițiile în care actele normative emise, aprobate sau adoptate produc, de regulă, efecte asupra tuturor persoanelor, fiind astfel posibil ca și persoane apropiate emitenților actului normativ să beneficieze de acele acte".[416] În aceeași privință se remarcă prevederile din două acte normative care vizează membrii Parlamentului European: „Nu există conflict de interese atunci când un membru [al Parlamentului European] beneficiază doar în calitate de reprezentant al publicului larg sau al unei categorii largi de persoane."[417] În doctrina penală română este formulat un argument asemănător în susținerea prevederii de la lit. a) alin. (2) art. 301 din Codul penal al României: „Excepția este justificată de adresabilitatea largă a actelor normative, care, inevitabil, pot privi și eventual aduce foloase materiale inclusiv unor persoane care au relații apropiate, de familie sau raporturi de muncă cu funcționarii care au competențe privind aceste acte".[418]

Nu este act normativ documentul de politici în accepțiunea art. 24 al Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative: „Documentele de politici, fără a fi acte normative, sunt

---

[413] *Codul penal al Marelui Ducat de Luxemburg*. [citat 14.05.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Luxemburg-RO.html

[414] În acest alineat se stabilește: „Persoana care exercită funcția de membru al Guvernului, secretar de stat, subsecretar de stat sau funcții asimilate acestora, prefect ori subprefect este obligată să nu emită un act administrativ sau să nu încheie un act juridic ori să nu ia sau să nu participe la luarea unei decizii în exercitarea funcției publice de autoritate, care produce un folos material pentru sine, pentru soțul sau ori rudele sale de gradul I."*

* Legea României privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției: nr. 161 din 19.04.2003. În: *Monitorul Oficial al României*, 2003, nr. 279.

[415] Legea României privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției: nr. 161 din 19.04.2003. În: *Monitorul Oficial al României*, 2003, nr. 279.

[416] Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 253[1] alin. 1 din Codul penal din 1969 și ale art. 301 alin. (1) din Codul penal: nr. 546 din 26.09.2019. În: *Monitorul Oficial al României*, 2020, nr. 70.

[417] *Code of Conduct for Members of the European Parliament Regarding Integrity and Transparency*. [citat 14.07.2025] Disponibil: https://www.europarl.europa.eu/pdf/meps/Code_Of_Conduct_20231101_EN.pdf; *Code of Conduct for Members of the European Parliament with respect to financial interests and conflicts of interest.* [citat 14.07.2025] Disponibil: https://www.europarl.europa.eu/pdf/meps/201305_Code_of_conduct_EN.pdf

[418] PREDESCU, Ovidiu, HĂRĂSTĂȘANU, Angela. *Drept penal. Partea specială. Examinare comparativă Codul penal – Noul Cod penal*. București: Universul Juridic, 2012, p. 270. 552 p. ISBN 978-973-127-810-0; LAZĂR, Augustin. Conflictul de interese – o analiză comparativă. În: *Dreptul*, 2016, nr. 9, p. 29-57. ISSN 1018-0435.

instrumente de decizie care abordează problemele existente într-un anumit domeniu, care definesc căile de soluţionare a problemelor respective şi descriu impactul aşteptat asupra statului şi societăţii. Documentele de politici pot prevedea elaborarea proiectelor de acte normative”.[419]

Prezintă interes și un alt exemplu – raportul și concluziile unei comisii de anchetă, care este creată de Parlamentul Republicii Moldova. Astfel, de pildă, în art. 2 al Hotărârii Parlamentului Republicii Moldova nr. 163 din 04.11.2021 cu privire la constituirea Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului, se arată: „Comisia de anchetă va antrena în activitatea sa toate autorităţile statului responsabile de domeniu, va audia părţile şi persoanele implicate şi va prezenta Parlamentului, în termen de 8 luni, *raportul cu privire la rezultatele şi concluziile anchetei* (evid. ns.).”[420] Considerăm că astfel de acte nu reprezintă instrumente de decizie. Aceasta rezultă din art. 36 al Legii nr. 797 din 02.04.1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului[421] (în continuare – Legii nr. 797/1996), în care sunt stabilite atribuțiile unei comisii de anchetă, care este creată de Parlamentul Republicii Moldova. În Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 200 din 14.07.2022 cu privire la Raportul Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului, se menționează despre „recomandările expuse în raportul comisiei de anchetă”[422] și că „se ia act de raportul și concluziile Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului, constituită prin Hotărârea Parlamentului nr. 163/2021”.[423] Instrument de decizie este hotărârea, adoptată de Parlament, prin care se ia act de raportul și concluziile comisiei de anchetă.[424] Însă, acest instrument de decizie constituie un act normativ, deci intră sub incidența alin. (3) art. 326^1 CP RM.

În aceste condiții, apare întrebarea: care este efectul prevederii din alin. (2) art. 35 al Legii nr. 797/1996: „Până la aprobarea componenţei nominale a comisiei de anchetă, persoanele propuse în calitate de membri ai acesteia vor face în şedinţa plenară a Parlamentului o declaraţie cu privire la lipsa conflictului dintre exercitarea atribuţiilor în cadrul comisiei şi interesele lor personale şi vor

[419] Ibidem.
[420] Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova cu privire la constituirea Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului: nr. 163 din 04.11.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2021, nr. 274-278, 370.
[421] A se vedea: Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului: nr. 797 din 02.04.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2008, nr. 50, 237.
[422] Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova cu privire la Raportul Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului: nr. 200 din 14.07.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2022, nr. 221-229, 439.
[423] Ibidem.
[424] Dacă raportul și concluziile comisiei de anchetă ar reprezenta instrumente de decizie *per se*, atunci nu ar fi necesară o asemenea hotărâre.

depune declaraţia de interese personale. În cazul apariţiei sau aflării despre conflictul de interese după adoptarea hotărârii prin care deputatul a fost numit în calitate de membru al comisiei de anchetă, calitatea de membru a acestuia încetează de drept".[425] Considerăm că ipoteza de conflict de interese consumat, consemnată în această normă, poate fi avută în vedere în sensul aplicării art. 326[1] CP RM. În această ipoteză, obiectul material (imaterial) / produsul infracțiunilor, prevăzute de acest articol, poate îmbrăca orice formă, cu excepția deciziei.

O altă precizare se impune în legătură cu ipoteza de „nulitate a actului administrativ individual"[426], prevăzută de art. 141 CA RM. În această ipoteză sunt anulate efectele actului administrativ individual, ceea ce poate presupune eroarea făptuitorului cu privire la obiectul material (imaterial) / produsul infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM. Într-adevăr, dacă anularea actului administrativ individual nu a depins de voința făptuitorului, atunci va fi prezentă tentativa la una dintre infracțiunile ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM. Vorbim despre tentativă, deoarece, din cauze independente de voința făptuitorului, actul administrativ adoptat devine act administrativ neadoptat;

5) act juridic

Noțiunea de act juridic din art. 326[1] CP RM presupune două accepțiuni diferite.

Prima dintre aceste accepțiuni este cea consacrată în Codul civil. Astfel, conform art. 308 din Codul civil, „act juridic civil este manifestarea de către persoane fizice şi juridice a voinţei îndreptate spre naşterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice civile".[427] Dacă luăm în calcul prevederile art. 309-311 din Codul civil, atunci trebuie să afirmăm că, pentru aplicarea art. 326[1] CP RM, nu contează dacă actul juridic este: „unilateral, bilateral [sau] multilateral"[428]; „cu titlu gratuit [...] [sau] cu titlu oneros"[429]; „de conservare, de administrare [sau] de dispoziţie".[430] Din art. 316 al Codului civil rezultă că actul juridic poate avea, printre altele, o formă verbală sau o formă scrisă. În cazul în care forma este verbală, putem vorbi despre obiectul imaterial al infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

Potrivit alin. (1) art. 318 al Codului civil, „actul juridic scris/autentic are formă electronică dacă se cuprinde într-un document electronic care întrunește condițiile legii".[431] În cazul în care

[425] Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului: nr. 797 din 02.04.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 50, 237.
[426] Codul administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 309-320, 466.
[427] Codul civil al Republicii Moldova: nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 82-86, 661.
[428] Ibidem.
[429] Ibidem.
[430] Ibidem.
[431] Ibidem.

forma actului juridic este electronică, putem vorbi despre obiectul imaterial al infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM. Art. 331 din Codul civil prevede: „Actul juridic nul se consideră, cu efect retroactiv, că nu a produs niciun efect juridic din momentul încheierii”.[432] Ipoteza nulității actului juridic presupune eroarea făptuitorului cu privire la obiectul material (imaterial) / produsul infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM. Într-adevăr, dacă anularea actului juridic nu a depins de voința făptuitorului, atunci va fi prezentă tentativa la una dintre infracțiunile specificate la art. 326[1] CP RM. Vorbim despre tentativă, deoarece, din cauze independente de voința făptuitorului, actul juridic încheiat devine act juridic neîncheiat.

După această concretizare, menționăm că sub incidența noțiunii „act juridic” nu intră contractul administrativ în înțelesul art. 13 al Codului administrativ: „Contractul administrativ este contractul care poate da naștere, modifica sau stinge un raport juridic de drept public, dacă legea nu prevede altfel”.[433]

I. Guceac și V. Balmuș vorbesc despre „o distincţie esenţială între contractele administrative şi contractele civile [...] [:] dacă subiecţii raporturilor juridice civile sunt pe picior de egalitate, între părţile contractelor administrative predomină relaţiile de subordonare”.[434] Această afirmație are ca suport dispoziția alin. (1) art. 1 din Codul civil: „Legislaţia civilă este întemeiată pe recunoaşterea egalităţii participanţilor la raporturile reglementate de ea [...]”.[435] În Codul administrativ, noțiunile „act administrativ” și „contract administrativ” sunt folosite distinct. De asemenea, aceste noțiuni nu se găsesc într-un raport de tip „parte – întreg”, ceea ce ne dă temei să afirmăm: contractul administrativ nu poate să reprezinte obiectul material (imaterial) / produsul infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM. Pe de altă parte, la lit. a) alin. (3) art. 2 al Codului administrativ se menționează: „Prevederile prezentului cod nu se aplică [...] raporturilor juridice de drept privat la care participă autoritățile publice”.[436] În aceste cazuri, vorbim nu despre contracte administrative, ci despre contracte civile (adică despre acte juridice în sensul Codului civil).

A doua accepțiune a noțiunii de act juridic din art. 326[1] CP RM este cea care rezultă din alte acte normative decât Codul civil. Astfel, în CRM găsim următoarele norme: „[...] Nici o lege şi nici un alt *act juridic* (evid. ns.) care contravine prevederilor Constituţiei nu are putere juridică”[437]

---

[432] Ibidem.
[433] Codul administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 309-320, 466.
[434] GUCEAC, Ion, BALMUŞ, Victor. Originea si dimensiunea conceptului contract administrativ. În: *Revista Naţională de Drept*, 2009, nr. 1, pp. 2-10. ISSN 1811-0770.
[435] Codul civil al Republicii Moldova: nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 82-86, 661.
[436] Codul administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 309-320, 466.
[437] Constituția Republicii Moldova: nr. 1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1, 5.

(art. 7); „Curtea Constituţională [...] rezolvă cazurile excepţionale de neconstituţionalitate a *actelor juridice* (evid. ns.) sesizate de Curtea Supremă de Justiţie”[438] (lit. g) alin. (1) art. 135). În același context, din definiția noțiunii de act normativ, formulată în art. 2 al Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative, rezultă că actul normativ este act juridic. În ceea ce privește actul normativ, așa cum am menționat anterior, la acesta se referă excepția prevăzută la alin. (3) art. 326[1] CP RM. În acest caz, atestăm lipsa obiectului material / produsului infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM. Totodată, alin. (2) art. 1 al Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative prevede „Prezenta lege nu se aplică actelor juridice cu caracter individual și celor cu caracter exclusiv politic [...]”.[439] Act juridic cu caracter individual se consideră „actul administrativ individual”[440] în accepția art. 10 al Codului administrativ. În acest caz, atestăm prezența obiectului material / produsului infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM.

La actul juridic cu caracter exclusiv politic se referă lit. a) art. 190 al Codului administrativ: „actele exclusiv politice ale Parlamentului, ale Președintelui Republicii Moldova și ale Guvernului”.[441] De exemplu, art. 121 al Legii nr. 797 din 02.04.1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului prevede: „(1) Actele exclusiv politice ale Parlamentului constituie manifestări de voinţă ale autorităţii legislative, care produc efecte politice şi nu au forţa actelor normative. (2) La categoria actelor exclusiv politice ale Parlamentului se atribuie declaraţiile, apelurile, mesajele etc. [...]”[442];

6) decizie

Literalmente, prin „decizie” se înțelege „hotărârea luată de un organ al administrației de stat sau de un organ de jurisdicție”.[443]

Din punctul de vedere al lui A. Eșanu, „termenul „decizie” din dispoziția art. 326[1] CP RM este utilizat în sens de soluție luată în exercițiul atribuțiilor de serviciu de către făptuitor în mod unipersonal sau colegial și poate consta în emiterea unui înscris, indiferent de denumirea acestuia – hotărâre, decizie, ordonanță etc.”[444] Confirmarea acestui punct de vedere poate fi găsită în textul

[438] Ibidem.
[439] Legea cu privire la actele normative: nr. 100 din 22.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 7-17, 34.
[440] Codul administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 309-320, 466.
[441] Ibidem.
[442] Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului: nr. 797 din 02.04.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 81-82, 765.
[443] COTEANU, Ion et al. *Dicționarul explicativ al limbii române*. București: Univers Enciclopedic, 1998, p. 266. 1192 p. ISBN 973-9243-29-0.
[444] EŞANU, Adriana. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realităţi şi perspective ale învăţământului juridic naţional: Culegerea comunicărilor, 1-2 octombrie 2019, Chişinău*. Chişinău: CEP USM, 2019, Vol. 2, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149- 88-4.

CRM: „Împotriva *hotărârilor judecătoreşti* (evid. ns.), părţile interesate şi organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condiţiile legii”[445] (art. 119); „Este obligatorie respectarea *sentinţelor şi a altor hotărâri definitive ale instanţelor judecătoreşti* (evid. ns.) [...]”[446] (art. 120). De asemenea, în alin. (1) art. 3 din Codul de procedură civilă se menționează „actele instanţei judecătoreşti (hotărâri, încheieri, decizii, ordonanţe)”.[447] În pct. 13) art. 6 din Codul de procedură penală, prin „hotărâre judecătorească”[448] se înțelege „hotărârea instanţei judecătoreşti adoptată într-o cauză penală: sentinţă, decizie, încheiere şi hotărâre”.[449] În contextul analizat nu trebuie trecută cu vederea nici hotărârea judecătorească în înțelesul art. 462 CC RM.

Totuși, trebuie să precizăm că, în art. 326[1] CP RM, termenul „decizie” nu se reduce nici pe departe doar la decizia unei instanțe judecătorești. Aria acestui termen este mult mai vastă.

Astfel, art. 61 din Codul jurisdicției constituționale nr. 502 din 16.06.1995 prevede: „(1) Curtea Constituţională pronunţă hotărâri şi decizii şi emite avize. (2) În cazul soluţionării în fond a sesizării se pronunţă hotărâre sau se emite aviz. (3) În cazul nesoluţionării în fond a sesizării se pronunţă decizie, care se întocmeşte ca act aparte ori se consemnează în procesul-verbal”.[450] În art. 65 din Codul muncii se folosește formularea „ordin (dispoziţie, decizie, hotărâre) de angajare”.[451] În alin. (3) art. 39 al Legii nr. 181 din 07.07.2023 privind serviciile de finanțare participativă se vorbește despre „decizia autorității de supraveghere privind autorizarea furnizorului”.[452] În alin. (2) art. 16 al Legii nr. 165 din 22.06.2023 privind avertizorii de integritate este specificată „decizia de încetare a examinării avertizării de integritate”.[453] Alin. (4) art. 30 al Legii nr. 43 din 03.03.2023 privind gazele fluorurate cu efect de seră conține formularea: „decizia cu privire la alocarea contingentelor anuale pentru importul hidroclorofluorcarburilor / hidrofluorcarburilor pentru anul în curs”.[454] La lit. f) alin. (2) art. 11 al Legii nr. 219 din 08.11.2018 cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri se menționează „decizia Comisiei medicale a

[445] Constituția Republicii Moldova: nr. 1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1, 5.
[446] Ibidem.
[447] Codul de procedură civilă al Republicii Moldova: nr. 225 din 30.05.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 111-115, 451.
[448] Codul de procedură penală al Republicii Moldova: nr. 122 din 14.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 104-110, 447.
[449] Ibidem.
[450] Codul jurisdicției constituționale: nr. 502 din 16.06.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 53-54, 597.
[451] Codul muncii al Republicii Moldova: nr. 154 din 28.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, 159-162, 648.
[452] Legea privind serviciile de finanțare participativă: nr. 181 din 07.07.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 272-273, 470.
[453] Legea privind avertizorii de integritate: nr. 165 din 22.06.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 267-270, 451.
[454] Legea privind gazele fluorurate cu efect de seră: nr. 43 din 03.03.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 113-116, 178.

Ministerului Afacerilor Interne”.[455] Astfel de exemple sunt multiple, însă ne limităm la cele prezentate mai sus.

Precizăm că, în virtutea prevederii de la alin. (3) art. 326[1] CP RM, decizia cu caracter normativ nu poate să reprezinte obiectul material / produsul infracțiunilor prevăzute de acest articol. De exemplu, în alin. (7) art. 80 al Codului serviciilor media audiovizuale nr. 174 din 08.11.2018, se face deosebire între „deciziile de eliberare a licențelor de emisie și cele cu caracter normativ”.[456] Mai trebuie de precizat că, potrivit alin. (1) art. 325 din Codul civil, „în cazurile expres prevăzute de lege sau contract, la cererea persoanei îndreptățite, instanța de judecată poate să pronunțe o hotărâre judecătorească care, din data rămânerii definitive, ține loc de act juridic dacă debitorul refuză, fără justificare, să încheie actul juridic, iar toate celelalte condiții de validitate sunt întrunite”.[457] Hotărârea judecătorească, care ține loc de act juridic, cumulează calitățile de „act juridic” și de „decizie”. Desigur, o astfel de hotărâre judecătorească poate constitui obiectul material / produsul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

2.1.3. Victima infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM

În opinia lui M. Botnarenco și A. Strîmbeanu, „faptul că victima nu este „bine determinată” în norma de incriminare nu înseamnă nici pe departe că infracțiunea prevăzută de acea normă nu are victimă”.[458]

După cum apreciază S. Brînza și V. Stati, „victimă a infracţiunilor, specificate la art. 326[1] CP RM, este organizația publică în accepția art. 2 din L133/2016, în care este angajat făptuitorul. Or, din art. 13 și 14 ale acestei legi, reiese că tocmai într-o astfel de organizație se poate produce conflictul de interese”.[459]

Apropo, în legătură cu subiectul pasiv al infracțiunii prevăzute la art. 301 din Codul penal al României, V. Păvăleanu exprimă o părere apropiată: „Subiect pasiv principal este autoritatea sau

[455] Legea cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri: nr. 219 din 08.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 462-466, 770.
[456] Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova: nr. 174 din 08.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 462-466, 766.
[457] Codul civil al Republicii Moldova: nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 82-86, 661.
[458] BOTNARENCO, Mihaela, STRÎMBEANU, Alexandru. Victima infracțiunilor prevăzute la art. 259 din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2022, nr. 8, pp. 111-120. ISSN 1814-3199.
[459] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, p. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

instituția publică în care își desfășoară activitatea funcționarul public care a acționat contrar prevederilor legale”.[460] Alți autori români au puncte de vedere similare.[461]

Ne raliem poziției exprimate de către S. Brînza și V. Stati. În dispoziția art. 326[1] CP RM, la victima infracțiunii se referă indirect următoarea sintagmă „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluţionat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”.[462] Această dispoziție, coroborată cu cele la care face referire art. 326[1] CP RM, denotă că, în rezultatul săvârșirii uneia dintre infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, organizația publică este limitată în posibilitatea de a participa la relațiile sociale apărate împotriva acestor infracțiuni.[463]

În contextul analizat, lista de dispoziții, la care face referire art. 326[1] CP RM, este:

– art. 2 din L133/2016 („conflict de interese – situaţia în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează, sau ar putea influența exercitarea imparţială şi obiectivă [în cadrul organizației publice] a obligaţiilor şi responsabilităţilor ce îi revin potrivit legii”[464]);

– lit. a) alin. (1) art. 13 din L133/2016 („Conducătorul organizaţiei publice este obligat [...] să nu admită cu bună știință ca persoanele ce activează în organizația publică pe care o conduce să-şi îndeplinească atribuţiile de serviciu fiind în situaţii de conflict de interese real”[465]);

– alin. (6) art. 14 din L133/2016 („La identificarea celei mai bune soluţii pentru rezolvarea unei situații de conflict real se vor lua în considerare *interesele organizaţiei publice* (evid. ns.), interesul public, interesele legitime ale salariaţilor, nivelul și tipul funcţiei deţinute de persoana în cauză, natura conflictului de interese, precum şi alţi factori”[466]);

– lit. c) alin. (3) art. 14 din L82/2017 („Conducătorul entităţii publice are următoarele obligaţii [...]: [...] să soluţioneze conflictul de interese declarat în termen de cel mult 3 zile de la data aducerii la cunoştinţă, [...] luând în considerare *interesele entităţii publice* (evid. ns.), interesul public şi

[460] PĂVĂLEANU, Vasile. *Drept penal special*. București: Universul Juridic, 2014, p. 382. 620 p. ISBN 978-606-673-287-1.
[461] A se vedea: BRUTARU, Versavia et al. *Explicațiile noului Cod penal. Vol. IV (Articolele 257-366)* / Coordonatori G. Antoniu, T. Toader. București: Editura Universul Juridic, 2016, p. 351. 892 p. ISBN 978-606-673-341-0; PUȘCAȘU, Andrei-Lucian. Conflict of Interest Offence. În: *Lex ET Scientia International Journal*, vol. 21, no. 1, 2014, pp. 133-139. ISSN 1583-039X; SABĂU, Georgeta Valeria. The Conflict of Interests in the Area of the Criminal Illicit – Relevant Jurisprudence. În: *The Public Administration and Social Policies Review*, 2014, Issue 2, pp. 28-40. ISSN 2067-1695.
[462] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.
[463] ZAPOROJAN, Iancu. Victima în cazul exercitării atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. În: *Acta Universitatis Cahulensis*, 2025, Vol. XII, Partea I, pp. 74-80. ISSN 2587-3563.
[464] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[465] Ibidem.
[466] Ibidem.

interesele legitime ale agentului public, nivelul, tipul funcţiei deţinute de acesta, natura conflictului de interese, precum şi alţi factori”[467]).

Din interpretarea alin. (6) art. 14 din L133/2016 și a lit. c) alin. (3) art. 14 din L82/2017 rezultă că noțiunile „interesele organizaţiei publice”[468] și „interesele entităţii publice”[469], pe de o parte, și noțiunea „interesul public”[470], pe de altă parte, au sfere diferite. În contextul analizat, prin „interes public”[471] se are în vedere interesul statului. Statul, însă, nu poate avea calitatea de victimă a infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, în particular, și a tuturor celorlalte infracțiuni prevăzute în partea specială din Codul penal al Republicii Moldova, în ansamblu.[472]

Cât privește noțiunile „interesele legitime ale salariaţilor”[473] și „interesele legitime ale agentului public”[474], utilizate în normele interpretate, se au în vedere interesele celui ce se află în conflict de interese. În contextul infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM, acesta are rolul de subiect.

Un argument, care confirmă că organizația publică (în înțelesul art. 2 din L133/2016) este victimă a infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, rezultă din jurisprudența constituțională. În acest context, este de reținut următoarea concluzie a instanței de contencios constituțional: „Restricțiile [stabilite în L133/2016] se bazează pe ideea că subiectele declarării ar

---

[467] Legea integrităţii: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
[468] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[469] Legea integrităţii: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
[470] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[471] Ibidem.
[472] În context, ne alăturăm opiniilor exprimate în literatura de specialitate: „Statul nu poate fi victimă a infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM, în particular, și a infracțiunilor prevăzute de Codul penal al Republicii Moldova, în general”*; „Statul nu poate apărea în postura de victimă a niciunei infracțiuni prevăzute de partea specială a Codului penal al Republicii Moldova. Rolul statului Republica Moldova este să asigure apărarea valorilor și relațiilor sociale care alcătuiesc ordinea de drept. Acest rol nu poate fi cumulat cu cel de victimă a infracțiunii”**; „În conjunctura dreptului penal naţional, în calitate de victimă poate să apară o persoană juridică care reprezintă statul, nu statul însuşi. Statul este cel care apără ordinea de drept împotriva infracţiunilor. Această concluzie reiese din alin. (1) art. 2 CP RM. Ar fi impropriu ca din postura de victimă a infracţiunii statul să-şi exercite calitatea de apărător al ordinii de drept. Un stat care evoluează în această postură este un stat care se declară incapabil să-şi apere cetăţenii împotriva infracţiunilor. Este un stat ca şi cum inexistent”***; „Dacă statul ar fi victimă a unei infracţiuni săvârșite de o persoană fizică sau juridică, atunci statul nu ar avea, pur și simplu, capacitatea să execute faţă de cetăţeni obligaţiile prevăzute în textul Constituţiei Republicii Moldova [...] (alin. (1) art. 16); [...] (alin. (1) art. 18); „[...] (alin. (1) art. 24) etc.”****

* BOTNARENCO, Mihaela, STRÎMBEANU, Alexandru. Victima infracțiunilor prevăzute la art. 259 din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2022, nr. 8, pp. 111-120. ISSN 1814-3199.

** BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Infracțiunea de complot împotriva Republicii Moldova: dimensiuni juridico-penale. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2023, nr. 8, pp. 3-12. ISSN 1814-3199.

*** SELEVESTRU, Irina. Victima infracţiunilor prevăzute la art. 191 CP RM. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2015, nr. 3, pp. 194-199. ISSN 1814-3199.

**** BERDILO, Rodica. Victima omorului săvârșit în stare de afect. În: *Revista Institutului Naţional al Justiţiei*, 2021, nr. 1, pp. 33-38. ISSN 1857-2405.

[473] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[474] Legea integrităţii: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.

putea să-și neglijeze atribuțiile de serviciu, în detrimentul interesului public (în acest act de jurisdicție constituțională, prin „interesul public" se are în vedere inclusiv interesul organizației publice – *n.a.*[475]). Această perspectivă este valabilă și în cazul persoanelor juridice, pentru că în acest domeniu probabilitatea apariției conflictelor de interese nu poate fi negată, la modul absolut. Curtea observă că Legea nr. 246 din 23 noiembrie 2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală prevede condițiile pentru încheierea tranzacțiilor cu conflict de interese, procedura care trebuie urmată și răspunderea pentru încălcarea acestor exigențe (articolele 16 și 17 din Lege). Așadar, legea recunoaște că *interesele reprezentantului pot să intre în conflict cu cele ale reprezentatului* (evid. ns.), urmărind să le ofere o soluție legală".[476] Conform pct. 33 din aceeași decizie, „Curtea consideră nefondate obiecțiile autorului excepției care a pretins că actele juridice întocmite de reprezentant în numele persoanei juridice reprezentate nu pot fi obiect al controlului conflictelor de interese, *pentru că interesele reprezentantului nu pot veni în conflict cu cele ale persoanei juridice pe care o reprezintă* (evid. ns.)".[477] Așadar, *per a contrario,* interesele reprezentantului pot veni în conflict cu cele ale persoanei juridice pe care o reprezintă. Adaptând această afirmație la necesitățile art. 326[1] CP RM, se poate susține că interesele celui, ce se află în conflict de interese, pot veni în conflict cu cele ale organizației publice pe care o reprezintă.

Continuând gândul, menționăm că, potrivit pct. 35 din Decizia Curții Constituționale a României nr. 807 din 06.12.2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 11 alin. (1) din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, art. 253[1] alin. (1) din Codul penal din 1969 și art. 301 alin. (1) din Codul penal, „infracțiunea de conflict de interese [...] [afectează] încrederea cetățenilor în instituțiile statului".[478] De asemenea, conform pct. 51 din Decizia Curții Constituționale a României nr. 647 din 16.10.2018 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, „conflictul de interese exprimă o

---

[475] În acest sens, se are în vedere, printre altele, ipoteza din art. 18 al Codului administrativ al Republicii Moldova: „Interesul public vizează [...] realizarea competențelor autorităților publice, funcționarea lor legală și în bune condiții".* Extrapolând această idee, s-ar putea susține că, în contextul analizat, interesul organizației publice presupune realizarea competențelor acesteia, funcționarea legală și în bune condiții a organizației publice.

* Codul administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2018, nr. 309-320, 466.

[476] Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 22g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale și din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate: nr. 130 din 20.09.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2022, nr. 308-313, 161.

[477] Ibidem.

[478] Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 11 alin. (1) din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, art. 253[1] alin. (1) din Codul penal din 1969 și art. 301 alin. (1) din Codul penal: nr. 807 din 06.12.2018. În: *Monitorul Oficial al României*, 2019, nr. 200.

tensiune între luarea unei decizii de către autoritățile publice și interesul personal existent în legătură cu acea decizie din partea persoanelor care reprezintă sau compun acele autorități”.[479]

Înainte de a analiza detaliat noțiunea de organizație publică, care se referă la victima infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, trebuie să analizăm posibilitatea existenței unei victime secundare a acestor infracțiuni. Ca imbold pentru această analiză au servit unele viziuni exprimate în literatura de specialitate română, în legătură infracțiunea prevăzută la art. 301 din Codul penal al României: „Persoana fizică sau juridică prejudiciată poate fi subiect pasiv secundar”[480]; „În secundar, ar putea să fie, eventual, prejudiciată și o persoană fizică ori juridică, prin lipsirea acesteia de posibilitatea de a obține licit foloasele respective, dacă făptuitorul nu ar fi influențat destinația lor”[481]; „Conflictul de interese are și un subiect pasiv secundar, reprezentat de persoana juridică sau persoana fizică care avea vocația să obțină folosul patrimonial obținut în mod ilegal de funcționarul public, membrii familiei sale ori alte persoane prevăzute de lege”.[482]

Nu este exclusă prezența unei persoane fizice sau juridice care ar fi afectată în rezultatul soluţionării de către făptuitor a unei cereri, a unui demers sau a unei plângeri, al adoptării de către acesta a unui act administrativ, al încheierii de către făptuitor, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, a unui act juridic, al luării de către făptuitor a unei decizii sau al participării acestuia la luarea unei decizii. Această afectare a persoanei fizice sau juridice respective poate consta în lipsirea acestei persoane de un „avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale”[483], pe care persoana fizică sau juridică respectivă l-ar fi obținut dacă nu ar fi fost săvârșită una dintre infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

Totuși, așa cum rezultă din acest articol, pentru existența infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, nu este obligatorie obținerea de către făptuitor a „unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale”.[484] Făcând o comparație, trebuie de menționat că, în cazul infracțiunii prevăzute la art. 301 din Codul penal al României, obținerea de către făptuitor a unui folos patrimonial are un caracter obligatoriu.

---

[479] Decizia Curții Constituționale a României referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea Legii nr. 393/2004 privind statutul aleșilor locali: nr. 647 din 16.10.2018. În: *Monitorul Oficial al României*, 2019, nr. 69.

[480] PĂVĂLEANU, Vasile. *Drept penal special*. București: Universul Juridic, 2014, p. 382. 620 p. ISBN 978-606-673-287-1.

[481] BRUTARU, Versavia et al. *Explicațiile noului Cod penal. Vol. IV (Articolele 257-366)* / Coordonatori G. Antoniu, T. Toader. București: Editura Universul Juridic, 2016, p. 351. 892 p. ISBN 978-606-673-341-0.

[482] JURJ-TUDORAN, Remus. Infracțiunea de conflict de interese – teorie și practică judiciară. În: *Pro Lege*, 2016, nr. 3, pp. 36-83. ISSN 2965-1786.

[483] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.

[484] Ibidem.

Trecând la analiza noțiunii de organizație publică, trebuie să menționăm că, în alin. (1) art. 6 al L16/2008 (care a fost abrogată), se vorbește despre „activitatea autorităţilor publice, instituţiilor publice, întreprinderilor de stat şi municipale, societăţilor comerciale cu capital majoritar de stat, denumite în continuare *organizaţii publice* (evid. ns.)”.[485] Astfel, în sensul acestei norme, prin „organizație publică” se avea în vedere: autoritate publică; instituţie publică; întreprindere de stat sau municipală; societate comercială cu capital majoritar de stat.

În legea în vigoare – L133/2016 – noțiunea de organizație publică a obținut un conținut mai explicit, dar și mai larg. Astfel, art. 2 din legea dată prevede că prin „organizație publică” se înțelege „orice autoritate publică (autoritate judecătorească, autoritate de jurisdicție, autoritate a administrației publice centrale sau locale, precum și autoritățile administrative din subordinea acestora, autoritate publică autonomă), instituție publică, organizaţie de stat, organ de stat, organ colegial cu statut de persoană juridică de drept public, organ de autoadministrare, întreprindere de stat sau municipală, societate comercială sau instituţie financiară cu capital majoritar de stat”.[486]

Din această definiție derivă următoarele noțiuni: 1) orice autoritate publică: a) autoritate judecătorească; b) autoritate de jurisdicție; c) autoritate a administrației publice centrale; d) autoritate a administrației publice locale; e) autoritate administrativă din subordinea unei autorități a administrației publice centrale; f) autoritate publică autonomă; 2) instituție publică; 3) organizaţie de stat; 4) organ de stat; 5) organ colegial cu statut de persoană juridică de drept public; 6) organ de autoadministrare; 7) întreprindere de stat sau municipală; 8) societate comercială cu capital majoritar de stat; 9) instituţie financiară cu capital majoritar de stat.

În cele ce urmează vor fi examinate toate aceste noțiuni subordonate față de noțiunea „organizație publică”:

1) autoritate publică

Conform art. 7 al Codului administrativ, „autoritate publică se consideră orice structură organizatorică sau organ instituită/instituit prin lege sau printr-un alt act normativ, care acționează în regim de putere publică în scopul realizării unui interes public”.[487] Potrivit art. 8 din același cod, „regimul de putere publică reprezintă ansamblul competențelor prevăzute de lege în vederea realizării sarcinilor autorităților publice, care le conferă posibilitatea de a se impune cu forță juridică obligatorie în raporturile lor cu persoane fizice sau juridice”.[488]

---

[485] Legea cu privire la conflictul de interese: nr. 16 din 15.02.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr. 94-96, 351.
[486] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2016, nr. 245-246, 513.
[487] Codul administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2018, nr. 309-320, 466.
[488] Ibidem.

Desigur, atunci când vorbim despre autoritățile publice, nu trebuie să uităm despre Titlul III „Autoritățile publice”[489] al CRM. Acest titlu include, printre altele: Capitolul IV „Parlamentul”[490]; Capitolul V „Președintele Republicii Moldova”[491]; Capitolul VI „Guvernul”[492]; Capitolul VIII „Administrația publică”[493]; Capitolul IX „Autoritatea judecătorească”[494].

Cu toate acestea, în contextul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, relevantă este nu această enumerare a celor mai importante categorii de autorități publice, dar enumerarea din definiția noțiunii „organizație publică”, formulată în art. 2 din L133/2016: „autoritate judecătorească, autoritate de jurisdicție, autoritate a administrației publice centrale sau locale, precum și autoritățile administrative din subordinea acestora, autoritate publică autonomă”.[495]

În continuare vor fi analizate categoriile de autorități publice, enumerate în art. 2 din L133/2016:

1a) autoritate judecătorească

Art. 115 CRM prevede, printre altele: „Justiţia se înfăptuieşte prin Curtea Supremă de Justiţie, prin curţile de apel şi prin judecătorii. (2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcţiona, potrivit legii, judecătorii specializate”.[496] Dispoziții similare conțin alin. (1) și (2) art. 15 al Legii nr. 514 din 06.07.1995 privind organizarea judecătorească[497];

1b) autoritate de jurisdicție

Alin. (1) art. 134 CRM prevede că „Curtea Constituţională este unica autoritate de jurisdicţie constituţională în Republica Moldova.”[498] Indubitabil, Curtea Constituţională este autoritate de jurisdicție în accepțiunea art. 2 din L133/2016.

Poate apărea întrebarea dacă este autoritate de jurisdicție (în înțelesul art. 2 din L133/2016) organul de jurisdicție în înțelesul art. 351 din Codul muncii: „Organe de jurisdicţie a muncii sunt: a) comisiile de conciliere (organe extrajudiciare); b) instanţele de judecată.”[499] Art. 359 din Codul muncii prevede, printre altele: „[...] (3) Comisia de conciliere se constituie *ad hoc*, ori de câte ori apare un conflict colectiv de muncă. (4) Drept temei pentru constituirea comisiei de conciliere

[489] Constituția Republicii Moldova: nr. 1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1, 5.
[490] Ibidem.
[491] Ibidem.
[492] Ibidem.
[493] Ibidem.
[494] Ibidem.
[495] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[496] Constituția Republicii Moldova: nr. 1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1, 5.
[497] A se vedea: Legea privind organizarea judecătorească: nr. 514 din 06.07.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 58, 641.
[498] Constituția Republicii Moldova: nr. 1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1, 5.
[499] Codul muncii al Republicii Moldova: nr. 154 din 28.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, 159-162, 648.

servesc ordinul (dispoziţia, decizia, hotărârea) angajatorului (reprezentanţilor acestuia) şi hotărârea (decizia) respectivă a reprezentanţilor salariaţilor."[500] În opinia noastră, Comisia de conciliere poate fi considerată autoritate de jurisdicție doar atunci când îndeplinește condițiile stabilite în art. 7 al Codului administrativ;

1c) autoritate a administrației publice centrale

Potrivit alin. (1) art. 2 din Legea nr. 136 din 07.07.2017 cu privire la Guvern, „Guvernul este autoritatea publică care reprezintă și exercită puterea executivă în Republica Moldova".[501]

Conform pct. 56 din Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 35 din 12.12.2017 pentru controlul constituționalității unor prevederi din articolul 112 alin. (2) din Codul electoral, „Preşedintele [Republicii Moldova] exercită funcţia de mediere între puterile statului [...]".[502] Această opinie este susținută de către doctrinari.[503]

În conformitate cu alin. (1) art. 60 CRM, „Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova şi unica autoritate legislativă a statului."[504] O dispoziție cu conținut identic găsim în alin. (1) art. 1 al Legii nr. 797 din 02.04.1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului[505];

1d) autoritate a administrației publice locale

Din art. 1 și 5 ale Legii nr. 436 din 28.12.2006 privind administraţia publică locală[506] rezultă că autorităţi ale administraţiei publice locale sunt: consiliile locale; primarii; consiliile raionale; preşedinţii de raioane; Adunarea Populară a Găgăuziei; Guvernatorul (Bașcanul) Găgăuziei; Comitetul executiv al Găgăuziei;

1e) autoritate administrativă din subordinea unei autorități a administrației publice centrale[507]

---

[500] Ibidem.
[501] Legea cu privire la Guvern: nr. 136 din 07.07.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2017, nr. 252, 412.
[502] Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova pentru controlul constituționalității unor prevederi din articolul 112 alin. (2) din Codul electoral: nr. 35 din 12.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 27-32, 5.
[503] A se vedea: GORIUC, Silvia. Funcţia de mediere a şefului de stat. În: *Administrarea Publică*, 2013, nr. 1, pp. 34-38. ISSN 1813-8489; HLIPCĂ, Petru. Preşedintele Republicii Moldova – mediator între organele puterii de stat. În: *Revista Naţională de Drept, 2008*, nr. 6, pp. 66-69. ISSN 1811-0770; SLUSARENCO, Svetlana, VLĂDICEANU-STARȘII, Lina. Funcţiile și atribuţiile Președintelui Republici Moldova prin prisma jurisprudenţei Curții Constituționale a Republicii Moldova. În: *Intellectus,* 2023, nr. 1, pp. 68-78. ISSN 1810-7079.
[504] Constituția Republicii Moldova: nr. 1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1, 5.
[505] A se vedea: Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului: nr. 797 din 02.04.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 50, 237.
[506] A se vedea: Legea privind administraţia publică locală: nr. 436 din 28.12.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 32-35, 116.
[507] În Republica Moldova nu există autorități administrative din subordinea autorităților administrației publice locale.

În alin. (1) art. 2 al Legii nr. 98 din 04.05.2012 privind administraţia publică centrală de specialitate, este folosită formularea „ministerele, Cancelaria de Stat, alte autorităţi administrative centrale subordonate Guvernului”.[508]

Nu există un act normativ care să conțină lista completă a autorităților administrative centrale subordonate Guvernului (altor decât ministerele și Cancelaria de Stat). Pentru a cunoaște dacă o autoritate publică are statutul de autoritate administrativă centrală subordonată Guvernului, este necesar să consultăm actul normativ care îi reglementează activitatea. De exemplu, conform pct. 1 al Hotărârii Guvernului nr. 959 din 06.12.2023 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Geodezie, Cartografie și Cadastru, „Agenția Geodezie, Cartografie și Cadastru [este] autoritate administrativă centrală în subordinea Guvernului”.[509] Prevederi similare conțin: Hotărârea Guvernului nr. 926 din 29.11.2023 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie[510]; Hotărârea Guvernului nr. 665 din 06.09.2023 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale Antidoping[511]; Hotărârea Guvernului nr. 14 din 11.01.2023 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor[512], etc.

Autoritățile administrative, aflate în subordinea ministerelor (de exemplu: Inspectoratul General al Poliției; Inspectoratul General al Poliției de Frontieră; Inspectoratul General pentru Situații de Urgență; Inspectoratul de Management Operațional; Inspectoratul General pentru Migrație; Agenția Asigurare Resurse și Administrare Patrimoniu; Marele Stat Major al Armatei Naționale; Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Produselor Nealimentare și Protecția Consumatorilor; Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare; Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare; Agenția Națională pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret; Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești, etc.), nu au statutul de autorități administrative din subordinea unei autorități a administrației publice centrale. Or, așa cum am menționat anterior, ministerele se află în subordinea Guvernului, privit ca autoritate a administrației publice centrale;

---

[508] Legea privind administraţia publică centrală de specialitate: nr. 98 din 04.05.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 160-164, 537.

[509] A se vedea: Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Geodezie, Cartografie și Cadastru: nr. 959 din 06.12.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 484-487, 1204.

[510] A se vedea: Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie: nr. 926 din 29.11.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 463-464, 1127.

[511] A se vedea: Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale Antidoping: nr. 665 din 06.09.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 364-365, 829.

[512] A se vedea: Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor: nr. 14 din 11.01.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 10-12, 24.

1f) autoritate publică autonomă

Din Capitolul III al Dispoziției Guvernului nr. 157 din 01.11.2023 cu privire la aprobarea Listei autorităților administrative centrale aflate în subordinea Guvernului, a autorităților administrative aflate în subordinea ministerelor și a autorităților administrative autonome responsabile de realizarea sarcinilor prioritare în contextual implementării cerințelor de aderare la Uniunea Europeană și a numărului maxim de personal antrenat per autoritate publică[513], aflăm că sunt autorități administrative autonome: Comisia Electorală Centrală; Consiliul Audiovizualului; Consiliul Concurenței. Această listă nu este exhaustivă. De exemplu, conform alin. (1) art. 1 al Legii nr. 192 din 12.11.1998 privind Comisia Naţională a Pieţei Financiare, „Comisia Naţională a Pieţei Financiare, denumită în continuare Comisia Naţională, este o autoritate publică autonomă [...]”.[514] Potrivit alin. (1) art. 1 al Legii nr. 136 din 08.06.2023 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova, „Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova [...] este o autoritate administrativă autonomă”.[515] În corespundere cu alin. (1) art. 11 al Legii nr. 121 din 25.05.2012 cu privire la asigurarea egalităţii, „Consiliul pentru egalitate (în continuare – Consiliu) este o autoritate bugetară autonomă [...]”[516];

2) instituție publică

Potrivit alin. (1) art. 307 din Codul civil, „instituție publică este persoana juridică de drept public care se constituie în baza unui act emis de autoritatea publică și care este finanțată, integral sau parțial, de la bugetul acesteia din urmă”.[517]

De exemplu, conform pct. 1^1 al Hotărârii Guvernului nr. 760 din 18.08.2010 cu privire la Instituția publică „Agenția de Guvernare Electronică”, „Cancelaria de Stat [este] fondator al Instituției publice „Agenția de Guvernare Electronică”.[518] Reglementări similare pot fi atestate în: Hotărârea Guvernului nr. 314 din 22.05.2017 privind constituirea Agenției Servicii Publice[519];

---

[513] A se vedea: Dispoziția Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Listei autorităților administrative centrale aflate în subordinea Guvernului, a autorităților administrative aflate în subordinea ministerelor și a autorităților administrative autonome responsabile de realizarea sarcinilor prioritare în contextual implementării cerințelor de aderare la Uniunea Europeană și a numărului maxim de personal antrenat per autoritate publică: nr. 157 din 01.11.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 408-410, 997.

[514] Legea privind Comisia Naţională a Pieţei Financiare: nr. 192 din 12.11.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 22-23, 91.

[515] Legea privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova: nr. 136 din 08.06.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 204-207, 358.

[516] Legea cu privire la asigurarea egalităţii: nr. 121 din 25.05.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 103, 355.

[517] Codul civil al Republicii Moldova: nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 82-86, 661.

[518] A se vedea: Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la Instituția publică „Agenția de Guvernare Electronică”: nr. 760 din 18.08.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 150-152, 832.

[519] A se vedea: Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind constituirea Agenției Servicii Publice: nr. 314 din 22.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 162-170, 396.

Hotărârea Guvernului nr. 425 din 30.08.2019 cu privire la reorganizarea prin fuziune (absorbție) a Instituției publice „Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică” și a Întreprinderii de Stat „MoldData”[520]; Hotărârea Guvernului nr. 1042 din 21.12.2023 cu privire la Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică[521], etc.;

3) organizaţie de stat

Legislația în vigoare nu conține mențiuni exprese cu privire la organizația de stat, privită ca subiect de drept care este distinct în raport cu alte categorii de organizații publice în accepțiunea art. 2 din L133/2016.

Probabil, sunt organizații de stat (în sensul acestui articol) unele dintre structurile din cadrul sistemului instituţiilor serviciului diplomatic. Astfel, alin. (1) art. 5 al Legii nr. 761 din 27.12.2001 cu privire la serviciul diplomatic prevede, printre altele: „Sistemul instituţiilor serviciului diplomatic este format din următoarele structuri: [...] b) misiunile diplomatice, inclusiv reprezentanţele permanente de pe lângă organizaţiile internaţionale, delegaţiile şi misiunile ad-hoc; c) oficiile consulare; d) alte unităţi, create în scopul asigurării activităţii instituţiilor serviciului diplomatic, inclusiv pentru instruirea şi reciclarea personalului acestora”.[522]

În alt context, sintagma „organizaţie teatral-concertistică de stat”[523] a fost folosită în Hotărârea Guvernului nr. 688 din 23.07.1997 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea şi desfăşurarea turneelor peste hotarele Republicii Moldova de către organizaţiile teatral-concertistice de stat. În actul normativ prin care a fost abrogată această hotărâre de Guvern – Hotărârea Guvernului nr. 178 din 23.02.2004 despre aprobarea Regulamentului cu privire la deplasările în străinătate aferente activităţii culturale – este folosită sintagma „organizaţie concertistică”.[524] În mod aparent, această sintagmă intră sub incidența noțiunii „organizație de stat”[525], utilizată în art. 2 din L133/2016. Această aparență nu este însă confirmată în Hotărârea Guvernului nr. 147 din 25.08.2021 cu privire la organizarea şi funcţionarea Ministerului Culturii.

---

[520] A se vedea: Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la reorganizarea prin fuziune (absorbție) a Instituției publice „Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică” și a Întreprinderii de Stat „MoldData”: nr. 425 din 30.08.2019. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr. 273, 590.

[521] A se vedea: Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică: nr. 1042 din 21.12.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, nr. 1-4, 1.

[522] Legea cu privire la serviciul diplomatic: nr. 761 din 27.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 20, 80.

[523] Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea şi desfăşurarea turneelor peste hotarele Republicii Moldova de către organizaţiile teatral-concertistice de stat: nr. 688 din 23.07.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 57-58, 623.

[524] Hotărârea Guvernului Republicii Moldova despre aprobarea Regulamentului cu privire la deplasările în străinătate aferente activităţii culturale: nr. 178 din 23.02.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 39-41, 308.

[525] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

În Anexa nr. 5 la această hotărâre de Guvern, este prezentată Lista instituțiilor publice în care Ministerul Culturii are calitatea de fondator. În șirul de instituții publice concertistice, la pct. 5, este menționată „Instituția Publică Organizația Concertistică și de Management Artistic „Moldova-Concert”.”[526] Așadar, această entitate este instituție publică (în înțelesul art. 2 din L133/2016), nu organizație de stat în sensul aceluiași articol.

O concluzie asemănătoare rezultă în legătură cu organizațiile de drept public de suport și conexe („1. Centrul Republican de Asistenţă Psihopedagogică; 2. Centrul Republican pentru Copii şi Tineret „Artico”; 3. Centrul Tehnologii Informaţionale şi Comunicaţionale în Educaţie; 4. Centrul Sportiv de Pregătire a Loturilor Naţionale; 5. Clubul de Șah şi Joc de Dame din Chișinău; 6. Instituția Publică „Mold-Didactica”; 7. Fondul Special pentru Manuale”[527]), care sunt menționate în Anexa nr. 5 la Hotărârea Guvernului nr. 146 din 25.08.2021 cu privire la organizarea şi funcţionarea Ministerului Educației și Cercetării. Or, această anexă conține „Lista instituțiilor publice din domeniul educației în care Ministerul Educației și Cercetării are calitatea de fondator”.[528] Așadar, entitățile, specificate în această listă, sunt instituții publice (în accepția art. 2 din L133/2016), nu organizații de stat în sensul aceluiași articol;

4) organ de stat

Așa cum am menționat anterior, Președintele Republicii Moldova și Parlamentul sunt organe de stat în înțelesul art. 2 din L133/2016. Calitatea de organ de stat au nu numai aceste entități.

Astfel, în conformitate cu alin. (1) art. 1 al Legii nr. 134 din 13.06.2008 cu privire la Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat, „Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat [...] este un organ de stat [...]”.[529] Potrivit alin. (1) art. 1 al Legii nr. 1104 din 06.06.2002 cu privire la Centrul Naţional Anticorupţie, „Centrul Naţional Anticorupţie [...] este un organ specializat în prevenirea şi combaterea corupţiei, a actelor conexe corupţiei şi a faptelor de comportament corupţional”.[530] Conform alin. (1) art. 1 al Legii nr. 947 din 19.07.1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, „Consiliul Superior al Magistraturii este un organ independent, format în vederea organizării şi funcţionării sistemului judecătoresc, şi este garantul independenței autorităţii judecătoreşti”.[531] După cum va

[526] Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea şi funcţionarea Ministerului Culturii: nr. 147 din 25.08.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 206-208, 345.
[527] Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea şi funcţionarea Ministerului Educației și Cercetării: nr. 146 din 25.08.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 206-208, 344.
[528] Ibidem.
[529] Legea cu privire la Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat: nr. 134 din 13.06.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 120-121, 470.
[530] Legea cu privire la Centrul Naţional Anticorupţie: nr. 1104 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 91-94, 668.
[531] Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii: nr. 947 din 19.07.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 64, 641.

rezulta din analiza de mai jos, Consiliul Superior al Magistraturii este nu doar organ de stat (în accepția art. 2 din L133/2016), dar și organ de autoadministrare în sensul aceluiași articol;

5) organ colegial cu statut de persoană juridică de drept public

În alin. (2) art. 174 din Codul civil, în legătură cu noțiunea „persoană juridică de drept public”[532], se menționează: „Organele împuternicite să exercite o parte din funcţiile (atribuţiile) Guvernului posedă personalitate juridică doar dacă aceasta decurge din prevederile legii sau, în cazurile expres prevăzute de lege, din actele autorităţilor administraţiei publice centrale sau locale”.[533] De exemplu, din prevederile Legii nr. 198 din 26.07.2007 cu privire la asistenţa juridică garantată de stat, decurge personalitatea juridică (și chiar mai mult – calitatea de persoană juridică de drept public) a unui organ colegial. Astfel, potrivit alin. (1) art. 11 al acestei legi, „Consiliul Naţional pentru Asistenţă Juridică Garantată de Stat [...] este un organ colegial cu statut de persoană juridică de drept public”.[534] Ca urmare, Consiliul Naţional pentru Asistenţă Juridică Garantată de Stat poate fi victimă a infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM.

Atestăm contraexemple în cazurile în care organele colegiale nu cumulează calitatea de persoane juridice de drept public.

Astfel, conform alin. (2) art. 6 al Legii nr. 48 din 16.03.2023 privind securitatea cibernetică, „Consiliul coordonator în domeniul securității cibernetice [...] este organ colegial fără personalitate juridică”.[535] Potrivit alin. (1) art. 19 al Legii nr. 254 din 17.11.2016 cu privire la infrastructura naţională de date spaţiale, „Consiliul infrastructurii naţionale de date spaţiale este un organ colegial [...], fără a avea statut de persoană juridică”.[536] Conform pct. 2 al Hotărârii Guvernului nr. 916 din 21.12.2022 cu privire la Comisia Națională pentru Monopol Fiscal, „Comisia [Națională pentru Monopol Fiscal] este un organ colegial cu caracter consultativ, fără statut de persoană juridică”.[537]

Desigur, asemenea organe colegiale, care nu cumulează calitatea de persoane juridice de drept public, nu pot fi victime ale infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

6) organ de autoadministrare

Conform prevederii de la alin. (3) art. 65 al Legii nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură, „organele de autoadministrare ale Procuraturii sunt Adunarea Generală a

---

[532] Codul civil al Republicii Moldova: nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 82-86, 661.
[533] Ibidem.
[534] Legea cu privire la asistenţa juridică garantată de stat: nr. 198 din 26.07.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 157-160, 614.
[535] Legea privind securitatea cibernetică: nr. 48 din 16.03.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 151-153, 225.
[536] Legea cu privire la infrastructura naţională de date spaţiale: nr. 254 din 17.11.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 441-451, 887.
[537] Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la Comisia Națională pentru Monopol Fiscal: nr. 916 din 21.12.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 411-412, 1013.

Procurorilor, Consiliul Superior al Procurorilor și colegiile din subordinea acestuia – Colegiul pentru selecția și evaluarea procurorilor și Colegiul de disciplină și etică”.[538] Potrivit alin. (4) art. 23^1 al Legii nr. 514 din 06.07.1995 privind organizarea judecătorească, „organele autoadministrării judecătoreşti sunt Adunarea Generală a Judecătorilor şi Consiliul Superior al Magistraturii”.[539]

Din alte acte normative aflăm despre organele de autoadministrare a unor categorii de persoane care desfăşoară activitate profesională în sectorul justiției: „Camera Notarială”[540] (alin. (1) art. 43 al Legii nr. 69 din 14.04.2016 cu privire la organizarea activităţii notarilor); „Uniunea Avocaților”[541] (alin. (1) art. 35 al Legii nr. 1260 din 19.07.2002 cu privire la avocatură); „Uniunea Naţională a Executorilor Judecătoreşti”[542] (alin. (1) art. 1 și alin. (1) art. 40 al Legii nr. 113 din 17.06.2010 privind executorii judecătoreşti); „Uniunea Administratorilor Autorizaţi din Moldova”[543] (pct. 1.1 din Statutul Uniunii Administratorilor Autorizaţi din Moldova);

7) întreprindere de stat sau municipală

Noțiunile de întreprindere de stat și de întreprindere municipală sunt definite în art. 1 al Legii nr. 246 din 22.11.2017 cu privire la întreprinderea de stat şi întreprinderea municipală: „Întreprinderea de stat este persoana juridică care desfăşoară activitate de întreprinzător în baza bunurilor proprietate de stat transmise ei în administrare și/sau ca aport în capitalul social și în baza proprietății obținute de aceasta în rezultatul activității economico-financiare”[544] (alin. (1)); „Întreprinderea municipală este persoana juridică care desfăşoară activitate de întreprinzător în baza bunurilor proprietate a unității administrativ-teritoriale/unității teritoriale autonome Găgăuzia transmise ei în administrare și/sau ca aport în capitalul social și în baza proprietății obținute de aceasta în rezultatul activității economico-financiare”[545] (alin. (2)).

De exemplu, în Anexa nr. 6 la Hotărârea Guvernului nr. 118 din 07.03.2023 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Energiei, în Lista întreprinderilor de stat în care

---

[538] Legea cu privire la Procuratură: nr. 3 din 25.02.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 69-77, 113.
[539] Legea privind organizarea judecătorească: nr. 514 din 06.07.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 58, 641.
[540] Legea cu privire la organizarea activităţii notarilor: nr. 69 din 14.04.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 277-287, 588.
[541] Legea cu privire la avocatură: nr. 1260 din 19.07.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 126-127, 10001.
[542] Legea privind executorii judecătoreşti: nr. 113 din 17.06.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 126-128, 406.
[543] *Statutul Uniunii Administratorilor Autorizaţi din Moldova*. [citat 28.07.2024] Disponibil: https://www.uaam.md/statutul-uniunii
[544] Legea cu privire la întreprinderea de stat şi întreprinderea municipală: nr. 246 din 22.11.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 441-450, 750.
[545] Ibidem.

Ministerul Energiei exercită funcțiile de fondator, este indicată doar „Întreprinderea de Stat „Moldelectrica”.”[546] În Anexa nr. 6 la Hotărârea Guvernului nr. 148 din 25.08.2021 cu privire la organizarea şi funcţionarea Ministerului Sănătății, este prezentată Lista întreprinderilor de stat în care Ministerul Sănătății are calitatea de fondator: „1. Întreprinderea de Stat „Curier Medical”; 2. Întreprinderea de Stat Clinica Stomatologică din Orhei””[547];

8) societate comercială cu capital majoritar de stat

Art. 2 din Legea nr. 121 din 04.05.2007 privind administrarea şi deetatizarea proprietăţii publice conține următoarea definiție: „societate comercială cu capital majoritar public – societate comercială în care statul sau unitatea administrativ-teritorială deţine un pachet de acţiuni sau o parte (cotă) socială ce acordă, la adunarea generală a societăţii comerciale, mai mult de 50% din toate voturile acţionarilor (asociaţilor) ori o altă proporţie care asigură majoritatea simplă de voturi”.[548]

În unele cazuri, datele aproximative privind cota, deținută de stat în capitalul social al unei societăți comerciale, sunt stabilite pe cale normativă. De exemplu, în pct. 1 al Hotărârii Guvernului nr. 628 din 11.09.1995 cu privire la reorganizarea şi privatizarea întreprinderii de stat „Moldtelecom”, se menționează: „Se acceptă reorganizarea întreprinderii de stat „Moldtelecom” în societate pe acţiuni în condiţiile în care valoarea patrimoniului întreprinderii – cota statului va constitui cel puţin 60%”[549];

9) instituţie financiară cu capital majoritar de stat

La situaţia din 01.01.2025, în Registrul patrimoniului public era indicată informația privind o singură instituţie financiară cu capital majoritar de stat – S.A. „Banca de Economii”, care se află în procedură de lichidare începând cu 19.10.2015. Statul deține 56,27% din capitalul social al acestei instituții financiare.[550] La situaţia din 01.01.2025, în Registrul patrimoniului public mai era specificată o instituţie financiară – Banca Comercială Moldindconbank S.A. În cazul acestei instituții financiare, statul deține doar 0,05% din capitalul social.[551]

---

[546] Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Energiei: nr. 118 din 07.03.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 85-86, 171.
[547] Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea şi funcţionarea Ministerului Sănătății Energiei: nr. 148 din 25.08.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 206-208, 346.
[548] Legea privind administrarea şi deetatizarea proprietăţii publice: nr. 121 din 04.05.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 90-93, 401.
[549] Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la reorganizarea şi privatizarea întreprinderii de stat „Moldtelecom”: nr. 628 din 11.09.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 65-66, 523.
[550] A se vedea: *Registrul patrimoniului public*. [citat 28.07.2024] Disponibil: https://date.gov.md/ckan/ro/dataset/5069-date-privind-societatile-pe-actiuni-in-care-statul-detine-cota-parte-in-capitalul-social
[551] A se vedea: *Registrul patrimoniului public*. [citat 28.07.2024] Disponibil: https://date.gov.md/ckan/ro/dataset/5069-date-privind-societatile-pe-actiuni-in-care-statul-detine-cota-parte-in-capitalul-social

2.2. Latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM

2.2.1. Infracțiunile de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, privite din perspectiva structurii componenței de infracțiune

În doctrina dreptului penal din România este minoritar punctul de vedere, conform căruia infracțiunea, prevăzută la art. 301 CPR din 2009[552], și, respectiv, infracțiunea, prevăzută la art. 253[1] al CPR din 1968[553] (ambele articole incriminând fapte asemănătoare cu infracțiunile specificate la art. 326[1] CP RM), este materială.[554] Opinia majoritară este că infracțiunea respectivă este formală.[555] Se distinge prin echivocitate punctul de vedere al lui C. Rotaru-Radu. În legătură cu infracțiunea prevăzută la art. 301 CPR din 2009, această autoare menționează: „Ca atare, se poate opta pentru caracterizarea infracţiunii de conflict de interese ca fiind una de pericol. [...] Se poate opta şi pentru caracterizarea infracţiunii de conflict de interese ca fiind una de rezultat.”[556] La fel de nelămurită este opinia lui A.M. Hotca, care consideră că infracțiunea, prevăzută la art. 253[1] CPR din 1968, este o „infracțiune de protecție anticipată”.[557]

În ceea ce privește doctrinarii din Republica Moldova, aceștia consideră că infracțiunile, ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, sunt formale.[558]

---

[552] A se vedea: Codul penal al României: nr. 286 din 17.07.2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 510.
[553] A se vedea: Codul penal al României: nr. 15 din 21.06.1968. În: *Buletinul Oficial*, 1968, nr. 79-79 bis.
[554] A se vedea: MIRIȘAN, Valentin. Conflictul de interese. Infracţiune de rezultat sau infracţiune de pericol? Aspecte de neconstituţionalitate. În: *Universul Juridic*, 2016, nr. 1, pp. 7-18. ISSN 2393-3445.
[555] A se vedea: PAȘCA, Viorel. Conflictul de interese. În: *Dreptul*, 2008, nr. 8, pp. 164-172. ISSN 1018-0435; BOROI, Alexandru. *Drept penal. Partea special. Conform noului Cod penal*. București: Editura C.H. Beck, 2014, p. 486-487. 880 p. ISBN 978-606-18-0372-9; BOGDAN, Sergiu, ȘERBAN, Doris Alina, ZLATI, George. *Noul Cod penal. Partea specială. Analize, explicatii, comentarii. Perspectiva Clujeană*. București: Editura Universul Juridic, 2014, p. 459. 880 p. ISBN 978-606-673-319-9; BRUTARU, Versavia et al. *Explicațiile noului Cod penal. Vol. 4. Articolele 257-366* / G. ANTONIU, T. TOADER (coord.). București: Universul Juridic, 2016, p. 352. 892 p. ISBN 978-606-673-341-0; DOBRINOIU, Vasile, NEAGU, Norel. *Drept penal. Partea specială*. București: Editura Universul Juridic, 2011, p. 510. 960 p. ISBN 978-973-127-651-9; PĂVĂLEANU, Vasile. *Drept penal special*. București: Universul Juridic, 2014, p. 383. 620 p. ISBN 978-606-673-287-1; LAZĂR, Augustin. Conflictul de interese – o analiză comparativă. În: *Dreptul*, 2016, nr. 9, pp. 29-57. ISSN 1018-0435; JURJ-TUDORAN, Remus. Infracțiunea de conflict de interese – teorie și practică judiciară. În: *Pro Lege*, 2016, nr. 3, pp. 36-83. ISSN 2965-1786; BODORONCEA, Georgina et al. *Codul penal: comentariu pe articole*. București: C.H. Beck, 2016, p. 1013. 1382 p. ISBN 978-606-18-0583-9; DIACONESCU, Gheorghe, DUVAC, Constantin. *Tratat de drept penal. Partea specială*. București: C.H. Beck, 2009, p. 441. 1158 p. ISBN 978-973-115-541-8.
[556] ROTARU-RADU, Cristina. Momentul consumării infracţiunii de „folosire a funcţiei pentru favorizare a unor persoane”. În: *Universul Juridic*, 2018, nr. 5, pp. 59-66. ISSN 2393-3445.
[557] HOTCA, Adrian Mihai. *Codul penal: comentarii și explicații*. București: C.H. Beck, 2007, p. 1243. 1593 p. ISBN 973-115-001-3.
[558] A se vedea: EȘANU, Adriana. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realităţi şi perspective ale învăţământului juridic naţional: Culegerea comunicărilor, 1-2 octombrie 2019, Chişinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2019, Vol. 2, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149-88-4; BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1; CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326[1] CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

În afară divergențele de ordin doctrinar, discuțiile privind structura componențelor de infracțiuni, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, sunt condiționate de anumite opinii exprimate în procesul de adoptare a acestui articol. Astfel, în ședința plenară a Parlamentului Republicii Moldova din 22.03.2018, O. Reidman, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, a afirmat: „În primul rând – conflictul de interese. Faptul că se numește conflict înseamnă că nu este nici rău, nici bun. Întrebarea este: cum poate fi folosit acest conflict de interese? Se ia în considerare atunci când se adoptă o decizie în situația în care o persoană se confruntă cu un conflict de interese sau, dimpotrivă, aduce vreun prejudiciu? Prejudiciul – aceasta este, în esență, o chestiune penală, iar în astfel de cazuri sunt necesare dovezi serioase, așa cum prevede Codul de procedură penală."[559] Răspunzând la această întrebare, N. Eșanu, Secretar de stat al Ministerului Justiției al Republicii Moldova, a menționat: „Cât privește răspunderea pentru cauzarea unui prejudiciu, [...] este o chestiune de drept penal și acest lucru ține de Codul penal. Noi propunem[560] completarea Codului penal cu un articol care să prevadă sancțiune penală pentru cauzarea unui prejudiciu în situația în care persoana a activat în conflict de interese."[561]

Ulterior, în ședința plenară a Parlamentului Republicii Moldova din 24.05.2018, M. Lebedinschi, consilier în domeniul juridic al Preşedintelui Republicii Moldova în relaţiile cu Parlamentul şi Guvernul, a consemnat: „În prim-plan, vrem să atragem atenția dumneavoastră asupra acelor modificări care se propun de a completa Codul penal cu articolul 326[1] care incriminează exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. În fond, atestăm doar o parafrazare a prevederilor articolelor 327 și 328, existente la moment în Codul penal. Prin urmare, soluția inteligibilă ar fi introducerea prevederilor examinate într-un alineat, spre exemplu, (1[1]) din articolul 327 al Codului penal."[562]

Din analiza acestor puncte de vedere s-ar putea forma concluzia că, în art. 326[1] CP RM, se prevede răspunderea pentru infracțiuni materiale, a căror structură include obligatoriu urmările prejudiciabile. De precizat că, în art. 327 și 328 CP RM se stabilește răspunderea anume pentru

---

[559] *Stenograma ședinței plenare a Parlamentului Republicii Moldova din ziua de 22 martie 2018.* [citat 12.05.2025] Disponibil: https://old.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=btAlyTE5zZU%3d&tabid=128&mid=506&language=ro-RO

[560] *Proiectul legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 326[1]; Codul contravențional – art. 313[4], 313[5], 313[6], ș.a.).* [citat 12.05.2025] Disponibil: https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=65d5abec-373b-4a49-8c37-7079370303e7

[561] *Stenograma ședinței plenare a Parlamentului Republicii Moldova din ziua de 22 martie 2018*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://old.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=btAlyTE5zZU%3d&tabid=128&mid=506&language=ro-RO

[562] *Stenograma ședinței plenare a Parlamentului Republicii Moldova din ziua de 24 mai 2018*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://old.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=9F8NQUxYXMM%3d&tabid=128&mid=506&language=ro-RO

infracțiuni dintr-o asemenea categorie. Deci, având în vedere afirmația lui M. Lebedinschi, infracțiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, sunt infracțiuni materiale. Această afirmație pare a fi susținută implicit de către A. Eșanu: „Există premise jurisprudențiale care dovedesc că exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese reprezintă o varietate a abuzului de putere sau a abuzului de serviciu (art. 327 CP RM), contopindu-se în textura elementului material al folosirii intenționate a situației de serviciu."[563] Dacă art. 326[1] CP RM constituie o parafrazare a art. 327 CP RM, iar infracțiunile consemnate la art. 326[1] CP RM constituie o varietate a infracțiunilor ce sunt specificate la art. 327 CP RM, atunci am putea deduce că structura laturii obiective a infracțiunilor, care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, este similară cu structura laturii obiective a infracțiunilor specificate la art. 327 CP RM. Aceasta este ipoteza de la care pornim.

În examinarea acestei ipoteze, vom alege ca prim reper Convenţia ONU împotriva corupţiei. Conform art. 19 al acestui act normativ, „fiecare stat parte are în vedere să adopte măsurile [...] necesare pentru a atribui caracterul de infracţiune, în cazul în care actele au fost săvârşite cu intenţie, faptei unui agent public de a abuza de funcţiile sau de postul său, adică de a îndeplini ori de a se abţine să îndeplinească, în exerciţiul funcţiilor sale, un act cu încălcarea legii, cu scopul de a obţine un folos necuvenit pentru sine sau pentru altă persoană sau entitate."[564] În Propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind combaterea corupției, de înlocuire a Deciziei-cadru 2003/568/JAI a Consiliului și a Convenției privind lupta împotriva corupției care implică funcționari ai Comunităților Europene sau funcționari ai statelor membre ale Uniunii Europene și de modificare a Directivei (UE) 2017/1371 a Parlamentului European și a Consiliului, în pct. (1) art. 11 se menționează: „Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că următoarele fapte sunt incriminate ca infracțiuni atunci când sunt săvârșite cu intenție [...] îndeplinirea sau neîndeplinirea unui act, cu încălcarea legii, de către un funcționar public în exercitarea atribuțiilor sale, cu scopul de a obține un avantaj necuvenit pentru sine sau pentru o terță parte."[565] În ambele aceste exemple, se recomandă incriminarea abuzului de putere sau a abuzului de serviciu în paradigma de infracțiune formală. Totuși, legiuitorul moldav a ales o altă opțiune și a inclus urmările prejudiciabile în structura laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la

[563] EŞANU, Adriana. Incriminarea exercitării atribuțiilor de serviciu în situație de conflict de interese: argumente pro și contra. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 62-67. ISSN 1814-3199.
[564] *United Nations Convention against Corruption*. [citat 15.08.2023] Disponibil: https://www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf
[565] *Propunere de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind combaterea corupției, de înlocuire a Deciziei-cadru 2003/568/JAI a Consiliului și a Convenției privind lupta împotriva corupției care implică funcționari ai Comunităților Europene sau funcționari ai statelor membre ale Uniunii Europene și de modificare a Directivei (UE) 2017/1371 a Parlamentului European și a Consiliului*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023PC0234

art. 327 CP RM. Din această perspectivă, este, probabil, mai lesne de înțeles poziția lui A. Eșanu: „Dacă activitatea prejudiciabilă a făptuitorului nu este orientată spre obținerea avantajului patrimonial în cuantumul cerut de lege (peste 10000 de unități convenționale), [...], conflictul de interese consumat va fi încadrat în baza art. 327 CP RM, cu condiția *sine qua non*, ca acesta să fie generator de prejudiciu patrimonial, adică să producă daune în proporții considerabile drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice sau juridice."[566] Așadar, autoarea sugerează că, în lipsa scopului specificat în art. 326[1] CP RM și în prezența urmărilor prejudiciabile descrise în art. 327 CP RM, conflictul de interese urmează a fi calificat în baza art. 327 CP RM. Susținem deplin această teză.

Fortificăm aceste considerente prin raportare la L82/2017. Din analiza lit. a) și c) alin. (2) art. 45 al acestei legi, „exercitarea atribuţiilor de serviciu în sectorul public în situaţie de conflict de interese"[567] și „abuzul de putere sau abuzul de serviciu în sectorul public"[568] constituie manifestări distincte, considerate a fi conexe actelor de corupție.

În concluzie, singurul semn constitutiv principal al laturii obiective a infracţiunilor, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, este fapta prejudiciabilă descrisă de legiuitor astfel: „fapta [subiectului] care [...] a soluţionat cereri, demersuri sau plângeri, a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii, [...] dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale"[569].[570] Din

---

[566] EȘANU, Adriana. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realităţi şi perspective ale învăţământului juridic naţional: Culegerea comunicărilor, 1-2 octombrie 2019, Chişinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2019, Vol. 2, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149-88-4.

[567] Legea integrității: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.

[568] Ibidem.

[569] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[570] Împărtășim în parte poziția lui S. Brînza și V. Stati, conform căreia din structura laturii obiective a infracțiunulor, prevăzute la art. 326[1] CP RM, fac parte și următoarele două semne constitutive secundare: „timpul săvârșirii infracțiunii: timpul exercitării de către făptuitor a atribuțiilor de serviciu; [...] ambianța săvârșirii infracțiunii: situația de nedeclarare și nesoluționare a conflictului de interese în conformitate cu legislația privind declararea și controlul averii și a intereselor personale."* Ulterior, vom argumenta că formularea „dacă conflictul de interese nu a fost declarat și soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale"** din art. 326[1] CP RM se poate referi nu doar la ambianța de săvârșire a infracțiunilor prevăzute de acest articol, ci și la inacțiunea adiacentă din cadrul infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM.

* BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

** Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

momentul comiterii acestei fapte, infracţiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, se consideră consumate.[571]

În legile penale ale unor țări, latura obiectivă a infracțiunilor, ce se aseamănă cu cele consemnate la art. 326[1] CP RM, este structurată într-o manieră similară. Astfel, sunt formale infracțiunile prevăzute de art. 255 CPG[572], de art. 391 din Codul penal al Principatului Andorra[573] (în continuare – CP PA), de secț. 390 CP RN[574], de art. 441 CP RS[575], de secț. 376 CP RȚJ[576], de art. 257 și 258 CP RA[577], de art. 292 CP RC[578], de § 300 CP RE[579], de art. 411 CP RFDE[580], de art. 432-12 CP RF[581] și de secț. 326 CP RL.[582] În legile penale ale altor câteva țări, latura obiectivă a infracțiunilor, ce se aseamănă cu cele consemnate la art. 326[1] CP RM, implică obligatoriu producerea de urmări prejudiciabile. Astfel, sunt materiale infracțiunile prevăzute de art. 301 CPR din 2009[583] și de art. 314 CP CE.[584] Art. 245 CP RB (care poate fi considerat un echivalent al art. 326[1] CP RM) prevede răspunderea pentru o infracțiune care îmbină caracteristicile unei infracțiuni formale și ale unei infracțiuni materiale. Astfel, considerăm că, în art. 245 CP RB, fragmentul „a luat sau a primit orice interes în înscrisuri, acte de adjudecare, întreprinderi sau regii”[585] se referă

[571] ZAPOROJAN, Iancu. Structura laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] din Codul penal. În: I*ntegrare prin cercetare și inovare: Ştiinţe juridice și economice, 6-7 noiembrie 2025, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2025, pp. 79-83. ISBN 978-9975-62-687-3.
[572] A se vedea: *Codul penal al Greciei*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Grecia-RO.html
[573] A se vedea: *Criminal Code of the Principality of Andorra*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/2e/Andorra_CC_2005_fr.pdf
[574] A se vedea: *Penal Code of Norway*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/4f/Norway_Penal%20Code.pdf
[575] A se vedea: *Codul penal al Regatului Spaniei*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Spania-RO.html
[576] A se vedea: *Codul penal al Regatului Ţărilor de Jos (Olanda)*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Olanda-RO.html
[577] A se vedea: *Criminal Code of the Republic of Albania*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/bb/Albania_CC_1995_am2017_en.pdf
[578] A se vedea: *Codul penal al Republicii Croaţia*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Croatia-RO.html
[579] A se vedea: *Codul penal al Republicii Estonia*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Estonia-RO.html
[580] A se vedea: *The Criminal Code of the Federal Democratic Republic of Ethiopia*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://www.refworld.org/search?keywords=Ethiopia%3A+Criminal+Code&sort=score&order=desc
[581] A se vedea: *Codul penal al Republicii Franceze*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Franta-RO.html
[582] A se vedea: *Codul penal al Republicii Letonia*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Letonia-RO.html
[583] Codul penal al României: nr. 286 din 17.07.2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 510.
[584] A se vedea: *Swiss Criminal Code*. [citat 14.05.2025] Disponibil: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en
[585] *Codul penal al Regatului Belgiei.* [citat 14.05.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Belgia-RO.html

la caracteristicile unei infracțiuni formale, în timp ce fragmentul „şi-a însuşit un interes oarecare în aceasta”[586] se referă la caracteristicile unei infracțiuni materiale.

În unele dispoziții amintite mai sus, poate fi remarcată o descriere eliptică a laturii obiective, care se referă deopotrivă la fapta prejudiciabilă și la urmările prejudiciabile. Făcând o paralelă, este necesar să citățm o părere exprimată de S. Brînza și V. Stati. Acești doi autori consideră că expresia „omorul unei persoane”[587] din alin. (1) art. 145 CP RM reprezintă „o formulare eliptică”[588], deoarece „legiuitorul nu a considerat necesară o descriere mai amplă [și] s-a folosit de însuşirea obiectivă a substantivului („omorul”), provenit dintr-un verb, de a comprima în el descrierea: 1) faptei prejudiciabile constând în acţiunea sau inacţiunea de lipsire ilegală de viaţă a unei alte persoane; 2) urmărilor prejudiciabile, şi anume moartea cerebrală a victimei; 3) legăturii de cauzalitate dintre fapta prejudiciabilă şi urmările prejudiciabile.”[589] Asemenea exemple de *verbum regens*, care comprimă în ele caracterizarea faptei prejudiciabile și a urmărilor prejudiciabile, putem identifica în: art. 314 CP CE („prejudiciază interesele publice pe care are obligația de a le apăra”[590]); art. 245 CP RB („şi-a însuşit un interes oarecare în aceasta”[591]). Infracțiunile astfel descrise sunt formale doar în aparență. În fapt, ele sunt materiale.

Analiza noastră ar fi incompletă, dacă am face abstracție de anumite prevederi din legislația Republicii Moldova.

Astfel, din alin. (4) art. 23 din L133/2016, rezultă că temei pentru aplicarea art. 326[1] CP RM constituie „fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta a soluționat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese”.[592] Cu alte cuvinte, dacă lipsește o asemenea constatare, nu poate să se aplice art. 326[1] CP RM.

Emiterea în condițiile sus-menționate a unui act de constatare ține de competența fie a unui inspector de integritate din cadrul ANI (ceea ce reiese din lit. g) art. 19 al L132/2016), fie a Consiliului de Integritate (în situația în care se constată „încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese [...] de către președintele și vicepreședintele Autorității, precum și de către inspectorii

---

[586] Ibidem.
[587] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[588] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 158. 1328 p. ISBN 978-9975-53-469-7.
[589] Ibidem, p. 158.
[590] *Swiss Criminal Code*. [citat 14.05.2025] Disponibil: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en
[591] *Codul penal al Regatului Belgiei*. [citat 14.05.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Belgia-RO.html
[592] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

de integritate”[593]) (ceea ce rezultă din lit. j) alin. (7) art. 12 din L132/2016). În alin. (2) art. 39 al acestei legi se menționează că, la emiterea actului de constatare se ia în considerare, printre altele, „prejudiciul adus interesului public”.[594] Nu în ultimul rând, din alin. (5) art. 39 al L132/2016 aflăm că „la aprecierea faptului dacă sunt aduse daune interesului public se va ține cont [...] de mărimea prejudiciului material cauzat”.[595]

Așadar, cauzarea unui prejudiciu material poate reprezenta premisa emiterii unui act de constatare și, ca efect, al aplicării art. 326[1] CP RM. Însă, la fel de valabilă este teza, conform căreia cauzarea unui prejudiciu material poate să nu reprezinte premisa emiterii unui act de constatare și, ca efect, al aplicării art. 326[1] CP RM. Or, „mărimea prejudiciului material cauzat”[596] este doar una dintre circumstanțe care contează „la aprecierea faptului dacă sunt aduse daune interesului public”.[597] Într-un act de constatare al ANI identificăm confirmarea acestei idei. În legătură cu conflictul de interese constatat prin acest act, inspectorul de integritate conchide că „subiectul declarării în exercitarea atribuțiilor funcționale nu a adus careva prejudicii interesului public și nici funcției deținute”.[598] În pofida acestui fapt, s-a constatat „încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese de către V.C. [...] în circumstanțele descrise în prezentul act.”[599] În alt caz, a fost constatată „încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese de către B.Gh.”[600] care a cauzat un prejudiciu de 16500 de lei instituției pe care o conducea.

Mai este un aspect, sugerat de L133/2016, care prezintă relevanță în planul stabilirii structurii componențelor de infracțiuni care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

Astfel, *exempli gratia*, într-un act de constatare al ANI este menționată „încheierea unui act administrativ [...] care vizează persoane ce îi sunt apropiate (la caz – mama), fapt prin care [subiectul declarării] a admis *consumarea conflictului de interese* (evid. ns.), în conformitate cu art. 12 alin. (10) al L133/2016”.[601] Apare întrebarea: ce semnificație are consumarea conflictului de interese în contextul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM? Această întrebare este pertinentă și din perspectiva următoarei viziuni exprimate de către A. Eșanu: „O analiză de ansamblu a dispoziției art. 326[1] CP RM ne permite să concluzionăm că din cele trei categorii ale

[593] Ibidem.
[594] Ibidem.
[595] Ibidem.
[596] Ibidem.
[597] Ibidem.
[598] *Act de constatare nr. 89 din 04.06.2025*. [citat 14.05.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/ac89.pdf
[599] Ibidem.
[600] *Act de constatare nr. 139/16 din 06.10.2023*. [citat 11.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-10/AC139.pdf
[601] *Act de constatare nr. 79/22 din 11.06.2024*. [citat 11.07.2025] Disponibil: https://ani.md/sites/default/files/2024-06/ac79.pdf

conflictelor de interese enumerate în art. 12 alin. (1) al L133/2016, doar conflictul de interese consumat este supus punibilității."[602]

În alin. (10) art. 12 din L133/2016 este prevăzut că „conflictul de interese consumat reprezintă fapta subiectului declarării de rezolvare a unei cereri/unui demers, de emitere a unui act administrativ, de încheiere directă sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, de luare sau de participare la luarea unei decizii în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică cu încălcarea prevederilor alin. (4) și (7)."[603] Într-un studiu analitic al ANI este prezentat următorul exemplu ce ilustrează un conflict de interese consumat: „Domnul X în calitate sa de arhitect-șef al [unui oraș], a semnat autorizația de construcție solicitată de compania tatălui său."[604]

Are oare vreo legătură conflictul de interese consumat cu momentul de consumare a infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM?

Conținutul faptei de conflict de interese consumat coincide în esență cu conținutul acțiunii principale descrise în art. 326[1] CP RM: „fapta persoanei publice care [...] a soluţionat cereri, demersuri sau plângeri, a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii".[605] Așa cum am consemnat mai sus, din momentul comiterii acestei fapte, infracţiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, se consideră consumate. Totodată, anterior am susținut că temei pentru aplicarea art. 326[1] CP RM constituie „fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta a soluționat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese".[606] În consecință, se poate afirma: consumarea conflictului de interese (în accepțiunea alin. (10) art. 12 din L133/2016) poate constitui temeiul pentru a considera consumate infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. Aceasta desigur dacă conflictul de interese consumat a fost constatat în condițiile L132/2016 și ale L133/2016.

---

[602] EŞANU, Adriana. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realități și perspective ale învățământului juridic național: Culegerea comunicărilor. Vol. 2, 1-2 octombrie 2019, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149-88-4.

[603] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

[604] *Studiu analitic. Autoritatea Națională de Integritate. Practica judiciară pe cazurile contravenționale de conflict de interese*. [citat 11.07.2025] Disponibil: https://ani.md/sites/default/files/Conflict%20de%20interese.pdf

[605] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[606] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

Înseamnă oare aceasta că, dacă conflictul de interese nu s-a consumat, atunci nici infracțiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, nu se consideră consumate?

Conform alin. (1) art. 12 din L133/2016, „subiectul declarării se poate afla în conflicte de interese ce pot fi împărțite în următoarele categorii: a) conflict de interese potenţial; b) conflict de interese real; c) conflict de interese consumat."[607] În ce constă deosebirea dintre aceste trei categorii?

Dacă analizăm atent alin. (10) art. 12 din L133/2016, care conține definiția conceptului de conflict de interese consumat, remarcăm că această categorie de conflict de interese implică în calitate de condiție indispensabilă „încălcarea prevederilor alin. (4) și (7)"[608] din același articol. În aceste două alineate, legiuitorul stabilește un algoritm de acțiuni pentru subiectul declarării în ipoteza în care acesta este vizat de un conflict de interese real. Pe scurt, acest algoritm presupune, că, până la soluționarea conflictului de interese, subiectul declarării: a) informează factorii de decizie abilitați despre existența unui conflict de interese *și* b) nu realizează acțiunea prin care se manifestă conflictul de interese.

Într-un studiu analitic al ANI este prezentat următorul exemplu ce ilustrează un conflict de interese real: „Domnul X este arhitectul-șef al unui oraș, iar compania tatălui său Y a depus documentele pentru obținerea unei autorizații de construcție în orașul respectiv."[609]

Ce semnificație are conflictul de interese real în contextul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM?

Cunoaștem că desfășurarea activității infracționale cunoaște două segmente temporale pe care le parcurge: „o perioadă internă sau psihică, de concepţie și decizie, și o perioadă externă, sau de execuţie a deciziei de a săvârși infracţiunea".[610] Ca un conflict de interese real să se refere la perioada externă de desfășurare a activității infracționale prevăzute de art. 326[1] CP RM, este necesară îndeplinirea unei condiții cerute de acest articol: conflictul de interese real nu trebuie să fie nici declarat, nici soluționat „în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale".[611]

În ipoteza de conflict de interese real, până la momentul declarării și soluționării acestuia – întrucât subiectul declarării cântărește dacă este oportun să îndeplinească o acțiune de serviciu care

[607] Ibidem.
[608] Ibidem.
[609] *Studiu analitic. Autoritatea Națională de Integritate. Practica judiciară pe cazurile contravenționale de conflict de interese*. [citat 11.07.2025] Disponibil: https://ani.md/sites/default/files/Conflict%20de%20interese.pdf
[610] BULAI, Costică. *Manual de drept penal. Partea generală*. București: ALL, 1997, p. 388. 647 p. ISBN 973-9229-74-3; BULAI, Costică, BULAI, Bogdan-Nicolae. *Manual de drept penal. Partea generală*. București: Universul Juridic, 2007, p. 415. 678 p. ISBN 978-973-8929-83-8.
[611] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

l-ar favoriza și, totodată, care ar afecta interesul public – putem vorbi despre perioada internă de desfășurare a activității infracționale. Această perioadă se referă la acea activitate psihică, care nu trebuie să devină obiectul imixtiunilor coercitive. Perioada internă de desfășurare a activității infracționale implică, între altele, „deliberarea, adică compararea, în vederea luării deciziei, a alternativelor săvârșirii sau nesăvârșirii infracţiunii, a avantajelor sau dezavantajelor atrase de fiecare alternativă" și „decizia sau rezoluţia infracţională, adică hotărârea de a săvârși infracţiunea".[612] O precizare importantă: putem vorbi despre perioada internă de desfășurare a activității infracționale consemnae la art. 326[1] CP RM, numai dacă scopul făptuitorului este de a obţine, în urma realizării unei anumite acțiuni de serviciu, în mod direct sau indirect, un „avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale".[613] Doar în prezența acestui scop, conflictul de interese real poate figura în contextul de desfășurare a activității infracționale care este specificată la art. 326[1] CP RM.

Așa cum am menționat anterior, în alin. (1) art. 12 din L133/2016, drept categorii ale conflictului de interese se specifică nu numai conflictul de interese consumat și cel real, ci și conflictul de interese potenţial.

Conform alin. (2) art. 12 din L133/2016, această din urmă categorie se referă la ipoteza când „interesele personale ale subiectului declarării ar putea conduce la apariția unui conflict de interese real şi care se declară în condițiile art. 4-7. Conducătorul ierarhic superior acordă consultanță privind evitarea survenirii unui conflict real ca efect al celui potențial".[614] Într-un studiu analitic al ANI este prezentat următorul exemplu ce ilustrează un conflict de interese potențial: „Domnul X este arhitectul-șef al unui oraș, iar tatăl său, domnul Y, este directorul unei mari companii de construcții."[615]

În continuare vom analiza alte aspecte, nu mai puțin importante, privind latura obiectivă a acestor infracțiuni.

2.2.2. Fapta prejudiciabilă prevăzută la art. 326[1] CP RM

Vătămarea valorilor și a relațiilor sociale, ce formează obiectul juridic special al infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, devine posibilă prin săvârșirea de către subiectul acestor

[612] BOTNARU, Stela et al. *Drept penal. Partea generală*. Chișinău: Cartier juridic, 2005, p. 244. 624 p. ISBN 9975-79-329-0.
[613] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[614] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[615] *Studiu analitic. Autoritatea Națională de Integritate. Practica judiciară pe cazurile contravenționale de conflict de interese*. [citat 11.07.2025] Disponibil: https://ani.md/sites/default/files/Conflict%20de%20interese.pdf

infracțiuni a faptei prejudiciabile descrise astfel în textul normativ: „Fapta persoanei publice [sau a persoanei cu funcţie de demnitate publică] care [...] a soluţionat cereri, demersuri sau plângeri, a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii [...] dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”.[616]

Definind noțiunea de infracțiune în alin. (1) art. 14 CP RM, legiuitorul folosește sintagma „faptă (acţiune sau inacţiune) prejudiciabilă”.[617] Astfel se scoate în evidență că fapta subiectului infracțiunii poate consta fie într-o conduită activă, fie într-o conduită pasivă.

Caracterizând conduită activă a subiectului unei infracțiuni, R. Berdilo evocă: „Acțiunea prejudiciabilă presupune o conduită activă, volitivă și conștientă a făptuitorului, prin care se aduce atingere obiectului apărării penale.”[618] Despre conduita pasivă a subiectului unei infracțiuni aceeași autoare menționează: „Inacțiunea prejudiciabilă presupune că făptuitorul nu acționează în pofida obligației de acționa, prin aceasta fiind adusă atingere obiectului apărării penale. Inacțiunea prejudiciabilă există doar atunci când făptuitorul are obligația și putința de a acționa într-o anumită manieră.”[619] Alți autori definesc într-o manieră asemănătoare noțiunile de acțiune prejudiciabilă și de inacțiune prejudiciabilă.[620]

Care conduită – activă sau pasivă – caracterizează fapta prejudiciabilă prevăzută la art. 326^1 CP RM?

În legătură cu infracțiunea de conflict de interese din art. 253^1 CPR din 1968[621], S. Bogdan consideră că aceasta este „comisă prin omisiunea de a se abține a funcționarului atunci când interesele personale se amestecă cu activitatea sa de funcționar public”.[622] Totuși, conform alin. (3) art. 14 din L133/2016, „până la soluționarea conflictului de interese real, subiectului declarării

[616] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[617] Ibidem.
[618] BERDILO, Rodica. Acțiunea și inacțiunea ca forme ale faptei prejudiciabile prevăzute la art. 146 din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2020, nr. 8, pp. 266-277. ISSN 1814-3199.
[619] Ibidem.
[620] A se vedea: BRÎNZA, Serghei, SERBINOV, Igor. Fapta prejudiciabilă în cazul infracțiunilor de neglijență în serviciu (art. 329 CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2017, nr. 8, pp. 57-69. ISSN 1814-3199; ULIANOVSCHI, Xenofon, SÎLI, Vitalie. Unele aspecte ale laturii obiective a infracțiunii cu caracter terorist. În: *Studii Juridice Universitare*, 2018, nr. 1-2, pp. 59-75. ISSN 1857-4122; MUZÎCANT, Ruslan. Infracțiunea – instituția fundamentală a dreptului penal. În: *Legea şi Viaţa*, 2019, nr. 8, pp. 30-34. ISSN 2587-4365; CARCEA, Iulian. Infracțiunea – instituția fundamentală a dreptului penal. În: *Anale ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare” a MAI al RM: ştiinţe juridice*, 2016, supl. nr. S, pp. 19-25. ISSN 1857-0976.
[621] A se vedea: Codul penal al României: nr. 15 din 21.06.1968. În: *Buletinul Oficial*, 1968, nr. 79-79 bis.
[622] BOGDAN, Sergiu. Conflictul de interese. În: *Caiete de Drept Penal*, 2009, nr. 2, pp. 80-92.

îi este interzisă întreprinderea oricărei acțiuni pe cauza dată, cu excepția abţinerii”.[623] Potrivit alineatului (4) din același articol, „subiectul declarării poate soluționa conflictul de interese real în care se află prin abținerea de la [îndeplinirea unei acțiuni de serviciu]”.[624] Așadar, în conjunctura legislației Republicii Moldova, pentru ca ipoteza de conflict de interese real să nu se transforme în ipoteza de conflict de interese consumat, subiectul declarării trebuie să execute obligația legală de a se abține de la îndeplinirea unei acțiuni de serviciu. În situația analizată, obligația, care îi incumbă făptuitorului, presupune un comportament pasiv. În cazul în care făptuitorul încalcă această obligație, adică nu se abține de la îndeplinirea unei acțiuni de serviciu, comportamentul va fi activ. Din acest punct de vedere, nu este clar la care infracțiune comisă prin omisiune se referă S. Bogdan. Or, în legislația română, algoritmul prescris în astfel de cazuri este similar: „În cazul existenţei unui conflict de interese, funcţionarul public este obligat să se abţină de la rezolvarea cererii, luarea deciziei sau participarea la luarea unei decizii [...]”[625] (alin. (2) art. 79 din Legea României nr. 161/2003).

În cadrul aceleiași publicații științifice, S. Bogdan emite o părere care o contrazice pe cea pe care am citat-o mai sus: „Pentru că legiuitorul nu a reglementat expres și o modalitate omisivă de comitere a acestei infracţiuni (se are în vedere infracțiunea prevăzută la art. 253[1] CPR din 1968 – *n.a.*), se pune întrebarea dacă neîndeplinirea unui act intră sub incidența textului de incriminare.”[626] Autorul respectiv prezintă un exemplu care ilustrează o asemenea ipoteză: „Autoritatea publică, prin funcţionarul public, trebuie să ceară rezilierea unui contract cu o firmă care nu și-a îndeplinit obligațiile contractuale, iar funcţionarul care trebuie să solicite acest lucru este și acţionar majoritar în firma respectivă.”[627] S. Bogdan continuă: „Din formularea textului de incriminare (adică din textul art. 253[1] CPR din 1968 – *n.a.*) rezultă că o astfel de conduită nu îndeplineşte condițiile de tipicitate ale infracţiunii de conflict de interese, deși practic se încalcă aceleași valori sociale, și anume moralitatea și corectitudinea activității desfășurate de funcţionarii publici.”[628] Într-adevăr, din analiza art. 253[1] CPR din 1968 nu rezultă că omisiunea de a îndeplini un act ori de a participa la luarea unei decizii ar atrage răspundere. Nici din art. 301 CPR din 2009 nu reiese că o astfel de omisiune ar fi susceptibilă de răspundere. Toate acestea contrazic opinia

[623] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[624] Ibidem.
[625] Legea României privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției: nr. 161 din 19.04.2003. În: *Monitorul Oficial al României*, 2003, nr. 279.
[626] BOGDAN, Sergiu. Conflictul de interese. În: *Caiete de Drept Penal*, 2009, nr. 2, pp. 80-92.
[627] Ibidem.
[628] Ibidem.

inițială a lui S. Bogdan, conform căreia infracțiunea, prevăzută la art. 253[1] CPR din 1968, poate fi săvârșită pe calea inacțiunii.

În cele ce urmează S. Bogdan vorbește despre necesitatea de a perfecționa legislația penală română: „Pentru identitate de rațiune, ca și în cazul celorlalte infracţiuni de serviciu, trebuia ca legiuitorul să prevadă și modalitatea omisivă de comitere a faptei, prin neîndeplinirea unui act sau neluarea unei decizii, dacă prin aceasta funcţionarul, soțul sau una dintre celelalte persoane prevăzute de lege realizează un folos material ca urmare a neîndeplinirii sau neluării acelei decizii.”[629] Se pare astfel că S. Bogdan echivalează perspectiva *de lege lata* de incriminare a faptei, prevăzute la art. 253[1] CPR din 1968, cu perspectiva *de lege ferenda* de incriminare a acestei fapte. Dincolo de această ambiguitate, prezintă interes examinarea oportunității de a lărgi sfera de aplicare a art. 326[1] CP RM asupra conduitei pasive.

Este oare oportună completarea art. 326[1] CP RM, luând în considerare că fapta prejudiciabilă, prevăzută de acest articol, nu include o inacțiune principală? Există un model legislativ care vine în susținerea formulării unui răspuns afirmativ la această întrebare. Astfel, art. 314 CP CE prevede răspunderea pentru „orice membru al unei autorități sau funcționar public care, în cadrul unei tranzacții juridice și cu scopul de a obține un avantaj ilegal pentru sine sau pentru altcineva, prejudiciază interesele publice pe care are datoria să le protejeze”.[630] În această normă de incriminare nu este specificată expres o inacțiune prejudiciabilă. Cu toate acestea, sintagma „prejudiciază interesele publice pe care are datoria să le protejeze”[631] din norma precitată se referă în egală măsură atât la comportamentul activ al făptuitorului, cât și la comportamentul pasiv al acestuia. Legiuitorul elvețian dă de înțeles că importantă este cauzarea de prejudicii unor interese publice, nu caracteristicile faptei cauzatoare de astfel de prejudicii.

În alt context, din alin. (1) art. 326[1] CP RM putem afla că fapta prejudiciabilă, care este prevăzută de această normă, include, *inter alia*, acțiunea principală. Acțiunea dată presupune prezenţa a cinci modalităţi normative, care urmează să fie supuse unei analize mai jos.

Conținutul lui *verbum regens* din art. 326[1] CP RM, care desemnează componenta activă a faptei prejudiciabile, este condiţionat de conținutul obligației care îi revine făptuitorului în conformitate cu prevederile relevante din L133/2016. Este firesc ca, în legile penale sau contravenționale ale altor țări, *verbum regens* din normele, care sunt similare cu art. 326[1] CP RM, să aibă un conținut mai mult sau mai puțin diferit, în funcție de conținutul obligației care îi revine făptuitorului în conformitate cu prevederile relevante din reglementările extrapenale ale acelor

[629] Ibidem.
[630] *Swiss Criminal Code*. [citat 11.07.2025] Disponibil: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en
[631] Ibidem.

state, care sunt similare cu L133/2016: „a luat parte la o licitaţie [publică], închiriere, proces de atribuire sau orice alt act”[632] (art. 255 CPG); „acționează împotriva intereselor altei persoane”[633] (secț. 390 CP RN); „realizează [...] o activitate profesională sau de asistenţă”[634] (art. 441 CP RS); „participă [...] la o [...] activitate de contractare sau furnizare”[635] (secţ. 376 CP RȚJ), etc.

În alt context, conjuncția „sau”, utilizată în descrierea acțiunii principale care este specificată la art. 326[1] CP RM, relevă că modalităţile normative ale acestei acțiuni, au un caracter alternativ. Oricare dintre aceste modalități este suficientă pentru a exprima tipicitatea acțiunii principale care este consemnată la art. 326[1] CP RM. Din acest punct de vedere, nu poate fi susținută următoarea afirmație dintr-o speță din practica judiciară română: „Elementul material al laturii obiective a infracţiunii de conflict de interese se realizează prin două acţiuni alternative constând în îndeplinirea unui act sau participarea la luarea unei decizii.”[636] De precizat că această speță se referă la infracțiunea ce este specificată la art. 301 CPR din 2009, în versiunea dinaintea intrării în vigoare a Legii României nr. 193 din 24.07.2017 pentru modificarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal.[637] Până la respectivul moment, fapta, incriminată în acest articol, avea următorul conținut: „a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii”.[638] După momentul în cauză, fapta, ce se incriminează în art. 301 CPR din 2009, are următorul conținut: „a îndeplinit un act”.[639] În varianta inițială a acestui articol, fapta incriminată presupunea prezența a două modalități normative cu caracter alternativ, nu a două acțiuni cu caracter alternativ. Cu alte cuvinte, nu avem niciun temei să afirmăm că în art. 301 CPR din 2009 a fost prevăzută răspunderea pentru o infracțiune complexă sau, în general, pentru o infracțiune alcătuită din două componente cu caracter cumulativ.

Revenind la modalităţile normative ale acțiunii principale consemnate la art. 326[1] CP RM, considerăm relevant să prezentăm câteva exemple din practica ANI. Astfel, într-un act de constatare al ANI sunt menționate două modalități normative, și anume: adoptarea unui act administrativ – „Dispoziția nr. 40-1 din 04.11.2024 „Cu privire la angajare în calitate de operator

[632] *Codul penal al Greciei*. [citat 11.07.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Grecia-RO.html
[633] *Penal Code of Norway*. [citat 11.07.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/4f/Norway_Penal%20Code.pdf
[634] *Codul penal al Regatului Spaniei*. [citat 11.07.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Spania-RO.html
[635] *Codul penal al Regatului Ţărilor de Jos (Olanda)*. [citat 11.07.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Olanda-RO.html
[636] *Sentinţă penală. Curtea de Apel Târgu Mureș*. [citat 11.07.2025] Disponibil: https://portal.just.ro/43/Lists/Jurisprudenta/DispForm.aspx?ID=1219
[637] Legea României pentru modificarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal: nr. 193 din 24.07.2017. În: *Monitorul Oficial al României*, 2017, nr. 598.
[638] Codul penal al României: nr. 286 din 17.07.2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 510.
[639] Ibidem.

în sala de gaze pe o durată determinată”[640], precum și încheierea unui act juridic – „Contractul individual de muncă cu nr. 8 din 04.11.2024 în calitate de operator sala de cazane”[641]. Într-un alt act de constatare al aceleiași autorități publice, se specifică trei modalități normative: „V.M. [...] a rezolvat Cererea privind solicitarea angajării din 12.02.2024 atribuind mențiunea „de acord”, a încheiat [...] Contractul individual de muncă nr. 1 din 13.02.2024 și a emis Dispoziția nr. 2-I din 13.02.2024 cu privire la angajarea în funcție [...]”[642].[643] Numărul de modalități normative, ce caracterizează acțiunea principală concretă săvârșită, poate fi luat în considerare la individualizarea pedepsei.

În viziunea lui S. Brînza și V. Stati, „nu este exclus ca unele infracțiuni să îmbine trăsăturile infracțiunii complexe și cele ale infracțiunii cu modalități normative alternative ale faptei prejudiciabile”.[644] În cadrul unei publicații științifice, P. Guidea argumentează că „pentru a fi considerată complexă, infracțiunea unică trebuie să includă măcar o componentă care să intre sub incidența unei dispoziții de incriminare”.[645] Așa cum deja am sugerat anterior, în art. 326[1] CP RM se prevede răspunderea nu pentru infracțiuni complexe. Or, aceste infracțiuni nu includ nici „măcar o componentă care să intre sub incidența unei dispoziții de incriminare”.[646]

Este important să reținem precizarea făcută de S. Brînza și V. Stati: „Vorbim despre epuizarea infracțiunii atunci când aceeași persoană realizează cel puțin două modalități normative ale faptei prejudiciabile. În acest caz, momentul consumării nu poate coincide cu momentul epuizării”.[647] Așadar, în cazul în care același făptuitor, spre exemplu, adoptă un act administrativ și încheie un act juridic, avem temei să vorbim despre momentul de consumare și momentul de epuizare, fiecare dintre acestea vizând în ordine cronologică cele două modalități normative exemplificate mai sus.

---

[640] *Act de constatare nr. 35 din 01.04.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-04/ac35.pdf
[641] Ibidem.
[642] *Act de constatare nr. 63/24 din 17.05.2024*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-05/ac63.pdf
[643] Amintim în această ordine de idei că temei pentru aplicarea art. 326[1] CP RM reprezintă fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta s-a aflat în conflict de interese consumat. Tocmai de aceea, considerăm relevante exemplele din practica ANI.
[644] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Momentul de consumare a infracțiunilor cu modalități normative alternative. În: *Infracţiunea – Răspunderea penală – Pedeapsa. Drept şi Criminologie, Ediţia a 2-a, 24-25 martie 2022, Chişinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2022, pp. 114-125. ISBN 978-9975-62-476-3.
[645] GUIDEA, Petru. *Răspunderea penală pentru munca forțată*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2025, p. 257. 383 p. ISBN 978-5-88554-409-2.
[646] Ibidem, p. 257.
[647] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Momentul de consumare a infracțiunilor cu modalități normative alternative. În: *Infracţiunea – Răspunderea penală – Pedeapsa. Drept şi Criminologie, Ediţia a 2-a, 24-25 martie 2022, Chişinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2022, pp. 114-125. ISBN 978-9975-62-476-3.

După aceste digresiuni absolut necesare, vom analiza modalitățile normative ale acțiunii principale din cadrul infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM:

1) soluţionarea unor cereri, demersuri sau plângeri

După cum apreciază S. Brînza și V. Stati, această modalitate implică „tranșarea în rezultatul examinării și/sau deliberării a problemei abordate în cererea, demersul sau plângerea adresată făptuitorului”.[648] La rândul său, A. Eșanu precizează: „Această modalitate normativă se va reține doar dacă tranșarea în rezultatul examinării și/sau deliberării a problemei abordate în cererea, demersul sau plângerea adresată făptuitorului nu va fi materializată prin adoptarea unui act administrativ individual sau luarea / participarea la luarea unei decizii.”[649] Autoarea prezintă argumentul de rigoare în sprijinul concretizării sale: „Existența unui produs infracțional de genul – act administrativ, decizie etc., apărut în rezultatul soluționării cererilor, demersurilor sau plângerilor, deja presupune alte modalități normative ale infracțiunii cercetate [...].”[650]

De exemplu, într-un act de constatare al ANI se arată că cererea nu a fost soluționată: „Prin acordarea votului negativ de neincludere a cererii prealabile pe odinea de zi, nu au fost aduse atingere drepturilor primarului, dar și nici valorilor protejate – lipsesc atât consecințele pozitive, cât și cele negative pentru subsemnat, or obiectul cererii nu a fost soluționat”.[651] În acest caz, cererea nici măcar nu a fost supusă examinării. În ceea ce privește deliberarea asupra acesteia, opțiunea în cauză a fost complet absentă. Așadar, pe bună dreptate, nu se atestă soluționarea cererii.

În contextul analizei primei modalități normative a acțiunii principale din cadrul infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, considerăm util să reproducem următoarele dispoziții ale Codului administrativ: „Autoritatea publică este obligată să soluționeze o cerere potrivit competențelor sale și în termenul stabilit de lege”[652] (alin. (1) art. 64); „Autoritățile publice sunt obligate să asigure [...] soluționarea petițiilor înaintate [...]”[653] (lit. b) art. 68); „Colaboratorii din cadrul autorităților publice sunt obligați să soluționeze numai petițiile care le sunt repartizate, fiindu-le interzis să le primească direct de la petiționari sau să intervină în soluționarea acestora în

---

[648] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

[649] EŞANU, Adriana. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realităţi şi perspective ale învăţământului juridic naţional: Culegerea comunicărilor, 1-2 octombrie 2019, Chişinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2019, Vol. 2, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149-88-4.

[650] Ibidem.

[651] *Act de constatare nr. 63 din 15.05.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-05/ac63.pdf

[652] Codul administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 309-320, 466.

[653] Ibidem.

afara cadrului legal. [...]”[654] (art. 77). Există, de altfel, şi alte dispoziţii similare. Respectarea normelor procedurale privind examinarea şi deliberarea cererilor, demersurilor şi plângerilor este indispensabilă pentru validitatea procesului de soluţionare. În lipsa acestor rigori, nu s-ar putea susţine că cererile, demersurile sau plângerile au fost soluţionate în conformitate cu prevederile legale;

2) adoptarea unui act administrativ

S. Brînza și V. Stati sunt de părerea că această modalitate normativă a acțiunii principale din cadrul infracțiunilor, ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, presupune „acceptarea prin vot de către făptuitor a unui act administrativ”.[655] A. Eșanu vine cu o precizare: „Adoptarea unui act administrativ (individual) în ipoteza emiterii acestuia de către o autoritate publică cu conducere colegială semnifică participarea cu drept de vot la examinarea şi soluționarea problemelor ce vizează un interes personal ce influențează sau ar putea influența exercitarea imparțială şi obiectivă a obligațiilor şi responsabilităților ce îi revin potrivit legii.”[656]

Dacă facem abstracție de terminologia din art. 326[1] CP RM, atunci ar trebui să afirmăm că emiterea implică aprobarea unipersonală a unui act administrativ, pe când adoptarea presupune aprobarea colegială a acestuia. Totuși, trebuie de consemnat că legiuitorul este de altă părere. Or, art. 132 CA RM stabilește: „(1) Prin emiterea unui act administrativ individual se înțelege atât emiterea lui de către prim-ministru și autoritățile publice cu conducere unipersonală, cât și adoptarea lui de către Guvern și autoritățile publice cu conducere colegială. (2) Conducerea colegială a unei autorități publice adoptă decizii prin vot.”[657] Așadar, emiterea în sensul Codului administrativ presupune aprobarea unui act administrativ fie unipersonal, fie colegial. Din acest punct de vedere, ar fi necesar ca terminologia din art. 326[1] CP RM să fie ajustată la cea din Codul administrativ. La concret, propunem ca, în dispoziția din alin. (1) art. 326[1] CP RM, cuvântul „adoptat” să fie substituit prin cuvântul „emis”.

De altfel, în practica ANI este utilizat anume cuvântul „emis” sau derivatele sale. Spre exemplu, într-un act de constatare al ANI se menționează: „Subiectul declarării [...] este chemat să emită [...] Actul nr. 2 din 29 august 2024 de constatare a pagubelor cauzate culturilor agricole

---

[654] Ibidem.

[655] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

[656] EŞANU, Adriana. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realităţi şi perspective ale învăţământului juridic naţional: Culegerea comunicărilor, 1-2 octombrie 2019, Chişinău*. Chişinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2019, Vol. 2, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149-88-4.

[657] Codul administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 309-320, 466.

de situațiile excepționale cu caracter natural în privința agentului economic SRL A.-G. [...]".[658] O stare de lucruri similară se atestă în practica judiciară a României: „Fapta primarului unei comune de a emite, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, dispoziţia de angajare a fiicei sale în funcţia de consilier al primarului comunei respective, prin care aceasta a obţinut un folos patrimonial constând în salariu, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de conflict de interese"[659];

3) încheierea, directă sau prin intermediul unei persoane terţe, a unui act juridic

Caracterizând această modalitate normativă a acțiunii principale din cadrul infracțiunilor, care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, S. Brînza și V. Stati vorbesc despre „consimțirea de către făptuitor a respectării unui act juridic".[660] A. Eșanu propune o definiție mai elaborată: „Încheierea unui act juridic reprezintă o activitate, un proces, în cadrul căruia voința juridică, joacă un rol esențial, care inevitabil ne conduce la categoria de consimțimânt [...]. Un atare proces în condițiile art. 326[1] CP RM [...] pornește de la prefigurarea și conștientizarea oportunității [făptuitorului] de a încheia un anumit act juridic și până la materializarea acesteia, prin exteriorizarea manifestării de voință de a încheia actul."[661]

Într-un act de constatare al ANI este menționată încheierea următorului act juridic: „contractul de comodat din 10.01.2025 și procesul-verbal de predare/primire a automobilului din 10.01.2025 (anexă la contractul de comodat)".[662] În alt caz se vorbește despre încheierea a două acte juridice: „Contractul individual de muncă nr. 92 din 02.09.2024 și Contractul individual de muncă nr. 90/1 din 02.09.2024[...]."[663] Într-o altă ipoteză, se relatează despre încheierea a cinci acte juridice: „contractul de arendă a terenurilor nr. 1 din 01 ianuarie 2024 [...]; contractul de locațiune nr. 2 din 03 ianuarie 2024 [...]; contractul de arendă a terenurilor nr. 3 din 03 ianuarie 2024 [...]; contractul de arendă a terenurilor nr. 4 din 03 ianuarie 2024 [...]; contractul de arendă a

---

[658] *Act de constatare nr. 14 din 06.02.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://ani.md/sites/default/files/2025-02/ac14.pdf

[659] *Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie – Secţia Penală. Decizia nr. 109/2014 – Conflict de interese. Elemente constitutive*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://lege5.ro/Gratuit/gm3dmnbqgmzq/decizia-nr-109-2014-conflict-de-interese-elemente-constitutive

[660] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

[661] EŞANU, Adriana. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realităţi şi perspective ale învăţământului juridic naţional: Culegerea comunicărilor, 1-2 octombrie 2019, Chişinău*. Chişinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2019, Vol. 2, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149-88-4.

[662] *Act de constatare nr. 39 din 09.04.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-04/ac39.pdf

[663] *Act de constatare nr. 81 din 26.05.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-05/ac81.pdf

terenurilor nr. 5 din 03 ianuarie 2024 [...].”[664] Numărul de acte juridice, încheiate în contextul aceleiași infracțiuni, poate fi luat în calcul în procesul de individualizare a pedepsei.

În practica ANI, deseori, alături de încheierea unui act juridic este specificată semnarea acestuia. De exemplu, în unele acte de constatare ale ANI se folosesc sintagmele: „semnarea și încheierea actelor juridice”[665]; „semnarea/încheierea documentelor primare cu regim special (facturi fiscale)”[666]; „încheierea (semnarea) [...] actului juridic”.[667] De asemenea, într-o speță din practica judiciară autohtonă, încheierea unui act juridic s-a concretizat în aceea că făptuitorul „a încheiat și semnat [...] în calitate de beneficiar [...] cu agentul economic SRL „P.C.” (în calitate de antreprenor), contractul de antrepriză [...] prin care au fost achiziționate de la SRL „P.C.” lucrări de reparație capitală a acoperișului și amenajarea teritoriului [unei instituții publice]”.[668]

În legătură cu astfel de cazuri, ne întrebăm dacă nu cumva termenul „semnare” este redundant? Nu presupune oare încheierea unui act juridic în mod implicit semnarea acestuia?

Din analiza unor articole ale Codului civil, rezultă că aceste întrebări au temei: „Actul juridic scris se încheie în formă electronică dacă este semnat cu semnătura electronică avansată calificată a persoanei care încheie actul, dacă acordul părților sau legea nu prevede cerința de utilizare a unui alt tip de semnătură electronică”[669] (alin. (3) art. 318); „În cazul în care, conform legii sau învoielii între părţi, actul juridic trebuie încheiat în scris, el poate fi încheiat atât prin întocmirea unui singur înscris, semnat de părţi, cât şi printr-un schimb de scrisori, telegrame, documente electronice, altele asemenea, semnate de partea care le-a expediat”[670] (alin. (2) art. 321);

4) luarea unei decizii

Din punctul de vedere al lui S. Brînza și V. Stati, această modalitate normativă a acțiunii principale din cadrul infracțiunilor, ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, presupune „soluționarea în mod definitiv a problemei care s-a aflat în examinarea funcționarului”.[671] A. Eșanu consideră

---

[664] *Act de constatare nr. 24 din 12.03.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-03/ac24.pdf
[665] *Act de constatare nr. 03/04 din 09.01.2024*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-01/AC%203.pdf
[666] *Act de constatare nr. 26/17 din 14.02.2024*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-02/ac26.pdf
[667] *Act de constatare nr. 26 din 11.06.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp26.pdf
[668] *Sentința Judecătoriei Anenii Noi, sediul central, din 05.07.2024*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/D08DEE83-864B-4C36-A561-62BCE97B7E00
[669] Codul civil al Republicii Moldova: nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 82-86/661.
[670] Ibidem.
[671] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

că „prin luarea unei decizii se înțelege o hotărâre luată în urma examinării unei stări, situații, nevoi prin care se urmărește producerea unor consecințe, realizarea unor obiective”.[672] O părere similară are A. Lazăr.[673]

Într-un act de constatare al ANI se consemnează „încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese de către dna C.T., [...] în cazul luării deciziilor [...]”.[674] Însă, în această speță, nu se precizează care decizie a fost luată, ceea ce suscită dubii privitoare la temeinicia soluției respective.

În legătură cu modalitatea normativă analizată a acțiunii principale din cadrul infracțiunilor, consemnate la art. 326[1] CP RM, dar și în legătură cu următoarea modalitate de acest gen, prezintă interes o constatare făcută de Curtea Constituțională a Republicii Moldova: „Cu privire la pretinsa încălcare a art. 38 din Constituție, Curtea a subliniat că prin stabilirea unor condiții referitoare la regimul juridic al conflictelor de interese pentru funcția de primar, președinte sau vicepreședinte de consiliu local legislatorul nu a afectat dreptul de vot al cetățenilor şi nici dreptul lor de a fi aleși. Persoanele care ocupă aceste funcții publice au fost alese prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat, în condițiile stabilite de Codul electoral. Curtea a reiterat că prevederile articolului 38 alin. (3) din Constituție nu prevăd şi nici nu presupun dreptul celui ales de a-şi exercita ulterior funcția fără nicio limitare, în afara oricăror condiții ale legii.”[675] Așadar, în acest caz, exercitarea dreptului de vot și a dreptului de a fi ales este restrânsă potrivit alin. (2) art. 54 CRM, „în scopul prevenirii [...] infracţiunilor”[676], pentru a asigura „servirea [de către subiectul declarării a] interesului public cu imparţialitate şi obiectivitate”[677], precum și „exercitarea imparţială şi obiectivă [de către subiectul declarării] a obligaţiilor şi responsabilităţilor ce îi revin potrivit legii”[678];

5) participarea la luarea unei decizii

---

[672] EŞANU, Adriana. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realităţi şi perspective ale învăţământului juridic naţional: Culegerea comunicărilor, 1-2 octombrie 2019, Chişinău*. Chişinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2019, Vol. 2, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149-88-4.

[673] A se vedea: LAZĂR, Augustin. Conflictul de interese – o analiză comparativă. În: *Dreptul*, 2016, nr. 9, pp. 29-57. ISSN 1018-0435.

[674] *Act de constatare nr. 44 din 11.06.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp44.pdf

[675] Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 45g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 23 alineatele (2), (3), (4), (6), (7) și (9) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale și a articolului 35 din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate: nr. 79 din 03.06.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 160-163, 114.

[676] Constituția Republicii Moldova: nr. 1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1, 5.

[677] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

[678] Ibidem.

Cu privire la ultima modalitate normativă a acțiunii principale din cadrul infracțiunilor, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, reținem următoarele definiții doctrinare ale noțiunii de participare la luarea unei decizii: „În ultima modalitate normativă, acțiunea [...] în cauză presupune contribuirea făptuitorului la soluționarea în mod definitiv a problemei care s-a aflat în examinarea grupului din care a făcut parte făptuitorul”[679] (S. Brînza și V. Stati); „Participarea la luarea unor decizii presupune ca făptuitorul să-și fi adus o contribuție la acea decizie în exercitarea atribuțiilor de serviciu”[680] (A. Eșanu). Păreri similare au fost exprimate în doctrina juridică română.[681] De menționat că definiția unuia dintre autorii români – M. Tomescu – este reprodusă *mot-a-mot* într-un act de constatare al ANI.[682] Ceea ce este inadmisibil. În legislația română în materie de combatere și prevenire a conflictului de interese, noțiunea de participare la luarea unei decizii nu este și nu a fost folosită în opoziţie cu noțiunea de luare a unei decizii. În Republica Moldova situația este alta. Atât în art. 326[1] CP RM, cât și în normele extrapenale în materie de combatere și prevenire a conflictului de interese, cele două noțiuni se folosesc distinct, având sfere de incidență clar delimitate.

În următoarele exemple din practica ANI, subiectul declarării a participat la luarea unei decizii anume în calitate de membru al unui organ colegial: „I.Ș. [...] a participat la luarea deciziei în cadrul ședinței Consiliului comunal C. din 03.09.2024 cu privire la desemnarea candidaturilor membrilor pentru constituirea organelor electorale. Respectiv, în baza deciziei Consiliului comunal C. [...], în calitate de membru al Biroului electoral al secției de votare [...] a fost aleasă dna X, care în raport cu subiectul vizat deține calitatea de persoană apropriată – soție”[683]; „A.O., consilier sătesc, în cadrul ședinței Consiliului local C.V. [...] din 24.04.2024 a participat la luarea deciziei asupra chestiunii privind abrogarea deciziei Consiliului nr. 2/6 din 28.03.2024 cu privire

[679] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

[680] EȘANU, Adriana. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realităţi şi perspective ale învăţământului juridic naţional: Culegerea comunicărilor, 1-2 octombrie 2019, Chişinău*. Chişinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2019, Vol. 2, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149-88-4.

[681] A se vedea: LAZĂR, Augustin. Conflictul de interese – o analiză comparativă. În: *Dreptul*, 2016, nr. 9, pp. 29-57. ISSN 1018-0435; JURJ-TUDORAN, Remus. Infracțiunea de conflict de interese – teorie și practică judiciară. În: *Pro Lege*, 2016, nr. 3, pp. 36-83. ISSN 2965-1786; TOMESCU, Mădălina. Scurte considerații privind conflictul de interese. În: *Pro Patria Lex*, 2013, nr. 2, pp. 63-68. ISSN 1584-3556; TUDORAN, Mihai Viorel. Conflictul penal de interese. În: *Dreptul*, 2017, nr. 6, pp. 149-170. ISSN 1018-0435; URSULESCU, Nicolae-Cristian. Conflictul de interese. În: *Pro Lege*, 2012, nr. 1, pp. 100-111. ISSN 2965-1786.

[682] *Act de constatare nr. 134/21 din 25.09.2023*. https://www.ani.md/sites/default/files/2023-09/AC134.pdf

[683] *Act de constatare nr. 193/05 din 19.12.2024*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-12/ac193.pdf

la expunerea la licitație cu strigare a bunului imobil [...], în baza cererilor depuse de proprietarii terenurilor învecinate, inclusiv [...] socrul subiectului declarării [...]".[684]

În următorul exemplu din practica ANI, nu este clar dacă se atestă participarea la luarea unei decizii sau nu: „Potrivit procesului-verbal nr. 3 din 04.06.2021, în cadrul ședinței Consiliului comunei B., [...] M.C., în calitate de consilier în cadrul Consiliului comunei B. [...] a participat la luarea deciziei cu privire la achitarea arendei de către Î.I. „C.M." votând „contra" [...]. Conform Notei informative nr. 437 din 20.06.2023, emise de secretarul Consiliului comunei B., [...] nu s-a luat nicio decizie, deoarece nu s-a întrunit numărul necesar de voturi [...]".[685]

Mutând accentul discuției, în unele acte de constatare ale ANI se utilizează următoarele expresii neclare: „emiterea actelor [...] juridice"[686]; „a semnat actele de constatare a pagubelor cauzate culturilor agricole de calamitățile naturale"[687]; „a luat decizii/a semnat acte de constatare a pagubelor cauzate culturilor agricole de calamitățile naturale"[688]; „semnarea actelor de constatare a pagubelor cauzate culturilor agricole de calamitățile naturale"[689]; „semnarea actelor"[690]; „emiterea actelor juridice"[691]; „emiterea/semnarea actului administrativ"[692]; „semnarea actelor [...] de constatare a pagubelor cauzate culturilor agricole de calamitățile naturale"[693]; „semnarea actelor administrative"[694]; „participarea la luarea și votarea deciziei"[695]; „semnarea/încheierea actelor administrative, juridice"[696]; „soluționarea notificărilor, emiterea înștiințărilor de recepționare a

[684] *Act de constatare nr. 196/29 din 23.12.2024*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-12/ac196.pdf
[685] *Act de constatare nr. 96/30 din 12.07.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC96.pdf
[686] *Act de constatare nr. 79/10 din 27.06.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-06/AC79_0.pdf
[687] *Act de constatare nr. 80/13 din 27.06.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-06/AC80.pdf
[688] *Act de constatare nr. 84/31 din 28.06.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-06/AC84_0.pdf
[689] *Act de constatare nr. 92/19 din 11.07.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC92.pdf
[690] *Act de constatare nr. 94 din 13.06.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/ac94.pdf
[691] *Act de constatare nr. 95/30 din 12.07.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC95.pdf
[692] *Act de constatare nr. 98/26 din 12.07.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC98.pdf
[693] *Act de constatare nr. 99/05 din 12.07.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC99.pdf
[694] *Act de constatare nr. 101/05 din 13.07.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC101.pdf
[695] *Act de constatare nr. 104/32 din 19.07.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC104.pdf
[696] *Act de constatare nr. 113/26 din 09.08.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-08/AC113.pdf

notificărilor”[697]; „participarea și luarea deciziilor”[698]; „semnarea actelor”[699]; „participarea [...] la semnarea proceselor-verbale”.[700] Amintim în acest context că temei pentru aplicarea art. 326[1] CP RM constituie fapta subiectului de declarare referitor la care s-a constatat că acesta s-a aflat în conflict de interese consumat. Tocmai de aceea, considerăm relevante exemplele din practica ANI.

Expresiile, prezentate în exemplele de mai sus, nu corespund terminologiei din L133/2016 și din art. 326[1] CP RM. Astfel, apar dubii privind temeinicia constatării conflictului de interese consumat în spețele în care s-a recurs la asemenea formulări improvizate.

Aceasta nu este singura problemă de divergență terminologică. Astfel, în unele reglementări legale, modalitățile de conflict de interese sunt prezentate altfel decât în L133/2016. Menționăm cu acest prilej că, potrivit alin. (4) art. 12 ale acestei legi, „fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta *a soluționat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii* (evid. ns.) cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese constituie temei pentru tragere la răspundere contravențională, penală și/sau, după caz, pentru revocarea, destituirea sau încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului în cauză.”[701]

Pentru comparație, la lit. c) alin. (1) art. 12 din L25/2008 se prevede: „Funcţionarul public este obligat [...] să nu emită acte administrative, să nu încheie acte juridice, să nu ia sau să nu participe la luarea unor decizii în exercitarea funcției publice până la soluționarea conflictului de interese real.”[702] Conform alin. (3) art. 13[1] al aceleiași legi, „încălcarea prevederilor art. 12 din prezenta lege se sancţionează conform prevederilor Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale.”[703] Apare întrebarea firească: dacă funcționarul public soluţionează o cerere, un demers sau o plângere înainte de soluționarea conflictului de interese real, poate oare acest funcționar să fie sancționat în baza L133/2016 și a art. 326[1] CP RM? Or,

[697] *Act de constatare nr. 160/10 din 22.12.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-12/AC160.pdf
[698] *Act de constatare nr. 47 din 11.06.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp47.pdf
[699] *Act de constatare nr. 86/30 din 29.06.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-06/A%D0%A186.pdf
[700] *Act de constatare nr. 104 din 11.07.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-07/ac104_0.pdf
[701] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[702] Legea privind Codul de conduită a funcţionarului public: nr. 25 din 22.02.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 74-75, 243.
[703] Ibidem.

soluţionarea unei cereri, a unui demers sau a unei plângeri nu este menționată printre modalitățile conflictului de interese din dispoziția de la lit. c) alin. (1) art. 12 din L25/2008.

Exemple similare identificăm în: Legea nr. 333 din 10.11.2006 privind statutul ofiţerului de urmărire penală[704]; Legea nr. 134 din 13.06.2008 cu privire la Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat[705]; L158/2008[706]; Legea nr. 80 din 07.05.2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcţii de demnitate publică[707]; Legea nr. 199 din 16.07.2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică[708] (în continuare – L199/2010); Legea nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul)[709]; Legea nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură[710]; Legea nr. 300 din 21.12.2017 cu privire la sistemul administraţiei penitenciare[711]; Legea nr. 302 din 21.12.2017 cu privire la Serviciul Vamal[712]; Legea nr. 136 din 08.06.2023 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova[713], etc. În aceste legi nu se specifică soluţionarea unei cereri, a unui demers sau a unei plângeri și/sau adoptarea unui act administrativ.

Considerăm că soluția pentru astfel de divergențe este următoarea: conform alin. (3) art. 5 al Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative (în continuare – Legii nr. 100/2017), „normele juridice speciale sunt aplicabile în exclusivitate anumitor categorii de raporturi sociale sau subiecţi strict determinaţi. În caz de divergenţă între o normă generală şi o normă specială, care se conţin în acte normative de acelaşi nivel, se aplică norma specială.”[714]

Deja cunoaștem că, de exemplu, în acord cu L25/2008 (care conține norme speciale în raport cu L133/2016), soluţionarea unei cereri, a unui demers sau a unei plângeri de către un funcționar

[704] A se vedea: Legea privind statutul ofiţerului de urmărire penală: nr. 333 din 10.11.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 195-198, 918.
[705] A se vedea: Legea cu privire la Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat: nr. 134 din 13.06.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 120-121, 470.
[706] A se vedea: Legea cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public: nr. 158 din 04.07.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 230-232, 840.
[707] A se vedea: Legea cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 80 din 07.05.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 117-118, 357.
[708] A se vedea: Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[709] A se vedea: Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul): nr. 52 din 03.04.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 110-114, 278.
[710] A se vedea: Legea cu privire la Procuratură: nr. 3 din 25.02.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 69-77, 113.
[711] A se vedea: Legea cu privire la sistemul administraţiei penitenciare: nr. 300 din 21.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 48-57, 124.
[712] A se vedea: Legea cu privire la Serviciul Vamal: nr. 302 din 21.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 68-76, 143.
[713] A se vedea: Legea privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova: nr. 136 din 08.06.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 204-207, 358.
[714] Legea cu privire la actele normative: nr. 100 din 22.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 7-17, 34.

public nu presupune un conflict de interese consumat. Ca urmare, art. 326[1] CP RM nu poate fi aplicat pentru fapta [unui funcționar public] care, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, a soluţionat cereri, demersuri sau plângeri [...] în vederea obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale, dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale".[715] Un argument în plus este că, în art. 326[1] CP RM, prin „legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale"[716] se are în vedere inclusiv normele care sunt speciale în raport cu L133/2016. Dacă norma specială (în cazul de față – lit. c) alin. (1) art. 12 din L25/2008) nu-l obligă pe funcționarul public să declare conflictul de interese în situația de soluţionare a unei cereri, a unui demers sau a unei plângeri, rezultă că art. 326[1] CP RM nu poate fi raportat la această situație.

Mutatis mutandis, soluția dată este valabilă pentru alte cazuri în care normele speciale (în raport cu L133/2016), care sunt de referință pentru art. 326[1] CP RM, nu conțin mențiuni privind modalitățile de soluţionare a unei cereri, a unui demers sau a unei plângeri și/sau de adoptare a unui act administrativ.

Poate oare, în caz de conflict de interese consumat, să se aplice sancțiunea disciplinară în cumul cu răspunderea prevăzută de art. 326[1] CP RM? A. Lazăr oferă un răspuns afirmativ la această întrebare: „Cumulul răspunderii disciplinare cu o altă formă a răspunderii juridice, respectiv cu răspunderea penală, este posibil fără a se încălca prin aceasta principiul *non bis in idem*, dat fiind faptul că fiecare dintre normele juridice avute în vedere ocrotesc relații sociale diferite. De altfel, principiul interzice numai aplicarea pentru aceeași faptă ilicită a două sau mai multe sancțiuni de aceeași natură."[717] În jurisprudența constituțională a Republicii Moldova este susținută această poziție.[718]

---

[715] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[716] Ibidem.
[717] LAZĂR, Augustin. Conflictul de interese – o analiză comparativă. În: *Dreptul*, 2016, nr. 9, pp. 29-57. ISSN 1018-0435.
[718] A se vedea: Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind excepţia de neconstituționalitate a articolului 55 alin. (2) şi alin. (8) din Legea nr. 320 din 27 decembrie 2012 cu privire la activitatea Poliţiei şi statutul poliţistului și pct. 59 subpct. 2) și 5) și pct. 65 din Statutul disciplinar al polițistului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 502 din 9 iulie 2013: nr. 24 din 14.09.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 369-378, 84; Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 214g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 312 din Codul contravențional și a articolului 13 alin. (1) din Legea nr. 190 din 19 iulie 1994 cu privire la petiționare: nr. 44 din 18.05.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 165-176, 84; Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 214g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 307 din Codul penal: nr. 11 din 31.01.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 45-48, 34.

2.2.3. Semnele secundare ale laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM

După cum apreciază S. Brînza și V. Stati, din structura laturii obiective a infracţiunilor, ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, face parte, printre altele, un semn constitutiv secundar – ambianța săvârșirii infracțiunii. Autorii caracterizează în felul următor acest semn: „situația de nedeclarare și nesoluționare a conflictului de interese în conformitate cu legislația privind declararea și controlul averii și a intereselor personale”.[719] C. Chihai susține această opinie.[720]

Așa cum am promis anterior, urmează să argumentăm că formularea „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”[721], folosită în art. 326[1] CP RM, se poate referi nu doar la ambianța de săvârșire a acestor infracțiuni, ci și la inacțiunea adiacentă din cadrul infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

Înainte de a prezenta aceste argumente, trebuie de menționat că, așa cum rezultă din dispoziția de la alin. (1) art. 326[1] CP RM, nedeclararea și nesoluționarea conflictului de interese „în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”[722] reprezintă o condiție obligatorie pentru aplicarea acestui articol.[723] În acest sens, suntem solidari cu părerea lui C. Chihai: „Calificarea faptei [...] în cazul [...] lipsei ambianței (sau inacțiunii adiacente – *n.a.*) de nedeclarare a conflictului de interese și nesoluționare a acestuia, *reductio ad absurdum*, ar extinde în mod ilegal aria de aplicare a art. 326[1] CP RM.”[724]

---

[719] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

[720] A se vedea: CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326[1] CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

[721] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[722] Ibidem.

[723] Condiții asemănătoare pot fi văzute în normele penale din legislațiile altor state, care se aseamănă cu art. 326[1] CP RM: „în afara cazurilor permise de lege sau de regulamente”* (art. 441 din Codul penal al Regatului Spaniei); „care încalcă legile care reglementează libertatea participanților și egalitatea cetățenilor la licitații și oferte publice”** (art. 258 din Codul penal al Republicii Albania).

* *Codul penal al Regatului Spaniei*. [citat 16.07.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Spania-RO.html

** *Criminal Code of the Republic of Albania.* [citat 16.07.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/bb/Albania_CC_1995_am2017_en.pdf

[724] CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326[1] CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

Avem un argument ce relevă caracterul obligatoriu al condiției enunțate în art. 326[1] CP RM prin sintagma „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”.[725] Pentru a expune acest argument, revenim asupra deosebirii dintre abuzul de putere sau abuzul de serviciu și exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese.

Făcând distincția între abuzul în serviciu (art. 297 CPR din 2009) și folosirea funcției pentru favorizarea unor persoane (art. 301 CPR din 2009), A. Lazăr, V. Ioniță și Gh. Ivan afirmă că „elementele materiale sunt diferite: neîndeplinirea unui act sau îndeplinirea lui în mod defectuos, prin încălcarea legii, în cazul abuzului în serviciu, respectiv îndeplinirea unui act ori participarea la luarea unei decizii, conforme însă cu legea, în cazul conflictului de interese.”[726] Un punct de vedere apropiat exprimă A. Chirilă[727] și D.A. Șerban.[728] Acești autori au, fără doar și poate, dreptate. Or, din art. 301 CPR din 2009 nu rezultă clar ce anume conferă ilegalitate faptei incriminate în această normă. Formal vorbind, art. 301 CPR din 2009 ar putea fi aplicat pentru fapta acelui funcționar public care – îndeplinindu-și atribuțiile de serviciu – a comis un act prin care a obținut, de exemplu, salariul. Or, acest articol nu conține nicio mențiune cu privire la conflictul de interese. În art. 301 CPR din 2009 nu este descrisă o ipoteză care să fie particulară în raport cu cea descrisă în textul „nu îndeplinește un act prevăzut de o lege, o ordonanță a Guvernului, o ordonanță de urgență a Guvernului sau de un alt act normativ care, la data adoptării, avea putere de lege ori îl îndeplinește cu încălcarea unei dispoziții cuprinse într-un astfel de act normativ”[729] din art. 297 CPR din 2009 (în care este incriminată fapta de abuz în serviciu). Opus acestuia, art. 326[1] CP RM nu conține o asemenea carență. Ceea ce este valabil în contextul legislației penale române nu este valabil în contextul Codului penal al Republicii Moldova. Sintagma „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”[730] este ceea ce conferă ilegalitate faptei incriminate în acest articol. În mod cert, această sintagmă conține o descriere a unei ipoteze particulare în raport cu cea descrisă prin sintagma „cu încălcarea legii”[731] din art. 327 CP RM. O

[725] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[726] LAZĂR, Augustin, IONIȚĂ, Vasile, IVAN, Gheorghe. Conflictul de interese și abuzul în serviciu – distincție. Eroarea de drept penal. În: *Pro Lege*, 2017, nr. 2, pp. 211-216. ISSN 2965-1786.
[727] A se vedea: CHIRILĂ, Angelica. Conflictul de interese. Implicaţii juridice administrative şi penale. În: *Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative*, 2010, nr. 3, pp. 17-29. ISSN 2247-8329.
[728] A se vedea: ȘERBAN, Doris Alina. Relația abuzului în serviciu cu alte infracțiuni. În: *Penalmente Relevant*, 2021, nr. 1, pp. 97-109. ISSN 2501-1367.
[729] Codul penal al României: nr. 286 din 17.07.2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 510.
[730] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[731] Ibidem.

confirmare suplimentară a acestei supoziții o găsim în alin. (10) art. 12 din L132/2016. Conform acestei norme, „conflictul de interese consumat reprezintă fapta [...] [realizată] cu încălcarea prevederilor alin. (4) și (7).”[732]

Aceste considerente ale noastre vin să confirme că art. 326[1] CP RM este concurent față de art. 327 CP RM. Aplicarea în aceste împrejurări a art. 327 CP RM ar fi redundantă. Iu.-A. Mureșan explică: „O calificare apare ca fiind redundantă atunci când acoperă exact faptele deja incluse într-o altă calificare. Această ipoteză este incidentă în situația conflictului între o calificare generală și una specială. În acest caz pentru a putea fi soluționat conflictul se va aplica principiul specialității. Astfel, norma specială va primi prioritate în detrimentul normei generale.”[733]

Într-un alt context, menționăm că, dintre cele trei categorii de conflicte de interese, prevăzute de L133/2016, doar conflictul de interese consumat se referă la executarea deplină a laturii obiective a infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM. Sub acest aspect, se poate afirma că, dacă nu este îndeplinită condiția de nedeclarare și nesoluționare a conflictului de interese „în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”[734], nu va putea fi executată în întregime latura obiectivă a infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM. În acest context, în unele acte de constatare ale ANI am identificat formulări care confirmă supoziția noastră: „[Subiectul declarării] a încălcat regimul juridic al conflictelor de interese, manifestat prin nedeclararea și nesoluționarea conflictelor de interese, fapt care a admis consumarea acestuia”[735]; „L.R. [a încălcat regimul juridic] al conflictelor de interese, manifestat prin nedeclararea în modul stabilit a conflictelor de interese reale [...] [și] nesoluționarea conflictelor de interese reale, [...] fapt prin ce a admis consumarea conflictelor de interese [...]”[736]; „Conflictul de interese nu este problematic prin existența lui, ci prin nedeclararea sau nesoluționarea lui în termenul și modul stabilit de lege”[737]. Din toate aceste exemple rezultă în mod clar că îndeplinirea condiției „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”[738] are ca

[732] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[733] MUREȘAN, Iulia-Andra. Abuzul în serviciu – aspecte controversate. În: *Penalmente Relevant*, 2022, nr. 2, pp. 33-64. ISSN 2501-1367.
[734] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[735] *Act de constatare nr. 90/20 din 07.07.2023*. [citat 16.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC90.pdf
[736] *Act de constatare nr. 128/05 din 11.09.2023*. [citat 16.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-09/AC128.pdf
[737] *Act de constatare nr. 94 din 13.06.2025*. [citat 16.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/ac94.pdf
[738] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

efect consumarea conflictului de interese, inclusiv în contextul infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

Amintim în această ordine de idei că temei pentru aplicarea art. 326[1] CP RM constituie fapta subiectului declarării referitor la care s-a constatat că acesta s-a aflat în conflict de interese consumat. Tocmai de aceea, considerăm relevante exemplele din practica ANI.

Observăm că legiuitorul folosește conjuncția „și", nu „sau" în formularea „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat [...]"[739] din art. 326[1] CP RM. Este aceasta o greșeală sau nu? Or, în partea specială a Codului penal sunt numeroase exemple când este utilizată conjuncția „și", cu toate că logica obligă să fie folosită conjuncția „sau": „cu deosebită cruzime, precum şi din motive sadice"[740] (lit. j) alin. (2) art. 145, lit. e) alin. (2) art. 151, lit. f) alin. (2) art. 152); „precum și vinderea"[741] (alin. (1) art. 158); „şi în alte sfere ale vieţii"[742] (alin. (1) art. 176); „mesaje şi simboluri discriminatorii"[743] (lit. c) alin. (2) art. 176); „precum şi utilizarea"[744] (alin. (3) art. 176[1]); „incluzând imagini și înregistrări"[745] (alin. (3) art. 177); „coletelor şi altor trimiteri poştale"[746] (alin. (1) art. 178); „precum şi percheziţiile şi cercetările ilegale"[747] (alin. (1) art. 179); „precum și intimidarea"[748] (alin. (1) art. 180[1]); „precum și orice altă formă"[749] (alin. (1) art. 180[2]); „și a partidelor politice"[750]; „precum și utilizarea"[751] (alin. (1) art. 181[2]), etc.

În opinia noastră, conjuncția „și" este folosită corect în formularea „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat [...]"[752] din art. 326[1] CP RM. Conjuncția „sau" nu ar reflecta adecvat ipoteza reflectată în această formulare. Astfel, într-un act de constatare al ANI se arată: „La etapa votării includerii pe ordinea de zi a cererii prealabile [...] care se referă la B.M., aceasta s-a abținut de la vot, iar din conținutul procesului-verbal al ședinței a II-a extraordinare a Consiliului mun. Bălți [...] nu rezultă declararea de către subiectul declarării a unui conflict de interese. Potrivit notei de serviciu: din Registrul declarațiilor privind conflictele de interese [...] B.M. nu a declarat

[739] Ibidem.
[740] Ibidem.
[741] Ibidem.
[742] Ibidem.
[743] Ibidem.
[744] Ibidem.
[745] Ibidem.
[746] Ibidem.
[747] Ibidem.
[748] Ibidem.
[749] Ibidem.
[750] Ibidem.
[751] Ibidem.
[752] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

la ANI conflicte de interese reale apărute în exercitarea mandatului de consilier”.[753] În acest caz, subiectul declarării s-a abținut de la participarea la luarea unei decizii, însă nu a declarat conflictul de interese real. În lipsa declarării conflictului de interese real, nu se poate vorbi nici despre soluționarea conflictului de interese real. Or, simpla abținere de la îndeplinirea unei acțiuni de serviciu nu înseamnă soluționarea conflictului de interese real. În acest sens, alin. (4) art. 14 din L133/2016 prevede: „Subiectul declarării poate soluționa conflictul de interese real în care se află prin abținerea de la rezolvarea cererii/demersului, de la emiterea/adoptarea actului administrativ, de la încheierea actului juridic, de la participarea la luarea unei decizii sau luarea deciziei/votare, *informând toate părţile vizate de decizia respectivă în privința măsurilor luate pentru a proteja corectitudinea procesului de luare a deciziilor* (evid. ns.). [...].”[754] În continuare, în același alineat se menționează: „În cazul soluționării conflictului de interese real prin abținere, prevederile art. 12 alin. (4)-(9) nu se aplică, *subiectul declarării fiind obligat să informeze cu privire la soluționarea prin abținere șeful ierarhic, organul ierarhic superior, Autoritatea Națională de Integritate sau Consiliul de Integritate, după caz* (evid. ns.)”[755].[756]

În lumina celor prezentate, exprimările din următorul act de constatare emis de ANI nu se dovedesc pertinente: „G.D. [...] nu a informat ANI despre conflictul de interese real și nu l-a soluționat prin abținere, prin ce a admis consumarea conflictului de interese”.[757] O părere similară apare în legătură cu următoarea formulare dintr-o speță din practica judiciară națională: „Nedeclarând în scris și nesoluționând prin abținere conflictul de interese real în care se afla, [făptuitorul] a admis în exercitarea atribuțiilor de serviciu în sectorul public, consumarea unui conflict de interese”.[758] Or, legiuitorul este foarte clar, atunci când, în alin. (3) art. 14 din L133/2016, prevede: „Până la soluționarea conflictului de interese real, subiectului declarării îi este interzisă întreprinderea oricărei acțiuni pe cauza dată, cu excepția abţinerii.”[759]

---

[753] *Act de constatare nr. 71 din 17.05.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-05/ac71.pdf

[754] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

[755] Ibidem.

[756] Pentru a fi clar că informarea din alin. (4) art. 12 al L133/2016 se referă la declararea conflictului de interese real, reproducem dispoziția din alineatul (5) al acestui articol: „Informarea despre apariția unui conflict de interese real [...] va lua forma unei declarații scrise [...].”*

* Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

[757] *Act de constatare nr. 39 din 11.06.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp39.pdf

[758] *Sentința Judecătoriei Anenii Noi, sediul central, din 05.07.2024*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/D08DEE83-864B-4C36-A561-62BCE97B7E00

[759] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

În absența scopului specificat în art. 326[1] CP RM, răspunderea se aplică în baza art. 313[2] CC RM pentru: „nedeclararea conflictului de interese de către persoana care activează în cadrul unei organizații publice în sensul Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale [...]”[760] (alin. (1)); „nesoluționarea conflictului de interese în conformitate cu prevederile Legii privind declararea averii și intereselor personale”[761] (alin. (2). Nu doar scopul făptuitorului constituie diferența dintre infracțiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, și faptele prevăzute la art. 313[2] CC RM. Amintim că, în art. 326[1] CP RM, se are în vedere conflictul de interese consumat. În art. 313[2] CC RM se prevede răspunderea pentru nedeclararea unui conflict de interese real și, respectiv, pentru nesoluționarea unui conflict de interese real. Cu toate acestea, în cazul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, ca și în cazul faptelor prevăzute la art. 313[2] CC RM, nu se declară și nu se soluționează anume un conflict de interese real.

După cum am afirmat mai sus, în lipsa declarării conflictului de interese real, nu se poate vorbi nici despre soluționarea conflictului de interese real. Considerăm că această teză își păstrează valabilitatea și în cazul faptelor prevăzute la art. 313[2] CC RM. De aceea, nu este clar de ce a fost aplicat doar alin. (1) art. 313[2] CC RM, nu și alineatul (2) al acestui articol, într-o speță în care „L.Z, fiind subiect al declarării averii și intereselor personale, *nu a declarat și nu a soluționat* (evid. ns.) conflictul de interese real în raport cu fratele său X, pe care prin ordinele emise și semnate de el, la angajat în mai multe funcții.”[762]

Asigurând continuitatea ideilor, trebuie să analizăm o altă problemă condiționată de anumite convergențe dintre faptele, prevăzute la art. 313[2] CC RM, și infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. Astfel, conform lit. a) alin. (1) art. 39 al L132/2016, „în cazul în care se constată nedeclararea sau nesoluționarea unui conflict de interese [...], inspectorul de integritate [...] încheie

---

[760] Codul contravențional al Republicii Moldova: nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 3-6, 15.

Pentru comparație, de exemplu, în Uniunea Comorelor, nedeclararea conflictului de interese atrage răspundere conform art. 527 din Codul penal.* O situație asemănătoare se atestă în Republica Madagascar, al cărei Cod penal, în art. 182 prevede răspunderea pentru nedeclararea conflictului de interese.** Pe de altă parte, în alin. 1 art. 172[7] din Codul de contravenții administrative al Ucrainei prevede răspunderea pentru „nedeclararea de către persoană, în cazurile și în ordinea stabilite de lege, a existenței unui conflict real de interese.”***

* *Comores. Code pénal 2020*. [citat 16.07.2025] Disponibil: https://www.droit-afrique.com/uploads/Comores-Code-2020-penal.pdf

** *Madagascar Code Pénal*. [citat 06.08.2025] Disponibil: www.justice.mg/wp-content/uploads/textes/1TEXTES%20NATIONAUX/DROIT%20PRIVE/les%20codes/CODE%20PENAL.pdf

*** Кодекс України про адміністративні правопорушення. În: *Відомості Верховної Ради Української РСР*, 1984, додаток до № 51, 1122.

[761] Codul contravențional al Republicii Moldova: nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 3-6, 15.

[762] *Act de constatare nr. 94 din 13.06,2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/ac94.pdf

un proces-verbal cu privire la contravenție și aplică sancțiunea contravențională [...]".[763] Totodată, avem deja certitudinea că nedeclararea și nesoluționarea conflictului de interese real reprezintă o condiție indispensabilă pentru aplicarea art. 326[1] CP RM. Ca urmare, apare întrebarea: dacă, în afară de nedeclararea și nesoluționarea conflictului de interese real, fapta săvârșită îndeplinește celelalte condiții stabilite în dispoziția art. 326[1] CP RM, se aplică atât art. 313[2] CC RM, cât și art. 326[1] CP RM?

Răspunsul la această întrebare nu rezultă clar din alin. (4) art. 23 din L133/2016: „Fapta subiectului declarării, în privința căruia s-a constatat că acesta a soluționat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese, constituie temei pentru tragere la *răspundere contravențională, penală* (evid. ns.) [...]."[764] După părerea noastră, răspunsul la întrebarea de mai sus poate fi doar negativ.

Această rezultă dintr-o speță din jurisprudența constituțională: „Curtea observă că, pe lângă definiția circulară oferită termenului de „încălcare grosolană a ordinii publice", semnificația atribuită acestui concept de către instanța supremă este, de fapt, similară cu dispoziția art. 354 din Codul contravențional, referitor la huliganismul nu prea grav. [...] Diferența dintre infracțiunea și contravenția de huliganism constă, de fapt, în prezența sau în lipsa acțiunilor adiacente [...]. Prezența vreuneia dintre acțiunile adiacente [...] exclude aplicabilitatea art. 354 din Codul contravențional, fapta constituind infracțiunea de huliganism."[765] Concluzii comparabile se fac în Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 4 din 19.06.2006 cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism[766], precum și în una dintre deciziile Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova.[767]

De asemenea, într-o opinie separată (disidentă), expusă vizavi de o hotărâre a Curții Constituționale a Republicii Moldova, se arată: „În materia principiului *non bis in idem* este interzisă urmărirea ori judecarea unei persoane pentru o altă infracțiune dacă aceasta are la origine

[763] Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate: nr. 132 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 511.
[764] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[765] Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 287 alin. (1) din Codul penal: nr. 25 din 12.08.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 212-218, 164.
[766] A se vedea: *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism: nr. 4 din 19.06.2006*. [citat 16.07.2025] Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=249
[767] A se vedea: *Decizia Colegiului Penal al CSJ din 17.12.2020. Dosarul nr. 4-1ril-1/2020*. [citat 16.07.2025] Disponibil: jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=2166

în esenţă aceleaşi fapte, reieșind din analiza circumstanţelor concrete, care implică aceeași persoană, toate legate indiscutabil între ele în timp și în spațiu (Serghei Zolotuhin vs. Rusia, 10 februarie 2009). Distincţia între contravenţii şi infracţiuni, existentă în legislaţia internă, nu poate avea ca efect scoaterea unei categorii de fapte din sfera de aplicare a art. 6 din Convenţie[768] (cauza Öztürk vs. Germania, 21 februarie 1984).”[769] Despre caracterul „penal” al unei contravenții se menționează, de asemenea, în una dintre deciziile Curții Constituționale a Republicii Moldova: „Curtea reține că [...] în cauza Sergey Zolotukhin v. Rusia [...] Curtea Europeană a reținut că art. 4 din Protocolul nr. 7 interzice ca o a doua infracțiune să fie pedepsită în baza unor fapte identice în mod substanțial cu cele care au servit ca bază pentru prima infracțiune, indiferent de încadrarea sa juridică. Astfel, Curtea Europeană a menționat că abordarea care se bazează pe încadrarea juridică dată infracțiunilor în procedurile care se află în derulare concomitentă este prea restrictivă pentru drepturile persoanei.”[770]

În alt context, într-un act de constatare al ANI se arată că subiectul declarării „nu a soluționat și a admis consumarea conflictului de interese la emiterea/semnarea Dispoziției nr. 53-p din 12.11.2018”.[771] Să comparăm această formulare cu alta dintr-un alt act de constatare al aceleiași autorități publice: „nesoluționarea conflictelor de interese reale [...] prin emiterea/semnarea actelor administrative și încheierea directă a actelor juridice, care vizează persoanele apropiate”.[772]

Formularea din primul caz, prezentat ca exemplu, este acceptabilă. Despre admiterea de către subiectul declarării a conflictului de interese real se vorbește, de exemplu, în dispozițiile de la alin. (5) art. 37 al L132/2016 și de la lit. b) alin. (2) art. 13 din L133/2016. Formularea în cauză denotă că subiectul declarării realizează acțiunea de serviciu, care reprezintă expresia conflictului de interese real, fără a executa obligația de soluționare a acestuia.

Cât privește formularea din cel de-al doilea caz, o considerăm nereușită. Aceasta o demonstrează următoarele prevederi din L133/2016: „În cazul apariției unui conflict de interese real, subiectul declarării este obligat [...] să nu rezolve cererea/demersul, să nu emită actul

---

[768] Se are în vedere Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale.*
* *European Convention on Human Rights*. [citat 16.07.2025] Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ENG

[769] Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind excepţia de neconstituţionalitate a unor prevederi ale articolului 320 din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002, în redacţia Legii nr. 173 din 9 iulie 2010 pentru modificarea unor acte legislative: nr. 13 din 11.06.2013. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 146-151, 20.

[770] Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 75g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi de la articolul 275 pct. 8) din Codul de procedură penală: nr. 62 din 19.06.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 410-415, 141.

[771] *Act de constatare nr. 24 din 11.06.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp24.pdf

[772] *Act de constatare nr. 37 din 11.06.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp37.pdf

administrativ, să nu încheie, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, actul juridic, să nu ia sau să nu participe la luarea deciziei în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică până la soluționarea conflictului de interese”[773] (lit. b) alin. (4) art. 12); „Soluţionarea unui conflict de interese real se face prin examinarea situaţiei de conflict și prin determinarea şi aplicarea opțiunii pentru soluționarea conflictului”[774] (alin. (1) art. 14); „Până la soluționarea conflictului de interese real, subiectului declarării îi este interzisă întreprinderea oricărei acțiuni pe cauza dată, cu excepția abţinerii”[775] (alin. (3) art. 14).

În continuare, ne propunem să deschidem parantezele și să elucidăm alte aspecte legate de nedeclararea și nesoluționarea unui conflict de interese real.

În ceea ce privește nedeclararea acestuia, în alin. 3 art. 13 al Recomandării CM CE, se declară: „Ţinând cont ca funcţionarul este singurul care poate să ştie dacă el sau ea se află în această situaţie, există obligaţia personală [...] să informeze superiorul său ierarhic despre orice conflict de interese din momentul în care a luat cunoştinţă de acesta.”[776]

Într-un act de constatare al ANI se sugerează că declararea unui conflict de interese real trebuie să se facă nu oricând, dar cu respectarea unui anumit termen: „L.S. [...] a încălcat regimul juridic al conflictelor de interese prin *nedeclararea în termenul legal* (evid. ns.) a conflictelor de interese, prin emiterea/semnarea actelor juridice/administrative, care vizează persoane apropiate (tată, soțul, sora)”.[777]

Într-adevăr, în dispoziția de la lit. a) alin. (4) art. 12 din L133/2016 se stabilește că „în cazul apariției unui conflict de interese real, subiectul declarării este obligat [...] să informeze şeful ierarhic sau organul ierarhic superior *imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării* (evid. ns.), despre conflictul de interese în care se află”.[778] Formulări, în care termenul de declarare este descris în același mod, găsim, de asemenea, în alin. (7) și (9) art. 12 din L133/2016.

Însă, formulările respective nu sunt de ajuns pentru a caracteriza plenar termenul de declarare a unui conflict de interese real. Din alin. (5) art. 12 din L133/2016 aflăm că „informarea despre apariția unui conflict de interese real se va face până la soluționarea cererii/demersului, emiterea

[773] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[774] Ibidem.
[775] Ibidem.
[776] *Recommendation No. R (2000)10 of the Committee of Ministers to Member states on codes of conduct for public officials*. [citat 17.07.2025] Disponibil: https://rm.coe.int/16806cc1ec
[777] *Act de constatare nr. 132 din 17.06.2025*. [citat 16.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp132.pdf
[778] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

actului administrativ, încheierea, directă sau prin intermediul unei persoane terțe, a actului juridic, participarea la luarea deciziei sau luarea deciziei [...].”[779]

În L16/2008 (care a fost abrogată), era, de asemenea, folosită formularea „imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării”.[780] Însă, în această lege nu se menționa că declararea unui conflict de interese real trebuia să se facă până la realizarea acțiunii care reprezintă expresia conflictului de interese real.

Nu doar termenul de declarare contează în planul respectării procedurii de declarare a unui conflict de interese real. În această ordine de idei, trebuie analizată opinia lui V. Mirișan: „Pentru existenţa infracţiunii, este lipsit de relevanţă faptul că funcţionarul public a depus sau nu declaraţia de avere sau de interese, conform legii.”[781] Această afirmație este valabilă în contextul infracțiunii prevăzute la art. 301 din Codul penal al României. În acest articol, nedeclararea conflictului de interese real nu este indicată drept condiție indispensabilă. Se pune întrebarea dacă, în art. 326[1] CP RM ne aflăm într-o situaţie similară sau, dimpotrivă, diferită. Or, în acest articol se utilizează sintagma „dacă conflictul de interese nu a fost declarat [...] în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”.[782] Totuși, în art. 326[1] CP RM nu se concretizează care anume declaraţie se are în vedere.

Astfel, alin. (1) art. 13 al Legii nr. din 25.05.2017 a integrităţii prevede: „În vederea [...] evitării conflictelor de interese în activitatea lor, [...] agenţii publici sunt obligaţi să depună declaraţia de avere şi interese personale în conformitate cu prevederile L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale.”[783] În plus, în una dintre hotărârile Curții Constituționale a Republicii Moldova se arată: „Curtea reține că declarația [de avere și interese personale] servește ca bază la efectuarea controlului [...] respectării regimului juridic al conflictelor de interese [...].”[784]

Într-adevăr, art. 5 din L133/2016 este dedicat declaraţiei de avere şi interese personale. Așadar, acest act presupune declararea, printre altele, a intereselor personale. Alin. (2) art. 5 din L133/2016 prevede: „Subiecții declarării sunt obligați, în condițiile prezentei legi, să își declare [...] interesele personale în conformitate cu modelul declarației aprobat de Autoritatea Națională

---

[779] Ibidem.
[780] Legea cu privire la conflictul de interese: nr. 16 din 15.02.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 94-96, 351.
[781] MIRIȘAN, Valentin. Conflictul de interese. Infracţiune de rezultat sau infracţiune de pericol? Aspecte de neconstituţionalitate. În: *Universul Juridic*, 2016, nr. 1, pp. 7-18. ISSN 2393-3445.
[782] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[783] Legea integrităţii: nr. din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
[784] Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind controlul de constituționalitate al articolului 25 alin. (1) literele g^1), g^2) și g^4) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului: nr. 18 din 27.09.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 315-317, 163.

de Integritate".[785] Cunoaștem că anume interesul personal al subiectului declarării conduce la apariția unui conflict de interese. Din acest punct de vedere, la prima vedere, declaraţia de avere şi interese personale (în accepțiunea art. 5 din L133/2016) se are în vedere în art. 326[1] CP RM.

Însă, această presupunere nu corespunde cu dispoziția art. 326[1] CP RM. Obiectul declarării în accepția acestui articol este conflictul de interese real, exprimat în aceea că subiectul declarării „în exercitarea atribuţiilor de serviciu, a soluţionat cereri, demersuri sau plângeri, a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii în vederea obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale".[786] La fel, la lit. a) alin. (4) art. 12 din L133/2016 se stabilește că apariția unui conflict de interese real constituie acel temei care determină subiectul „să informeze şeful ierarhic sau organul ierarhic superior [...] despre conflictul de interese în care se află".[787]

Conform alin. (7) art. 5 din L133/2016, „cerința privind declararea averii şi a intereselor personale se include în toate procedurile sau contractele ce reglementează angajarea, alegerea ori numirea într-o funcţie publică."[788]

Din aceste considerente, se prezintă ca neîntemeiată următoarea afirmație dintr-o hotărâre a Curții Constituționale a Republicii Moldova: „Curtea observă că nedepunerea declarației de avere și interese personale face imposibil controlul în vederea depistării comportamentelor ilicite. Astfel, unii funcționari în privința cărora persistă dubii de integritate ar putea fi dispuși să achite o amendă, chiar una substanțială, pentru a fi scutiți de obligația depunerii declarației și a obține imunizarea, prin aceasta, de orice răspundere care ar putea să rezulte ca urmare a verificării informațiilor raportate (*e.g.*, art. 326[1], 330[2] și 352[1] alin. (2) din Codul penal)."[789] Includerea art. 326[1] CP RM în această listă de norme este lipsită de fundament, întrucât, așa cum s-a putut vedea mai sus, în art. 326[1] CP RM nu se are în vedere nedeclararea unui conflict de interese potențial sau, cu atât mai puțin, a unui conflict de interese care probabil ar putea să aibă loc într-un viitor nedeterminat. În art. 326[1] CP RM se are în vedere numai nedeclararea unui conflict de interese real.

---

[785] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[786] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[787] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[788] Ibidem.
[789] Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind controlul de constituționalitate al articolului 25 alin. (1) literele g^1), g^2) și g^4) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului: nr. 18 din 27.09.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 315-317, 163.

Altă întrebare: este necesar ca declarația (în accepțiunea art. 12 din L133/2016 și al art. 326^1 CP RM) să îmbrace o anumită formă?

În aparență, termenul „informare", care se referă la anunțarea de către subiectul declarării a faptului că acesta se află în conflict de interese real, termen care se utilizează în alin. (4), (5), (5^1), (7), (9) art. 12 din L133/2016, nu ar reclama respectarea unei anumite forme. Totuși, această aparență înșală. Important este să privim termenul de informare în contextul general al L133/2016, ca pe un element al unui sistem care include și alte elemente, nu mai puțin importante.

Astfel, conform alin. (5) art. 12 din L133/2016, „informarea despre apariția unui conflict de interese real [...] va lua forma unei declarații scrise [...]."[790] Potrivit alineatelor (6) și (8) din același articol, asemenea declarații „se înregistrează în Registrul declarațiilor privind conflictele de interese, conform modelului aprobat de Autoritatea Națională de Integritate."[791]

Această regulă rămâne valabilă pentru toate situațiile în care apare un conflict de interese real. De exemplu, alin. (2) art. 35 al Legii nr. 797 din 02.04.1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului prevede: „Până la aprobarea componenţei nominale a comisiei de anchetă, persoanele propuse în calitate de membri ai acesteia vor face în şedinţa plenară a Parlamentului o declaraţie cu privire la lipsa conflictului dintre exercitarea atribuţiilor în cadrul comisiei şi interesele lor personale şi vor depune declaraţia de interese personale."[792] În acest caz, chiar dacă membrii comisiei de anchetă fac în şedinţa plenară a Parlamentului o declaraţie verbală „cu privire la lipsa conflictului dintre exercitarea atribuţiilor în cadrul comisiei şi interesele lor personale"[793], aceasta nu-i scutește de obligația de a depune o declarație scrisă cu privire la conflictul de interese real în care aceștia se află. Această concluzie rezultă din interpretarea sistemică a alin. (4), (5), (7) și (8) art. 12 din L133/2016.

Următoarea întrebare: cui îi este adresată declarația privind conflictul de interese real?

L133/2016 diferențiază câteva ipoteze: 1) șefului ierarhic sau organului ierarhic superior. Această ipoteză este prevăzută de lit. a) alin. (4) art. 12 din L133/2016 și se referă la toți subiecții declarării cu excepția celor care sunt membri ai unui organ colegial și/sau care dețin funcțiile prevăzute la alineatele (7) și (9) din același articol; 2) organului colegial. Ipoteza dată este prevăzută la alin. (5^1) art. 12 din L133/2016 și se referă la acei subiecți ai declarării care sunt membri ai unui organ colegial, cu excepția celor care dețin funcțiile prevăzute la alineatele (7) și

[790] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[791] Ibidem.
[792] Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului: nr. 797 din 02.04.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 81-82, 765.
[793] Ibidem.

(9) din același articol; 3) ANI. Această ipoteză este prevăzută la alin. (7) art. 12 din L133/2016 și se referă la toți subiecții declarării care dețin funcțiile prevăzute în acest alineat; 4) Consiliului de Integritate. Ipoteza dată este prevăzută la alin. (9) art. 12 din L133/2016 și se referă la acei subiecți ai declarării care dețin funcțiile prevăzute în acest alineat.

Subliniem că aceste patru categorii îi includ acei factori de decizie pe care subiectul declarării îi informează cu privire la apariția unui conflict de interese real. Însăși „declarația privind conflictul de interese real se înregistrează în Registrul declarațiilor privind conflicte de interese, ţinut conform modelului aprobat de Autoritatea Națională de Integritate *de către persoana desemnată de conducătorul organizației publice* (evid. ns.)”[794] (alin. (6) art. 12 din L133/2016).

În mod firesc, cei patru factori de decizie sus-menționați ar trebui să aibă obligația de a soluționa conflictul de interese real, despre care au fost informați. Totuși, art. 14 din L133/2016 infirmă parțial această supoziție. Astfel, potrivit alineatului (2) din acest articol, „conflictul de interese real se soluționează de către subiectul declarării, conducătorul organizaţiei publice, Autoritatea Națională de Integritate sau Consiliul de Integritate, după caz.”[795] Reiese astfel că acei factori de decizie, care nu sunt specificați în alin. (2) art. 14 din L133/2016, dar care sunt informați (în accepțiunea art. 12 al aceleiași legi) despre apariția unui conflict de interese real, transmit informația corespunzătoare către factorii de decizie care sunt specificați în alin. (2) art. 14 din L133/2016.

Acum să analizăm rolul fiecăruia dintre acești factori de decizie:

1) subiectul declarării

Alin. (4) art. 12 din L133/2016 prevede că „subiectul declarării poate soluționa conflictul de interese real în care se află prin abținerea de la”[796] realizarea acțiunii care reprezintă expresia conflictului de interese real. Însă, în alineatul (3) din același articol, legiuitorul se contrazice, deoarece prevede că „până la soluționarea conflictului de interese real, subiectului declarării îi este interzisă întreprinderea oricărei acțiuni pe cauza dată, cu excepția abţinerii.”[797]

După cum prevede alin. (4) art. 12 din L133/2016, pentru ca acest conflict de interese să fie soluționat, este necesar ca subiectul declarării să informeze cu privire la abținerea sa: 1) „toate părţile vizate de decizia respectivă în privința măsurilor luate pentru a proteja corectitudinea procesului de luare a deciziilor”[798]; 2) „șeful ierarhic, organul ierarhic superior, Autoritatea

[794] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[795] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[796] Ibidem.
[797] Ibidem.
[798] Ibidem.

Națională de Integritate sau Consiliul de Integritate, după caz”.[799] Dacă subiectul declarării se rezumă la abținere, fără a-și executa această obligație de informare, vorbim despre nesoluționarea conflictului de interese real în accepțiunea art. 326[1] CP RM;

2) conducătorul organizaţiei publice

În privința acestui factor de decizie sunt relevante trei prevederi din art. 14 din L133/2016: „Conducătorul organizaţiei publice [...] în termen de 3 zile de la data la care a fost informat despre conflictul de interese real al subiectului declarării, are obligația să soluționeze conflictul de interese [...]”[800] (alin. (5)). În acest caz, conflictul real de interese se soluționează prin aplicarea uneia dintre opțiunile prevăzute la lit. a)-d) alin. (5) art. 12 din L133/2016; „La aplicarea opțiunii de soluționare specificate la alin. (5) lit. d), conducătorul organizației publice informează, în termen de 3 zile lucrătoare de la aplicarea respectivei opțiuni, Autoritatea Națională de Integritate cu privire la conflictul de interese real soluționat”[801] (alin. (5[1])); „În cazul în care conducătorul organizației publice nu poate soluționa un conflict de interese real, acesta se adresează Autorității Naționale de Integritate”[802] (alin. (7));

3) Autoritatea Națională de Integritate

În privința acestui factor de decizie sunt relevante următoarele prevederi din art. 14 din L133/2016: „[...] Autoritatea Națională de Integritate [...] în termen de 3 zile de la data la care a fost informat despre conflictul de interese real al subiectului declarării, are obligația să soluționeze conflictul de interese [...]”[803] (alin. (5)). În acest caz, conflictul real de interese se soluționează prin aplicarea uneia dintre opțiunile prevăzute la lit. a)-d) alin. (5) art. 12 din L133/2016; „În cazul în care conducătorul organizației publice nu poate soluționa un conflict de interese real [și, drept urmare,] se adresează Autorității Naționale de Integritate [...] conflictul de interese real [...] se soluționează de către Autoritatea Națională de Integritate în termen de 3 zile lucrătoare de la primirea informației privind existența unui conflict de interese real [...]”[804] (alin. (7) și (8)). În acest caz, conflictul real de interese se soluționează prin aplicarea uneia dintre opțiunile prevăzute la lit. a), b) alin. (8) art. 12 din L133/2016.

În context, prezintă interes dispoziția de la alin. (8[1]) art. 12 din L133/2016: „În cazul în care subiecții menționați la art. 12 alin. (7) au informat, în condițiile legii, Autoritatea Națională de Integritate cu privire la existența conflictului de interese, iar Autoritatea nu a soluționat conflictul

[799] Ibidem.
[800] Ibidem.
[801] Ibidem.
[802] Ibidem.
[803] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[804] Ibidem.

de interese în termenul prevăzut de lege, subiecții menționați la art. 12 alin. (7) nu vor putea fi sancționați pentru încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese."[805] Atenție: legiuitorul vorbește în acest caz despre lipsa temeiului de a-l sancționa pe conducătorul organizației publice. Acesta este singurul subiect menționat în alin. (7) art. 12 din L133/2016. Considerăm că această interdicție de a-l sancționa pe conducătorul organizației publice nu se răsfrânge asupra subiectului declarării;

4) Consiliul de Integritate

În privința acestui factor de decizie este relevantă prevederea de la alin. (5) art. 14 din L133/2016: „[...] Consiliul de Integritate, în termen de 3 zile de la data la care a fost informat despre conflictul de interese real al subiectului declarării, are obligația să soluționeze conflictul de interese [...]"[806] (alin. (5)). În acest caz, conflictul real de interese se soluționează prin aplicarea uneia dintre opțiunile prevăzute la lit. a)-d) alin. (5) art. 12 din L133/2016.

După ce au fost analizate aspectele legate de interpretarea formulării „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale"[807], folosite în art. 326[1] CP RM, este timpul să argumentăm că această formulare se poate referi nu doar la ambianța de săvârșire a infracțiunilor prevăzute de acest articol, ci și la inacțiunea adiacentă din cadrul infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM.

Anterior, am menționat: în art. 326[1] CP RM se prevede răspunderea pentru infracțiuni în cazul cărora fapta prejudiciabilă include două componente: acțiunea principală și inacțiunea adiacentă; această faptă nu poate include o inacțiune principală, însă include întotdeauna o inacțiune adiacentă.

În jurisprudența constituțională se confirmă calitatea de modalități normative ale unei inacțiuni pentru nedeclararea conflictului de interese real și nesoluționarea acestuia: „Curtea constată că răspunderea contravențională devine incidentă pentru „nedeclararea" și „nesoluționarea" conflictului de interese real existent, adică pentru *inacțiunea subiectului* (evid. ns.)"[808]; „Subiectul declarării este obligat să declare și să soluționeze un conflict de interese real pentru a evita survenirea conflictului de interese consumat (*în cazul acestor inacțiuni survenind*

[805] Ibidem.
[806] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[807] Ibidem.
[808] Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 218g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 23 alin. (4) și (6) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale nr. 16 din 10.02.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 102, 56.

răspunderea (evid. ns.) contravențională sau *penală* (evid. ns.), după caz) [...]."[809] Aceste idei sunt aplicabile în contextul infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM. Totodată, trebuie să accentuăm că ideile în cauză reflectă doar în parte calitatea pe care nedeclararea și nesoluționarea unui conflict de interese real o are în contextul laturii obiective a infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM.

Intrând pe un alt făgaș al conversației, menționăm că circumstanța agravantă „săvârșită în legătură cu negocierea, gestionarea sau executarea mijloacelor financiare din fonduri publice sau din fonduri externe"[810] (lit. b) alin. (2) art. 326[1] CP RM) se referă la ambianța în care se comite infracțiunea care este prevăzută la alin. (1) art. 326[1] CP RM.

Într-o sentință din practica judiciară a Republicii Moldova se arată: „Condiţiile obligatorii expuse la lit. b) alin. (2) art. 326[1] Cod penal nu se regăsesc în speţă, or inculpatul nu a gestionat sau executat mijloacele financiare din fonduri publice".[811]

După cum apreciază S. Brînza și V. Stati, „negocierea mijloacelor financiare constă în tratarea de către făptuitor cu o altă persoană a actului juridic referitor la astfel de mijloace".[812] Acești autori specifică în continuare: „Gestionarea mijloacelor financiare se exprimă în primirea, păstrarea și eliberarea unor asemenea mijloace".[813] Apoi S. Brînza și V. Stati afirmă: „Executarea mijloacelor financiare constă în încasarea acestora şi efectuarea cheltuielilor potrivit actului juridic referitor la mijloacele financiare în cauză".[814] Aceiași autori fac următoarea precizare: „Negocierea, gestionarea sau executarea mijloacelor financiare [...] reprezintă obiectul cererii, al demersului, al plângerii, al actului administrativ, al actului juridic sau al deciziei, care, la rândul său, constituie produsul infracțiunii".[815]

C. Chihai este de părerea că „noțiunea „fonduri publice" utilizată de legiuitor înglobează toate veniturile, cheltuielile şi sursele de finanţare destinate pentru realizarea funcţiilor autorităţilor

---

[809] Ibidem; Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 196g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 19 lit. f), 39 alineatele (2), (3) și (4) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și a articolelor 23 alineatele (3), (4), (6), (7) și (9) și 24 alin. (12) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 54 din 04.05.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 176-178, 85.

[810] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[811] *Sentința Judecătoriei Anenii Noi, sediul central, din 05.07.2024*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/D08DEE83-864B-4C36-A561-62BCE97B7E00

[812] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

[813] Ibidem.

[814] Ibidem.

[815] Ibidem.

publice centrale şi locale".[816] În opinia lui S. Brînza și V. Stati, „prin „fonduri publice" se au în vedere fondurile care constituie obiectul de reglementare a Legii nr. 181 din 25.07.2014 a finanţelor publice şi responsabilităţii bugetar-fiscale[817], precum și a Legii nr. 397 din 16.10.2003 privind finanţele publice locale"[818].[819]

Totodată, trebuie de specificat că interpretări ale noțiunii de fonduri publice pot fi găsite nu numai în legile menționate de S. Brînza și V. Stati. Conform art. 2 al Legii nr. 260 din 07.12.2017 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova, „resurse financiare publice [se consideră] mijloacele bugetelor și fondurilor componente ale bugetului public național, precum și mijloacele financiare ale autorităților/ instituțiilor publice la autogestiune, ale întreprinderilor de stat/municipale și ale societăților comerciale cu capital integral sau majoritar public".[820] De asemenea, noțiunea „resurse publice"[821] este utilizată în alin. (1) art. 22 al L82/2017 a integrităţii. Din această normă rezultă că fonduri publice sunt fondurile entităților publice în accepția art. 3 din L82/2017.

Nu este clar care dintre aceste variante de interpretare se are în vedere la lit. b) alin. (2) art. 326^1 CP RM.

În alt context, în accepțiunea lit. b) alin. (2) art. 326^1 CP RM, obiectul negocierii, gestionării sau executării îl pot reprezenta nu numai mijloacele financiare din fonduri publice, dar și mijloacele financiare din fonduri externe.

Interpretarea noțiunii de fonduri externe nu prezintă dificultăți, deoarece definiția respectivă este formulată în art. 126^1 CP RM.

Pe un alt plan, în opinia lui S. Brînza și V. Stati, din structura laturii obiective a infracţiunilor, care sunt consemnate la art. 326^1 CP RM, face parte, printre altele, un semn constitutiv secundar – timpul săvârșirii infracțiunii: „în exercitarea atribuţiilor de serviciu".[822] C. Chihai susține această

---

[816] CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326^1 CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

[817] Legea finanţelor publice şi responsabilităţii bugetar-fiscale: nr. 181 din 25.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 223-230, 519.

[818] Legea privind finanţele publice locale: nr. 397 din 16.10.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 384-395, 612.

[819] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

[820] Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova: nr. 260 din 07.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 1-6, 18.

[821] Legea integrităţii: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.

[822] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

opinie.[823] În unele legi penale străine, în normele care se aseamănă cu art. 326[1] CP RM, se folosesc formulări care se apropie ca sens: „în cursul unei tranzacții juridice”[824] (art. 314 al Confederației Elvețiene); „în legătură cu îndeplinirea atribuţiilor sale de serviciu”[825] (art. 255 CPG); „la momentul la care acesta a fost total sau parţial responsabil cu administrarea sau supravegherea contractării de lucrări sau furnizării de bunuri”[826] (secţ. 376 CP RȚJ); „la momentul efectuării actului”[827] (art. 257 CP RA); „care îşi foloseşte poziţia sau autoritatea”[828] (art. 292 CP RC); „folosindu-se de puterea sau responsabilitatea sa”[829] (art. 411 CP RFDE); „în cadrul atribuțiilor efectiv exercitate”[830] (art. 504 din Codul penal al Republicii Gaboneze (în continuare – CP RGa)) etc.

Într-un act de constatare al ANI, „aflarea [subiectului declarării] în exercițiul funcției”[831] se numără printre elementele constitutive obligatorii care sunt necesare în vederea identificării unui conflict de interese real. Ca urmare, nici pe departe întâmplător, într-o speță din practica judiciară națională, în care a fost aplicat art. 326[1] CP RM, se folosește formularea „exercitând funcția de președinte al raionului Anenii Noi”.[832] În aceeași ordine de idei, într-un act de constatare al ANI, se utilizează formularea „exercitând funcția de primar al satului [B.], raionul [D.]”.[833]

Asigurând continuitatea ideilor, trebuie să menționăm că, în unele acte de constatare ale ANI se folosește sintagma „fiind în exercițiul funcției”.[834] În unul dintre altele de constatare ale ANI se

---

[823] A se vedea: CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326[1] CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

[824] *Swiss Criminal Code*. [citat 20.07.2025] Disponibil: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en

[825] *Codul penal al Greciei*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Grecia-RO.html

[826] *Codul penal al Regatului Ţărilor de Jos (Olanda)*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Olanda-RO.html

[827] *Criminal Code of the Republic of Albania*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/bb/Albania_CC_1995_am2017_en.pdf

[828] *Codul penal al Republicii Croaţia*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Croatia-RO.html

[829] *The Criminal Code of the Federal Democratic Republic of Ethiopia*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://www.refworld.org/search?keywords=Ethiopia%3A+Criminal+Code&sort=score&order=desc

[830] *Gabon Code pénal*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://www.droit-afrique.com/uploads/Gabon-Code-2019-penal.pdf

[831] *Act de constatare nr. 93/19 din 11.07.2023*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC93.pdf

Amintim în această ordine de idei că temei pentru aplicarea art. 326[1] CP RM reprezintă fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta s-a aflat în conflict de interese consumat. Tocmai de aceea, considerăm relevante exemplele din practica ANI.

[832] *Sentința Judecătoriei Anenii Noi, sediul central, din 05.07.2024*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/D08DEE83-864B-4C36-A561-62BCE97B7E00

[833] *Act de constatare nr. 93/19 din 11.07.2023*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC93.pdf

[834] *Act de constatare nr. 93/19 din 11.07.2023*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC93.pdf; *Act de constatare nr. 14 din 11.06.2025*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp14.pdf; *Act de constatare nr. 16 din 11.06.2025*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp16.pdf

utilizează sintagma „exercitând mandatul”.[835] Este normal să ne punem întrebarea: au oare aceste sintagme înțelesul pe care îl are expresia „în exercitarea atribuţiilor de serviciu” din art. 326[1] CP RM?

Răspunsul argumentat izvorăște dintr-o interpretare sistemică a normelor relevante. În acest sens, pornim de la următoarele premise: definiția conceptului de conflict de interese din art. 2 din L133/2016 prevede: „situaţia în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează, sau ar putea influența *exercitarea [...] obligaţiilor* (evid. ns.) [...] ce îi revin potrivit legii”.[836] Totodată, în contextul reglementării conflictului de interese real și a celui consumat, în alin. (4) și (10) art. 12 din L132/2016, se folosește formularea „în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică”.[837] De asemenea, în același context, la lit. c) alin. (1) art. 12 al L25/2008, se utilizează formularea „în exercitarea funcției publice”.[838]

O diversitate comparabilă de nuanțe terminologice se atestă și în partea specială a Codului penal: „exercițiul funcției”[839] (alin. (1[1]) și (1[2]) art. 149, alin. (2) art. 157; alin. (1) art. 327, alin. (1) art. 333, alin. (1) art. 334, alin. (1) art. 335); „exercitarea funcției”[840] (alin. (1) art. 324, alin. (1) art. 325, alin. (1) art. 326); „exercițiul funcțiunii”[841] (lit. d) alin. (2) art. 287); „exercită funcție”[842] (alin. (2) art. 180[2]); „exercită atribuţiile”[843] (alin. (1) și (3) art. 166[1]); „exercitarea mandatului obținut în urma alegerilor”[844] (alin. (1) art. 324[1], alin. (1) art. 325[1]).

În ceea ce privește ipoteza de exercitare a mandatului, art. 1 al Codul electoral conține următoarea definiție: „funcție publică electivă – funcție de demnitate publică sau calitatea de ales local ce se ocupă prin mandat obținut direct, în urma alegerilor, în condițiile prezentului cod”.[845] În Codul electoral se utilizează sintagmele „funcția de deputat în Parlament”[846], „funcția de primar sau de consilier în consiliul local”[847], „funcția de Guvernator (Bașcan) al Găgăuziei sau de deputat

[835] *Act de constatare nr. 40 din 11.06.2025*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp40.pdf
[836] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[837] Ibidem.
[838] Legea privind Codul de conduită a funcţionarului public: nr. 25 din 22.02.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 74-75, 243.
[839] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[840] Ibidem.
[841] Ibidem.
[842] Ibidem.
[843] Ibidem.
[844] Ibidem.
[845] Codul electoral al Republicii Moldova: nr. 325 din 08.12.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 426-427, 770.
[846] Ibidem.
[847] Ibidem.

în Adunarea Populară a Găgăuziei”[848] etc. În Legea nr. 768 din 02.02.2000 privind statutul alesului local se folosesc sintagmele „funcția de consilier”[849]; „funcția de primar”[850] etc. De asemenea, în Anexa la L199/2010, prezintă interes lista de funcții de demnitate publică. Aceasta include, printre altele, funcții ca: „Președinte al Republicii Moldova”[851]; „Deputat în Parlament”[852]; „Guvernator (Başcan) al Unităţii teritoriale autonome Găgăuzia”[853]; „Primar general al municipiului Chișinău, primar [...]”[854], etc. Astfel de funcții se obțin în baza unui mandat. Un deputat în Parlamentul Republicii Moldova, un primar, un consilier în consiliul local etc. exercită mandatul, dar și funcția obținută în baza mandatului. Așadar, dacă vorbim despre o funcție electivă, atunci noțiunea „exercitarea (exercițiul) funcției / funcțiunii” include, printre altele, ipostaza de exercitare a mandatului. Totuși, nu doar funcțiile elective se exercită în baza mandatului.

Următoarea întrebare: care este legătura dintre noțiunea de exercitare a atribuțiilor de serviciu și noțiunea de exercitare a funcției publice. În art. 326[1] CP RM este folosită prima noțiune, însă, în unele acte normative de referință pentru acest articol, se folosește doar a doua noțiune.

S. Brînza și V. Stati afirmă că „prin „exercițiu al funcției” se înțelege executarea obligațiilor de serviciu, dacă normele, ce reglementează statutul persoanei care deține funcția exercitată, nu prevăd altfel.”[855] Pornind de la această premisă, menționăm că legislația în materie conține următoarele formulări care sunt relevante pentru analiza noastră: „exercitarea atribuţiilor specifice funcţiilor publice”[856] (alin. (2) art. 13 al L25/2008); „exercitarea atribuţiilor funcţiei publice”[857] (lit. c) art. 53 al L158/2008), etc. Așadar, exercitarea / exercițiul unei funcții publice presupune exercitarea unor atribuții proprii unei funcții publice.

Menținând coerența raționamentului, consemnăm că art. 3 al L82/2017 conține următoarea definiție: „activitate profesională – exercitare de către agenţii publici a atribuţiilor de serviciu

[848] Ibidem.
[849] Legea privind statutul alesului local: nr. 768 din 02.02.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2000, nr. 34, 231.
[850] Ibidem.
[851] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[852] Ibidem.
[853] Ibidem.
[854] Ibidem.
[855] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Infracțiunile contra persoanei în Codul penal român și în Codul penal al Republicii Moldova: interferențe și incongruențe. În: *Revista Facultății de Drept Oradea,* 2024, nr. 2, pp. 20-33. ISSN 1582-7585.
[856] Legea privind Codul de conduită a funcţionarului public: nr. 25 din 22.02.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 74-75, 243.
[857] Legea cu privire la funcţia publică și statutul funcţionarului public: nr. 158 din 04.07.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 230-232, 840.

(drepturilor şi obligaţiilor) în modul prevăzut de actele legislative, normative şi departamentale ce reglementează activitatea entităţilor publice în care sunt încadraţi."[858]

De exemplu, în dispoziția de la lit. a) alin. (1^1) art. 12 din Legea nr. 283 din 28.12.2011 cu privire la Poliţia de Frontieră[859], exercitarea atribuțiilor de serviciu se confundă cu îndeplinirea (exercitarea) obligațiilor de serviciu. De fapt, această dispoziție ar trebui să prevadă că poliţistul de frontieră își exercită atribuţiile de serviciu, printre altele, în cazul îndeplinirii obligațiilor de serviciu. Totuși, *de lege lata*, o astfel de interpretare nu ar putea fi acceptată, întrucât ar presupune interpretarea extensivă defavorabilă a art. 326^1 CP RM.

Lista de atribuții de serviciu exercitate este stabilită chiar în actele normative care reglementează activitatea persoanelor pasibile de răspundere conform art. 326^1 CP RM: art. 22 al Legii nr. 308 din 22.12.2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului[860] reglementează atribuțiile de serviciu ale conducerii Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor; art. 13 al Legii nr. 260 din 07.12.2017 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova[861] reglementează atribuțiile președintelui Curții de Conturi; art. 21 al Legii nr. 136 din 07.07.2017 cu privire la Guvern[862] reglementează atribuțiile membrilor Guvernului, etc.

În alt context, în alin. (1) art. 26 al Legii nr. 544 din 20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului și pct. 10.10 din Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 668/26 din 15.09.2015 cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea şi funcţionarea Consiliului Superior al Magistraturii, este utilizată formularea „în exerciţiul funcţiunii şi în afara relaţiilor de serviciu"[863], care prezintă o diadă antitetică, menită să acopere două situaţii mutual excluzive.

Situația examinată nu trebuie confundată cu cea descrisă în următoarele norme: „Se consideră a fi în exerciţiul funcţiunii funcţionarul vamal care [...] își îndeplineşte obligaţiile de serviciu în timpul sau, în caz de necesitate stringentă, în afara orelor de program [...]"[864] (lit. b) alin. (6) art.

---

[858] Legea integrității: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
[859] A se vedea: Legea cu privire la Poliţia de Frontieră: nr. 283 din 28.12.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 76-80, 245.
[860] A se vedea: Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului: nr. 308 din 22.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 58-66, 133.
[861] A se vedea: Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova: nr. 260 din 07.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 1-6, 18.
[862] A se vedea: Legea cu privire la Guvern: nr. 136 din 07.07.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 252, 412.
[863] Legea cu privire la statutul judecătorului: nr. 544 din 20.07.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 59-60, 664; Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea şi funcţionarea Consiliului Superior al Magistraturii: nr. 668/26 din 15.09.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 13-19, 81.
[864] Legea cu privire la Serviciul Vamal: nr. 302 din 21.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 68-76, 143.

14 din Legea nr. 302 din 21.12.2017 cu privire la Serviciul Vamal); „Prin aflarea ofiţerului de protecţie al Serviciului în exerciţiul funcţiei se subînţelege: a) îndeplinirea obligaţiilor de serviciu; [...] g) participarea la acţiuni de prevenire şi combatere a acţiunilor ilicite, de menţinere a ordinii publice, inclusiv în afara orelor de program”[865] (alin. (1) art. 28 al Legii nr. 134 din 13.06.2008 cu privire la Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat); „Se consideră exerciţiu al funcţiei [...] îndeplinirea obligaţiilor de serviciu în timpul sau în afara orelor de program”[866] (lit. a) alin. (1) art. 25 al Legii nr. 170 din 19.07.2007 privind statutul ofiţerului de informaţii şi securitate).

În următoarele două spețe din practica ANI, a fost constatată lipsa de încălcare a regimului juridic al conflictelor de interese: „Potrivit Dispoziției nr. 68 din 17.08.2020, Dispoziției nr. 70 din 01.09.2020, Certificatului medical Seria 10 nr. 37499647 și Certificatului medical Seria 01 nr. 3885404116, [T.V.] s-a aflat în concediu ordinar și concediu medical care cuprinde perioada 18.08.2020 – 15.09.2020”[867]; „Potrivit tabelelor de pontaj, [I.S.] s-a aflat în concediu ordinar”.[868] Se poate oare susține că subiecții declarării au exercitat atribuții de serviciu în aceste două cazuri?

Art. 75 al Codului muncii stabilește aspectele generale ale suspendării contractului individual de muncă. Alineatul (2) al acestui articol prevede că „suspendarea contractului individual de muncă presupune suspendarea prestării muncii de către salariat [...]”.[869] În continuare, alin. (3) art. 75 din Codul muncii prevede: „Pe toată durata suspendării contractului individual de muncă, [...] obligaţiile părţilor, în afară de cele prevăzute la alin. (2)[870], continuă să existe dacă prin actele normative în vigoare, prin convenţiile colective, prin contractul colectiv şi prin cel individual de muncă nu se prevede altfel.”[871]

Dispozițiile art. 75 al Codului muncii își descoperă continuitatea în alin. (1) art. 51 al L158/2008 – „Suspendarea raporturilor de serviciu presupune încetarea îndeplinirii pentru o

---

[865] Legea cu privire la Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat: nr. 134 din 13.06.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 120-121, 470.
[866] Legea privind statutul ofiţerului de informaţii şi securitate: nr. 170 din 19.07.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 171-174, 667.
[867] *Act de constatare nr. 78/13 din 27.06.2023*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-06/AC78.pdf
[868] *Act de constatare nr. 32 din 24.03.2025*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-03/ac32.pdf
[869] Codul muncii al Republicii Moldova: nr. 154 din 28.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 159-162, 648.
[870] Se are în vedere „detașarea salariaților în calitate de experți naționali la instituțiile și organismele UE în condițiile actelor normative speciale”.*
* Codul muncii al Republicii Moldova: nr. 154 din 28.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 159-162, 648.
[871] Codul muncii al Republicii Moldova: nr. 154 din 28.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 159-162, 648.

anumită perioadă a atribuţiilor de către funcţionarul public [...]”[872] – precum și în art. 52, 53 și 54 din aceeași lege.

În legătură cu concediul de odihnă anual, menționăm că, de exemplu, la lit. a) alin. (1) art. 14 din Codul muncii, se folosește sintagma „timpul când salariatul a lucrat efectiv”.[873] Această ipoteză se aseamănă cu cea prevăzută de art. 52^1 al L158/2008. Conform acestui articol, „în perioada aflării în concediul de maternitate, [...] funcționarul public are dreptul de a continua sau de a relua activitatea de muncă [...]”.[874]

Referitor la infracțiunea prevăzută la art. 301 CPR din 2009, M.V. Tudoran afirmă: „Expresia „în exercitarea atribuțiilor de serviciu” are semnificația cu ocazia exercitării atribuțiilor de serviciu, iar nu și profitând de exercitarea atribuțiilor de serviciu”.[875] Autorul explică diferențele: „În primul caz, infractorul își realizează scopul de a obține un anumit folos prin chiar exercitarea propriu-zisă într-un anumit mod a atribuțiilor sale de serviciu, în cel de-al doilea caz, infractorul doar își valorifică informațiile pe care le posedă ca urmare a exercitării atribuțiilor de serviciu, acționând în mod ilegal și distinct de aceste atribuții, realizând în acest mod elementul material al infracțiunii.”[876] Fiind de acord cu această argumentare, considerăm că al doilea caz, la care se referă autorul român, nu este acoperit de sintagma „în exercitarea atribuţiilor de serviciu”[877] din art. 326^1 CP RM.

În acest context, în unele acte normative în materie, situația în care atribuțiile de serviciu sunt exercitate se deosebește de cea în care există doar o legătură cu exercitarea lor: „Pentru [...] infracțiunile săvârșite în timpul serviciului sau în legătură cu exercitarea atribuțiilor funcției, funcționarul public poartă răspundere [...] penală [...]”[878] (art. 56 al L158/2008); „în exercitarea atribuţiilor de serviciu de către funcționarul respectiv sau în legătură cu acestea”[879] (alin. (1) art. 52 al Legii nr. 300 din 21.12.2017 cu privire la sistemul administraţiei penitenciare); „pe timpul şi

[872] Legea cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public: nr. 158 din 04.07.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 230-232, 840.
[873] Codul muncii al Republicii Moldova: nr. 154 din 28.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 159-162, 648.
[874] Legea cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public: nr. 158 din 04.07.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 230-232, 840.
[875] TUDORAN, Mihai Viorel. Conflictul penal de interese. În: *Dreptul*, 2017, nr. 6, pp. 149-170. ISSN 1018-0435.
[876] Ibidem.
[877] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[878] Legea cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public: nr. 158 din 04.07.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 230-232, 840.
[879] Legea cu privire la sistemul administraţiei penitenciare: nr. 300 din 21.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 48-57, 124.

în legătură cu exercitarea funcţiei publice”[880] (alin. (3) art. 3 al Legii nr. 288 din 16.12.2016 privind funcţionarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne), etc.

Abordând o altă dimensiune a problemei, M.V. Tudoran susține: „Dacă îndeplinirea actului sau luarea deciziei are loc în afara exercitării atribuțiilor de serviciu ale funcționarului public, considerăm că nu mai poate fi vorba despre infracțiunea de conflict de interese, fiind necesară încadrarea faptei într-un alt tipar juridic, în funcție de elementele concrete.”[881] Conservând ordinea logică, în continuare trebuie să rezervăm spațiu pentru analiza conceptului de pantuflaj.

În Codul european al bunei conduite administrative, pantuflajul este considerat o expresie a conflictului de interese: „Funcționarii publici trebuie să procedeze astfel încât să evite conflictele de interese și apariția acestor conflicte. Aceștia trebuie să ia măsuri rapide pentru a soluționa orice conflict care apare. Această obligație le revine și după terminarea mandatului.”[882] O. Ceban susține implicit această poziție.[883] De asemenea, N.-C. Ursulescu menționează: „Conflictul de interese reprezintă o situaţie reală, care poate fi actuală sau poate să fi existat cândva în trecut [...].”[884]

În acest context, remarcăm că, în condițiile legislației Republicii Moldova, conflictul de interese poate să apară doar atunci când subiectul declarării este în exercițiul atribuțiilor de serviciu. Aceasta derivă în mod clar, de exemplu, din următoarea definiție din art. 2 din L133/2016: „conflict de interese – situaţia în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează sau ar putea influența exercitarea imparţială şi obiectivă a obligaţiilor şi responsabilităţilor ce îi revin potrivit legii”.[885]

Pantuflajul este sancționat conform art. 313[6] CC RM, în care se folosesc următoarele formulări: „agentul public a avut atribuţii”[886]; „entitatea publică în care a activat anterior agentul public”[887].[888] În același context, de exemplu, în alin. (6) art. 46 al Legii nr. 300 din 21.12.2017 cu

---

[880] Legea privind funcţionarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne: nr. 288 din 16.12.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 40-49, 85.
[881] TUDORAN, Mihai Viorel. Conflictul penal de interese. În: *Dreptul*, 2017, nr. 6, pp. 149-170. ISSN 1018-0435.
[882] *Codul european al bunei conduite administrative*. [citat 20.07.2025] Disponibil: https://www.ombudsman.europa.eu/pdf/ro/3510
[883] BACIU (CEBAN), Olga. Pantuflajul sau fenomenul ușilor turnate în sistemul juridic național. În: *State, security and human rights: in digital era, 8-9 decembrie 2021, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2022, pp. 96-104. ISBN 978-9975-159-32-6.
[884] URSULESCU, Nicolae-Cristian. Conflictul de interese. În: *Pro Lege*, 2012, nr. 1, pp. 100-111. ISSN 2965-1786.
[885] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[886] Codul contravențional al Republicii Moldova: nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 3-6, 15.
[887] Ibidem.
[888] Norme cu conținut similar sunt: art. 311 CPR din 2004, care conține sintagma „înainte de a se fi împlinit 3 ani de la data pensionării, a demisiei, destituirii sau revocării”*; alin. 4 art. 169 CP RIM, care cuprinde formularea: „după pensionare, demisie, destituire sau revocare, și timp de cinci ani de la încetarea funcției”**; art. 113-1 bis CP PM, care conține expresia „a avut [...] când era agent public național, sarcina de a asigura supravegherea, administrarea, lichidarea sau plata”.***
* Codul penal al României: nr. 301 din 28.06.2004. În: *Monitorul Oficial al României*, 2004, nr. 575.

privire la sistemul administraţiei penitenciare, se face deosebire între două ipoteze: „în exerciţiul funcţiunii”[889] și „după încetarea raporturilor de serviciu”.[890]

În art. 81 al Codului muncii sunt prevăzute temeiurile pentru încetarea contractului individual de muncă. Dezvoltând această normă-cadru, art. 61 al L158/2008 prevede: „Raporturile de serviciu încetează în următoarele cazuri: a) în circumstanţe ce nu depind de voinţa părţilor; b) eliberare din funcţie; c) destituire; d) demisie.”[891]

Desigur, art. 326[1] CP RM nu își găsește aplicabilitate atunci când fapta se comite după încetarea raporturilor de serviciu. În acest caz pur și simplu nu mai există un context de exercitare a atribuțiilor de serviciu. În consecință, într-un act de constatare al ANI nu a fost atestată apariția unui conflict de interese: „[M.B.] a deținut funcția de vice director [...] în perioada 12.01.2016 – 09.01.2020, conform Ordinului Ministerului Sănătății nr. 02-P2 din 09.01.2020 cu privire la încetarea contractului individual de muncă. Astfel, [M.B.] nu întrunește calitatea de subiect al declarării [...].”[892]

Suportul normativ pentru distingerea pantuflajului de conflictul de interese îl oferă, în primul rând, art. 24 al L82/2017. În acest articol sunt utilizate următoarele formulări sugestive: „persoanele care au ocupat o funcţie publică [...] care au migrat în sectorul privat”[893]; „restricţii şi limitări în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu”.[894] Conservând ordinea logică, art. 16-19 și 20 ale L133/2016 reglementează restricțiile sau limitările care sunt legate de încetarea exercitării atribuțiilor de serviciu. Evident, aceste norme nu pot servi ca reper pentru interpretarea art. 326[1] CP RM.

2.3. Latura subiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM

2.3.1. Vinovăția în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM

Într-o decizie a Curții Constituționale a României se constată: „În ceea ce privește conținutul constitutiv al infracțiunii, [...] acesta desemnează totalitatea condițiilor prevăzute în norma de incriminare cu privire la actul de conduită interzis (sub aspect obiectiv și subiectiv) pe care trebuie

** *Code penal – Mauritanie*. [citat 16.03.2024] Disponibil: https://www.refworld.org/pdfid/491c1ffc2.pdf
*** *Code pénal*. [citat 21.07.2025] Disponibil: https://legimonaco.mc/code/code-penal/
[889] Legea cu privire la sistemul administraţiei penitenciare: nr. 300 din 21.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 48-57, 124.
[890] Ibidem.
[891] Legea cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public: nr. 158 din 04.07.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 230-232, 840.
[892] *Act de constatare nr. 103 din 10.07.2025*. [citat 20.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-07/ac103_0.pdf
[893] Legea integrității: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
[894] Ibidem.

să îl realizeze subiectul pentru a înfrânge legea penală și a da naștere raportului penal de conflict."[895]

În privinţa noţiunii de latură subiectivă a infracţiunii, doctrina evidenţiază o convergenţă semnificativă a opiniilor în numeroase aspecte: „Latura subiectivă exprimă momentul subiectiv, poziţia psihică a subiectului infracţiunii în raport cu activitatea materială desfăşurată de el"[896] (Gh. Gladchi); „Latura subiectivă a componenţei infracţiunii constituie partea interioară a infracţiunii, care determină atitudinea psihică a făptuitorului faţă de fapta prejudiciabilă săvârșită și de urmările acesteia, sub raportul conștiinței, voinţei și emoţiilor sale"[897] (A. Șavga). Opinii similare au alți autori autohtoni.[898]

S. Pilat echivalează latura subiectivă a infracțiunii cu vinovăția: „Latura subiectivă constituie nu altceva decât atitudinea psihică interioară a infractorului faţă de fapta săvârşită şi consecinţele ei. [...] Vinovăţia [...] cuprinde atitudinea psihică a persoanei atât faţă de acţiunile sau inacţiunile prejudiciabile comise, cât şi faţă de urmările prejudiciabile dorite sau admise."[899] Vedem că atât noțiunea de latură subiectivă a infracțiunii, cât și cea de vinovăție sunt definite în termeni aproape identici.

Pe de altă parte, A. Șavga afirmă: „Deși vinovăţia are o importanţă deosebită la calificarea faptei drept infracţiune, de una singură ea nu scoate în evidenţă mobilurile lăuntrice ce au determinat persoana să săvârșească infracţiunea și rezultatul final pe care tinde să-l obţină."[900] La fel, Gh. Gladchi arată că „legea defineşte vinovăţia ca noţiune generică a intenţiei şi imprudenţei şi nu cuprinde alte elemente psihice in conceptul vinovăţiei. Atribuirea motivului, scopului şi emoţiilor la conţinutul vinovăţiei, fără suficiente temeiuri, extinde limitele definiţiei legale a vinovăţiei".[901] De asemenea, C. Brînza susține: „Motivul și scopul infracțiunii nu sunt componente

---

[895] Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal: nr. 73 din 03.03.2022. În: *Monitorul Oficial al României*, 2022, nr. 436.

[896] GLADCHI, Gheorghe. Conceptul laturii subiective a infracţiunii în dreptul penal. În: *Anale ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al RM: ştiinţe juridice*, 2016, nr. XVI, pp. 19-25. ISSN 1857-0976.

[897] BOTNARU, Stela et al. *Drept penal. Partea generală*. Chișinău: Cartier juridic, 2005, p. 199. 624 p. ISBN 9975-79-329-0.

[898] A se vedea: JENUNCHI, Elena. Latura subiectivă a infracțiunii de constrângere de a face declarații. În: *Supremația Dreptului*, 2020, nr. 1, pp. 171-176. ISSN 2345-1971; CHIRIȚA, Valentin, CHEPESTRU, Ana-Maria. Latura subiectivă a infracţiunilor de dezordini în masă. În: *Intellectus*, 2024, nr. 2, pp. 153-160. ISSN 1810-7079; COCIORVA, Valentina. Formele de vinovăţie. În: *Anale ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al RM: ştiinţe juridice*, 2016, supl. nr. S, pp. 35-41. ISSN 1857-0976; JALBĂ, Tudor. Analiza juridico-penală a laturii subiective a infracțiunii de încălcare a regulilor de protecție a muncii. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2020, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2020, Vol. 1, pp. 94-97. ISBN 978-9975-152-49-5.

[899] PILAT, Sofia. Elementele subiective ale vandalismului: concept şi caracterizare. În: *Anale ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al RM: ştiinţe juridice*, 2022, nr. 15, pp. 201-213. ISSN 1857-0976.

[900] BOTNARU, Stela et al. *Drept penal. Partea generală*. Chișinău: Cartier juridic, 2005, p. 200. 624 p. ISBN 9975-79-329-0.

[901] GLADCHI, Gheorghe. Conceptul laturii subiective a infracţiunii în dreptul penal. În: *Anale ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al RM: ştiinţe juridice*, 2016, nr. XVI, pp. 19-25. ISSN 1857-0976.

ale vinovăției, ci semne constitutive ale laturii subiective a infracțiunii."[902] Nu în ultimul rând, S. Grosu apreciază că „motivul și scopul joacă un rol semnificativ la formarea vinovăției. Totodată, acestea au un caracter de sine stătător, de aceea nu trebuie confundate cu vinovăția."[903]

Înțelegând această semnificație, autorii autohtoni definesc astfel noțiunea de vinovăție: „Vinovăţia [...] constituie un semn obligatoriu al laturii subiective a infracţiunii, care relevă poziţia negativă a persoanei care a săvârşit fapta faţă de valorile sociale ocrotite de lege, ceea ce face necesară aplicarea unei pedepse penale în vederea corijării sale"[904] (Gh. Gladchi); „Vinovăția reprezintă atitudinea psihică (conștientă și volitivă) a persoanei față de fapta prejudiciabilă săvârșită și urmările prejudiciabile ale acesteia, care se manifestă sub formă de intenție sau imprudență"[905] (M. Sorbala); „Vinovăţia penală poate fi definită ca fiind atitudinea psihică a făptuitorului faţă de fapta socialmente periculoasă săvârşită şi faţă de consecinţele prejudiciabile survenite"[906] (T. Borș).

De exemplu, în secţ. 376 CP RȚJ, în care este incriminată o faptă care se aseamănă cu infracțiunile ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, vinovăția făptuitorului este descrisă prin cuvintele „în mod intenţionat".[907] În art. 326[1] CP RM nu găsim asemenea formulări. Legea penală autohtonă nu conține nici o dispoziție de genul celei din alin. 2 art. 19 CPR din 1968: „Fapta constând într-o acțiune săvârșita din culpă (a se citi – imprudență – *n.a.*) constituie infracțiune numai atunci când în lege se prevede în mod expres aceasta."[908]

Amintim în această ordine de idei că temei pentru aplicarea art. 326[1] CP RM constituie fapta subiectului declarării referitor la care s-a constatat că acesta s-a aflat în conflict de interese consumat. Tocmai de aceea, considerăm relevante exemplele din practica ANI. În această practică găsim exemple de formulări care provoacă anumite dubii legate de reflectarea atitudinii psihice a făptuitorului față de un conflict de interese: „[B.P.] a manifestat o vădită neglijență prin faptul că nu s-a abținut de la participarea la luarea unei decizii care vizează persoane ce îi sunt apropiate"[909];

---

[902] BRÎNZA, Cristian. *Răspunderea penală pentru luarea de mită şi darea de mită*. Chişinău: Tipografia Centrală, p. 215. 428 p. ISBN 978-9975-157-88-9.
[903] GROSU, Serghei. Latura subiectivă a infracțiunii de inviolabilitate a vieții personale. În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova,* 2021, nr. 8, pp. 61-66. ISSN 2587-3601.
[904] GLADCHI, Gheorghe. Conceptul laturii subiective a infracţiunii în dreptul penal. În: *Anale ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al RM: ştiinţe juridice,* 2016, nr. XVI, pp. 19-25. ISSN 1857-0976.
[905] SORBALA, Mihai. Unele reflecții asupra laturii subiective a infracțiunii de reținere ilegală sau arestare ilegală. În: *Studii Juridice Universitare,* 2018, nr. 3-4, pp. 127-131. ISSN 1857-4122.
[906] BORŞ, Tudor. Latura subiectivă a infracţiunii de fabricare sau punere în circulaţie a cardurilor sau a altor instrumente de plată false (art. 237 CP RM). În: *Revista Naţională de Drept*, 2014, nr. 1, pp. 46-50. ISSN 1811-0770.
[907] *Codul penal al Regatului Ţărilor de Jos (Olanda).* [citat 23.07.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Olanda-RO.html
[908] Codul penal al României: nr. 15 din 21.06.1968. În: *Buletinul Oficial,* 1968, nr. 79-79 bis.
[909] *Act de constatare nr. 47/17 din 09.04.2024.* [citat 22.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-04/ac47.pdf

„[I.R.] a manifestat o vădită neglijență prin faptul că nu s-a abținut de la semnarea unui act juridic care vizează persoane ce îi sunt apropiate”[910]; „În circumstanțele examinate ce vizează faptele admise de [L.S.], se concluzionează manifestarea unei vădite neglijențe prin faptul că, ultimul nu a declarat în termen conflictul de interese real către Autoritatea Națională de Integritate și nu s-a abținut de la emiterea actului administrativ care vizează o persoană apropiată.”[911]

Sintagma „vădită neglijență” nu este folosită în legislația Republicii Moldova. De exemplu, în Codul penal și în Codul contravențional, în unele norme se utilizează noțiunea de neglijență. Aceasta are înțelesul de tip de imprudență, care presupune că făptuitorul „nu îşi dădea seama de caracterul prejudiciabil al acţiunii sau inacţiunii sale, nu a prevăzut posibilitatea survenirii urmărilor ei prejudiciabile, deşi trebuia şi putea să le prevadă”.[912] Considerăm că neglijența astfel percepută nu poate caracteriza atitudinea psihică a subiectului în cazul infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM. Din definiția de mai sus rezultă că neglijența este posibilă doar în cazul infracțiunilor sau contravențiilor materiale, care implică survenirea obligatorie a unor urmări prejudiciabile. Cunoaștem că infracțiunile, care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, sunt formale.

Probabil, sintagma „vădită neglijență” din practica ANI este inspirată de expresia „neglijență gravă”[913], utilizată în: Legea nr. 178 din 25.07.2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor; Legea nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură; Legea nr. 161 din 18.07.2014 cu privire la administratorii autorizaţi, etc. Noțiunea de neglijență gravă este definită aproape uniform în aceste legi.

Într-un alt exemplu din practica ANI este utilizată o formulare nereușită care poate induce în eroare: „[S.B.] s-a aflat în prezența unui conflict de interese real [...] și [...] *nu a manifestat intenția* (evid. ns.) de a soluționa respectivul conflict de interese, contrar normelor legale instituite de legiuitor [...].”[914] În practica ANI se relatează despre confundarea de către unii subiecții ai declarării a necunoașterii legii cu lipsa de intenție. Astfel, într-un act de constatare al ANI, punctul de vedere al subiectului declarării este următorul: „Acțiunea dată am realizat-o fără intenție, având

[910] *Act de constatare nr. 62/22 din 15.05.2024.* [citat 22.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-05/ac62.pdf
[911] *Act de constatare nr. 69/23 din 27.05.2024.* [citat 22.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-05/AC69.PDF
[912] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195; Codul contravențional al Republicii Moldova: nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 3-6, 15.
[913] Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor: nr. 178 din 25.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, nr. 238-246, 557; Legea cu privire la Procuratură: nr. 3 din 25.02.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 69-77, 113; Legea cu privire la administratorii autorizaţi: nr. 161 din 18.07.2014, *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 293-296, 605.
[914] *Act de constatare nr. 163/05 din 27.12.2023.* [citat 22.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-12/AC163.pdf

o cunoaștere insuficientă a normelor legale în materie de identificare, declarare și soluționare a unui conflict de interese."[915] În replică vine opinia inspectorului de integritate: „Necunoașterea și neaplicarea conformă a legii nu exonerează subiectul controlului de răspundere, în contextul în care acesta a avut obligația cunoașterii actelor normative aplicabile funcției deținute."[916] Într-o decizie de-a sa, Curtea Constituțională a Republicii Moldova susține în termeni similari: „Intrarea în vigoare a unei legi este guvernată de principiile *nemo censetur ignorare legem/ignorantia juris non excusat*, din care rezultă că nimeni nu poate invoca necunoașterea legii sau cunoașterea greșită a acesteia pentru a obține protecția unui drept. Așadar, se prezumă că orice persoană cunoaște legislația în vigoare și este obligată să-și adapteze conduita în conformitate cu aceasta."[917] Într-o altă decizie a Curții Constituționale a Republicii Moldova se arată: „În jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că persoanele care exercită o activitate profesională trebuie să dea dovadă de o prudență mai mare în cadrul activității lor şi este de așteptat ca acestea să-şi asume riscurile inerente activității lor (Sekmadienis Ltd. v. Lituania, 30 ianuarie 2018, § 65; Satakunnan Markkinapörssi Oy şi Satamedia Oy v. Finlanda [MC], 27 iunie 2017, § 145)."[918]

În dezvoltarea acestor idei, reținem că alin. 3 art. 13 al Recomandării CM CE conține următoarea secvență: „Funcţionarul este singurul care poate să ştie dacă el sau ea se află în această situaţie (adică în conflict de interese – *n.a.*) [...]."[919] Într-o speță din practica judiciară română, în care s-a aplicat art. 253^1 CPR din 1968, în mod justificat se afirmă: „Inculpatul a cunoscut şi că, în faţa acestui conflict, are o obligaţie fie de inacţiune, fie de informare mai amănunţită asupra consecinţelor acţiunii. Instanţa are în vedere aici calitatea sa specială, de primar, care presupune o familiaritate mai mare cu prevederile legale relevante decât cea a omului obişnuit (pentru un raţionament similar, a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, hotărârea din cauza Soros c. Franţei, 2011)."[920]

---

[915] *Act de constatare nr. 24 din 12.03.2025.* [citat 22.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-03/ac24.pdf

[916] Ibidem.

[917] Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 32g/2023 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 56 alin. (1) din Legea cu privire la actele normative nr. 100 din 22 decembrie 2017: nr. 118 din 28.09.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 399-400, 162.

[918] Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 45g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 23 alineatele (2), (3), (4), (6), (7) și (9) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale și a articolului 35 din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate: nr. 79 din 03.06.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 160-163, 114.

[919] *Recommendation No. R (2000)10 of the Committee of Ministers to Member states on codes of conduct for public officials*. [citat 17.07.2025] Disponibil: https://rm.coe.int/16806cc1ec

[920] *Sentinţă penală. Curtea de Apel Târgu Mureş*. [citat 25.07.2025] Disponibil: https://portal.just.ro/43/Lists/Jurisprudenta/DispForm.aspx?ID=1219

Aspectele analizate mai sus evidențiază în mod implicit rolul intenției în contextul general al conflictului de interese și în contextul particular al infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM.

Astfel, într-o speță din practica judiciară autohtonă, în raport cu fapta subiectului infracțiunii prevăzute la lit. a), b) alin. (2) art. 326[1] CP RM, se foloseşte expresia „acționând cu intenție”.[921] Înainte de a se folosi această expresie, ca prefață, se argumentează manifestarea de către făptuitor anume a intenției: „Cunoscând cu certitudine faptul că este beneficiarul efectiv al persoanei juridice SRL „P.C.” [...] și anume deținând controlul în ultimă instanță asupra [acesteia] prin intermediul persoanelor interpuse, [...] implicându-se direct și în mod activ în gestionarea activității acestei societăți comerciale, creând condiții favorabile în vederea obținerii și executării de către agentul economic nominalizat a contractelor de achiziții publice și organizarea propriu-zisă a serviciilor prestate, dându-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, prevăzând urmările lor și dorind în mod conștient survenirea acestor urmări.”[922] În această argumentare, partea finală „prevăzând urmările lor și dorind în mod conștient survenirea acestor urmări”[923] este discordantă, în afara contextului. Această formulare a fost preluată nechibzuit din art. 17 CP RM, fără a se lua în considerare că în art. 326[1] CP RM nu sunt descrise urmări prejudiciabile.

În practica ANI, în exemplele privind conflictul de interese se utilizează sintagma „conștientizând asupra situației”.[924] În principiu, această sintagmă reflectă manifestarea intenției de către subiectul declarării. Însă, doar această sintagmă nu este în stare să dezvăluie caracteristicile intenției și deosebirile acesteia de imprudență. În cazul infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, vinovăția poate îmbrăca doar forma de intenție.

Suntem de acord cu M.V. Tudoran, care, referitor la infracțiunea prevăzută la art. 301 CPR din 2009, afirmă: „Infracțiunile analizate pot fi săvârșite numai cu intenție deoarece *verbum regens* al acesteia este definit prin cuvinte ce subliniază existența unei acțiuni: îndeplinirea sau participarea.”[925] Esența lui *verbum regens* din art. 301 CPR din 2009 nu diferă principial de cea a lui *verbum regens* din art. 326[1] CP RM. În acelaşi sens, E. Jenunchi afirmă că „vinovăția se stabilește prin interpretarea legii penale, ținând cont de particularitățile laturii obiective a infracțiunii”.[926] De asemenea, de exemplu, într-o speță din practica judiciară română se arată că

[921] *Sentința Judecătoriei Anenii Noi, sediul central, din 05.07.2024*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/D08DEE83-864B-4C36-A561-62BCE97B7E00
[922] Ibidem.
[923] Ibidem.
[924] *Act de constatare nr. 24 din 12.03.2025.* [citat 22.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-03/ac24.pdf; *Act de constatare nr. 35/29 din 13.03.2024.* [citat 22.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-03/ac35.pdf
[925] TUDORAN, Mihai Viorel. Conflictul penal de interese. În: *Dreptul*, 2017, nr. 6, pp. 149-170. ISSN 1018-0435.
[926] JENUNCHI, Elena. Latura subiectivă a infracțiunii de constrângere de a face declarații. În: *Supremația Dreptului*, 2020, nr. 1, pp. 171-176. ISSN 2345-1971.

„vinovăţia [..] rezultă, implicit, din materialitatea faptei”.[927] Nu în ultimul rând, în unul dintre actele de constatare ale ANI se menționează: „Emiterea unui act administrativ (act juridic) [...] presupune [...] intenția exteriorizată a subiectului de a emite actul administrativ [...]”.[928]

În consecință, au dreptate S. Brînza și V. Stati care menționează că „latura subiectivă a acestor infracţiuni (adică a infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM – *n.a.*) se caracterizează prin intenţie directă.”[929] C. Chihai se expune în termeni similari.[930]

Generaliter, Gh. Reniță afirmă că „vinovăţia în cazul infracţiunilor formale se poate manifesta doar sub forma intenţiei directe”.[931] Formulări apropiate ca esență folosesc S. Copețchi[932], I. Hadîrcă[933], M. Botnarenco[934], C. Brînza[935] și P. Guidea.[936]

I. Selevestru evidențiază legătura dintre tipul de intenție și urmărirea de către făptuitor a unui scop special: „Urmărind un scop anume, făptuitorul nu poate decât să-şi dea seama de caracterul prejudiciabil al acţiunii sau inacţiunii sale, să prevadă urmările ei prejudiciabile şi să dorească survenirea acestora.”[937] De asemenea, Gh. Gladchi susține că „dacă în norma legală este prevăzut scopul infracţiunii, atunci aceasta poate fi comisă numai cu intenţie directă”.[938] În mod similar se exprimă Gh. Reniță.[939] Aceste păreri sunt întemeiate.

---

[927] *Hotarâre pronunțată de Curtea de Apel Ploiești: nr. 1056/2024 din 30.10.2024.* [citat 22.07.2025] Disponibil: https://codurilepenale.ro/wp-content/uploads/2024/11/Hotarare-nr.-1056_2024-din-30.10.2024-pronuntata-de-Curtea-de-Apel-Ploiesti-cod-RJ-5967256e4-https___www.rejust.ro_juris_5967256e4.pdf

[928] *Act de constatare nr. 139/16 din 06.10.2023.* [citat 22.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-10/AC139.pdf

[929] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

[930] A se vedea: CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326[1] CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

[931] RENIŢĂ, Gheorghe. Vinovăţia, motivul și scopul infracţiunilor de manipulare a unui eveniment sportiv și de pariuri aranjate. În: *Revista Institutului Naţional al Justiţiei*, 2022, nr. 3, pp. 23-29. ISSN 1857-2405.

[932] A se vedea: COPEŢCHI, Stanislav. Latura subiectivă a infracţiunii prevăzute la art. 208 CP RM. În: *Revista Naţională de Drept*, 2014, nr. 3, pp. 74-80. ISSN 1811-0770.

[933] A se vedea: HADÎRCĂ, Igor. *Răspunderea pentru infracţiunile săvârşite în sfera circulaţiei substanţelor narcotice, psihotrope, a analoagelor şi precursorilor acestora*. Chişinău: CEP USM, 2008, p. 218. 281 p. ISBN 978-9975-70-718-3.

[934] A se vedea: BOTNARENCO, Mihaela. Latura subiectivă a infracțiunii de hărțuire sexuală. În: *Revista Naţională de Drept*, 2015, nr. 4, pp. 41-49. ISSN 1811-0770.

[935] A se vedea: BRÎNZA, Cristian. Vinovăţia în cazul infracţiunilor de luare de mită și de dare de mită. În: *Revista Naţională de Drept*, 2021, nr. 1, pp. 98-109. ISSN 1811-0770.

[936] A se vedea: GUIDEA, Petru. *Răspunderea penală pentru munca forţată*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2025, p. 260. 383 p. ISBN 978-5-88554-409-2.

[937] SELEVESTRU, Irina. Latura subiectivă a infracţiunilor prevăzute la art. 191 „Delapidarea averii străine” din Codul penal. În: *Revista Naţională de Drept*, 2015, nr. 12, pp. 59-67. ISSN 1811-0770.

[938] GLADCHI, Gheorghe. Conceptul laturii subiective a infracţiunii în dreptul penal. În: *Anale ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare” a MAI al RM: ştiinţe juridice*, 2016, nr. XVI, pp. 19-25. ISSN 1857-0976.

[939] A se vedea: RENIŢĂ, Gheorghe. Vinovăţia, motivul și scopul infracţiunilor de manipulare a unui eveniment sportiv și de pariuri aranjate. În: *Revista Institutului Naţional al Justiţiei*, 2022, nr. 3, pp. 23-29. ISSN 1857-2405.

În legătură cu infracțiunea prevăzută la art. 301 CPR din 2009, N.-C. Ursulescu vine la o concluzie similară: „Infracţiunea de conflict de interese se săvârşeşte, în ambele modalităţi de realizare, numai cu intenţie directă.”[940] Însă, în peisajul dreptului penal român, acest punct de vedere rămâne minoritar. Dominantă este totuși altă poziție: „Infracţiunea incriminată de prevederile art. 301 C.pen. se săvârşeşte cu intenţie directă sau indirectă”[941] (G. Bodoroncea); „Sub aspectul laturii subiective, infracţiunea se săvârşeşte cu intenţie, care poate să fie directă sau indirectă”[942] (C. Ceascai); „Infracţiunea de conflict de interese se comite cu intenţie directă sau indirectă”[943] (R. Jurj-Tudoran). Alți doctrinari români au puncte de vedere similare.[944] În practica judiciară română este susținută această concepție. De exemplu, într-o speță în care a fost aplicat art. 301 CPR din 2009, se arată: „Infracţiunea se reţine ca fiind săvârşită cu forma de vinovăţie cerută de lege, nu numai când este vorba de intenţie directă, ci şi de intenţie eventuală”.[945]

Explicațiile lui V. Mirișan ne ajută să înțelegem care sunt cauzele divergențelor de ordin teoretico-practic privind forma de vinovăție în cazul conflictului de interese, atestate în dreptul penal moldav și în dreptul penal român. Acest autor remarcă: „În doctrină au fost exprimate două concepţii cu privire la urmarea infracţiunii [...]. Concepţia naturalistă susţine că urmarea este un efect natural al conduitei umane penalmente relevant şi legat de aceasta printr-o relaţie cauzală.”[946] Autorul continuă: „În această concepţie, urmarea există doar în cazul infracţiunilor care produc o modificare în realitatea înconjurătoare, în timp ce în situaţia celorlalte infracţiuni lipseşte urmarea (rezultatul). Concepţia juridică socoteşte că urmarea este o atingere adusă interesului ocrotit de norma penală, concretizată în lezarea sau punerea în pericol a valorii sociale ocrotite.”[947] V. Mirișan menționează în continuare: „S-a propus utilizarea a doi termeni distincţi sau a două sensuri pentru noţiunea de urmare. Un sens larg, care să desemneze atingerea adusă valorii sociale ocrotite,

[940] URSULESCU, Nicolae-Cristian. Conflictul de interese. În: *Pro Lege*, 2012, nr. 1, pp. 100-111. ISSN 2965-1786.
[941] BODORONCEA, Georgina et al. *Codul penal: comentariu pe articole*. București: C.H. Beck, 2014, p. 675. 902 p. ISBN 978-606-18-0408-5.
[942] CEASCAI, Corina. Infracţiunea de conflict de interese. În: *Pro Lege*, 2014, nr. 1-2, pp. 45-53. ISSN 1224-2411.
[943] JURJ-TUDORAN, Remus. Infracțiunea de conflict de interese – teorie și practică judiciară. În: *Pro Lege*, 2016, nr. 3, pp. 36-83. ISSN 2965-1786.
[944] A se vedea: LAZĂR, Augustin. Conflictul de interese – o analiză comparativă. În: *Dreptul*, 2016, nr. 9, pp. 29-57. ISSN 1018-0435; LAZĂR, Augustin, BURDUJA, Dana Cristina. Sinteză de practică judiciară cu privire la infracțiunea de conflict de interese. În: *Pro Lege*, 2016, nr. 3, pp. 131-213. ISSN 2965-1786; CHIRILĂ, Angelica. Conflictul de interese. Implicaţii juridice administrative şi penale. În: *Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative*, 2010, nr. 3, pp. 17-29. ISSN 2247-8329.
[945] *Hotărâre nr. 733 din 13.05.2015*. [citat 25.07.2025] Disponibil: https://www.jurisprudenta.com/jurisprudenta/speta-mgxq9nq/
[946] MIRIȘAN, Valentin. Conflictul de interese. Infracţiune de rezultat sau infracţiune de pericol? Aspecte de neconstituţionalitate. În: *Universul Juridic*, 2016, nr. 1, pp. 7-18. ISSN 2393-3445.
[947] Ibidem.

dar şi un sens restrâns, unde urmarea sau rezultatul ar desemna modificarea în realitatea înconjurătoare."[948]

Considerentele, prezentate de P. Guidea, vin să clarifice și să dezvolte ideile lui V. Mirișan: „În dreptul penal român este încetățenită concepția, conform căreia orice infracțiune are urmări imediate. Prin survenirea urmărilor imediate se are în vedere atingerea adusă obiectului juridic special al infracțiunii. În dreptul penal al Republicii Moldova este dominantă concepția, potrivit căreia urmările prejudiciabile (nu urmările imediate) presupun anumite schimbări tangibile în lumea materială."[949] Mai departe P. Guidea subliniază: „Din această concepție rezultă clasificarea infracțiunilor în formale și materiale. Ambele concepții au dreptul la viață. Suntem adepții celei de-a doua concepții, care este dominantă în dreptul penal al Republicii Moldova, deoarece aceasta este favorabilă făptuitorului, presupunând o interpretare restrictivă a legii penale și, fiind, din acest punct de vedere, în spiritul prevederii de la alin. (2) art. 3 CP RM."[950]

Din acest punct de vedere, opinia lui Șt. Belecciu și M. Boșcaneanu pare să nu aibă fundament: „În cazul infracțiunilor formale, deopotrivă cu cele materiale, trebuie analizată atitudinea psihică a făptuitorului atât față de faptă, cât și față de consecințe."[951] Părerea lui Șt. Belecciu și M. Boșcaneanu vine în contradicție cu jurisprudența constituțională. Or, în Codul penal al Republicii Moldova (în special, în art. 17, care este dedicat săvârșirii infracțiunii cu intenție), se folosește sintagma „urmări prejudiciabile".[952] Această sintagmă se referă la „modificarea în realitatea înconjurătoare"[953], nu la „atingerea adusă valorii sociale ocrotite".[954] Confirmarea acestei idei o găsim în mai multe acte ale Curții Constituționale a Republicii Moldova.[955]

---

[948] Ibidem.
[949] GUIDEA, Petru. *Răspunderea penală pentru munca forţată.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2025, p. 260. 383 p. ISBN 978-5-88554-409-2.
[950] Ibidem, p. 260.
[951] BELECCIU, Ştefan, BOŞCANEANU, Marcel. Latura subiectivă a infracţiunii de poluare a apei art. 229 Cod penal al Republicii Moldova. În: *Acta Universitatis George Bacovia. Juridica* , 2017, vol. 6, nr. 2, pp. 467-474. ISSN 2285-1933.
[952] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2002, nr. 128-129, 195.
[953] MIRIȘAN, Valentin. Conflictul de interese. Infracţiune de rezultat sau infracţiune de pericol? Aspecte de neconstituţionalitate. În: *Universul Juridic,* 2016, nr. 1, pp. 7-18. ISSN 2393-3445.
[954] Ibidem.
[955] A se vedea: Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind excepţia de neconstituţionalitate a unor prevederi ale articolului 328 alin. (1) din Codul penal: nr. 22 din 27.06.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2017, nr. 352-355, 92; Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind excepţia de neconstituţionalitate a unor prevederi din articolele 327 alin. (1) și 361 alin. (2) lit. d) din Codul penal: nr. 33 din 07.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2018, nr. 27-32, 04; Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 140g/2017 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 327 din Codul penal: nr. 121 din 15.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2018, nr. 95-104, 49; Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind excepţia de neconstituţionalitate a articolului 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal: nr. 22 din 01.10.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2018, nr. 416-422, 146; Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind controlul constituţionalităţii unor prevederi din articolele 189 alin. (3) lit. f), 307 alin. (2) lit. c), 327 alin. (2) lit. c), 329 alin. (1) și alin. (2) lit. b) și din articolul 335

În alt context, analiza vinovăției, pe care o manifestă subiectul infracțiunilor analizate, include problema intenției unice și a pluralității de intenții.

Referitor la infracțiunea prevăzută la art. 301 CPR din 2009, M.V. Tudoran susține: „Infracțiunea de conflict de interese [...] poate fi săvârșită în mod continuat, dacă subiectul activ al acesteia comite la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții și împotriva aceluiași subiect pasiv, acțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni."[956] Cât privește sintagma „și împotriva aceluiași subiect pasiv"[957] din alin. (1) art. 35 CPR din 2009 (care conține definiția noțiunii de infracțiune continuată), aceasta a fost declarată neconstituțională printr-o decizie a Curții Constituționale a României.[958] În celelalte privințe, ideile lui M.V. Tudoran sunt actuale.

În Codul penal al Republicii Moldova, conform alin. (1) art. 30, „se consideră infracţiune prelungită fapta săvârșită cu intenţie unică, caracterizată prin două sau mai multe acţiuni infracţionale identice, comise cu un singur scop, alcătuind în ansamblu o infracţiune."[959] Conceptul de infracțiune prelungită corespunde conceptului de infracțiune continuată din legislația penală română.

În această ordine de idei, în practica ANI pot fi identificate exemple care prezintă interes pentru analiza noastră.[960]

Astfel, în următorul caz, toate deciziile au fost luate de către subiectul declarării în aceeași zi, ceea ce demonstrează, probabil, prezența unei intenții unice: „[I.A.] [...] ar fi încălcat regimul juridic al conflictelor de interese, manifestat prin participarea la luarea deciziilor nr. 13/24, 13/25, 13/27, 13/31, 13/32 din 04.04.2025, având un interes personal ce rezultă din faptul că este membru al consiliului de administrație a Cooperativei de producție [„C.P."]."[961] Chiar dacă toate cele cinci decizii au fost luate în aceeași zi, nu există o certitudine că subiectul declarării a manifestat o singură intenție. În următorul caz, zilele în care au fost săvârșite acțiunile, care reprezintă expresia

---

alin. (1^1) din Codul penal: nr. 24 din 17.10.2019. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr. 338-343, 207; Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 214g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 312 din Codul contravențional și a articolului 13 alin. (1) din Legea nr. 190 din 19 iulie 1994 cu privire la petiționare: nr. 44 din 18.05.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 165-176, 84.

[956] TUDORAN, Mihai Viorel. Conflictul penal de interese. În: *Dreptul*, 2017, nr. 6, pp. 149-170. ISSN 1018-0435.

[957] Codul penal al României: nr. 286 din 17.07.2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 510.

[958] Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 35 alin. (1) și ale art. 39 alin. (1) lit. b) din Codul penal: nr. 368 din 30.05.2017. În: *Monitorul Oficial al României*, nr. 566.

[959] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[960] Amintim în această ordine de idei că temei pentru aplicarea art. 326^1 CP RM reprezintă fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta s-a aflat în conflict de interese consumat. Tocmai de aceea, considerăm relevante exemplele din practica ANI.

[961] *Act de constatare nr. 107 din 18.07.2025.* [citat 25.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-07/ac107.pdf

conflictului de interese, sunt diferite. De asemenea, nu este cert dacă intenția este unică sau nu: „[A.E.] [...] nu a declarat, nu a soluționat prin abținere și a admis consumarea conflictele de interese prin emiterea ordinelor nr. 5 din 05.03.2014, nr. 24 din 10.10.2014, nr. 8 din 15.04.2015, nr. 15 din 23.12.2015, nr. 11 din 16.06.2016, nr. 12 din 16.06.2016, nr. 17 din 07.07.2016 și a deciziilor nr. 1 din 26.09.2014, nr. 1 din 20.12.2015 și nr. 1 din 15.06.2016."[962] Este puțin probabil că, înainte de a comite acțiunile din 2014, subiectul declarării deja avea intenția de a săvârși acțiunile din 2015 și 2016. Într-o măsură mai redusă planează îndoielile privind unitatea intenției în exemplul următor: „[A.S.] [...]a încălcat regimul juridic al conflictelor de interese prin nedeclararea în modul și in termenul stabilit a conflictului de interese și nesoluționarea acestuia, exprimat prin rezolvarea cererilor și emiterii actelor administrative și încheierea directă a actelor juridice, după cum urmează: [...] la data de 02.07.2018 [...] soluționează cererea de acordare a concediului lui X, care îi este soție; la data de 04.10.2018, [...] soluționează cererea de acordare a concediului lui X, care îi este soție."[963] Distanța dintre aceste două episoade este de aproximativ de trei luni. Totuși, aceasta nu este poate constitui un argument suficient în sprijinul unității de intenție. Posibilă pluralitate de intenții, care, însă, a fost ignorată, se atestă și în următorul exemplu: „[F.C.] [...] nu a declarat, nu a soluționat prin abținere și a admis consumarea conflictelor de interese prin emiterea [a 28 de ordine] [începând cu] 05.09.2016 și [încheind cu] 22.10.2018, prin ce a încălcat regimul juridic al conflictelor de interese."[964] În exemplul următor, chiar formularea folosită denotă implicit o posibilă pluralitate de intenții: „[B.A.] [...] nu a soluționat și a admis consumarea conflictelor de interese *de fiecare dată când a semnat și emis* (evid. ns.): Ordinul nr. 10-C din 01.03.2010 de angajare în funcție a lui X; Contractul individual de muncă nr. 276/2010 din 31.12.2010 încheiat între [B.A.] și X; Ordinul nr. 8 din 03.01.2011 privind stabilirea unui program individual de muncă cu regim flexibil lui X; ordinele de acordare lui X a premiilor și a cumulului (nr. 1-p din 04.01.2016, nr. 9-p din 09.02.2016); ordinele de acordare/rechemare a lui X din concediu nr. 3-p din 13.01.2017, nr. 4-p din 18.01.2017, nr. 21 din 15.01.2018 și nr. 26 din 15.01.2018".[965] În 2010 subiectul declarării plănuise ce va săvârși în 2018? Desigur, există o astfel de posibilitate. Însă, ea este redusă, lipsind date care să o confirme. Într-un caz din practica judiciară română, nu este clar cum s-a stabilit că intenția este unică: „Fapta inculpatului L.C.: în

[962] *Act de constatare nr. 11 din 11.06.2025.* [citat 25.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp11.pdf
[963] *Act de constatare nr. 27 din 11.06.2025.* [citat 25.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp27.pdf
[964] *Act de constatare nr. 13 din 11.06.2025.* [citat 25.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp13_0.pdf
[965] *Act de constatare nr. 23 din 11.06.2025.* [citat 25.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp23.pdf

perioada în care a îndeplinit funcţia de primar al com. P.S., a încheiat la data de 10.06.2011 contractul de închiriere a unui spaţiu comercial cu fiul său, la data de 10.09.2011 a încheiat actul adiţional prin care a redus chiria lunară , iar la data de 07.06.2012 a încheiat contractul de concesiune prin atribuire directă fiicei sale pentru un imobil proprietatea comunei, iar a doua zi a încheiat procesul verbal de predare primire a spaţiului, întrunește elementele constitutive ale infracţiunii continuate de conflict de interese prevăzută de art. 301 al.1 cu aplicarea art. 35 al. 1 CP (4 acte materiale).”[966] Deși s-a constatat săvârșirea unei infracțiuni continuate, nu se prezintă nici un argument că actele din 10.09.2011 și 07.06.2012 sunt legate prin aceeași intenție (rezoluție). În alt caz din practica judiciară română, s-a atestat un concurs de intenții: „Fapta primarului unei comune de a dispune, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, în mod repetat, achiziţionarea unor produse de la societatea aparţinând soţiei sale, prin care aceasta a obţinut un folos patrimonial şi fapta aceluiaşi primar de a dispune, după un interval de 4 ani, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, în mod repetat, achiziţionarea unor produse de la societatea aparţinând fiului său, prin care acesta a obţinut un folos patrimonial, întrunesc elementele constitutive a două infracţiuni de conflict de interese, în forma continuată, aflate în concurs.”[967] Cum s-a ajuns la concluzia că, în acest exemplu, făptuitorul a manifestat două intenții diferite? În speță nu se menționează că intenția de a săvârși a doua acțiune a apărut la făptuitor după comiterea primei acțiuni. Considerăm că, în toate exemplele prezentate mai sus, nu s-au luat în considerare principiile care stau la baza art. 30 CP RM sau cele din art. 35 CPR din 2009.

2.3.2. Semnele secundare ale laturii subiective a infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM

După analiza vinovăției, trecem la examinarea semnelor secundare ale laturii subiective a infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

Suntem de acord cu E. Calmațui care afirmă: „Spre deosebire de vinovăţie, ce caracterizează oricare infracţiune, motivul şi scopul prezintă relevanță la calificarea faptei numai atunci când evoluează în calitate de semne constitutive sau de circumstanțe atenuante ori agravante; în celelalte cazuri, motivul și scopul pot prezenta importanță la individualizarea pedepsei.”[968]

---

[966] *Sentinţă penală nr. 40 din 23.06.2015*. [citat 25.07.2025] Disponibil: https://www.jurisprudenta.com/jurisprudenta/speta-11rwyyem/

[967] *Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie – Secţia Penală. Decizia nr. 109/2014 – Conflict de interese. Elemente constitutive*. [citat 25.07.2025] Disponibil: https://lege5.ro/Gratuit/gm3dmnbqgmzq/decizia-nr-109-2014-conflict-de-interese-elemente-constitutive

[968] CALMAȚUI, Eduard. Latura subiectivă a infracțiunii de proxenetism. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2020, nr. 8, pp. 169-176. ISSN 1814-3199.

În doctrina penală găsim definiții mai mult sau mai puțin convergente ale noțiunii de motiv al infracțiunii. De exemplu, X. Ulianovschi consideră că „motivul infracţiunii este un imbold determinat de factorii sociali şi psihologici care se manifestă în fapta subiectului infracţiunii şi care se realizează prin săvârşirea infracţiunii ca un comportament prejudiciabil, social-periculos, ilegal, săvârşit cu vinovăţie, pasibil de pedeapsă penală.”[969] Alți autori din Republica Moldova au o opinie similară.[970]

În ceea ce privește motivul infracţiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, conform opiniei lui C. Chihai, acesta se exprimă în „interesul material, [...] în mod distins și predominant ca fiind imboldul lăuntric ce determină majoritatea infractorilor la comiterea faptei infracționale.[971] Nu este clar dacă autoarea consideră interesul material motiv unic sau doar dominant al infracțiunilor analizate. La rândul lor, S. Brînza și V. Stati prezintă o listă deschisă, exemplificativă, de motive ale infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM: „interesul material; năzuința de a ajuta persoana apropiată în sensul L133/2016, etc.”[972] Aceste două opinii nu sunt identice, lăsând anumite semne de întrebare privind conținutul motivului în ipoteza infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

Această stare de lucruri se complică și datorită faptului că, uneori, în practica ANI[973], motivul faptei este confundat cu alte categorii. Aceasta poate influența negativ interpretarea și aplicarea

---

[969] ULIANOVSCHI, Xenofon. *Conceptul infracţiunii militare în dreptul penal*. Chişinău: ULIM, 2009, p. 379. 553 p. ISBN 978-973-934-38-1.

[970] A se vedea: COJOCARU, Radion, DAVID, Mihail. Determinarea semnelor facultative ale laturii subiective la încadrarea juridică a infracţiunii. În: *Legea şi Viaţa*, 2022, nr. 9-10, pp. 14-23. ISSN 2587-4365; COPEŢCHI, Stanislav. Latura subiectivă a infracţiunii prevăzute la art. 208 CP RM. În: *Revista Naţională de Drept*, 2014, nr. 3, pp. 74-80. ISSN 1811-0770; ANGHELUȚĂ, Mihaela. *Ameninţarea cu omor ori cu vătămare gravă a integrităţii corporale sau a sănătăţii*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2022, p. 276. 368 p. ISBN 978-5-88554-054-4; BERDILO, Rodica. *Răspunderea penală pentru omorul săvârşit în stare de afect*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2021, p. 269. 398 p. ISBN 978-9975-157-57-5; POSTOVANU, Nicolae. *Răspunderea penală pentru încălcarea regulilor de securitate a circulaţiei sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2021, p. 256. 400 p. ISBN 978-9975-158-44-2; JENUNCHI, Elena. Latura subiectivă a infracțiunii de constrângere de a face declarații. În: *Supremația Dreptului*, 2020, nr. 1, pp. 171-176. ISSN 2345-1971; PÎRȚAC, Cristina. *Falsul în acte publice: aspecte de drept penal*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2023, p. 272. 428 p. ISBN 978-5-88554-210-4; CALMAȚUI, Eduard. Latura subiectivă a infracțiunii de proxenetism. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2020, nr. 8, pp. 169-176. ISSN 1814-3199; APĂRECE, Oleg. Semnele secundare ale laturii subiective în cazul infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii conform legislației penale din Republica Moldova. În: *Acta Universitatis George Bacovia. Juridica*, 2024, vol. 13, pp. 649-662. ISSN 2285-1933.

[971] CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326[1] CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

[972] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

[973] Amintim în această ordine de idei că temei pentru aplicarea art. 326[1] CP RM reprezintă fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta s-a aflat în conflict de interese consumat. Tocmai de aceea, considerăm relevante exemplele din practica ANI.

art. 326[1] CP RM. Astfel, într-un caz, motivul faptei este confundat cu cauza acesteia: „Se apreciază critic argumentul lui [I.U.] referitor la motivul nedeclarării conflictelor de interese, și anume, precum că [...] nora sa are un alt angajator, subiectul declarării nefiind conducătorul direct al acesteia.”[974] Păreri apropiate sunt exprimate de alți autori.[975]

Într-un alt act de constatare al ANI, observăm o confuzie de alt gen: „Din motive de neștiință conflictul de interese real a fost declarat la ANI la data de 30.01.2024, după semnarea contractului nr. 9 din 29.01.2024, cu SRL „[R.S.]”.”[976]

În alt context, considerăm că, atunci când încercăm să stabilim motivul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, nu putem ignora noțiunea de interes personal în accepțiunea L133/2016.

Totuși, înainte de toate, trebuie să ne precizăm perspectiva asupra posibilităţii ca un interes să reprezinte un motiv al infracţiunii. În ajutor ne vin opiniile exprimate de unii oameni de știință: „Când un bun, o situaţie, o utilitate, apropiată tendinţelor şi înclinaţiilor individului, exercită asupra acestuia o atracţie specială, conştiinţa a ceea ce numim „un interes” se naşte la el în mod simultan”[977] (S. Brînza); „Interesul constă în existența unui obiectiv personal sau colectiv promovat în scopul obținerii unor avantaje materiale, profesionale sau morale ori a unei poziții ierarhic superioare. Interesul poate fi material sau moral, individual ori colectiv, privat sau public, particular ori general[978] (I.T. Ștefănescu); „Interesul reprezintă mai degrabă un fenomen de natură subiectivă, întrucât subiectul, având un anumit interes, nu poate să nu urmărească obiective concrete și nu poate fi lipsit de motive pentru acțiunile sau inacțiunile sale”[979] (A.O. Osipenko).

Acum să trecem la analiza noțiunii de interes personal, perceput de către noi ca posibil motiv al infracţiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

---

[974] *Act de constatare nr. 56/29 din 29.04.2024.* [citat 26.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-04/ac56.pdf

[975] A se vedea: ANGHELUȚĂ, Mihaela. Semnele secundare ale laturii subiective în cazul amenințării cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății: aspecte teoretice și practice. În: *Infracţiunea – Răspunderea penală – Pedeapsa. Drept şi Criminologie, Ed. Ediția I-a, 25-26 martie 2021, Chişinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2021, Ediția I-a, pp. 228-238. ISBN 978-9975-158-12-1; GROSU, Serghei. Latura subiectivă a infracțiunii de inviolabilitate a vieții personale. În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, 2021, nr. 8, pp. 61-66. ISSN 2587-3601; STRÎMBEANU, Alexandru. *Răspunderea penală pentru accesul ilegal la informaţia computerizată*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2023, p. 233. 430 p. ISBN 978-5-88554-178-7.

[976] *Act de constatare nr. 60/27 din 08.05.2024.* [citat 26.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-05/ac60_0.pdf

[977] BRÎNZA, Sergiu. *Obiectul infracţiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005, p. 75. 675 p. ISBN 9975-70-414-X.

[978] ȘTEFĂNESCU, Ion Traian. *Consideraţii cu privire la relaţia dintre dreptul subiectiv şi interes în legislaţia muncii în materie contractuală*. [citat 26.07.2025] Disponibil: https://www.juridice.ro/essentials/1989/consideratii-cu-privire-la-relatia-dintre-dreptul-subiectiv-si-interes-in-legislatia-muncii-in-materie-contractuala

[979] ОСИПЕНКО, А.О. Правовая природа конфликта интересов. În: *Актуальные проблемы российского права*, 2022, Т. 17, № 3, с. 84-92. ISSN 1994-1471.

În vederea verificării acestei ipoteze, pornim de la următoarea premisă: R. Cojocaru și M. David sunt de părerea că „în cazul infracţiunilor motivul exprimă atitudini antisociale ale făptuitorului”.[980] În ce ne privește, considerăm că L133/2016 conține destule indicii care demonstrează că interesul personal exprimă o aspirație antisocială a făptuitorului. Astfel de indicii găsim în următoarele două definiții din art. 2 din L133/2016: „conflict de interese – situaţia în care subiectul declarării are un *interes personal* (evid. ns.) ce influențează, sau ar putea influența exercitarea imparţială şi obiectivă a obligaţiilor şi responsabilităţilor ce îi revin potrivit legii”[981]; „interes personal – orice interes material sau nematerial al subiectului declarării ce rezultă din activităţile sale în calitate de persoană privată, din relaţiile sale cu persoane apropiate sau cu persoane juridice și alți agenți economici, indiferent de tipul de proprietate, din relaţiile sau afiliaţiile sale cu organizaţii necomerciale, inclusiv cu partidele politice şi cu organizaţiile internaţionale”[982].

În opinia lui A. Stratan, pentru a fi un semn obligatoriu al infracțiunii, motivul trebuie să fie prevăzut în dispoziția de incriminare sau, cel puțin, să rezulte din interpretarea acelei dispoziții.[983] V. Cojocaru[984] și A. Boldescu[985] au păreri similare.

În situația infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, anume interesul personal (în înțelesul art. 2 din L133/2016) constituie motivul special.

De exemplu, într-un act de constatare al ANI[986], se menționează că „interesul personal material al lui [V.M.] rezultă din darea în chirie instituției pe care o conduce a automobilului personal [...] și obținerea unui venit în sumă de 10000 lei anual.”[987] Din această descriere rezultă explicit sau implicit prezența tuturor caracteristicilor interesului personal, pe care le-am punctat mai sus. Într-o altă speță, este argumentată lipsa interesului personal: „Suma de 20000,00 lei alocată de către Consiliului sătesc [B.] a fost utilizată exclusiv pentru procurarea produselor

[980] COJOCARU, Radion, DAVID, Mihail. Determinarea semnelor facultative ale laturii subiective la încadrarea juridică a infracţiunii. În: *Legea şi Viaţa*, 2022, nr. 9-10, pp. 14-23. ISSN 2587-4365.
[981] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[982] Ibidem.
[983] STRATAN, Andrei. *Răspunderea penală pentru dobândirea creditului, a împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare prin înșelăciune*. Chișinău: Tipografia Centrală, p. 246. 366 p. ISBN 978-5-88554-242-5.
[984] A se vedea: COJOCARU, Violeta. Scopul şi motivul infracţiunilor prevăzute la art. 278 CP RM (Actul terorist). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2018, nr. 3, pp. 173-188. ISSN 1814-3199.
[985] A se vedea: BOLDESCU, Anastasia. *Răspunderea penală pentru vânatul ilegal*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2023, p. 323. 454 p. ISBN 978-5-88554-255-5.
[986] Amintim în această ordine de idei că temei pentru aplicarea art. 326[1] CP RM reprezintă fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta s-a aflat în conflict de interese consumat. Tocmai de aceea, considerăm relevante exemplele din practica ANI.
[987] *Act de constatare nr. 05/04 din 19.01.2024.* [citat 26.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-01/ac5.pdf

alimentare, fiind transferați către agenți economici. [...] FC „[V.]" a fost selectată de către AO „[C.]" ca fiind unica organizație neguvernamentală din localitate și a acceptat de a implementa proiectul ca o acțiune de caritate pentru persoanele vulnerabile din sat, neurmărind nici un profit, care din start nu era prevăzut, conform statutului asociației".[988]

În legătură cu interpretarea noțiunii de interes personal, în L133/2016 atrage atenția o formulare din alin. (3) art. 12 din L133/2016. Astfel, în definiția conceptului de conflict de interese real, se utilizează formularea „interese personale *sau care vizează persoane ce îi sunt apropiate, persoanele fizice şi juridice cu care are relaţii cu caracter patrimonial* (evid. ns.) ".[989] Într-un act de constatare al ANI, această formulare a determinat o interpretare lipsită de temei: „Pentru catalogarea unei situații drept conflict de interese, sunt necesare următoarele două *circumstanțe alternative, nu cumulative* (evid. ns.): 1) subiectul să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii în care are interese personale; sau 2) care vizează persoane ce îi sunt apropiate, persoanele fizice şi juridice cu care are relaţii cu caracter patrimonial şi care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică."[990]

În consecință, considerăm de prisos formularea evidențiată de noi mai sus în dispoziția din alin. (3) art. 12 din L133/2016. În ipoteza, descrisă prin această formulare, interesul este la fel personal în accepția art. 2 din L133/2016.

Sintagma „interes personal", folosită în L133/2016, are, în esență, același înțeles ca și sintagma „interes material, [...] alt interes personal sau [...] interesul unei terțe persoane"[991] din art. 327 CP RM. Acesta ar putea fi încă un argument în susținerea faptului că, în ipoteza infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326^1 CP RM, anume interesul personal (în înțelesul art. 2 din L133/2016) constituie motivul special.

Să nu uităm în acest context că art. 326^1 CP RM este o normă specială în raport cu art. 327 CP RM. Rezultă oare că, în cazul infracțiunilor consemnate la art. 326^1 CP RM, motivul are același conținut pe care îl are motivul descris în art. 327 CP RM, fiind diferită numai descrierea acestor motive? Pentru a fi posibil de răspuns la această întrebare, în continuare, analiza noastră se va axa

[988] *Act de constatare nr. 27/25 din 19.02.2024.* [citat 06.08.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-02/ac27.pdf
[989] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[990] *Act de constatare nr. 37/07 din 11.04.2025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-04/AC37.PDF
[991] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

pe cele trei forme posibile ale interesului personal, privit ca motiv special al infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM:

1) interesul material

Conform pct. 11.1 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 7 din 15.05.2017, „în sensul [...] art. 327 CP, interesul material este o varietate a interesului personal. [...] Interesul material presupune năzuinţa persoanei publice, respectiv, persoanei cu funcţie de demnitate publică, de a reţine sau de a obţine un câştig material ori de a se elibera de anumite cheltuieli materiale."[992] În pct. 5.2 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 11 din 24.12.2012, se dă o interpretare asemănătoare: „Interesul material constituie motivul generat de necesitatea făptuitorului de a-şi spori activul patrimonial (de a obţine sau de a reţine un câştig material) sau de a-şi micşora pasivul patrimonial (de a se elibera de cheltuieli materiale)."[993] Interpretările oficiale judiciare au determinat-o pe C. Pîrțac să afirme că „interesul material poate lua una dintre următoarele forme: a) năzuința de a obține un câștig material; b) năzuința de a reține un câștig material; c) năzuința de eliberare de cheltuieli materiale."[994]

O precizare importantă legată de conținutul interesului material o face S. Brînza: „Interesul material constă în orice folos, beneficiu sau avantaj material direct sau chiar indirect, nu însă într-o simplă satisfacție morală. Interesul material este direct, atunci când făptuitorul urmărește să aibă o satisfacție personală de pe urma obținerii sau reținerii câștigului material".[995] Autorul continuă: „Interesul material este indirect, atunci când făptuitorul dorește să asigure un câștig material unor terțe persoane. Prin „terțe persoane" trebuie de înțeles: 1) persoanele apropiate făptuitorului, de a căror soartă este preocupat acesta; 2) persoanele care în viitor îi pot fi utile făptuitorului, oferindu-i anumite contraprestații".[996]

Prezintă interes părerea lui A. Stratan. Acest autor menționează: „Săvârșind infracțiunile prevăzute la art. 238 CP RM, făptuitorul tinde să-și majoreze activul patrimonial (din contul mijloacelor bănești obținute), dar nu să-și micșoreze pasivul patrimonial. Doar ca o consecință a

---

[992] *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la aplicarea legislației, referitoare la răspunderea penală pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, precum și neglijența în serviciu: nr. 7 din 15.05.2017*. [citat 26.07.2025] Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=216

[993] *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor (art. 145-148 CP RM): nr. 11 din 24.12.2012*. [citat 26.07.2025] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl. php?id=318

[994] PÎRȚAC, Cristina. *Falsul în acte publice: aspecte de drept penal*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2023, p. 272. 428 p. ISBN 978-5-88554-210-4.

[995] BRÎNZA, Serghei. Răspunderea penală pentru omorul săvârșit din interes material (lit. b) alin. (2) art. 145 C. pen. RM): examinarea unor aspecte controversate. În: *Revista Națională de Drept*, 2008, nr. 10, pp. 5-11. ISSN 1811-0770.

[996] Ibidem.

majorării activului patrimonial, în cele din urmă, făptuitorul ar putea să-și micșoreze pasivul patrimonial avut din relația cu alți subiecți de drept."[997] A. Stratan afirmă în continuare: „În sensul infracțiunilor analizate, interesul material posedă un conținut mai îngust. Acesta se reduce la năzuința făptuitorului de a-și majora activul, nu și la năzuința făptuitorului de a-și micșora pasivul."[998] Este oare această abordare valabilă prin analogie în cazul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM?

Da, este. Cauza constă în scopul descris în art. 326[1] CP RM: „în vederea obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale".[999] Acest scop determină *volens-nolens* conținutul motivului pe care îl au infracțiunile prevăzute de acest articol;

2) alt interes personal

În pct. 11.1 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 7 din 15.05.2017 se explică: „Prin alt interes personal se înţelege interesul nepatrimonial, care rezultă din necesităţile sau intenţiile personale ale persoanei publice, respectiv, persoanei cu funcţie de demnitate publică, din activităţile acestor persoane, în calitatea lor de persoane private, din relaţiile lor cu persoane apropiate sau persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate sau forma organizatorico-juridică, din relaţiile sau afiliaţiile personale cu partide politice, cu organizaţii necomerciale şi cu organizaţii internaţionale, precum şi care rezultă din preferinţele sau angajamentele acestora."[1000] Această interpretare a fost susținută într-o decizie a Curții Constituționale a Republicii Moldova.[1001] În esență, aceeași concepție este promovată de către S. Brînza, V. Stati și R. Popov. Acești autori consideră că „alte interese personale [constituie] interesele nemateriale ale făptuitorului, care rezultă din necesitățile sau intențiile personale ale acestora. În principal, se are în vedere năzuința obținerii de către făptuitor a unor avantaje nepatrimoniale."[1002] Este utilă și opinia lui J.-M. Brigant. În legătură cu infracțiunile ce sunt

---

[997] STRATAN, Andrei. *Răspunderea penală pentru dobândirea creditului, a împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare prin înșelăciune*. Chișinău: Tipografia Centrală, p. 246. 366 p. ISBN 978-5-88554-242-5.

[998] Ibidem, p. 246.

[999] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[1000] *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la aplicarea legislației, referitoare la răspunderea penală pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, precum și neglijența în serviciu: nr. 7 din 15.05.2017*. [citat 26.07.2025] Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=216

[1001] A se vedea: Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 160g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 332 alin. (1) din Codul penal: nr. 180 din 25.11.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 19-25, 3.

[1002] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie, POPOV, Ruslan. Falsul în acte publice (art. 332 CP RM): aspecte de drept penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2015, nr. 8, pp. 64-73. ISSN 1814-3199.

consemnate la art. 432-12 CP RF (care este similar cu art. 326[1] CP RM), acest doctrinar susține: „Interesul moral [...] poate rezulta dintr-o legătură familială, afectivă, amicală, politică sau profesională.”[1003]

C. Pîrțac consideră că „semnul „alt interes personal” este unul estimativ, în pofida faptului că Legea Republicii Moldova privind declararea averii și a intereselor personale definește acest termen. Or, însăși definiția legală semnalează că în calitate de interes personal poate apărea orice interes nematerial.”[1004]

Totuși, ceea ce contează cu adevărat este cu totul altceva. Nu putem ignora nici de această dată, că, în art. 326[1] CP RM, scopul infracțiunii este descris astfel: „în vederea obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale”.[1005] Ne alăturăm opiniei lui S. Copețchi, care menționează: „Motivul şi scopul sunt organic legate între ele, în cele mai dese cazuri motivul fiind fundamentul scopului format.”[1006] V. Chiriță și A. Stahurschi susțin: „Scopul apare în baza motivului infracțional”.[1007] Similară este părerea lui S. Pilat: „Motivul infracțiunii [...] se naște în conștiința persoanei și o împinge la atingerea unui scop determinat. [...] Motivul se află într-o legătură strânsă cu scopul infracțiunii”.[1008] Din această cauză, un alt interes personal, întrucât are o natură nematerială, nu poate apărea ca motiv al infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM[1009];

3) interesul unei terțe persoane

Interesul personal, ca motiv special al infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM, are un conținut care este condiționat de scopul acestor infracțiuni. Ca urmare, motivul respectiv poate

[1003] BRIGANT, Jean-Marie. *Délit de prise illégale d'intérêts: de l'ingérence du garde des Sceaux?* [citat 26.07.2025] Disponibil: https://blog.leclubdesjuristes.com/delit-de-prise-illegale-dinterets-de-lingerence-du-garde-des-sceaux/

[1004] PÎRȚAC, Cristina. *Falsul în acte publice: aspecte de drept penal*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2023, p. 286. 428 p. ISBN 978-5-88554-210-4.

[1005] Ibidem.

[1006] COPEȚCHI, Stanislav. Semnele secundare ale laturii subiective: aspecte teoretico-practice şi legislative. În: *Infracţiunea – Răspunderea penală – Pedeapsa. Drept şi Criminologie, Ediţia I-a, 25-26 martie 2021, Chişinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2021, pp. 76-85. ISBN 978-9975-158-12-1.

[1007] CHIRIȚA, Valentin, STAHURSCHI, Alina. Latura subiectivă a infracţiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârşirea unor fapte imorale. În: *Legea şi Viaţa*, 2019, nr. 12, pp. 23-27. ISSN 2587-4365.

[1008] PILAT, Sofia. Latura subiectivă a infracţiunii de vandalism. În: *Legea şi Viaţa*, 2017, nr. 5, pp. 40-45. ISSN 2587-4365.

[1009] Aceasta nu exclude în niciun caz ipoteza conform căreia un alt interes personal poate constitui motiv de conflict de interese în sensul L133/2016.

consta numai în năzuința făptuitorului de a obține – pentru sine sau pentru o terță persoană[1010] – un „avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale”.[1011]

Orientând analiza către un alt aspect, după motivul infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, ne orientăm atenția către scopul acestor infracțiuni.

A. Șavga consideră că „prin scopul infracţiunii se înţelege obiectivul propus și reprezentat de făptuitor ca rezultat al acţiunii sau inacţiunii sale, adică finalitatea urmărită prin săvârșirea faptei penale”.[1012] Alți doctrinari au opinii similare.[1013]

Din cauze ușor de înțeles, în dreptul penal al Republicii Moldova sunt exprimate nu prea multe puncte de vedere privind scopul infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM. De exemplu, A. Eșanu menționează: „În sfera penală nu oricare conflict de interese consumat generează răspundere penală, ci doar acela care se caracterizează prin intenție calificată prin scop. Or, expresia „în vederea obținerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale” îndeplinește rolul de semn obligatoriu al laturii subiective a componenței infracțiunii, lipsa căruia face inaplicabilă răspunderea penală.”[1014] Puncte de vedere similare au S. Brînza, V. Stati[1015] și C. Chihai.[1016] De asemenea, în practica judiciară a Republicii Moldova, într-o sentință, se arată scopul infracțiunilor, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, „este unul special: scopul obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10.000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016.”[1017] Această potrivire de idei se datorează faptului că

[1010] Subliniem că, în acest context, terță persoană poate fi doar „o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale”*, așa cum se menționează în art. 326[1] CP RM.

* Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[1011] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[1012] GRAMA, Mariana et al. *Dreptul penal. Partea generală. Vol. I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2012, p. 257. 328 p. ISBN 978-9975-53-080-4.

[1013] A se vedea: COPEȚCHI, Stanislav. Latura subiectivă a infracţiunii prevăzute la art. 208 CP RM. În: *Revista Naţională de Drept*, 2014, nr. 3, pp. 74-80. ISSN 1811-0770; BRÎNZA, Cristian. Vinovăția în cazul infracțiunilor de luare de mită și de dare de mită. În: *Revista Naţională de Drept*, 2021, nr. 1, pp. 98-109. ISSN 1811-0770; JENUNCHI, Elena. Latura subiectivă a infracțiunii de constrângere de a face declarații. În: *Supremația Dreptului*, 2020, nr. 1, pp. 171-176. ISSN 2345-1971.

[1014] EȘANU, Adriana. Incriminarea exercitării atribuțiilor de serviciu în situație de conflict de interese: argumente pro și contra. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 62-67. ISSN 1814-3199.

[1015] A se vedea: BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

[1016] A se vedea: CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326[1] CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

[1017] *Sentința Judecătoriei Anenii Noi, sediul central, din 05.07.2024*. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/D08DEE83-864B-4C36-A561-62BCE97B7E00

scopul infracțiunilor, consemnate la art. 326[1] CP RM, se stabilește nu pe calea interpretării acestui articol și a altora (așa cum se procedează în legătură cu motivul infracțiunilor analizate). Însuși legiuitorul, în dispoziția din alin. (1) art. 326[1] CP RM, configurează scopul infracțiunii: „în vederea obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale”.[1018]

Formulări comparabile cu cea din art. 326[1] CP RM, referitoare la scopul infracțiunii, pot fi găsite în normele din legislațiile penale străine, care se aseamănă cu art. 326[1] CP RM: art. 314 CP CE: „cu scopul de a obține un avantaj ilegal pentru sine sau pentru altcineva”[1019]; secț. 390 CP RN: „cu intenția de a obține un folos ilicit pentru sine sau pentru alții ori de a provoca un prejudiciu”[1020]; art. 258 CP RA: „în scopul de a crea avantaje sau beneficii ilegale pentru terţi”[1021] etc. Se poate observa că, în al doilea exemplu, se folosește termenul de intenție. Cu toate acestea, se are în vedere scopul infracțiunii. În acest context, V. Stati și L. Brînza remarcă cu temei: „În varianta în vigoare a art. 135 CP RM, sintagma „cu intenţia de a distruge” desemnează nu intenția de a comite infracțiunea de genocid, dar scopul infracțiunii date”.[1022] Într-adevăr, nu trebuie să ne inducă în eroare folosirea termenului de intenție în descrierea scopului infracțiunii, deoarece acest termen caracterizează, de fapt, obiectivul pe care-l vizează făptuitorul prin săvârșirea infracțiunii.

Continuând gândul, este necesar a-l cita pe M.V. Tudoran. În legătură cu infracțiunea prevăzută la art. 301 CP RM, care se aseamănă cu infracțiunile ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, doctrinarul amintit susține: „În ceea ce privește scopul, suntem de părere că infracțiunea de conflict de interese prevede o asemenea condiție care îi întregește elementul subiectiv deoarece textul legii se referă la îndeplinirea unui act ori la participarea la luarea unei decizii prin care s-a realizat un folos patrimonial, în realitate *această realizare a folosului patrimonial nefiind altceva decât chiar scopul (de această dată obligatoriu a fi și dus până la capăt)* (evid. ns.) pentru care subiectul activ al infracțiunii îndeplinește actul sau participă la luarea deciziei.”[1023] În art. 253[1] CPR din 1968 se menționa: „îndeplinește un act ori participă la luarea unei decizii prin care s-a

[1018] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1019] *Swiss Criminal Code*. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en
[1020] *Penal Code of Norway*. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/4f/Norway_Penal%20Code.pdf
[1021] *Criminal Code of the Republic of Albania*. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/bb/Albania_CC_1995_am2017_en.pdf
[1022] STATI, Vitalie, BRÎNZĂ, Liubovi. Reperele conceptuale ale unor remanieri recente operate în capitolele I şi XVIII ale părţii speciale a codului penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2013, nr. 8, pp. 138-157. ISSN 1814-3199.
[1023] TUDORAN, Mihai Viorel. Conflictul penal de interese. În: *Dreptul*, 2017, nr. 6, pp. 149-170. ISSN 1018-0435.

realizat, direct sau indirect, un folos material".[1024] Într-un mod foarte apropiat, în art. 301 CPR din 2009, se menționează: „a îndeplinit un act prin care s-a obținut un folos patrimonial".[1025] Observăm că, în asemenea cazuri, nu este suficient ca făptuitorul să urmărească realizarea/obținerea unui folos material/patrimonial. Este necesar de asemenea ca făptuitorul să realizeze/obțină un folos material/patrimonial.

În legile penale ale unor țări, se atestă, la fel, chiar din descrierea lui *verbum regens*, că fapta prejudiciabilă presupune realizarea scopului infracțiunii: art. 245 CP MDL: „a luat, a primit sau a păstrat orice fel de interes material [...], a obţinut din aceasta un interes material oarecare"[1026]; art. 113-1 bis CP PM: „ia, primește sau păstrează [...] un interes personal"[1027]; art. 245 CP RB: „a luat sau a primit orice interes [...], şi-a însuşit un interes oarecare în aceasta"[1028] etc. Pentru consumarea infracțiunilor prevăzute de acest articol, nu este necesar să se realizeze scopul de obţinere, directă sau indirectă „a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale".[1029]

După cum am afirmat anterior, existența unui avantaj patrimonial, ca finalitate urmărită de către făptuitor, constituie una din condițiile pe care le satisface scopul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. Sintagme, care se aseamănă cu expresia „avantaj patrimonial"[1030] (care este folosită în art. 326[1] CP RM), se utilizează în mai multe norme din Codul penal al Republicii Moldova: art. 175[1], 242[1], 324, 324[1], 325, 325[1], 333 și 334: „avantaje sub orice formă"[1031]; art. 256: „avantaje patrimoniale"[1032]; art. 314: „avantaje patrimoniale ori nepatrimoniale"[1033]; art. 326: „avantaje".[1034]

Este de remarcat că, în art. 256 CP RM, se folosește o sintagmă care nu se deosebește mult de expresia „avantaj patrimonial"[1035] din art. 326[1] CP RM. În acest context, este relevantă observația lui V. Stati, care consideră necesară „compararea semnificației sintagmei „avantaje

[1024] Codul penal al României: nr. 15 din 21.06.1968. În: *Buletinul Oficial*, 1968, nr. 79-79 bis.
[1025] Codul penal al României: nr. 286 din 17.07.2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 510.
[1026] *Codul penal al Marelui Ducat de Luxemburg*. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Luxemburg-RO.html
[1027] *Code pénal*. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://legimonaco.mc/code/code-penal/
[1028] *Codul penal al Regatului Belgiei*. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Belgia-RO.html
[1029] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1030] Ibidem.
[1031] Ibidem.
[1032] Ibidem.
[1033] Ibidem.
[1034] Ibidem.
[1035] Ibidem.

patrimoniale" din [art. 256 CP RM] și a semnificației aceleiași sintagme, care derivă din interpretarea art. 242[1], 324, 325, 326, 333 și 334 CP RM. În rezultatul acestei comparații, s-ar putea ajunge la concluzia că obiectul material (imaterial) al infracțiunilor, consemnate la art. 256 CP RM, nu-l pot reprezenta bunurile, serviciile și privilegiile".[1036] Autorul clarifică: „În alin. (1) art. 324, alin. (1) art. 325 și alin. (1) art. 326 CP RM, noțiunile „bunuri", „servicii", „privilegii" și „avantaje" sunt noțiuni cu sfere distincte, care nu interferează. Recurgând la interpretarea sistematică [...], s-ar putea susține că noțiunea „remunerație" din art. 256 CP RM nu poate include sensurile de „bunuri", „servicii" și „privilegii"."[1037] Totuși, adaugă V. Stati, „cu o asemenea abordare, art. 256 CP RM ar rămâne, practic, fără sferă de aplicare. Aceasta deoarece art. 256 CP RM s-ar aplica doar atunci când remunerarea s-ar exprima în premii, împrumuturi de bani fără dobândă sau alte asemenea avantaje patrimoniale în sensul strict al cuvântului".[1038]

Ssuntem de acord cu ideea lui S. Brînza și V. Stati, care se referă la obiectul scopului infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM: Prin „avantaj patrimonial" trebuie de înţeles orice folos material sub formă de bunuri, servicii, privilegii etc., în formă corporală sau incorporală, mobilă sau imobilă, tangibilă sau intangibilă".[1039] În practica judiciară a Republicii Moldova, în legătură cu obiectul aceluiași scop, se folosește o formulare aproape identică: „Prin „avantaj patrimonial" în viziunea instanței urmează a fi reținut orice folos material sub formă de bunuri, servicii, privilegii etc., în formă corporală sau incorporală, mobilă sau imobilă, tangibilă sau intangibilă."[1040]

Din acest punct de vedere, se poate menționa că expresia „avantaj patrimonial"[1041] din art. 326[1] CP RM are înțelesul pe care sintagma „folos material" îl are în art. 253[1] CPR din 1968 și în art. 301 CPR din 2009. Dovadă este că, de exemplu, C. Ceascai opinează: „Folosul obţinut este exclusiv material şi se referă la orice avantaj patrimonial – bunuri, împrumuturi, premii."[1042] Utilitate prezintă și viziunea lui S. Bogdan: „Spre deosebire de legea franceză, unde folosul poate fi de orice natură, textul penal român limitează folosul doar la cel material. [...] În cazul in care se

[1036] STATI, Vitalie. Imperfecțiunile descrierii de către legiuitor a obiectului material (imaterial) al faptei în art. 256 din Codul penal al Republicii Moldova și în unele norme conexe. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2017, Вып. 6, Ч. 6, с. 23-28. ISSN 2524-0986.
[1037] Ibidem.
[1038] Ibidem.
[1039] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.
[1040] *Sentința Judecătoriei Anenii Noi, sediul central, din 05.07.2024*. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/D08DEE83-864B-4C36-A561-62BCE97B7E00
[1041] Ibidem.
[1042] CEASCAI, Corina. Infracţiunea de conflict de interese. În: *Pro Lege,* 2014, nr. 1-2, pp. 45-53. ISSN 1224-2411.

realizează un alt folos decât cel material, fapta nu mai este tipică."[1043] Continuând gândul, S. Bogdan afirmă: „De exemplu, participarea într-o comisie de promovare, dacă unul dintre cei examinați este rudă de gradul II cu examinatorul, funcţionar public, este un act imoral dar nu este incriminat".[1044] Clarificarea conceptuală a lui S. Bogdan ne îndeamnă să aflăm ce înseamnă termenul „patrimonial" în contextul scopului infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM.

Într-o decizie a Curții Constituționale a României, care se referă la art. 301 CPR din 2009, explicația constă în următoarele: „Noțiunea de „folos patrimonial"[1045] din cuprinsul textului criticat nu este definită legal, astfel încât aceasta să aibă un înțeles specific dreptului penal, aspect ce denotă intenția legiuitorului de a-i atribui, în contextul reglementării infracțiunii de folosire a funcției pentru favorizarea unor persoane, înțelesul ce rezultă din sensul comun al noțiunilor care o compun".[1046] Sub această umbrelă conceptuală, în același act se menționează în continuare: „Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, [...] cuvântul „patrimonial" exprimă o valoare economică sau evaluabilă în bani. Astfel, sensul, general acceptat, al noțiunii de „folos patrimonial" este acela de câștig evaluabil în bani".[1047] În doctrina penală română, T.M. Bărăgan și G. Cirimbei au o opinie similară: „Incriminarea conflictului de interese prevăzută de art. 301 Codul penal [...] [presupune că] folosul material [se raportează la] totalitatea drepturilor [...] ce pot fi evaluate în bani".[1048] Această concepție corespunde prevederilor din Codul civil al Republicii Moldova. În alin. (1) art. 453 din acest cod, în definiția noțiunii de patrimoniu, se arată că acesta „reprezintă totalitatea drepturilor şi obligaţiilor patrimoniale (care pot fi evaluate în bani), privite ca o sumă de valori active şi pasive legate între ele, aparţinând unor persoane fizice şi juridice determinate."[1049]

L. Pușcașu propune ca art. 301 CPR din 2009 să fie extins asupra cazurilor în care funcționarul public obține un beneficiu nepatrimonial prin efectuarea unui act sau prin participarea la luarea deciziilor.[1050] Pe aceeași axă conceptuală, S. Bogdan face următoarea sugestie: „Credem că ar fi fost mai inspirată folosirea expresiilor de foloase de orice natură, la fel ca in cazul luării de

[1043] BOGDAN, Sergiu. Conflictul de interese. În: *Caiete de Drept Penal,* 2009, nr. 2, pp. 80-92.
[1044] Ibidem.
[1045] Această sintagmă era folosită în versiunea inițială a art. 301 CPR din 2009.
[1046] Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal: nr. 315 din 09.06.2020. În: *Monitorul Oficial al României,* 2020, nr. 1130.
[1047] Ibidem.
[1048] BĂRĂGAN, Tiberiu Marian, CIRIMBEI, Gabriel. Apariţia şi evoluţia incriminării conflictului de interese în legislaţia românească. În: *Revista Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza"*, 2017, nr. 2, pp. 15-23. ISSN 1857-2022.
[1049] Codul civil al Republicii Moldova: nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2002, nr. 82-86, 661.
[1050] PUȘCAȘU, Lucian. Conflict of interest offence. În: *Lex et Scientia,* 2014, Vol. XXI, Iss. 1, pp. 133-139. ISSN 2066-1886.

mită, deoarece va trebui făcută o distincţie destul de imprecisă între folosul material și folosul de altă natură decât cel material”.[1051] Nu considerăm deloc imprecis criteriul de evaluabilitate pecuniară a unui folos. Un folos fie are o valoare exprimată în bani, fie nu o are. Nu este posibil ca ambele aceste ipoteze să se regăsească în același folos. Cu toate acestea, o reevaluare atentă a caracteristicilor avantajului, în calitate de obiect al infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, este justificată. Spunem aceasta pentru că, în alin. 2 art. 13 al Recomandării CM CE, care vizează, printre altele, conflictul de interese, conține următoarea secvență: „Interesul personal al funcţionarului public cuprinde orice avantaj [...].”[1052] În această serie se înscriu și exemplele de drept comparat: art. 245 CP RB („un interes oarecare”[1053]); art. 257 CP RA („orice fel de interes”[1054]); art. 504 CP RGa („orice fel de interes”[1055]); art. 652 CP RGu („interes de orice fel”[1056]); art. 432-12 CP RF („un oarecare folos”[1057]); art. 169 CP RIM („interes de orice fel”[1058]).

Următoarea condiție pe care o satisface scopul infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, pe care trebuie să o analizăm, este mărimea avantajului patrimonial urmărit de către făptuitor. În art. 326[1] CP RM se menționează că aceasta depășește pragul de 10000 de unități convenționale.

Într-un act de constatare al ANI nu s-a menționat că subiectul declarării a obținut un avantaj patrimonial care depășește această limită, cu toate că suma de bani specificată o depășește: „[M.G.] a emis [o dispoziție] și a participat la luarea [unei decizii], adoptată sub forma unui act de constatare [...], potrivit căruia SRL „[A.-A.]” a suportat pagube materiale în sumă de 657000 (șase sute cincizeci și șapte) mii lei cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese.”[1059] Dacă presupunem că subiectul declarării are un interes personal în această întreprindere, oare nu rezultă că, prin acțiunea sa, el urmărește ca statul sau o companie de asigurare să-i recupereze aceste pierderi? Totuși, aceasta este numai o presupunere, deoarece în speță nu sunt prezentate anumite detalii relevante. Ca urmare, nu s-a aplicat art. 326[1] CP RM.

[1051] BOGDAN, Sergiu. Conflictul de interese. În: *Caiete de Drept Penal*, 2009, nr. 2, pp. 80-92.
[1052] *Recommendation No. R (2000)10 of the Committee of Ministers to Member states on codes of conduct for public officials*. [citat 17.07.2025] Disponibil: https://rm.coe.int/16806cc1ec
[1053] *Codul penal al Regatului Belgiei*. [citat 14.05.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Belgia-RO.html
[1054] *Criminal Code of the Republic of Albania*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/bb/Albania_CC_1995_am2017_en.pdf
[1055] *Gabon Code pénal*. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://www.droit-afrique.com/uploads/Gabon-Code-2019-penal.pdf
[1056] *Guinée: Code pénal*. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://www.refworld.org/legal/legislation/natlegbod/2016/fr/120698
[1057] *Codul penal al Republicii Franceze*. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Franta-RO.html
[1058] *Code penal – Mauritanie*. [citat 16.03.2024] Disponibil: https://www.refworld.org/pdfid/491c1ffc2.pdf
[1059] *Act de constatare nr. 10 din 11.06.2025.* [citat 22.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp10.pdf

Într-un exemplu din practica judiciară a Republicii Moldova, acuzarea caracterizează astfel obiectul scopului infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM: „lucrări de reparație capitală a acoperișului și amenajarea teritoriului a IP Școala auxiliară-internat [...] în valoare de 863.271,06 lei, [...] care a fost majorată prin acordul adițional [...] până la suma de 970.999,22 lei."[1060] Examinând toate circumstanțele faptei comise, „instanța a reținut că suma de 863.271,06 lei, include atât materialele care urmau a fi folosite pentru a executa lucrările de reparaţie, precum şi costul lucrărilor de manoperă [...], iar beneficiul de deviz a constituit de fapt suma de 20.953,18 lei."[1061] În lumina demersului prezentat, instanța de judecată subliniază: „Suma de 20.953,18 lei [...] nu atinge plafonul de 10000 de unităţi convenţionale. [...] Lipseşte latura subiectivă a infracțiunii [...], deoarece mărimea avantajului patrimonial prevăzut de norma dată constituie obiectul scopului infracțiunii, ceea ce nu a fost reținut de instanță în cauza deferită judecării."[1062] Desigur, ne alăturăm acestor argumente. Cheltuielile, care sunt suportate de către făptuitor, nu pot fi incluse în mărimea avantajului patrimonial pe care acesta îl urmărește.

Ce soluție de încadrare juridică trebuie adoptată, dacă avantajul patrimonial, urmărit de către făptuitor, nu depășește limita de 10000 de unităţi convenţionale? În doctrina penală sunt exprimate două păreri, conform cărora, în acest caz, se aplică răspunderea disciplinară.[1063] Într-o speță din practica judiciară din Republica Moldova, se consideră că „dacă valoarea avantajului patrimonial a cărui obţinere o urmăreşte făptuitorul nu depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale (500.000 lei), urmează a fi aplicată răspunderea disciplinară sau contravențională."[1064]

De exemplu, în următorul exemplu, art. 326[1] CP RM nu a fost aplicat deoarece avantajul patrimonial, urmărit de către făptuitor, nu a depășit limita de 10000 de unităţi convenţionale: „Se constată încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese de către [C.L], exprimată prin nedeclararea, nesoluționarea și admiterea conflictelor de interese consumate, [...] urmare a semnării [a șase ordine], prin care fapt a influențat exercitarea imparțială și obiectivă a atribuțiilor

[1060] *Sentința Judecătoriei Anenii Noi, sediul central, din 05.07.2024*. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/D08DEE83-864B-4C36-A561-62BCE97B7E00
[1061] Ibidem.
[1062] Ibidem.
[1063] A se vedea: BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1; MORARU, Victor, STATI, Vitalie. Este oare oportună amendarea Codului penal al Republicii Moldova pentru incriminarea exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese? În*: Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th may, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2018, Part 2, pp. 90-95. ISBN 978-83-949403-3-1.
[1064] *Sentința Judecătoriei Anenii Noi, sediul central, din 05.07.2024*. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/D08DEE83-864B-4C36-A561-62BCE97B7E00

de serviciu."[1065] În acest caz, subiectul declarării nu s-a limitat la nedeclararea și nesoluționarea conflictului de interese real. Subiectul declarării, în afară de aceasta, a admis un conflict de interese consumat. Deci, a fost depășită sfera de aplicare a art. 313^2 CC RM. Fapta, descrisă în ultimul exemplu, este mai complexă decât faptele descrise în acest articol. Totuși, pentru această faptă complexă, descrisă în ultimul exemplu, nu poate fi aplicată răspunderea contravențională. Răspunderea contravențională poate fi aplicată numai pentru fragmente din această faptă, adică pentru nedeclararea unui conflict de interese real și, respectiv, pentru nesoluționarea unui asemenea conflict. Ca urmare, nu se confirmă ipoteza sus-menționată, promovată într-o speță din practica judiciară națională, conform căreia că „dacă valoarea avantajului patrimonial a cărui obţinere o urmăreşte făptuitorul nu depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale (500.000 lei), urmează a fi aplicată răspunderea [...] contravențională."[1066]

Pornind de la condițiile contextuale expuse, nu poate fi neglijată prevederea din alin. (3) art. 45 al L82/2017: „Sunt contravenţii următoarele acte conexe actelor de corupţie: [...] b) exercitarea atribuţiilor de serviciu în situaţie de conflict de interese; [...].[1067] Această doleanță a legiuitorului nu a fost încă transpusă. De aceea, întrebarea, care trebuie să ne-o punem, este: ar fi oportună completarea Codului contravențional cu o normă conexă cu art. 326^1 CP RM, conform căreia scopul făptuitorului ar consta în obținerea unui „avantaj patrimonial a cărui valoare nu depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale"[1068]?

Am remarcat mai sus că, într-un asemenea caz, se aplică deja răspunderea disciplinară. Aceasta rezultă din lit. b) alin. (1) art. 39 al L132/2016. Precizăm că această răspundere disciplinară specifică se aplică de către ANI, nu de către angajator.

În cadrul analizei laturii obiective a infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326^1 CP RM, am arătat că, în ipoteza unui conflict de interese consumat, este posibil cumulul răspunderii disciplinare cu răspunderea penală. Considerăm că, implicit, nu ar fi excesiv nici cumulul răspunderii disciplinare cu răspunderea contravențională. Ca urmare, noi recomandăm reformularea art. 313^2 CC RM după modelul dispoziției din alin. (1) art. 326^1 CP RM, cu excepțiile de rigoare care atestă delimitarea ilicitului penal de ilicitul contravențional, precum și luând în considerate propunerile noastre anterioare privind modificarea art. 326^1 CP RM. Considerăm că

[1065] *Act de constatare nr. 10 din 11.06.2025.* [citat 22.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp10.pdf
[1066] *Sentința Judecătoriei Anenii Noi, sediul central, din 05.07.2024*. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/D08DEE83-864B-4C36-A561-62BCE97B7E00
[1067] Legea integrității: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
[1068] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

implementarea unei asemenea propuneri (în partea care ține de extinderea obiectului scopului asupra avantajului nepatrimonial) nu va face inutilă aplicarea răspunderii pentru favoritism.

Conform art. 3 al L82/2017, prin „favoritism [se înțelege sprijinul] acordat în exercițiul funcţiunii de către agentul public persoanelor fizice sau juridice la soluționarea problemelor acestora, indiferent de motive, care nu este prevăzut de actele normative și *care nu întrunește elementele unui conflict de interese sau elementele unei infracțiuni* (evid. ns)".[1069] În conformitate cu art. 313[1] CC RM, favoritismul presupune „acordarea în condiții contrare prevederilor legale de sprijin, preferințe, privilegii sau crearea avantajelor unor persoane fizice sau juridice, întreprinsă în exercițiul funcției de către agentul public, *dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii* (evid. ns.)".[1070] Condiția, descrisă în art. 326[1] CP RM prin cuvintele „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale"[1071], permite delimitarea favoritismului de conflictul de interese, în general, precum și de infracțiunile, prevăzute de art. 326[1] CP RM, și fapta prevăzută la art. 313[2] CC RM în varianta propusă de noi, în particular. Or, favoritismul nu poate implica un conflict de interese și nu intră sub incidența L133/2016.

În rândurile de mai jos ne concentrăm pe un alt aspect ce se referă la avantajul patrimonial specificat în art. 326[1] CP RM: caracterul legal sau ilegal al acestui avantaj. Am decis să abordăm acest aspect, în primul rând, datorită unor exemple de natură juridico-comparativă: art. 314 CP CE: „cu scopul de a obține un avantaj ilegal"[1072]; secț. 390 CP RN: „cu intenția de a obține un folos ilicit"[1073]; art. 258 CP RA: „în scopul de a crea avantaje sau beneficii ilegale"[1074]; art. 411 CP RFDE: „cu intenția de a obține [...] un avantaj necuvenit".[1075]

În al doilea rând, am fost influențați de anume idei promovate în spațiul juridic românesc. Astfel, spre exemplu, C. Ceascai, cu referire la infracțiunea care este specificată la art. 301 CPR din 2009, menționează că „folosul material nu trebuie să fie injust."[1076] Pe de altă parte, conform opiniei lui R. Jurj-Tudoran, care vizează aceeași infracțiune, „norma de incriminare nu cere ca

[1069] Legea integrității: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
[1070] Codul contravențional al Republicii Moldova: nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 3-6, 15.
[1071] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1072] *Swiss Criminal Code*. [citat 14.05.2025] Disponibil: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en
[1073] *Penal Code of Norway*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/4f/Norway_Penal%20Code.pdf
[1074] *Criminal Code of the Republic of Albania*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/bb/Albania_CC_1995_am2017_en.pdf
[1075] *The Criminal Code of the Federal Democratic Republic of Ethiopia*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://www.refworld.org/search?keywords=Ethiopia%3A+Criminal+Code&sort=score&order=desc
[1076] CEASCAI, Corina. Infracţiunea de conflict de interese. În: *Pro Lege*, 2014, nr. 1-2, pp. 45-53. ISSN 1224-2411.

folosul să fie unul injust (persoana angajată să nu existe, angajatul să nu fi prestat activități remunerate), ci numai că acesta să fi fost efectiv obținut printr-o procedură favorizantă".[1077] La fel, în două dintre deciziile Curţii Constituţionale a României, se constată: „Conflictul de interese nu poate presupune doar obţinerea unor foloase materiale necuvenite, ci obţinerea oricărui tip de folos, întrucât incriminarea nu urmăreşte sancţionarea unor situaţii în care sunt încălcate normele legale care conferă temei şi justificare obţinerii unor foloase materiale, ci a situaţiilor în care exercitarea imparţială a atribuţiilor de serviciu ale funcţionarului public ar putea fi afectată."[1078] Pe cale de consecință, în una din speţele din practica judiciară română, se remarcă: „Sub aspectul cerinţei obţinerii unui „folos material", s-a arătat că legiuitorul nu a impus condiţia ca acesta să fie neapărat injust şi că nu presupune, în mod obligatoriu, şi prejudicierea intereselor instituţiei."[1079]

Care dintre aceste abordări corespunde cadrului normativ din Republica Moldova?

În găsirea răspunsului la această întrebare ar putea să ne ajute părerea pe care o exprimă A. Eșanu: „Infracțiunile de corupție nu pot să existe în afara unei remunerații ilicite [...]. *Per a contrario*, în cazul exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, nu mai este nevoie de cele două persoane tipice infracțiunilor de corupție."[1080] Apoi autoarea opinează: „Așa cum rezultă din [...] art. 326[1] CP RM, beneficiul acțiunii prejudiciabile comise în calitate de persoană publică, respectiv persoană cu funcție de demnitate publică, [...] și-l asumă tocmai aceasta [...], constituind totodată și mijlocul care îl impulsionează pe subiectul infracțiunii să adopte un comportament incorect, neonest."[1081] Din această opinie rezultă că, în cazul infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, făptuitorul nu este remunerat în schimbul acțiunii pe care o comite. Însă, din ea nu rezultă că avantajul, urmărit de către făptuitor, nu poate fi ilegal.

S. Brînza și V. Stati afirmă: „Contează nu dacă avantajul patrimonial, a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale, i se cuvine făptuitorului ori nu. Contează dacă conflictul de interese a fost declarat și soluționat în conformitate cu legislația privind declararea și controlul averii și a intereselor personale ori nu."[1082]

[1077] JURJ-TUDORAN, Remus. Infracțiunea de conflict de interese – teorie și practică judiciară. În: *Pro Lege*, 2016, nr. 3, pp. 36-83. ISSN 2965-1786.

[1078] Decizia Curții Constituționale a României cu privire la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 5 și art. II pct. 3 din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative și a articolului unic din Legea pentru modificarea art. 253[1] din Codul penal: nr. 2 din 15.01.2014. În: *Monitorul Oficial al României*, 2014, nr. 71; Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 253[1] din Codul penal din 1969 și art. 301 din Codul penal: nr. 88 din 23.02.2016. În: *Monitorul Oficial al României*, 2016, nr. 421.

[1079] *Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie – Secţia Penală Decizia nr. 497/2016 – conflict de interese*. [citat 29.07.2025] Disponibil: https://lege5.ro/Gratuit/gi4diobqgi4a/decizia-nr-497-2016-conflict-de-interese

[1080] EŞANU, Adriana. Incriminarea exercitării atribuțiilor de serviciu în situație de conflict de interese: argumente pro și contra. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 62-67. ISSN 1814-3199.

[1081] Ibidem.

[1082] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a*

În alt context, A. Chirilă dezvăluie: „Folosul se realizează în mod direct (spre exemplu, făcând parte din comisia de examinare, îşi evaluează propriul frate pentru angajarea ca funcţionar public în unitatea unde lucrează), ori indirect (spre exemplu, încheie un contract avantajos cu o societate comercială, persoană juridică, al cărei patron este soţia funcţionarului public, în acest caz avantajul realizându-se în mod direct în patrimoniul persoanei juridice, iar indirect în cel al rudei apropiate).”[1083]. Conform părerii lui M.V. Tudoran, „a realiza „în mod direct” un folos patrimonial înseamnă ca prin actul îndeplinit sau decizia luată să se creeze un drept real ori de creanță în patrimoniul uneia dintre persoanele menționate care să-i aducă acestei persoane o creștere sub o formă sau alta a acestuia, în timp ce „în mod indirect” presupune necesitatea existenței încă a cel puțin unei condiții subsecvente (de exemplu un alt act administrativ de punere în aplicare a primului sau legat de acesta din urmă în mod obligatoriu prin consecințe) pentru realizarea respectivului folos patrimonial.”[1084] În una din speţele din practica judiciară română, în care s-a reținut săvârșirea infracţiunii prevăzute la art. 301 CPR din 2009, se menționează că făptuitorul „a încheiat contractul din data de 12.06.2015 cu B., reprezentată de fiul său, C., având ca obiect atribuirea pajiştii în suprafaţă de 69,11 ha, situată în blocurile fizice 567, 531, 372, 491, 1020, pentru o perioadă de 7 ani, la un preţ de 210 RON/ha/an, ceea ce a determinat obţinerea, *în mod indirect* (evid. ns.), a unui folos patrimonial de către C., respectiv dreptul de folosinţă asupra terenului – obiect al contractului menţionat.”[1085]

Ultima condiție, pe care trebuie să o satisfacă scopul infracțiunilor, ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, rezultă din sintagma „pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale”[1086], folosită în acest articol. În acest fel, a fost respectat modelul din alin. 2 art. 13 al Recomandării CM CE conține următoarea secvență: „Interesul personal al funcţionarului public cuprinde orice avantaj pentru el însuşi sau ea însăşi sau în favoarea familiei sale, a părinţilor, prietenilor sau persoanelor apropriate [...].”[1087]

---

collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018). Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

[1083] CHIRILĂ, Angelica. Conflictul de interese. Implicaţii juridice administrative şi penale. În: *Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative*, 2010, nr. 3, pp. 17-29. ISSN 2247-8329.

[1084] TUDORAN, Mihai Viorel. Conflictul penal de interese. În: *Dreptul*, 2017, nr. 6, pp. 149-170. ISSN 1018-0435.

[1085] *Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie – Secţia Penală Decizia nr. 81/RC/2020 – conflict de interese (art. 301 NCP)*. [citat 29.07.2025] Disponibil: https://lege5.ro/Gratuit/gm4tqmbqguyq/decizia-nr-81-rc-2020-conflict-de-interese-art-301-ncp

[1086] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[1087] *Recommendation No. R (2000)10 of the Committee of Ministers to Member states on codes of conduct for public officials*. [citat 17.07.2025] Disponibil: https://rm.coe.int/16806cc1ec

Atunci când se referă la ipoteza „pentru sine”[1088], S. Brînza și V. Stati arată că „făptuitorul urmărește să obțină respectivul avantaj (adică avantajul patrimonial – *n.a.*) pentru a-l trece în profitul său personal”.[1089] În legătură cu ipoteza „pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale”[1090], cei doi autori menționează că „făptuitorul urmărește să obțină un avantaj patrimonial, a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale, pentru a-l trece în profitul unei persoane apropiate în sensul L133/2016”.[1091]

În ceea ce privește ipoteza „pentru sine”[1092], într-un exemplu din practica ANI, „conflictul de interese admis de [V.S.] s-a materializat prin încheierea unui contract de arendă a terenului agricol cu o suprafață de 0,45 ha, între Primăria satului [S.] în persoana primarului [V.S.], numit ,,arendator”, pe de o parte, și [V.S.] pe de altă parte, numit ,,arendaș”.”[1093] Într-o speță similară din practica judiciară română, „s-a reţinut în sarcina inculpatului A. [...] încheierea contractului cu sine însuşi, având ca obiect atribuirea pajiştii în suprafaţă de 14,26 ha, aflată în blocurile fizice 1020 şi 949, pentru o perioadă de 7 ani, la un preţ de 210 RON/ha/an, ceea ce a avut ca urmare obţinerea [...] unui folos patrimonial pentru sine, respectiv dreptul de folosinţă asupra terenului – obiect al contractului menţionat.”[1094] În astfel de cazuri lucrurile par să fie destul de clare.

În ceea ce privește ipoteza „pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale”[1095], este necesară o analiză mai aprofundată. În contextul analizei obiectului infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, am afirmat: „O altă persoană decât făptuitorul (și anume – persoana apropiată în sensul L133/2016) poate să beneficieze de avantajul patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale.

[1088] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1089] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.
[1090] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1091] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.
[1092] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1093] *Act de constatare nr. 147/06 din 09.10.2024.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-10/AC147_.pdf
[1094] *Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie – Secţia Penală Decizia nr. 81/RC/2020 – conflict de interese (art. 301 NCP).* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://lege5.ro/Gratuit/gm4tqmbqguyq/decizia-nr-81-rc-2020-conflict-de-interese-art-301-ncp
[1095] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

(Vom numi în continuare o astfel de persoană „terțul beneficiar") [...]."[1096] În consecință, vom folosi noțiunea de terț beneficiar pentru a caracteriza o asemenea persoană.

Precizăm că, în definiția noțiunii de interes personal din art. 2 din L133/2016, în afară de persoanele apropiate, în calitate de beneficiari terți sunt menționate și alte categorii de persoane: „persoane juridice și alți agenți economici, indiferent de tipul de proprietate, [...] organizaţii necomerciale, [...] partidele politice şi [...] organizaţiile internaţionale".[1097] În art. 326[1] CP RM, ca terț beneficiar este menționată doar „persoana apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale".[1098] Așadar, în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 326[1] CP RM, beneficiari terți nu pot fi „persoane juridice și alți agenți economici, indiferent de tipul de proprietate, [...] organizaţii necomerciale, inclusiv [...] partidele politice şi [...] organizaţiile internaţionale".[1099] În consecință, în ipoteza descrisă în următorul exemplu din practica ANI, nu ar putea fi aplicat art. 326[1] CP RM. În acest exemplu, conflictul de interese are la bază un „interes personal generat din relația [subiectului declarării] cu persoana juridică „[A.-N.]" SRL în cadrul căreia își exercită concomitent funcția de manager pe achiziții".[1100]

În proiectul care a fost pus la baza L66/2018, s-a propus inițial ca terțul beneficiar să fie caracterizat prin sintagma „soțul, concubinul, o rudă sau un afin (al soțului/soției sau concubinului/concubinei) până la gradul II inclusiv".[1101] Aceasta este o variantă adaptată a textului „soțul sau o rudă ori un afin până la gradul II inclusiv"[1102] din art. 253[1] CPR din 1968. Făcând o comparație, de exemplu, în § 208 din Titlul 18 al Codului de legi al SUA, lista de persoane apropiate ale subiectului declarării se reduce doar la „soțul/soția, copilul minor".[1103]

În 2018, V. Moraru și V. Stati au propus, într-o publicație științifică, modificarea sintagmei sus-menționate din versiunea inițială a proiectului pus la baza L66/2018. Acești autori au recomandat ca sintagma respectivă să fie substituită prin fragmentul „[...] pentru o persoană

[1096] ZAPOROJAN, Iancu. Obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. În: *Infracţiunea – Răspunderea penală – Pedeapsa. Drept şi Criminologie, Ediţia a 3-a, 7-8 decembrie 2023, Chişinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2023, pp. 345-350. ISBN 978-9975-62-754-2.

[1097] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

[1098] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[1099] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

[1100] *Act de constatare nr. 6 din 11.06.2025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp6.pdf

[1101] *Proiectul legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 326[1]; Codul contravențional – art. 313[4], 313[5], 313[6] ș.a.; ș.a.).* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=65d5abec-373b-4a49-8c37-7079370303e7

[1102] Codul penal al României: nr. 15 din 21.06.1968. În: *Buletinul Oficial*, 1968, nr. 79-79 bis.

[1103] *U.S. Code. Title 18.* [citat 11.07.2025] Disponibil: https://uscode.house.gov/browse/prelim@title18&edition=prelim

apropiată sau o persoană juridică [...]".[1104] Mai mult decât atât, V. Moraru și V. Stati au sugerat completarea Capitolului XIII din partea generală a Codului penal cu articolul 134[14] „Persoana apropiată".[1105] Pe această cale, din punctul de vedere al celor doi doctrinari, ar putea fi asigurată constanța, uniformitatea și corespunderea terminologiei utilizate în legea penală cu cea folosită în alte acte normative. Se are în vedere că noțiunea „persoană apropiată" este definită în art. 2 din L133/2016, iar definiția din art. 134[14] CP RM ar trebui doar să reproducă fidel textul definiției corespunzătoare din art. 2 din L133/2016. Propunerea lui V. Moraru și V. Stati a fost susținută doar în parte: sintagma „soțul, concubinul, o rudă sau un afin (al soțului/soției sau concubinului/concubinei) până la gradul II inclusiv"[1106] a fost substituită cu expresia „persoana apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale".[1107] Această soluție a fost binevenită, deoarece a contribuit la dezaglomerarea textului art. 326[1] CP RM, deja vizibil suprasaturat.

În ceea ce privește interpretarea noțiunii de persoană apropiată, art. 326[1] CP RM face trimitere la L133/2016. Un astfel de procedeu tehnico-juridic este folosit și în alte articole din Codul penal (de exemplu, în art. 121, 127[1], 133, 134[1], 134[13] – 134[16], 134[22], 134[26], 239[1] etc.).

Din păcate, în unele exemple de practica ANI, se atestă cazuri în care se menționează calitatea de persoană apropiată, fără a se concretiza categoria de persoană apropiată.[1108] Aceasta ridică semne de întrebare privind temeinicia constatării conflictului de interese în asemenea cazuri. Totuși, în majoritatea cazurilor, se concretizează categoria de persoană apropiată: soțul subiectului declarării[1109]; bunicul subiectului declarării[1110]; nepotul subiectului declarării[1111]; nora subiectului

---

[1104] MORARU, Victor, STATI, Vitalie. Este oare oportună amendarea Codului penal al Republicii Moldova pentru incriminarea exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese? În*: Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th may, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2018, Part 2, pp. 90-95. ISBN 978-83-949403-3-1.

[1105] Ibidem.

[1106] *Proiectul legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 326[1]; Codul contravențional – art. 313[4], 313[5], 313[6] ș.a.; ș.a.).* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=65d5abec-373b-4a49-8c37-7079370303e7

[1107] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[1108] *Act de constatare nr. 153/10 din 11.10.2024.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-10/AC153.pdf; *Act de constatare nr. 5 din 11.06.2025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp5.pdf

[1109] *Act de constatare nr. 12 din 30.01.2025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp12.pdf

[1110] *Act de constatare nr. 24 din 12.03.2025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-03/ac24.pdf

[1111] *Act de constatare nr. 98/09 din 26.06.2024.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-06/ac98.pdf

declarării[1112]; ginerele subiectului declarării[1113]; soacra subiectului declarării[1114]; fratele și fiul subiectului declarării[1115]; cumnatul și cumnata subiectului declarării[1116]; soțul, sora și tatăl subiectului declarării.[1117] Făcând o analogie, s-ar putea menționa că numărul de persoane apropiate poate fi luat în considerare la individualizarea pedepsei prevăzute în art. 326[1] CP RM.

În unele acte de constatare ale ANI s-a stabilit lipsa calității de persoane apropiate: două fiice ale surorii soției subiectului declarării[1118]; nepoata cumnatei, cumătra și două fine de cununie ale subiectului declarării.[1119] Într-adevăr, lista de persoane apropiate, expusă în art. 2 din L133/2016, are un caracter limitativ.

În legislație există exemple în care lista de persoane apropiate, care sunt beneficiari terți în cazul unui conflict de interese, este diferită în comparație cu lista de persoane apropiate în accepția art. 2 al L133/2016. Care sunt efectele acestei diferențe? De exemplu, în alin. (1) art. 64 al Legii nr. 300 din 21.12.2017 cu privire la sistemul administraţiei penitenciare, se menționează că „funcţionarii publici cu statut special sunt în conflict de interese dacă [îndeplinesc anumite acțiuni] cu privire la persoane fizice cu care sunt soţ/soţie ori rude de gradul I [ori] rudă de până la gradul al II-lea inclusiv”.[1120] În alin. (1) art. 21 al Legii nr. 436 din 28.12.2006 privind administraţia publică locală, se prevede: „Consilierul poate fi prezent la şedinţa consiliului, însă nu participă la adoptarea deciziilor în condiţiile existenţei unui conflict de interese, atunci când [...] soţia (soţul), copiii, părinţii săi au un interes patrimonial în problema supusă dezbaterii [...]”.[1121] În situațiile de această natură, în prezența unui conflict de interese consumat, este posibil ca, în afară de art. 326[1] CP RM, să fie aplicate măsurile sancționatorii care sunt prevăzute de legile care conțin prevederi derogatorii cu privire la conflictul de interese.

[1112] *Act de constatare nr. 63/24 din 17.05.2024.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp63.pdf
[1113] *Act de constatare nr. 7 din 11.06.025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp7.pdf
[1114] *Act de constatare nr. 63/24 din 17.05.2024.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp63.pdf
[1115] *Act de constatare nr. 94 din 13.06.2025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp94.pdf
[1116] *Act de constatare nr. 161/05 din 22.12.2023.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-12/AC161.pdf
[1117] *Act de constatare nr. 13 din 31.01.2025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-01/ac13.pdf
[1118] *Act de constatare nr. 70/19 din 29.05.2024.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-05/ac70.pdf
[1119] *Act de constatare nr. 142/17 din 26.09.2024.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-09/ac142_0.pdf
[1120] Legea cu privire la sistemul administraţiei penitenciare: nr. 300 din 21.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 48-57, 124.
[1121] Legea privind administraţia publică locală: nr. 436 din 28.12.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 32-35, 116.

Este necesar să acordăm mai multă atenție calității de concubin/concubină ca terț beneficiar al avantajului patrimonial. În definiția noțiunii de persoană apropiată din art. 2 al L16/2008 (care a fost abrogată), nu era menționată o asemenea categorie de persoană apropiată. Ea a apărut în L133/2016. Potrivit art. 2 din L133/2016, „concubin/concubină [se consideră] partenerul/partenera împreună cu care subiectul declarării a convieţuit şi a deţinut, a folosit sau a dispus în comun de unul sau mai multe bunuri în anul fiscal precedent, fără încheierea căsătoriei. Se prezumă că au calitatea de concubin/concubină persoanele care, pe parcursul anului fiscal precedent, au locuit împreună cel puțin 183 de zile".[1122]

Într-un exemplu din practica ANI nu a fost constatată prezența calității de concubină: „Cu privire la faptele invocate în sesizare precum că X (fosta soție) este concubina lui [F.T.], de menționat că în cadrul controlului nu a fost posibil de stabilit că X este sau a fost partenera împreună cu care [F.T.] a convieţuit şi a deţinut, a folosit sau a dispus în comun de unul sau mai multe bunuri în anul fiscal precedent, fără încheierea căsătoriei și care pe parcursul anului fiscal precedent, au locuit împreună cel puțin 183 de zile. Ca urmare a examinării materialelor acumulate la dosarul de control, explicațiile persoanei supuse controlului și prevederile legale ce guvernează speța, s-a constatat că [F.T.] și X nu sunt persoane apropiate, în sensul noțiunii prevăzute la art. 2 din L133/2016."[1123] În alte două acte de constatare ale ANI, dimpotrivă, nu a fost exprimat niciun dubiu privind prezența calității de concubin/concubină în raport cu subiectului declarării.[1124]

Despre dificultățile, legate de interpretarea noţiunii de concubin/concubină, aflăm din Raportul de expertiză anticorupție la proiectul pus la baza L66/2018: „Definiţia actuală dată termenului de concubin/concubină [...] este una vagă, iar reglementările propuse nu aduc claritatea așteptată. Totodată, nu este clar mecanismul de supraveghere a timpului locuit împreună de către subiectul declarării și concubinul/concubina acestuia, supraveghere care să confirme/infirme perioada de timp aflată împreună pe parcursul anului fiscal. Și mai grav este faptul că, datorită imperfecțiunii cadrului normativ actual și a formulărilor propuse în proiect, este practic imposibilă probarea/demonstrarea concubinajului de către organul de urmărire penală".[1125] Despre probleme

---

[1122] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

[1123] *Act de constatare nr. 133/26 din 22.09.2023.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-09/AC133_0.pdf

[1124] A se vedea: *Act de constatare nr. 36 din 11.06.2025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp36.pdf; *Act de constatare nr. 42 din 11.06.2025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp42.pdf

[1125] *Raportul de expertiză anticorupţie nr. ELO18/4703 din 24.01.2018 la Proiectul de Lege pentru modificarea şi completarea unor acte legislative (Codul penal nr. 985/2002, Codul contravenţional nr. 218/2008, L132/2016 cu privire la Autoritatea Naţională de Integritate, L133/2016 privind declararea averii şi intereselor personale, Legea nr. 271/2008 privind verificarea titularilor şi a candidaţilor la funcţii publice)*. [citat 29.07.2025] Disponibil: https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=36fc3f16-8ffa-4a52-b670-f2be05586b21

similare se menționează în Avizul Direcției juridice a Secretariatului Parlamentului Republicii Moldova la același proiect de lege.[1126] Acceptăm în principiu aceste argumente. Totuși, până la o eventuală declarare a neconstituționalității sintagmei „concubin/concubină”[1127] din L133/2016, aceasta se prezumă a fi clară, previzibilă și accesibilă.

În finalul analizei privind terțul beneficiar, a rămas să determinăm rolul juridic al acestuia. În context, este interesantă ideea lui A. Mocanu-Suciu: „În ciuda calificării de către legislația în vigoare a raporturilor dintre beneficiari și prestatorii de servicii ca fiind raporturi de drept privat, este vorba, de fapt, de raporturi în cadrul cărora persoana beneficiară nu își exprimă un consimțământ propriu-zis întrucât nu există un drept la negociere.”[1128] Această idee nu are legătură cu implicațiile penale ale conflictului de interese. Însă, ea sugerează implicit că persoana apropiată în accepția L133/2016 poate să nu-și exprime în prealabil consimțământul pentru avantajul patrimonial care îi este acordat de către subiectul infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

Considerăm că, în situația dată, nu putem vorbi despre favorizare în accepțiunea art. 49 CP RM. Unica opțiune valabilă este aplicarea răspunderii conform art. 199 CP RM.

2.4. Subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM

2.4.1. Considerații generale privind subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM

Într-un exemplu din practica ANI, lipsește calitatea de subiect al declarării: „Emiterea de către [E.M.] a dispozițiilor cu privire la stabilirea sporului lunar pentru performanță în privința persoanelor apropiate (părinte și soție) nu generează un conflict de interese real, or, evaluarea performanțelor acestora a fost efectuată de către secretarul Consiliului local Iargara, iar sporul pentru performanță se acordă lunar conform performanțelor individuale obținute, concomitent cu salariul, pentru activitățile desfășurate în trimestrul/semestrul precedent”[1129].[1130] Din acest

[1126] A se vedea: *Avizul Direcției juridice a Secretariatului Parlamentului Republicii Moldova nr. 65 la proiectul de lege pentru modificarea şi completarea unor acte legislative (nr. 34 din 14 februarie 2018)*. [citat 29.07.2025] Disponibil: https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=a9eac83d-e288-4624-b3c4-788f23b5473e
[1127] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1128] MOCANU-SUCIU, Ana. *Conflictul de interese*. [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.universuljuridic.ro/conflictul-de-interese/
[1129] *Act de constatare nr. 16/05 din 06.02.2024.* [citat 06.08.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-02/ac16.pdf
[1130] Amintim în această ordine de idei că temei pentru aplicarea art. 326[1] CP RM reprezintă fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta s-a aflat în conflict de interese consumat. Tocmai de aceea, considerăm relevante exemplele din practica ANI.

exemplu rezultă indirect că, în lipsa subiectului infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, acest articol nu poate fi aplicat.

După părerea lui M. Alexandru, subiect al infracțiunii este „atât persoana fizică, cât şi persoana juridică ce nu şi-au respectat obligaţiile din cadrul raportului juridic penal de conformare şi au săvârşit fapta interzisă [...]”.[1131] Opinia lui M. Udroiu constă în aceea că subiect al infracțiunii trebuie considerată „persona fizică sau juridică care a săvârșit infracțiunea [...]”.[1132] A. Boroi, M. Gorunescu și M. Popescu apreciază că subiect al infracțiunii este „persoana implicată în săvârșirea unei infracțiuni [...] în calitate de persoană care a comis infracțiunea [...]”.[1133] În opinia lui M.A. Hotca, în postura de subiect al infracțiunii apare „persoana fizică sau juridică ce săvârșește o faptă care constituie infracțiune [...]”.[1134]

În literatura de specialitate, am identificat două poziții care se deosebesc printr-o caracteristică pe care nu o considerăm neglijabilă. Astfel, A.-M. Chepestru opinează că „prin subiect al infracțiunii se are în vedere persoana care a săvârșit acțiunea/inacțiunea ilicită reglementată de Codul penal și care în mod imperios întrunește un cumul de *condiții generale* (evid. ns.)”.[1135] Întrebarea este: de ce doar condiții generale? Or, V. Grosu susține întemeiat: „Subiect al infracțiunii este recunoscută persoana, care a comis o faptă prevăzută de legea penală şi care, în baza faptului că *posedă toate semnele prevăzute de legea penală pentru această categorie de subiect* (evid. ns.), este pasibilă de răspundere penală”.[1136] A.-M. Chepestru omite condițiile specifice pentru caracterizarea subiectului infracțiunii, impuse de Codul penal, și reduce conceptul de subiect al infracțiunii la trăsături comune ale oricărui subiect, ignorând semnele concrete care fac o persoană pasibilă de răspundere penală. În concluzie, definiția lui A.-M. Chepestru este incompletă, pentru că nu reflectă integral prevederile legale privitoare la posibilitatea ca subiectul infracțiunii să posede o calitate specială.

În definițiile lor, M. Alexandru, M. Udroiu și M.A. Hotca specifică nu numai persoana fizică în calitate de subiect al infracțiunii, dar și persoana juridică. Această abordare generalizată nu ține

---

[1131] ALEXANDRU, Mihaela. *Participaţia penală: studiu de doctrină şi jurisprudenţă*. București: Hamangiu, 2008, p. 2. 362 p. ISBN 978-973-1836-98-0.
[1132] UDROIU, Mihail. *Dicționar de drept penal și de procedură penală*. București: C.H. Beck, 2009, p. 381. 477 p. ISBN 978-973-115-425-1.
[1133] BOROI, Alexandru, GORUNESCU, Mirela, POPESCU, Mihaela. *Dicționar de drept penal*. București: All Beck, 2004, p. 382. 407 p. ISBN 973-655-435-X.
[1134] HOTCA, Mihai Adrian. *Codul penal: comentarii și explicații*. București: C.H. Beck, 2007, p. 218. 1593 p. ISBN 973-115-001-3.
[1135] CHEPESTRU, Ana-Maria. Subiectul infracțiunii de dezordini în masa. În: *Protecţia drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii şi securităţii publice, Ediția III-a, 7 decembrie 2023, Chișinău*. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare” al MAI, 2023, pp. 364-368. ISBN 978-9975-135-84-9.
[1136] GRAMA, Mariana et al. *Dreptul penal. Partea generală. Vol. I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2012, p. 257. 328 p. ISBN 978-9975-53-080-4.

cont de particularităţile fiecărei infracțiuni în parte. În mod firesc, nu oricare infracțiune poate fi comisă de o persoană juridică. Însă, mai importantă este nu această incapacitate factuală. Mai relevantă este incapacitatea juridică ce rezultă din alin. (4) art. 21 CP RM: „Persoanele juridice, cu excepţia autorităţilor publice, răspund penal pentru infracţiunile pentru săvârșirea cărora este prevăzută sancţiune petru persoanele juridice în partea specială din prezentul cod.”[1137]

În plan comparativ, în § 300 CP RE (care se aseamănă cu art. 326[1] CP RM) „persoana juridică”[1138] este specificată drept subiect al infracțiunii. În art. 326[1] CP RM, legiuitorul a avut în vedere impedimentul factual pentru a considera persoana juridică subiect al infracțiunii: statutul de persoană cu funcție de demnitate publică sau de persoană publică, pe care îl poate deține numai o persoană fizică titulară a unor atribuţii de serviciu. În § 300 CP RE acest impediment lipsește, deoarece nu este indicată calitatea pe care o posedă subiectul infracțiunii.

În alt context, atunci când menționăm că subiectul infracţiunilor, specificate la art. 326[1] CP RM, este o persoană responsabilă, ne referim la starea descrisă în art. 22 CP RM, care îi conferă subiectului abilitatea de a înţelege că fapta lui este prejudiciabilă şi, în acelaşi timp, capacitatea de a-şi exercita voinţa şi de a-şi controla comportamentele. Referitor la vârstă, analiza coroborată a alin. (1), (2) art. 21 și 326[1] CP RM ne permite să afirmăm că este necesar ca subiectul infracţiunilor, ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, să aibă împlinită, la momentul comiterii faptei, vârsta de 16 ani. Diferite acte normative prevăd condiţii suplimentare pentru aceste categorii de persoane, care presupun un nivel adecvat de studii sau de pregătire de specialitate. Aceste condiții nu pot fi îndeplinite de o persoană ce are vârsta între 14 și 16 ani.

2.4.2. Calitățile speciale ale subiectului infracţiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM

Din analiza condițiilor generale, pe care le satisface subiectul infracţiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, se poate ușor vedea că aceste condiții sunt strâns legate de calitatea specială a subiectului respectiv. O asemenea calitate este cerută nu doar de art. 326[1] CP RM, ci și de normele similare din legile penale străine: art. 314 CP CE: „orice membru al unei autorități sau funcționar public”[1139]; art. 255 CPG: „funcționar”[1140]; art. 245 CP MDL: „orice persoană deţinător sau agent al autorităţii sau al forţei publice, orice persoană însărcinată cu o misiune a serviciului

[1137] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1138] *Codul penal al Republicii Estonia*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Estonia-RO.html
[1139] *Swiss Criminal Code*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en
[1140] *Codul penal al Greciei*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Grecia-RO.html

public sau învestită cu un mandat electiv public”[1141]; alin. 1 art. 391 CP PA: „autoritate[1142] sau funcționar”[1143]; alin. 2 art. 391 CP PA: „expert, arbitru, tutore, curator sau executor testamentar”[1144]; art. 113-1 bis CP PM: „funcționar public național”[1145] etc. În astfel de reglementări, subiectul infracțiunii este persoana fizică ce deține și exercită prerogative de putere publică – fie ca funcționar, agent al autorității sau altă persoană însărcinată cu o misiune oficială.

Ne întoarcem la calitatea specială a subiectului infracţiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM. În acest articol, sunt menționate două astfel de calități: „persoană publică”[1146] (alin. (1)); „persoană cu funcție de demnitate publică”[1147] (lit. a) alin. (2)). Calitatea specială a subiectului, consemnată la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM nu este o circumstanță agravantă a calităţii speciale a subiectului, care este prevăzută la alin. (1) art. 326[1] CP RM. În caz contrar, același subiect ar avea în același timp două calități speciale – atât „persoană publică”[1148], cât și „persoană cu funcție de demnitate publică”.[1149] Aceasta ar contraveni prevederii de la alin. (1) art. 12 din L199/2010: „Demnitarul nu este în drept să desfăşoare orice altă activitate remunerată, cu excepţia activităţilor didactice şi ştiinţifice”.[1150] Conform art. 16 al L133/2016, „subiectul declarării se află într-o stare de incompatibilitate în cazul în care pe lângă funcţia publică sau de demnitate publică deține/exercită simultan o altă funcţie, calitate sau activitate, fapt care este interzis prin Constituţia Republicii Moldova şi/sau prin alte acte normative”.[1151] „Încălcarea regimului juridic al incompatibilităţilor [...] aplicabile funcţiei publice sau funcţiei de demnitate publică”[1152] este sancționată în corespundere cu art. 313[4].

[1141] *Codul penal al Marelui Ducat de Luxemburg*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Luxemburg-RO.html

[1142] În acest caz, autoritatea nu este o persoană juridică. Conform alin. 1 art. 32 din Codul penal al Principatului Andorra: „În scopuri penale, o autoritate este o persoană, funcționar public sau nu, care are un mandat sau își exercită propria jurisdicție, individual sau colectiv. Autorități sunt, de asemenea, membri ai Consiliului General, ai comunelor, ai Înaltului Consiliu de Justiție, ai Curții de Conturi, ai Ministerului de Finanțe, ai Avocatului Poporului și orice altă persoană căreia legea îi atribuie exercitarea propriilor funcții instituționale.”*

* *Criminal Code of the Principality of Andorra*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/2e/Andorra_CC_2005_fr.pdf

[1143] *Criminal Code of the Principality of Andorra*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/2e/Andorra_CC_2005_fr.pdf

[1144] Ibidem.

[1145] *Code pénal*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://legimonaco.mc/code/code-penal/

[1146] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[1147] Ibidem.

[1148] Ibidem.

[1149] Ibidem.

[1150] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.

[1151] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

[1152] Codul contravențional al Republicii Moldova: nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 3-6, 15.

În opinia noastră, calitățile speciale analizate trebuie să fie de drept. Nu este suficient ca ele să fie de fapt. Ca urmare, considerăm că este un exemplu de interpretare extensivă defavorabilă următoarea explicație dintr-o hotărâre a Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova: „Subiect al infracțiunilor, stipulate la art. 327-329 CP RM, se va considera inclusiv persoana publică ori persoana cu funcție de demnitate publică, care a fost învestită în funcție, cu încălcarea cerințelor sau restricțiilor, prevăzute de legislație, privind numirea, alegerea, delegarea împuternicirilor acesteia (*e.g.* lipsa stagiului de muncă necesar, prezența antecedentelor penale, lipsa studiilor superioare speciale etc.)”.”[1153] Într-o cheie apropiată, A. Chirilă afirmă: „Persoanele nelegal învestite, adică încadrate fără respectarea condiţiilor de studii, vârstă, stagiu etc., sau cele care au început serviciul înainte de îndeplinirea formelor de încadrare răspund în calitate de funcţionari publici în cazul în care comit infracţiuni de serviciu în perioada cât şi-au desfăşurat, chiar şi în aceste condiţii, activitatea”.[1154] Autorul se contrazice, deoarece în aceeaşi lucrare afirmă: „Pentru existenţa infracţiunii (prevăzute la art. 301 CPR din 2009 – *n.a.*) este necesară o situaţie premisă, constând în aceea că funcţionarul public are competenţa îndeplinirii actului sau a participării la luarea respectivei decizii”.[1155] Dacă încercăm să confruntăm cele două poziţii ale lui A. Chirilă, observăm că prima teză presupune că funcţionar public este cel care nu deţine niciun drept de semnătură sau decizie. A doua teză respinge exact acea persoană, invocând competenţa legală ca element indispensabil. Prin urmare, A. Chirilă pretinde simultan că lipsa competenţei nu exclude calitatea de funcţionar public şi, în schimb, că lipsa aceleiaşi competenţe împiedică chiar existenţa infracţiunii. Această dublă standardizare a criteriului de competenţă generează o contradicţie ireconciliabilă în cadrul aceleiaşi lucrări.

În cadrul unei spețe din practica judiciară română se subliniază caracterul obligatoriu al conotației de drept a calității speciale a subiectului infracţiunii prevăzute la art. 253[1] CPR din 1968: „Pentru existenţa infracţiunii de conflict de interese, trebuie să existe o situaţie premisă constând în aceea că funcţionarul public [...] are competenţa îndeplinirii actului sau participării la luarea respectivei decizii.”[1156] Este întemeiată această concluzie. În susținerea ei poate fi adus argumentul lui C. Brînza: „Persoana, căreia îi lipsesc semnele speciale ale subiectului infracțiunii, nu poate fi considerată autor sau coautor al infracțiunii. Eventual, aceasta poate fi considerată organizator,

[1153] *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la aplicarea legislației, referitoare la răspunderea penală pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, precum și neglijența în serviciu: nr. 7 din 15.05.2017*. [citat 06.08.2025] Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=216

[1154] CHIRILĂ, Angelica. Conflictul de interese. Implicaţii juridice administrative şi penale. În: *Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative*, 2010, nr. 3, pp. 17-29. ISSN 2247-8329.

[1155] Ibidem.

[1156] *Sentinţă penală Curtea de Apel Târgu Mureş*. [citat 06.08.2025] Disponibil: https://portal.just.ro/43/Lists/Jurisprudenta/DispForm.aspx?ID=1219

instigator sau complice la infracțiune."[1157] Această idee își găsește confirmarea în alin. (1) și (6) art. 42 și alin. (1) art. 52 CP RM.

Într-o lucrare din 2016, V. Stati vine cu o completare importantă: „În cazul în care instanța de contencios administrativ stabilește, prin hotărârea sa, că normele declarate nule nu vor produce efecte juridice de la data adoptării actului administrativ privind numirea, alegerea sau delegarea împuternicirilor persoanei publice ori persoanei cu funcție de demnitate publică – atunci este posibil ca învestirea în funcție a persoanei publice sau a persoanei cu funcție de demnitate publică să nu aibă niciun efect juridic începând cu data adoptării acelui act administrativ".[1158]

În Codul administrativ există destule prevederi care confirmă această teză: „Activitatea administrativă se realizează [...] în limitele competenței legale"[1159] (alin. (1) art. 57); „Un act administrativ individual rămâne valabil atâta timp cât nu este [...] anulat [...]"[1160] (alin. (3) art. 139); „Un act administrativ individual nul nu produce efecte juridice"[1161] (alin. (5) art. 139); „Un act administrativ individual este nul dacă conține un viciu deosebit de grav și acest lucru este evident în cadrul aprecierii concludente a tuturor circumstanțelor care se iau în considerare"[1162] (alin. (1) art. 141); „Un act administrativ individual este, de asemenea, nul [...] f) în alte cazuri prevăzute de lege"[1163] (alin. (1) art. 141).

De exemplu, în L158/2008 este stabilit unul dintre asemenea cazuri prevăzute de lege. Astfel, conform art. 2 al acestei legi, „funcţionar public [este considerată] persoana fizică *numită, în condiţiile prezentei legi* (evid. ns.), într-o funcţie publică".[1164] Art. 27 al L158/2008 stabilește „condiţiile pentru a candida la o funcţie publică".[1165] Rezultă că, dacă o persoană nu este numită în funcția publică în condițiile prevăzute la art. 27 al legii respective, ea nu poate fi considerată *de jure* funcționar public.

Revenim la ideea, potrivit căreia, la alin. (1) și lit. a) alin. (2) art. 326^1 CP RM, se prevede răspunderea pentru două infracțiuni în fiecare dintre care subiectul are o calitate specială distinctă:

[1157] BRÎNZA, Cristian. *Răspunderea penală pentru luarea de mită şi darea de mită*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2021, p. 285. 428 p. ISBN 978-9975-157-88-9.
[1158] STATI, Vitalie. Proiectul Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea art. 327-329 din Codul penal al Republicii Moldova: observații și sugestii. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2016, Вып. 12, ч. 3, с. 79-87. ISSN 2524-0986.
[1159] Codul administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 309-320, 466.
[1160] Ibidem.
[1161] Ibidem.
[1162] Ibidem.
[1163] Ibidem.
[1164] Legea cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public: nr. 158 din 04.07.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 230-232, 840.
[1165] Ibidem.

„persoană publică”[1166] (alin. (1)); „persoană cu funcție de demnitate publică”[1167] (lit. a) alin. (2)). Subliniem de această dată că aceste două calități speciale sunt menționate în două alineate diferite care presupun un grad diferit de prejudiciabilitate a faptelor corespunzătoare.

În legătură cu situații comparabile din alte norme penale, V. Stati și R. Popov remarcă: „Nu este întâmplător că în art. 324, 325, 327, 328, 332^2 și altele din Codul penal răspunderea pentru fapta săvârșită de persoana publică [...] și fapta comisă de persoana cu funcție de demnitate publică [...] se stabilește la alineate diferite. [...] Gradul de pericol social al infracțiunilor săvârșite de subiecții speciali, care reprezintă cele [două] categorii sus-menționate, nu poate fi același.”[1168]

În legile penale ale unor țări străine, abordarea diferențiată a calităților speciale ale subiectului este similară: Codul penal al Republicii Franceze: „reprezentant al autorităţii publice sau o persoană însărcinată cu o misiune de serviciu public sau prin care o persoană care deţine un mandat electiv public”[1169] (art. 432-12); „magistrat sau orice persoană care exercită funcții judiciare”[1170] (art. 432-12-1); „membru al guvernului, membru al unei autorităţi administrative independente sau al unei autorităţi publice independente titular al unei funcţii executive locale, funcţionar, militar sau agent al unei administraţii publice”[1171] (art. 432-13); Codul penal al Republicii Letonia: „funcţionar de stat”[1172] (alin. 1 secţ. 325 și alin. (1) art. 325); „funcţionar de stat care deţine o poziţie de răspundere”[1173] (alin. 2 secţ. 326 și alin. 2 art. 326).

Trecând pe un alt palier al discuției, în alin. (2) art. 123 CP RM sunt enumerate patru categorii de persoane publice.

Prima categorie este descrisă astfel: „funcţionarul public, inclusiv funcţionarul public cu statut special (colaboratorul serviciului diplomatic, al serviciului vamal, al organelor apărării, securităţii naţionale şi ordinii publice, altă persoană care deţine grade speciale sau militare)”.[1174]

[1166] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2002, nr. 128-129, 195.
[1167] Ibidem.
[1168] STATI, Vitalie, POPOV, Ruslan. Obţinerea frauduloasă a mijloacelor din fondurile externe, precum şi delapidarea acestor mijloace în atenţia legii penale a Republicii Moldova. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2016, nr. 8, pp. 219-230. ISSN 1814-3199.
[1169] *Codul penal al Republicii Franceze*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Franta-RO.html
[1170] Ibidem.
[1171] Ibidem.
[1172] *Codul penal al Republicii Letonia*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Letonia-RO.html
[1173] Ibidem.
[1174] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2002, nr. 128-129, 195.

L158/2008 „reglementează regimul general al funcţiei publice”.[1175] Cu alte cuvinte, această lege se referă la toți funcționarii publici, indiferent de particularitățile ce-i caracterizează.

La categoriile concrete de funcționari publici se referă alte acte normative: Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 67 din 31.01.2024 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Achiziții Publice[1176] (care vizează funcționarii publici din cadrul Agenției Achiziții Publice); Legea nr. 195 din 25.07.2024 privind protecția datelor cu caracter personal[1177] (care se referă la funcționarii publici din aparatul Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal); Dispoziția Guvernului Republicii Moldova nr. 128 din 07.08.2024 cu privire la aprobarea Regulamentului de funcționare și componența nominală a Comisiei Naționale pentru Securitate Biologică[1178] (ce vizează funcționarii publici din Secretariatul Comisiei Naționale pentru Securitate Biologică); Legea nr. 74 din 10.04.2025 cu privire la Curtea Constituțională[1179] (care se referă la funcționarii publici din Secretariatul Curții Constituționale); Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 228 din 23.04.2025 privind aprobarea Regulamentului pentru prevenirea, descurajarea şi eliminarea pescuitului ilegal, nedeclarat şi nereglementat[1180] (care vizează funcționarii publici ai postului de inspecție la frontieră al Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor), etc.

Astfel cum reiese din alin. (2) art. 123 CP RM, funcţionarul public cu statut special este una dintre subcategoriile funcționarilor publici. În această normă, între paranteze, este prezentată lista exemplificativă de funcţionari publici cu statut special: 1) „colaboratorul serviciului diplomatic”[1181], al cărui statut este reglementat, în principal, prin Legea nr. 761 din 27.12.2001 cu privire la serviciul diplomatic[1182]; 2) „colaboratorul [...] serviciului vamal”[1183], al cărui statut este

[1175] Legea cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public: nr. 158 din 04.07.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 230-232, 840.
[1176] Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Achiziții Publice: nr. 67 din 31.01.2024. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, nr. 58-60, 102.
[1177] Legea privind protecția datelor cu caracter personal: nr. 195 din 25.07.2024. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, nr. 367-369, 574.
[1178] Dispoziția Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Regulamentului de funcționare și componența nominală a Comisiei Naționale pentru Securitate Biologică: nr. 128 din 07.08.2024. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, nr. 344-346, 22.
[1179] Legea cu privire la Curtea Constituțională: nr. 74 din 10.04.2025. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2025, nr. 187-189, 217.
[1180] Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea Regulamentului pentru prevenirea, descurajarea şi eliminarea pescuitului ilegal, nedeclarat şi nereglementat: nr. 228 din 23.04.2025. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2025, nr. 253-256, 305.
[1181] Ibidem.
[1182] A se vedea: Legea cu privire la serviciul diplomatic: nr. 761 din 27.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 20, 80.
[1183] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

reglementat, în mare parte, prin Legea nr. 1150 din 20.07.2000 a serviciului în organele vamale[1184]; 3) „colaboratorul [...] organelor apărării”[1185], al cărui statut este reglementat, în principal, prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 2327 din 03.09.2009 privind aprobarea regulamentelor militare ale Forţelor Armate ale Republicii Moldova[1186], etc.

În alt context, a doua categorie de persoane publice este descrisă în alin. (2) art. 123 CP RM astfel: „angajatul autorităţilor publice autonome sau de reglementare, al întreprinderilor de stat sau municipale, al altor persoane juridice de drept public”.[1187]

Deosebim următoarele subcategorii de angajați ai unor persoane juridice de drept public: 1) „angajatul autorităţilor publice autonome”[1188], al cărui statut este reglementat prin: Legea nr. 164 din 31.07.2015 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Oficiului Avocatului Poporului[1189]; Legea nr. 183 din 11.07.2012 a concurenței[1190]; Legea nr. 192 din 12.11.1998 privind Comisia Naţională a Pieţei Financiare[1191], etc.; 2) „angajatul autorităţilor publice [...] de reglementare”[1192], al cărui statut este reglementat prin: Legea nr. 153 din 19.06.2025 cu privire la medicamente[1193]; Legea nr. 72 din 10.04.2025 a comunicațiilor electronice[1194]; Legea nr. 162 din 22.06.2023 privind supravegherea pieței și conformitatea produselor[1195], etc; 3) „angajatul [...] întreprinderilor de stat”[1196], al cărui statut este reglementat, în principal, prin Legea nr. 246 din 22.11.2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea

[1184] A se vedea: Legea serviciului în organele vamale: nr. 1150 din 20.07.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 106-108, 765.
[1185] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1186] A se vedea: Decretul Președintelui Republicii Moldova privind aprobarea regulamentelor militare ale Forţelor Armate ale Republicii Moldova: nr. 2327 din 03.09.2009. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 143, 401.
[1187] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1188] Ibidem.
[1189] Legea pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Oficiului Avocatului Poporului: nr. 164 din 31.07.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 267-273, 504.
[1190] Legea concurenței: nr. 183 din 11.07.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 193-197, 667.
[1191] Legea privind Comisia Naţională a Pieţei Financiare: nr. 192 din 12.11.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1999, nr. 22-23, 91.
[1192] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1193] Legea cu privire la medicamente: nr. 153 din 19.06.2025. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2025, nr. 372-374, 476.
[1194] A se vedea: Legea comunicațiilor electronice: nr. 72 din 10.04.2025. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2025, nr. 226-228, 266.
[1195] A se vedea: Legea privind supravegherea pieței și conformitatea produselor: nr. 162 din 22.06.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 272-273, 468.
[1196] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

municipală[1197]; 4) „angajatul [...] întreprinderilor [...] municipale”[1198], al cărui statut este reglementat, în cea mai mare parte, prin aceeași lege; 5) „angajatul [...] altor persoane juridice de drept public”[1199], al cărui statut este reglementat prin: Legea nr. 195 din 25.07.2024 privind protecția datelor cu caracter personal[1200]; Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 748 din 06.11.2024 cu privire la Agenția Digitalizare în Justiție și Administrare Judecătorească[1201]; Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 926 din 29.11.2023 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie[1202], etc.

A treia categorie de persoane publice este descrisă în alin. (2) art. 123 CP RM prin sintagma „angajatul din cabinetul persoanelor cu funcţii de demnitate publică”.[1203] La asemenea persoane se referă Legea nr. 80 din 07.05.2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcţii de demnitate publică.[1204]

Ultima categorie de persoane publice este descrisă în alin. (2) art. 123 CP RM prin sintagma „persoana autorizată sau învestită de stat să presteze în numele acestuia servicii publice sau să îndeplinească activităţi de interes public”.[1205] Statutul unor asemenea persoane se supune reglementării prin: Legea nr. 68 din 14.04.2016 cu privire la expertiza judiciară şi statutul expertului judiciar[1206]; Legea nr. 137 din 03.07.2015 cu privire la mediere[1207]; Legea nr. 113 din

[1197] A se vedea: Legea cu privire la întreprinderea de stat şi întreprinderea municipală: nr. 246 din 22.11.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 441-450, 750.
[1198] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1199] Ibidem.
[1200] A se vedea: Legea privind protecția datelor cu caracter personal: nr. 195 din 25.07.2024. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, nr. 367-369, 574.
[1201] A se vedea: Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la Agenția Digitalizare în Justiție și Administrare Judecătorească: nr. 748 din 06.11.2024. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, nr. 486-489, 896.
[1202] A se vedea: Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie: nr. 926 din 29.11.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 463-464, 1127.
[1203] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1204] A se vedea: Legea cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 80 din 07.05.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 117-118, 357.
[1205] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1206] A se vedea: Legea cu privire la expertiza judiciară şi statutul expertului judiciar: nr. 68 din 14.04.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 157-162, 316.
[1207] A se vedea: Legea cu privire la mediere: nr. 137 din 03.07.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 224-233, 445.

17.06.2010 privind executorii judecătoreşti[1208]; Legea nr. 1260 din 19.07.2002 cu privire la avocatură[1209], etc.

Vom analiza mai în detaliu această categorie de persoane publice.

În pct. 3.2 din Codul deontologic al avocaţilor din Uniunea Europeană[1210] se sugerează că avocatul nu poate să consilieze, să reprezinte sau să acţioneze în numele a doi sau mai mulţi clienţi din aceeaşi cauză, dacă există un conflict de interese. Potrivit lit. d) alin. (2) art. 54 al Legii nr. 1260 din 19.07.2002 cu privire la avocatură, „avocatul nu este în drept să acorde asistenţă juridică persoanei dacă [...] există un conflict de interese”.[1211]

Nu orice persoană, care acordă asistență juridică, este avocat. De exemplu, în Legea nr. 198 din 26.07.2007 cu privire la asistenţa juridică garantată de stat, în art. 2, se menționează că „para-jurist [este] persoana care [...] nu practică activitate de avocat şi care, după o instruire specială, este calificat să acorde asistenţă juridică primară [...].[1212] Conform alin. (2) art. 15 al acestei legi, „poate fi acordată asistenţă juridică primară [...] de para-juriști şi de asociaţiile obşteşti specializate în acordarea de asistenţă juridică”.[1213] Totodată, dispoziția din alin. (4) art. 18 al Legii nr. 198 din 26.07.2007 cu privire la asistenţa juridică garantată de stat sugerează că „subiectul care acordă asistenţă juridică primară”[1214] se poate afla în conflict de interese.

Cât privește „asociaţiile obşteşti specializate în acordarea de asistenţă juridică”[1215], acestea nu fac parte din sectorul public. Aceasta rezultă din art. 124 CP RM. În ceea ce privește para-juristul, este necesar să înțelegem ce înseamnă „este calificat să acorde asistenţă juridică primară”, după cum se menționează în art. 2 al Legii nr. 198 din 26.07.2007 cu privire la asistenţa juridică garantată de stat. Vom analiza această sintagmă prin prisma următoarei opinii: R. Jurj-Tudoran: „Prin învestirea pentru realizarea unui serviciu public se înţelege fie acordarea calităţii din care derivă obligaţia de a realiza respectivul serviciu de către o autoritate publică (numirea în funcţia de notar, autorizarea ca interpret etc.), fie încredinţarea realizării serviciului de interes public printr-o decizie a autorităţii (numirea de către instanţa judecătorească a administratorului şi

[1208] A se vedea: Legea privind executorii judecătoreşti: nr. 113 din 17.06.2010 În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 126-128, 406.
[1209] A se vedea: Legea cu privire la avocatură: nr. 1260 din 19.07.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 126-127, 582.
[1210] *Codul deontologic al avocaţilor din Uniunea Europeană*. [citat 06.08.2025] Disponibil: https://osabg.org/attachments/Kodeks-povedenie-advokat-ES.pdf
[1211] Legea cu privire la avocatură: nr. 1260 din 19.07.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 126-127, 582.
[1212] Legea cu privire la asistenţa juridică garantată de stat: nr. 198 din 26.07.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 157-160, 614.
[1213] Ibidem.
[1214] Ibidem.
[1215] Ibidem.

lichidatorului judiciar în cadrul procedurii insolvenţei ori a expertului tehnic judiciar).”[1216] Această interpretare poate fi extrapolată asupra avocatului, ca persoană publică, dacă luăm în considerare sintagma „persoana autorizată sau învestită de stat să presteze în numele acestuia servicii publice sau să îndeplinească activităţi de interes public”[1217], care este folosită în alin. (2) art. 123 CP RM.

Hotărârea Consiliului național pentru asistență juridică garantată de stat nr. 27 din 29.10.2014 cu privire la aprobarea Regulamentului de activitate al parajuriştilor prevede, printre altele: „9. Selectarea parajuriştilor pentru acordarea asistenței juridice primare se efectuează în bază de concurs, organizat de Comisia de concurs [...] în modul stabilit de prezentul Regulament”[1218]; „10. Comisia de concurs este compusă din coordonator și un reprezentant al oficiului teritorial al Consiliului Național și un reprezentant al administrației publice locale. Componența nominală a Comisiei se aprobă de către Consiliul Național”.[1219] Analiza acestor prevederi arată că para-juristul nu este o „persoană autorizată sau învestită de stat să presteze în numele acestuia servicii publice sau să îndeplinească activităţi de interes public”.[1220] Potrivit alin. (1) art. 11 al Legii nr. 198 din 26.07.2007 cu privire la asistenţa juridică garantată de stat, Consiliul național pentru asistență juridică garantată de stat are statutul de „persoană juridică de drept public”[1221], nu de autoritate publică centrală. Nici reprezentantul administrației publice locale nu reprezintă statul. În concluzie, para-juristul nu este persoană publică în accepția alin. (2) art. 123 CP RM.

În alt context, ne vom referi la mediator ca potențial subiect al acestor infracțiuni. Alin. (1) art. 5 al Legii nr. 137 din 03.07.2015 cu privire la mediere prevede: „Dacă, la etapa de iniţiere sau pe parcursul procesului de mediere, apare o circumstanţă de natură să afecteze scopul medierii, neutralitatea sau imparţialitatea mediatorului, acesta este obligat să se abțină de la medierea litigiului și să aducă acest fapt la cunoştinţa părţilor.”[1222] Deci, mediatorul se poate afla într-un conflict de interese. Conform alin. (2^1) art. 12 al legii respective, „calitatea de mediator se confirmă prin atestatul eliberat de Ministerul Justiției [...].”[1223] Așadar, ca și avocatul, mediatorul este persoană publică în înțelesul alin. (2) art. 123 CP RM.

[1216] JURJ-TUDORAN, Remus. Infracțiunea de conflict de interese – teorie și practică judiciară. În: *Pro Lege*, 2016, nr. 3, pp. 36-83. ISSN 2965-1786.
[1217] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1218] Hotărârea Consiliului național pentru asistență juridică garantată de stat cu privire la aprobarea Regulamentului de activitate al parajuriştilor: nr. 27 din 29.10.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 1-10, 49.
[1219] Ibidem.
[1220] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1221] Legea cu privire la asistenţa juridică garantată de stat: nr. 198 din 26.07.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 157-160, 614.
[1222] Legea cu privire la mediere: nr. 137 din 03.07.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 224-233, 445.
[1223] Ibidem.

Într-o altă ordine conceptuală, ne vom referi la executorul judecătoresc ca potențial subiect al infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM. Din art. 54 al Legii nr. 113 din 17.06.2010 privind executorii judecătoreşti[1224], se poate înțelege că executorii judecătorești se pot afla în situații care generează un conflict de interese. Conform alin. (8) art. 19 din această lege, „Ministerul Justiției eliberează [...] licența pentru activitatea de executor judecătoresc [...].”[1225] Deci, executorul judecătoresc este persoană publică în accepțiunea alin. (2) art. 123 CP RM.

În alt context, ne vom referi la expertul judiciar ca potențial subiect al infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM. În alin. 2 art. 391 CP PA (care prezintă asemănări cu art. 326[1] CP RM), ca subiect al infracțiunii se menționează, printre altele, persoana cu statut de „expert”.[1226] Legea nr. 68 din 14.04.2016 cu privire la expertiza judiciară şi statutul expertului judiciar, în art. 10, admite posibilitatea ca expertul judiciar să se afle în conflict de interese. Conform alin. (2) art. 44 din această lege, „Ministerul Justiției eliberează licența pentru exercitarea profesiei de expert judiciar [...]”.[1227] Deci, expertul judiciar este persoană publică în înțelesul alin. (2) art. 123 CP RM.

Exemple similare de persoane din a patra categorie de persoane publice pot fi în continuare identificate. Este esențial ca, în fiecare caz, statutul de persoană publică să fie validat prin intermediul unor reglementări clare și previzibile, similare celor prezentate mai sus.

Într-o decizie a Curții Constituționale a României se menționează că, de exemplu, „notarii publici și lichidatorii judiciari [...] au fost învestiți de o autoritate publică în vederea exercitării unui serviciu public sau sunt supuși controlului ori supravegherii unei autorități publice cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public. [...] Curtea constată că subzistă, în privința persoanelor care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul lor, interesul incriminării faptelor de conflict de interese, prevăzute la art. 301 alin. (1) din Codul penal”.[1228] Se impune a sublinia că această interpretare este aplicabilă exclusiv în cadrul dreptului penal român.

Prima calitate specială pe care o posedă subiectul infracțiunilor, ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, nu se reduce la „persoana publică”.[1229] Această calitate specială o are subiectul

---

[1224] A se vedea: Legea privind executorii judecătoreşti: nr. 113 din 17.06.2010 În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 126-128, 406.
[1225] Legea privind executorii judecătoreşti: nr. 113 din 17.06.2010 În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 126-128, 406.
[1226] *Criminal Code of the Principality of Andorra*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/2e/Andorra_CC_2005_fr.pdf
[1227] Legea cu privire la expertiza judiciară şi statutul expertului judiciar: nr. 68 din 14.04.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 157-162, 316.
[1228] Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 301 alin. (1) și art. 308 alin. (1) din Codul penal: nr. 603 din 06.10.2015. În: *Monitorul Oficial al României*, 2015, nr. 845.
[1229] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

infracțiunii reglementate de alin. (1) al acestui articol. În ceea ce privește infracțiunea ce este consemnată la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM, subiectul acesteia are calitatea specială de „persoană cu funcție de demnitate publică”.[1230]

Categoriile de persoane cu funcţie de demnitate publică sunt specificate în alin. (3) art. 123 CP RM. Referitor la prima categorie de acest gen, din norma respectivă rezultă următoarele subcategorii: 1) „persoana al cărei mod de numire sau de alegere este reglementat de Constituţia Republicii Moldova [...]”.[1231] Toate funcțiile de demnitate publică sunt specificate în Anexa la L199/2010.[1232] În această listă nu putem identifica persoane al căror mecanism de alegere sau de numire este este reglementat exclusiv de CRM. Găsim însă persoane al căror mecanism de alegere sau de numire este reglementat, în primul rând, de CRM: Preşedinte al Republicii Moldova; Preşedinte al Parlamentului; Vicepreşedinte al Parlamentului etc.; 2) „persoana [...] care este învestită în funcţie, prin numire sau prin alegere, de către Parlament [...]”[1233]: judecător al Curţii Constituţionale; Preşedinte al comisiei permanente a Parlamentului; Director al Serviciului de Informaţii şi Securitate; Preşedinte, Avocat al Poporului, etc; 3) „persoana [...] care este învestită în funcţie, prin numire sau prin alegere, de către [...] Preşedintele Republicii Moldova [...]”[1234]: Prim-ministru; Prim-viceprim-ministru; Viceprim-ministru; Ministru; Procuror General; membru al Comisiei Electorale Centrale, etc.; 4) „persoana [...] care este învestită în funcţie, prin numire sau prin alegere, de către [...] Guvern [...]”[1235]: judecător al Curţii Constituţionale; membru al Comisiei Electorale Centrale, Director general al Casei Naţionale de Asigurări Sociale, etc.; 5) „[...] altă persoană cu funcție de demnitate publică stabilită prin lege”[1236]: Membru al Biroului permanent al Parlamentului; judecător al Curţii Constituţionale; adjunct al Procurorului General, procurori de toate nivelurile; membru al Comisiei Electorale Centrale, etc.

În legătură cu a doua categorie de persoane cu funcție de demnitate publică, în alin. (3) art. 123 CP RM este utilizată sintagma „persoana căreia persoana cu funcţie de demnitate publică i-a delegat împuternicirile sale”.[1237] În acest context este necesară o precizare. Conform lit. h) art. 5 al L199/2010, „în exercitarea mandatului, persoana cu funcţie de demnitate publică are [dreptul]

[1230] Ibidem.
[1231] Ibidem.
[1232] A se vedea: Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[1233] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[1234] Ibidem.
[1235] Ibidem.
[1236] Ibidem.
[1237] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[...] să delege dreptul de a efectua în numele său acte".[1238] Totuși, în legea respectivă nu se menționează că persoana, căreia persoana cu funcţie de demnitate publică i-a delegat împuternicirile sale, dobândește statutul de persoană cu funcţie de demnitate publică. În alin. (2) art. 2 al legii respective nu se stabilește că funcția de demnitate publică poate fi ocupată în rezultatul delegării acesteia.

De exemplu, potrivit alin. (4) art. 25 al Legii nr. 136 din 07.07.2017 cu privire la Guvern, „Ministrul, în condițiile legii, poate delega secretarului de stat (unuia dintre secretarii de stat) administrarea activităților curente ale ministerului".[1239] Funcția de secretar de stat este menționată printre funcțiile de demnitate de stat în Anexa la L199/2010. Deci, secretarul de stat, indiferent dacă un Ministru i-a delegat împuternicirile sale ori nu, are statutul de persoană cu funcție de demnitate publică. Pe de altă parte, de exemplu, conform alin. (5) art. 25 al Legii nr. 136 din 07.07.2017 cu privire la Guvern, „Ministrul poate delega permanent sau temporar, în condițiile legii, secretarilor de stat, secretarului general al ministerului și secretarului general adjunct al ministerului reprezentarea ministerului în relațiile cu alte autorități publice și persoane juridice de drept public și de drept privat din țară și din străinătate".[1240] Secretarul general al ministerului și secretarul general adjunct al ministerului nu sunt menționați printre funcțiile de demnitate de stat în Anexa la L199/2010. Deci, aceștia nu pot avea statutul de persoană cu funcție de demnitate publică.

În alt context, nu orice persoană publică și nu orice persoană cu funcție de demnitate publică poate fi considerat subiect al infracţiunilor consemnate la art. 326^1 CP RM.

După cum apreciază S. Brînza și V. Stati, este necesară prezența a încă unei calități speciale a subiectului acestor infracțiuni: „persoană aflată în conflict de interese consumat în sensul alin. (10) art. 12 din L133/2016".[1241]

Prezența primei calități speciale a subiectului infracţiunilor, consemnate la art. 326^1 CP RM, este fixată chiar în dispoziția acestui articol. Prezența celei de-a doua calități speciale rezultă din interpretarea art. 326^1 CP RM, și anume din textul „pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale, dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi

[1238] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[1239] Legea cu privire la Guvern: nr. 136 din 07.07.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 252, 412.
[1240] Ibidem.
[1241] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

a intereselor personale”.[1242] O abordare similară observăm în sistemul de drept din Ucraina. Astfel, în nota la art. 172^7 din Codul de contravenții administrative al Ucrainei, se menționează: „Subiectul contravențiilor prevăzute de acest articol este reprezentat de persoanele menționate la pct. 1 și 2 alin. 1 art. 3 al Legii Ucrainei cu privire la prevenirea corupției”[1243].[1244] În această lege pot fi identificate prevederi care se aseamănă cu unele dispoziții din L133/2016.

Trebuie de menționat că ideea unei duble calități speciale a subiectului infracțiunilor de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese a existat încă înainte de a fi adoptat art. 326^1 CP RM. Astfel, într-un proiect legislativ, datat cu 27.05.2014, a fost propus ca, după art. 329 CP RM să fie introdus 329^1. Prezintă interes dispoziția alineatului (1) din acest articol: „Conflictul de interese, în sensul Legii nr. 16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese, dacă aceasta a cauzat daune în proporţii mari, daune considerabile interesului public sau drepturilor şi intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice”.[1245] Rezultă că, potrivit acestui proiect, în cazul infracțiunii prevăzute la alineatul (1), subiectul trebuia să aibă calitatea cerută de art. 3 al L16/2008 (care a fost abrogată), în care era prezentată lista de „subiecţi ai declarării intereselor personale”.[1246]

Ne întoarcem la ideea de bază, conform căreia, subiectul infracţiunilor, care sunt specificate la art. 326^1 CP RM, trebuie să aibă și calitatea de „persoană aflată în conflict de interese consumat în sensul alin. (10) art. 12 al L133/2016”.[1247] Atunci când vorbim despre persoanele, ce se află în conflict de interese consumat, din L133/2016 ar rezulta că trebuie de avut în vedere lista din art. 3 al acestei legi.

Unele categorii de persoane din această listă se regăsesc, de exemplu, în Raportul anual al ANI pentru anul 2024, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Integritate nr. 4 din 24.03.2025. În acest raport se menționează, printre altele, că, „din 186 subiecți ai declarării vizați în procesele-verbale de inițiere a controlului, [...] 81 (44%) sunt funcționari publici, inclusiv cu statut special și au vizat: [...] 4 – controlul respectării regimului juridic al conflictelor de interese; [...] 43 (23%)

[1242] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1243] Закон України «Про запобігання корупції». În: *Відомості Верховної Ради*, 2014, № 49, 2056.
[1244] Кодекс України про адміністративні правопорушення. În: *Відомості Верховної Ради Української РСР*, 1984, додаток до № 51, 1122.
[1245] *Proiect. Lege privind modificarea şi completarea unor acte legislative*. [citat 06.08.2025] Disponibil: https://particip.gov.md/ro/download_attachment/2932
[1246] Legea cu privire la conflictul de interese: nr. 16 din 15.02.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 94-96, 351.
[1247] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

sunt persoane cu funcție de demnitate publică și au vizat: [...] 21 – controlul respectării regimului juridic al conflictelor de interese; [...] 34 (18%) sunt consilieri locali și au vizat: [...] 15 – controlul respectării regimului juridic al conflictelor de interese; [...] 25 (13%) sunt conducători ai organizațiilor publice și au vizat: [...] 15 – controlul respectării regimului juridic al conflictelor de interese".[1248] Observăm că aproape jumătate din subiecții declarării, care au fost vizați în procesele-verbale de inițiere a controlului, sunt funcționari publici. Aceștia sunt urmați de persoane cu funcții de demnitate publică, consilieri locali și conducători ai organizațiilor publice. Controlul respectării regimului juridic al conflictelor de interese a vizat în mod direct aproximativ 30% din totalul de subiecți ai declarării care au fost vizați în procesele-verbale de inițiere a controlului, ceea ce reflectă o preocupare instituțională constantă pentru integritatea în sectorul public, indiferent de nivelul funcției deținute.

În continuare, nu pur și simplu vom analiza categoriile de persoane enumerate în art. 3 din L133/2016. Sarcina noastră este să analizăm aceste categorii de persoane prin prisma prevederilor alin. (2) și (3) art. 123 CP RM:

1) „persoanele care deţin funcţiile de demnitate publică prevăzute în anexa la Legea nr. 199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică"[1249] (lit. a) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

În practică găsim exemple în care sunt menționate persoanele din categoria prevăzută la lit. a) alin. (1) art. 3 din L133/2016. De exemplu, într-o sentință, în care și-a găsit aplicarea lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM, subiect al infracțiunii este un președinte de raion.[1250] Într-un caz din practica ANI, subiect al declarării este primarul unei comune.[1251]

Judecătorul Curții Constituționale este menționat în Anexa la L199/2010. Acesta are statutul de persoană cu funcție de demnitate publică. În pofida acestui fapt, o hotărâre a Curții Constituționale a Republicii Moldova generează dubii privind posibilitatea ca un judecător al Curții Constituționale a Republicii Moldova să fie subiect al infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. Propunem atenției unele fragmente din această hotărâre: „48. [...] Poate exista un control al respectării regimului conflictelor de interese în activitatea jurisdicțională în privința judecătorilor constituționali, *i.e.* în cazul adoptării tuturor hotărârilor, deciziilor, avizelor și a

[1248] *Raport anual aprobat prin Hotărârea Consiliului de Integritate nr. 4 din 24.03.2025*. [citat 06.08.2025] Disponibil: https://ani.md/sites/default/files/2025-03/raportul-de-activitate-al-ani-2024.pdf
[1249] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1250] *Sentința Judecătoriei Anenii Noi, sediul central, din 05.07.2024*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/D08DEE83-864B-4C36-A561-62BCE97B7E00
[1251] *Act de constatare nr. 68/29 din 16.05.2023.* [citat 06.08.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-05/AC68.PDF

actelor procedurale aferente”[1252]; „49. Pretinsele conflicte de interese în contextul procedurii jurisdicției constituționale trebuie soluționate doar de către Curtea Constituțională și doar în modul stabilit de articolele 134, 137 și 140 din Constituție [...]”[1253]; „71. Curtea subliniază că nu poate fi admis un control din exterior al activității jurisdicționale. Singura autoritate competentă să realizeze un astfel de control este Curtea Constituțională. [...]”.[1254]

Ca urmare a adoptării de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova a hotărârii citate mai sus, a fost declarată neconstituțională prevederea de la lit. e) alin. (1) art. 19 al Legii nr. 317 din 13.12.1994 cu privire la Curtea Constituţională (care ulterior a fost abrogată): „Mandatul judecătorului Curţii Constituţionale încetează [...] în caz de [...] stabilire, prin actul de constatare rămas definitiv, a încheierii directe sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, luării sau participării la luarea unei decizii fără soluționarea conflictului de interese real în conformitate cu prevederile legislației privind reglementarea conflictului de interese”.[1255] Comparând această lege cu legea în vigoare (Legea nr. 74 din 10.04.2025 cu privire la Curtea Constituțională[1256]), observăm că, în alin. (2) art. 22 al ultimei legi, printre temeiurile de ridicare a mandatului unui judecător al Curții Constituționale, nu este specificat un temei similar cu cel care a fost prevăzut la lit. e) alin. (1) art. 19 al Legii nr. 317 din 13.12.1994 cu privire la Curtea Constituţională. Analizând datele acestei probleme, considerăm că judecătorii Curții Constituționale a Republicii Moldova nu sunt exceptați de răspundere conform lit. a) alin. (2) art. 326^1 CP RM;

2) „membrii Consiliului de supraveghere al instituţiei publice naţionale a audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”, Compania „Teleradio-Găgăuzia”; consilierii consiliilor săteşti (comunale), orăşeneşti (municipale), raionale; deputaţii Adunării Populare a unităţii teritoriale autonome Găgăuzia”[1257] (lit. b) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

La această literă sunt menționate două subcategorii de persoane.

Cât privește prima subcategorie, conform alin. (4) art. 42 al Codului serviciilor media audiovizuale, „Consiliul de supraveghere [al instituţiei publice naţionale a audiovizualului

[1252] Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova pentru controlul constituționalității articolului 19 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 317 din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională: nr. 18 din 09.07.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 175-179, 140.
[1253] Ibidem.
[1254] Ibidem.
[1255] Legea cu privire la Curtea Constituţională: nr. 317 din 13.12.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 8, 86.
[1256] Legea cu privire la Curtea Constituțională: nr. 74 din 10.04.2025. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2025, nr. 187-189, 217.
[1257] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

Compania „Teleradio-Moldova”] îşi desfăşoară activitatea în nume propriu […]”.[1258] Conform alin. (12) art. 46 din acest cod, Consulul respectiv „adoptă decizii cu caracter de reglementare”.[1259] Interpretarea acestor norme duce spre următoarea idee: Consiliul de supraveghere al instituţiei publice naţionale a audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova” este o persoană juridică de drept public. Însă, nu ar fi întemeiat de afirmat că membrul acestui Consiliu este un angajat al unei persoane juridice de drept public în sensul alin. (2) art. 123 CP RM. Aceasta rezultă indirect din alin. (4) art. 34 din Codul serviciilor media audiovizuale: „Organele de conducere şi cele de supraveghere a activităţii furnizorului public de servicii media sunt obligate să asigure, în cadrul instituţiei, independenţa editorială, autonomia instituţională, libertatea de creaţie a angajaţilor.”[1260]

„Membrii Consiliului de supraveghere al instituţiei publice naţionale a audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”[1261] nu sunt menționați în Clasificatorului unic al funcțiilor publice (Anexa la Legea nr. 155 din 21.07.2011 pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcţiilor publice[1262] (în continuare – L155/2011)). Aceștia nu sunt menționați nici în anexele, care se referă la funcționarii publici, la Legea nr. 270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar[1263] (în continuare – L270/2018). Deci, membrul Consiliului respectiv nu sunt funcționari publici.

Nu sunt temeiuri să includem „membrii Consiliului de supraveghere al instituţiei publice naţionale a audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova””[1264] în alte categorii de persoane publice, menționate în alin. (2) art. 123 CP RM. Aceștia nu sunt specificați nici în Anexa la L199/2010.

O concluzie similară este valabilă în raport cu membrul Consiliului de supraveghere al Companiei „Teleradio-Găgăuzia”. Or, Legea unității teritoriale autonome Găgăuzia nr. 66 din 01.03.2016 despre transmisiunile de TV și radio prevede, printre altele: „Cel mai înalt organ de conducere al Societății (adică al Companiei „Teleradio-Găgăuzia” – *n.a.*) este Consiliul de Supraveghere, care este organul superior în relația cu Societatea”[1265] (alin. (1) art. 31); „Consiliul

[1258] Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova: nr. 174 din 08.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 462-466, 766.
[1259] Ibidem.
[1260] Ibidem.
[1261] Ibidem.
[1262] A se vedea: Legea pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcţiilor publice: nr. 155 din 21.07.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr. 164-165, 480.
[1263] A se vedea: Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar: nr. 270 din 23.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 441-447, 715.
[1264] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1265] *Legea unității teritoriale autonome Găgăuzia despre transmisiunile de TV și radio: nr. 66 din 01.03.2016*. [citat 09.08.2025] Disponibil: https://halktoplushu.md/archives/599

de Supraveghere este un organ independent și autonom, reprezentativ al societății, fiind cel mai înalt organ colegial al Societății [...]”[1266] (alin. (1) art. 32).

A doua subcategorie de persoane, menționate la lit. b) alin. (1) art. 3 din L133/2016, se referă la o parte din aleșii locali în sensul Legii nr. 768 din 02.02.2000 privind statutul alesului local. Conform alin. (1) art. 2 al acestei legi, „noţiunea de ales local vizează consilierii consiliilor săteşti (comunale), orăşeneşti (municipale), raionale şi consiliului municipal Chişinău, deputaţii în Adunarea Populară a Găgăuziei, primarii şi viceprimarii, preşedinţii şi vicepreşedinţii raioanelor”.[1267] Cât privește primarii și viceprimarii, președinții și vicepreședinții raioanelor, aceștia sunt persoane cu funcție de demnitate publică, fiind specificați în Anexa la L199/2010. Astfel de aleși locali pot fi subiecți ai infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM.

Posedă oare această calitate ceilalți aleși locali, care nu sunt menționați în Anexa la L199/2010?

De exemplu, într-un caz din practica ANI, subiectul declarării are calitatea de consilier în Consiliul municipal Bălți.[1268] Însă, L133/2016, spre deosebire de art. 326[1] CP RM, nu cere ca subiectul declarării să cumuleze, printre altele, calitatea de persoană publică. Deci, exemplul prezentat nu are suficientă concludență.

Într-o lucrare de-a sa, V. Stati afirmă: „Nu sunt persoane publice în sensul alin. (2) art. 123 CP RM: consilierii din consiliile săteşti (comunale), orăşeneşti (municipale), raionale; deputaţii Adunării Populare a unităţii teritoriale autonome Găgăuzia. Drept urmare, astfel de aleși locali nu pot fi supuși răspunderii în baza art. [...] 326[1] [...] CP RM”.[1269] În opinia lui S. Brînza și V. Stati, „aleșii locali sus-numiți (*i.e.* consilierii consiliilor săteşti (comunale), orăşeneşti (municipale), raionale; deputaţii Adunării Populare a unităţii teritoriale autonome Găgăuzia”[1270] – *n.a.*) nu pot avea calitatea de: angajați ai autorităţilor publice autonome sau de reglementare, ai întreprinderilor de stat sau municipale, ai altor persoane juridice de drept public; angajați din cabinetul persoanelor cu funcţii de demnitate publică; persoane autorizate sau învestite de stat să presteze în numele acestuia servicii publice sau să îndeplinească activităţi de interes public”.[1271]

[1266] Ibidem.
[1267] Legea privind statutul alesului local: nr. 768 din 02.02.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 34, 231.
[1268] *Act de constatare nr. 87 din 02.06.2025.* [citat 06.08.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp87.pdf
[1269] STATI, Vitalie. Are oare calitatea de persoană publică oricare persoană cu funcție de răspundere? În: *Integrare prin cercetare și inovare: Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2019, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2019, pp. 135-138. ISBN 978-9975-149-46-4.
[1270] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1271] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a*

În alte state situația este diferită. Aceasta o demonstrează unele norme care se aseamănă cu art. 326[1] CP RM. De exemplu, în alin. 2-4 art. 432-12 CP RF, ca subiecți ai infracțiunii sunt menționați „consilierii municipali delegaţi sau care acţionează în substituirea primarului”.[1272] La fel, alin. 2 art. 652 CP RGu face referire la „consilieri locali sau cei care îi înlocuiesc”[1273];

3) „membrii Consiliului Superior al Magistraturii şi ai Consiliului Superior al Procurorilor, precum și membrii organelor care funcționează în subordinea Consiliului Superior al Magistraturii și a Consiliului Superior al Procurorilor”[1274] (lit. c) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

În Anexa la L199/2010, printre funcțiile de demnitate publică se numără cea de „membru al Consiliului Superior al Magistraturii cu activitatea de bază în Consiliu”.[1275]

Din art. 121[1] CRM și art. 1 al Legii nr. 947 din 19.07.1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, rezultă: Consiliul Superior al Magistraturii este o autoritate publică autonomă. Cu toate acestea, nu ar fi întemeiat să afirmăm că membrul Consiliului Superior al Magistraturii este un angajat al acestei autorități. Nu există norme clare și previzibile care să confirme contrariul. La lit. e) alin. (4) art. 4 al Legii nr. 947 din 19.07.1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii se vorbește despre „angajații aparatului [...] Consiliului Superior al Magistraturii”[1276], iar în alin. (1) art. 26 al acestei legi se vorbește despre „angajații secretariatului [...] Consiliului Superior al Magistraturii”.[1277] În raport cu asemenea persoane este întemeiat să folosim sintagma „angajatul autorităţilor publice autonome”[1278] în sensul alin. (2) art. 123 CP RM.

Membrul Consiliului Superior al Magistraturii nu este menționat în Clasificatorului unic al funcțiilor publice (Anexa la L155/2011[1279]). În acest act normativ sunt informații despre următoarele funcții publice de conducere de nivel superior: „Șef al Secretariatului Consiliului Superior al Magistraturii/șefă a Secretariatului Consiliului Superior al Magistraturii”[1280]; „Șef adjunct al Secretariatului Consiliului Superior al Magistraturii/șefă adjunctă a Secretariatului

collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018). Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

[1272] *Codul penal al Republicii Franceze*. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Franta-RO.html

[1273] *Guinée: Code pénal*. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://www.refworld.org/legal/legislation/natlegbod/2016/fr/120698

[1274] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

[1275] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.

[1276] Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii: nr. 947 din 19.07.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 64, 641.

[1277] Ibidem.

[1278] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[1279] Legea pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcţiilor publice: nr. 155 din 21.07.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr. 164-165, 480.

[1280] Ibidem.

Consiliului Superior al Magistraturii”.[1281] Membrul Consiliului Superior al Magistraturii nu este menționat nici în anexele, care se referă la funcționarii publici, la L270/2018.[1282] Deci, membrul Consiliului Superior al Magistraturii nu este un funcționar public.

Nu sunt temeiuri să includem membrul Consiliului Superior al Magistraturii în alte categorii de persoane publice, menționate în alin. (2) art. 123 CP RM.

În dispoziția de la lit. c) alin. (1) art. 3 din L133/2016 sunt specificați, de asemenea, „membrii organelor care funcționează în subordinea Consiliului Superior al Magistraturii”.[1283] În alin. (1) art. 7 al Legii nr. 947 din 19.07.1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, se menționează trei organe de acest gen: „a) Colegiul pentru selecția și evaluarea judecătorilor; [...] c) colegiul disciplinar; d) inspecţia judiciară”.[1284]

Membrii primelor două din aceste organe nu pot avea calitatea de subiecți ai infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326^1 CP RM. Aceasta rezultă din: Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 274/19 din 28.05.2024 privind aprobarea Regulamentului cu privire la selecția și evaluarea judecătorilor[1285]; Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 505/24 din 13.11.2018 cu privire la modificarea Regulamentului cu privire la activitatea Colegiului disciplinar.[1286] Această concluzie rezultă și din: Clasificatorului unic al funcțiilor publice (Anexa la L155/2011[1287]); anexele, care se referă la funcționarii publici, la L270/2018.[1288]

În ceea ce privește persoana cu statut de „inspector-judecător din Inspecţia judiciară”[1289], acesta este menționat în Anexa la L199/2010. Deci, o astfel de persoană poate fi subiect al infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326^1 CP RM.

[1281] Ibidem.
[1282] A se vedea: Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar: nr. 270 din 23.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 441-447, 715.
[1283] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1284] Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii: nr. 947 din 19.07.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 64, 641.
[1285] A se vedea: Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii privind aprobarea Regulamentului cu privire la selecția și evaluarea judecătorilor: nr. 274/19 din 28.05.2024. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024 nr. 494-497, 943.
[1286] A se vedea: Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii cu privire la modificarea Regulamentului cu privire la activitatea Colegiului disciplinar: nr. 505/24 din 13.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr. 13-21, 165.
[1287] A se vedea: Legea pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcţiilor publice: nr. 155 din 21.07.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr. 164-165, 480.
[1288] A se vedea: Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar: nr. 270 din 23.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 441-447, 715.
[1289] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.

În alt context, în prevederea de la lit. c) alin. (1) art. 3 din L133/2016 se face referire și la „membrii [...] Consiliului Superior al Procurorilor, precum și membrii organelor care funcționează în subordinea [...] Consiliului Superior al Procurorilor”.[1290]

În Anexa la L199/2010, printre funcțiile de demnitate publică se numără cea de „membru al Consiliului Superior al Procurorilor cu activitatea de bază în Consiliu”.[1291] În Anexa la această lege se face referire și la funcția de „inspector și inspector-șef din cadrul Inspecției procurorilor, membru al Colegiului pentru selecția și evaluarea procurorilor”.[1292] Astfel de persoane sunt subiecți ai infracțiunii care este prevăzută la lit. a) alin. (2) art. 326^1 CP RM.

Din art. 68 al Legii nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură, rezultă: Consiliul Superior al Procurorilor este o autoritate publică autonomă. În ciuda acestui fapt, nu ar fi întemeiat să afirmăm că membrul Consiliului Superior al Procurorilor este un angajat al acestei autorități. Nu există norme clare și previzibile care să confirme contrariul. La lit. e) art. 72 al Legii nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură se menționează despre „angajații aparatului [Consiliului Superior al Procurorilor]”.[1293] În raport cu asemenea persoane este întemeiat să folosim sintagma „angajatul autorităţilor publice autonome”[1294] în sensul alin. (2) art. 123 CP RM.

Membrul Consiliului Superior al Procurorilor nu este menționat în Clasificatorului unic al funcțiilor publice (Anexa la L155/2011[1295]). În acest act normativ sunt informații despre următoarele funcții publice de conducere de nivel superior: „Șef al Aparatului Consiliului Superior al Procurorilor/șefă a Aparatului Consiliului Superior al Procurorilor”[1296]; „Șef adjunct al Aparatului Consiliului Superior al Procurorilor/șefă adjunctă a Aparatului Consiliului Superior al Procurorilor”.[1297] Membrul Consiliului Superior al Procurorilor nu este menționat nici în anexele, care se referă la funcționarii publici, la L270/2018.[1298] Deci, membrul Consiliului Superior al Procurorilor nu este un funcționar public.

[1290] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1291] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[1292] Ibidem.
[1293] Legea cu privire la Procuratură: nr. 3 din 25.02.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 69-77, 113.
[1294] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1295] A se vedea: Legea pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcţiilor publice: nr. 155 din 21.07.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr. 164-165, 480.
[1296] Ibidem.
[1297] Ibidem.
[1298] A se vedea: Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar: nr. 270 din 23.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 441-447, 715.

Nu sunt temeiuri să includem membrul Consiliului Superior al Procurorilor în alte categorii de persoane publice, menționate în alin. (2) art. 123 CP RM.

În dispoziția de la lit. c) alin. (1) art. 3 din L133/2016 sunt specificați, de asemenea, „membrii organelor care funcționează în subordinea [...] Consiliului Superior al Procurorilor”.[1299] În conformitate cu art. 82 al Legii nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură, „în subordinea Consiliului Superior al Procurorilor funcționează: a) Colegiul pentru selecția și evaluarea procurorilor; [...] c) Colegiul de disciplină şi etică; d) Inspecția procurorilor.”[1300]

Anexa la L199/2010, printre funcțiile de demnitate publică se numără cea de „inspector [...] din cadrul Inspecției procurorilor, membru al Colegiului pentru selecția și evaluarea procurorilor”.[1301] Astfel de persoane sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326^1 CP RM.

Membrii Colegiului de disciplină şi etică și inspectorii din cadrul Inspecției procurorilor (cu excepția inspectorului-șef) nu pot fi considerați subiecți ai infracțiunilor care sunt specificate la art. 326^1 CP RM. Aceasta rezultă din art. 83-87, 89 și 89^1 ale Legii nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură și din Clasificatorului unic al funcțiilor publice (Anexa la L155/2011[1302]);

4) „membrii Consiliului de administrație al Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar”[1303] (lit. c^1) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

Conform art. 2 al Legii nr. 160 din 22.06.2023 cu privire la garantarea depozitelor în bănci, „[Consiliu] de administrație al Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar”[1304] se consideră „Consiliul de administrație și organul suprem de conducere al Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar”.[1305] Această definiție și art. 12-17 din aceeași lege arată: „[Consiliul] de administrație al Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar”[1306] este o autoritate publică de reglementare. Cu toate acestea, nu ar fi întemeiat să afirmăm că membrul acestui Consiliu este un angajat al autorității date. Aceasta rezultă indirect din alin. (3) art. 6 al

[1299] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1300] Legea cu privire la Procuratură: nr. 3 din 25.02.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 69-77, 113.
[1301] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[1302] A se vedea: Legea pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcţiilor publice: nr. 155 din 21.07.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr. 164-165, 480.
[1303] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1304] Ibidem.
[1305] Legea cu privire la garantarea depozitelor în bănci: nr. 160 din 22.06.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 235-236, 418.
[1306] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

Legii nr. 160 din 22.06.2023 cu privire la garantarea depozitelor în bănci: „Consiliul de administrație al FGDSB (adică al „Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar”[1307] – *n.a.*) aprobă [...] politici ce reglementează relațiile angajaților săi cu instituțiile membre [...]”.[1308]

Membrul „Consiliului de administrație al Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar”[1309] nu este menționat nici în Clasificatorului unic al funcțiilor publice (Anexa la L155/2011[1310]), nici în anexele, care se referă la funcționarii publici, la L270/2018.[1311] Deci, membrul acestui Consiliu nu este un funcționar public.

Nu sunt temeiuri să includem membrul „Consiliului de administrație al Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar”[1312] în alte categorii de persoane, menționate în alin. (2) și (3) art. 123 CP RM;

5) „conducătorii organizațiilor publice şi adjuncții acestora”[1313] (lit. c[1]) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

Anterior, în cadrul examinării victimei infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, am menționat că din definiția noțiunii de organizație publică (care este formulată în art. 2 din L133/2016) derivă mai multe noțiuni subsecvente. În contextul sus-amintit am analizat fiecare noțiune din această listă. Ca urmare nu este nevoie să repetăm această analiză aici. Sarcina noastră este să stabilim care conducători și adjuncți de conducători ai entităților, la care se referă aceste noțiuni, intră sub incidența alin. (2) și (3) art. 123 CP RM.

Cât privește *autoritatea judecătorească*, în Anexa la L199/2010, printre funcțiile de demnitate publică se numără cele de „Preşedinte, vicepreşedinte [...] al Curţii Supreme de Justiţie, Preşedinte, vicepreşedinte [...] al curţii de apel, Preşedinte, vicepreşedinte [...] al judecătoriei.”[1314]

Referitor la *autoritatea de jurisdicție*, în Anexa la L199/2010, printre funcțiile de demnitate publică se numără cea de „Preşedinte [...] al Curţii Constituţionale.”[1315] Comisia de conciliere (în accepțiunea art. 351 din Codul muncii) poate fi considerată autoritate de jurisdicție doar atunci

---

[1307] Ibidem.
[1308] Legea cu privire la garantarea depozitelor în bănci: nr. 160 din 22.06.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 235-236, 418.
[1309] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1310] Legea pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcţiilor publice: nr. 155 din 21.07.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr. 164-165, 480.
[1311] A se vedea: Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar: nr. 270 din 23.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 441-447, 715.
[1312] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1313] Ibidem.
[1314] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[1315] Ibidem.

când îndeplinește condițiile stabilite în art. 7 al Codului administrativ. Chiar dacă este îndeplinită această condiție, președintele comisiei de conciliere nu poate fi considerat subiect al infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM. Or, acesta nu este menționat în: Anexa la L199/2010[1316]; Clasificatorului unic al funcțiilor publice (Anexa la L155/2011[1317]); anexele, care se referă la funcționarii publici, la L270/2018.[1318]

Cât privește *autoritatea administrației publice centrale,* în Anexa la L199/2010, printre funcțiile de demnitate publică se numără cele de „Prim-ministru, [...] Prim-viceprim-ministru, Viceprim-ministru."[1319]

Referitor la *autoritatea administrației publice locale*, reiterăm, în primul rând, ceea ce am afirmat mai sus: primarii şi viceprimarii, preşedinţii şi vicepreşedinţii raioanelor sunt persoane cu funcție de demnitate publică. În Anexa la L199/2010, printre funcțiile de demnitate publică se numără cele de „Guvernator (Başcan) al Unităţii teritoriale autonome Găgăuzia, Preşedinte al Adunării Populare a Unităţii teritoriale autonome Găgăuzia, Vicepreşedinte al Adunării Populare a Unităţii teritoriale autonome Găgăuzia, [...] Prim-vicepreşedinte şi vicepreşedinte al Comitetului Executiv al Unităţii teritoriale autonome Găgăuzia, Primar general al municipiului Chişinău". [1320]

Cât privește *autoritatea administrativă din subordinea unei autorități a administrației publice centrale*, în Anexa la L199/2010, printre funcțiile de demnitate publică se numără cele de „Ministru, [...]. Secretar general al Guvernului, Secretar de stat al Guvernului, Secretar de stat [...], Director general al Agenţiei Naţionale pentru Siguranţa Alimentelor [...], Director al Inspectoratului de Stat al Muncii [...], Agent guvernamental – reprezentant al Guvernului Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului [...], Conducător al autorității administrative din subordinea ministerului, cu excepțiile expres prevăzute de legea specială". [1321]

Alți conducători și adjuncți de conducători de „autoritate administrativă din subordinea unei autorități a administrației publice centrale"[1322] au statutul fie de funcționari publici, fie de angajați ai unor persoane juridice de drept public, deci intră sub incidența alin. (2) art. 123 CP RM.

[1316] A se vedea: Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2010, nr. 194-196, 637.
[1317] A se vedea: Legea pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcţiilor publice: nr. 155 din 21.07.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2011, nr. 164-165, 480.
[1318] A se vedea: Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar: nr. 270 din 23.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 441-447, 715.
[1319] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[1320] Ibidem.
[1321] Ibidem.
[1322] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

Referitor la *autoritatea publică autonomă*, în Anexa la L199/2010, printre funcțiile de demnitate publică, în afară de cele pe care le-am menționat mai sus, se numără cele de „Preşedinte, vicepreşedinte [...] al Curţii de Conturi, Director, director adjunct al Serviciului de Informaţii şi Securitate, Director, director adjunct al Centrului Naţional Anticorupţie, Preşedinte, vicepreşedinte [...] al Comisiei Electorale Centrale [...], Preşedinte [...] al Consiliului Coordonator al Audiovizualului, Preşedinte, vicepreşedinte al Comisiei Naţionale a Pieţei Financiare, Preşedinte, vicepreşedinte al Autorității Naționale de Integritate, Preşedinte al Consiliului pentru egalitate”[1323], etc.

În legătură cu *instituția publică*, de exemplu, într-un caz din practica ANI, subiectul declarării are calitatea de conducător al unei instituții publice.[1324] Analiza anexelor, ce se referă la funcționarii publici, la L270/2018[1325], precum și a actelor normative care reglementează activitatea instituțiilor publice, ne permite să afirmăm: conducătorii și adjuncți de conducători ai instituțiilor publice au statutul fie de funcționari publici, fie de angajați ai unor persoane juridice de drept public, deci intră sub incidența alin. (2) art. 123 CP RM. Asemenea persoane sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 326^1 CP RM.

Cât privește *organizaţia de stat*, reiterăm că legislația în vigoare nu conține mențiuni exprese cu privire la organizația de stat, privită ca subiect de drept care este distinct în raport cu alte categorii de organizații publice în accepțiunea art. 2 din L133/2016.

Referitor la *organul de stat,* în Anexa la L199/2010, printre funcțiile de demnitate publică, în afară de cele pe care le-am menționat mai sus, se numără cele de „Preşedinte al Republicii Moldova, Preşedinte al Parlamentului, [...] Vicepreşedinte al Parlamentului, Preşedinte [...] al Consiliului Superior al Magistraturii cu activitatea de bază în Consiliu, [...] Director, director adjunct al Centrului Naţional Anticorupţie, [...] Director, director adjunct al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat”.[1326]

Referitor la *organul colegial cu statut de persoană juridică de drept public,* conform alin. (7^1) art. 11 al Legii nr. 198 din 26.07.2007 cu privire la asistenţa juridică garantată de stat, „funcţionarea Consiliului Naţional [pentru Asistenţă Juridică Garantată de Stat] este asigurată de aparatul administrativ, din care fac parte directorul executiv al Consiliului Național [...] şi alţi

[1323] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[1324] A se vedea: *Act de constatare nr. 69/07 din 22.05.2023.* [citat 06.08.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-05/AC69.PDF
[1325] Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar: nr. 270 din 23.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 441-447, 715.
[1326] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.

angajaţi”.[1327] În acest exemplu și altele de organ colegial cu statut de persoană juridică de drept public, dacă există o confirmare normativă a calității de angajați ai unei persoane juridice de drept public pentru conducătorii și adjuncții de conducători ai organul colegial cu statut de persoană juridică de drept public, se poate afirma că asemenea persoane sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 326^1 CP RM.

Nu găsim o asemenea confirmare, de exemplu, în cazul „Consiliului de mediere [...] [care] este un organ colegial cu statut de persoană juridică de drept public” (pct. 1 și 2 din Ordinul Ministerului Justiției nr. 635 din 02.12.2015 cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea şi funcţionarea Consiliului de mediere și Regulamentului privind selectarea prin concurs public a mediatorilor și reprezentantului societății civile în calitate de membri ai Consiliului de mediere[1328]).

În legătură cu *organul de autoadministrare*, menționăm că în Anexa la L199/2010, printre funcțiile de demnitate publică, se numără cele de „Preşedinte [...] al Consiliului Superior al Magistraturii cu activitatea de bază în Consiliu, [...] inspector-șef din cadrul Inspecției procurorilor”.[1329]

Cât privește conducătorii și adjuncții de conducători ai altor organe de autoadministrare – „Camera Notarială”[1330]; „Uniunea Avocaților”[1331]; „Uniunea Naţională a Executorilor Judecătoreşti”[1332], etc. – situația este diferită. De exemplu, conform alin. (2) art. 51 al Legii nr. 69 din 14.04.2016 cu privire la organizarea activităţii notarilor, „Secretarul general al Camerei Notariale este angajat de către Consiliul Camerei, pe bază de concurs, pe un termen de 5 ani”.[1333] În alin. (2) art. 50 din această lege se menționează că „Funcţia de preşedinte al Camerei Notariale este remunerată [...]”[1334], fără a concretiza dacă acesta este angajat al Camerei Notariale sau nu. Conform alin. (2) art. 41 al Legii nr. 1260 din 19.07.2002 cu privire la avocatură, „Secretarul

[1327] Legea cu privire la asistenţa juridică garantată de stat: nr. 198 din 26.07.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 157-160, 614.
[1328] A se vedea: Ordinul Ministerului Justiției cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcţionarea Consiliului de mediere și Regulamentului privind selectarea prin concurs public a mediatorilor și reprezentantului societății civile în calitate de membri ai Consiliului de mediere: nr. 635 din 02.12.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2015, nr. 332-339, 2393.
[1329] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[1330] Legea cu privire la organizarea activităţii notarilor: nr. 69 din 14.04.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 277-287, 588.
[1331] Legea cu privire la avocatură: nr. 1260 din 19.07.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 126-127, 10001.
[1332] Legea privind executorii judecătoreşti: nr. 113 din 17.06.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 126-128, 406.
[1333] Legea cu privire la organizarea activităţii notarilor: nr. 69 din 14.04.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 277-287, 588.
[1334] Ibidem.

general este angajat în funcţie de către Consiliul Uniunii Avocaţilor [...]".[1335] În art. 40 din această lege nu găsim informații despre calitatea de angajat al Președintelui Uniunii Avocaților. Conform alin. (2) art. 53 al Legii nr. 113 din 17.06.2010 privind executorii judecătoreşti, „Secretarul general este angajat în funcţie de Consiliu [...]".[1336] Lista aceasta de exemple poate fi completată cu ușurință. Concluzia este următoarea: numai dacă există o confirmare normativă a calității de angajați ai unei persoane juridice de drept public pentru conducătorii și adjuncții de conducători ai organului de autoadministrare, se poate afirma că asemenea persoane sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 326^1 CP RM.

Referitor la *întreprinderea de stat sau municipală, societatea comercială cu capital majoritar de stat* și *instituţia financiară cu capital majoritar de stat*, astfel cum reiese din art. 124 CP RM și art. 1, 3, 13 etc. din Legea nr. 845 din 03.01.1992 cu privire la antreprenoriat şi întreprinderi[1337], întreprinderile de stat, întreprinderile municipale și societățile comerciale ar fi toate organizații comerciale în accepția art. 124 CP RM. Totuși, în alin. (2) art. 123 CP RM, este menționat „angajatul [...] întreprinderilor de stat sau municipale".[1338] Deci, un asemenea angajat este persoană publică și poate fi subiect al infracțiunilor consemnate la art. 326^1 CP RM;

6) „membrii Consiliului de supraveghere, ai Comitetului executiv și angajații Băncii Naționale a Moldovei, membrii și angajații Comisiei Naționale a Pieței Financiare, cu excepția angajaților care desfășoară activități auxiliare – de secretariat, de protocol, administrative, tehnice"[1339] (lit. e^1) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

În Anexa la L199/2010, printre funcțiile de demnitate publică, se numără cea de „membru al Consiliului de supraveghere al Băncii Naţionale a Moldovei".[1340]

Din art. 22 și 23 ale Legii nr. 548 din 21.07.1995 cu privire la Banca Naţională a Moldovei[1341] nu rezultă că „membrii [...] Comitetului executiv [...] [al] Băncii Naționale a Moldovei"[1342] ar fi angajați ai acestei autorități publice. Lipsesc norme clare și previzibile care ar confirma faptul că

[1335] Legea cu privire la avocatură: nr. 1260 din 19.07.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 126-127, 10001.
[1336] Legea privind executorii judecătoreşti: nr. 113 din 17.06.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 126-128, 406.
[1337] A se vedea: Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi: nr. 845 din 03.01.1992. În: Monitorul Parlamentului, nr. 2, 33.
[1338] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1339] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1340] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[1341] Legea cu privire la Banca Naţională a Moldovei: nr. 548 din 21.07.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 56-57, 624.
[1342] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

asemenea persoane fac parte din alte categorii de persoane enumerate în alin. (2) și (3) art. 123 CP RM.

Cât privește „angajații Băncii Naționale a Moldovei [...] cu excepția angajaților care desfășoară activități auxiliare – de secretariat, de protocol, administrative, tehnice”[1343], aceștia intră sub incidența noțiunii „angajatul autorităţilor publice autonome”[1344] din alin. (2) art. 123 CP RM.

În Legea nr. 192 din 12.11.1998 privind Comisia Naţională a Pieţei Financiare[1345] nu se menționează că „membrii [...] Comisiei Naționale a Pieței Financiare”[1346] ar fi angajați ai acestei autorități publice. Lipsesc norme clare și previzibile care ar confirma faptul că asemenea persoane fac parte din alte categorii de persoane enumerate în alin. (2) și (3) art. 123 CP RM.

Referitor la „angajații Comisiei Naționale a Pieței Financiare, cu excepția angajaților care desfășoară activități auxiliare – de secretariat, de protocol, administrative, tehnice”[1347], aceștia intră sub incidența noțiunii „angajatul autorităţilor publice autonome”[1348] din alin. (2) art. 123 CP RM;

7) „angajații autorităților/instituțiilor publice aflate la autogestiune, cu excepția angajaților care desfășoară activități auxiliare – de secretariat, de protocol, administrativ-gospodărești, tehnice, precum și cu excepția angajaților autorităților/instituțiilor publice din domeniile sănătății, culturii, educației și cercetării”[1349] (lit. e²) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

Conform art. 3 din Legea nr. 181 din 25.07.2014 a finanţelor publice şi responsabilităţii bugetar-fiscale, „autoritate/instituţie publică la autogestiune [se consideră] entitatea de drept public care, potrivit actului normativ prin care a fost fondată, desfăşoară activitate necomercială (nonprofit) şi activează în baza principiilor de autogestiune”.[1350] De exemplu, pct. 7 al Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 56 din 29.04.2021 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de organizare și funcționare a autorităților centrale de achiziții prevede: „Autoritatea

[1343] Ibidem.
[1344] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1345] Legea privind Comisia Naţională a Pieţei Financiare: nr. 192 din 12.11.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr. 22-23, 91.
[1346] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1347] Ibidem.
[1348] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1349] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1350] Legea finanţelor publice şi responsabilităţii bugetar-fiscale: nr. 181 din 25.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 223-230, 519.

centrală de achiziție este o autoritate publică la autogestiune”.[1351] Conform pct. 2 al Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 1208 din 05.12.2018 cu privire la organizarea și funcționarea Instituției publice „Agenția Informațională de Stat „Moldpres”, „Agenția „Moldpres” este o instituție publică, [...] care [...] activează în baza principiilor de autogestiune [...]”.[1352] Acestea nu sunt unicele exemple de autorități publice sau instituții publice care se autogestionează.

„Angajații autorităților/instituțiilor publice aflate la autogestiune”[1353] sunt angajați ai unor persoane juridice de drept public, deci intră sub incidența alin. (2) art. 123 CP RM. Excepție fac „[angajații] care desfășoară activități auxiliare – de secretariat, de protocol, administrativ-gospodărești, tehnice, precum și [...] [angajații] autorităților/instituțiilor publice din domeniile sănătății, culturii, educației și cercetării”.[1354] De exemplu, pct. 15 art. 2 al Legii nr. 153 din 19.06.2025 cu privire la medicamente prevede: „Comitetul Național de Expertiză Etică a Studiului Clinic [...] este o instituție publică la autogestiune, în care Ministerul Sănătății are calitate de fondator”.[1355] Deoarece această instituție publică este din domeniul sănătății, angajații acesteia nu pot poseda calitatea de subiecți ai infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

8) „persoanele cu funcții de conducere a subdiviziunilor din cadrul instituțiilor publice bugetare, cu excepția celor care conduc subdiviziuni ce desfășoară activități auxiliare – de secretariat, de protocol, administrativ-gospodărești, tehnice, precum și cu excepția persoanelor cu funcții de conducere a subdiviziunilor din instituțiile publice din domeniile sănătății, culturii, educației și cercetării”[1356] (lit. e[3]) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

De exemplu, în Anexa nr. 4 la L270/2018, printre funcțiile de conducere a subdiviziunilor din cadrul unor instituții militare se numără: „Șef secție”[1357] și „Șef serviciu”.[1358]

[1351] Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de organizare și funcționare a autorităților centrale de achiziții: nr. 56 din 29.04.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 112-116, 108.
[1352] Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Instituției publice „Agenția Informațională de Stat „Moldpres”: nr. 1208 din 05.12.2018, 2019, nr. 6-12, 5.
[1353] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1354] Ibidem.
[1355] Legea cu privire la medicamente: nr. 153 din 19.06.2025. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2025, nr. 372-374, 476.
[1356] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1357] Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar: nr. 270 din 23.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 441-447, 715.
[1358] Ibidem.

„Persoanele cu funcții de conducere a subdiviziunilor din cadrul instituțiilor publice bugetare”[1359] sunt angajați ai unor persoane juridice de drept public, deci intră sub incidența alin. (2) art. 123 CP RM.

Excepție fac „persoanele cu funcții de conducere a subdiviziunilor din cadrul instituțiilor publice bugetare, [...] ce desfășoară activități auxiliare – de secretariat, de protocol, administrativ-gospodărești, tehnice, precum și [...] [persoanele] cu funcții de conducere a subdiviziunilor din instituțiile publice din domeniile sănătății, culturii, educației și cercetării”.[1360] De exemplu, pct. 6 din Anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 877 din 09.12.2020 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției pentru Știință și Memorie Militară prevede: „Agenția are misiunea de a dezvolta și a asigura implementarea politicii statului în sfera [...] cercetării științifice pe segmentul securității și apărării, memoriei și istoriei militare [...]”.[1361] Deoarece această instituție publică este, printre altele, din domeniul cercetării, „persoanele cu funcții de conducere a subdiviziunilor din cadrul [acestora]”[1362] nu pot fi considerați subiecți ai infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM;

9) „persoanele cu funcții de conducere a subdiviziunilor și persoanele cu funcții de control din cadrul întreprinderilor de stat și al întreprinderilor municipale, al societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, cu excepția celor care conduc subdiviziuni ce desfășoară activități auxiliare – de secretariat, de protocol, administrativ-gospodărești, tehnice”[1363] (lit. e[4]) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

După cum rezultă din art. 124 CP RM și art. 1, 3, 13, 17 și 20 ale Legii nr. 845 din 03.01.1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi[1364], întreprinderile de stat, întreprinderile municipale și societățile comerciale ar fi toate organizații comerciale în înțelesul art. 124 CP RM. Totuși, în alin. (2) art. 123 CP RM, este menționat „angajatul [...] întreprinderilor de stat sau municipale”.[1365] Deci, un asemenea angajat este persoană publică și poate fi subiect al infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM;

[1359] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1360] Ibidem.
[1361] Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Agenției pentru Știință și Memorie Militară: nr. 877 din 09.12.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 343, 1044.
[1362] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1363] Ibidem.
[1364] A se vedea: Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi: nr. 845 din 03.01.1992. În: Monitorul Parlamentului, nr. 2, 33.
[1365] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

10) „președinții și vicepreședinții partidelor politice, membrii organelor executive centrale ale partidelor politice, indiferent de denumirea pe care o au acestea conform statutului partidului, care nu dețin alte funcții vizate de prezentul articol”[1366] (lit. e[4]) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

Așa cum se desprinde din art. 124 CP RM și alin. (1) art. 1 al Legii nr. 294 din 21.12.2007 privind partidele politice[1367], astfel de asociații sunt organizații obștești în accepțiunea art. 124 CP RM;

11) „personalul din cabinetele persoanelor cu funcţii de demnitate publică”[1368] (lit. f) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

În conformitate cu alin. (2) art. 123 CP RM, „angajatul din cabinetul persoanelor cu funcţii de demnitate publică”[1369] face parte dintr-o categorie aparte a persoanelor publice;

12) „funcționarii publici, inclusiv cei cu statut special”[1370] (lit. g) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

În opinia lui A. Hemei, subiect al infracțiunilor, ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, este „funcţionarul public”.[1371] Acest punct de vedere este prea îngust. Din analiza noastră rezultă clar că funcționarul public este doar una din categoriile de persoane care sunt pasibile de răspundere conform art. 326[1] CP RM.

Persoanele, care sunt menționate la lit. g) alin. (1) art. 3 din L133/2016, sunt specificate și în alin. (2) art. 123 CP RM;

13) „membrii Consiliului de Integritate”[1372] (lit. h) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

În L132/2016 nu se menționează că „membrii Consiliului de Integritate”[1373] ar fi angajați ai ANI. Lipsesc norme clare și concludente care ar confirma faptul că asemenea persoane fac parte din alte categorii de persoane enumerate în alin. (2) și (3) art. 123 CP RM;

[1366] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1367] A se vedea: Legea privind partidele politice: nr. 294 din 21.12.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 42-44, 119.
[1368] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1369] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1370] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1371] HEMEI, Alexandru. Răspunderea penală pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. În: *Analele Ştiinţifice ale Universităţii de Stat din Moldova: Ştiinţe juridice. Ştiinţe sociale, 16 septembrie 2022, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2022, pp. 223-226. ISBN 978-9975-142-54-0.
[1372] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1373] Ibidem.

14) „membrii colegiilor/comisiilor de admitere în profesie, de evaluare, disciplinare și/sau de etică a profesiilor conexe justiției”[1374] (lit. i) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

De exemplu, Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 809 din 23.11.2022 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de evaluare a gradului de cunoaștere a prevederilor Constituției Republicii Moldova și a limbii române pentru dobândirea cetățeniei Republicii Moldova și obținerea dreptului de ședere permanentă în Republica Moldova nu include prevederi, conform cărora membrii „Comisiei de examinare pentru evaluarea gradului de cunoaștere a prevederilor Constituției Republicii Moldova și a limbii române”[1375] ar fi angajați ai acesteia. Lipsește o confirmare a faptului că asemenea persoane fac parte din alte categorii de persoane enumerate în alin. (2) și (3) art. 123 CP RM;

15) „audienții cursurilor de formare inițială ai Institutului Național al Justiției, persoanele care participă la concursul de admitere la Institutul Național al Justiției și persoanele care candidează la funcția de judecător sau de procuror în temeiul vechimii în muncă”[1376] (lit. j) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

Astfel de persoane încă nu dețin nici funcția de judecător, nici funcția de procuror (care sunt funcții de demnitate publică). Lipsesc norme clare și concludente care ar confirma faptul că asemenea persoane fac parte din categoriile de persoane enumerate în alin. (2) art. 123 CP RM.

În contextul analizei ultimei categorii de persoane, care este menționată în art. 3 din L133/2016, captează atenția un fragment din alin. (4^1) art. 16 al Legii nr. 152 din 08.06.2006 privind Institutul Naţional al Justiţiei: „candidatul a încălcat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese”.[1377] În acest caz, legiuitorul face diferență între „regimul juridic al declarării averii și intereselor personale”[1378] și „regimul juridic [...] al conflictelor de interese”.[1379] Aceasta nu este întâmplător.

Urmând această traiectorie logică, o citățm pe C. Chihai: „Subiectul ilicitului penal reținut la art. 326^1 CP RM, [...] pe lângă deținerea calității de persoană publică/persoană cu funcție de demnitate publică trebuie în mod imperativ să fie și *subiect al declarării averii și intereselor*

[1374] Ibidem.
[1375] Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de evaluare a gradului de cunoaștere a prevederilor Constituției Republicii Moldova și a limbii române pentru dobândirea cetățeniei Republicii Moldova și obținerea dreptului de ședere permanentă în Republica Moldova: nr. 809 din 23.11.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2022, nr. 384, 914.
[1376] Ibidem.
[1377] Legea privind Institutul Naţional al Justiţiei: nr. 152 din 08.06.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2006, nr. 102-105, 484.
[1378] Ibidem.
[1379] Ibidem.

personale (evid. ns.) potrivit dispozițiilor L133/2016".[1380] Aceasta este opinia autoarei. Însă, în art. 326[1] CP RM nu găsim confirmarea acestei opinii.

Expunem mai jos fundamentele poziției noastre. Ipoteza „candidatul a încălcat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale"[1381] din alin. (4[1]) art. 16 al Legii nr. 152 din 08.06.2006 privind Institutul Naţional al Justiţiei se referă la nedeclararea unui conflict de interese potențial sau a unui conflict de interese care, la momentul omisiunii de a-l declara, probabil, putea să aibă loc într-un viitor nedeterminat. În ceea ce privește ipoteza „candidatul a încălcat regimul juridic [...] al conflictelor de interese"[1382] din articolul dat, aceasta se referă la nedeclararea unui conflict de interese real. În cadrul analizei laturii obiective a infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, am menționat că, în art. 326[1] CP RM, nu se are în vedere nedeclararea unui conflict de interese potențial sau, cu atât mai puțin, a unui conflict de interese care probabil ar putea să aibă loc într-un viitor nedeterminat. În art. 326[1] CP RM se are în vedere numai nedeclararea unui conflict de interese real.

După ce am făcut această clarificare, revenim la sintagma evidențiată din opinia citată mai sus a lui C. Chihai. Este posibil ca autoarea să fi fost influențată de denumirea art. 3 al L133/2016 – „Subiecţii declarării averii și intereselor personale".[1383] Însă, în cazul unei situații de conflict de interese, subiectul declară nu averea și interesele personale, ci conflictul de interese real.

În L133/2016, nu găsim o formulare de genul „subiecţii declarării averii și intereselor personale (în continuare – subiecții declarării)". De aceea, apar îndoieli legate de aplicabilitatea listei din art. 3 al L133/2016 în privința subiectului infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. Doar din rațiuni de necesitate de interpretare restrictivă a legii penale (care rezultă din alin. (2) art. 3 CP RM), considerăm că subiect al infracțiunilor, care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, este persoana care cumulează următoarele două calități speciale: 1) persoana publică sau persoana cu funcție de demnitate publică (așa cum cere expres art. 326[1] CP RM); 2) subiectul declarării averii și intereselor personale (așa cum cere art. 3 al L133/2016).

După ce au fost examinate ambele calități speciale ale subiectului infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, este necesar să analizăm chestiunea oportunității de incriminare a faptei de exercitare a atribuţiilor în sfera privată în situaţie de conflict de interese.

[1380] CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326[1] CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

[1381] Legea privind Institutul Naţional al Justiţiei: nr. 152 din 08.06.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 102-105, 484.

[1382] Ibidem.

[1383] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

Trebuie de amintit că, mai sus am menționat: societățile comerciale sunt organizații comerciale în înțelesul art. 124 CP RM. Din această cauză, persoanele, care le reprezintă, nu pot fi considerați subiecți ai infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM. S. Brînza și V. Stati au o viziunea apropiată, care lărgește orizontul investigat: „Nu pot fi subiecți ai infracţiunilor specificate la art. 326[1] CP RM: 1) persoana care gestionează o organizaţie comercială, obştească sau altă organizaţie nestatală; 2) persoana care lucrează pentru o astfel de organizaţie; 3) arbitrul ales sau numit să soluţioneze prin arbitraj un litigiu; 4) participantul la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat.”[1384]

În ciuda circumstanțelor menționate, conflictul de interese poate apărea nu doar în sectorul public, dar și în sfera privată. A.S. Alexeev aduce în discuție cu acest prilej : „Conflictul de interese în domeniul corporativ desemnează situația în care interesele personale ale unui membru al consiliului de administrație, ale unui membru al organului executiv colegial sau ale conducătorului executiv unipersonal intră în contradicție cu interesele legitime ale societății, afectând astfel obligația de loialitate, diligență și buna guvernanță corporativă.”[1385] Această definiție poate fi adaptată și pentru alte domenii din sfera privată.

Nu se poate trece cu vederea încercarea de incriminare în anul 2016 a faptei de exercitare a atribuţiilor în sfera privată în situaţie de conflict de interese. Astfel, într-un proiect legislativ a fost propusă completarea Codului penal al Republicii Moldova cu art. 335[2]. Dispoziţia pentru acest articol era similară cu cea din alin. (1) art. 326[1] CP RM, cu excepția fragmentului în care se descriu caracteristicile subiectului infracțiunii: „conducător sau adjunct al unei organizaţii comerciale, inclusiv a unei instituii financiare, în care statul sau administrația publică locală deține cote parte, [...] membru al unui organ de conducere sau al consiliului de administrație într-o astfel de organizaţie sau instituţie”.[1386]

Într-o publicație de-a sa, A. Eșanu analizează decizia legiuitorului moldav de a nu stabili răspunderea penală pentru fapta de exercitare a atribuţiilor în sectorul privat în situaţie de conflict de interese. Autoarea consideră că, în acest mod, a fost nesocotită „coerența normelor juridice”[1387] și neglijate anumite angajamente pe care țara noastră și le-a asumat în procesul de aderare la UE.

[1384] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

[1385] АЛЕКСЕЕВ, А.С. Конфликт интересов в юридических лицах (на примере корпорации). În: *Вестник магистратуры*, 2016, № 12-4, с. 149-151. ISSN 2223-4047.

[1386] *Proiectul legii privind modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 55, 60, 64 ș.a.; Codul de procedură penală – art. 132[8] ș.a.)*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=e6165fec-2671-4e7e-ae11-bdf0083499bc

[1387] EȘANU, Adriana. Incriminarea exercitării atribuțiilor de serviciu în situație de conflict de interese: argumente pro și contra. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 62-67. ISSN 1814-3199.

Cu toate acestea, A. Eșanu consideră inoportună stabilirea răspunderii penale pentru fapta de exercitare a atribuţiilor în sectorul privat în situaţie de conflict de interese, astfel fiind prevenite „potențialele disfuncționalități în sectorul privat”.[1388]

Dezvoltând prima afirmație a autoarei, trebuie să menționăm că lit. b) alin. (2) art. 45 al L82/2017 prevede: „Sunt infracţiuni următoarele acte conexe actelor de corupție [...] [:] exercitarea atribuţiilor de serviciu în sectorul privat în situaţie de conflict de interese”.[1389] Intenția din această normă nu a fost niciodată materializată.

O. Bivol nu consideră această inconsecvență a legiuitorului un impediment: „Din motivul lipsei unei norme speciale ca și în cazul capitolului XV Cod penal, în sfera privată, în eventualitatea folosirii situației de serviciu în conflict de interese se va aplica răspunderea conform art. 335 CP RM”.[1390] Formal, autorul are dreptate, cu precizarea că exercitarea atribuţiilor în sectorul privat în situaţie de conflict de interese constituie modalitate faptică a infracțiunilor prevăzute la art. 335 CP RM doar în măsura în care permite sfera de aplicare a acestui articol. În afară de aceasta, în situația dată, subiectul infracțiunii trebuie să cumuleze, pe lângă calitatea specială menționată direct în alin. (1) art. 335 CP RM, o a doua calitate specială care este prevăzută în art. 3 al L133/2016. Menționarea în acest articol a noțiunii de societate comercială face posibilă o asemenea cumulare.

Cu toate acestea, considerăm inoportună aplicarea art. 335 CP RM pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul privat în situaţie de conflict de interese. Pentru a înțelege această reticență a noastră, este necesară luarea în considerare a experienței României.

Varianta inițială a alin. (1) art. 308 CPR din 2009 era: „Dispoziţiile art. 289-292 şi ale art. 297-*301*[1391] (evid. ns.) privitoare la funcţionarii publici se aplică în mod corespunzător şi faptelor săvârşite de către [...] persoanele care exercită [...] o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute în art. 175 alin. (2) sau în cadrul oricărei persoane juridice.”[1392] Alin. (2) art. 175 CPR din 2009 prevede, la rândul său: „De asemenea, este considerată funcţionar public, în sensul legii penale, persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autorităţile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public.”[1393] În legătură cu

[1388] Ibidem.
[1389] Legea integrității: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
[1390] BIVOL, Octavian. Limitele incriminării faptelor de exercitare a atribuțiilor de serviciu în sectorul privat în situaţie de conflict de interese. În: *Integrare prin cercetare si inovare: Ştiinţe juridice şi economice, 10-11 noiembrie 2021, Chişinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2021, pp. 114-117. ISBN 978-9975-158-56-5.
[1391] Amintim că acest articol este similar cu art. 326[1] CP RM.
[1392] Codul penal al României: nr. 286 din 17.07.2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 510.
[1393] Ibidem.

menționarea, în varianta inițială a alin. (1) art. 308 CPR din 2009, a art. 301 al aceluiași cod, S. Bogdan afirmă: „Nu înțelegem rațiunea pentru care statul trebuie să rezolve eventualele conflicte de interese în mediul privat. Dacă aplicăm noul text de incriminare, înseamnă că un director al unui SRL nu își va putea angaja rudele în firma pe care o conduce, chiar și dacă este exclusiv firma lui, el fiind asociat unic."[1394]

În această ordine de idei, în una din deciziile sale[1395], Curtea Constituțională a României subliniază caracterul excesiv al aplicării dispozițiilor art. 308 din Codul penal asupra persoanelor din sectorul privat, întrucât aceasta echivalează cu o extindere nejustificată a forței coercitive a statului asupra dreptului la muncă și a libertății economice. Comentând decizia sus-menționată, V. Cioclei remarcă: „Considerentele deciziei amintite nu îl împiedică pe legiuitorul penal să-l excludă din sfera subiectului activ al infracțiunii de conflict de interese pe funcționarul public asimilat, prevăzut la art. 175 alin. (2) C. pen."[1396] Ca urmare, prin Legea României nr. 193 din 24.07.2017 pentru modificarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal[1397], din alin. (1) art. 308 CPR din 2009 a fost exclusă mențiunea privind art. 301 din acest cod. În acest fel, în CPR din 2009, incriminarea conflictului de interese a fost limitată la sectorul public.

Însă, legislația penală a României cuprinde nu numai acest cod. Astfel, Legea României nr. 31 din 16.11.1990 privind societățile, la lit. a) alin. (1) art. 275 prevede: „Se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an ori cu amendă administratorul, directorul general, directorul, membrul consiliului de supraveghere sau al directoratului care [...] încalcă, chiar prin persoane interpuse sau prin acte simulate, dispozițiile art. 144^3 [...]"[1398]. Nu reproducem art. 144^3 din această lege din cauza volumului mare. Dacă facem o sinteză a prevederilor lui, rezultă următoarele: conducătorul societății este obligat să informeze alți factori de decizie ai societății și să se abțină de la implicare în operațiuni unde apar conflicte de interese, inclusiv cele ce implică persoane apropiate, pentru a proteja interesele societății. Excepțiile de la această regulă sunt strict limitate, iar nerespectarea ei atrage răspundere.

[1394] BOGDAN, Sergiu. *Conflictul de interese în mediul privat în NCP. Sau cum putem deveni cu toții infractori fără să știm*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://www.juridice.ro/312639/conflictul-de-interese-in-mediul-privat-in-ncp-sau-cum-putem-deveni-cu-totii-infractori-fara-sa-stim-2.html

[1395] Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 301 alin. (1) și art. 308 alin. (1) din Codul penal: nr. 603 din 06.10.2015. În: *Monitorul Oficial al României*, 2015, nr. 845.

[1396] CIOCLEI, Valerian. *Necesitatea excluderii funcționarului public asimilat, prevăzut de art. 175 alin. (2) C. pen., din sfera subiectului activ al infracțiunii de conflict de interese prevăzută de art. 301 C. pen*. [citat 06.08.2025] Disponibil: https://www.juridice.ro/essentials/1332/necesitatea-excluderii-functionarului-public-asimilat-prevazut-de-art-175-alin-2-c-pen-din-sfera-subiectului-activ-al-infractiunii-de-conflict-de-interese-prevazuta-de-art-301-c-pen

[1397] A se vedea: Legea României pentru modificarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal: nr. 193 din 24.07.2017. În: *Monitorul Oficial al României*, 2017, nr. 598.

[1398] Legea României privind societățile: nr. 31 din 16.11.1990. În: *Monitorul Oficial al României*, 2004, nr. 1066.

Considerăm că această normă de incriminare din legislația României reprezintă un „exces de reglementare penală”.[1399] Convenția ONU împotriva corupției prevede, în alin. 1 art. 12, printre altele: „Fiecare stat parte ia [...] măsuri pentru prevenirea corupţiei implicând sectorul privat, întărirea normelor de contabilitate și audit în sectorul privat și, dacă este cazul, prevederea de sancţiuni civile, administrative *sau* (evid. ns.) penale eficiente, proporţionate și punitive, în caz de nerespectare a acestor măsuri”.[1400] Rezultă că aplicarea răspunderii penale fapta de exercitare a atribuţiilor în sfera privată în situaţie de conflict de interese este doar una dintre opțiuni.

Reglementări privind conflictul de interese în sfera privată sunt stabilite în: art. 185-190 din Codul civil[1401]; Capitolul 15 din Legea nr. 1134 din 02.04.1997 privind societăţile pe acţiuni[1402]; Capitolul V din Legea nr. 246 din 22.11.2017 cu privire la întreprinderea de stat şi întreprinderea municipală[1403]; art. 13 al Legii nr. 139 din 21.06.2007 asociaţiilor de economii şi împrumut[1404]; alin. (2) art. 9 al Legii nr. 234 din 03.10.2016 cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare[1405]; art. 98 al Legii nr. din 06.10.2017 privind activitatea băncilor[1406]; alin. (5) art. 24 și alin. (7) art. 27 ale Legii nr. 50 din 09.04.2021 cu privire la grupurile de acțiune locală[1407]; Anexa nr. 4 la Regulamentul-cadru cu privire la mecanismul de finanțare nerambursabilă a proiectelor organizațiilor necomerciale[1408]; art. 68.1 din Codul de disciplină și Etică al Federației Moldovenești de Fotbal[1409], etc. Analiza acestor reglementări denotă că, în sfera privată, factorii de decizie au obligația de a evita conflictele de interese, prin transparență, abținere și respectarea

[1399] PAȘCA, Viorel. Excesul de reglementare penală şi consecinţele sale. În: *Analele Universității de Vest din Timișoara – Seria Drept*, 2010, nr. 2, pp. 27-32. ISSN 2784-1871.
[1400] *United Nations Convention against Corruption*. [citat 15.08.2023] Disponibil: https://www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf
[1401] A se vedea: Codul civil al Republicii Moldova: nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 82-86, 661.
[1402] A se vedea: Legea privind societăţile pe acţiuni: nr. 1134 din 02.04.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 38-39, 332.
[1403] A se vedea: Legea cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală: nr. 246 din 22.11.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 441-450, 750.
[1404] A se vedea: Legea asociaţiilor de economii şi împrumut: nr. 139 din 21.06.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 112-116, 506.
[1405] A se vedea: Legea cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare: nr. 234 din 03.10.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 343-346, 711.
[1406] A se vedea: Legea privind activitatea băncilor: nr. 202 din 06.10.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 434-439, 727.
[1407] A se vedea: Legea cu privire la grupurile de acțiune locală: nr. 50 din 09.04.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 117-121, 127.
[1408] A se vedea: Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la mecanismul de finanțare nerambursabilă a proiectelor organizațiilor necomerciale: nr. 656 din 23.09.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 343-348, 820.
[1409] A se vedea: *Codul de disciplină și etică al Federației Moldovenești de Fotbal*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://www.fmf.md/cdn/docs/CODUL%20DE%20DISCIPLINA%20SI%20ETICA%20FMF,%20editia%20octombrie%202024.pdf

interesului organizației. Pentru situațiile care implică conflicte de interese, legea impune proceduri clare și sancțiuni, fără a fi necesară o incriminare penală.

Pe aceeași linie de gândire, menționăm că art. 245^4 CP RM prevede răspunderea, printre altele, pentru „încălcarea modului de încheiere a [...] tranzacţiilor cu conflict de interese în cadrul societăţii comerciale, dacă aceste acţiuni au cauzat daune în proporţii mari [sau] daune în proporţii deosebit de mari."[1410] În acest articol se are în vedere un conflict de interese în sfera privată. Însă, răspunderea penală se aplică nu pentru exercitarea atribuţiilor în sfera privată în situaţie de conflict de interese, dar pentru cazarea de daune ca efect al încălcării modului de a încheia tranzacțiile care implică un conflict de interese în sfera privată. Numai art. 242^1 sau 242^2 CP RM prevăd răspunderea penală pentru exercitarea atribuţiilor în sfera privată într-o situaţie specifică de conflict de interese. Această concluzie rezultă din prevederea de la lit. a) alin. (1) art. 57 al Legii nr. 110 din 22.05.2025 cu privire la educația fizică și sport: „Federațiile sportive naționale și organizatorii de competiții trebuie să adopte și să pună în aplicare reguli de combatere a manipulării în competițiile sportive, precum și principii de bună guvernare, care se referă la prevenirea *conflictelor de interese, inclusiv interzicerea actorilor din competiție de a paria pe competițiile sportive la care participă și interzicerea utilizării abuzive sau a difuzării de informații privilegiate (evid. ns.)*."[1411] Aceasta confirmă că legiuitorul recurge la răspunderea penală doar în cazuri limitate și precis conturate, nu ca formă universală de sancționare a conflictelor de interese din sfera privată.

2.4.3. Participanții la infracțiunile prevăzute la art. 326^1 CP RM

Pentru ca analiza infracțiunilor care sunt specificate la art. 326^1 CP RM să fie deplină, este necesară abordarea aspectelor legate de participanții la aceste infracțiuni.

Primul aspect al acestei probleme este determinat de formularea „a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic"[1412] din alin. (1) art. 326^1 CP RM. Asemenea sintagme sunt folosite și în unele norme, care se aseamănă cu acest articol, din legislațiile penale ale altor țări: art. 255 CPG: „direct sau indirect, şi în special utilizând altă persoană"[1413]; art. 245

[1410] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1411] Legea cu privire la educația fizică și sport: nr. 110 din 22.05.2025. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2025, nr. 329-332, 376.
[1412] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1413] *Codul penal al Greciei*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Grecia-RO.html

CP MDL: „fie direct, fie prin persoane interpuse”[1414]; art. 245 CP RB: „fie direct, fie prin interpunerea de persoane”[1415]; secţ. 376 CP RŢJ: „atât direct, cât şi indirect”[1416]; art. 441 CP RS: „direct sau prin interpuşi”[1417]; art. 257 CP RA: „atât direct, cât şi indirect”[1418]; art. 251 CP RFS: „direct sau prin intermediari”[1419]; art. 504 CP RGa: „direct sau indirect”[1420]; alin. 1 art. 652 CP RGu: „direct sau indirect”.[1421] Pe de altă parte, de exemplu, în § 208 din Titlul 18 al Codului de legi al SUA se folosește doar termenul „personal”.[1422]

Revenim la legislația Republicii Moldova. O formulare relevantă găsim în pct. 5) art. 19 al Legii nr. 10 din 03.02.2009 privind supravegherea de stat a sănătăţii publice: „Conducătorii Agenției Naționale pentru Sănătate Publică și ai subdiviziunilor teritoriale ale acesteia, precum şi alt personal autorizat din cadrul Serviciului de Supraveghere de Stat a Sănătăţii Publice, în limitele competenţei lor, sunt obligaţi [...] să evite *implicarea directă sau indirectă în activităţi ce pot genera conflicte de interese în exercitarea obligaţiilor* (evid. ns.)”.[1423] Înseamnă oare aceasta că sintagma „direct sau prin intermediul unei persoane terţe”[1424] ar trebui extrapolată asupra altor modalități normative ale acțiunii principale din cadrul infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, altor decât modalitatea de încheiere a unui act juridic?

Punctul de vedere al lui A. Chirilă poate fi invocat ca justificare pentru adoptarea unei poziții afirmative în raport cu această întrebare: „Delegarea de semnătură [nu este] o cauză de exonerare”.[1425] În același context, prezentăm un caz din practica ANI, în care s-a constatat „încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese de [I.A.], director al [unei instituții publice]. [...] Actele administrative și juridice [...] au fost emise, încheiate de către X, medic de

[1414] *Codul penal al Marelui Ducat de Luxemburg*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Luxemburg-RO.html
[1415] *Codul penal al Regatului Belgiei*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Belgia-RO.html
[1416] *Codul penal al Regatului Ţărilor de Jos (Olanda)*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Olanda-RO.html
[1417] *Codul penal al Regatului Spaniei*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Spania-RO.html
[1418] *Criminal Code of the Republic of Albania*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/bb/Albania_CC_1995_am2017_en.pdf
[1419] *Somalia Penal Code*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://www.refworld.org/docid/4bc5906e2.html
[1420] *Gabon Code pénal*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://www.droit-afrique.com/uploads/Gabon-Code-2019-penal.pdf
[1421] *Guinée: Code pénal*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://www.refworld.org/legal/legislation/natlegbod/2016/fr/120698
[1422] *U.S. Code. Title 18*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://uscode.house.gov/browse/prelim@title18&edition=prelim
[1423] Legea privind supravegherea de stat a sănătăţii publice: nr. 10 din 03.02.2009. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 67, 183.
[1424] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1425] CHIRILĂ, Angelica. Conflictul de interese. Implicaţii juridice administrative şi penale. În: *Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative*, 2010, nr. 3, pp. 17-29. ISSN 2247-8329.

familie, persoană responsabilă de semnarea ordinelor pentru angajatele [A, B, C și D]. [I.A.] a emis consecutiv Ordinul nr. 1-z din 20.08.2019, Ordinul nr. 2-z din 08.06.2020, Ordinul nr. 3-z din 28.12.2020, Ordinul nr. 4-z din 22.02.2021 și Ordinul nr. 5-z din 23.10.2023 cu privire la delegarea atribuțiilor lui X de semnare a contractelor individuale de muncă și emitere a ordinelor în privința persoanelor apropiate."[1426] În acest caz, subiectul declarării nu doar a încheiat acte juridice prin intermediul altcuiva, dar a și adoptat acte administrative pe aceeași cale.

Care este rolul juridic al mijlocitorului în ipoteza „a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic"[1427], menționată în art. 326[1] CP RM?

C. Brînza afirmă: „Lista de modalități de complicitate (care, în Codul penal al Republicii Moldova, este prezentată în alin. (5) art. 42) are un caracter exhaustiv. Orice încercare de a lărgi arbitrar această listă sau de a interpreta extensiv defavorabil noțiunea „înlăturare de obstacole", care desemnează una din modalitățile complicității la infracțiune, trebuie tratată ca ilegalitate".[1428] Așadar, persoana, prin intermediul căreia se încheie un act juridic, nu poate fi considerată complice la una din infracțiunile consemnate la art. 326[1] CP RM. În concluzie, vorbim despre cvasiparticipant în raport cu mijlocitorul în ipoteza „a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic"[1429], menționată în art. 326[1] CP RM.

Din concluzia noastră nu rezultă că nu este posibilă în genere complicitatea la infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. Privitor la infracțiunea ce este prevăzută de art. 301 CPR din 2009, A. Lazăr menționează: „Calitatea de [...] complice poate fi avută de orice persoană".[1430] Această opinie este validă în cazul infracțiunilor care sunt specificate de art. 326[1] CP RM.

În alin. (3) art. 14 din L82/2017 se menționează că „*agenţii publici, împreună cu conducătorul entităţii publice şi, după caz, cu Autoritatea Națională de Integritate* (evid. ns.), sunt obligaţi să identifice şi să trateze conflictele de interese care apar în activitatea lor profesională în termenele şi modul prevăzute de L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale".[1431] Dacă niciuna din persoanele specificate în această normă nu îndeplinește intenționat obligația de soluționare a conflictului de interese real, putem oare considera

[1426] *Act de constatare nr. 88/25 din 20.06.2024.* [citat 05.08.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-06/ac88_0.pdf
[1427] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1428] BRÎNZA, Cristian. *Răspunderea penală pentru luarea de mită şi darea de mită*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2021, p. 322. 428 p. ISBN 978-9975-157-88-9.
[1429] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1430] LAZĂR, Augustin. Conflictul de interese – o analiză comparativă. În: *Dreptul*, 2016, nr. 9, pp. 29-57. ISSN 1018-0435.
[1431] Legea integrității: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.

„conducătorul entităţii publice [sau, respectiv, factorul de decizie abilitat din] Autoritatea Națională de Integritate”[1432] participant la una din infracțiunile consemnate la art. 326[1] CP RM?

Trebuie de menționat că art. 313[8] CC RM prevede răspunderea pentru „neluarea de către conducătorul entității publice a măsurilor de asigurare a integrității în cadrul entității publice stabilite de Legea integrității nr. 82/2017”.[1433] Neexecutarea de către „conducătorul entităţii publice”[1434] a obligației de soluționare a conflictului de interese real poate fi considerat modalitate faptică a contravenției date. În situația când „conducătorul entităţii publice”[1435] comite această inacțiune, fără însă a coopera cu intenţie cu autorul uneia din infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM la săvârșirea acestei infracțiuni, conducătorul respectiv trebuie să răspundă doar în baza art. 313[8] CC RM.

Analiza problemei participației la infracțiunile, specificate la art. 326[1] CP RM, continuă cu un alt aspect care decurge din interpretarea unor formulări din alin. (1) din acest articol: 1) „a soluţionat cereri, demersuri sau plângeri”[1436]; 2) „a adoptat un act administrativ”[1437]; 3) „a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic”[1438]; 4) „a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii”.[1439] Ce rol juridic îndeplinește în fiecare din aceste patru cazuri persoana (alta decât autorul infracțiunii) în favoarea căreia a fost săvârșită acțiunea principală prevăzută de art. 326[1] CP RM? Dar dacă acțiunea respectivă este comisă în defavoarea acestei persoane?

Persoana (alta decât autorul infracțiunii) în favoarea căreia a fost săvârșită acțiunea principală prevăzută de art. 326[1] CP RM, în situația în care aceasta și-a și exprimat în prealabil consimțământul la săvârșirea acestei acțiuni, are statutul de complice la una dintre infracțiunile ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM. Fapta persoanei (altei decât autorul infracțiunii), în favoarea căreia, fără o promisiune prealabilă acesteia, a fost săvârșită acțiunea principală prevăzută de art. 326[1] CP RM, poate fi calificată numai în baza art. 199 CP RM.

Ultimul aspect, examinat în contextul participației la aceste infracțiuni, se referă la caracterul personal al răspunderii penale și, totodată, la coautoratul la infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

[1432] Ibidem.
[1433] Codul contravențional al Republicii Moldova: nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 3-6, 15.
[1434] Legea integrității: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
[1435] Ibidem.
[1436] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1437] Ibidem.
[1438] Ibidem.
[1439] Ibidem.

Pornim de la o premisă conturată în alin. (5^1) art. 12 din L133/2016. În această normă se menționează că „un membru al organului colegial se [poate afla] în conflict de interese real”.[1440] După părerea lui R. Popov, „faptul că cele două sau mai multe persoane care săvârşesc infracţiuni fac parte dintr-un organism colegial [...] nu înseamnă deloc că tragerea la răspundere penală a acestora ar echivala cu aplicarea unei răspunderi colective în raport cu membrii acelui organism colegial. [...] Nu este posibil ca răspunderea penală a [membrului unui organism colegial], care a votat pentru decizii ce contravin legii penale, să „ricoşeze” asupra unui [membru al organismului colegial] care nu a votat pentru asemenea decizii.”[1441] Această opinie nu înseamnă ca infracțiunile, care sunt specificate la art. 326^1 CP RM, nu pot să fie comise în coautorat.

În context, în legătură cu infracțiunea prevăzută la art. 301 CPR din 2009, G. Bodoroncea afirmă: „În cazul în care doi funcţionari publici comit acte ce intră sub incidenţa textului de incriminare, fiecare dintre aceştia va fi autor al propriei fapte, iar nu coautori, deoarece interdicţia impusă de lege este personală.”[1442] În literatura de specialitate este folosită noțiunea de infracțiune cu autor unic. De exemplu, autorul român C. Sima arată că, „în cazul acestor infracțiuni acțiunea tipică nu poate fi realizată decât de un singur autor: mărturie mincinoasă (art. 273 C.p.), uciderea și vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă (art. 200 C.p.), conducerea unui vehicul fără permis (art. 335 C.p.), absența nejustificată (art. 413 C.p.), dezertarea (art. 414 C.p.) etc.”[1443] Observăm că în această listă nu este inclusă infracțiunea prevăzută la art. 301 CPR din 2009. Totuși, lista expusă de C. Sima nu este limitativă. De aceea, nu este clar dacă acest autor consideră a fi cu autor unic infracțiunea prevăzută la art. 301 CPR din 2009.

O părere opusă cu cea a lui G. Bodoroncea o exprimă A. Lazăr. În legătură cu infracțiunea prevăzută la art. 301 CPR din 2009, A. Lazăr menționează: „Existența coautoratului presupune calitatea specială de funcționar public pentru fiecare participant, precum și situația premisă ca subiecții activi să aibă competența îndeplinirii actului ori luării deciziei aducătoare de foloase patrimoniale”.[1444] Susținem această opinie. Prin analogie, putem estima că infracțiunile, ce sunt consemnate la art. 326^1 CP RM, pot fi comise în coautorat.

[1440] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1441] POPOV, Ruslan. *Subiectul infracțiunilor prevăzute în Capitolele XV și XVI din Partea Specială a Codului penal.* Chișinău: CEP USM, 2012, p. 205-206. 315 p. ISBN 976-9975-71-307-4.
[1442] BODORONCEA, Georgina et al. *Codul penal: comentariu pe articole*. București: C.H. Beck, 2014, p. 673. 902 p. ISBN 978-606-18-0408-5.
[1443] SIMA, Constantin. Pluralitatea de infractori. În: *Pro Lege*, 2015, nr. 3-4, pp. 24-40. ISSN 2965-1786.
[1444] LAZĂR, Augustin. Conflictul de interese – o analiză comparativă. În: *Dreptul*, 2016, nr. 9, pp. 29-57. ISSN 1018-0435.

2.5. Sinteza problematicii tratate și a rezultatelor obținute în Capitolul 2

Pe baza examinării infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, prezentăm în continuare concluziile identificate:

1) valorile sociale (menționate expres sau implicit în alin. (1) art. 2 CP RM), împreună cu relațiile sociale asociate, formează obiectul juridic general al infracțiunilor prevăzute de partea specială a Codului penal al Republicii Moldova;

2) în legile penale străine, obiectul juridic generic al infracțiunilor, care se aseamănă sub anumite aspecte cu infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, este conceput în funcție de prioritățile politicii penale ale fiecărui stat. Nu ar fi deloc corect să afirmăm că este greșită abordarea consacrată în acele legi penale străine în care obiectul juridic generic al infracțiunilor respective îl formează valorile sociale (și relațiile sociale asociate) protejate împotriva: coruperii și/sau abuzului de serviciu; infracțiunilor financiare. Pur și simplu în statele respective accentele politicii penale sunt plasate în alt mod decât în legea penală a Republicii Moldova;

3) legile, în care sunt folosite noțiunile de persoană juridică de drept public, de serviciu public și de sector public, nu ne ajută să percepem înțelesul exact al conceptului de sferă publică, folosit în denumirea Capitolului XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova;

4) din cauza divergențelor din legislația Republicii Moldova, nu este clar dacă în art. 326[1] CP RM sunt prevăzute infracțiuni de corupție sau nu;

5) în doctrina penală și în dreptul penal comparat s-au conturat trei poziții referitoare la posibilitatea de raportare a infracțiunilor, ce sunt prevăzute de art. 326[1] CP RM sau de normele corespondente din legislația altor state, la categoria de infracțiuni de corupție: a) aceste infracțiuni se raportează la categoria de infracțiuni de corupție; b) infracțiunile, care sunt prevăzute de art. 326[1] CP RM sau de normele corespondente din legislația altor state, nu se raportează la această categorie; c) nu este cert dacă aceste infracțiuni se raportează la categoria de infracțiuni de corupție;

6) este posibil ca, după comiterea unei din infracțiunile specificate la art. 326[1] CP RM, aceeași persoană să comită fapta prevăzută la alin. (1) art. 315 CC RM;

7) nu se exclude ca, după comiterea unei din infracțiunile specificate la art. 324 CP RM, aceeași persoană să comită una dintre infracțiunile ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM;

8) interesul public este unul dintre factorii care trebuie luați în considerare la soluționarea conflictului de interese în accepțiunea expresiei „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluţionat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale” din art. 326[1] CP RM, expresie ce vizează fapta prejudiciabilă descrisă în acest articol;

9) întrucât cele două infracțiuni, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, se deosebesc prin subiectul care le săvârșește, tocmai calitatea specială a acestuia trebuie să reprezinte criteriul care relevă diferența dintre obiectul juridic special al infracțiunii, prevăzute de alin. (1) art. 326[1] CP RM, și obiectul juridic special al infracțiunii specificate la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM;

10) prezența obiectului material nu depinde de structura laturii obiective a infracțiunii. Lipsa sau prezența obiectului material al infracțiunii poate fi stabilită în fiecare caz concret, doar după interpretarea dispoziției de incriminare;

11) nu este act normativ documentul de politici în înțelesul art. 24 al Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative. Totodată, în calitate de decizie, documentul de politici poate să constituie obiectul material (imaterial) / produsul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

12) raportul și concluziile unei comisii de anchetă, care este creată de Parlamentul Republicii Moldova, nu reprezintă obiectul material (imaterial) / produsul infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM;

13) dacă anularea actului administrativ individual nu a depins de voința făptuitorului, atunci va fi prezentă tentativa la una dintre infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

14) noțiunea de act juridic din art. 326[1] CP RM presupune două accepțiuni diferite: a) accepțiunea consacrată în Codul civil; b) accepțiunea care rezultă din alte acte normative decât Codul civil;

15) contractul administrativ nu poate să reprezinte obiectul material (imaterial) / produsul infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM;

16) actul juridic cu caracter exclusiv politic poate să reprezinte obiectul material / produsul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

17) în art. 326[1] CP RM, termenul de decizie nu se reduce nici pe departe doar la decizia unei instanțe judecătorești. Aria acestui termen este mult mai vastă;

18) în ipoteza infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM, calitatea de victimă secundară potențială (nu efectivă) o are acea persoană fizică sau juridică – care poate să fie afectată în rezultatul soluţionării de către făptuitor a unei cereri, a unui demers sau a unei plângeri, al adoptării de către acesta a unui act administrativ, al încheierii de către făptuitor, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, a unui act juridic, al luării de către făptuitor a unei decizii sau al participării acestuia la luarea unei decizii – și care astfel poate fi lipsită de un avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale;

19) Curtea Constituţională este autoritate de jurisdicție în înțelesul art. 2 din L133/2016;

20) Comisia de conciliere (în accepțiunea art. 351 din Codul muncii) poate fi considerată autoritate de jurisdicție (în accepțiunea art. 2 din L133/2016) doar atunci când îndeplinește condițiile stabilite în art. 7 al Codului administrativ. În situația când astfel de condiții nu sunt îndeplinite, comisia de conciliere nu poate avea calitatea de organizație publică (în înțelesul art. 2 din L133/2016), deci nu poate avea calitatea de victimă a infracțiunilor care sunt specificate la art. 326^1 CP RM;

21) pot fi victime ale infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326^1 CP RM: consiliile locale; primarii; consiliile raionale; președinții de raioane; Adunarea Populară a Găgăuziei; Guvernatorul (Bașcanul) Găgăuziei; Comitetul executiv al Găgăuziei;

22) organele colegiale, care nu cumulează calitatea de persoane juridice de drept public, nu pot fi victime ale infracțiunilor consennate la art. 326^1 CP RM;

23) deși art. 326^1 CP RM constituie o normă specială față de art. 327 CP RM, structura componențelor de infracțiuni, prevăzute de aceste două articole, nu este identică;

24) art. 327 CP RM nu poate fi aplicat pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, săvârșită pe calea inacțiunii. Cât privește fapta prejudiciabilă specificată la art. 326^1 CP RM, aceasta nu include o inacțiune principală, însă întotdeauna include o inacțiune adiacentă;

25) în anumite legi care reglementează statutul juridic al unor subiecți ai declarării, care conțin norme speciale referitoare la conflictul de interese consumat, nu se specifică modalitățile de soluţionare a unei cereri, a unui demers sau a unei plângeri și/sau de adoptare a unui act administrativ. Astfel de subiecți nu pot fi sancționați nici disciplinar, nici în baza art. 326^1 CP RM pentru conflictul de interese consumat, dacă acesta se înfățișează în oricare dintre aceste două modalități;

26) conjuncția „și” este folosită corect în formularea „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat [...]”[1445] din art. 326^1 CP RM. Conjuncția „sau” nu ar reflecta adecvat ipoteza reflectată în această formulare;

27) în ipoteza infracțiunilor specificate la art. 326^1 CP RM, ca și în cazul faptelor prevăzute la art. 313^2 CC RM, nu se declară și nu se soluționează anume un conflict de interese real, nu a unuia potențial sau, cu atât mai puțin, a unuia care probabil ar putea să aibă loc într-un viitor nedeterminat;

[1445] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

28) dacă se aplică art. 313^2 CC RM, atunci pentru aceeași faptă nu poate fi aplicat art. 326^1 CP RM. Și viceversa: dacă se aplică art. 326^1 CP RM, atunci pentru aceeași faptă nu poate fi aplicat art. 313^2 CC RM;

29) pentru a nu intra sub incidența art. 326^1 CP RM sau a art. 313^2 CC RM, declararea unui conflict de interese real trebuie făcută în cel mult trei zile de la constatare și până la realizarea acțiunii care reprezintă expresia conflictului de interese real;

30) este necesar ca declarația (în accepțiunea art. 12 din L133/2016 și al art. 326^1 CP RM) să îmbrace o formă scrisă;

31) formularea „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”[1446], folosită în art. 326^1 CP RM, se poate referi nu doar la ambianța în care se comit infracțiunile prevăzute de acest articol, ci și la inacțiunea adiacentă din cadrul infracțiunilor specificate la art. 326^1 CP RM;

32) exercitarea mandatului este un exemplu de exercitare a funcției publice. În acest caz, exercitarea atribuțiilor de serviciu are la bază exercitarea mandatului;

33) situația, în care există o legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, însă aceste atribuții nu se exercită, nu intră sub incidența art. 326^1 CP RM;

34) art. 326^1 CP RM nu își găsește aplicabilitate atunci când fapta se comite după încetarea raporturilor de serviciu. În acest caz pur și simplu nu mai există un context de exercitare a atribuțiilor de serviciu;

35) interpretarea noțiunii de fonduri publice din dispoziția de la lit. b) alin. (2) art. 326^1 CP RM se caracterizează prin dificultăți legate de varietatea abordărilor din legislația în materie;

36) imprudența / neglijența gravă este posibilă numai în cazul faptelor materiale, care implică survenirea obligatorie a unor urmări (consecințe) prejudiciabile. Ceea ce nu corespunde cu tiparul nici al infracțiunilor consemnate la art. 326^1 CP RM, nici al faptelor prevăzute la art. 313^2 CC RM, nici al faptei de conflict de interese consumat în sensul alin. (10) art. 12 al L133/2016;

37) uneori, în practica ANI, motivul faptei este confundat cu alte categorii (și anume: cauza săvârșirii infracțiunii; eroarea de drept). Aceasta poate influența negativ interpretarea și aplicarea art. 326^1 CP RM;

38) condiția, descrisă în art. 326^1 CP RM prin cuvintele „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”[1447], permite delimitarea favoritismului de conflictul de interese, în general, precum și de infracțiunile, prevăzute de art. 326^1 CP RM;

[1446] Ibidem.
[1447] Ibidem.

39) în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 326[1] CP RM, terții beneficiari nu pot fi „persoane juridice și alți agenți economici, indiferent de tipul de proprietate, [...] organizaţii necomerciale, inclusiv [...] partidele politice şi [...] organizaţiile internaţionale”[1448];

40) în art. 326[1] CP RM, legiuitorul a avut în vedere impedimentul factual pentru a considera persoana juridică subiect al infracțiunii: statutul de persoană cu funcție de demnitate publică sau de persoană publică, pe care îl poate deține numai o persoană fizică titulară a unor atribuţii de serviciu;

41) judecătorii Curții Constituționale a Republicii Moldova nu sunt exceptați de răspundere conform lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM;

42) primarii şi viceprimarii, preşedinţii şi vicepreşedinţii raioanelor pot fi subiecți ai infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM;

43) persoana, care ocupă funcția de „membru al Consiliului Superior al Magistraturii cu activitatea de bază în Consiliu”[1449], este subiect al infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM. Alți membri ai Consiliului Superior al Magistraturii nu pot fi considerați subiecți ai infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM;

44) persoanele, care ocupă funcțiile de „inspector și inspector-șef din cadrul Inspecției procurorilor, membru al Colegiului pentru selecția și evaluarea procurorilor”[1450], sunt subiecți ai infracțiunii specificate la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM;

45) conducătorii și adjuncți de conducători ai instituțiilor publice sunt subiecți ai infracțiunii ce este prevăzută la alin. (1) art. 326[1] CP RM;

46) numai dacă există o confirmare normativă a calității de angajați ai unei persoane juridice de drept public pentru conducătorii și adjuncții de conducători ai organului de autoadministrare, se poate afirma că asemenea persoane sunt subiecți ai infracțiunii care este prevăzută la alin. (1) art. 326[1] CP RM;

47) „angajații autorităților/instituțiilor publice aflate la autogestiune”[1451] sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 326[1] CP RM. Excepție fac „[angajații] care desfășoară activități auxiliare – de secretariat, de protocol, administrativ-gospodărești, tehnice, precum și [...] [angajații] autorităților/instituțiilor publice din domeniile sănătății, culturii, educației și cercetării”.[1452]

[1448] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1449] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[1450] Ibidem.
[1451] Ibidem.
[1452] Ibidem.

3. REZULTATELE CARE U FOST OBȚINUTE ÎN URMA ANALIZEI JURIDICO-PENALE A INFRACȚIUNILOR PREVĂZUTE LA ART. 326[1] CP RM

3.1. Rezultatele ce au fost obținute în urma analizei de drept penal a obiectului infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM

Așa cum rezultă din art. 51 și 52 din Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM), singurul temei juridic al răspunderii penale îl constituie componența de infracțiune, adică acel ansamblu de semne (obiective și subiective) care permite calificarea unei fapte prejudiciabile în baza unei norme din partea specială a legii penale. În alte cuvinte, componența de infracțiune – alcătuită din patru categorii de semne care privesc obiectul, latura obiectivă, cea subiectivă și subiectul infracțiunii – are o importanță fundamentală în procesul de calificare a infracțiunilor.

Esența juridică a oricărei infracțiuni poate fi înțeleasă, înainte de toate, prin stabilirea obiectului acesteia. În teoria dreptului penal, obiectul infracțiunii reprezintă unul dintre conceptele primordiale. Nu putem investiga problema răspunderii pentru o anumită infracțiune fără a analiza obiectul acelei infracțiuni. Acest lucru se datorează faptului că obiectul infracțiunii determină atât esența socială și pericolul social al infracțiunii, cât și locul acesteia în sistemul părții speciale a legii penale, influențând conținutul altor elemente constitutive ale infracțiunii.

Orice studiu de cercetare, atunci când își propune să explice esența unui anumit concept, încearcă nu doar să-l definească și să-i evidențieze caracteristicile cele mai semnificative, ci și să repartizeze sistematic în clase sau în categorii diferitele manifestări ale acestui concept. În acest sens, obiectul infracțiunii nu face excepție. Astfel, în funcție de natura obiectului infracțiunii, facem distincție între obiectul juridic și obiectul material. În cercetarea de față, scopul nostru este să analizăm obiectul juridic al infracțiunilor de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. Pentru a determina cu precizie locul acestor infracțiuni în sistemul legii penale, este necesar să analizăm clasificarea obiectului juridic al infracțiunii pe verticală. Ca urmare, clasificarea valorilor sociale (și a relațiilor sociale care sunt aferente), care constituie obiectul juridic al infracțiunii, ne permite să distingem obiectul juridic general, cel generic și cel special al infracțiunii.

Această împărțire în trei categorii este determinată de structura părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, care este organizată în capitole, iar aceste capitole sunt constituite din articole. O asemenea structură se bazează pe următoarea ierarhizare: sistem (partea specială a Codului penal al Republicii Moldova); subsistem (capitolul din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova); element (articolul din partea specială a Codului penal al Republicii

Moldova). Acest mod logic de construire a sistemului implică o structură ierarhică, în care diferitele niveluri se disting doar prin volumul caracteristicilor și proprietăților asociate conceptului de obiect juridic al infracțiunii. Aspectul principal, care determină clasificarea obiectului juridic al infracțiunii pe verticală, constă în faptul că această clasificare se realizează de la simplu la complex, de la parte la întreg.

Sintagma finală „precum și întreaga ordine de drept”[1453] din alin. (1) art. 2 CP RM sugerează că există și alte valori sociale, pe care legiuitorul nu le menționează expres, protejate împotriva infracțiunilor. Toate aceste valori sociale (menționate expres sau implicit de către legiuitor), împreună cu relațiile sociale asociate, formează obiectul juridic general al infracțiunilor prevăzute de partea specială a Codului penal al Republicii Moldova. Obiectul juridic general al infracțiunii joacă un rol cheie în recunoașterea ilicitului penal și în distingerea acestuia de alte încălcări ale legii. Legea penală protejează nu toate valorile sociale (și relațiile sociale asociate) fără excepție. Normele de drept penal protejează numai acele valori sociale (și relațiile sociale asociate), a căror lezare poate aduce prejudicii semnificative ordinii de drept.

Conținutul conceptului de obiect juridic general al infracțiunii este mai abstract în comparație cu conceptele altor categorii de obiect juridic al infracțiunii. Aceasta este în firea lucrurilor, deoarece conceptul de obiect juridic general al infracțiunii se află la cel mai înalt nivel de generalizare și abstractizare. Din dispoziția alin. (1) art. 2 CP RM putem intui care valori sociale (și relații sociale asociate) constituie obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute de partea specială a Codului penal al Republicii Moldova. Conținutul conceptului de obiect juridic generic al infracțiunii este mai concretizat în comparație cu conceptul de obiect juridic general al infracțiunii.

Axiomatic vorbind, gruparea unor valori sociale (și a relațiilor sociale care sunt aferente) în cadrul unui obiect juridic generic nu se realizează în mod arbitrar.[1454] O astfel de grupare trebuie să fie efectuată pe baza unor criterii obiective care determină omogenitatea unor valori sociale (și a relațiilor sociale care sunt aferente). Aceste criterii le reprezintă elementele (obiectul, conținutul și subiectele) relațiilor sociale protejate, precum și semnificația socială a acestor elemente. Baza unei astfel de grupări a valorilor sociale (și a relațiilor sociale ce sunt aferente) o reprezintă o anumită sferă a vieții sociale. În concluzie, obiectul juridic generic îl formează un grup de valori

[1453] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.

[1454] În partea specială a Codului penal al Republicii Moldova, această axiomă nu întotdeauna își găsește confirmarea. Uneori, legiuitorul stabilește derivații improprii dintre obiectul juridic special și obiectul juridic generic al unor infracțiuni. În asemenea cazuri vorbim despre infracțiuni atipice (de exemplu, infracțiunile prevăzute la art. 150[1], 155 și 158 CP RM).

sociale (și de relații sociale asociate) omogene (de același tip sau similare după conținut) care sunt protejate de același grup de norme penale interconectate. Aceste norme penale interconectate alcătuiesc fiecare dintre cele 18 capitole ale părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova. Anume de aceea obiectul juridic generic stă la temelia divizării părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova în capitole.

Articolul 326[1] face parte din Capitolul XV „Infracţiuni contra bunei desfăşurări a activităţii în sfera publică”[1455] al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova. Din această denumire rezultă că buna desfăşurare a activităţii în sfera publică (și relațiile sociale asociate) formează obiectul juridic generic al infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM, în special, și a infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, în general.

În legile penale ale unor țări atestăm abordări similare de concepere a obiectului juridic generic al infracțiunilor ce prezintă anumite asemănări cu infracțiunile consemnate la art. 326[1] CP RM. Se poate afirma că obiectul juridic generic al infracțiunilor, care se aseamănă sub anumite aspecte cu infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, este conceput în funcție de prioritățile politicii penale ale fiecărui stat.[1456] Nu ar fi deloc corect să afirmăm că este greșită abordarea consacrată în acele legi penale străine în care obiectul juridic generic al infracțiunilor respective îl formează valorile sociale (și relațiile sociale asociate) protejate împotriva: coruperii și/sau abuzului de serviciu; infracțiunilor financiare. Pur și simplu în statele respective accentele politicii penale sunt plasate în alt mod decât în legea penală a Republicii Moldova.

După această paranteză, revenim la obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova. În denumirea Capitolului XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova este utilizată formularea „Infracţiuni contra bunei desfăşurări a activităţii în sfera publică”.[1457] Aceasta înseamnă că, în cazul obiectului juridic generic al infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, baza grupării valorilor sociale (și a relațiilor sociale ce sunt aferente) o reprezintă sfera publică. Înțelegem că sintagma „sfera publică”[1458] este folosită de legiuitor ca antiteză în raport cu sintagma „sectorul privat”[1459] din denumirea Capitolului XVI al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova. Or, articolele din acest din urmă capitol prevăd

[1455] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2002, nr. 128-129, 1012.
[1456] ZAPOROJAN, Iancu. Obiectul juridic generic al exercitării atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese: conotații de drept comparat. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Ştiinţe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2024, Chișinău*. Chișinău, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2024, pp. 97-101. ISBN 978-9975-62-798-6.
[1457] Ibidem.
[1458] Ibidem.
[1459] Ibidem.

răspunderea pentru infracțiuni care constituie „replicile” din sectorul privat al unor infracțiuni prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova: luarea de mită (art. 333 CP RM) – coruperea pasivă (art. 324 CP RM); darea de mită (art. 334 CP RM) – coruperea activă (art. 325 CP RM); abuzul de serviciu (art. 335 CP RM) – abuzul de putere sau abuzul de serviciu (art. 327 CP RM). Doar falsul în documente contabile (art. 335^1 CP RM) nu se încadrează în acest tipar, constituind o excepție de la regulă.

Sintagma „sfera publică”[1460], deși reprezintă temelia grupării valorilor sociale (și a relațiilor sociale care sunt aferente) care formează obiectului juridic generic al infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, nu este suficientă pentru a reda esența juridică a acestui obiect. Termenii și sintagmele, folosite în denumirile altor capitole din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova, se referă, cel puțin aparent, la valori sociale (și relații sociale asociate) care, fac parte, de asemenea, din sfera publică. Ne referim la următorii termeni și sintagme: „sănătatea publică și conviețuirea socială”[1461] (Capitolul VIII al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova); „securitatea publică și ordinea publică”[1462] (Capitolul XIII al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova); „justiție”[1463] (Capitolul XIV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova); „autoritățile publice și securitatea de stat”[1464] (Capitolul XVII al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova).

Descrierea obiectului juridic generic al infracțiunilor, specificate în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, conține mențiunea privind activitatea anumitor persoane fizice sau juridice. Descrierea din legea penală în vigoare a acestui obiect se caracterizează prin continuitate, întrucât conține mențiunea referitoare la activitatea în sfera publică. Această activitate presupune conduita – activă sau pasivă – a celor care fac parte din sfera publică. Se au în vedere subiecții infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova: persoana cu funcţie de răspundere; persoana publică; persoana cu funcţie de demnitate publică; persoana publică străină; funcţionarul internațional; persoana care are influenţă sau care susţine că are influenţă asupra unei persoane publice, persoane cu funcţie de demnitate publică, persoane publice străine, funcţionar internaţional, etc.

Cât privește sfera publică (în sensul denumirii Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova), aceasta reprezintă cadrul, mediul, contextul în care își desfășoară activitatea persoanele cu funcţie de răspundere, persoanele publice, persoanele cu funcţie de

[1460] Ibidem.
[1461] Ibidem.
[1462] Ibidem.
[1463] Ibidem.
[1464] Ibidem.

demnitate publică și alte persoane care nesocotesc interdicțiile ce le sunt impuse prin articolele care constituie acest capitol al legii penale.

Obiectul relațiilor sociale, care sunt protejate împotriva infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, este reprezentat de conduita subiecților care participă la aceste relații. Se au în vedere victimele infracțiunilor respective, nu persoanele cu funcţie de răspundere, persoanele publice, persoanele cu funcţie de demnitate publică sau alți subiecți ai infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova.

Făptuitorul poate fi subiect doar al raportului juridic penal de conflict. Săvârșind infracțiunea, acesta intră în conflict cu statul care are dreptul să-l tragă la răspundere penală, pentru a restabili ordinea de drept. În același timp, făptuitorul se află în afara relațiilor sociale ocrotite de anumită normă penală din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova. Subiect al acestor relații sociale este titularul valorii sociale în legătură cu care apar, se dezvoltă și se desfășoară astfel de relații. Cu alte cuvinte, este cel interesat în desfășurarea netulburată a relațiilor sociale la care participă. Făptuitorul are un cu totul alt scop: să împiedice, să curme, să întrerupă desfășurarea relațiilor sociale care sunt protejate de o anumită normă penală din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova. Așadar, subiect al relațiilor sociale, ocrotite de normele unui capitol din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova, poate fi doar titularul valorii sociale în legătură cu care apar, se dezvoltă și se desfășoară astfel de relații. Numai un asemenea titular poate evolua ca subiect al relațiilor sociale protejate împotriva infracțiunii prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova.

Activitatea persoanelor cu funcţie de răspundere, a persoanelor publice, a persoanelor cu funcţie de demnitate publică etc., care nesocotesc interdicțiile impuse prin articolele care compun Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, aduce atingere relațiilor sociale la care participă victimele sus-menționate. Dimpotrivă, activitatea persoanelor cu funcţie de răspundere, a persoanelor publice, a persoanelor cu funcţie de demnitate publică etc., care se desfășoară în bune condiții, nu poate aduce atingere relațiilor sociale protejate împotriva infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova. Caracterizând obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute în acest capitol, legiuitorul vorbește nu despre o activitate oarecare în sfera publică. Se are în vedere anume activitatea în sfera publică, desfășurată în bune condiții. Aceasta înseamnă că activitatea persoanelor cu funcţie de răspundere, a persoanelor publice, a persoanelor cu funcţie de demnitate publică etc., se desfășoară, întâi de toate, în condiții de legalitate.

În afară de legalitate, buna desfășurare a unei activități în sfera publică poate presupune respectarea altor principii de către cei care o desfășoară. De exemplu, în art. 3 al L132/2016, printre principiile fundamentale ale activităţii ANI, sunt reliefate: independenţa; imparţialitatea; transparența; confidențialitatea; celeritatea; integritatea; egalitatea; dreptul la apărare; buna administrare.[1465] Buna desfășurare a unei activități în sfera publică presupune exercitarea anumitor drepturi și executarea anumitor obligații, cu condiția respectării principiilor sus-menționate. Drepturile și interesele legitime ale victimelor infracțiunilor respective constituie conținutul relațiilor sociale care sunt apărate împotriva infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova.

O astfel de matrice conceptuală a elementelor relațiilor sociale, care sunt protejate împotriva infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, se întrevede, într-o măsură mai mare sau mai mică, în fiecare dintre articolele care compun acest capitol. În concluzie, denumirea „Infracţiuni contra bunei desfăşurări a activităţii în sfera publică”[1466] exprimă esența juridică a infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV din partea specială.

În alt context, numărul de ordine al art. 326[1] CP RM ar putea fi interpretat ca o sugestie a legiuitorului că infracțiunile de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese sunt infracțiuni de corupție.

Suntem de părerea că infracțiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, nu fac parte, de asemeni, din rândul infracțiunilor de corupție. Art. 327 CP RM constituie o normă generală în raport cu art. 326[1] CP RM, care îndeplinește rolul de normă specială. Putem în acest mod deduce că, în contextul infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, avantajul patrimonial, obținut de subiectul acestor infracțiuni, nu poate fi privit ca remunerație ilicită.

Deosebirea de esență dintre infracțiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, și infracțiunile, consemnate la art. 324 CP RM, constă nu în aceea că obținerea avantajului patrimonial, a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, depășește cadrul infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM. În ipoteza infracțiunilor specificate la art. 324 CP RM, este la fel posibil ca obținerea de către persoana coruptă a bunurilor, serviciilor, privilegiilor sau avantajelor sub orice formă, ce nu i se cuvin, să depășească limitele acestor infracțiuni. Astfel de limite nu sunt depășite doar în prezența modalității normative de primire a bunurilor, serviciilor, privilegiilor sau avantajelor sub orice formă, ce nu i se cuvin persoanei

[1465] A se vedea: Legea cu privire la Autoritatea Naţională de Integritate: nr. 132 din 17.06.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 245-246, 511.
[1466] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.

corupte. Din contra, în prezența altor modalități normative specificate în art. 324 CP RM, obținerea de către persoana coruptă a bunurilor, serviciilor, privilegiilor sau avantajelor sub orice formă, ce nu i se cuvin, excedă cadrul acestor infracțiuni.

Deosebirea de esență este alta. Firește, în ipoteza infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM, este posibilă o relație dintre făptuitor și o altă persoană. Însă, această relație nu este de corupere. În situația infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, o altă persoană decât făptuitorul (și anume – persoana apropiată în accepția prevederilor din L133/2016) poate să beneficieze de avantajul patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale. (Vom numi în continuare o astfel de persoană „terțul beneficiar") Totuși, în cazul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, nu putem identifica nici o persoană coruptă, nici o persoană care o corupe pe cea dintâi. În ipoteza acestor infracțiuni, făptuitorul nu se angajează în fața beneficiarului terț, în schimbul unei remunerații ilicite, să manifeste un anumit comportament, adică să îndeplinească sau nu, să întârzie sau să grăbească îndeplinirea unei acţiuni în exercitarea funcţiei sale ori contrar acesteia. Terțul beneficiar nu-i promite, nu-i oferă, nu-i dă persoanei corupte ceva în schimbul comportamentului manifestat de către aceasta. Terțul beneficiar pur și simplu profită de efectul pe care-l produce conflictul de interese.

Pe de altă parte, relația dintre persoana coruptă și corupător este o relație de genul *„quid pro quo"* („ceva pentru altceva"). Mai precis, corupătorul promite, oferă sau dă persoanei corupte remunerația ilicită pentru ca aceasta să manifeste un comportament care prezintă interes pentru corupător, de pe urma căruia corupătorul s-ar alege cu ceva, ar trage un folos. La rândul său, persoana coruptă obține de la corupător remunerația ilicită, manifestând în schimb un comportament care îi este favorabil corupătorului. Astfel, persoana coruptă ca și cum comercializează (desigur, contrar legii) capacitatea de a soluționa o problemă, care derivă din atribuțiile sale de serviciu; corupătorul, fiind interesat de această capacitate, procură, în schimbul unui contraechivalent, „produsul" rezultat din valorificarea capacității respective, pus la dispoziție de persoana coruptă. În concluzie, în art. 326[1] CP RM nu sunt prevăzute infracțiuni de corupție.[1467]

Infracțiunile, ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, pot fi legate direct cu unul dintre actele de corupție. De exemplu, este posibil ca remunerația ilicită să fie obținută de către făptuitor după ce acesta a săvârșit una dintre infracțiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM (și, ceea ce este mai important, fără a fi condiționată în prealabil), în semn de „gratitudine" pentru avantajul

[1467] ZAPOROJAN, Iancu. Obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. În: *Infracţiunea – Răspunderea penală – Pedeapsa. Drept şi Criminologie*, Ediţia a 3-a, 7-8 decembrie 2023, Chişinău. Chișinău, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2023, pp. 345-350. ISBN 978-9975-62-754-2.

patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, de care a beneficiat sau ar urma să beneficieze persoana apropiată făptuitorului în sensul L133/2016. În acest caz, persoana, care pretinde, acceptă sau primește remunerația ilicită, trebuie să răspundă în baza art. 326[1] CP RM și alin. (1) art. 315 din Codul contravențional al Republicii Moldova (în continuare – CC RM). Persoana, care promite, oferă sau dă remunerația ilicită, răspunde conform alin. (2) art. 315 CC RM. În art. 315 CC RM este prezentă sintagma „dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii."[1468] Fără discuție, art. 324 și 325 CP RM nu pot fi aplicate, deoarece lipsește scopul specificat în dispoziția acestor articole. Or, infracțiunile, prevăzute la art. 324 și 325 CP RM, sunt comise „pentru a îndeplini sau nu ori pentru a întârzia sau a grăbi îndeplinirea unei acţiuni în exercitarea funcţiei [pe care o deține persoana coruptă] sau contrar acesteia"[1469], nu pentru o acţiune în exercitarea de către persoana coruptă a funcţiei sale sau contrar acesteia, care deja a fost îndeplinită sau nu, întârziată ori grăbită.

Sintagma „contrar acesteia"[1470] din art. 324 CP RM sugerează un al doilea exemplu de conexiune dintre infracțiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, și actele de corupție. Este posibil ca exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese să reprezinte acea acțiune contrar funcției pe care persoana coruptă urmărește să o îndeplinească. Realizarea unui asemenea scop denotă concursul dintre infracțiunile prevăzute la art. 324 și 326[1] CP RM.

Este posibil ca persoanele dezavantajate prin săvârșirea infracțiunilor, care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM (altele decât cele care obțin sau urmează să obțină un avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale) să promită, să ofere sau să dea remunerația ilicită subiectului acestor infracțiuni. Aceasta pentru a fi ulterior avantajate de către acest subiect. Totuși, o asemenea posibilitate nu echivalează cu o legitate. Or, o altă persoană dezavantajată ar putea să-l denunțe pe cel care comite infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. O a treia persoană dezavantajată ar putea să-și facă dreptate singură, recurgând la acte de samavolnicie în raport cu cel care comite infracțiunile, ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, și/sau în raport cu cel avantajat prin săvârșirea acestor infracțiuni. Ceea ce demonstrează că actul de corupție reprezintă doar una dintre variantele alternative, nici pe departe nu singura opțiune.

În concluzie, nu este corect să afirmăm că, în toate cazurile, infracțiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, sunt comise fie împreună cu un act de corupție, fie în legătură directă cu un act de corupție. Din art. 326[1] CP RM nu rezultă o astfel de condiție.

[1468] Codul contravențional al Republicii Moldova: nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 3-6, 15.
[1469] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.
[1470] Ibidem.

Infracțiunile, care sunt specificate la art. 326^1, 327-329, 330^1, 330^2, 332, 332^1 și 332^2 CP RM, au același obiect juridic de subgrup. Partea specială a Codului penal al Republicii Moldova este divizată doar în capitole. În legile penale ale altor țări (România, Republica Federală Germania, Republica Franceză, Republica Italia, Regatul Spaniei etc.) structurarea este mai complexă. În contextul acestor legi penale, necesitatea de a identifica obiecte juridice de subgrup este dictată chiar de această structurare impusă de legiuitor. În Republica Moldova, obiectul juridic de subgrup este rezultatul interpretării doctrinare. În cadrul unui grup de infracțiuni, care corespunde unui anumit capitol din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova, pot fi observate asemănări, dar și deosebiri ce caracterizează infracțiunile componente. Aceste asemănări și deosebiri facilitează stabilirea obiectelor juridice de subgrup care derivă dintr-un obiect juridic generic. Obiectul juridic de subgrup este subordonat obiectului juridic generic și supraordonat în raport cu obiectul juridic special. Obiectul juridic de subgrup trebuie astfel configurat încât să cuprindă obiectele juridice speciale ale tuturor infracțiunilor ce fac parte din subgrupul respectiv.

Dacă luăm în calcul toate aceste reguli, pe care le-am enunțat mai sus, ajungem la concluzia că obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor, consemnate la art. 326^1, 327-329, 330^1, 330^2, 332, 332^1 și 332^2 CP RM, îl constituie relațiile sociale cu privire la buna desfășurare a activităţii în sfera publică, incompatibilă cu acea încălcare a obligațiilor de serviciu care nu este legată nemijlocit de corupţie.

În alt context, stabilirea corectă a obiectului juridic special face posibilă determinarea: cercului de subiecți care iau parte la relațiile sociale protejate și care sunt titularii valorii sociale protejate; limitelor dintre conduita infracțională și cea care nu intră sub incidența dispoziției de incriminare; gradului prejudiciabil al faptei incriminate în această dispoziție; categoriilor și mărimii pedepsei aplicate pentru această faptă, etc. Obiectul juridic special al infracțiunilor, care sunt specificate la art. 326^1 CP RM, îl formează acele relații sociale cu privire la o anumită valoare socială specifică lezată sau periclitată în rezultatul săvârșirii acestor infracțiuni. Sarcina noastră este să stabilim care este această valoare socială specifică.

Se poate susține că locul unei anumite norme în partea specială a Codului penal al Republicii Moldova este stabilit de către legiuitor, ținând cont de protecția nu numai a obiectului juridic generic, dar și a obiectului juridic special. Obiectul juridic special al infracțiunilor, care sunt consemnate la art. 326^1 CP RM, constituie, o parte, o fracțiune, o porțiune a obiectului juridic generic al infracțiunilor care sunt specificate în Capitolul XV din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova. Așadar, obiectul juridic special al infracțiunilor, specificate la art. 326^1 CP RM, trebuie să derive, să decurgă, să rezulte din relațiile sociale cu privire la buna desfășurare a activității în sfera publică. În partea specială a Codului penal al Republicii Moldova atestăm cazuri

de derivație atipică a obiectului juridic special din obiectul juridic generic. Este ipoteza infracțiunilor care sunt prevăzute la art. 150[1], 155, 158 ș.a. din Codul penal al Republicii Moldova. Vorbim despre derivație atipică, deoarece infracțiunile, specificate în aceste articole, ar fi trebuit să aibă fie amplasate în alte capitole decât cel în care se află la moment. În procesul de stabilire a obiectului juridic special al infracțiunilor, specificate la art. 326[1] CP RM, urmează să deducem dacă aceste infracțiuni presupun derivația atipică a obiectului juridic special din obiectul juridic generic.

Noțiunea „interes public" este o noțiune al cărei semantism diferă în funcție de context. În ipoteza infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, noțiunea „interes public" este utilizată tacit în sintagma „conflictul de interese", la care se recurge nu la caracterizarea obiectului juridic special al acestor infracțiuni, ci la descrierea acțiunii prejudiciabile prevăzute de art. 326[1] CP RM.

Apropo, nu este justificată nici utilizarea noțiunii „interes public" pentru a caracteriza obiectul juridic (general, generic sau special) al infracțiunii. Interesul legitim constituie conținutul relațiilor sociale care sunt apărate de legea penală, pe când valoarea socială reprezintă chintesența acestor relații sociale. Interesul public constituie chintesența relațiilor sociale cu privire la întreaga ordine de drept. A susține că interesul public formează o valoare socială ocrotită de legea penală înseamnă a echivala partea cu întregul și, totodată, a confunda două părți diferite ale aceluiași sistem. Interesul public vizează ordinea de drept, fără a se identifica cu aceasta.

În alin. (1) art. 2 CP RM sunt enumerate, cu titlu de exemple, valorile sociale fundamentale care se referă la obiectele juridice generice ale infracțiunilor ce sunt prevăzute în partea specială a Codului penal al Republicii Moldova. Valorile sociale specifice, apărate împotriva unor infracțiuni concrete, decurg din aceste valori sociale fundamentale, fără a se identifica cu ele. Deci, alta trebuie să fie calea de determinare a obiectului juridic special al infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM. Obiectul juridic special al unei infracțiuni trebuie raportat la conținutul normativ al acesteia, care se stabilește în corespundere cu dispoziția incriminatoare corespunzătoare.

Așa cum rezultă din art. 12 al L133/2016, se declară conflictul de interese potențial și conflictul de interese real; este soluționat doar conflictul de interese real. Cât privește conflictul de interese consumat, declararea acestuia nu produce niciun efect. Soluționarea acestuia nu este posibilă, fiind tardive oricare dintre opțiunile de soluționare a conflictului de interese, stabilite în art. 14 din L133/2016. Conflictul de interese consumat poate fi doar evitat. Așadar, evitarea se referă la toate cele trei categorii de conflict de interese. Din aceste considerente, anume evitarea conflictului de interese reprezintă baza, platforma, temelia pentru identificarea valorii sociale specifice pentru a cărei apărare a fost adoptat art. 326[1] CP RM.

Art. 326[1] CP RM este o normă de referință. Interpretarea normelor, la care se referă acest articol, poate contribui la stabilirea, între altele, a obiectului juridic special al infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM. Definiția conceptului de conflict de interese consumat din alin. (10) art. 12 al L133/2016 coincide, practic, cu dispoziția de la alin. (1) art. 326[1] CP RM. Excepție constituie acea parte a textului din alin. (1) art. 326[1] CP RM, în care este descris scopul infracțiunilor prevăzute de acest articol. Acest scop permite delimitarea infracțiunilor, care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, de faptele care sunt specificate la art. 313[2] CC RM. Dacă nu vom ține seama de această deosebire dintre ilicitul penal de ilicitul contravențional, atunci conținutul obiectului juridic special al infracțiunilor, care sunt consemnate de art. 326[1] CP RM, va fi stabilit cu aproximație. În consecință, nu vor determinate cu exactitate limitele în care se aplică art. 326[1] CP RM. De asemenea, va exista riscul de evaluare imprecisă a gradului prejudiciabil al faptei săvârșite, precum și de aplicare a unui tratament juridic inadecvat pentru fapta comisă.

Dacă luăm în considerare toate condițiile evocate mai sus, s-ar putea afirma că obiectul juridic special al infracțiunilor, specificate la art. 326[1] CP RM, îl formează relațiile sociale cu privire la evitarea conflictului de interese consumat, care are drept scop obţinerea, directă sau indirectă, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016. Considerăm că aceasta este valoarea socială specifică pentru a cărei apărare a fost adoptat art. 326[1] CP RM. Această valoare este vătămată în toate, fără excepție, cazurile de săvârșire a infracțiunilor consemnate de art. 326[1] CP RM.

Totuși, această expunere generalizată nu ține cont de faptul că art. 326[1] CP RM prevede răspunderea pentru două infracțiuni. Același obiect juridic special nu poate fi comun pentru două infracțiuni. În partea specială a Codului penal al Republicii Moldova nu există două grupuri de infracțiuni care să aibă un obiect juridic generic identic. Tot așa, nici două infracțiuni, chiar dacă sunt prevăzute de același articol al legii penale, nu pot avea un obiect juridic special identic. Ca urmare, înfățișarea obiectului juridic special al infracțiunilor, specificate la art. 326[1] CP RM, trebuie diferențiată pentru fiecare dintre aceste infracțiuni.

De cele mai multe ori, obiectul juridic special al infracțiunii condiționează mecanismul de influențare asupra acestuia și, prin urmare, determină specificul semnelor laturii obiective a infracțiunii. În cazul infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, obiectul juridic special reflectă nu numai specificul semnelor laturii obiective, ci și scopul acestor infracțiuni. Mai mult, întrucât cele două infracțiuni, specificate la art. 326[1] CP RM, se deosebesc prin subiectul care le săvârșește, tocmai calitatea specială a acestuia trebuie să reprezinte criteriul care relevă diferența dintre obiectul juridic special al infracțiunii, prevăzute de alin. (1) art. 326[1] CP RM, și obiectul juridic special al infracțiunii specificate la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM.

În concluzie, obiectul juridic special al infracțiunii, care este consemnată la alin. (1) art. 326[1] CP RM, îl formează relațiile sociale cu privire la evitarea conflictului de interese consumat (în cazul în care subiectul declarării are calitatea de persoană publică), care are drept scop obţinerea, directă sau indirectă, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016. La rândul său, obiectul juridic special al infracțiunii, prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM, îl constituie relațiile sociale cu privire la evitarea conflictului de interese consumat (în cazul în care subiectul declarării are statutul de persoană cu funcţie de demnitate publică), care are drept scop obţinerea, directă sau indirectă, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016.

Considerăm confirmată ipoteza noastră, lansată mai sus, potrivit căreia obiectul juridic special al infracțiunilor, ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, constituie o porțiune a obiectului juridic generic al infracțiunilor care sunt specificate în Capitolul XV din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova. Evitarea conflictului de interese consumat în corespundere cu principiile, enunțate în art. 11 al L133/2016, reprezintă, fără putință de tăgadă, o componentă a bunei desfăşurări a activităţii în sfera publică. Astfel, atestăm o derivație tipică a obiectului juridic special al infracțiunilor, specificate la art. 326[1] CP RM, din obiectul juridic generic al infracțiunilor specificate în Capitolul XV din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova.

Analiza chiar și sumară a laturii obiective a infracțiunilor, specificate la art. 326[1] CP RM, demonstrează că fapta prejudiciabilă corespunzătoare nu cuprinde două sau mai multe părți componente. De asemenea, în art. 326[1] CP RM nu sunt descrise urmările prejudiciabile. Deci, nu avem temei să considerăm pluriobiectuale infracțiunile consemnate la art. 326[1] CP RM. Aceste infracțiuni nu sunt complexe. Aceste infracțiuni nu au nici obiect juridic special multiplu.[1471] Nu se poate afirma că obiectul juridic special al infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, așa cum l-am configurat mai sus, ar lăsa loc pentru alte relații și valori sociale susceptibile de apărare contra acestor infracțiuni. Conținutul juridic special al infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, pe care l-am descris *supra*, este suficient. Orice încercare de a introduce componente suplimentare în acest obiect doar îl vor supraîncărca inutil și vor avea ca efect diluarea esenței juridice a acestuia. În concluzie, obiectul juridic special al infracțiunilor, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, are un caracter unitar, simplu.

[1471] S. Brînza explică: „În cazul unei infracţiuni cu obiect multiplu al apărării penale, printr-o singură faptă (acţiune sau inacţiune) se aduce atingere mai multor obiecte de apărare penală, însă se săvârşeşte o singură infracţiune, care ca şi cum ar constitui un concurs ideal între două sau mai multe infracţiuni.”*

* BRÎNZA, Sergiu. *Obiectul infracţiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005, p. 96. 675 p. ISBN 9975-70-414-X.

Încheiem examinarea obiectului juridic special al infracțiunilor, consemnate la art. 326[1] CP RM, cu analiza a structurii pe care o au relațiile sociale apărate împotriva infracțiunilor respective.

În situația infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM, subiectul relațiilor sociale, care sunt apărate contra acestor infracțiuni, este victima acestor infracțiuni, și anume – organizația publică în sensul L133/2016. Analiza alin. (1), (6) și (7) art. 7[1], alin. (6) și (7) art. 12, art. 13, alin. (2), (5), (5[1]), (6) și (7) art. 14 ale L133/2016 arată că organizația publică participă la relațiile sociale prin intermediul conducătorului acesteia.

Conținutul relațiilor sociale, apărate de o anumită normă penală din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova, este reprezentat de o facultate socială pe care o exercită victima infracțiunii. În ipoteza infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, facultatea socială a organizației publice constă în interesul legitim al acesteia ca persoanele publice și persoanele cu funcție de demnitate publică, care activează în acea organizație, să-şi îndeplinească atribuţiile de serviciu evitând conflictul de interese, în corespundere cu principiile enunțate în art. 11 al L133/2016.

În fine, obiectul relațiilor sociale, care sunt protejate împotriva infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, este reprezentat de conduita subiecților care participă la aceste relații. Conduita poate fi, după caz, activă sau pasivă.

În alt context, dacă obiectul juridic special este prezent în cazul oricărei infracțiuni, atunci prezența obiectului material este opțională. Totodată, în situația în care obiectul material este un semn obligatoriu al unei anumite infracțiuni, nu se poate spune că acest semn este facultativ. În asemenea împrejurări, lipsa obiectului material va însemna lipsa componenței de infracțiune și, respectiv, lipsa temeiului de aplicare a răspunderii penale.

Prezența obiectului material nu depinde de structura laturii obiective a infracțiunii. Sunt destule exemple (viol, tâlhărie, șantaj, act terorist, huliganism etc.) care demonstrează că infracțiunile formale pot avea obiect material. Totodată, sunt infracțiuni materiale care nu au obiect material. Ne referim la infracțiunile prevăzute, de exemplu, la alin. (3) art. 138, art. 238, 241, 245[4], 245[6], 245[8] CP RM. Ca urmare, lipsa sau prezența obiectului material al infracțiunii poate fi stabilită în fiecare caz concret, doar după interpretarea dispoziției de incriminare.

După această clarificare, întrebarea, pe care ne-o punem, este dacă au obiect material infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

În art. 326[1] CP RM este specificat un „avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale”.[1472] Considerăm că un astfel de avantaj patrimonial nu poate să reprezinte

[1472] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.

obiectul material al infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. După cum rezultă din dispoziția acestui articol, făptuitorul doar are în vedere obținerea unui „avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale”.[1473] Cu alte cuvinte, obținerea unui asemenea avantaj constituie scopul infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM. Chiar dacă presupunem că acest scop își găsește realizarea, obținerea unui „avantaj patrimonial, a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale”[1474], va depăși cadrul infracțiunilor analizate. Nu poate să reprezinte obiectul material al infracțiunii ceea ce depășește cadrul infracțiunii. Odată ce atingerea obiectului juridic special al infracțiunii se face prin intermediul obiectului material al infracțiunii, este firesc ca obiectul material al infracțiunii să se regăsească în structura acesteia.

Rezultă că obiectul material (imaterial) al infracţiunilor, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, îl reprezintă, după caz: 1) cererile, demersurile sau plângerile care urmează a fi soluționate de către făptuitor; 2) proiectul de act administrativ care urmează a fi adoptat de către făptuitor; 3) actul juridic care urmează a fi încheiat de către făptuitor, direct sau prin intermediul unei persoane terţe; 4) decizia care urmează a fi luată de către făptuitor sau la a cărei luare urmează să participe făptuitorul.

Produsul infracţiunilor, ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, este cel care apare în rezultatul comiterii acestora, datorită atingerii aduse obiectului juridic special al acestor infracțiuni. Astfel, cererile, demersurile sau plângerile, ce urmează a fi soluționate de către făptuitor, devin, în rezultatul săvârșirii infracțiunii, cereri, demersuri sau plângeri pe care făptuitorul le-a soluționat. Proiectul de act administrativ, ce urmează a fi adoptat de către făptuitor, devine, în rezultatul comiterii infracțiunii, act administrativ pe care făptuitorul l-a adoptat. Actul juridic, ce urmează a fi încheiat de către făptuitor (direct sau prin intermediul unei persoane terţe), devine, în rezultatul săvârșirii infracțiunii, act juridic pe care făptuitorul l-a încheiat direct sau prin intermediul unei persoane terțe. În sfârșit, decizia, ce urmează a fi luată de către făptuitor sau cu participarea făptuitorului, devine, în rezultatul comiterii infracțiunii, decizie pe care făptuitorul a luat-o ia ori la a cărei luare acesta a participat.

După aceste reflecții cu caracter general, în continuare considerăm necesară examinarea noțiunilor care se referă la obiectul material (imaterial) / produsul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM:

1) cerere

[1473] Ibidem.
[1474] Ibidem.

După cum rezultă din dispoziția art. 326[1] CP RM, destinatar al cererii poate fi făptuitorul sau orice organizație publică (în înțelesul art. 2 din L133/2016) în care activează făptuitorul. Pentru aplicarea art. 326[1] CP RM, nu contează care este obiectul cererii și cine este autorul acesteia.

Noțiunea de cerere din art. 326[1] CP RM se subsumează noțiunii de petiție, care este utilizată în art. 52 CRM. Cât privește sesizarea și propunerea, menționate în art. 9 al Codului administrativ, nu este exclus ca acestea să intre sub incidența noțiunii „demers"[1475], utilizate în art. 326[1] CP RM.

În contextul analizei noțiunii de cerere, este necesar să menționăm că, din art. 33 al Codului administrativ rezultă că mijloacelor electronice de comunicație trebuie să li se acorde atenție prioritară în procesul de „comunicare interinstituțională și comunicare cu participanții sau cu publicul în cadrul procedurii administrative".[1476] În acest caz, cererea îmbracă o formă electronică, ceea ce implică prezența obiectului imaterial al infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

2) demers

Din art. 33 al Codului administrativ rezultă că demersul poate avea o formă electronică, ceea ce presupune prezența obiectului imaterial al infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM;

3) plângere

În ceea ce privește destinatarul plângerii, în cazul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, acesta poate fi nu doar un organ de jurisdicție. După cum rezultă din dispoziția art. 326[1] CP RM, destinatarul plângerii poate fi făptuitorul sau orice organizație publică (în accepția art. 2 din L133/2016) în care activează făptuitorul.[1477]

Din art. 33 al Codului administrativ decurge că „plângerea poate îmbrăca o formă electronică, ceea ce implică prezența obiectului imaterial al infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM"[1478];

4) act administrativ

Nu apare niciun dubiu că actul administrativ individual poate apărea în calitate de obiect material (imaterial) / produs al infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

În anumite cazuri, decizia poate fi considerată act administrativ individual. În cazurile de acest gen, actul, care reprezintă obiectul material (imaterial) / produsul infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, apare în două posturi specificate în art. 326[1] CP RM: 1) act

[1475] Ibidem.
[1476] Codul administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 309-320, 466.
[1477] ZAPOROJAN, Iancu. Obiectul material (imaterial) și produsul în cazul exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2024, nr. 2, pp. 9-12. ISSN 1857-2405.
[1478] ZAPOROJAN, Iancu. *Răspunderea penală pentru exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: Monografie*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2025, p. 123. 447 p. ISBN 978-5-88554-524-2.

administrativ și 2) decizie. Această cumulare de posturi nu are vreun impact asupra calificării faptei în baza art. 326[1] CP RM, putând fi luată în calcul în vederea individualizării pedepsei.

În alt context, actul administrativ normativ nu poate apărea în calitate de obiect material (imaterial) / produs al infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM. Actul administrativ normativ este vizat în excepția prevăzută la alin. (3) art. 326[1] CP RM.

Legea nu poate avea calitatea de act administrativ normativ. Cu toate acestea, legea este, fără îndoială, un act normativ. Deci, excepția de la alin. (3) art. 326[1] CP RM se referă la orice act normativ, indiferent dacă acesta: 1) are caracter de lege sau este subordonat legii; 2) este act administrativ normativ sau nu. Niciun act normativ, indiferent de caracteristicile acestuia, nu poate reprezenta obiectul material (imaterial) / produsul infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM.

Impersonalitatea actului normativ are ca efect lipsa de relevanță a unui eventual conflict de interese în situația de emitere, aprobare sau adoptare a unor acte normative. Nu se exclude ca de actul normativ, emis, aprobat sau adoptat de către un deputat, ministru, consilier raional etc., să beneficieze fie chiar acest deputat, ministru, consilier raional etc., fie o persoană apropiată acestuia în înțelesul art. 2 din L133/2016. În acest caz, datorită excepției de la alin. (3) art. 326[1] CP RM, deputatul, ministrul, consilierul raional respectiv etc. nu vor putea fi trași la răspundere în baza art. 326[1] CP RM.

În cazul analizat, răspunderea poate fi aplicată în baza art. 327 CP RM, privit ca normă generală față de art. 326[1] CP RM. Or, în art. 327 CP RM lipsește o prevedere de genul celei de la alin. (3) art. 326[1] CP RM. Considerăm că această stare de lucruri presupune ignorarea caracterului impersonal al actului normativ. Pentru a nu fi ignorată definiția noțiunii de act normativ (formulată în art. 2 din Legea nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative), propunem ca art. 327 CP RM să fie completat cu alineatul (4) care ar avea conținutul pe care îl are alin. (3) art. 326[1] CP RM;

5) act juridic

Din art. 316 al Codului civil rezultă că actul juridic poate avea, printre altele, o formă verbală sau o formă scrisă. În cazul în care forma este verbală, putem vorbi despre obiectul imaterial al infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. În cazul în care forma actului juridic este electronică, putem vorbi despre obiectul imaterial al infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM.

Ipoteza nulității actului juridic presupune eroarea făptuitorului cu privire la obiectul material (imaterial) / produsul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. Într-adevăr, dacă anularea actului juridic nu a depins de voința făptuitorului, atunci va fi prezentă tentativa la una dintre infracțiunile consemnate la art. 326[1] CP RM. Vorbim despre tentativă, deoarece, din cauze independente de voința făptuitorului, actul juridic încheiat devine act juridic neîncheiat.

A doua accepțiune a noțiunii de act juridic din art. 326[1] CP RM este cea care rezultă din alte acte normative decât Codul civil. Act juridic cu caracter individual se consideră „actul administrativ individual”[1479] în accepția art. 10 al Codului administrativ. În acest caz, atestăm prezența obiectului material / produsului infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

Deoarece nu are un caracter normativ, actul juridic cu caracter exclusiv politic poate să reprezinte obiectul material / produsul infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

6) decizie

Se are în vedere hotărârea luată de către făptuitor sau cu participarea făptuitorului. În art. 326[1] CP RM, termenul „decizie” nu se reduce nici pe departe doar la decizia unei instanțe judecătorești. Aria acestui termen este mult mai vastă.

În virtutea prevederii de la alin. (3) art. 326[1] CP RM, decizia cu caracter normativ nu poate să reprezinte obiectul material / produsul infracțiunilor prevăzute de acest articol.

Hotărârea judecătorească, care ține loc de act juridic, cumulează calitățile de „act juridic”[1480] și de „decizie”.[1481] Desigur, o astfel de hotărâre judecătorească poate constitui obiectul material / produsul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

În alt context, în rezultatul săvârșirii uneia dintre infracțiunile care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, organizația publică este limitată în posibilitatea de a participa la relațiile sociale apărate împotriva acestor infracțiuni. În alin. (6) art. 14 din L133/2016 și a lit. c) alin. (3) art. 14 din L82/2017, coroborate cu art. 326[1] CP RM – organizaţia publică / entitatea publică este prezentată ca victimă a conflictului de interese, în general, și a infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, în special.

În situația infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, făptuitorul folosește organizația publică, din care face parte, pentru a-și satisface interesul personal. Așa cum se menționează în dispoziția acestui articol, infracțiunea este săvârșită „în exercitarea atribuţiilor de serviciu”.[1482] Cu alte cuvinte, făptuitorul comite infracțiunea nu ca persoană particulară, ci ca reprezentant al organizației publice din care face parte. Profitând de influența pe care i-o conferă apartenența de organizația respectivă, făptuitorul: soluţionează cereri, demersuri sau plângeri adresate fie nemijlocit organizației publice, fie lui în calitate de exponent al acestei organizații; adoptă un act administrativ sau încheie un act juridic în numele organizației publice; ia o decizie

[1479] Ibidem.
[1480] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.
[1481] Ibidem.
[1482] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.

sau participă la luarea unei decizii ca exponent al unei organizații publice. Dacă făptuitorul nu ar fi exponentul unei organizații publice, atunci el ar fi lipsit de posibilitatea: de a soluţiona astfel de cereri, demersuri sau plângeri; de a adopta un asemenea act administrativ sau a încheia un astfel de act juridic; de a lua o asemenea decizie sau a participă la luarea unei astfel de decizii.

Înainte de a analiza detaliat noțiunea de organizație publică, care se referă la victima infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, trebuie să analizăm posibilitatea existenței unei victime secundare a acestor infracțiuni. Astfel, nu este exclusă prezența unei persoane fizice sau juridice care ar fi afectată în rezultatul soluţionării de către făptuitor a unei cereri, a unui demers sau a unei plângeri, al adoptării de către acesta a unui act administrativ, al încheierii de către făptuitor, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, a unui act juridic, al luării de către făptuitor a unei decizii sau al participării acestuia la luarea unei decizii. Această afectare a persoanei fizice sau juridice respective poate consta în lipsirea acestei persoane de un „avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale”[1483], pe care persoana fizică sau juridică respectivă l-ar fi obținut dacă nu ar fi fost săvârșită una dintre infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

Totuși, așa cum rezultă din acest articol, pentru existența infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, nu este obligatorie obținerea de către făptuitor a „unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale”.[1484] Făcând o comparație, trebuie de menționat că, în cazul infracțiunii prevăzute la art. 301 din Codul penal al României, obținerea de către făptuitor a unui folos patrimonial are un caracter obligatoriu. Deoarece nu putem să ignorăm această diferență, este corect să afirmăm că, în infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, calitatea de victimă secundară potențială (nu efectivă) o are acea persoană fizică sau juridică – care poate să fie afectată în rezultatul soluţionării de către făptuitor a unei cereri, a unui demers sau a unei plângeri, al adoptării de către acesta a unui act administrativ, al încheierii de către făptuitor, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, a unui act juridic, al luării de către făptuitor a unei decizii sau al participării acestuia la luarea unei decizii – și care astfel poate fi lipsită de un „avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale”.[1485]

Trecând la analiza noțiunii de organizație publică, trebuie să menționăm că această noțiune este definită în art. 2 din L133/2016. În continuare vor fi supuse examinării noțiunile subordonate față de noțiunea „organizație publică”:

[1483] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2002, nr. 128-129, 1012.
[1484] Ibidem.
[1485] Ibidem.

1) autoritate publică

Evidențiem următoarele caracteristici ale autorității publice: 1) constituie o structură organizatorică sau un organ; 2) este instituită prin lege sau printr-un alt act normativ; 3) deține competențe prevăzute de lege în vederea realizării sarcinilor sale; 4) are posibilitatea de a se impune cu forță juridică obligatorie în raporturile lor cu persoane fizice sau juridice; 5) urmărește realizarea unui interes public.

În cele ce urmează se vor analiza categoriile de autorități publice, enumerate în art. 2 din L133/2016:

1a) autoritate judecătorească

În accepțiunea art. 2 din L133/2016, prin „autoritate judecătorească" trebuie de înțeles: Curtea Supremă de Justiţie; Curtea de Apel Bălți; Curtea de Apel Cahul; Curtea de Apel Chișinău; Curtea de Apel Comrat; Judecătoria Anenii Noi; Judecătoria Bălți; Judecătoria Cahul; Judecătoria Căușeni; Judecătoria Chișinău; Judecătoria Cimișlia; Judecătoria Comrat; Judecătoria Criuleni; Judecătoria Drochia; Judecătoria Edineț; Judecătoria Hâncești; Judecătoria Orhei; Judecătoria Soroca; Judecătoria Strășeni; Judecătoria Ungheni;

1b) autoritate de jurisdicție

Curtea Constituţională este autoritate de jurisdicție în înțelesul art. 2 din L133/2016. Comisia de conciliere poate fi considerată autoritate de jurisdicție doar atunci când îndeplinește condițiile stabilite în art. 7 al Codului administrativ. În cazul în care aceste condiții nu sunt îndeplinite, comisia de conciliere nu poate avea calitatea de organizație publică (în accepția art. 2 din L133/2016), deci nu poate fi victimă a infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326^1 CP RM;

1c) autoritate a administrației publice centrale

Guvernul este o autoritate a administrației publice centrale.

Preşedintele Republicii Moldova nu este o autoritate a administrației publice centrale. Nu poți media divergențele dintre autoritățile administrației publice centrale, fiind o autoritate a administrației publice centrale. Așa cum rezultă din Capitolul V al Titlului III al CRM, Preşedintele Republicii Moldova este o autoritate publică. Cu toate acestea, Preşedintele Republicii Moldova nu este o autoritate publică în înțelesul art. 2 din L133/2016. Considerăm că Preşedintele Republicii Moldova poate fi considerat organ de stat în sensul aceluiași articol. În această calitate, Preşedintele Republicii Moldova este organizație publică în accepțiunea art. 2 din L133/2016, deci poate fi victimă a infracțiunilor care sunt specificate la art. 326^1 CP RM.

Parlamentul nu este o autoritate a administrației publice centrale. Sarcina Parlamentului este să legifereze, nu să administreze treburile statului. Așa cum rezultă din Capitolul IV al Titlului III al CRM, Parlamentul este o autoritate publică. Cu toate acestea, Parlamentul nu este o autoritate

publică în accepțiunea art. 2 din L133/2016. Considerăm că Parlamentul poate fi considerat organ de stat în sensul aceluiași articol. În această calitate, Parlamentul este organizație publică în înțelesul art. 2 din L133/2016, deci poate fi victimă a infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

1d) autoritate a administrației publice locale

Autorităţi ale administraţiei publice locale sunt: consiliile locale; primarii; consiliile raionale; preşedinţii de raioane; Adunarea Populară a Găgăuziei; Guvernatorul (Bașcanul) Găgăuziei; Comitetul executiv al Găgăuziei. Aceste autorități au calitatea de organizații publice (în înțelesul art. 2 din L133/2016), deci pot fi victime ale infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM;

1e) autoritate administrativă din subordinea unei autorități a administrației publice centrale[1486]

Nu există un act normativ care să conțină lista completă a autorităților administrative centrale subordonate Guvernului (altor decât ministerele și Cancelaria de Stat). Pentru a cunoaște dacă o autoritate publică are statutul de autoritate administrativă centrală subordonată Guvernului, este necesar să consultăm actul normativ care îi reglementează activitatea.

Nu se exclude ca autoritatea administrativă, aflată în subordinea unui minister, să aibă statutul de organ colegial cu statut de persoană juridică de drept public, de organizaţie de stat, de organ de stat sau de instituție publică. Într-un asemenea caz, autoritatea administrativă, aflată în subordinea unui minister, posedă calitatea de organizație publică (în accepția art. 2 din L133/2016), deci poate fi victimă a infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

1f) autoritate publică autonomă

Sunt autorități administrative autonome: Comisia Electorală Centrală; Consiliul Audiovizualului; Consiliul Concurenței. Această listă nu este exhaustivă;

2) instituție publică

Pentru a cunoaște dacă o entitate are statutul instituție publică, este necesar să consultăm actul normativ care îi reglementează activitatea. Lista completă de instituții publice este publicată pe pagina web a Agenției Proprietății Publice[1487];

3) organizaţie de stat

Legislația în vigoare nu conține mențiuni exprese cu privire la organizația de stat, privită ca subiect de drept care este distinct în raport cu alte categorii de organizații publice în accepțiunea art. 2 din L133/2016.

[1486] În Republica Moldova nu există autorități administrative din subordinea autorităților administrației publice locale.
[1487] A se vedea: *Registrul patrimoniului public. Subregistrul patrimoniului instituțiilor publice*. [citat 14.07.2025] Disponibil: https://app.gov.md/wp-content/uploads/2025/06/APC-Institutii-Publice-01.01.2025.xlsx

Din cauza incertitudinii legate de statutul structurilor sus-menționate, pentru a exclude interpretarea extensivă defavorabilă a art. 326[1] CP RM, considerăm că nu sunt organizații publice (în înțelesul art. 2 din L133/2016) structurile din cadrul sistemului instituţiilor serviciului diplomatic, specificate la lit. b)-d) alin. (1) art. 5 al Legii nr. 761 din 27.12.2001 cu privire la serviciul diplomatic. Astfel de structuri pot, însă, avea statutul de instituție publică. Într-un asemenea caz, structura respectivă posedă calitatea de organizație publică (în accepția art. 2 din L133/2016), deci poate fi victimă a infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM;

4) organ de stat

Așa cum am menționat anterior, Președintele Republicii Moldova și Parlamentul sunt organe de stat în înțelesul art. 2 din L133/2016. Calitatea de organ de stat au nu numai aceste entități.

Consiliul Superior al Magistraturii este nu doar organ de stat (în accepția art. 2 din L133/2016), dar și organ de autoadministrare în sensul aceluiași articol. Nu excludem că în rândul organelor de stat pot fi incluse alte entități. Contează să existe o confirmare normativă a statutului de organ de stat al entităților respective;

5) organ colegial cu statut de persoană juridică de drept public

Având o asemenea calitate, de exemplu, Consiliul Naţional pentru Asistenţă Juridică Garantată de Stat poate fi victimă a infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

6) organ de autoadministrare

Calitatea de organe de autoadministrare o au, probabil: Consiliul Naţional pentru Asistenţă Juridică Garantată de Stat; Consiliul de mediere; Centrul Național de Expertize Judiciare; Uniunea Națională a Interpreților și Traducătorilor Autorizați din Moldova; Asociația Traducătorilor profesioniști din Republica Moldova. Această probabilitate derivă din lipsa unor prevederi normative care ar confirma presupunerea noastră. Din cauza acestei incertitudini, pentru a evita interpretarea extensivă defavorabilă a art. 326[1] CP RM, trebuie să considerăm că astfel de entități nu sunt organe de autoadministrare în înțelesul art. 2 din L133/2016.

Amintim că Consiliul Naţional pentru Asistenţă Juridică Garantată de Stat este organ colegial cu statut de persoană juridică de drept public. Deci, Consiliul Naţional pentru Asistenţă Juridică Garantată de Stat poate fi victimă a infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM. Cât privește Consiliul de mediere, Centrul Național de Expertize Judiciare, Uniunea Națională a Interpreților și Traducătorilor Autorizați din Moldova și Asociația Traducătorilor profesioniști din Republica Moldova, în cazul în care aceste entități nu intră sub incidența niciunei noțiuni subordonate noțiunii de organizație publică (în înțelesul art. 2 din L133/2016), ele nu pot fi considerate victime ale infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

7) întreprindere de stat sau municipală

Pe pagina web a Agenției Proprietății Publice sunt publicate listele integrale de întreprinderi de stat și de întreprinderi municipale[1488];

8) societate comercială cu capital majoritar de stat

Societățile comerciale, în care unitatea administrativ-teritorială deține pachetul majoritar de acțiuni, nu sunt organizații publice în accepția art. 2 din L133/2016. Deci, astfel de societăți comerciale nu pot fi victime ale infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM. În schimb, societățile comerciale cu capital majoritar de stat pot fi victime ale acestor infracțiuni.

Pe pagina web a Agenției Proprietății Publice sunt publicate listele integrale de societăți pe acțiuni cu capital majoritar de stat[1489], precum și de societăți cu răspundere limitată cu capital majoritar de stat[1490];

9) instituţie financiară cu capital majoritar de stat

S.A. „Banca de Economii", care se află în procedură de lichidare începând cu 19.10.2015. Statul deține 56,27% din capitalul social al acestei instituții financiare.[1491] Deci, această instituție financiară poate fi victimă a infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM.

La situaţia din 01.01.2025, în Registrul patrimoniului public mai era specificată o instituţie financiară – Banca Comercială Moldindconbank S.A. În cazul acestei instituții financiare, statul deține doar 0,05% din capitalul social.[1492] Având în vedere definiția noțiunii „societate comercială cu capital majoritar public" din Legea nr. 121 din 04.05.2007 privind administrarea şi deetatizarea proprietăţii publice, Banca Comercială Moldindconbank S.A. nu poate fi considerată organizație publică în accepțiunea art. 2 din L133/2016. Deci, această instituție financiară nu poate fi victimă a infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM.

În încheierea analizei victimei infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, menționăm că, pentru a fi aplicabil acest articol, nu are importanță dacă organizația publică (în accepțiunea art. 2 din L133/2016) este: aleasă sau numită; colegială sau unipersonală; centrală sau locală; cu competență generală sau cu competență de specialitate, etc. Este posibil ca astfel de

[1488] A se vedea: *Date despre întreprinderi de stat*. [citat 28.07.2024] Disponibil: https://app.gov.md/wp-content/uploads/2025/06/APC-Intreprinderi-de-Stat-01.01.2025.xlsx; *Date despre întreprinderi municipale*. [citat 28.07.2024] Disponibil: https://app.gov.md/wp-content/uploads/2025/06/APL-Intreprinderi-Municipale-01.01.2025.xlsx

[1489] A se vedea: *Societăți pe acțiuni*. [citat 28.07.2024] Disponibil: https://app.gov.md/societati-comerciale-3-379

[1490] A se vedea: *Societăți cu răspundere limitată*. [citat 28.07.2024] Disponibil: https://app.gov.md/societati-cu-raspundere-limitata-3-435

[1491] A se vedea: *Registrul patrimoniului public*. [citat 28.07.2024] Disponibil: https://date.gov.md/ckan/ro/dataset/5069-date-privind-societatile-pe-actiuni-in-care-statul-detine-cota-parte-in-capitalul-social

[1492] A se vedea: *Registrul patrimoniului public*. [citat 28.07.2024] Disponibil: https://date.gov.md/ckan/ro/dataset/5069-date-privind-societatile-pe-actiuni-in-care-statul-detine-cota-parte-in-capitalul-social

nuanțe să fie relevante doar pentru procesul de individualizare a pedepsei care este prevăzută în art. 326[1] CP RM.

3.2. Rezultatele ce au fost obținute în urma analizei de drept penal a laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM

Clasificarea infracțiunilor în funcţie de structura componenței de infracțiune reprezintă un aspect de importanță atât teoretică, cât și practică. Conform acestui criteriu, se disting două categorii majore: infracțiunile formale și cele materiale. Cele formale nu presupun prezența obligatorie a urmărilor prejudiciabile privite ca unul dintre semnele laturii obiective a infracțiunii, pe când infracțiunile materiale, dimpotrivă, implică prezența obligatorie a urmărilor prejudiciabile privite ca unul semnele laturii obiective a infracțiunii. Pentru infracțiunile formale se admite exclusiv intenția directă a făptuitorului. În schimb, în cazul infracțiunilor materiale, intenția se poate manifesta fie direct, fie indirect, oferind o mai mare flexibilitate interpretativă în analiza laturii subiective a infracțiunii. Totuși, ca excepție, atunci când infracțiunile materiale presupun prezența unui scop special, intenția se limitează la tipul de intenție directă. Astfel, identificarea naturii – formală sau materială – a infracțiunii săvârșite oferă un indiciu esențial pentru stabilirea tipului de intenție, semnalând dacă infracțiunea poate fi comisă exclusiv cu intenție directă sau, în anumite situații, și cu intenție indirectă.

Spre deosebire de infracțiunile prevăzute la art. 327 CP RM, faptele, incriminate la art. 326[1] CP RM, nu presupun cauzarea de urmări prejudiciabile (în special – de daune în proporții considerabile drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice, de daune în proporții mari sau de daune în proporții deosebit de mari). Nu negăm că art. 326[1] CP RM este o normă specială față de art. 327 CP RM. Cu toate acestea, structura laturii obiective în cazul infracțiunilor, prevăzute de aceste două articole, nu este identică.

Art. 326[1] CP RM se concentrează pe nerespectarea cadrului normativ de declarare a conflictului de interese și pe scopul de obținere a unui avantaj patrimonial peste un prag prestabilit, fără a impune, însă, ca efectul să fie dăunător în proporții considerabile, în proporții mari sau în proporții deosebit de mari, așa cum se cere în art. 327 CP RM. În schimb, art. 327 CP RM, se referă la orice încălcare a legii în exercițiul funcției, dacă daunele cauzate depășesc 10 salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei, fără a specifica un cuantum minim de avantaj patrimonial aflat în reprezentarea făptuitorului. Conflictul de interese poate fi calificat conform art. 327 CP RM cu condiția că acesta nu cade sub incidența art. 326[1] CP RM.

În concluzie, singurul semn constitutiv principal al laturii obiective a infracţiunilor, consemnate la art. 326[1] CP RM, este fapta prejudiciabilă descrisă de legiuitor astfel: „fapta [subiectului] care [...] a soluţionat cereri, demersuri sau plângeri, a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii, [...] dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”.[1493] Din momentul comiterii acestei fapte, infracţiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, se consideră consumate.

Spre deosebire de legiuitorii român și cel elvețian (și, parțial, cel belgian), legiuitorul moldav a optat pentru stabilirea momentului de consumare a infracțiunii la o etapă mai precoce a activității infracționale. Or, activitatea infracțională este întreruptă la etapa de tentativă, dacă, din cauze independente de voința făptuitorului, nu survin urmările prejudiciabile specificate în art. 301 CPR din 2009, în art. 314 CP CE sau în art. 245 CP RB. Pentru comparație, obţinerea, directă sau indirectă, a unui avantaj patrimonial, a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, constituie momentul de epuizare a infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. Cu alte cuvinte, obținerea unui astfel de avantaj depășește limitele infracțiunilor analizate și nu influențează asupra calificării. Această abordare din art. 326[1] CP RM constituie dovada unei atitudini mai represive a legiuitorului moldav în comparație cu poziția legiuitorului român și a celui elvețian (și, parțial, a celui belgian).

Analiza noastră ar fi incompletă, dacă am face abstracție de anumite prevederi din legislația Republicii Moldova.

Astfel, din alin. (4) art. 23 din L133/2016, rezultă că temei pentru aplicarea art. 326[1] CP RM constituie „fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta a soluționat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese”.[1494] Cu alte cuvinte, dacă lipsește o asemenea constatare, nu poate să se aplice art. 326[1] CP RM.

Emiterea în condițiile sus-menționate a unui act de constatare ține de competența fie a unui inspector de integritate din cadrul ANI (ceea ce reiese din lit. g) art. 19 al L132/2016), fie a Consiliului de Integritate (în situația în care se constată „încălcarea regimului juridic al conflictelor

[1493] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1494] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

de interese [...] de către președintele și vicepreședintele Autorității, precum și de către inspectorii de integritate”[1495]) (ceea ce rezultă din lit. j) alin. (7) art. 12 al L132/2016).

Nu putem afirma că producerea unui prejudiciu material este lipsită de importanță în planul aplicării art. 326[1] CP RM. Analiza dispozițiilor sus-menționate ale L132/2016 și ale L133/2016 ne permite să concluzionăm următoarele: cauzarea unui prejudiciu material nu este obligatorie pentru a se aplica art. 326[1] CP RM. Cu toate acestea, cauzarea unui prejudiciului material într-o mărime suficientă (în opinia fie a unui inspector de integritate din cadrul ANI, fie a Consiliului de Integritate) ar putea sta la baza aplicării art. 326[1] CP RM.

Consumarea conflictului de interese (în accepțiunea alin. (10) art. 12 din L133/2016) poate constitui temeiul pentru a considera consumate infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. Aceasta desigur dacă conflictul de interese consumat a fost constatat în condițiile L132/2016 și ale L133/2016.

Înseamnă oare aceasta că, dacă conflictul de interese nu s-a consumat, atunci nici infracțiunile, consemnate la art. 326[1] CP RM, nu se consideră consumate?

Conform alin. (1) art. 12 din L133/2016, „subiectul declarării se poate afla în conflicte de interese ce pot fi împărțite în următoarele categorii: a) conflict de interese potenţial; b) conflict de interese real; c) conflict de interese consumat.”[1496] În ce constă deosebirea dintre aceste trei categorii?

Din alin. (3) art. 12 din L133/2016 derivă următoarele caracteristici ale conflictului de interese real: 1) apare atunci când subiectul declarării este chemat să îndeplinească o anumită acțiune de serviciu; 2) îndeplinirea acelei acțiuni de serviciu fie ar fi condiționată de un interes personal al subiectului declarării, fie ar viza persoane apropiate acestuia ori persoane cu care acesta are relații patrimoniale; 3) îndeplinirea acelei acțiunii ar afecta sau ar putea afecta imparțialitatea și obiectivitatea în exercitarea de către subiectul declarării a mandatului, a funcției publice sau a demnității publice. Așadar, fiind pus în fața situației de a îndeplini o anumită acțiune de serviciu – conștientizând că îndeplinirea acelei acțiuni de serviciu l-ar favoriza și, totodată, ar afecta interesul public – subiectul declarării trebuie să facă o alegere, să cântărească considerentele pro și contra. Această alegere presupune că subiectul declarării ar urma fie să îndeplinească respectiva acțiune de serviciu, fie să nu o îndeplinească. Dacă o îndeplinește, sfidând litera legii, atunci conflictul de interese consumat va lua locul conflictului de interese real. Dacă însă subiectul declarării nu va îndeplini respectiva acțiune de serviciu, atunci conflictul de interese real va putea fi soluționat în condițiile prevăzute în art. 14 din L133/2016.

[1495] Ibidem.
[1496] Ibidem.

Ce semnificație are conflictul de interese real în contextul infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM? Ca un conflict de interese real să se refere la perioada externă de desfășurare a activității infracționale prevăzute de art. 326[1] CP RM, este necesară îndeplinirea unei condiții cerute de acest articol: conflictul de interese real nu trebuie să fie nici declarat, nici soluționat „în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”.[1497]

Conflictul de interese real nu este suficient pentru a se consuma infracțiunile care sunt specificate de art. 326[1] CP RM. În prezența conflictului de interese real, este însă posibilă tentativa la una dintre infracţiunile consemnate la art. 326[1] CP RM. Pentru aceasta este necesar ca făptuitorul să nu declare şi să nu soluţioneze conflictul de interese real „în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”.[1498] Mai mult, este necesar ca făptuitorul să aibă intenția de a săvârși acțiunea principală care este prevăzută de art. 326[1] CP RM, precum și să urmărească scopul menționat în acest articol. În asemenea circumstanțe, dacă, din cauze ce nu depind de voința făptuitorului, acțiunea principală nu va fi săvârșită, atunci rezultă că activitatea infracțională se întrerupe la etapa de tentativă.

Dacă însă conflictul de interese real se declară și se soluționează, conchidem că subiectul declarării a decis să nu săvârșească niciuna dintre infracțiunile prevăzute de acest articol. Cu alte cuvinte, activitatea infracțională s-a limitat la perioada internă, fără a evolua spre perioada externă. În această situație, făptuitorul nu ajunge în ipostaza de a purcede la îndeplinirea unei acțiuni de serviciu (adică de a soluţiona o cerere, un demers sau o plângere, de a adopta un act administrativ, de a încheia, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic, de a lua o decizie sau de a participa la luarea unei decizii).

Făcând o paranteză, consemnăm că nicio intenţie neîmplinită nu poate fi urmărită penal. Doar fapta, concretizată prin manifestări exterioare ale conduitei, poate atrage răspunderea penală. Prin principiul *cogitationis poenam nemo patitur*, statul este împiedicat să se amestece în sfera activităţii psihice, inviolabilă, exceptând-o net de imixtiunile coercitive. Astfel, legea penală rămâne dedicată apărării ordinii de drept, nu controlului gândurilor.

În ipoteza de conflict de interese real, până la momentul declarării și soluționării acestuia – întrucât subiectul declarării cântărește dacă este oportun să îndeplinească o acțiune de serviciu care l-ar favoriza și, totodată, care ar afecta interesul public – putem vorbi despre perioada internă de desfășurare a activității infracționale. Această perioadă se referă la acea activitate psihică, care nu trebuie să devină obiectul imixtiunilor coercitive.

[1497] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1498] Ibidem.

Putem vorbi despre perioada internă de desfășurare a activității infracționale consemnate la art. 326[1] CP RM, numai dacă scopul făptuitorului este de a obţine, în urma realizării unei anumite acțiuni de serviciu, în mod direct sau indirect, un „avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale”.[1499] Doar în prezența acestui scop, conflictul de interese real poate figura în contextul de desfășurare a activității infracționale care este descrisă în art. 326[1] CP RM.

Așa cum am menționat anterior, în alin. (1) art. 12 din L133/2016, în calitate de categorii ale conflictului de interese, se specifică nu numai conflictul de interese consumat și cel real, ci și conflictul de interese potenţial. Ce semnificație are conflictul de interese potențial în contextul infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM?

Conflictul de interese potențial poate atesta numai perioada internă de desfășurare a activității infracționale specificate la art. 326[1] CP RM. Sub aspect temporal, conflictul de interese potențial îl anticipează pe cel real. Astfel, în prezența conflictului de interese potențial, subiectul declarării, care ar urma să realizeze o acțiune de serviciu, își dă seama că interesele lui personale „ar putea conduce la apariția unui conflict de interese real”.[1500] Sub aspect temporal, conflictul de interese potențial îl anticipează pe cel real.

În legătură cu conflictul de interese potențial trebuie să facem o precizare importantă, similară cu cea pe care am punctat-o în legătură cu conflictul de interese real: putem vorbi despre perioada internă de desfășurare a activității infracționale specificate la art. 326[1] CP RM, numai dacă scopul făptuitorului este de a obține, în urma realizării unei anumite acțiuni de serviciu, în mod direct sau indirect, un „avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale”.[1501] Doar în prezența acestui scop, conflictul de interese potențial poate figura în contextul de desfășurare a activității infracționale consemnate la art. 326[1] CP RM.

La fel de important este să concretizăm că, în analiza de mai sus, prin „o anumită acțiune de serviciu” am avut în vedere acțiunea principală specificată la art. 326[1] CP RM, săvârșită „în exercitarea atribuţiilor de serviciu”[1502], și anume – acțiunea de soluționare a unei cereri, a unui demers sau a unei plângeri, de adoptare a unui act administrativ, de încheiere, directă sau prin

[1499] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1500] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1501] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1502] Ibidem.

intermediul unei persoane terţe, a unui act juridic, de luare a unei decizii sau de participare la luarea unei decizii.

În concluzie, în prezența conflictului de interese consumat, dacă făptuitorul urmărește scopul prevăzut de art. 326[1] CP RM, vorbim despre consumarea uneia dintre infracțiunile prevăzute de acest articol. În prezența conflictului de interese real, dacă făptuitorul urmărește același scop, vorbim, după caz, fie despre perioada internă de desfășurare a activității infracționale prevăzute de acest articol, fie despre perioada externă de desfășurare a unei asemenea activități (mai precis – despre tentativa de infracțiune). În prezența conflictului de interese potenţial, dacă făptuitorul urmărește scopul prevăzut de art. 326[1] CP RM, vorbim numai despre perioada internă de desfășurare a activității infracționale prevăzute de acest articol. Conflictul de interese potenţial nu poate atrage răspunderea conform art. 326[1] CP RM.

Mai sus am examinat structura componențelor de infracțiuni care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, precum și unele aspecte ce derivă din această chestiune: momentul de consumare a infracțiunilor în cauză; tentativa și perioada internă de desfășurare a activității infracționale specificate la art. 326[1] CP RM.

În continuare vom analiza alte aspecte, nu mai puțin importante, privind latura obiectivă a acestor infracțiuni.

Anterior am relevat că singurul semn constitutiv principal al laturii obiective a infracţiunilor, consemnate la art. 326[1] CP RM, este fapta prejudiciabilă. În cele ce urmează vor fi investigate caracteristicile acestui semn al laturii obiective.

Care conduită – activă sau pasivă – caracterizează fapta prejudiciabilă prevăzută la art. 326[1] CP RM? În conjunctura legislației Republicii Moldova, pentru ca ipoteza de conflict de interese real să nu se transforme în ipoteza de conflict de interese consumat, subiectul declarării trebuie să execute obligația legală de a se abține de la îndeplinirea unei acțiuni de serviciu. În situația analizată, obligația, care îi incumbă făptuitorului, presupune un comportament pasiv. În cazul în care făptuitorul încalcă această obligație, adică nu se abține de la îndeplinirea unei acțiuni de serviciu, comportamentul va fi activ.

Legea îl obligă pe subiectul declarării să nu acționeze în cazul unui conflict de interese real, pentru a evita, *inter alia*, răspunderea penală. Nici în textul L133/2016, nici în alte legi aplicate în Republica Moldova, nu găsim norme care l-ar obliga pe subiectul declarării să acționeze, să săvârșească o acțiune în cazul unui conflict de interese real.

În consecință, lipsește temeiul pentru a susține că art. 327 CP RM este aplicabil pentru „fapta persoanei publice care, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, [nu] a soluţionat cereri, demersuri sau plângeri, [nu] a adoptat un act administrativ, [nu] a încheiat, direct sau prin intermediul unei

persoane terţe, un act juridic, [nu] a luat o decizie sau [nu] a participat la luarea unei decizii în vederea obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale, dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”.[1503]

Astfel, art. 327 CP RM nu poate fi aplicat pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, săvârșită pe calea inacțiunii. Cât privește fapta prejudiciabilă prevăzută la art. 326[1] CP RM, precizăm că aceasta nu poate include o inacțiune principală, însă (așa cum ne vom convinge *infra*, în contextul analizei ambianței infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM) include întotdeauna o inacțiune adiacentă.

Trebuie să subliniem că, la această etapă a analizei noastre, ne axăm numai pe problema inacțiunii principale. În ceea ce privește problema inacțiunii adiacente, este mai potrivit să o examinăm ulterior, în contextul analizei ambianței infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM.

Este oare oportună completarea art. 326[1] CP RM, luând în considerare că fapta prejudiciabilă, prevăzută de acest articol, nu include o inacțiune principală? Atunci când vorbim despre o posibilă completare a art. 326[1] CP RM, abordarea trebuie să se bazeze pe diversificarea conținutului acelor modalități normative ale faptei prejudiciabile, care deja sunt descrise în acest articol. Nu ar fi oportun să recurgem la descrierea unei inacțiuni principale în paralel cu descrierea acțiunii principale deja existente. Un astfel de procedeu ar putea duce la reducerea clarității și previzibilității art. 326[1] CP RM. Pentru a fi mai expliciți, ne întrebăm cât de eficient ar fi articolul dat, dacă dispoziția din alineatul (1) al acestuia ar conține următoarea formulare: „Fapta persoanei publice care, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, a soluţionat *ori nu a soluționat* (evid. ns.) cereri, demersuri sau plângeri, a adoptat *ori nu a adoptat* (evid. ns.) un act administrativ, a încheiat *ori nu a încheiat* (evid. ns.), direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic, a luat *ori nu a luat* (evid. ns.) o decizie sau a participat *ori nu a participat* (evid. ns.) la luarea unei decizii [...]”[1504]? Ne dăm seama că o asemenea dispoziție ar fi extrem de greu de interpretat și de aplicat.

În plus, în L133/2016 s-ar recurge la negarea negației, ceea ce ar îngreuna interpretarea și aplicarea atât a acestei legi, cât și a art. 326[1] CP RM.

Ca urmare, considerăm că amendamentele noastre ar trebui să se axeze nu atât pe includerea unei inacțiuni principale în aria de incidență a art. 326[1] CP RM, cât mai ales pe diversificarea

[1503] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1504] Ibidem.

conținutului acelor modalități normative ale faptei prejudiciabile, care deja sunt menționate în acest articol. Această diversificare trebuie să se exprime în completarea ipotezelor, care deja sunt descrise în alin. (1) art. 326[1] CP RM, cu altele, care implică o situație diametral opusă.

În acest scop, înainte de toate, propunem ca, în art. 12 al L133/2016, următoarele alineate să fie modificate după cum urmează:

– „(3) Conflictul de interese real apare în cazul în care subiectul declarării este chemat *să se pronunțe asupra unei cereri sau a unui demers, a unui act administrativ, a unui act juridic ori a unei decizii* (evid. ns.) în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sunt apropiate, persoanele fizice şi juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică”[1505];

– „(4) În cazul apariției unui conflict de interese real, subiectul declarării este obligat: [...] b) să nu soluționeze *sau, după caz, să nu respingă*[1506] (evid. ns.) cererea/demersul, să nu emită *sau, după caz, să nu anuleze* (evid. ns.) actul administrativ, să nu încheie *sau, după caz, să nu rezilieze* (evid. ns.), direct sau prin intermediul unei persoane terțe, actul juridic, să nu ia sau să nu participe la luarea deciziei *ori, după caz, să nu refuze/să nu se eschiveze să ia sau să nu refuze/să nu se eschiveze să participe la luarea deciziei* (evid. ns.) în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică până la soluționarea conflictului de interese”[1507];

– „(5) Informarea despre apariția unui conflict de interese real se va face până la soluționarea *sau, după caz, respingerea* (evid. ns.) cererii/demersului, emiterea *sau, după caz, anularea* (evid. ns.) actului administrativ, încheierea *sau, după caz, rezilierea* (evid. ns.), directă sau prin intermediul unei persoane terțe, a actului juridic, participarea la luarea deciziei sau luarea deciziei *ori, după caz, refuzul/eschivarea de la participarea la luarea deciziei sau refuzul/eschivarea de la luarea deciziei* (evid. ns.) și va lua forma unei declarații scrise ce trebuie să conțină date despre natura conflictului de interese şi despre modul în care acesta influențează sau poate influenta îndeplinirea imparțială şi obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică”[1508];

[1505] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

[1506] Am ales sintagma „să nu respingă”, deoarece alin. (2) art. 64 din Codul administrativ prevede: „Refuzul de a primi sau a examina o cerere se consideră drept respingere a cererii. Aceeași regulă se aplică și în cazul nesoluționării unei cereri în termen legal.”* Așadar, ipoteza de respingere a cererii (prin extrapolare – și a demersului sau a plângerii) vizează atât refuzul de a da curs unei cereri, cât și omisiunea de a soluționa cererea în termenele stabilite în lege.

* Codul administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 309-320, 466.

[1507] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

[1508] Ibidem.

– „(10) Conflictul de interese consumat reprezintă fapta subiectului declarării de *soluționare sau, după caz, de respingere* (evid. ns.) a unei cereri/unui demers, de emitere *sau, după caz, de anulare* (evid. ns.) a unui act administrativ, de încheiere *sau, după caz, de reziliere* (evid. ns.) directă sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, de luare sau de participare la luarea unei decizii *ori, după caz, de refuz/de eschivare de la luarea unei decizii sau de refuz/de eschivare de la participarea la luarea unei decizii* (evid. ns.) în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică cu încălcarea prevederilor alin. (4) și (7)”.[1509]

De asemenea, propunem ca dispoziția de la alin. (1) art. 326[1] CP RM să fie modificată după cum urmează:

„Fapta persoanei publice care, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, a soluţionat *sau, după caz, a respins* (evid. ns.) cereri, demersuri sau plângeri, a adoptat *sau, după caz, a anulat* (evid. ns.) un act administrativ, a încheiat *sau, după caz, a reziliat* (evid. ns.), direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii *ori, după caz, a refuzat/s-a eschivat să ia o decizie sau a refuzat/s-a eschivat să participe la luarea unei decizii* (evid. ns.) în vederea obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale, dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”.[1510]

După ce ne-am pronunțat asupra oportunității de a lărgi sfera de aplicare a art. 326[1] CP RM, în continuare vom examina modalitățile normative ale acțiunii[1511] principale prevăzute de acest articol.

Din alin. (1) art. 326[1] CP RM putem afla că fapta prejudiciabilă, care este prevăzută de această normă, include, *inter alia*, acțiunea principală. Acțiunea dată presupune prezenţa următoarelor cinci modalităţi normative:

1) soluţionarea unor cereri, demersuri sau plângeri

[1509] Ibidem.

[1510] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[1511] *Verbum regens* „a soluţionat [...], a adoptat [...], a încheiat [...], a luat [...] sau a participat la luarea [...]”* demonstrează că această componentă a faptei prejudiciabile poate presupune comiterea doar a unei acțiunii. Bineînțeles, nu este de conceput să se manifeste conduită pasivă în cazurile de: soluţionare a unor cereri, demersuri sau plângeri; adoptare a unui act administrativ; încheiere, directă sau prin intermediul unei persoane terţe, a unui act juridic; luare a unei decizii; participare la luarea unei decizii.

* Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

În înțelesul art. 326[1] CP RM, soluționarea unor cereri, demersuri sau plângeri adresate făptuitorului se realizează prin examinarea și deliberarea asupra acestora, fără însă a fi adoptat un act administrativ, a fi luată o decizie și a participa la luarea unei decizii.

Respectarea normelor procedurale privind examinarea şi deliberarea cererilor, demersurilor şi plângerilor este indispensabilă pentru validitatea procesului de soluţionare. În lipsa acestor rigori, nu s-ar putea susţine că cererile, demersurile sau plângerile au fost soluţionate în conformitate cu prevederile legale;

2) adoptarea unui act administrativ

În accepțiunea art. 326[1] CP RM, adoptarea unui act administrativ constă în aprobarea proiectului acestuia, care îi conferă statut oficial, urmată de comunicarea actului către destinatar.[1512] Având în vedere cele menționate în legătură cu analiza primei modalități normative a acțiunii principale din cadrul infracțiunilor, ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, concretizăm că adoptarea unui act administrativ nu se poate exprima în soluționarea unor cereri, demersuri sau plângeri adresate făptuitorului.

Dacă facem abstracție de terminologia din art. 326[1] CP RM, atunci ar trebui să afirmăm că emiterea implică aprobarea unipersonală a unui act administrativ, pe când adoptarea presupune aprobarea colegială a acestuia. Totuși, trebuie de consemnat că legiuitorul este de altă părere. Or, emiterea în sensul Codului administrativ presupune aprobarea unui act administrativ fie unipersonal, fie colegial. Din acest punct de vedere, ar fi necesar ca terminologia din art. 326[1] CP RM să fie ajustată la cea din Codul administrativ. La concret, propunem ca, în dispoziția din alin. (1) art. 326[1] CP RM, cuvântul „adoptat" să fie substituit prin cuvântul „emis";

3) încheierea, directă sau prin intermediul unei persoane terţe, a unui act juridic

În accepțiunea art. 326[1] CP RM, încheierea unui act juridic constă în exprimarea exterioară a unei voinţe clare şi determinabile, capabilă să genereze efecte juridice.

În cazul în care actul juridic are o formă electronică sau scrisă, încheierea acestuia implică deja, ca etapă esenţială pentru valabilitate, aplicarea semnăturii. Drept urmare, nu este cazul să evidențiem suplimentar o parte (semnarea unui act juridic) odată ce vorbim despre întreg (încheierea unui act juridic).

Dacă dezvoltăm această idee, se poate afirma că respectarea normelor procedurale privind exprimarea exterioară a unei voinţe clare şi determinabile, capabilă să genereze efecte juridice,

[1512] Respectarea normelor procedurale privind aprobarea proiectului de act administrativ și comunicarea acestuia către destinatar este indispensabilă pentru validitatea procesului de adoptare a actului administrativ. În lipsa acestor rigori, nu s-ar putea susţine că actul administrativ a fost adoptat în conformitate cu prevederile legale.

este indispensabilă pentru validitatea procesului de încheiere a actului juridic. În lipsa acestor rigori, nu s-ar putea susţine că actul juridic a fost încheiat în conformitate cu prevederile legale;

4) luarea unei decizii

În accepțiunea art. 326[1] CP RM, luarea unei decizii implică aprobarea unipersonală a acesteia. Având în vedere cele menționate în legătură cu analiza primei modalități normative a acțiunii principale din cadrul infracțiunilor, ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, concretizăm că luarea unei decizii nu se poate exprima în soluționarea unor cereri, demersuri sau plângeri adresate făptuitorului.

Mai trebuie de menționat că respectarea normelor procedurale privind aprobarea unipersonală a unei decizii este indispensabilă pentru validitatea procesului de luare a acesteia. În lipsa acestor rigori, nu s-ar putea susţine că decizia a fost luată în conformitate cu prevederile legale.

Aplicarea art. 326[1] CP RM pentru luarea unei decizii sau participarea la luarea unei decizii nu presupune o restrângere abuzivă a dreptului consacrat în art. 38 CRM. În acest caz, exercitarea dreptului de vot și a dreptului de a fi ales este restrânsă în conformitate cu alin. (2) art. 54 CRM;

5) participarea la luarea unei decizii

În înțelesul art. 326[1] CP RM, participarea la luarea unei decizii presupune intervenţia făptuitului, în calitate de membru al unui organ colegial, în procesul deliberativ şi de vot.[1513] Totodată, având în vedere cele menționate în legătură cu analiza primei modalități normative a acțiunii principale din cadrul infracțiunilor, consemnate la art. 326[1] CP RM, concretizăm că participarea la luarea unei decizii nu se poate exprima în soluționarea unor cereri, demersuri sau plângeri adresate făptuitorului.

Atunci când persistă dubiile privind participarea subiectului de declarare la luarea unei decizii, iar conflictul de interese are relevanță penală, reieșind din alin. (2) art. 3 CP RM, interpretarea trebuie să se facă în favoarea subiectului declarării. Ceea ce exclude aplicarea art. 326[1] CP RM.

În alt context, poate oare, în caz de conflict de interese consumat, să se aplice sancțiunea disciplinară în cumul cu răspunderea prevăzută de art. 326[1] CP RM?

Cumulul răspunderii penale cu cea disciplinară este posibil numai dacă modalitatea de conflict de interese consumat este specificată atât în legea care reglementează statutul juridic al făptuitorului (sau, în lipsa unei asemenea legi, în L133/2016), cât și în art. 326[1] CP RM.

[1513] Respectarea normelor procedurale privind intervenţia făptuitului, în calitate de membru al unui organ colegial, în procesul deliberativ şi de vot este indispensabilă pentru validitatea procesului de participare la luarea unei decizii. În lipsa acestor rigori, nu s-ar putea susţine că participarea la luarea unei decizii a fost în conformitate cu prevederile legale.

Așa cum am promis anterior, urmează să argumentăm că formularea „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”[1514], folosită în art. 326[1] CP RM, se poate referi nu doar la ambianța în care se comit aceste infracțiuni, dar și la inacțiunea adiacentă din cadrul infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

Sintagma „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”[1515] este ceea ce conferă ilegalitate faptei incriminate în acest articol. În mod cert, această sintagmă conține o descriere a unei ipoteze particulare în raport cu cea descrisă prin sintagma „cu încălcarea legii”[1516] din art. 327 CP RM. Aceste considerente ale noastre vin să confirme că art. 326[1] CP RM este concurent față de art. 327 CP RM. Aplicarea în aceste împrejurări a art. 327 CP RM ar fi redundantă.

Dacă interpretăm dispoziția de la alineatul (1) al acestui articol, rezultă că, la prima etapă de executare a laturii obiective, făptuitorul nu declară şi nu soluționează conflictul de interese real „în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”.[1517] La a doua etapă de executare a laturii obiective, făptuitorul săvârșește acțiunea principală prevăzută la art. 326[1] CP RM, ceea ce duce la consumarea conflictului de interese.

După cum am afirmat mai sus, în lipsa declarării conflictului de interese real, nu se poate vorbi nici despre soluționarea conflictului de interese real. Considerăm că această teză își păstrează valabilitatea și în cazul faptelor prevăzute la art. 313[2] CC RM.

Asigurând continuitatea ideilor, trebuie să analizăm o altă problemă condiționată de anumite convergențe dintre faptele, prevăzute la art. 313[2] CC RM, și infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. Dacă, în afară de nedeclararea și nesoluționarea conflictului de interese real, fapta săvârșită îndeplinește celelalte condiții stabilite în dispoziția art. 326[1] CP RM, se aplică atât art. 313[2] CC RM, cât și art. 326[1] CP RM?

După părerea noastră, răspunsul la întrebarea de mai sus poate fi doar negativ. Prevederea de la lit. a) alin. (1) art. 39 al L132/2016 nu se referă la situația când în afară de nedeclararea și nesoluționarea conflictului de interese real, sunt îndeplinite celelalte condiții stabilite în dispoziția art. 326[1] CP RM. Această prevedere se referă numai la cazul când lipsesc conotațiile penale ale nedeclarării sau nesoluționării conflictului de interese real.

[1514] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1515] Ibidem.
[1516] Ibidem.
[1517] Ibidem.

Raportat la situația examinată, nedeclararea și nesoluționarea conflictului de interese real constituie o parte a unui întreg în accepția art. 118 CP RM. În acest caz, trebuie să se aplice numai norma care prevede întregul, adică art. 326^1 CP RM. Regula dată rămâne valabilă chiar dacă, în exemplul nostru, partea reprezintă o faptă contravențională.

Așadar, se impune o singură concluzie: dacă se aplică art. 313^2 CC RM, atunci pentru aceeași faptă nu poate fi aplicat art. 326^1 CP RM. Și viceversa: dacă se aplică art. 326^1 CP RM, atunci pentru aceeași faptă nu poate fi aplicat art. 313^2 CC RM.

Acțiunea de serviciu, care reprezintă expresia conflictului de interese real, este realizată într-un alt moment decât cel în care (nu) se soluționează conflictul de interese real. Nesoluționarea conflictului de interese real nu poate consta în acțiunea de serviciu, care reprezintă expresia conflictului de interese real. Dacă interpretăm *per a contrario* dispoziția de la alin. (1) art. 14 din L133/2016, conchidem că nesoluționarea unui conflict de interese real presupune după caz: 1) neexaminarea situaţiei de conflict, urmată de nedeterminarea şi neaplicarea opțiunii pentru soluționarea conflictului; 2) examinarea situaţiei de conflict, care a fost urmată de nedeterminarea şi neaplicarea opțiunii pentru soluționarea conflictului; 3) examinarea situaţiei de conflict, care a fost urmată de determinarea opțiunii pentru soluționarea conflictului, însă nu a fost urmată de aplicarea unei opțiuni pentru a soluționa conflictul. Această interpretare este aplicabilă în vederea perceperii sensului pe care îl are sintagma „dacă conflictul de interese nu a fost [...] soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”.[1518]

Într-o altă perspectivă, la prima vedere, declaraţia de avere şi interese personale (în înțelesul art. 5 din L133/2016) se are în vedere în art. 326^1 CP RM.

Însă, această presupunere nu corespunde cu dispoziția art. 326^1 CP RM. Obiectul declarării în accepția acestui articol este conflictul de interese real. Cât privește declaraţia de avere şi interese personale (în accepțiunea art. 5 al L133/2016), obiectul acesteia este prevăzut în articolul 4 al acestei legi. Comparând cele două obiecte de declarare, conchidem că declaraţia de avere şi interese personale (în înțelesul art. 5 al L133/2016) nu se are în vedere în art. 326^1 CP RM. Obiectul acestei declarații îl constituie, în esență, averea și interesele personale. Pe de altă parte, în ipoteza infracțiunilor care sunt specificate la art. 326^1 CP RM, nu se declară un conflict de interese real.

Dacă subiectul declarării, care se află într-un conflict de interese real, depune declaraţia de avere şi de interese personale în vederea angajării, alegerii ori numirii într-o funcţie publică, mai este necesar să declare acel conflict de interese real? Desigur că da. Așa cum am văzut, obiectul declarării în accepțiunea art. 4 și 5 ale L133/2016 diferă de obiectul declarării în înțelesul art. 12

[1518] Ibidem.

al L133/2016 și al art. 326[1] CP RM. Executarea obligației de a depune declarația în accepția art. 4 și 5 ale L133/2016 nu-l scutește pe subiectul declarării să declare conflictul de interese în înțelesul art. 12 al L133/2016 și al art. 326[1] CP RM.

În art. 326[1] CP RM nu se are în vedere nedeclararea unui conflict de interese potențial sau, cu atât mai puțin, a unui conflict de interese care probabil ar putea să aibă loc într-un viitor nedeterminat. În art. 326[1] CP RM se are în vedere numai nedeclararea unui conflict de interese real.

Art. 326[1] CP RM este aplicabil în cazul în care declararea conflictului de interese real se face fără respectarea termenelor, a formei și a altor condiții de ordin procedural, care sunt stabilite în „legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”[1519].[1520] Or, declararea conflictului de interese real cu încălcarea cerințelor legale este echivalentă cu nedeclararea conflictului de interese real.

După ce am analizat aspectele legate de nedeclararea unui conflict de interese real, continuăm cu examinarea aspectelor legate de nesoluționarea unui conflict de interese real.

Reiterăm că nedeclararea unui conflict de interese real și nesoluționarea acestuia sunt verigi ale aceleiași condiții stabilite în art. 326[1] CP RM. Cele două verigi sunt interdependente. Din alin. (4) art. 12 din L133/2016 rezultă că, înainte de soluționarea conflictului de interese real, subiectul declarării are obligația de a informa factorii de decizie abilitați despre existența unui asemenea conflict de interese. Dacă privim această teză din perspectiva art. 326[1] CP RM, atunci rezultă că, mai întâi, făptuitorul nu declară conflictul de interese real și, din această cauză, conflictul de interese real nu este soluționat.

Art. 12 din L133/2016 stabilește patru categorii de factori de decizie pe care subiectul declarării îi informează cu privire la apariția unui conflict de interese real:

1) subiectul declarării

Probabil, ar trebui să numim „cvasisoluționare” ceea ce întreprinde subiectul declarării în vederea tratării conflictului de interese real în care se află. Or, L133/2016 nu-i permite subiectului de declarare să soluționeze de sine stătător conflictul de interese real în care se află. Alin. (4) art. 12 al acestei legi prevede că „subiectul declarării poate soluționa conflictul de interese real în care se află prin abținerea de la”[1521] realizarea acțiunii care reprezintă expresia conflictului de interese real. Însă, în alineatul (3) din același articol, legiuitorul se contrazice, deoarece prevede că „până

[1519] Ibidem.
[1520] Desigur, această aplicabilitate se atestă atunci când sunt îndeplinite toate celelalte condiții prevăzute de art. 326[1] CP RM.
[1521] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

la soluționarea conflictului de interese real, subiectului declarării îi este interzisă întreprinderea oricărei acțiuni pe cauza dată, cu excepția abţinerii."[1522] Dacă abținerea constituie modalitatea de a soluționa conflictul de interese real, de ce atunci este necesar ca după abținere să fie soluționat același conflict de interese real?

Dincolo de această exprimare nereușită a legiuitorului, contează că abținerea subiectului de declarare de la realizarea acțiunii, care reprezintă expresia conflictului de interese real, nu este suficientă pentru a considera soluționat conflictul de interese real. Dacă subiectul declarării se rezumă la abținere, fără a-și executa această obligație de informare, vorbim despre nesoluționarea conflictului de interese real în accepțiunea art. 326[1] CP RM;

2) conducătorul organizaţiei publice

Conducătorul organizaţiei publice nu soluționează conflictul de interese real, dacă, după caz: 1) nu aplică una dintre opțiunile prevăzute la lit. a)-d) alin. (5) art. 12 din L133/2016; 2) aplică opțiunea prevăzută la lit. d) din acest alineat, fără a informa ANI după cum cere alin. (5[1]) art. 12 din L133/2016; 3) nu se adresează către ANI atunci când nu poate soluționa conflict de interese real despre care a fost informat.

În oricare dintre aceste trei cazuri poate fi aplicat art. 326[1] CP RM. Această posibilitate apare dacă intenția subiectului de declarare cuprinde oricare dintre variantele menționate mai sus la pct. 1)-3). În aceste condiții, subiectul declarării comite acțiunea principală, prevăzută de acest articol, „în vederea obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale".[1523] Subiectul declarării, deși a declarat conflictul de interese real, îşi dă seama că acest conflict nu a fost soluționat de către conducătorul organizaţiei publice „în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale"[1524];

3) Autoritatea Națională de Integritate

ANI nu soluționează conflictul de interese real, dacă, după caz: 1) nu aplică una dintre opțiunile prevăzute la lit. a)-d) alin. (5) art. 12 din L133/2016; 2) nu aplică una dintre opțiunile prevăzute la lit. a), b) alin. (8) din acest articol.

Art. 326[1] CP RM poate fi aplicat dacă intenția subiectului de declarare cuprinde faptul că ANI nu a soluționat conflictul de interese în termenul prevăzut de lege. În aceste condiții, subiectul

[1522] Ibidem.
[1523] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1524] Ibidem.

declarării comite acțiunea principală, prevăzută de acest articol, „în vederea obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale”.[1525] Subiectul declarării, deși a declarat conflictul de interese real, își dă seama că acest conflict nu a fost încă soluționat de către ANI „în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”[1526];

4) Consiliul de Integritate

Astfel, Consiliul de Integritate nu soluționează conflictul de interese real, dacă nu aplică una dintre opțiunile prevăzute la lit. a)-d) alin. (5) art. 12 al L133/2016.

În acest caz poate fi aplicat art. 326[1] CP RM. Această posibilitate apare dacă intenția subiectului de declarare cuprinde faptul că Consiliul de Integritate nu soluționează conflictul de interese real. În aceste condiții, subiectul declarării comite acțiunea principală, prevăzută de acest articol, „în vederea obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale”.[1527] Subiectul declarării, deși a declarat conflictul de interese real, își dă seama că acest conflict nu a fost soluționat de către Consiliul de Integritate „în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”.[1528]

După ce au fost analizate aspectele legate de interpretarea formulării „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”[1529], folosite în art. 326[1] CP RM, este timpul să argumentăm că această formulare se poate referi nu doar la ambianța de săvârșire a infracțiunilor prevăzute de acest articol, ci și la inacțiunea adiacentă din cadrul infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM.

Anterior, am menționat: în art. 326[1] CP RM se prevede răspunderea pentru infracțiuni în cazul cărora fapta prejudiciabilă include două componente: acțiunea principală și inacțiunea adiacentă; această faptă nu poate include o inacțiune principală, însă include întotdeauna o inacțiune adiacentă.

[1525] Ibidem.
[1526] Ibidem.
[1527] Ibidem.
[1528] Ibidem.
[1529] Ibidem.

Inacțiunea adiacentă din cadrul infracțiunilor, care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, presupune că, înainte de a săvârși acțiunea principală prevăzută de acest articol[1530], subiectul infracțiunilor în cauză nu declară conflictul de interese real (prin omisiunea de a informa șeful ierarhic, organul ierarhic superior, ANI sau Consiliul de Integritate). Or, obligația de a declara conflictul de interese real (prin informarea acestor factori de decizie) îi revine anume subiectului acestor infracțiuni, nu altcuiva. În ceea ce privește ambianță de săvârșire a infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, ca semn secundar al laturii obiective a acestor infracțiuni, aceasta constă în nesoluționarea conflictului de interese real de către conducătorul organizaţiei publice, ANI sau Consiliul de Integritate, după caz. Or, obligația de soluționare a conflictului de interese real le revine anume acestor factori de decizie.[1531]

În concluzie, în toate cazurile de săvârșire a infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM: 1) acțiunea principală este însoțită de inacțiunea adiacentă, și anume – de nedeclararea conflictului de interese real; 2) este prezentă ambianța de săvârșire a infracțiunii, și anume – nesoluționarea conflictului de interese real de către conducătorul organizaţiei publice, ANI sau Consiliul de Integritate, după caz.

Intrând pe un alt făgaș al conversației, menționăm că circumstanța agravantă, prevăzută la lit. b) alin. (2) art. 326[1] CP RM, se referă la ambianța în care este săvârșită infracțiunea care este prevăzută de alin. (1) art. 326[1] CP RM. Agravanta analizată presupune două condiții obligatorii: 1) infracțiunea, prevăzută la alin. (1) art. 326[1] CP RM, să fie „săvârşită în legătură cu negocierea, gestionarea sau executarea [unor mijloace financiare]”[1532]; 2) aceste mijloace financiare să facă parte „din fonduri publice sau din fonduri externe”.[1533] Dacă lipsește măcar una din aceste condiții, răspunderea nu va putea fi agravată conform lit. b) alin. (2) art. 326[1] CP RM.

Referitor la prima condiție, deosebim trei ipoteze alternative: 1) negocierea mijloacelor financiare; 2) gestionarea mijloacelor financiare; 3) executarea mijloacelor financiare.

Negocierea mijloacelor financiare desemnează procesul prin care un subiect de drept intră în discuții cu o altă parte pentru a stabili termenii unui act juridic privind resursele bănești. În cadrul acestui schimb, fiecare participant pune pe masă condiții, contrapropuneri și ajustări, urmărind

---

[1530] Se are în vedere acțiunea de soluţionare a unei cereri, a unui demers sau a unei plângeri, de adoptare a unui act administrativ, de încheiere, directă sau prin intermediul unei persoane terţe, a unui act juridic, de luare a unei decizii sau de participare la luarea unei decizii.

[1531] O astfel de obligație îi incumbă și subiectului infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM. Însă, dacă acest subiect nu soluționează conflictul de interese real prin abținerea de la săvârșirea acțiunii principale din cadrul infracțiunilor, prevăzute la art. 326[1] CP RM, înseamnă că el săvârșește această acțiune. Ceea ce denotă un comportament activ, nu pasiv.

[1532] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[1533] Ibidem.

atingerea unui acord care să reglementeze drepturile și obligațiile legate de respectivele mijloace financiare. Gestionarea mijloacelor financiare cuprinde activitățile de preluare, deținere și punere la dispoziția beneficiarilor a resurselor bănești. Prin această operațiune, gestionarul se obligă nu doar să primească și să țină în siguranță resursele, ci și să le elibereze în condițiile și la termenele convenite, asigurând transparență și control asupra volumului și destinației lor. Executarea mijloacelor financiare reprezintă faza finală în care resursele bănești sunt efectiv încasate și direcționate spre cheltuieli, conform dispozițiilor actului juridic încheiat. Acest demers implică transferurile efective de bani, plata obligațiilor asumate și aplicarea exactă a condițiilor financiare agreate, în vederea realizării obiectivului convenit de părți.

A doua condiție, ce urmează să o satisfacă agravanta de la lit. b) alin. (2) art. 326^1 CP RM, implică faptul că obiectul negocierii, gestionării sau executării îl reprezintă mijloacele financiare din fonduri publice sau din fonduri externe.

Fonduri publice constituie totalitatea sumelor colectate şi puse la dispoziţia statului şi administraţiei publice locale – de la impozite şi taxe până la contribuţii sociale şi transferuri externe – care formează bugetele centrale şi locale şi sunt dedicate finanţării serviciilor, investiţiilor şi obligaţiilor publice. Nu considerăm cheltuielile parte a fondurilor publice. Din perspectivă contabilă, cheltuielile sunt elemente de pasiv care reflectă consumul de fonduri. Orice fond bănesc presupune disponibilități existente, nu angajamente viitoare sau plăți deja efectuate. Cheltuielile ilustrează destinația banilor, nu componenta fondurilor în sine.

Pentru a exclude interpretarea extensivă defavorabilă a dispoziției de la lit. b) alin. (2) art. 326^1 CP RM, precum și pentru a asigura o mai mare claritate și previzibilitate a acestei norme, propunem completarea art. 326^1 CP RM cu alineatul (4) care ar avea un conținut asemănător cu cel al alin. (4) art. 239^1 CP RM: „În sensul prezentului articol, sintagma de fonduri publice va avea semnificația de fonduri ale unei organizații publice în accepțiunea art. 2 din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016”. Optăm pentru această interpretare, întrucât anume L133/2016 cuprinde reglementări cu privire la conflictul de interese. Această lege este principalul act normativ de referință pentru art. 326^1 CP RM.

În alt context, în accepțiunea lit. b) alin. (2) art. 326^1 CP RM, obiectul negocierii, gestionării sau executării îl pot reprezenta nu numai mijloacele financiare din fonduri publice, dar și mijloacele financiare din fonduri externe.

Interpretarea noțiunii de fonduri externe nu prezintă dificultăți, deoarece definiția respectivă este formulată în art. 126^1 CP RM. Din analiza acestui articol, rezultă că fonduri externe sunt resursele financiare sau materiale provenite din afara ţării – sub formă de granturi, subvenţii, împrumuturi, credite, donaţii sau ajutor umanitar – acordate de state străine, de UE, de persoane

fizice sau de persoane juridice ce reprezintă alte state sau comunitatea internațională. Aceste resurse pot fi nerambursabile sau pot fi contractate ori garantate de stat. În ceea ce priveşte UE, termenul include atât sumele aprobate prin bugetul comunitar, cât şi cele stabilite prin decizii ale subdiviziunilor sale, destinat explicit unor programe şi beneficiari.

În alt context, în ipoteza infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, timpul de săvârșire a acestora, desemnat prin sintagma „în exercitarea atribuţiilor de serviciu”[1534], are un caracter obligatoriu. Dacă acest semn secundar al laturii obiective lipsește, atunci art. 326[1] CP RM nu poate fi aplicat.

Exercitarea / exercițiul unei funcții publice presupune exercitarea unor atribuții proprii unei funcții publice. Exercitarea mandatului este un exemplu de exercitare a funcției publice. În acest caz, exercitarea atribuțiilor de serviciu are la bază exercitarea mandatului. Dacă vorbim despre o funcție electivă, atunci noțiunea „exercitarea (exercițiul) funcției / funcțiunii” include, printre altele, ipostaza de exercitare a mandatului. Totuși, nu doar funcțiile elective se exercită în baza mandatului.

În accepțiunea art. 326[1] CP RM, exercitarea atribuţiilor de serviciu constă în exercitarea drepturilor şi obligaţiilor specifice funcției pe care o deține făptuitorul. Lista de atribuții de serviciu exercitate este stabilită chiar în actele normative care reglementează activitatea persoanelor pasibile de răspundere conform art. 326[1] CP RM.

Atribuțiile de serviciu nu pot fi exercitate în afara perioadei de exercițiu al funcțiunii. Așadar, dacă fapta este comisă în afara relaţiilor de serviciu, lipsește timpul de săvârșire a infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM. Deci, lipsește temeiul de încadrare a faptei în baza acestui articol.

Totuși, atribuțiile de serviciu pot fi exercitate în afara orelor de program. În această situație, dacă făptuitorul se află în exercițiul funcției, fapta comisă se încadrează în baza art. 326[1] CP RM.

Dacă nu se stabilesc derogări, suspendarea prestării muncii de către salariat nu înseamnă că se suspendă exercitarea de către acesta a atribuțiilor de serviciu. Boala și trauma se menționează printre circumstanțele în care se suspendă raporturile de serviciu. Cât despre concediul de odihnă anual, acesta nu este menționat ca temei de suspendare a raporturilor de serviciu.

Atribuțiile de serviciu pot fi exercitate în timpul concediului de odihnă anual cu condiția că făptuitorul a lucrat efectiv în această perioadă. În situația dată, făptuitorul își îndeplinește atribuțiile de serviciu. Deci, fapta comisă poate fi încadrată în baza art. 326[1] CP RM. În caz contrar,

[1534] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

dacă făptuitorul nu a lucrat efectiv în perioada de concediu de odihnă anual, fapta comisă nu poate fi încadrată în baza art. 326^1 CP RM.

Situația, în care există o legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, însă aceste atribuții nu se exercită, nu intră sub incidența art. 326^1 CP RM.

Pantuflajul nu este un conflict de interese în înțelesul art. 326^1 CP RM, fiind sancționat conform art. 313^6 CC RM. În momentul comiterii pantuflajului, făptuitorul nu-și mai exercită atribuțiile de serviciu. Art. 326^1 CP RM nu își găsește aplicabilitate atunci când fapta se comite după încetarea raporturilor de serviciu. În acest caz pur și simplu nu mai există un context de exercitare a atribuțiilor de serviciu.

3.3. Rezultatele ce au fost obținute în urma analizei de drept penal a laturii subiective a infracțiunilor prevăzute la art. 326^1 CP RM

Din art. 15 CP RM se poate deduce că, pentru încadrarea unei fapte ca infracțiune, este necesară evaluarea nu numai a elementelor constitutive obiective (obiectul și latura obiectivă), dar și a celor subiective (subiectul și latura subiectivă). Comportamentul infracţional se conturează drept o fuziune organică între două dimensiuni inseparabile: dimensiunea exterioară, materializată prin acţiune sau inacţiune, şi cea interioară, definită de anumite procese şi fenomene ce reflectă profilul psihologic al făptuitorului. Prin urmare, pentru a stabili caracterul infracţional al unei fapte, este necesară atât evaluarea laturii obiective – care surprinde expresia fizică a comportamentului făptuitorului – cât şi a laturii subiective – care redă conţinutul psihic al acestui comportament.

Latura subiectivă a infracțiunii reprezintă ansamblul elementelor psihice – de sorginte intelectivă, volitivă și emoțională – prin care făptuitorul conștientizează, voiește, mobilizează și urmărește săvârșirea unei infracțiuni. Latura subiectivă a infracțiunii nu poate fi redusă la vinovăție. Scopul, motivul și emoțiile nu sunt componente ale vinovăției, ci semne de sine stătătoare ale laturii subiective a infracțiunii.

În perceperea esenței juridice a laturii subiective, vinovăția capătă statut de semn indispensabil, deși nu unic, conturându-se prin prisma art. 17 şi 18 CP RM – ce consacră formele vinovăției – şi fiind coroborat de art. 6, 14, 20 şi 51 CP RM. Împreună, aceste dispoziţii subliniază caracterul imperativ al vinovăției în procesul de calificare a unei fapte drept infracțiune.

Vinovăția este atitudinea psihică culpabilă a făptuitorului, care reflectă, pe de o parte, opoziția sa intenționată sau imprudentă față de valorile și relațiile sociale ocrotite de legea penală, iar, pe de altă parte, poziția sa intenționată sau imprudentă față de fapta pe care o comite și, eventual, față de urmările prejudiciabile ale acestei fapte.

Imprudența, în general, și neglijența, în particular, nu pot caracteriza atitudinea psihică a subiectului în situația infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM. Imprudența este posibilă doar în cazul infracțiunilor sau contravențiilor materiale, care implică survenirea obligatorie a unor urmări prejudiciabile. Cunoaștem că infracțiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, sunt formale.

Necunoașterea normelor de către subiectul declarării nu echivalează cu absenţa intenţiei, iar obligaţia profesională a subiectului de declarare de a cunoaște, declara şi soluţiona conflictul de interese rămâne imperativă, fără a-l exonera de răspundere.

Pentru a oglindi adecvat atitudinea psihică a făptuitorului în contextul general al conflictului de interese și în contextul particular al infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, este necesară identificarea univocă a formei de intenție pe care o manifestă făptuitorul. În situația infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, această formă o poate constitui doar intenția.

Primul argument rezultă din concurența acestui articol față de art. 327 CP RM, unde se folosește cuvântul „intenționată”.[1535] În aceste condiții nu ar fi posibil ca în art. 326[1] CP RM să fie incriminate fapte săvârșite din imprudență.

Al doilea argument rezultă din *verbum regens* care se folosește în art. 326[1] CP RM. Ar fi absurd să admitem că poate fi manifestată imprudență în procesul de soluţionare a unei cereri, a unui demers sau a unei plângeri, de adoptare a unui act administrativ, de încheiere, directă sau prin intermediul unei persoane terţe, a unui act juridic, de luare a unei decizii sau de participare la luarea unei decizii.

Din acest punct de vedere, dacă proiectăm art. 17 CP RM asupra dispoziției din alin. (1) art. 326[1] CP RM, conchidem că făptuitorul îşi dă seama de caracterul prejudiciabil atât al acţiunii de soluţionare a unei cereri, a unui demers sau a unei plângeri, „de adoptare a unui act administrativ, de încheiere, directă sau prin intermediul unei persoane terţe, a unui act juridic, de luare a unei decizii sau de participare la luarea unei decizii”[1536], cât și al inacțiunii sau ambianței de nedeclarare şi nesoluţionare a conflictului de interese real în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale, precum și a dorit să comită această acțiune și inacțiune.

Prezintă un interes mai mare cazul în care ambianța infracțiunii constă în nesoluţionarea conflictului de interese real în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale.

Nesoluționarea conflictului de interese real de către conducătorul organizaţiei publice, ANI sau Consiliul de Integritate, după caz, presupune lipsa unei soluții, omisiune, inacțiune. În ceea ce

[1535] Ibidem.
[1536] Ibidem.

privește soluționarea greșită a conflictului de interese real de către conducătorul organizaţiei publice, ANI sau Consiliul de Integritate, după caz, se are în vedere situația când există o soluție, dar ea este eronată. Deci, cele două situații nu sunt echivalente. În ipoteza în care conflictul de interese a fost soluționat greșit, aplicarea art. 326^1 CP RM ar contraveni alin. (2) art. 3 CP RM. Aceasta întrucât interpretarea legii penale ar fi extensivă defavorabilă. Atunci când subiectul declarării este convins că un conflict de interese real a fost deja soluționat de către conducătorul organizației publice, de ANI sau de Consiliul de Integritate, chiar dacă soluția adoptată este eronată, lipsește vinovăția subiectului infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326^1 CP RM.

Atunci când am analizat anterior latura obiectivă a infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326^1 CP RM, am menționat că, pentru infracțiunile formale, se admite exclusiv intenția directă a făptuitorului. Mai mult, am subliniat că, atunci când infracțiunile materiale presupun prezența unui scop special, intenția se limitează la tipul de intenție directă. Infracțiunile, specificate la art. 326^1 CP RM, sunt formale. În afară de aceasta, în acest articol este descris un scop special – „în vederea obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale”.[1537] Aceste argumente demonstrează imposibilitatea intenției indirecte în cazul infracțiunilor consemnate la art. 326^1 CP RM.

Codul penal al Republicii Moldova consacră ideea că doar infracțiunile materiale generează urmări prejudiciabile, ceea ce demonstrează că infracțiunile formale pot fi comise numai cu intenție directă. Din această cauză, nu este de conceput ca subiectul infracțiunilor, consemnate la art. 326^1 CP RM, să admită conștient că săvârșește acţiunea de soluţionare a unei cereri, a unui demers sau a unei plângeri, de adoptare a unui act administrativ, de încheiere, directă sau prin intermediul unei persoane terţe, a unui act juridic, de luare a unei decizii sau de participare la luarea unei decizii. La fel, nu este posibil ca subiectul acestor infracțiuni să manifeste intenție indirectă față de inacțiunea sau ambianța de nedeclarare şi nesoluţionare a conflictului de interese real în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale, precum și a dorit să comită această acțiune și inacțiune. Faptul că dorința este singura opțiune a subiectului infracțiunilor, specificate la art. 326^1 CP RM, este demonstrat prin însăși comiterea acțiunii sau inacțiunii menționate ori prin simpla săvârșire a acțiunii și inacțiunii în ambianța respectivă.

Analiza practicii ANI și a practicii judiciare din România denotă că nu se iau în considerare principiile care stau la baza art. 30 CP RM sau cele din art. 35 CPR din 2009. Astfel, se neglijează voința legiuitorului care delimitează unitatea de fapte de pluralitatea de fapte, stabilind un regim sancționator distinct pentru fiecare dintre aceste două situații.

[1537] Ibidem.

În alt context, motiv al infracțiunii este impulsul interior, izvorât din dorințe, aspirații și condiționări social-psihologice, care ghidează decizia subiectului de a comite o infracțiune.

O eroare de drept nu poate să reprezinte motivul nici în contextul general al conflictului de interese, nici în contextul particular al infracțiunilor care sunt specificate la art. 326^1 CP RM. Eroarea de drept şi motivul infracţiunii sunt două categorii cu funcţii diferite și din sisteme de referință diferite, deși este posibil ca ele să se influențeze reciproc. Eroarea de drept nu constituie un imbold interior, o dorinţă sau o aspiraţie care împinge persoana să comită fapta. Aceasta este o percepţie greşită (sau necunoaştere) a cadrului normativ relevant. Motivul explică de ce cineva a ales să săvârşească fapta, în timp ce eroarea de drept vizează modul în care făptuitorul interpretează cadrul normativ relevant.

În alt context, considerăm că, atunci când încercăm să stabilim motivul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326^1 CP RM, nu putem ignora noțiunea de interes personal în accepțiunea L133/2016.

Interesul reprezintă forţa subiectivă născută din năzuința de satisfacere a anumitor necesități, alimentând efortul pentru obținerea de foloase de natură materială sau nematerială. Fie că este individual sau colectiv, privat sau public, interesul exprimă întotdeauna o direcție conștientă și voluntară a faptei.

Comparăm această definiție cu cea a motivului infracțiunii, care a fost formulată mai sus. Ambele definiții accentuează caracterul subiectiv și interior al impulsului care conduce la săvârșirea unei fapte. Definiția interesului pune în prim-plan dorința de a obține foloase materiale sau nemateriale, subliniind direcția conștientă și voluntară a faptei. Definiția motivului infracțiunii evidențiază impulsul interior generat de dorințe, aspirații și context social-psihologic, care ghidează decizia de a săvârși o infracțiune. Astfel, interesul, ca forță subiectivă alimentată de aspirația de a obține avantaje, generează impulsuri care pot determina alegerea căii infracționale. Dorința de a satisface un interes material sau nematerial se transformă treptat într-un scop care justifică, în ochii făptuitorului, săvârșirea faptei ilegale. Astfel, prin canalizarea efortului și a deciziei conștiente spre realizarea interesului, acesta devine motivația internă a infracțiunii.

După această clarificare necesară, trecem la analiza noțiunii de interes personal, perceput de către noi ca posibil motiv al infracţiunilor ce sunt specificate la art. 326^1 CP RM.

În definiția noțiunii de interes, pe care am propus-o mai sus, am menționat că interesul implică efortul pentru obținerea de foloase de natură materială sau nematerială. Însă, depunerea unui asemenea efort nu înseamnă că interesul evidențiază în toate cazurile tendințe antisociale ale făptuitorului.

Evitarea conflictului de interese consumat în corespundere cu principiile, enunțate în art. 11 al L133/2016, reprezintă, fără putință de tăgadă, o componentă a bunei desfăşurări a activităţii în sfera publică. Interesul personal reprezintă un imbold generat de aspirația făptuitorului de a-și spori câștigul material sau nematerial. Orientarea exclusivă spre beneficiul propriu denotă o atitudine antisocială, deoarece sfidează buna desfăşurare a activităţii în sfera publică. În aceste condiții, prioritizarea interesului personal erodează încrederea cetățenilor în capacitatea subiectului de declarare de a-și asuma responsabilitatea individuală printr-un comportament personal ireproșabil, de a asigura supravegherea publică a activităţii sale şi de a-și orienta acțiunile, în slujba interesului public, în limitele legii.

Din interpretarea sistemică a art. 2, alin. (3) și (10) art. 12 din L133/2016, rezultă că interesul personal: se află la baza atât a unui conflict de interese real, cât și a unui conflict de interese consumat; se manifestă sub două forme: materială și nematerială; derivă din activitățile pe care subiectul declarării le desfășoară ca persoană privată; izvorăște din relațiile pe care subiectul declarării le are cu alte persoane fizice (inclusiv cu persoane apropiate) sau juridice (cu scop lucrativ sau fără un asemenea scop).

Deducem că interesul personal reprezintă nucleul conflictului de interese: pentru a exista un astfel de conflict, este necesară prezenţa simultană a interesului personal şi a interesului public, între care să se contureze un adevărat clivaj. În absenţa interesului personal, ipoteza conflictului de interese nu poate fi concepută.

Toate acestea demonstrează că, în ipoteza infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326^1 CP RM, anume interesul personal (în înțelesul art. 2 din L133/2016) constituie motivul special.

În legătură cu interpretarea noțiunii de interes personal, în L133/2016 atrage atenția o formulare din alin. (3) art. 12 din L133/2016. Astfel, în definiția conceptului de conflict de interese real, se utilizează formularea „interese personale *sau care vizează persoane ce îi sunt apropiate, persoanele fizice şi juridice cu care are relații cu caracter patrimonial* (evid. ns.) ”.[1538] Considerăm de prisos formularea evidențiată de noi mai sus în dispoziția din alin. (3) art. 12 din L133/2016. În ipoteza, descrisă prin această formulare, interesul este la fel personal în înțelesul art. 2 din L133/2016. Pentru a intra sub incidența noțiunii de interes personal din acest articol, nu contează cine concret este vizat de interesul personal: însuși subiectul declarării ori o altă persoană. Calitatea subiectului de declarare de a fi săvârși o acțiune de serviciu, fiind ghidat de un interes personal, este criteriul definitoriu. Contează așadar că interesul personal determină subiectul declarării să comită o acțiune de serviciu cu încălcarea legii, nu ale cui necesități primare ar urma

[1538] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

să fie satisfăcute prin această acțiune. Ca urmare, propunem excluderea cuvintelor „sau care vizează persoane ce îi sunt apropiate, persoanele fizice şi juridice cu care are relații cu caracter patrimonial”[1539] din alin. (3) art. 12 din L133/2016.[1540]

Să revenim acum la ultima noastră concluzie: în contextul unui conflict de interese, contează că interesul personal determină subiectul declarării să comită o acțiune de serviciu cu încălcarea legii, nu ale cui necesități primare ar urma să fie satisfăcute prin această acțiune.

Sintagma „interes personal”, folosită în L133/2016, are, în esență, același înțeles ca și sintagma „interes material, [...] alt interes personal sau [...] interesul unei terțe persoane”[1541] din art. 327 CP RM. Acesta ar putea fi încă un argument în susținerea faptului că, în ipoteza infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, anume interesul personal (în accepția art. 2 din L133/2016) constituie motivul special.

Să nu uităm în acest context că art. 326[1] CP RM este o normă specială în raport cu art. 327 CP RM. Rezultă oare că, în cazul infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, motivul are același conținut pe care îl are motivul descris în art. 327 CP RM, fiind diferită numai descrierea acestor motive?

Interesul material este o formă a interesului personal, care presupune că făptuitorul urmărește, pentru sine, să obțină ori să păstreze un avantaj material sau să evite o cheltuială. Desigur, dacă vorbim despre interesul material ca primă formă a interesului personal, trebuie să vorbim despre interesul material direct, nemijlocit. Dacă însă ne referim la interesul unei terțe persoane, adică la a treia formă a interesului personal, atunci interesul material este indirect, mijlocit.

Scopul descris în art. 326[1] CP RM – „în vederea obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale”[1542] – determină *volens-nolens* conținutul motivului pe care îl au infracțiunile prevăzute de acest articol. În concluzie, în ipoteza infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, interesul material se poate exprima exclusiv în năzuința făptuitorului de a obține pentru sine un „avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale”.[1543]

[1539] Ibidem.

[1540] La fel, propunem ca din aceeași normă să fie excluse cuvintele „și care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică”.* Definiția noțiunii de conflict de interese din art. 2 al L133/2016 deja conține textul „interes personal ce influențează, sau ar putea influența exercitarea imparţială şi obiectivă a obligaţiilor şi responsabilităţilor ce îi revin potrivit legii”.* Nu este necesar ca acest text să fie reprodus încă o dată în definiția noțiunii de conflict de interes real din alin. (3) art. 12 al L133/2016.

* Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2016, nr. 245-246, 513.

[1541] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2002, nr. 128-129, 195.

[1542] Ibidem.

[1543] Ibidem.

Sintagma „din interes material, din alt interes personal”[1544], care se utilizează în art. 327 CP RM, arată că un alt interes personal poate avea numai o natură nematerială.

Nu putem ignora nici de această dată scopul infracțiunii descris în art. 326[1] CP RM. Din această cauză, un alt interes personal, întrucât are o natură nematerială, nu poate apărea ca motiv al infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.[1545] În art. 327 CP RM nu este specificat un scop de genul celui descris în art. 326[1] CP RM. Aceasta explică discrepanța analizată care, totuși, nu subminează relația de concurență dintre art. 326[1] și 327 CP RM.

În alt context, din examinarea primelor forme ale interesului personal, ar rezulta că interesul unei terțe persoane este interesul material sau nematerial care este nu al făptuitorului, ci al altcuiva. Cu toate acestea, făptuitorul comite infracțiunea având ca temei interesul preluat de la terța persoană.

Trebuie să mai precizăm că, ținând cont de scopul infracțiunii, care este descris în art. 326[1] CP RM, numai interesul material al unei terțe persoane poate apărea ca motiv al infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. În acest caz, așa cum deja am menționat mai sus, interesul material al făptuitorului este indirect, mijlocit.

Așadar, se confirmă doar în parte ipoteza, conform căreia, în situația infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, motivul are conținutul pe care îl are motivul descris în art. 327 CP RM. Interesul personal, ca motiv special al infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, are un conținut care este condiționat de scopul acestor infracțiuni. Ca urmare, motivul respectiv poate consta numai în năzuința făptuitorului de a obține – pentru sine sau pentru o terță persoană[1546] – un „avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale”.[1547] În concluzie, în ipoteza infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM, motivul special constă în interesul personal care corespunde doar în parte înțelesului acestei noțiuni din art. 2 din L133/2016.

După motivul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, ne orientăm atenția către scopul acestor infracțiuni.

Scopul infracțiunii este imaginea mentală a rezultatului urmărit de făptuitor, adică obiectivul pe care-l vizează prin comiterea infracțiunii.

[1544] Ibidem.

[1545] Aceasta nu exclude în niciun caz ipoteza conform căreia un alt interes personal poate constitui motiv de conflict de interese în sensul L133/2016.

[1546] Subliniem că, în acest context, terță persoană poate fi doar „o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale”*, așa cum se menționează în art. 326[1] CP RM.

* Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[1547] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

Scopul infracțiunilor, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, se stabilește nu pe calea interpretării acestui articol și a altora (așa cum se procedează în legătură cu motivul infracțiunilor analizate). Însuși legiuitorul, în dispoziția din alin. (1) art. 326[1] CP RM, configurează scopul infracțiunii: „în vederea obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale”.[1548]

Din această formulare pot fi deduse următoarele condiții pe care le satisface scopul infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM: 1) existența unui avantaj patrimonial ca finalitate urmărită de către făptuitor; 2) modul de dobândire a acestui avantaj poate fi direct sau indirect; 3) mărimea avantajului patrimonial urmărit depășește pragul de 10000 de unități convenționale; 4) beneficiarul acestui avantaj este fie chiar făptuitorul, fie o persoană apropiată în accepția prevederilor L133/2016.

În primul rând, existența unui avantaj patrimonial, ca finalitate urmărită de către făptuitor, constituie una din condițiile pe care le satisface scopul infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM. Cu alte cuvinte, avantajul patrimonial formează obiectul scopului acestor infracțiuni.

Expresia „avantaj patrimonial”[1549] din art. 326[1] CP RM trebuie interpretată în sensul cel mai larg, limita semantică fiind condiționată numai de deosebirea sferei patrimoniale (materiale) de sfera nepatrimonială (nematerială). Un avantaj nepatrimonial nu se are în vedere în art. 326[1] CP RM. În astfel de cazuri, conflictul de interese nu are implicații de ordin juridico-penal.

Avantajul patrimonial în accepțiunea art. 326[1] CP RM se referă la orice folos cuantificabil pecuniar. În măsura în care valoarea acestuia nu poate fi exprimată în termeni bănești, avantajul nu poate constitui obiectul scopului infracțiunilor prevăzute de același articol.

Este oare oportună păstrarea acestei caracteristici a avantajului menționat în art. 326[1] CP RM? O reevaluare atentă a caracteristicilor avantajului, în calitate de obiect al infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, este justificată. Considerăm oportună ideea de a extinde obiectul scopului asupra avantajului nepatrimonial. Pentru a asigura o abordare unitară, vom reveni la această idee mai jos, atunci când vom examina posibilitatea de a extinde obiectul scopului infracțiunilor, ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, asupra avantajului patrimonial a cărui valoare nu depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale.

Următoarea condiție pe care o satisface scopul infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, pe care trebuie să o analizăm, este mărimea avantajului patrimonial urmărit de către făptuitor. În art. 326[1] CP RM se menționează că aceasta depășește pragul de 10000 de unități convenționale.

[1548] Ibidem.
[1549] Ibidem.

Ar fi oportună completarea Codului contravențional cu o normă conexă cu art. 326[1] CP RM, conform căreia scopul făptuitorului ar consta în obținerea unui „avantaj patrimonial a cărui valoare nu depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale”[1550]?

Am remarcat mai sus că, într-un asemenea caz, se aplică deja răspunderea disciplinară. Aceasta rezultă din lit. b) alin. (1) art. 39 al L132/2016. Precizăm că această răspundere disciplinară specifică se aplică de către ANI, nu de către angajator.

În cadrul analizei laturii obiective a infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, am menționat că, în cazul unui conflict de interese consumat, este posibil cumulul răspunderii disciplinare cu răspunderea penală. Apreciem că, implicit, nu ar fi excesiv nici cumulul răspunderii disciplinare cu răspunderea contravențională.

Mai sus, am întrebat dacă este oportună ideea de a extinde obiectul scopului infracțiunilor, consemnate la art. 326[1] CP RM, asupra unui avantaj nepatrimonial? Am revenit la această întrebare aici, pentru a asigura o abordare unitară.

Considerăm oportună ideea de a extinde obiectul scopului atât asupra avantajului nepatrimonial, cât și asupra unui „avantaj patrimonial a cărui valoare nu depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale”[1551]. Însă, ne referim nu la scopul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, dar la scopul unei fapte care ar urma să fie prevăzută în Codul contravențional.

În acest sens, propunem o modificare substanțială a art. 313[2] CC RM. Nu considerăm eficientă aplicarea răspunderii contravenționale pentru nedeclararea unui conflict de interese real și, respectiv, pentru nesoluționarea unui conflict de interese real (așa cum prevede varianta în vigoare a acestui articol). O astfel de abordare este fragmentară și, de aceea, ineficientă. Aceasta rezultă din alin. (4) art. 23 din L133/2016: „Fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta a soluționat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese constituie temei pentru tragere la răspundere contravențională [...].[1552] În această normă se vorbește despre fapta de conflict de interese consumat în ansamblul său, nu doar despre nedeclararea unui conflict de interese real sau, respectiv, despre nesoluționarea unui conflict de interese real.

Ca urmare, noi recomandăm reformularea art. 313[2] CC RM după modelul dispoziției din alin. (1) art. 326[1] CP RM, cu excepțiile de rigoare care atestă delimitarea ilicitului penal de ilicitul

[1550] Ibidem.
[1551] Ibidem.
[1552] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

contravențional, precum și luând în considerate propunerile noastre anterioare privind modificarea art. 326[1] CP RM:

„Articolul 313[2]. Exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese

Fapta persoanei publice care, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, a soluţionat sau, după caz, a respins cereri, demersuri sau plângeri, a emis sau, după caz, a anulat un act administrativ, a încheiat sau, după caz, a reziliat, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii ori, după caz, a refuzat/s-a eschivat să ia o decizie sau a refuzat/s-a eschivat să participe la luarea unei decizii, dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale, în cazul în care fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii,

se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 72 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau de a deține anumite funcții pe un termen de la 6 luni la un an."

Considerăm că implementarea unei asemenea propuneri (în partea care ține de extinderea obiectului scopului asupra avantajului nepatrimonial) nu va face inutilă aplicarea răspunderii pentru favoritism.

Conform art. 3 al L82/2017, prin „favoritism [se înțelege sprijinul] acordat în exercițiul funcţiunii de către agentul public persoanelor fizice sau juridice la soluționarea problemelor acestora, indiferent de motive, care nu este prevăzut de actele normative și *care nu întruneşte elementele unui conflict de interese sau elementele unei infracțiuni* (evid. ns)".[1553] În conformitate cu art. 313[1] CC RM, favoritismul presupune „acordarea în condiții contrare prevederilor legale de sprijin, preferințe, privilegii sau crearea avantajelor unor persoane fizice sau juridice, întreprinsă în exercițiul funcției de către agentul public, *dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii* (evid. ns.)".[1554] Condiția, descrisă în art. 326[1] CP RM prin cuvintele „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale"[1555], permite delimitarea favoritismului de conflictul de interese, în general, precum și de infracțiunile, prevăzute de art. 326[1] CP RM, și fapta prevăzută la art. 313[2] CC RM în varianta propusă de noi, în particular. Or, favoritismul nu poate implica un conflict de interese și nu intră sub incidența L133/2016.

[1553] Legea integrității: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
[1554] Codul contravențional al Republicii Moldova: nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 3-6, 15.
[1555] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

În rândurile de mai jos ne concentrăm pe un alt aspect ce se referă la avantajul patrimonial specificat în art. 326[1] CP RM: caracterul legal sau ilegal al acestui avantaj.

Din art. 326[1] CP RM rezultă clar că faptei, incriminate în acest articol, îi conferă ilegalitate inacțiunea adiacentă sau ambianța infracțiunii, pe care legiuitorul o caracterizează prin cuvintele „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”.[1556] În descrierea în art. 326[1] CP RM a scopului infracțiunii, nu sunt folosiți termeni care ar indica asupra ilegalității obiectului acestui scop. În articolul dat nu sunt folosite cuvinte de genul „care nu i se cuvin”, utilizate în art. 242[1], 324, 324[1], 325, 325[1], 333 și 334 CP RM, ce caracterizează ilegalitatea avantajului pe care făptuitorul urmărește să-l obțină. Ca urmare, pentru a califica fapta conform art. 326[1] CP RM, nu prezintă relevanță dacă avantajul patrimonial, specificat în acest articol, este legal sau ilegal. Chiar dacă avantajul respectiv i se cuvenea destinatarului în baza legii, aplicarea art. 326[1] CP RM se justifică odată ce „conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”.[1557]

O altă condiție pe care trebuie să o satisfacă scopul infracțiunilor, consemnate la art. 326[1] CP RM, presupune că modul de dobândire a avantajului patrimonial poate fi direct sau indirect. În acest sens, în articolul respectiv se menționează: „în vederea obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial”.[1558] Astfel, în accepțiunea art. 326[1] CP RM, scopul de obținere directă a avantajului patrimonial înseamnă că săvârșirea faptei prejudiciabile ar putea conferi imediat beneficiarului acel avantaj, fără a fi necesar un pas sau condiție ulterioară; scopul de obținere indirectă a avantajului patrimonial înseamnă că săvârșirea faptei prejudiciabile ar putea genera inițial doar un titlu juridic (contract, hotărâre etc.), al cărui potențial economic se concretizează abia după îndeplinirea unui act suplimentar obligatoriu (punerea în executare, plată, exploatare etc.). În esență, avantajul patrimonial este direct dacă efectul patrimonial survine imediat după săvârșirea faptei prejudiciabile, și indirect dacă acesta survine doar în urma unei proceduri ulterioare sau a unui act subsecvent.

Ultima condiție, pe care trebuie să o satisfacă scopul infracțiunilor, ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, constă în aceea că beneficiarul avantajului patrimonial este fie chiar făptuitorul, fie o persoană apropiată în înțelesul L133/2016. În sensul abordat, în articolul respectiv se

[1556] Ibidem.
[1557] Ibidem.
[1558] Ibidem.

menționează: „pentru sine sau pentru o persoană apropiată în accepțiunea L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale”.[1559]

În ipoteza „pentru sine”[1560], subiectul infracțiunii urmărește ca fapta să producă un avantaj patrimonial care să intre în averea lui personală. În a doua ipoteză, subiectul canalizează avantajul patrimonial, care ar urma să fie obținut, către o persoană apropiată în înțelesul L133/2016.

În ceea ce privește ipoteza „pentru o persoană apropiată în accepția L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale”[1561], din definiția noțiunii de persoană apropiată, care este formulată în art. 2 din L133/2016, rezultă următoarele tipuri de persoane apropiate: 1) unele rude în linie dreaptă descendentă ale subiectului de declarare – copil, nepot/nepoată; 2) unele rude în linie dreaptă ascendentă ale subiectului de declarare – părinte, bunic/bunică; 3) unele rude în linie colaterală ale subiectului de declarare – frate/soră, unchi/mătușă; 4) unii afini ai subiectului declarării: cumnat/cumnată, socru/soacră, ginere/noră; 5) unele persoane care au relaţii asemănătoare celora dintre soţi cu subiectul declarării: concubin/concubină; 6) persoana dependentă economic de subiectul declarării: persoană aflată la întreținere.

Observăm că noțiunea de persoană apropiată din art. 2 din L133/2016 se intersectează cu noțiunile de membru de familie (art. 133^1 CP RM) și de rudă (art. 134 CP RM), fără a se echivala cu acestea.

Lista de persoane apropiate, expusă în art. 2 din L133/2016, are un caracter limitativ. Orice încercare de a lărgi această listă presupune interpretarea extensivă defavorabilă a art. 326^1 CP RM, care este interzisă de alin. (2) art. 3 CP RM. Astfel, nu sunt persoane apropiate în înțelesul art. 2 din L133/2016: 1) unele rude în linie dreaptă descendentă ale subiectului de declarare (de exemplu, strănepot/strănepoată); 2) unele rude în linie dreaptă ascendentă ale subiectului de declarare (de exemplu, străbunic/străbunică); 3) unele rude în linie colaterală ale subiectului de declarare (de exemplu: văr/verișoară, unchi de gradul doi/mătușă de gradul doi etc.); 4) unii afini ai subiectului de declarare (de exemplu: bunic/bunică prin alianță, străbunic/străbunică prin alianță, nepot/ nepoată prin alianță, unchi/mătușă prin alianță, văr/verișoară prin alianță etc.); 5) persoanele care au relaţii asemănătoare celora dintre soţi cu subiectul de declarare, însă care nu îndeplinesc condițiile de concubin/concubină în accepția art. 2 din L133/2016; 6) persoanele care au legături „de botez” sau relaţii spirituale/rituale cu subiectul declarării (de exemplu: naș/nașă, fin/fină, cumătru/cumătră etc.), etc.

[1559] Ibidem.
[1560] Ibidem.
[1561] Ibidem.

În legislație există exemple în care lista de persoane apropiate, care sunt beneficiari terți în cazul unui conflict de interese, este diferită în comparație cu lista de persoane apropiate în înțelesul art. 2 din L133/2016. În situațiile de această natură, în prezența unui conflict de interese consumat, este posibil ca, în afară de art. 326[1] CP RM, să fie aplicate măsurile sancționatorii care sunt prevăzute de legile care conțin prevederi derogatorii cu privire la conflictul de interese. Acest cumul de răspunderi devine posibil numai în cazul în care categoria de persoană apropiată este specificată atât în L133/2016, cât și în legea care conține prevederi derogatorii cu privire la conflictul de interese. Dacă această condiție nu este satisfăcută, atunci se aplică fie numai art. 326[1] CP RM, fie numai măsura sancționatorie prevăzută de legea care conține prevederi derogatorii cu privire la conflictul de interese.

În finalul analizei privind terțul beneficiar, a rămas să determinăm rolul juridic al acestuia.

Debutăm în raționamentul nostru cu situația opusă: persoana apropiată în accepțiunea L133/2016 își exprimă în prealabil consimțământul pentru avantajul patrimonial care îi este acordat de către subiectul infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM. În această situație, terțul beneficiar este „persoana care a promis din timp că va procura [obiectele dobândite pe cale criminală]”.[1562] Această sintagmă din alin. (5) art. 42 CP RM demonstrează că, în situația analizată, terțul beneficiar are statutul de complice la una din infracțiunile specificate la art. 326[1] CP RM.

Cum trebuie calificată fapta persoanei apropiate care, fără a face o promisiune prealabilă, procură avantajele patrimoniale obținute în urma săvârșirii uneia din infracțiunile consemnate la art. 326[1] CP RM? Apreciem că, în situația dată, nu putem vorbi despre favorizare în accepțiunea art. 49 CP RM. Or, în acest articol nu este folosită o formulare de genul „persoana care a promis din timp că va procura [obiectele dobândite pe cale criminală]”[1563] din alin. (5) art. 42 CP RM. În aceste condiții, chiar dacă se consideră gravă infracțiunea prevăzută la alin. (2) art. 326[1] CP RM, nu este posibilă aplicarea răspunderii conform art. 323 CP RM.

Unica opțiune valabilă este aplicarea răspunderii conform art. 199 CP RM, în care este incriminată, printre altele, „dobândirea [...], fără o promisiune prealabilă, a bunurilor despre care se ştie că au fost obţinute pe cale criminală”.[1564] Însă, trebuie de precizat: terțul beneficiar poate răspunde în baza art. 199 CP RM numai dacă avantajul patrimonial, care a fost obținut în urma săvârșirii uneia din infracțiunile consemnate la art. 326[1] CP RM, reprezintă un bun. Se are în vedere un bun în sensul restrâns al cuvântului, nu un bun în sensul, de exemplu, al art. 132[1] CP RM.

[1562] Ibidem.
[1563] Ibidem.
[1564] Ibidem.

3.4. Rezultatele ce au fost obținute în urma analizei de drept penal a subiectului infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM

Subiectul infracțiunii este un element constitutiv obligatoriu al infracțiunii, ca și obiectul, latura obiectivă și subiectul. Subiect al infracțiunii este persoana fizică sau juridică care, având capacitate penală, a săvârșit o faptă prevăzută și pedepsită de legea penală, împlinindu-i elementele obiective și subiective.

În ceea ce privește condițiile generale ale subiectului infracțiunii, analiza coroborată a art. 21 și 326[1] CP RM ne permite să afirmăm că subiectul infracţiunilor, ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, poate fi doar acea persoană fizică care la momentul de săvârșire a faptei este responsabilă și împlinise 16 ani.

În art. 326[1] CP RM, nici în alin. (1), nici în alin. (2), nu sunt stabilite pedepse (din lista enunțată în art. 63 CP RM) pentru persoane juridice.

În alt context, atunci când menționăm că subiectul infracţiunilor, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, este o persoană responsabilă, ne referim la starea descrisă în art. 22 CP RM, care îi conferă subiectului abilitatea de a înţelege că fapta lui este prejudiciabilă şi, în acelaşi timp, capacitatea de a-şi exercita voinţa şi de a-şi controla comportamentele. În cazul în care condiția responsabilității nu este îndeplinită, rezultă, în conformitate cu art. 23 CP RM, că subiectul infracțiunii lipsește, deoarece făptuitorului îi lipsește capacitatea de a percepe caracterul prejudiciabil al faptei sale ori de a exercita controlul asupra propriilor acțiuni din cauza unei tulburări psihice, ceea ce îl exonerează pe făptuitor de răspundere penală și determină aplicarea măsurilor de constrângere medicale. În situația în care expertiza medicală atestă o tulburare psihică ce a împiedicat înțelegerea sau controlul deplin al faptei, potrivit art. 23[1] CP RM, responsabilitatea penală se consideră redusă. Potrivit lit. d) alin. (1) art. 76 CP RM, la stabilirea pedepsei se consideră circumstanţă atenuantă săvârşirea faptei, printre altele, de o persoană cu responsabilitate redusă, astfel încât instanţa va aplica pedeapsa mai aproape de limita inferioară a cuantumului legal.

Referitor la vârstă, analiza coroborată a alin. (1), (2) art. 21 și 326[1] CP RM ne permite să afirmăm că subiectul infracţiunilor, ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, trebuie să aibă împlinită, la momentul comiterii faptei, vârsta de 16 ani. Nu este oportun ca vârsta de 14 ani să fie vârsta minimă de răspundere penală în cazul infracţiunilor specificate la art. 326[1] CP RM. Această concluzie este determinată de statutul juridic al subiectului acestor infracțiuni. Or, nu este posibil ca o persoană, care are vârsta cuprinsă între 14 și 16 ani, să posede statutul de persoană cu funcție de demnitate publică sau de persoană publică.

Diferite acte normative prevăd condiţii suplimentare pentru aceste categorii de persoane, care presupun un nivel adecvat de studii sau de pregătire de specialitate. Aceste condiții nu pot fi îndeplinite de către o persoană ce are vârsta între 14 și 16 ani. De exemplu, în majoritatea autorităţilor publice este necesară o diplomă de licenţă sau de master, cu unele excepții, unde sunt acceptate studii medii de specialitate. De la caz la caz, pot fi impuse anumite cerinţe adiţionale privind competenţele profesionale şi aptitudinile comportamentale necesare pentru exercitarea eficientă a funcţiei publice.

Din analiza condițiilor generale, pe care le satisface subiectul infracţiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, se poate ușor vedea că aceste condiții sunt strâns legate de calitatea specială a subiectului respectiv.

În acest articol, sunt menționate două astfel de calități: „persoană publică”[1565] (alin. (1)); „persoană cu funcție de demnitate publică”[1566] (lit. a) alin. (2)). Calitatea specială a subiectului, prevăzută la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM nu este o circumstanță agravantă a calităţii speciale a subiectului, care este prevăzută la alin. (1) art. 326[1] CP RM. În caz contrar, același subiect ar avea în același timp două calități speciale – atât „persoană publică”[1567], cât și „persoană cu funcție de demnitate publică”.[1568] Aceasta ar contraveni logicii: or, ar reieși că, săvârșind fapta prevăzută la art. 326[1] CP RM, subiectul exercită concomitent atribuțiile de serviciu atât ale unei persoane publice, cât și ale unei persoane cu funcție de demnitate publică.

Din interpretarea sistemică a unor definiții din art. 2 din L158/2008 și art. 2 din L199/2010, rezultă că funcția de demnitate publică reprezintă o subcategorie a funcției publice, această relație având caracterul de parte-întreg. Deși la prima vedere relația dată pare să infirme ultima noastră concluzie, realitatea dovedește contrariul. Relația având caracterul de parte-întreg dintre noțiunea de funcție publică și noțiunea de funcţie de demnitate publică nu face decât să confirme cu tărie că persoanele cu funcție de demnitate publică, prin volumul și natura prerogativelor lor, pot genera un grad mai ridicat de prejudiciabilitate comparativ cu celelalte persoane care dețin o funcție publică. Din acest motiv, faptele, care sunt comise de persoanele cu funcție de demnitate publică, necesită un tratament sancționator mai sever, reflectând amploarea încrederii publice încălcate.

Categoriile de persoane publice sunt specificate în alin. (2) art. 123 CP RM. La rândul lor, categoriile de persoane cu funcţie de demnitate publică sunt menționate în alin. (3) art. 123 CP RM.

[1565] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1566] Ibidem.
[1567] Ibidem.
[1568] Ibidem.

Nu orice persoană publică și nu orice persoană cu funcție de demnitate publică poate fi subiect al infracţiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM.

Prezența primei calități speciale a subiectului infracţiunilor, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, este fixată chiar în dispoziția acestui articol. Prezența celei de-a doua calități speciale rezultă din interpretarea art. 326[1] CP RM, și anume din textul „pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale, dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”.[1569] Or, obligația de a declara conflictul de interese poate s-o aibă doar persoana care, în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale (în primul rând, în conformitate cu L133/2016), este subiect al declarării). Existența unui raport juridic de declarare a conflictului de interese real constituie premisa obligatorie a săvârșirii infracțiunii specificate la art. 326[1] CP RM. Subiectul declarării este participantul la acest raport juridic. Dacă persoana publică sau persoana cu funcție de demnitate publică nu ia parte la un asemenea raport juridic, ea nu poate fi considerat subiect al infracţiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

Atunci când vorbim despre persoanele, ce se află în conflict de interese consumat, din L133/2016 ar rezulta că trebuie de avut în vedere lista din art. 3 al acestei legi. În continuare, nu pur și simplu vom analiza categoriile de persoane enumerate în art. 3 din L133/2016. Sarcina noastră este să analizăm aceste categorii de persoane prin prisma prevederilor alin. (2) și (3) art. 123 CP RM:

1) „persoanele care deţin funcţiile de demnitate publică prevăzute în anexa la Legea nr. 199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică”[1570] (lit. a) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

Fără niciun dubiu, persoanele din această categorie pot fi subiecți ai infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM. Or, ele sunt menționate în alin. (3) art. 133 CP RM.

Formularea de la lit. a) alin. (1) art. 3 din L133/2016 confirmă că este justă concluzia pe care am făcut-o mai sus: persoana, căreia persoana cu funcţie de demnitate publică i-a delegat împuternicirile sale, poate fi considerată persoană cu funcţie de demnitate publică, numai dacă funcția de demnitate publică, pe care o deține până la delegare, este specificată în Anexa la L199/2010;

[1569] Ibidem.
[1570] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

2) „membrii Consiliului de supraveghere al instituţiei publice naţionale a audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”, Compania „Teleradio-Găgăuzia”; consilierii consiliilor săteşti (comunale), orăşeneşti (municipale), raionale; deputaţii Adunării Populare a unităţii teritoriale autonome Găgăuzia”[1571] (lit. b) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

La această literă sunt menționate două subcategorii de persoane.

Cât privește prima subcategorie, „membrii Consiliului de supraveghere al instituţiei publice naţionale a audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”[1572] nu pot fi considerați subiecți ai infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM. O concluzie similară este valabilă în raport cu membrul Consiliului de supraveghere al Companiei „Teleradio-Găgăuzia”.

A doua subcategorie de persoane, menționate la lit. b) alin. (1) art. 3 din L133/2016, se referă la o parte din aleșii locali în sensul Legii nr. 768 din 02.02.2000 privind statutul alesului local. Cât privește primarii şi viceprimarii, preşedinţii şi vicepreşedinţii raioanelor, aceștia sunt persoane cu funcție de demnitate publică, fiind specificați în Anexa la L199/2010. Astfel de aleși locali pot fi considerați subiecți ai infracțiunii specificate la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM.

Aleșii locali în sensul Legii nr. 768 din 02.02.2000 privind statutul alesului local, care nu au statutul de persoane cu funcție de demnitate publică, nu pot avea calitatea de subiecți ai infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM;

3) „membrii Consiliului Superior al Magistraturii şi ai Consiliului Superior al Procurorilor, precum și membrii organelor care funcționează în subordinea Consiliului Superior al Magistraturii și a Consiliului Superior al Procurorilor”[1573] (lit. c) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

Dintre membrii Consiliului Superior al Magistraturii, numai cei „cu activitatea de bază în Consiliu”[1574] pot fi considerați subiecți ai infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

Membrii Colegiului pentru selecția și evaluarea judecătorilor și cei ai colegiului disciplinar nu intră sub incidența alin. (2) și (3) art. 123 CP RM. Ei nu pot fi considerați subiecți ai infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. În ceea ce privește persoana cu statut de „inspector-judecător din Inspecţia judiciară”[1575], acesta poate avea calitatea de subiect al infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM.

[1571] Ibidem.
[1572] Ibidem.
[1573] Ibidem.
[1574] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[1575] Ibidem.

În alt context, dintre membrii Consiliului Superior al Procurorilor, numai cei „cu activitatea de bază în Consiliu”[1576] pot poseda calitatea de subiecți ai infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM.

Membrii Colegiului de disciplină și etică și inspectorii din cadrul Inspecției procurorilor (cu excepția inspectorului-șef) nu intră sub incidența alin. (2) și (3) art. 123 CP RM. Ei nu pot avea calitatea de subiecți ai infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

4) „membrii Consiliului de administrație al Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar”[1577] (lit. c[1]) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

Membrul acestui Consiliu nu posedă calitatea de subiect al infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM;

5) „conducătorii organizațiilor publice şi adjuncții acestora”[1578] (lit. c[1]) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

Anterior, în cadrul examinării victimei infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, am menționat că din definiția noțiunii de organizație publică (care este formulată în art. 2 din L133/2016) derivă următoarele noțiuni: 1) orice autoritate publică: a) autoritate judecătorească; b) autoritate de jurisdicție; c) autoritate a administrației publice centrale; d) autoritate a administrației publice locale; e) autoritate administrativă din subordinea unei autorități a administrației publice centrale; f) autoritate publică autonomă; 2) instituție publică; 3) organizaţie de stat; 4) organ de stat; 5) organ colegial cu statut de persoană juridică de drept public; 6) organ de autoadministrare; 7) întreprindere de stat sau municipală; 8) societate comercială cu capital majoritar de stat; 9) instituţie financiară cu capital majoritar de stat.

În contextul sus-amintit am analizat fiecare noțiune din această listă. Ca urmare nu este nevoie să repetăm această analiză aici. Sarcina noastră este să stabilim care conducători și adjuncți de conducători ai entităților, la care se referă aceste noțiuni, intră sub incidența alin. (2) și (3) art. 123 CP RM.

Cât privește *autoritatea judecătorească*, persoanele, care dețin funcția de „Preşedinte, vicepreşedinte [...] al Curţii Supreme de Justiţie, Preşedinte, vicepreşedinte [...] al curţii de apel, Preşedinte, vicepreşedinte [...] al judecătoriei”[1579], sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM.

[1576] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[1577] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1578] Ibidem.
[1579] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.

Referitor la *autoritatea de jurisdicție*, persona, care deține funcția de „Preşedinte [...] al Curţii Constituţionale”[1580], este subiect al infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM.

Comisia de conciliere (în sensul al 351 din Codul muncii) poate fi considerată autoritate de jurisdicție doar atunci când îndeplinește condițiile stabilite în art. 7 al Codului administrativ. Chiar dacă este îndeplinită această condiție, președintele comisiei de conciliere nu poate fi considerat subiect al infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM.

Cât privește *autoritatea administrației publice centrale*, persoanele, care dețin funcțiile de „Prim-ministru, [...] Prim-viceprim-ministru, Viceprim-ministru”[1581], sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM.

Referitor la *autoritatea administrației publice locale*, reiterăm, în primul rând, ceea ce am afirmat mai sus: primarii şi viceprimarii, preşedinţii şi vicepreşedinţii raioanelor sunt persoane cu funcție de demnitate publică, deci pot fi subiecți ai infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM.

De asemenea, persoanele, care dețin funcțiile de „Guvernator (Başcan) al Unităţii teritoriale autonome Găgăuzia, Preşedinte al Adunării Populare a Unităţii teritoriale autonome Găgăuzia, Vicepreşedinte al Adunării Populare a Unităţii teritoriale autonome Găgăuzia, [...] Prim-vicepreşedinte şi vicepreşedinte al Comitetului Executiv al Unităţii teritoriale autonome Găgăuzia, Primar general al municipiului Chişinău”[1582], pot fi subiecți ai infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM.

Cât privește *autoritatea administrativă din subordinea unei autorități a administrației publice centrale*, persoanele, care dețin funcțiile de „Ministru, [...]. Secretar general al Guvernului, Secretar de stat al Guvernului, Secretar de stat [...], Director general al Agenţiei Naţionale pentru Siguranţa Alimentelor [...], Director al Inspectoratului de Stat al Muncii [...], Agent guvernamental – reprezentant al Guvernului Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului [...], Conducător al autorității administrative din subordinea ministerului, cu excepțiile expres prevăzute de legea specială”[1583], sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM.

Alți conducători și adjuncți de conducători de „autoritate administrativă din subordinea unei autorități a administrației publice centrale”[1584] au statutul fie de funcționari publici, fie de angajați

[1580] Ibidem.
[1581] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[1582] Ibidem.
[1583] Ibidem.
[1584] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

ai unor persoane juridice de drept public, deci intră sub incidența alin. (2) art. 123 CP RM. Asemenea persoane sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 326^1 CP RM.

Referitor la *autoritatea publică autonomă,* persoanele, care dețin funcțiile de „Preşedinte, vicepreşedinte [...] al Curţii de Conturi, Director, director adjunct al Serviciului de Informaţii şi Securitate, Director, director adjunct al Centrului Naţional Anticorupţie, Preşedinte, vicepreşedinte [...] al Comisiei Electorale Centrale [...], Preşedinte [...] al Consiliului Coordonator al Audiovizualului, Preşedinte, vicepreşedinte al Comisiei Naţionale a Pieţei Financiare, Preşedinte, vicepreşedinte al Autorității Naționale de Integritate, Preşedinte al Consiliului pentru egalitate”[1585], etc., sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326^1 CP RM.

În legătură cu *instituția publică,* se poate menționa: conducătorii și adjuncți de conducători ai instituțiilor publice au statutul fie de funcționari publici, fie de angajați ai unor persoane juridice de drept public, deci intră sub incidența alin. (2) art. 123 CP RM. Asemenea persoane sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 326^1 CP RM.

Cât privește *organizaţia de stat*, reiterăm că legislația în vigoare nu conține mențiuni exprese cu privire la organizația de stat, privită ca subiect de drept care este distinct în raport cu alte categorii de organizații publice în înțelesul art. 2 din L133/2016.

Referitor la *organul de stat,* persoanele, care dețin funcțiile de „Preşedinte al Republicii Moldova, Preşedinte al Parlamentului, [...] Vicepreşedinte al Parlamentului, Preşedinte [...] al Consiliului Superior al Magistraturii cu activitatea de bază în Consiliu, [...] Director, director adjunct al Centrului Naţional Anticorupţie, [...] Director, director adjunct al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat”[1586], sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326^1 CP RM.

Referitor la *organul colegial cu statut de persoană juridică de drept public,* numai dacă există o confirmare normativă a calității de angajați ai unei persoane juridice de drept public pentru conducătorii și adjuncții de conducători ai organul colegial cu statut de persoană juridică de drept public, se poate afirma că asemenea persoane sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 326^1 CP RM.

În legătură cu *organul de autoadministrare,* persoanele, care dețin funcțiile de „Preşedinte [...] al Consiliului Superior al Magistraturii cu activitatea de bază în Consiliu, [...] inspector-șef

[1585] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[1586] Ibidem.

din cadrul Inspecției procurorilor”[1587], sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM.

Cât privește conducătorii și adjuncții de conducători ai altor organe de autoadministrare – „Camera Notarială”[1588]; „Uniunea Avocaților”[1589]; „Uniunea Naţională a Executorilor Judecătoreşti”[1590], etc., numai dacă există o confirmare normativă a calității de angajați ai unei persoane juridice de drept public pentru conducătorii și adjuncții de conducători ai organului de autoadministrare, se poate afirma că asemenea persoane sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 326[1] CP RM.

Referitor la *întreprinderea de stat sau municipală*, *societatea comercială cu capital majoritar de stat* și *instituţia financiară cu capital majoritar de stat*, „angajatul [...] întreprinderilor de stat sau municipale”.[1591] Deci, un asemenea angajat este persoană publică și poate fi subiect al infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. În ceea ce privește persoanele care reprezintă societățile comerciale, acestea nu pot fi considerați subiecți ai infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

6) „membrii Consiliului de supraveghere, ai Comitetului executiv și angajații Băncii Naționale a Moldovei, membrii și angajații Comisiei Naționale a Pieței Financiare, cu excepția angajaților care desfășoară activități auxiliare – de secretariat, de protocol, administrative, tehnice”[1592] (lit. e[1]) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

Persoana, ce deține funcția de „membru al Consiliului de supraveghere al Băncii Naţionale a Moldovei”[1593], este subiect al infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM.

În ceea ce privește „membrii [...] Comitetului executiv [...] [al] Băncii Naționale a Moldovei”[1594], asemenea persoane nu sunt subiecți ai infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM.

[1587] Ibidem.
[1588] Legea cu privire la organizarea activităţii notarilor: nr. 69 din 14.04.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 277-287, 588.
[1589] Legea cu privire la avocatură: nr. 1260 din 19.07.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 126-127, 10001.
[1590] Legea privind executorii judecătoreşti: nr. 113 din 17.06.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 126-128, 406.
[1591] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1592] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1593] Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
[1594] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

Cât privește „angajații Băncii Naționale a Moldovei [...] cu excepția angajaților care desfășoară activități auxiliare – de secretariat, de protocol, administrative, tehnice”[1595], aceștia intră sub incidența noțiunii „angajatul autorităţilor publice autonome”[1596] din alin. (2) art. 123 CP RM. Ca urmare, asemenea persoane sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 326[1] CP RM. Aceeași concluzie este valabilă în raport cu „membrii [...] Comisiei Naționale a Pieței Financiare”.[1597]

Referitor la „angajații Comisiei Naționale a Pieței Financiare, cu excepția angajaților care desfășoară activități auxiliare – de secretariat, de protocol, administrative, tehnice”[1598], aceștia intră sub incidența noțiunii „angajatul autorităţilor publice autonome”[1599] din alin. (2) art. 123 CP RM. Ca urmare, asemenea persoane sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 326[1] CP RM;

7) „angajații autorităților/instituțiilor publice aflate la autogestiune, cu excepția angajaților care desfășoară activități auxiliare – de secretariat, de protocol, administrativ-gospodărești, tehnice, precum și cu excepția angajaților autorităților/instituțiilor publice din domeniile sănătății, culturii, educației și cercetării”[1600] (lit. e[2]) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

„Angajații autorităților/instituțiilor publice aflate la autogestiune”[1601] sunt angajați ai unor persoane juridice de drept public, deci intră sub incidența alin. (2) art. 123 CP RM. Ca urmare, asemenea persoane sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 326[1] CP RM.

Excepție fac „[angajații] care desfășoară activități auxiliare – de secretariat, de protocol, administrativ-gospodărești, tehnice, precum și [...] [angajații] autorităților/instituțiilor publice din domeniile sănătății, culturii, educației și cercetării”[1602];

8) „persoanele cu funcții de conducere a subdiviziunilor din cadrul instituțiilor publice bugetare, cu excepția celor care conduc subdiviziuni ce desfășoară activități auxiliare – de secretariat, de protocol, administrativ-gospodărești, tehnice, precum și cu excepția persoanelor

[1595] Ibidem.
[1596] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1597] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1598] Ibidem.
[1599] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1600] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1601] Ibidem.
[1602] Ibidem.

cu funcții de conducere a subdiviziunilor din instituțiile publice din domeniile sănătății, culturii, educației și cercetării"[1603] (lit. e[3]) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

„Persoanele cu funcții de conducere a subdiviziunilor din cadrul instituțiilor publice bugetare"[1604] sunt angajați ai unor persoane juridice de drept public, deci intră sub incidența alin. (2) art. 123 CP RM. Ca urmare, asemenea persoane sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 326[1] CP RM.

Excepție fac „persoanele cu funcții de conducere a subdiviziunilor din cadrul instituțiilor publice bugetare, [...] ce desfășoară activități auxiliare – de secretariat, de protocol, administrativ-gospodărești, tehnice, precum și [...] [persoanele] cu funcții de conducere a subdiviziunilor din instituțiile publice din domeniile sănătății, culturii, educației și cercetării"[1605];

9) „persoanele cu funcții de conducere a subdiviziunilor și persoanele cu funcții de control din cadrul întreprinderilor de stat și al întreprinderilor municipale, al societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, cu excepția celor care conduc subdiviziuni ce desfășoară activități auxiliare – de secretariat, de protocol, administrativ-gospodărești, tehnice"[1606] (lit. e[4]) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

„Angajatul [...] întreprinderilor de stat sau municipale"[1607] este persoană publică și poate fi subiect al infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

10) „președinții și vicepreședinții partidelor politice, membrii organelor executive centrale ale partidelor politice, indiferent de denumirea pe care o au acestea conform statutului partidului, care nu dețin alte funcții vizate de prezentul articol"[1608] (lit. e[4]) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

Partidele politice sunt organizații obștești în accepția art. 124 CP RM. Din această cauză, persoanele, care le reprezintă, nu pot avea calitatea de subiecți ai infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

11) „personalul din cabinetele persoanelor cu funcţii de demnitate publică"[1609] (lit. f) alin. (1) art. 3 din L133/2016)

„Angajatul din cabinetul persoanelor cu funcţii de demnitate publică"[1610] este subiect al infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 326[1] CP RM;

[1603] Ibidem.
[1604] Ibidem.
[1605] Ibidem.
[1606] Ibidem.
[1607] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1608] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1609] Ibidem.
[1610] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

12) „funcționarii publici, inclusiv cei cu statut special”[1611] (lit. g) alin. (1) art. 3 al L133/2016)

Persoanele, care sunt menționate la lit. g) alin. (1) art. 3 al L133/2016, sunt specificate și în alin. (2) art. 123 CP RM. Deci, astfel de persoane sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 326[1] CP RM;

13) „membrii Consiliului de Integritate”[1612] (lit. h) alin. (1) art. 3 al L133/2016)

„Membrii Consiliului de Integritate”[1613] nu sunt subiecți ai infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

14) „membrii colegiilor/comisiilor de admitere în profesie, de evaluare, disciplinare și/sau de etică a profesiilor conexe justiției”[1614] (lit. i) alin. (1) art. 3 al L133/2016)

Numai dacă există o confirmare normativă a calității de angajați ai unei persoane juridice de drept public pentru „membrii colegiilor/comisiilor de admitere în profesie, de evaluare, disciplinare și/sau de etică a profesiilor conexe justiției”[1615], se poate afirma că asemenea persoane sunt subiecți ai infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 326[1] CP RM;

15) „audienții cursurilor de formare inițială ai Institutului Național al Justiției, persoanele care participă la concursul de admitere la Institutul Național al Justiției și persoanele care candidează la funcția de judecător sau de procuror în temeiul vechimii în muncă”[1616] (lit. j) alin. (1) art. 3 al L133/2016)

Astfel de persoane încă nu dețin nici funcția de judecător, nici funcția de procuror (care sunt funcții de demnitate publică). Lipsesc norme clare și concludente care ar confirma faptul că asemenea persoane fac parte din categoriile de persoane enumerate în alin. (2) art. 123 CP RM. În concluzie, asemenea persoane nu sunt subiecți ai infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM.

În alt context, în cadrul analizei laturii obiective a infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, am menționat că, în art. 326[1] CP RM, nu se are în vedere nedeclararea unui conflict de interese potențial sau, cu atât mai puțin, a unui conflict de interese care probabil ar putea să aibă loc într-un viitor nedeterminat. În art. 326[1] CP RM se are în vedere numai nedeclararea unui conflict de interese real.

În L133/2016, nu găsim o formulare de genul „subiecţii declarării averii și intereselor personale (în continuare – subiecții declarării)”. De aceea, apar îndoieli legate de aplicabilitatea

[1611] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
[1612] Ibidem.
[1613] Ibidem.
[1614] Ibidem.
[1615] Ibidem.
[1616] Ibidem.

listei din art. 3 al L133/2016 în privința subiectului infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

Doar din rațiuni de necesitate de interpretare restrictivă a legii penale (care rezultă din alin. (2) art. 3 CP RM), considerăm că subiect al infracțiunilor, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, este persoana care cumulează următoarele două calități speciale: 1) persoana publică sau persoana cu funcție de demnitate publică (așa cum cere expres art. 326[1] CP RM); 2) subiectul declarării averii și intereselor personale (așa cum cere art. 3 din L133/2016). Dacă am afirma că subiect al infracțiunilor, consemnate la art. 326[1] CP RM, este orice persoană publică sau orice persoană cu funcție de demnitate publică, ar exista riscul încălcării regulii de la alin. (2) art. 3 CP RM.

Soluția pentru problema, pe care am sesizat-o, este, în opinia noastră, următoarea: substituirea în art. 3, 7, 24 și 25 ale L133/2016 a sintagmei „subiecţii declarării averii și intereselor personale”[1617] sau a derivatelor acesteia cu sintagma „subiecții declarării”[1618] sau derivatele acesteia.

După ce au fost examinate ambele calități speciale ale subiectului infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, este necesar să analizăm chestiunea oportunității de incriminare a faptei de exercitare a atribuţiilor în sfera privată în situaţie de conflict de interese.

Trebuie de amintit că, mai sus am menționat: societățile comerciale sunt organizații comerciale în înțelesul art. 124 CP RM. Din această cauză, persoanele, care le reprezintă, nu pot fi considerați subiecți ai infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM. În ciuda circumstanțelor menționate, conflictul de interese poate apărea nu doar în sectorul public, dar și în sfera privată.

Totuși, intervenția penală în raporturi exclusiv private contravine principiului proporționalității și regulii *ultima ratio* a dreptului penal, limitând nejustificat libertatea economică și dreptul de proprietate. Într-o întreprindere privată cu asociat unic, angajarea rudelor ține de autonomia de voință și de guvernanța internă, iar conflictele de interese pot fi gestionate prin obligații fiduciare, transparență și răspundere civilă, fără incriminare. Extinderea tipicității penale ar descuraja întreprinderile mici și mijlocii, precum și afacerile de familie, sancționând situații fără prejudiciu și deturnând resurse de la protejarea reală a interesului public. Stabilirea răspunderii penale pentru fapta de exercitare a atribuţiilor în sfera privată în situaţie de conflict de interese ar reprezenta o exagerare normativă, lipsită de necesitate practică, într-un cadru deja reglementat funcțional. Este o soluție excesivă pentru o problemă cu mecanisme deja existente.

[1617] Ibidem.
[1618] Ibidem.

În sfera privată, factorii de decizie au obligația de a evita conflictele de interese, prin transparență, abținere și respectarea interesului organizației. Pentru situațiile care implică conflicte de interese, legea impune proceduri clare și sancțiuni, fără a fi necesară o incriminare penală.

Numai art. 242^1 sau 242^2 CP RM prevăd răspunderea penală pentru exercitarea atribuţiilor în sfera privată într-o situaţie specifică de conflict de interese. Stabilind în art. 242^1 sau 242^2 CP RM excepții de la regulă, legiuitorul a fost influențat de următoarea cauză: conflictele de interese, care presupun manipularea unui eveniment sau pariurile aranjate, au un grad de prejudiciabilitate sporit întrucât alterează în mod intenționat rezultatele competițiilor, afectând încrederea publicului și corectitudinea piețelor financiare asociate. Așadar, este afectat interesul public. Prin natura lor ascunsă, aceste fapte generează câștiguri disproporționate și implică adesea rețele infracționale, motiv pentru care sancțiunile penale devin esențiale. În schimb, situațiile similare din alte segmente ale sferei private pot fi prevenite prin norme interne și sancțiuni civile, fără a necesita intervenția penală.

În concluzie, nu este oportună incriminarea generalizată a faptei de exercitare a atribuţiilor în sfera privată într-o situaţie de conflict de interese. Aplicarea răspunderii penale pentru o asemenea faptă este oportună numai în cazul conflictelor de interese care presupun manipularea unui eveniment sau pariurile aranjate.

În alt context, pentru ca analiza infracțiunilor care sunt specificate la art. 326^1 CP RM să fie deplină, este necesară abordarea aspectelor legate de participanții la aceste infracțiuni.

Primul aspect al acestei probleme este determinat de formularea „a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic”[1619] din alin. (1) art. 326^1 CP RM.

Este necesară extrapolarea sintagmei „direct sau prin intermediul unei persoane terţe”[1620] asupra altor modalități normative ale acțiunii principale din cadrul infracțiunilor consemnate la art. 326^1 CP RM, altor decât modalitatea de încheiere a unui act juridic. Chiar în Capitolul XV și XVI din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova sunt multiple exemple când sintagme asemănătoare se referă la întreaga gamă de modalități normative ale unei fapte prejudiciabile, nu numai la una din ele. Astfel, în art. 324, 324^1, 325, 325^1, 326, 333 și 334 CP RM se utilizează expresia „personal sau prin mijlocitor”.[1621] În acest mod, extinderea sintagmei „direct sau prin intermediul unei persoane terţe”[1622] asupra tuturor modalităților normative ale acțiunii principale consemnate la art. 326^1 CP RM este justificată atât prin analogie legislativă, cât și prin rațiunea

[1619] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1620] Ibidem.
[1621] Ibidem.
[1622] Ibidem.

incriminării. În primul rând, utilizarea frecventă în normele din Capitolul XV și XVI din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova a expresiilor similare reflectă voința legiuitorului de a acoperi nu doar fapta săvârșită nemijlocit, ci și pe cea realizată indirect, prin intermediul altor persoane. În al doilea rând, o abordare restrictivă ar putea permite eludarea răspunderii penale prin recurgerea la persoane interpuse, ceea ce ar reduce eficiența art. 326[1] CP RM și nu ar corespunde scopului de prevenire a săvârșirii de fapte prevăzute de acest articol.

În consecință, propunem ca dispoziția din alin. (1) art. 326[1] CP RM să fie modificată astfel:

„Fapta persoanei publice care, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, *direct sau prin intermediul unei persoane terţe* (evid. ns.), a soluţionat cereri, demersuri sau plângeri, a adoptat un act administrativ, a încheiat un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii în vederea obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale, dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”.[1623]

Remanieri similare trebuie operate în art. 12 din L133/2016:

„(3) Conflictul de interese real apare în cazul în care subiectul declarării este chemat, *direct sau prin intermediul unei persoane terțe* (evid. ns.), să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sunt apropiate, persoanele fizice şi juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică”[1624];

„(4) În cazul apariției unui conflict de interese real, subiectul declarării este obligat: [...] b) *să nu se angajeze, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, în rezolvarea cererii/demersului, în emiterea actului administrativ, în încheierea actului juridic, în luarea sau participarea* (evid. ns.) la luarea deciziei în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică până la soluționarea conflictului de interese”[1625];

„(5) Informarea despre apariția unui conflict de interese real se va face până la *angajarea, directă sau prin intermediul unei persoane terțe, în soluționarea cererii/demersului, în emiterea actului administrativ, în încheierea actului juridic, în* (evid. ns.) participarea la luarea deciziei sau

[1623] Ibidem.
[1624] Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2016, nr. 245-246, 513.
[1625] Ibidem.

luarea deciziei și va lua forma unei declarații scrise ce trebuie să conțină date despre natura conflictului de interese şi despre modul în care acesta influențează sau poate influenta îndeplinirea imparțială şi obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică”[1626];

„(10) Conflictul de interese consumat reprezintă fapta subiectului declarării, *săvârșită direct sau prin intermediul unei persoane terțe* (evid. ns.), de rezolvare a unei cereri/unui demers, de emitere a unui act administrativ, de încheiere a unui act juridic, de luare sau de participare la luarea unei decizii în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică cu încălcarea prevederilor alin. (4) și (7).”[1627]

După examinarea acestui aspect *de lege ferenda*, ne orientăm spre aspectele *de lege lata* privind participanții la infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM.

Care este rolul juridic al mijlocitorului în ipoteza „a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic”[1628], menționată în art. 326[1] CP RM? Persoana, prin a cărei interpunere se încheie un act juridic, nu poate fi considerată complice la una din infracțiunile ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM. În caz contrar, s-ar admite aplicarea prin analogie a alin. (5) art. 42 CP RM, încălcare interzisă de alin. (2) art. 3 CP RM.

În concluzie, vorbim despre cvasiparticipant în raport cu mijlocitorul în ipoteza „a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic”[1629], menționată în art. 326[1] CP RM. Pentru ca în această ipoteză să fie posibil să vorbim despre participant, legiuitorul ar trebui să extindă sfera de aplicare a alin. (5) art. 42 CP RM.

Din concluzia noastră nu rezultă că nu este posibilă în genere complicitatea la infracțiunile specificate la art. 326[1] CP RM. În cazul acestor infracțiuni, sunt posibile, de asemenea, coautoratul, instigarea și organizarea. Contează ca, în astfel de situații, să fie îndeplinite condițiile prevăzute în art. 42 CP RM.

În context, trebuie de menționat că art. 313[8] CC RM prevede răspunderea pentru „neluarea de către conducătorul entității publice a măsurilor de asigurare a integrității în cadrul entității publice stabilite de Legea integrității nr. 82/2017”.[1630] Neexecutarea de către „conducătorul entităţii publice”[1631] a obligației de soluționare a conflictului de interese real poate fi considerat modalitate faptică a contravenției date. În situația când „conducătorul entităţii publice”[1632] comite

[1626] Ibidem.
[1627] Ibidem.
[1628] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1629] Ibidem.
[1630] Codul contravențional al Republicii Moldova: nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 3-6, 15.
[1631] Legea integrității: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
[1632] Ibidem.

această inacțiune, fără însă a coopera cu intenţie cu autorul uneia din infracțiunile specificate la art. 326[1] CP RM la săvârșirea acestei infracțiuni, conducătorul respectiv trebuie să răspundă doar în baza art. 313[8] CC RM.

Este oare posibil concursul dintre fapta, prevăzută la art. 313[8] CC RM, și participația la una din infracțiunile c e sunt consemnate la art. 326[1] CP RM? Considerăm posibil un astfel de concurs. În acest caz, trebuie să fie îndeplinită următoarea condiție: participația la una din infracțiunile, consemnate la art. 326[1] CP RM, poate avea orice conținut cu excepția conținutului pe care îl are fapta prevăzută la art. 313[8] CC RM. În caz contrar, ar fi admisă sancționarea de două ori a aceleiași ilegalități.

Analiza problemei participației la infracțiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, continuă cu un alt aspect care decurge din interpretarea unor formulări din alin. (1) din acest articol: 1) „a soluţionat cereri, demersuri sau plângeri”[1633]; 2) „a adoptat un act administrativ”[1634]; 3) „a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic”[1635]; 4) „a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii”.[1636]

Ce rol juridic îndeplinește în fiecare din aceste patru cazuri persoana (alta decât autorul infracțiunii) în favoarea căreia a fost săvârșită acțiunea principală prevăzută de art. 326[1] CP RM? Dar dacă acțiunea respectivă este comisă în defavoarea acestei persoane?

Considerăm că persoana (alta decât autorul infracțiunii) în favoarea căreia a fost săvârșită acțiunea principală prevăzută de art. 326[1] CP RM, este terțul beneficiar. Rolul juridic al acestuia a fost examinat în contextul analizei scopului infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM. Or, persoana (alta decât autorul infracțiunii) în favoarea căreia este săvârșită acțiunea principală prevăzută de art. 326[1] CP RM, poate fi doar persoana apropiată (înaccepția L133/2016) care ar urma să obţină, direct sau indirect, un „avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale”.[1637]

Astfel, dacă persoana apropiată (în înțelesul L133/2016) își exprimă în prealabil consimțământul pentru avantajul patrimonial care îi este acordat de către subiectul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, rezultă că ea își exprimă în prealabil consimțământul și pentru săvârșirea acțiunii principale prevăzute de art. 326[1] CP RM. Or, intenția persoanei apropiate nu poate să nu cuprindă faptul că avantajul patrimonial respectiv poate fi obținut numai în

[1633] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1634] Ibidem.
[1635] Ibidem.
[1636] Ibidem.
[1637] Ibidem.

rezultatul comiterii acțiunii principale ce este prevăzută de art. 326[1] CP RM. Ca urmare, persoana (alta decât autorul infracțiunii) în favoarea căreia a fost săvârșită acțiunea principală prevăzută de art. 326[1] CP RM, dacă aceasta și-a și exprimat în prealabil consimțământul la săvârșirea acestei acțiuni, are calitatea de complice la una din infracțiunile consemnate la art. 326[1] CP RM.

Fapta persoanei (altei decât autorul infracțiunii), în favoarea căreia, fără o promisiune prealabilă acesteia, a fost săvârșită acțiunea principală care este prevăzută de art. 326[1] CP RM, poate fi calificată numai în baza art. 199 CP RM. Această soluție este posibilă numai dacă avantajul patrimonial, care a fost obținut în urma săvârșirii uneia din infracțiunile consemnate la art. 326[1] CP RM, reprezintă un bun. Se are în vedere un bun în sensul restrâns al cuvântului (adică un bun care are „o existență materială”[1638]), nu un bun în sensul, de exemplu, al art. 132[1] CP RM.

Persoana, în defavoarea căreia a fost săvârșită acțiunea principală prevăzută de art. 326[1] CP RM, poate avea calitatea doar de victimă a infracțiunilor prevăzute de acest articol. La caracteristicile acesteia ne-am referit mai sus, în contextul analizei obiectului infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM.

Ultimul aspect, examinat în contextul participației la aceste infracțiuni, se referă la caracterul personal al răspunderii penale și, totodată, la coautoratul la infracțiunile ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM.

Legea penală sancționează vinovăția individuală, nu apartenența la un organ colegial. Faptul că o conduită sancționabilă penalmente se desfășoară în cadrul unui organ colegial nu anulează criteriile personale ale răspunderii; dimpotrivă, le face cu atât mai necesare. Răspunderea penală într-un organ colegial nu este colectivă, ci se atașează exclusiv membrilor ale căror fapte și vinovăție individuală au contribuit la infracțiune. Votul ilegal asumat atrage răspunderea personală, iar neparticiparea la un asemenea vot exclude răspunderea celor care nu au consimțit decizia luată în urma votului ilegal.

Această concluzie nu înseamnă ca infracțiunile, specificate la art. 326[1] CP RM, nu pot să fie comise în coautorat.

Infracțiunile, ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, pot fi comise în coautorat. Însă, pentru a exista această posibilitate, este necesară îndeplinirea unei condiții importante: persoana, în favoarea căreia este săvârșită acțiunea principală menționată în art. 326[1] CP RM, trebuie să fie apropiată în raport cu cel puțin două persoane care posedă calitățile speciale cerute de acest articol și care execută împreună fapta prejudiciabilă prevăzută la art. 326[1] CP RM. Este redusă

[1638] BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Drept penal. Partea specială. Vol. I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011, p. 583. 1062 p. ISBN 978-9975-53-029-3; BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 825. 1328 p. ISBN 978-9975-53-469-7.

posibilitatea ca, într-un organ colegial, doi sau mai mulți membri să fie apropiați de a treia persoană. Aceasta ar putea presupune că acei doi sau mai mulți membri ai organului colegial sunt, la rândul lor, persoane apropiate (în accepția prevederilor din L133/2016) una față de alta. Însă, nu trebuie să uităm că vorbim despre un context ilegal. Dacă două sau mai multe persoane săvârșesc în coautorat una din infracțiunile care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, de ce nu ar fi posibil să comită înainte de aceasta o altă ilegalitate? Or, este perfect posibil ca prezența într-un organ colegial a două sau mai multor persoane care sunt apropiate între ele (în înțelesul L133/2016) să se datoreze unui conflict de interese consumat care are un caracter penal sau nepenal.

3.5. Sinteza problematicii tratate și a rezultatelor obținute în Capitolul 3

Din analiza infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM rezultă următoarele puncte esențiale:

1) sfera publică (în sensul denumirii Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova) reprezintă cadrul, mediul, contextul în care își desfășoară activitatea persoanele cu funcţie de răspundere, persoanele publice, persoanele cu funcţie de demnitate publică și alte persoane care nesocotesc interdicțiile ce le sunt impuse prin articolele care constituie acest capitol al legii penale;

2) buna desfășurare a activității în sfera publică (în sensul denumirii Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova) presupune că persoanele cu funcţie de răspundere, persoanele publice, persoanele cu funcţie de demnitate publică etc. își exercită drepturile și își execută obligațiile, respectând principiile stabilite în legile care le reglementează activitatea;

3) în art. 326[1] CP RM nu sunt prevăzute infracțiuni de corupție;

4) în contextul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, avantajul patrimonial, obținut de subiectul acestor infracțiuni, nu poate fi privit ca remunerație ilicită. Dimpotrivă, comiterea infracțiunilor de corupție nu poate fi concepută în lipsa unei remunerații ilicite;

5) infracțiunile, specificate în art. 326[1], 327-329, 330[1], 330[2], 332, 332[1] și 332[2] CP RM, au același obiect juridic de subgrup. Acest obiect îl formează acele relații sociale cu privire la buna desfășurare a activităţii în sfera publică, incompatibilă cu acea încălcare a obligațiilor de serviciu care nu este legată nemijlocit de corupţie.

6) relațiile sociale, reglementate de normele (încălcate de către făptuitor) la care face referire art. 326[1] CP RM, constituie obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute de acest articol;

7) obiectul juridic special al infracțiunilor, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, are un caracter unitar, simplu;

8) obiectul juridic special al infracțiunii, prevăzute la alin. (1) art. 326[1] CP RM, îl formează relațiile sociale cu privire la evitarea conflictului de interese consumat (în cazul în care subiectul declarării are calitatea de persoană publică), care are drept scop obţinerea, directă sau indirectă, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016;

9) obiectul juridic special al infracțiunii, prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM, îl constituie relațiile sociale cu privire la evitarea conflictului de interese consumat (în cazul în care subiectul declarării are statutul de persoană cu funcţie de demnitate publică), care are drept scop obţinerea, directă sau indirectă, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul L133/2016;

10) avantajul patrimonial, a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, nu poate să reprezinte obiectul material al infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM;

11) obiectul material (imaterial) al infracţiunilor, specificate la art. 326[1] CP RM, îl reprezintă, după caz: a) cererile, demersurile sau plângerile care urmează a fi soluționate de către făptuitor; b) proiectul de act administrativ care urmează a fi adoptat de către făptuitor; c) actul juridic care urmează a fi încheiat de către făptuitor, direct sau prin intermediul unei persoane terţe; d) decizia care urmează a fi luată de către făptuitor sau la a cărei luare urmează să participe făptuitorul;

12) produsul infracţiunilor, ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, îl formează, după caz: a) cererile, demersurile sau plângerile pe care făptuitorul le-a soluționat; b) actul administrativ pe care făptuitorul l-a adoptat; c) actul juridic pe care făptuitorul l-a încheiat direct sau prin intermediul unei persoane terțe; d) decizia pe care făptuitorul a luat-o ori la a cărei luare acesta a participat;

13) nu se exclude ca de actul normativ, emis, aprobat sau adoptat de către un deputat, ministru, consilier raional etc., să beneficieze fie chiar acest deputat, ministru, consilier raional etc., fie o persoană apropiată acestuia în înțelesul art. 2 din L133/2016. În acest caz, datorită excepției de la alin. (3) art. 326[1] CP RM, deputatul, ministrul, consilierul raional respectiv etc. nu vor putea fi trași la răspundere în baza art. 326[1] CP RM;

14) în cazul emiterii, aprobării sau adoptării de către făptuitor a unor acte normative, se poate aplica art. 327 CP RM, privit ca normă generală față de art. 326[1] CP RM. Or, în art. 327 CP RM lipsește o prevedere de genul celei de la alin. (3) art. 326[1] CP RM;

15) organizația publică (în accepția art. 2 din L133/2016) este victimă a infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM;

16) Preşedintele Republicii Moldova și Parlamentul sunt organizații publice în înțelesul art. 2 din L133/2016, deci pot fi victime ale infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

17) nu se exclude ca autoritatea administrativă, aflată în subordinea unui minister, să aibă statutul de organ colegial cu statut de persoană juridică de drept public, de organizaţie de stat, de organ de stat sau de instituție publică. Într-un asemenea caz, autoritatea administrativă, aflată în subordinea unui minister, posedă calitatea de organizație publică (în accepția art. 2 din L133/2016), deci poate fi victimă a infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

18) societățile comerciale, în care unitatea administrativ-teritorială deține pachetul majoritar de acțiuni, nu pot fi victime ale infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

19) S.A. „Banca de Economii" poate fi victimă a infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM;

20) Banca Comercială Moldindconbank S.A. nu poate fi victimă a infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

21) în ipoteza de conflict de interese real, în unele cazuri putem vorbi despre perioada internă de desfășurare a activității infracționale, iar în alte cazuri putem vorbi despre perioada externă de desfășurare a activității infracționale (mai precis – despre tentativa de infracțiune);

22) conflictul de interese potențial poate atesta doar perioada internă de desfășurare a activității infracționale consemnate la art. 326[1] CP RM;

23) în art. 326[1] CP RM se prevede răspunderea pentru infracțiuni în cazul cărora fapta prejudiciabilă include două componente: acțiunea principală și inacțiunea adiacentă. În pofida acestui fapt, infracțiunile, prevăzute de art. 326[1] CP RM, nu sunt complexe;

24) în cazul unui conflict de interese consumat, cumulul răspunderii penale cu cea disciplinară este posibil numai dacă modalitatea de conflict de interese consumat este specificată atât în legea care reglementează statutul juridic al făptuitorului (sau, în lipsa unei asemenea legi, în L133/2016), cât și în art. 326[1] CP RM;

25) sintagma „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale"[1639], folosită în art. 326[1] CP RM, este ceea ce conferă ilegalitate faptei incriminate în acest articol. În mod cert, această sintagmă conține o descriere a unei ipoteze particulare în raport cu cea descrisă prin sintagma „cu încălcarea legii"[1640] din art. 327 CP RM;

26) la prima etapă de executare a laturii obiective a infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, făptuitorul nu declară şi nu soluționează conflictul de interese real „în conformitate

[1639] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.
[1640] Ibidem.

cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”.[1641] La a doua etapă de executare a laturii obiective, făptuitorul săvârșește acțiunea principală prevăzută la art. 326[1] CP RM, ceea ce duce la consumarea conflictului de interese;

27) declaraţia de avere şi interese personale (în accepțiunea art. 5 al L133/2016) nu se are în vedere în art. 326[1] CP RM;

28) executarea obligației de a depune declarația în înțelesul art. 4 și 5 ale L133/2016 nu-l scutește pe subiectul declarării să declare conflictul de interese în accepțiunea art. 12 din L133/2016 și al art. 326[1] CP RM;

29) ar trebui să numim „cvasisoluționare” ceea ce întreprinde subiectul declarării în vederea tratării conflictului de interese real în care se află. Or, L133/2016 nu-i permite subiectului de declarare să soluționeze de sine stătător conflictul de interese real în care se află;

30) atribuțiile de serviciu pot fi exercitate în timpul concediului de odihnă anual cu condiția că făptuitorul a lucrat efectiv în această perioadă. În situația dată, fapta comisă poate fi încadrată potrivit art. 326[1] CP RM;

31) pantuflajul nu este un conflict de interese în înțelesul art. 326[1] CP RM. La momentul comiterii pantuflajului, făptuitorul nu-și mai exercită atribuțiile de serviciu;

32) în cazul infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM nu este posibilă intenția indirectă;

33) în cazul infracțiunilor care sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, prezența motivului special rezultă din interpretarea acestui articol și a normelor de referință din L133/2016;

34) interesul personal (în accepțiunea Legii nr. 133/2916) întrunește condițiile următoare: a) se află la baza atât a unui conflict de interese real, cât și a unui conflict de interese consumat; b) se manifestă sub două forme: materială și nematerială; c) derivă din activitățile pe care subiectul declarării le desfășoară ca persoană privată; d) izvorăște din relațiile pe care subiectul declarării le are cu alte persoane fizice (inclusiv cu persoane apropiate) sau juridice (cu scop lucrativ sau fără un asemenea scop);

35) scopul infracțiunilor, ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, satisface următoarele condiții: a) existența unui avantaj patrimonial ca finalitate urmărită de către făptuitor; b) modul de dobândire a acestui avantaj poate fi direct sau indirect; c) mărimea avantajului patrimonial urmărit depășește pragul de 10000 de unități convenționale; d) beneficiarul acestui avantaj este fie făptuitorul însuși, fie o persoană apropiată în sensul L133/2016;

[1641] Ibidem.

36) avantajul patrimonial în accepțiunea art. 326[1] CP RM se referă la orice folos cuantificabil pecuniar. În măsura în care valoarea acestuia nu poate fi exprimată în termeni bănești, avantajul nu poate constitui obiectul scopului infracțiunilor prevăzute de același articol;

37) terțul beneficiar poate să răspundă în baza art. 199 CP RM numai dacă avantajul patrimonial, care a fost obținut în urma săvârșirii uneia din infracțiunile consemnate la art. 326[1] CP RM, reprezintă un bun;

38) persoanele publice din ultima categorie, prevăzută la alin. (2) art. 123 CP RM, nu pot avea calitatea de subiecți ai infracțiunilor consemnate la art. 326[1] din același cod, întrucât nu întrunesc a doua calitate specială cerută de norma incriminatoare;

39) nu este întemeiat să folosim sintagma „subiectul declarării averii și intereselor personale”[1642] în raport cu subiectul infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM;

40) persoana, prin intermediul căreia se încheie un act juridic, nu poate fi considerată complice la infracțiunile consemnate la art. 326[1] CP RM;

41) concursul dintre fapta, prevăzută la art. 313[8] CC RM, și participația la una din infracțiunile, care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, este posibil dacă este îndeplinită următoarea condiție: participația la una din infracțiunile, consemnate la art. 326[1] CP RM, poate avea orice conținut cu excepția conținutului pe care îl are fapta prevăzută la art. 313[8] CC RM;

42) persoana (alta decât autorul infracțiunii) în favoarea căreia a fost săvârșită acțiunea principală prevăzută de art. 326[1] CP RM, dacă aceasta și-a și exprimat în prealabil consimțământul la săvârșirea acestei acțiuni, are calitatea de complice la una din infracțiunile specificate la art. 326[1] CP RM;

43) fapta persoanei (altei decât autorul infracțiunii), în favoarea căreia, fără o promisiune prealabilă acesteia, a fost săvârșită acțiunea principală prevăzută de art. 326[1] CP RM, poate fi calificată numai în baza art. 199 CP RM. Această soluție este posibilă numai dacă avantajul patrimonial, care a fost obținut în urma săvârșirii uneia din infracțiunile consemnate la art. 326[1] CP RM, reprezintă un bun;

44) răspunderea penală într-un organ colegial nu este colectivă, ci se atașează exclusiv membrilor ale căror fapte și vinovăție individuală au contribuit la infracțiune. Votul ilegal asumat atrage răspunderea personală, iar neparticiparea la un asemenea vot exclude răspunderea celor care nu au consimțit decizia luată în urma votului ilegal;

45) infracțiunile, consemnate la art. 326[1] CP RM, pot fi comise în coautorat. Însă, pentru a exista această posibilitate, este necesară îndeplinirea unei condiții importante: persoana, în

[1642] Ibidem.

favoarea căreia este săvârșită acțiunea principală menționată în art. 326^1 CP RM, trebuie să fie apropiată în raport cu cel puțin două persoane care posedă calitățile speciale cerute de acest articol și care execută împreună fapta prejudiciabilă prevăzută la art. 326^1 CP RM.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Demersul științific realizat în această teză se concretizează prin rezultatele expuse mai jos: 1) au fost analizate obiectul juridic, obiectul material (imaterial), produsul și victima infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM [503, pp. 55-157; 506, pp. 345-350; 507, pp. 22-27; 508, pp. 97-101; 509, pp. 79-83; 510, pp. 9-12; 512, pp. 75-80; 513, pp. 74-80]; 2) a fost determinată structura laturii obiective a acestor infracțiuni [503, pp. 165-181; 511, pp. 79-83]; 3) au fost clarificate anumite ipoteze privind inacțiunea adiacentă și ambianța din cadrul infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM [503, pp. 182-236]; 4) au fost definite cu precizie noțiunile care se referă la acțiunea principală din cadrul infracțiunilor respective [503, pp. 182-208]; 5) au fost determinate particularitățile ce caracterizează semnele secundare ale laturii subiective a infracțiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM [503, pp. 209-248]; 6) a fost efectuată analiza interșanjabilă a celor două calități speciale ale subiectului infracțiunilor respective [503, pp. 326-373]; 7) a fost explorat cadrul istoric și comparativ al art. 326[1] CP RM, prin raportare la evoluția internă a legislației relevante, la soluțiile consacrate în alte sisteme de drept și la standardele internaționale [505, pp. 199-204; 508, pp. 97-101]; 8) a fost examinată jurisprudența pertinentă, pentru a surprinde modul concret de aplicare a art. 326[1] CP RM [503, pp. 192, 197, 199, 215, 218, 233, 273]; 9) au fost identificate limitele de aplicabilitate a articolului respectiv, prin stabilirea în paralel a limitelor de aplicare a normelor penale și nepenale adiacente [506, pp. 345-350; 507, pp. 22-27; 508, pp. 97-101; 509, pp. 79-83; 510, pp. 9-12; 512, pp. 75-80]; 10) au fost evidențiate disfuncționalitățile și dificultățile practice întâmpinate în interpretarea și aplicarea art. 326[1] CP RM, a normelor relevante din L133/2016 și a altor norme [504, pp. 133-136; 506, pp. 345-350; 507, pp. 22-27; 508, pp. 97-101; 509, pp. 79-83; 510, pp. 9-12; 511, pp. 75-80]; 11) au fost formulate propuneri legislative menite să optimizeze mecanismele de prevenire și combatere a exercitării atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese [503, pp. 401-403; 510, pp. 9-12].

Problema ştiinţifică importantă, care a fost soluţionată în urma obținerii rezultatelor descrise, se exprimă în conceptualizarea unui cadru teoretico-practic de interpretare a art. 326[1] CP RM, fapt ce a generat clarificarea criteriilor de calificare a faptelor în baza acestui articol și care ar putea permite dinamizarea practicii de aplicare a art. 326[1] CP RM, în vederea perfecționării și consolidării reglementărilor – penale și nepenale – în materie de combatere și prevenire a conflictului de interese în sectorul public.

I. Concluzii:

Valoarea și relevanța problemei științifice importante au fost confirmate prin concluziile formulate pe baza ipotezei de cercetare, prezentate în detaliu mai jos:

1. temei pentru aplicarea art. 326[1] CP RM constituie fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta s-a aflat în conflict de interese consumat.

Din alin. (4) art. 23 din L133/2016, rezultă că art. 326[1] CP RM poate fi aplicat numai dacă s-a constatat că făptuitorul a comis acțiunea de soluționare a unei cereri/a unui demers, de emitere sau de adoptare a unui act administrativ, de încheiere, directă sau prin intermediul unei persoane terțe, a unui act juridic, de luare a unei decizii sau de participare la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese. Fără această premisă, art. 326[1] CP RM nu poate fi aplicat.

Emiterea în condițiile sus-menționate a unui act de constatare ține de competența fie a unui inspector de integritate din cadrul ANI (ceea ce reiese din lit. g) art. 19 din L132/2016), fie a Consiliului de Integritate (ceea ce rezultă din lit. j) alin. (7) art. 12 din L132/2016) *(a se vedea în acest sens: Capitolul 2: Subcapitolul 2.2; Capitolul 3: Subcapitolul 3.2)*;

2. în prezența conflictului de interese consumat, dacă făptuitorul urmărește scopul prevăzut de art. 326[1] CP RM, vorbim despre consumarea uneia dintre infracțiunile prevăzute de acest articol. În prezența conflictului de interese real, dacă făptuitorul urmărește același scop, vorbim, după caz, fie despre perioada internă de desfășurare a activității infracționale prevăzute de acest articol, fie despre perioada externă de desfășurare a unei asemenea activități (mai precis – despre tentativa de infracțiune). În prezența conflictului de interese potențial, dacă făptuitorul urmărește scopul prevăzut de art. 326[1] CP RM, vorbim numai despre perioada internă de desfășurare a activității infracționale prevăzute de acest articol.

În prezența conflictului de interese potențial, dacă făptuitorul urmărește scopul prevăzut de art. 326[1] CP RM, făptuitorul poate doar concepe planul infracțional, cristalizându-și intenția de a săvârși fapta. Conflictul de interese potențial nu este suficient pentru a atrage răspunderea conform art. 326[1] CP RM.

În cazul conflictului de interese real, subiectul declarării fie începe executarea faptei prejudiciabile care este specificată în art. 326[1] CP RM, fie nu. Aceasta depinde de opțiunea pe care o va alege subiectul declarării pus în fața situației de a îndeplini o anumită acțiune de serviciu. Conștientizând că îndeplinirea acelei acțiuni de serviciu l-ar favoriza și, totodată, ar afecta interesul public – subiectul declarării trebuie să facă o alegere, să cântărească considerentele pro și contra. Această alegere presupune că subiectul declarării ar urma fie să îndeplinească respectiva acțiune de serviciu, fie să nu o îndeplinească.

Consumarea conflictului de interese (în accepțiunea alin. (10) art. 12 din L133/2016) poate constitui temeiul pentru a considera consumate infracțiunile consemnate la art. 326[1] CP RM. Aceasta desigur dacă conflictul de interese consumat a fost constatat în condițiile L132/2016 și ale L133/2016. Dintre cele trei categorii de conflicte de interese, prevăzute de L133/2016, doar conflictul de interese consumat se referă în toate cazurile la executarea laturii obiective a infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, la perioada externă de desfășurare a activității infracționale *(a se vedea în acest sens: Capitolul 2: Subcapitolul 2.2; Capitolul 3: Subcapitolul 3.2)*;

3. în toate cazurile de săvârșire a infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM, acțiunea principală este însoțită de inacțiunea adiacentă. Or, obligația de a declara conflictul de interese real (prin informarea decidenților corespunzători) îi revine anume subiectului acestor infracțiuni, nu altcuiva.

În unele cazuri, inacţiunea adiacentă analizată include două acte care se succed (și anume: nedeclararea conflictului de interese real, precum și nesoluționarea conflictului de interese real). În asemenea cazuri, subiectului infracțiunilor, consemnate la art. 326[1] CP RM, îi revine nu numai obligația de a declara conflictul de interese real (prin informarea decidenților corespunzători), ci și obligația de a soluționa un astfel de conflict de interese.

În cazuri de altă natură, inacţiunea adiacentă analizată includ un singur act (și anume: nedeclararea conflictului de interese real și, respectiv, nesoluționarea conflictului de interese real). În cazurile de acest gen, subiectului infracțiunilor, specificate la art. 326[1] CP RM, îi revine numai obligația de a declara conflictul de interese real (prin informarea decidenților corespunzători). Cât privește obligația de a soluționa un astfel de conflict de interese, aceasta urmează a fi executată de anumiți decidenți (conducătorul organizaţiei publice, ANI sau Consiliul de Integritate, după caz). Ambianța de nesoluționare a conflictului de interese real este prezentă doar în cazurile de acest gen *(a se vedea în acest sens: Capitolul 2: Subcapitolul 2.2; Capitolul 3: Subcapitolul 3.2)*;

4. în toate cazurile de săvârșire a infracțiunilor care sunt prevăzute la art. 326[1] CP RM: a) acțiunea principală este însoțită de inacțiunea adiacentă, și anume – de nedeclararea conflictului de interese real; b) este prezentă ambianța de săvârșire a infracțiunii, și anume – nesoluționarea conflictului de interese real de către conducătorul organizaţiei publice, ANI sau Consiliul de Integritate, după caz.

Inacțiunea adiacentă din cadrul infracțiunilor, consemnate la art. 326[1] CP RM, presupune că, înainte de a săvârși acțiunea principală prevăzută de acest articol, subiectul acestor infracțiuni nu declară conflictul de interese real (prin omisiunea de a informa șeful ierarhic, organul ierarhic superior, ANI sau Consiliul de Integritate). Or, obligația de a declara conflictul de interese real

(prin informarea acestor factori de decizie) îi revine anume subiectului acestor infracțiuni, nu altcuiva.

În ceea ce privește ambianță de săvârșire a infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM, ca semn secundar al laturii obiective a acestor infracțiuni, aceasta constă în nesoluționarea conflictului de interese real de către conducătorul organizaţiei publice, ANI sau Consiliul de Integritate, după caz. Or, obligația de soluționare a conflictului de interese real le revine anume acestor factori de decizie *(a se vedea în acest sens: Capitolul 2: Subcapitolul 2.2; Capitolul 3: Subcapitolul 3.2)*;

5. în cazul infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326[1] CP RM, motivul special constă în interesul personal care corespunde doar în parte înțelesului acestei noțiuni din art. 2 din L133/2016.

Interesul personal reprezintă nucleul conflictului de interese: pentru a exista un astfel de conflict, este necesară prezenţa simultană a interesului personal şi a interesului public, între care să se contureze un adevărat clivaj. În absenţa interesului personal, ipoteza conflictului de interese nu poate fi concepută.

Se confirmă doar în parte ipoteza, conform căreia, în cazul infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM, motivul are conținutul pe care îl are motivul descris în art. 327 CP RM. Interesul personal, ca motiv special al infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, are un conținut care este condiționat de scopul acestor infracțiuni. Ca urmare, motivul respectiv poate consta numai în năzuința făptuitorului de a obține – pentru sine sau pentru o terță persoană[1643] – un „avantaj patrimonial a cărui valoare depășește 10000 de unităţi convenţionale”.[1644] *(a se vedea în acest sens: Capitolul 2: Subcapitolul 2.3; Capitolul 3: Subcapitolul 3.3).*

Descrierea contribuţiilor personale cu evidenţierea semnificaţiei teoretice şi valorii practice a acesteia

Analiza doctrinară a infracțiunilor, reglementate la art. 326[1] CP RM, evidențiază o preocupare academică variabilă, cu accente pe anumite aspecte tehnico-juridice sau de calificare. Totuși, se resimte nevoia unei abordări mai cuprinzătoare, care să integreze analiza elementelor constitutive, cu explorarea contextului social în care aceste fapte se manifestă. O astfel de perspectivă ar permite nu doar o înțelegere mai profundă a naturii juridice a infracţiunilor care sunt specificate la art. 326[1] CP RM, ci și formularea unor propuneri legislative adaptate realităților contemporane. Cu toate

[1643] Subliniem că, în acest context, terță persoană poate fi doar „o persoană apropiată în sensul Legii nr.133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale”*, așa cum se menționează în art. 326[1] CP RM.

* Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

[1644] Ibidem.

acestea, subliniem că drept punct de reper pentru o parte din investigațiile noastre au servit publicațiile ce constituie patrimoniul doctrinar anterior.

Contribuția personală se concretizează în elaborarea unui model interpretativ al art. 326[1] CP RM și a normelor din care acesta își completează conținutul, corelând fundamentele teoretice cu cerințele practicii judiciare. Printre exemplele cele mai grăitoare de contribuție personală menționăm: a) susținerea argumentativă a ideii că infracțiunile, specificate în art. 326[1], 327-329, 330[1], 330[2], 332, 332[1] și 332[2] CP RM, au același obiect juridic de subgrup. Acest obiect îl formează acele relații sociale cu privire la buna desfășurare a activităţii în sfera publică, incompatibilă cu acea încălcare a obligațiilor de serviciu care nu este legată nemijlocit de corupţie; b) fundamentarea susținerii că anume calitatea specială a subiectului reprezintă criteriul care relevă diferența dintre obiectul juridic special al infracțiunii, prevăzute de alin. (1) art. 326[1] CP RM, și obiectul juridic special al infracțiunii specificate la lit. a) alin. (2) art. 326[1] CP RM; c) demonstrarea temeiniciei afirmației potrivit căreia avantajul patrimonial, a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, nu poate să reprezinte obiectul material al infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM; d) stabilirea semnificației pe care conflictul de interese potențial, cel real și cel consumat le au în conjunctura infracțiunilor specificate la art. 326[1] CP RM; e) justificarea rațională a constatării că în art. 326[1] CP RM se prevede răspunderea pentru infracțiuni în cazul cărora fapta prejudiciabilă include două componente: acțiunea principală și inacțiunea adiacentă; f) motivarea concluziei conform căreia formularea „dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”[1645], folosită în art. 326[1] CP RM, se poate referi nu doar la ambianța de săvârșire a infracțiunilor prevăzute de acest articol, ci și la inacțiunea adiacentă din cadrul infracțiunilor ce sunt specificate la art. 326[1] CP RM; g) clarificarea raționamentului ce susține ideea că interesul personal (în accepția L133/2016) constituie motivul special al infracțiunilor consemnate la art. 326[1] CP RM, etc.

Aportul personal în analiza răspunderii pentru infracțiunile analizate se sprijină pe fundamente științifice, legale și empirice, valorificând o paletă diversă de surse și perspective. *Fundamentul științific* al prezentei cercetări este construit pe contribuțiile doctrinare și studiile științifice realizate atât în spațiul juridic al Republicii Moldova, cât și în cel internațional, acestea oferind premise solide pentru abordarea multilaterală a problematicii de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. *Fundamentul legal și empiric* al prezentei teze de doctorat este articulat în jurul dispozițiilor art. 326[1] CP RM, care reprezintă nucleul analizei, fiind

[1645] Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.

completat de ansamblul normelor penale privind fapte conexe, de prevederi extrapenale relevante, precum și de jurisprudența instanțelor judecătorești din Republica Moldova și din România, precum și a curților constituționale din cele două țări. Acest cadru este îmbogățit prin integrarea soluțiilor legislative din alte sisteme de drept, care permit o privire comparativă și susțin formularea unor propuneri de îmbunătățire a legislației interne.

Prezenta cercetare își revendică *semnificația teoretică* dintr-o examinare critică a normelor penale și extrapenale privind exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, împletită armonios cu analiza practicii judiciare, a jurisprudenței constituționale și a practicii ANI. Prin această abordare, lucrarea nu doar evidențiază deficiențele de reglementare și ambiguitățile de aplicare, ci propune direcții inovatoare de dezvoltare științifică, o deschidere autentică a dezbaterii în spațiul academic și social, precum și mecanisme mai eficiente de protecție a relațiilor sociale cu privire la evitarea conflictului de interese consumat, care are drept scop obţinerea, directă sau indirectă, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul Legii nr.133/2016.

Valoarea practică a cercetării noastre rezidă în utilitatea sa directă pentru practicienii dreptului penal, oferind un instrument analitic solid pentru interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 326[1] CP RM. Fundamentată inclusiv pe examinarea practicii de aplicare a răspunderii pentru conflictul de interese consumat[1646] și pe analiza comparativă și istorică a reglementărilor relevante, lucrarea identifică deficiențe de redactare legislativă, neclarități de interpretare și dificultăți de aplicare, propunând soluții *de lege ferenda*. Prin abordarea integrată a normelor penale și extrapenale, completată de perspective doctrinare și modele legislative internaționale, studiul contribuie atât la uniformizarea practicii judiciare și la creșterea previzibilității normelor, cât și la consolidarea protecției victimelor și la responsabilizarea subiecților potențiali. Totodată, cercetarea efectuată are ca scop primordial să dinamizeze aplicarea răspunderii pentru infracțiunile consemnate la art. 326[1] CP RM, proces, care, deocamdată, este marcat de inconsecvență și ineficiență.

Date privind aprobarea rezultatelor. Cele mai consistente concluzii formulate în această cercetare au fost incluse în 11 publicații științifice și discutate în cadrul unor conferințe științifice desfășurate la nivel național și internațional, în perioada 2023 – 2025. Această implicare a susținut atât difuzarea informațiilor, cât și dezvoltarea dialogului de specialitate.

[1646] Menționăm în această ordine de idei că temei pentru aplicarea art. 326[1] CP RM reprezintă fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta s-a aflat în conflict de interese consumat. Tocmai de aceea, considerăm relevante exemplele din practica ANI.

Indicarea limitelor pe care le au rezultatele obţinute, cu identificarea problemelor care au rămas nerezolvate. Limitele rezultatelor obținute pot fi atribuite următorilor factori: 1) un singur caz în practica judiciară națională în care s-a aplicat art. 326[1] CP RM; 2) penuria de publicații doctrinare consacrate analizei infracțiunilor prevăzute de acest articol; 3) cadrul reglementar – penal și extrapenal – care conține anumite carențe și nepotriviri care afectează negativ interpretarea art. 326[1] CP RM. Realizarea integrală a obiectivelor propuse în această lucrare și absența unor probleme nerezolvate nu exclud existența unor oportunități de investigare suplimentară, ce vor fi evidențiate mai departe.

II. Recomandări:

1. modificarea dispoziției din alin. (1) art. 326[1] CP RM după cum urmează:

„Fapta persoanei publice care, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, a soluţionat sau, după caz, a respins cereri, demersuri sau plângeri, a emis sau, după caz, a anulat un act administrativ, a încheiat sau, după caz, a reziliat un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii ori, după caz, a refuzat/s-a eschivat să ia o decizie sau a refuzat/s-a eschivat să participe la luarea unei decizii în vederea obţinerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în accepția L133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale, dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale”;

2. completarea art. 326[1] CP RM cu alineatul (4) cu următorul cuprins: „În sensul prezentului articol, sintagma de fonduri publice va avea semnificația de fonduri ale unei organizații publice în înțelesul art. 2 din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016.”;

3. completarea art. 327 CP RM cu alineatul (4) cu următorul cuprins: „Dispoziţiile prezentului articol nu se aplică în cazul când îndeplinirea, în exercițiul funcției, a unei acțiuni constă în emiterea, aprobarea sau adoptarea unor acte normative.”;

4. modificarea art. 313[2] CC RM după cum urmează:

„Articolul 313[2]. Exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese

Fapta persoanei publice care, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, a soluţionat sau, după caz, a respins cereri, demersuri sau plângeri, a emis sau, după caz, a anulat un act administrativ, a încheiat sau, după caz, a reziliat un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii ori, după caz, a refuzat/s-a eschivat să ia o decizie sau a refuzat/s-a eschivat să participe la luarea unei decizii, dacă conflictul de interese nu a fost declarat şi soluționat în conformitate cu legislaţia privind declararea şi controlul averii şi a intereselor personale, în cazul în care fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii,

se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 72 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau de a deține anumite funcții pe un termen de la 6 luni la un an.”;

5. substituirea, în definiția noțiunii „organizație publică” din art. 2 din L133/2016, a sintagmei „instituţie financiară” prin sintagma „bancă comercială”;

6. substituirea, în dispoziția de la lit. d) alin. (1) art. 4 din L133/2016, la sfârșitul primei propoziții, după cuvintele „unor depuneri în”, a cuvintelor „instituțiile financiare” prin cuvintele „băncile comerciale”;

7. modificarea în art. 12 din L133/2016 a unor alineate după cum urmează:

– „(3) Conflictul de interese real apare în cazul în care subiectul declarării este chemat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, să se pronunțe asupra unei cereri sau a unui demers, a unui act administrativ, a unui act juridic ori a unei decizii în care are interese personale.”;

– „(4) În cazul apariției unui conflict de interese real, subiectul declarării este obligat: [...] b) să nu se angajeze, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, în rezolvarea sau, după caz, în respingerea cererii/demersului, în emiterea sau, după caz, în anularea actului administrativ, în încheierea sau, după caz, în rezilierea actului juridic, în luarea sau participarea la luarea deciziei ori, după caz, în refuzul/eschivarea de la luarea sau în refuzul/ eschivarea de la participarea la luarea deciziei în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică până la soluționarea conflictului de interese.”;

– „(5) Informarea despre apariția unui conflict de interese real se va face până la angajarea, directă sau prin intermediul unei persoane terțe, în soluționarea sau, după caz, respingerea cererii/demersului, în emiterea sau, după caz, anularea actului administrativ, în încheierea sau, după caz, rezilierea actului juridic, în participarea la luarea deciziei sau luarea deciziei ori, după caz, refuzul/eschivarea de la participarea la luarea deciziei sau refuzul/eschivarea de la luarea deciziei și va lua forma unei declarații scrise ce trebuie să conțină date despre natura conflictului de interese şi despre modul în care acesta influențează sau poate influenta îndeplinirea imparțială şi obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică.”;

– „(10) Conflictul de interese consumat reprezintă fapta subiectului declarării, săvârșită direct sau prin intermediul unei persoane terțe, de soluționare sau, după caz, de respingere a unei cereri/unui demers, de emitere sau, după caz, de anulare a unui act administrativ, de încheiere sau, după caz, de reziliere a unui act juridic, de luare sau de participare la luarea unei decizii ori, după caz, de refuz/de eschivare de la luarea unei decizii sau de refuz/de eschivare de la participarea la

luarea unei decizii în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică cu încălcarea prevederilor alin. (4) și (7).”;

7. substituirea în art. 3, 7, 24 și 25 ale L133/2016 a sintagmei „subiecţii declarării averii și intereselor personale” sau a derivatelor acesteia cu sintagma „subiecții declarării” sau cu derivatele acesteia;

8. completarea art. 2 din L199/2010 cu alineatul (2^1) cu următorul cuprins: „Funcţia de demnitate publică poate fi ocupată, de asemenea, în urma delegării împuternicirilor de către o persoană care ocupă o astfel de funcţie.”.

Sugestii referitoare la potenţialele orientări prospective de cercetare legate de tema abordată: 1) analiza aprofundată a posibilității de cumulare a diverselor forme de răspundere juridică în cazul conflictului de interese în sectorul public; 2) examinarea nuanțată a tuturor efectelor pe care le produce concurența dintre art. 326^1 și 327 CP RM; 3) analizarea posibilității de cuprindere a persoanei juridice în sfera de subiecți ai infracțiunilor ce sunt consemnate la art. 326^1 CP RM.

Propuneri de utilizare a rezultatelor obţinute în domeniile socio-cultural şi economic. Rezultatele acestei cercetări pot deveni un catalizator pentru consolidarea culturii juridice și a integrității în sectorul public, prin aprofundarea interesului științific față de infracțiunile de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese, care sunt prevăzute la art. 326^1 CP RM. Ele pot fi integrate în formarea continuă a procurorilor, judecătorilor, avocaților, inspectorilor de integritate, funcționarilor publici și altor decidenți implicați în procesul de aplicare a legislației relevante, dar și în programele universitare pentru doctoranzi, masteranzi și studenți, ridicând standardele profesionale și etice. Aceste rezultate pot, de asemenea, alimenta procesul de modernizare legislativă, sprijinind clarificarea și eficientizarea legii penale pentru a asigura o interpretare coerentă și o aplicare uniformă a acesteia. În plan social, ele pot contribui la proiecte de educație civică și campanii de sensibilizare, menite să prevină situațiile de conflict de interese, cultivând astfel o conștientizare reală a riscurilor și costurilor pe care acest fenomen le generează pentru comunitate și pentru buna guvernare.

BIBLIOGRAFIE

A. Surse în limba română

1. Acordul de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2014, nr. 185-199.
2. *Act de constatare nr. 03/04 din 09.01.2024*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-01/AC%203.pdf
3. *Act de constatare nr. 05/04 din 19.01.2024.* [citat 26.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-01/ac5.pdf
4. *Act de constatare nr. 10 din 11.06.2025.* [citat 22.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp10.pdf
5. *Act de constatare nr. 101/05 din 13.07.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC101.pdf
6. *Act de constatare nr. 103 din 10.07.2025*. [citat 20.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-07/ac103_0.pdf
7. *Act de constatare nr. 104 din 11.07.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-07/ac104_0.pdf
8. *Act de constatare nr. 104/32 din 19.07.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC104.pdf
9. *Act de constatare nr. 107 din 18.07.2025.* [citat 25.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-07/ac107.pdf
10. *Act de constatare nr. 11 din 11.06.2025.* [citat 25.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp11.pdf
11. *Act de constatare nr. 113/26 din 09.08.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-08/AC113.pdf
12. *Act de constatare nr. 12 din 30.01.2025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp12.pdf
13. *Act de constatare nr. 128/05 din 11.09.2023*. [citat 16.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-09/AC128.pdf
14. *Act de constatare nr. 13 din 11.06.2025.* [citat 25.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp13_0.pdf
15. *Act de constatare nr. 13 din 31.01.2025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-01/ac13.pdf
16. *Act de constatare nr. 132 din 17.06.2025*. [citat 16.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp132.pdf
17. *Act de constatare nr. 133/26 din 22.09.2023.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-09/AC133_0.pdf
18. *Act de constatare nr. 134/21 din 25.09.2023*. https://www.ani.md/sites/default/files/2023-09/AC134.pdf
19. *Act de constatare nr. 139/16 din 06.10.2023*. [citat 11.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-10/AC139.pdf
20. *Act de constatare nr. 14 din 06.02.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://ani.md/sites/default/files/2025-02/ac14.pdf
21. *Act de constatare nr. 14 din 11.06.2025*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp14.pdf
22. *Act de constatare nr. 142/17 din 26.09.2024.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-09/ac142_0.pdf
23. *Act de constatare nr. 147/06 din 09.10.2024.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-10/AC147_.pdf

24. *Act de constatare nr. 153/10 din 11.10.2024.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-10/AC153.pdf
25. *Act de constatare nr. 16 din 11.06.2025*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp16.pdf
26. *Act de constatare nr. 16/05 din 06.02.2024.* [citat 06.08.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-02/ac16.pdf
27. *Act de constatare nr. 160/10 din 22.12.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-12/AC160.pdf
28. *Act de constatare nr. 161/05 din 22.12.2023.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-12/AC161.pdf
29. *Act de constatare nr. 163/05 din 27.12.2023.* [citat 22.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-12/AC163.pdf
30. *Act de constatare nr. 193/05 din 19.12.2024*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-12/ac193.pdf
31. *Act de constatare nr. 196/29 din 23.12.2024*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-12/ac196.pdf
32. *Act de constatare nr. 23 din 11.06.2025.* [citat 25.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp23.pdf
33. *Act de constatare nr. 24 din 11.06.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp24.pdf
34. *Act de constatare nr. 24 din 12.03.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-03/ac24.pdf
35. *Act de constatare nr. 26 din 11.06.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp26.pdf
36. *Act de constatare nr. 26/17 din 14.02.2024*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-02/ac26.pdf
37. *Act de constatare nr. 27 din 11.06.2025.* [citat 25.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp27.pdf
38. *Act de constatare nr. 27/25 din 19.02.2024.* [citat 06.08.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-02/ac27.pdf
39. *Act de constatare nr. 32 din 24.03.2025*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-03/ac32.pdf
40. *Act de constatare nr. 35 din 01.04.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-04/ac35.pdf
41. *Act de constatare nr. 35/29 din 13.03.2024.* [citat 22.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-03/ac35.pdf
42. *Act de constatare nr. 36 din 11.06.2025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp36.pdf
43. *Act de constatare nr. 37 din 11.06.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp37.pdf
44. *Act de constatare nr. 37/07 din 11.04.2025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-04/AC37.PDF
45. *Act de constatare nr. 39 din 09.04.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-04/ac39.pdf
46. *Act de constatare nr. 39 din 11.06.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp39.pdf
47. *Act de constatare nr. 40 din 11.06.2025*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp40.pdf
48. *Act de constatare nr. 42 din 11.06.2025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp42.pdf

49. *Act de constatare nr. 44 din 11.06.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp44.pdf
50. *Act de constatare nr. 47 din 11.06.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp47.pdf
51. *Act de constatare nr. 47/17 din 09.04.2024.* [citat 22.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-04/ac47.pdf
52. *Act de constatare nr. 5 din 11.06.2025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp5.pdf
53. *Act de constatare nr. 56/29 din 29.04.2024.* [citat 26.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-04/ac56.pdf
54. *Act de constatare nr. 6 din 11.06.2025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp6.pdf
55. *Act de constatare nr. 60/27 din 08.05.2024.* [citat 26.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-05/ac60_0.pdf
56. *Act de constatare nr. 62/22 din 15.05.2024.* [citat 22.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-05/ac62.pdf
57. *Act de constatare nr. 63 din 15.05.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-05/ac63.pdf
58. *Act de constatare nr. 63/24 din 17.05.2024*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-05/ac63.pdf
59. *Act de constatare nr. 63/24 din 17.05.2024.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp63.pdf
60. *Act de constatare nr. 68 din 16.05.2025*. [citat 11.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-05/ac68.pdf
61. *Act de constatare nr. 68/29 din 16.05.2023.* [citat 06.08.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-05/AC68.PDF
62. *Act de constatare nr. 69/07 din 22.05.2023.* [citat 06.08.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-05/AC69.PDF
63. *Act de constatare nr. 69/23 din 27.05.2024.* [citat 22.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-05/AC69.PDF
64. *Act de constatare nr. 7 din 11.06.025.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp7.pdf
65. *Act de constatare nr. 70/19 din 29.05.2024.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-05/ac70.pdf
66. *Act de constatare nr. 71 din 17.05.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-05/ac71.pdf
67. *Act de constatare nr. 78/13 din 27.06.2023*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-06/AC78.pdf
68. *Act de constatare nr. 79/10 din 27.06.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-06/AC79_0.pdf
69. *Act de constatare nr. 79/22 din 11.06.2024*. [citat 11.07.2025] Disponibil: https://ani.md/sites/default/files/2024-06/ac79.pdf
70. *Act de constatare nr. 80/13 din 27.06.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-06/AC80.pdf
71. *Act de constatare nr. 81 din 26.05.2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-05/ac81.pdf
72. *Act de constatare nr. 84/31 din 28.06.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-06/AC84_0.pdf
73. *Act de constatare nr. 86/30 din 29.06.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-06/A%D0%A186.pdf

74. *Act de constatare nr. 87 din 02.06.2025.* [citat 06.08.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/acp87.pdf
75. *Act de constatare nr. 88/25 din 20.06.2024.* [citat 05.08.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-06/ac88_0.pdf
76. *Act de constatare nr. 89 din 04.06.2025*. [citat 14.05.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/ac89.pdf
77. *Act de constatare nr. 90/20 din 07.07.2023*. [citat 16.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC90.pdf
78. *Act de constatare nr. 92/19 din 11.07.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC92.pdf
79. *Act de constatare nr. 93/19 din 11.07.2023*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC93.pdf
80. *Act de constatare nr. 93/19 din 11.07.2023*. [citat 19.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC93.pdf
81. *Act de constatare nr. 94 din 13.06,2025*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2025-06/ac94.pdf
82. *Act de constatare nr. 95/30 din 12.07.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC95.pdf
83. *Act de constatare nr. 96/30 din 12.07.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC96.pdf
84. *Act de constatare nr. 98/09 din 26.06.2024.* [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2024-06/ac98.pdf
85. *Act de constatare nr. 98/26 din 12.07.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC98.pdf
86. *Act de constatare nr. 99/05 din 12.07.2023*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://www.ani.md/sites/default/files/2023-07/AC99.pdf
87. ALEXANDRU, Mihaela. *Participația penală: studiu de doctrină și jurisprudență*. București: Hamangiu, 2008. 362 p. ISBN 978-973-1836-98-0.
88. ANGHELUȚĂ, Mihaela. *Amenințarea cu omor ori cu vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2022. 368 p. ISBN 978-5-88554-054-4.
89. ANGHELUȚĂ, Mihaela. Obiectul material/imaterial al infracțiunii prevăzute la art. 155 din Codul penal: între posibilitate și realitate. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2020, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2020, Vol. 1, pp. 30-33. ISBN 978-9975-152-49-5.
90. ANGHELUȚĂ, Mihaela. Semnele secundare ale laturii subiective în cazul amenințării cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății: aspecte teoretice și practice. În: *Infracțiunea – Răspunderea penală – Pedeapsa. Drept și Criminologie, Ed. Ediția I-a, 25-26 martie 2021, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2021, Ediția I-a, pp. 228-238. ISBN 978-9975-158-12-1.
91. APĂRECE, Oleg. Semnele secundare ale laturii subiective în cazul infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii conform legislației penale din Republica Moldova. În: *Acta Universitatis George Bacovia. Juridica*, 2024, vol. 13, pp. 649-662. ISSN 2285-1933.
92. *Avizul Direcției juridice a Secretariatului Parlamentului Republicii Moldova nr. 65 la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (nr. 34 din 14 februarie 2018)*. [citat 29.07.2025] Disponibil: https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=a9eac83d-e288-4624-b3c4-788f23b5473e
93. BACIU (CEBAN), Olga. Pantuflajul sau fenomenul ușilor turnate în sistemul juridic național. În: *State, security and human rights: in digital era, 8-9 decembrie 2021, Chișinău*.

Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2022, pp. 96-104. ISBN 978-9975-159-32-6.

94. BĂBĂLĂU, Denis. Obiectul imaterial al infracţiunilor prevăzute la art. 241 din Codul penal. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Ştiinţe juridice. Vol. 1, 28-29 septembrie 2016, Chișinău*. Chișinău, Republica Moldova: CEP USM, 2016, 2016, pp. 76-80. ISBN 978-9975-71-815-8.

95. BĂBĂLĂU, Denis. Obiectul juridic al infracțiunilor prevăzute la art. 241 din Codul penal: aspecte introductive. În: *Revista Naţională de Drept*, 2016, nr. 8, pp. 18-25. ISSN 1811-0770.

96. BĂBĂLĂU, Denis. Răspunderea penală pentru practicarea ilegală a activității de întreprinzător. Chișinău: Tipografia Centrală, 2016. 304 p. ISBN 978-9975-53-731-5.

97. BĂBĂLĂU, Denis. Unele consideraţii privind obiectul infracțiunilor prevăzute la art. 241 din codul penal. Partea II. În: *Revista Naţională de Drept*, 2016, nr. 12, pp. 44-49. ISSN 1811-0770.

98. BĂRĂGAN, Tiberiu Marian, CIRIMBEI, Gabriel. Apariţia şi evoluţia incriminării conflictului de interese în legislaţia românească. În: *Revista Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”*, 2017, nr. 2, pp. 15-23. ISSN 1857-2022.

99. BELECCIU, Ştefan, BOŞCANEANU, Marcel. Latura subiectivă a infracţiunii de poluare a apei art. 229 Cod penal al Republicii Moldova. În: *Acta Universitatis George Bacovia. Juridica* , 2017, vol. 6, nr. 2, pp. 467-474. ISSN 2285-1933.

100. BERDILO, Rodica. Acțiunea și inacțiunea ca forme ale faptei prejudiciabile prevăzute la art. 146 din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2020, nr. 8, pp. 266-277. ISSN 1814-3199.

101. BERDILO, Rodica. Obiectul juridic al infracțiunii prevăzute la art. 146 din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 119-130. ISSN 1814-3199.

102. BERDILO, Rodica. *Răspunderea penală pentru omorul săvârșit în stare de afect*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2021. 399 p. ISBN 978-9975-157-57-5.

103. BERDILO, Rodica. Victima omorului săvârșit în stare de afect. În: *Revista Institutului Naţional al Justiţiei*, 2021, nr. 1, pp. 33-38. ISSN 1857-2405.

104. BIVOL, Octavian. Limitele incriminării faptelor de exercitare a atribuțiilor de serviciu în sectorul privat în situaţie de conflict de interese. În: *Integrare prin cercetare si inovare: Ştiinţe juridice şi economice, 10-11 noiembrie 2021, Chişinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2021, pp. 114-117. ISBN 978-9975-158-56-5.

105. BODORONCEA, Georgina et al. *Codul penal: comentariu pe articole*. București: C.H. Beck, 2016. 1382 p. ISBN 978-606-18-0583-9.

106. BOGDAN, Sergiu, ȘERBAN, Doris Alina, ZLATI, George. *Noul Cod penal. Partea specială. Analize, explicatii, comentarii. Perspectiva Clujeană*. București: Editura Universul Juridic, 2014. 880 p. ISBN 978-606-673-319-9.

107. BOGDAN, Sergiu. *Conflictul de interese în mediul privat în NCP. Sau cum putem deveni cu toții infractori fără să știm*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://www.juridice.ro/312639/conflictul-de-interese-in-mediul-privat-in-ncp-sau-cum-putem-deveni-cu-totii-infractori-fara-sa-stim-2.html

108. BOGDAN, Sergiu. Conflictul de interese. În: *Caiete de Drept Penal*, 2009, nr. 2, pp. 80-92. ISSN 1841-6047.

109. BOLDESCU, Anastasia. *Răspunderea penală pentru vânatul ilegal*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2023. 454 p. ISBN 978-5-88554-255-5.

110. BOROI, A. *Infracţiuni contra vieţii*. Bucureşti: ALL Beck, 1999. 245 p. ISBN 973-9435-57-2.

111. BOROI, Alexandru, GORUNESCU, Mirela, POPESCU, Mihaela. *Dicționar de drept penal*. București: All Beck, 2004. 407 p. ISBN 973-655-435-X.

112. BOROI, Alexandru. *Drept penal. Partea special. Conform noului Cod penal*. Bucureşti: Editura C.H. Beck, 2014. 880 p. ISBN 978-606-18-0372-9.

113. BORȘ, Tudor. Latura subiectivă a infracţiunii de fabricare sau punere în circulaţie a cardurilor sau a altor instrumente de plată false (art. 237 CP RM). În: *Revista Naţională de Drept*, 2014, nr. 1, pp. 46-50. ISSN 1811-0770.

114. BOTNARENCO, Dorin. Unele aspecte privind obiectul imaterial al infracțiunii prevăzute la art. 307 CP RM. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2019*, Chișinău. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 278-282. ISBN 978-9975-149-46-4.

115. BOTNARENCO, Dorin. Unele reflecții privind noțiunea „contrară legii" din dispoziția art. 307 CP RM. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2020, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2020, Vol. 1, pp. 144-148. ISBN 978-9975-152-49-5.

116. BOTNARENCO, Mihaela, STRÎMBEANU, Alexandru. Victima infracțiunilor prevăzute la art. 259 din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2022, nr. 8, pp. 111-120. ISSN 1814-3199.

117. BOTNARENCO, Mihaela. Latura subiectivă a infracțiunii de hărțuire sexuală. În: *Revista Naţională de Drept*, 2015, nr. 4, pp. 41-49. ISSN 1811-0770.

118. BOTNARU, Stela et al. *Drept penal. Partea generală*. Chișinău: Cartier juridic, 2005. 624 p. ISBN 9975-79-329-0.

119. BRÎNZA, Cristian. *Răspunderea penală pentru luarea de mită şi darea de mită*. Chişinău: Tipografia Centrală. 428 p. ISBN 978-9975-157-88-9.

120. BRÎNZA, Cristian. Reflecții cu privire la conținutul noțiunii de corupție. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 146-159. ISSN 1814-3199.

121. BRÎNZA, Cristian. Semnificația sintagmei „ce nu i se cuvin" din dispozițiile art. 333 și 334 Cod penal. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2019, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 147-151. ISBN 978-9975-149-46-4.

122. BRÎNZA, Cristian. Vinovăţia în cazul infracțiunilor de luare de mită și de dare de mită. În: *Revista Naţională de Drept*, 2021, nr. 1, pp. 98-109. ISSN 1811-0770.

123. BRÎNZA, Liubovi. Noi implicaţii privind obiectul imaterial al infracţiunii prevăzute la art. 311 CP RM. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Științe juridice, 9-10 noiembrie 2017*, Chișinău. Chișinău: CEP USM, 2017, pp. 10-14. ISBN 978-9975-71-924-7.

124. BRÎNZA, Serghei et al. *Drept penal. Partea specială*. Chișinău: Cartier, 2005. 804 p. ISBN 9975-79-324-X.

125. BRÎNZA, Serghei, SERBINOV, Igor. Fapta prejudiciabilă în cazul infracțiunilor de neglijență în serviciu (art. 329 CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2017, nr. 8, pp. 57-69. ISSN 1814-3199.

126. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie, POPOV, Ruslan. Falsul în acte publice (art. 332 CP RM): aspecte de drept penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2015, nr. 8, pp. 64-73. ISSN 1814-3199.

127. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Abuzul de putere sau abuzul de serviciu săvârșit din interes material, în scopul realizării altor interese personale sau în interesul unei terţe persoane: controverse și soluții. În: *SSRN Electronic Journal*. ISSN 1556-5068. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4169537

128. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Drept penal. Partea specială. Vol. I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 1062 p. ISBN 978-9975-53-029-3.

129. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Drept penal. Partea specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 1324 p. ISBN 978-9975-53-034-7.

130. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific*

conference (20th July, 2018). Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

131. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Implicaţiile juridico-penale ale adoptării L133/2016 şi a Legii nr. 134/2016. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2016, nr. 8, pp. 90-98. ISSN 1814-3199.

132. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Infracțiunea de complot împotriva Republicii Moldova: dimensiuni juridico-penale. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2023, nr. 8, pp. 3-12. ISSN 1814-3199.

133. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Infracțiunile contra persoanei în Codul penal român și în Codul penal al Republicii Moldova: interferențe și incongruențe. În: *Revista Facultății de Drept Oradea*, 2024, nr. 2, pp. 20-33. ISSN 1582-7585.

134. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Momentul de consumare a infracțiunilor cu modalități normative alternative. În: *Infracţiunea – Răspunderea penală – Pedeapsa. Drept şi Criminologie, Ediţia a 2-a, 24-25 martie 2022, Chişinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2022, pp. 114-125. ISBN 978-9975-62-476-3.

135. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Observații critice pe marginea Proiectului de lege nr. 268/2016. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2017, Вып. 1, ч. 4, pp. 82-96. ISSN 2524-0986.

136. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1328 p. ISBN 978-9975-53-469-7.

137. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p. ISBN 978-9975-53-468-0.

138. BRÎNZA, Serghei. Din nou despre interpretarea noțiunii de prostituție în practica judiciară a Republicii Moldova. În: *Revista Naţională de Drept*, 2016, nr. 6, pp. 2-9. ISSN 1811-0770.

139. BRÎNZA, Serghei. Răspunderea penală pentru omorul săvârşit din interes material (lit. b) alin. (2) art. 145 C. pen. RM): examinarea unor aspecte controversate. În: *Revista Naţională de Drept*, 2008, nr. 10, pp. 5-11. ISSN 1811-0770.

140. BRÎNZA, Serghei. Rolul scopului în procesul de stabilire a gradului prejudiciabil al faptei. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2007, nr. 3, pp. 94-98. ISSN 1814-3199.

141. BRÎNZA, Sergiu. *Obiectul infracţiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005. 675 p. ISBN 9975-70-414-X.

142. BRUTARU, Versavia et al. *Explicațiile noului Cod penal. Vol. IV (Articolele 257-366)* / Coordonatori G. Antoniu, T. Toader. București: Editura Universul Juridic, 2016. 892 p. ISBN 978-606-673-341-0.

143. BULAI, Costică, BULAI, Bogdan Nicolae. *Manual de drept penal. Partea generală*. București: Universul Juridic, 2007. 678 p. ISBN 978-973-8929-83-8.

144. BULAI, Costică. *Manual de drept penal. Partea generală*. București: ALL, 1997. 647 p. ISBN 973-9229-74-3.

145. CALMAȚUI, Eduard. Latura subiectivă a infracțiunii de proxenetism. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2020, nr. 8, pp. 169-176. ISSN 1814-3199.

146. CAPBĂTUT, Roxana. Conflictul de interese – problemă a secolului. În: *Interuniversitaria, Ed. 18, Vol. 4, 15 aprilie 2022, Bălți*. Bălți: Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălți, 2022, pp. 65-73. ISBN 978-9975-50-283-2.

147. CARCEA, Iulian. Infracțiunea – instituția fundamentală a dreptului penal. În: *Anale ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al RM: ştiinţe juridice*, 2016, supl. nr. S, pp. 19-25. ISSN 1857-0976.

148. CEASCAI, Corina. Infracţiunea de conflict de interese. În: *Pro Lege*, 2014, nr. 1-2, pp. 45-53. ISSN 2965-1786.

149. CHEPESTRU, Ana-Maria. Obiectul juridic al infracțiunii de dezordini în masa. În: *Protecţia drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii şi*

securităţii publice, Editia II-a, 8 decembrie 2022, Chişinău. Chişinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ştefan cel Mare”, 2022, pp. 266-271.

150. CHEPESTRU, Ana-Maria. Subiectul infracțiunii de dezordini în masa. În: *Protecţia drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii şi securităţii publice, Ediţia III-a, 7 decembrie 2023, Chişinău*. Chişinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare” al MAI, 2023, pp. 364-368. ISBN 978-9975-135-84-9.

151. CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326^1 CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

152. CHIHAI, Cristina. Obiectul juridic special al infracțiunii de practicare ilegală a activității financiare. În: *Revista Institutului Naţional al Justiţiei*, 2021, nr. 2, pp. 19-25. ISSN 1857-2405.

153. CHIPĂILĂ, Ion, POPA, Cristina, CIOLAN, Ion. *Drept penal. Partea specială*. Craiova: Sitech, 2010. 340 p. ISBN 978-606-530-867-1.

154. CHIRILĂ, Angelica. Conflictul de interese. Implicaţii juridice administrative şi penale. În: *Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative*, 2010, nr. 3, pp. 17-29. ISSN 2247-8329.

155. CHIRIŢA, Valentin, CHEPESTRU, Ana-Maria. Latura subiectivă a infracţiunilor de dezordini în masă. În: *Intellectus*, 2024, nr. 2, pp. 153-160. ISSN 1810-7079.

156. CHIRIŢA, Valentin, STAHURSCHI, Alina. Latura subiectivă a infracţiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârşirea unor fapte imorale. În: *Legea şi Viaţa*, 2019, nr. 12, pp. 23-27. ISSN 2587-4365.

157. CHIUARIU, Tudor. The Disciplinary Offences of Incompatibility and Conflict of Interests Regarding Public Officials, as Provided for by the Legislation of Romania, Are of an Criminal Nature under Article 6, Paragraph 1 ECHR. În: *Dreptul*, 2019, Supliment, pp. 51-61. ISSN 1018-0435.

158. CIOCLEI, Valerian. *Necesitatea excluderii funcționarului public asimilat, prevăzut de art. 175 alin. (2) C. pen., din sfera subiectului activ al infracțiunii de conflict de interese prevăzută de art. 301 C. pen*. [citat 06.08.2025] Disponibil: https://www.juridice.ro/essentials/1332/necesitatea-excluderii-functionarului-public-asimilat-prevazut-de-art-175-alin-2-c-pen-din-sfera-subiectului-activ-al-infractiunii-de-conflict-de-interese-prevazuta-de-art-301-c-pen

159. COCIORVA, Valentina. Formele de vinovăţie. În: *Anale ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare” a MAI al RM: ştiinţe juridice*, 2016, supl. nr. S, pp. 35-41. ISSN 1857-0976.

160. CODREANU, Alina. Conflictul de interese – formă a fraudei în procesul de achiziție publică. În: *Revista Naţională de Drep*t, 2017, nr. 3, pp. 55-58. ISSN 1811-0770.

161. Codul administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 309-320, 466.

162. Codul civil al Republicii Moldova: nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 82-86, 661.

163. Codul contravențional al Republicii Moldova: nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 3-6, 15.

164. *Codul de disciplină și etică al Federației Moldovenești de Fotbal*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://www.fmf.md/cdn/docs/CODUL%20DE%20DISCIPLINA%20SI%20ETICA%20FMF,%20editia%20octombrie%202024.pdf

165. Codul de executare al Republicii Moldova: nr. 443 din 24.12.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 34-35, 112.

166. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova: nr. 225 din 30.05.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 111-115, 451.

167. Codul de procedură penală al Republicii Moldova: nr. 122 din 14.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 104-110, 447.

168. *Codul deontologic al avocaţilor din Uniunea Europeană*. [citat 06.08.2025] Disponibil: https://osabg.org/attachments/Kodeks-povedenie-advokat-ES.pdf
169. Codul electoral al Republicii Moldova: nr. 325 din 08.12.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 426-427, 770.
170. *Codul european al bunei conduite administrative*. [citat 20.07.2025] Disponibil: https://www.ombudsman.europa.eu/pdf/ro/3510
171. Codul jurisdicției constituționale: nr. 502 din 16.06.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 53-54, 597.
172. Codul muncii al Republicii Moldova: nr. 154 din 28.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, 159-162, 648.
173. *Codul penal al Greciei*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Grecia-RO.html
174. *Codul penal al Marelui Ducat de Luxemburg*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Luxemburg-RO.html
175. *Codul penal al Regatului Belgiei*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Belgia-RO.html
176. *Codul penal al Regatului Spaniei*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Spania-RO.html
177. *Codul penal al Regatului Ţărilor de Jos (Olanda)*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Olanda-RO.html
178. *Codul penal al Republicii Croaţia*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Croatia-RO.html
179. *Codul penal al Republicii Estonia*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Estonia-RO.html
180. *Codul penal al Republicii Franceze*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Franta-RO.html
181. *Codul penal al Republicii Italia*. [citat 14.03.2024] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Italia-RO.html
182. *Codul penal al Republicii Letonia*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Letonia-RO.html
183. Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.
184. Codul penal al României nr. 15 din 21.06.1968. În: *Buletinul Oficial*, 1968, nr. 79-79 bis.
185. Codul penal al României nr. 286 din 17.07.2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 510.
186. Codul penal al României: nr. 301 din 28.06.2004. În: *Monitorul Oficial al României*, 2004, nr. 575.
187. Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova: nr. 174 din 08.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 462-466, 766.
188. COJOCARU, Radion, DAVID, Mihail. Determinarea semnelor facultative ale laturii subiective la încadrarea juridică a infracţiunii. În: *Legea şi Viaţa*, 2022, nr. 9-10, pp. 14-23. ISSN 2587-4365.
189. COJOCARU, Radion, ŢICAL, George-Marius. Elucidarea conținutului obiectului juridic în procesul de încadrare a infracțiunilor. În: *Legea şi Viaţa*, 2022, nr. 7-8, pp. 30-42. ISSN 2587-4365.
190. COJOCARU, Violeta. Scopul şi motivul infracţiunilor prevăzute la art. 278 CP RM (Actul terorist). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2018, nr. 3, pp. 173-188. ISSN 1814-3199.
191. Constituția Republicii Moldova: nr. 1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1, 5.

192. COPEŢCHI, Stanislav. Latura subiectivă a infracţiunii prevăzute la art. 208 CP RM. În: *Revista Naţională de Drept*, 2014, nr. 3, pp. 74-80. ISSN 1811-0770.

193. COPEŢCHI, Stanislav. Semnele secundare ale laturii subiective: aspecte teoretico-practice şi legislative. În: *Infracţiunea – Răspunderea penală – Pedeapsa. Drept şi Criminologie, Ediția I-a, 25-26 martie 2021, Chişinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2021, pp. 76-85. ISBN 978-9975-158-12-1.

194. COTEANU, Ion et al. *Dicționarul explicativ al limbii române*. București: Univers Enciclopedic, 1998. 1192 p. ISBN 973-9243-29-0.

195. DANILEŢ, Cristi. *Corupţia şi anticorupţia în sistemul juridic*. Bucureşti: C.H. Beck, 2009, p. 9, 98. 209 p. ISBN 978-973-115-639-2.

196. *Date despre întreprinderi de stat*. [citat 28.07.2024] Disponibil: https://app.gov.md/wp-content/uploads/2025/06/APC-Intreprinderi-de-Stat-01.01.2025.xlsx

197. *Date despre întreprinderi municipale*. [citat 28.07.2024] Disponibil: https://app.gov.md/wp-content/uploads/2025/06/APL-Intreprinderi-Municipale-01.01.2025.xlsx

198. *Date privind societățile comerciale, în care autoritățile administrației publice centrale dețin cotă – parte în capitalul social*. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://app.gov.md/wp-content/uploads/2025/06/APC-Societati-pe-Actiuni-01.01.2025.xlsx

199. *Decizia Colegiului Penal al CSJ din 17.12.2020. Dosarul nr. 4-1ril-1/2020*. [citat 16.07.2025] Disponibil: jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=2166

200. *Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 05.07.2023*. [citat 12.08.2023] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=23561

201. *Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 17.05.2023*. [citat 12.08.2023] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=23299

202. *Decizia Colegiului penal lărgit al Curţii Supreme de Justiţie din 21.09.2022*. [citat 12.08.2023] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=21793

203. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 45g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 23 alineatele (2), (3), (4), (6), (7) și (9) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale și a articolului 35 din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate: nr. 79 din 03.06.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 160-163, 114.

204. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 75g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi de la articolul 275 pct. 8) din Codul de procedură penală: nr. 62 din 19.06.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 410-415, 141.

205. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 218g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 23 alin. (4) și (6) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale nr. 16 din 10.02.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 102, 56.

206. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 209g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 313 din Codul contravențional: nr. 180 din 15.12.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 17-20, 9.

207. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 22g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale și din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate: nr. 130 din 20.09.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 308-313, 161.

208. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 196g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 19 lit. f), 39 alineatele (2), (3) și

(4) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și a articolelor 23 alineatele (3), (4), (6), (7) și (9) și 24 alin. (12) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 54 din 04.05.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 176-178, 85.

209. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 32g/2023 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 56 alin. (1) din Legea cu privire la actele normative nr. 100 din 22 decembrie 2017: nr. 118 din 28.09.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 399-400, 162.

210. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 140g/2017 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 327 din Codul penal: nr. 121 din 15.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 95-104, 49.

211. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 160g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 332 alin. (1) din Codul penal: nr. 180 din 25.11.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 19-25, 3.

212. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 214g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 307 din Codul penal: nr. 11 din 31.01.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 45-48, 34.

213. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova de inadmisibilitate a sesizării nr. 214g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 312 din Codul contravențional și a articolului 13 alin. (1) din Legea nr. 190 din 19 iulie 1994 cu privire la petiționare: nr. 44 din 18.05.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 165-176, 84.

214. Decizia Curții Constituționale a României cu privire la obiecţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. I pct. 5 şi art. II pct. 3 din Legea pentru modificarea şi completarea unor acte normative şi a articolului unic din Legea pentru modificarea art. 253^1 din Codul penal: nr. 2 din 15.01.2014. În: *Monitorul Oficial al României*, 2014, nr. 71.

215. Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal: nr. 73 din 03.03.2022. În: *Monitorul Oficial al României*, 2022, nr. 436.

216. Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 253^1 din Codul penal din 1969 şi art. 301 din Codul penal: nr. 88 din 23.02.2016. În: *Monitorul Oficial al României*, 2016, nr. 421.

217. Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 253^1 alin. 1 din Codul penal din 1969 și ale art. 301 alin. (1) din Codul penal: nr. 546 din 26.09.2019. În: *Monitorul Oficial al României*, 2020, nr. 70.

218. Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 11 alin. (1) din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, art. 253^1 alin. (1) din Codul penal din 1969 și art. 301 alin. (1) din Codul penal: nr. 807 din 06.12.2018. În: *Monitorul Oficial al României*, 2019, nr. 200.

219. Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 35 alin. (1) și ale art. 39 alin. (1) lit. b) din Codul penal: nr. 368 din 30.05.2017. În: *Monitorul Oficial al României*, nr. 566.

220. Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal: nr. 315 din 09.06.2020. În: *Monitorul Oficial al României*, 2020, nr. 1130.

221. Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 301 alin. (1) și art. 308 alin. (1) din Codul penal: nr. 603 din 06.10.2015. În: *Monitorul Oficial al României*, 2015, nr. 845.

222. Decizia Curții Constituționale a României referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea Legii nr. 393/2004 privind statutul aleșilor locali: nr. 647 din 16.10.2018. În: *Monitorul Oficial al României*, 2019, nr. 69.

223. *Decizia Plenului Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 09.10.2018 cu privire la determinarea modului unitar de interpretare şi aplicare a prevederilor art. 361 alin. 1 Cod penal. Dosarul nr. 4-1ril-2/2014*. [citat 12.08.2023] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_interes_lege.php?id=3

224. *Decizia Plenului Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 07.02.2019 cu privire la faptul că depunerea declaraţiilor necorespunzătoare adevărului în faţa instanţelor nu poate atrage răspunderea în baza art. 352[1] alin. 1 Cod penal. Dosarul nr. 4-1ril-4/2019*. [citat 12.08.2023] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_interes_lege.php?id=7

225. Decretul Președintelui Republicii Moldova privind aprobarea regulamentelor militare ale Forţelor Armate ale Republicii Moldova: nr. 2327 din 03.09.2009. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2009, nr. 143, 401.

226. DIACONESCU, Gheorghe, DUVAC, Constantin. *Tratat de drept penal. Partea specială*. București: C.H. Beck, 2009. 1158 p. ISBN 978-973-115-541-8.

227. Dispoziția Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Listei autorităților administrative centrale aflate în subordinea Guvernului, a autorităților administrative aflate în subordinea ministerelor și a autorităților administrative autonome responsabile de realizarea sarcinilor prioritare în contextual implementării cerințelor de aderare la Uniunea Europeană și a numărului maxim de personal antrenat per autoritate publică: nr. 157 din 01.11.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 408-410, 997.

228. Dispoziția Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Regulamentului de funcționare și componența nominală a Comisiei Naționale pentru Securitate Biologică: nr. 128 din 07.08.2024. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, nr. 344-346, 22.

229. DOBRINOIU, Vasile, NEAGU, Norel. *Drept penal. Partea specială*. Bucureşti: Editura Universul Juridic, 2011. 960 p. ISBN 978-973-127-651-9.

230. DUPU, Adrian. De la conflict de interese la corupţie. În: *Teoria şi practica administrării publice, 20 mai 2016, Chişinău*. Chișinău: Garamont-Studio S.R.L., 2016, pp. 558-560. ISBN 978-9975-3019-6-1.

231. EŞANU, Adriana. Conţinutul şi întinderea „interesului public" în contextul infracţiunilor prevăzute la art. 327-329 CP RM. În: *Integrare prin cercetare şi inovare: Ştiinţe juridice şi economice, 10-11 noiembrie 2015, Chişinău*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 2015, pp. 24-27.

232. EŞANU, Adriana. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realităţi şi perspective ale învăţământului juridic naţional: Culegerea comunicărilor. Vol. 2, 1-2 octombrie 2019, Chişinău*. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149-88-4.

233. EȘANU, Adriana. Incriminarea exercitării atribuțiilor de serviciu în situație de conflict de interese: argumente pro și contra. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 62-67. ISSN 1814-3199.

234. GHERMAN, Marian, CICALA, Alexandru. Obiectul infracţiunii de provocare ilegală a avortului. În: *Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal şi activitatea specială de investigaţii, 10 noiembrie 2022, Chişinău*. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare", 2022, pp. 246-262. ISBN 978-9975-3323-9-2.

235. GLADCHI, Gheorghe. Conceptul laturii subiective a infracţiunii în dreptul penal. În: *Anale ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al RM: ştiinţe juridice*, 2016, nr. XVI, pp. 19-25. ISSN 1857-0976.

236. GLADCHI, Gheorghe. Obiectul material al infracțiunii și victima infracțiunii. În: *Reabilitarea victimelor infracţiunii, 22 octombrie 2021, Chişinău*. Chișinău, Republica Moldova: Universitatea de Stat din Moldova, 2022, pp. 70-76. ISBN 978-9975-159-02-9.

237. GORIUC, Silvia. Funcţia de mediere a şefului de stat. În: *Administrarea Publică*, 2013, nr. 1, pp. 34-38. ISSN 1813-8489.

238. GRAMA, Mariana et al. *Dreptul penal. Partea generală. Vol. I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2012. 328 p. ISBN 978-9975-53-080-4.

239. GROSU, Serghei. Latura subiectivă a infracțiunii de inviolabilitate a vieții personale. În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, 2021, nr. 8, pp. 61-66. ISSN 2587-3601.

240. GUCEAC, Ion, BALMUŞ, Victor. Originea si dimensiunea conceptului contract administrativ. În: *Revista Naţională de Drept*, 2009, nr. 1, pp. 2-10. ISSN 1811-0770.

241. GUIDEA, Petru. *Răspunderea penală pentru munca forţată*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2025. 383 p. ISBN 978-5-88554-409-2.

242. GUŢULEAC, Victor, MOSTOVEI, Tatiana. Funcţionarul public faţă în faţă cu conflictul de interese: reglementare, exemplificare şi soluţionare de situaţii. În: *Jurnalul Juridic National: teorie şi practică*, 2014, nr. 2, pp. 4-9. ISSN 2345-1130.

243. HADÎRCĂ, Igor. *Răspunderea pentru infracţiunile săvârşite în sfera circulaţiei substanţelor narcotice, psihotrope, a analoagelor şi precursorilor acestora*. Chişinău: CEP USM, 2008. 281 p. ISBN 978-9975-70-718-3.

244. HEMEI, Alexandru. Răspunderea penală pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. În: *Analele Ştiinţifice ale Universităţii de Stat din Moldova: Ştiinţe juridice. Ştiinţe sociale, 16 septembrie 2022, Chişinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2022, pp. 223-226. ISBN 978-9975-142-54-0.

245. HLIPCĂ, Petru. Preşedintele Republicii Moldova – mediator între organele puterii de stat. În: *Revista Naţională de Drept, 2008*, nr. 6, pp. 66-69. ISSN 1811-0770.

246. *Hotarâre pronunțată de Curtea de Apel Ploiești: nr. 1056/2024 din 30.10.2024*. [citat 22.07.2025] Disponibil: https://codurilepenale.ro/wp-content/uploads/2024/11/Hotarare-nr.-1056_2024-din-30.10.2024-pronuntata-de-Curtea-de-Apel-Ploiesti-cod-RJ-5967256e4-https___www.rejust.ro_juris_5967256e4.pdf

247. *Hotărâre nr. 733 din 13.05.2015*. [citat 25.07.2025] Disponibil: https://www.jurisprudenta.com/jurisprudenta/speta-mgxq9nq/

248. Hotărârea Consiliului național pentru asistență juridică garantată de stat cu privire la aprobarea Regulamentului de activitate al parajuriștilor: nr. 27 din 29.10.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 1-10, 49.

249. Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea şi funcţionarea Consiliului Superior al Magistraturii: nr. 668/26 din 15.09.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 13-19, 81.

250. Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii cu privire la modificarea Regulamentului cu privire la activitatea Colegiului disciplinar: nr. 505/24 din 13.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr. 13-21, 165.

251. Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii privind aprobarea Regulamentului cu privire la selecția și evaluarea judecătorilor: nr. 274/19 din 28.05.2024. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024 nr. 494-497, 943.

252. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova pentru controlul constituționalității unor prevederi din articolul 112 alin. (2) din Codul electoral: nr. 35 din 12.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 27-32, 5.

253. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova pentru controlul constituționalității articolului 19 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 317 din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională: nr. 18 din 09.07.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 175-179, 140.

254. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind controlul de constituționalitate al articolului 25 alin. (1) literele g^1), g^2) și g^4) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului: nr. 18 din 27.09.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 315-317, 163.

255. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind controlul constituţionalităţii unor prevederi din articolele 189 alin. (3) lit. f), 307 alin. (2) lit. c), 327 alin. (2) lit. c), 329 alin. (1) și alin. (2) lit. b) și din articolul 335 alin. (1^1) din Codul penal: nr. 24 din 17.10.2019. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr. 338-343, 207.

256. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind excepţia de neconstituţionalitate a articolului 55 alin. (2) și alin. (8) din Legea nr. 320 din 27 decembrie 2012 cu privire la activitatea Poliţiei şi statutul poliţistului și pct. 59 subpct. 2) și 5) și pct. 65 din Statutul disciplinar al polițistului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 502 din 9 iulie 2013: nr. 24 din 14.09.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 369-378, 84.

257. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind excepţia de neconstituţionalitate a unor prevederi ale articolului 328 alin. (1) din Codul penal: nr. 22 din 27.06.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 352-355, 92.

258. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind excepția de neconstituţionalitate a unor prevederi din articolul 287 alin. (1) din Codul penal: nr. 25 din 12.08.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 212-218, 164.

259. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind excepţia de neconstituţionalitate a unor prevederi ale articolului 320 din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002, în redacţia Legii nr. 173 din 9 iulie 2010 pentru modificarea unor acte legislative: nr. 13 din 11.06.2013. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 146-151, 20.

260. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind excepţia de neconstituţionalitate a unor prevederi din articolele 327 alin. (1) și 361 alin. (2) lit. d) din Codul penal: nr. 33 din 07.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 27-32, 04.

261. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la Agenția Digitalizare în Justiție și Administrare Judecătorească: nr. 748 din 06.11.2024. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, nr. 486-489, 896.

262. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică: nr. 1042 din 21.12.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, nr. 1-4, 1.

263. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la Comisia Națională pentru Monopol Fiscal: nr. 916 din 21.12.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 411-412, 1013.

264. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la Instituția publică „Agenția de Guvernare Electronică”: nr. 760 din 18.08.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 150-152, 832.

265. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Geodezie, Cartografie și Cadastru: nr. 959 din 06.12.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 484-487, 1204.

266. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie: nr. 926 din 29.11.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 463-464, 1127.

267. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale Antidoping: nr. 665 din 06.09.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 364-365, 829.

268. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor: nr. 14 din 11.01.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2023, nr. 10-12, 24.

269. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului Control Financiar de Stat: nr. 938 din 29.11.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2023, nr. 465-467, 1133.

270. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea şi funcţionarea Ministerului Culturii: nr. 147 din 25.08.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2021, nr. 206-208, 345.

271. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea şi funcţionarea Ministerului Educației și Cercetării: nr. 146 din 25.08.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2021, nr. 206-208, 344.

272. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Energiei: nr. 118 din 07.03.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2023, nr. 85-86, 171.

273. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea şi funcţionarea Ministerului Sănătății Energiei: nr. 148 din 25.08.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2021, nr. 206-208, 346.

274. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Instituției publice „Agenția Informațională de Stat „Moldpres": nr. 1208 din 05.12.2018, 2019, nr. 6-12, 5.

275. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Agenției pentru Știință și Memorie Militară: nr. 877 din 09.12.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2020, nr. 343, 1044.

276. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la reorganizarea prin fuziune (absorbție) a Instituției publice „Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică" și a Întreprinderii de Stat „MoldData": nr. 425 din 30.08.2019. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2019, nr. 273, 590.

277. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la reorganizarea şi privatizarea întreprinderii de stat „Moldtelecom": nr. 628 din 11.09.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 1995, nr. 65-66, 523.

278. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova despre aprobarea Regulamentului cu privire la deplasările în străinătate aferente activităţii culturale: nr. 178 din 23.02.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2004, nr. 39-41, 308.

279. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului cu privire la controlul rezervelor de stat și de mobilizare: nr. 4 din 20.01.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2021, nr. 33-41, 43.

280. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea şi desfăşurarea turneelor peste hotarele Republicii Moldova de către organizaţiile teatral-concertistice de stat: nr. 688 din 23.07.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 1997, nr. 57-58, 623.

281. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Achiziții Publice: nr. 67 din 31.01.2024. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2024, nr. 58-60, 102.

282. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de organizare și funcționare a autorităților centrale de achiziții: nr. 56 din 29.04.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2021, nr. 112-116, 108.

283. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de evaluare a gradului de cunoaștere a prevederilor Constituției Republicii Moldova și a limbii române pentru dobândirea cetățeniei Republicii Moldova și obținerea dreptului de ședere

permanentă în Republica Moldova: nr. 809 din 23.11.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 384, 914.

284. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la mecanismul de finanțare nerambursabilă a proiectelor organizațiilor necomerciale: nr. 656 din 23.09.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 343-348, 820.

285. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea Regulamentului pentru prevenirea, descurajarea şi eliminarea pescuitului ilegal, nedeclarat şi nereglementat: nr. 228 din 23.04.2025. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2025, nr. 253-256, 305.

286. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind constituirea Agenției Servicii Publice: nr. 314 din 22.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 162-170, 396.

287. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova cu privire la constituirea Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului: nr. 163 din 04.11.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 274-278, 370.

288. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova cu privire la Raportul Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului: nr. 200 din 14.07.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 221-229, 439.

289. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova pentru aprobarea Strategiei naţionale de prevenire şi combatere a corupţiei şi Planului de acţiuni pentru realizarea Strategiei naţionale de prevenire şi combatere a corupţiei: nr. 421 din 16.12.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 13-16, 58.

290. *Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova cu privire la aplicarea legislaţiei referitoare la răspunderea penală pentru infracţiunile de corupţie: nr. 11 din 22.12.2014*. [citat 27.11.2024] Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=248

291. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism: nr. 4 din 19.06.2006*. [citat 16.07.2025] Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=249

292. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la aplicarea legislației, referitoare la răspunderea penală pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, precum și neglijența în serviciu: nr. 7 din 15.05.2017*. [citat 26.07.2025] Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=216

293. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor (art. 145-148 CP RM): nr. 11 din 24.12.2012*. [citat 26.07.2025] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl. php?id=318

294. HOTCA, Adrian Mihai. *Codul penal: comentarii și explicații*. București: C.H. Beck, 2007. 1593 p. ISBN 973-115-001-3.

295. *Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie – Secţia Penală Decizia nr. 497/2016 – conflict de interese*. [citat 29.07.2025] Disponibil: https://lege5.ro/Gratuit/gi4diobqgi4a/decizia-nr-497-2016-conflict-de-interese

296. *Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie – Secţia Penală Decizia nr. 81/RC/2020 – conflict de interese (art. 301 NCP)*. [citat 29.07.2025] Disponibil: https://lege5.ro/Gratuit/gm4tqmbqguyq/decizia-nr-81-rc-2020-conflict-de-interese-art-301-ncp

297. *Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie – Secţia Penală. Decizia nr. 109/2014 – Conflict de interese. Elemente constitutive*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://lege5.ro/Gratuit/gm3dmnbqgmzq/decizia-nr-109-2014-conflict-de-interese-elemente-constitutive

298. *Întreprinderi de stat*. [citat 16.03.2024] Disponibil: https://www.app.gov.md/intreprinderi-de-stat-3-378

299. JALBĂ, Tudor. Analiza juridico-penală a laturii subiective a infracțiunii de încălcare a regulilor de protecție a muncii. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2020, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2020, Vol. 1, pp. 94-97. ISBN 978-9975-152-49-5.

300. JENUNCHI, Elena. Latura subiectivă a infracțiunii de constrângere de a face declarații. În: *Supremația Dreptului*, 2020, nr. 1, pp. 171-176. ISSN 2345-1971.

301. JURJ-TUDORAN, Remus. Infracțiunea de conflict de interese – teorie și practică judiciară. În: *Pro Lege*, 2016, nr. 3, pp. 36-83. ISSN 2965-1786.

302. LAZĂR, Augustin, BURDUJA, Dana Cristina. Sinteză de practică judiciară cu privire la infracțiunea de conflict de interese. În: *Pro Lege*, 2016, nr. 3, pp. 131-213. ISSN 2965-1786.

303. LAZĂR, Augustin, IONIȚĂ, Vasile, IVAN, Gheorghe. Conflictul de interese și abuzul în serviciu – distincție. Eroarea de drept penal. În: *Pro Lege*, 2017, nr. 2, pp. 211-216. ISSN 2965-1786.

304. LAZĂR, Augustin. Conflictul de interese – o analiză comparativă. În: *Dreptul*, 2016, nr. 9, pp. 29-57. ISSN 1018-0435.

305. LAZĂR, Augustin. *Conflictul de interese. Teorie și jurisprudență – studii de drept comparat*. București: Universul Juridic, 2016. 189 p. ISBN 978-606-673-925-2.

306. Legea asociaţiilor de economii şi împrumut: nr. 139 din 21.06.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 112-116, 506.

307. Legea Biroului de Curieri Speciali: nr. 402 din 02.12.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 1-4, 4.

308. Legea comunicațiilor electronice: nr. 72 din 10.04.2025. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2025, nr. 226-228, 266.

309. Legea concurenței: nr. 183 din 11.07.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 193-197, 667.

310. Legea cu privire la actele normative: nr. 100 din 22.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 7-17, 34.

311. Legea cu privire la activitatea Poliţiei şi statutul poliţistului: nr. 320 din 27.12.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 42-47, 145.

312. Legea cu privire la administratorii autorizaţi: nr. 161 din 18.07.2014, *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 293-296, 605.

313. Legea cu privire la antreprenoriat şi întreprinderi: nr. 845 din 03.01.1992. În: Monitorul Parlamentului, nr. 2, 33.

314. Legea cu privire la asigurarea egalităţii: nr. 121 din 25.05.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 103, 355.

315. Legea cu privire la asistenţa juridică garantată de stat: nr. 198 din 26.07.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 157-160, 614.

316. Legea cu privire la Autoritatea Naţională de Integritate: nr. 132 din 17.06.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 245-246, 511.

317. Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul): nr. 52 din 03.04.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 110-114, 278.

318. Legea cu privire la avocatură: nr. 1260 din 19.07.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 126-127, 10001.

319. Legea cu privire la Banca Naţională a Moldovei: nr. 548 din 21.07.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 56-57, 624.

320. Legea cu privire la Centrul Naţional Anticorupţie: nr. 1104 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 91-94, 668.

321. Legea cu privire la conflictul de interese: nr. 16 din 15.02.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2008, nr. 94-96, 351.
322. Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii: nr. 947 din 19.07.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 1996, nr. 64, 641.
323. Legea cu privire la Curtea Constituțională: nr. 317 din 13.12.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 1995, nr. 8, 86.
324. Legea cu privire la Curtea Constituțională: nr. 74 din 10.04.2025. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2025, nr. 187-189, 217.
325. Legea cu privire la datoria sectorului public, garanţiile de stat şi recreditarea de stat: nr. 419 din 22.12.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr. 32-35, 114.
326. Legea cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare: nr. 234 din 03.10.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2016, nr. 343-346, 711.
327. Legea cu privire la educația fizică și sport: nr. 110 din 22.05.2025. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2025, nr. 329-332, 376.
328. Legea cu privire la energetică: nr. 174 din 21.09.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2023, nr. 480-482, 849.
329. Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar: nr. 68 din 14.04.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2016, nr. 157-162, 316.
330. Legea cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public: nr. 158 din 04.07.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 230-232, 840.
331. Legea cu privire la garantarea depozitelor în bănci: nr. 160 din 22.06.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2023, nr. 235-236, 418.
332. Legea cu privire la gazele naturale: nr. 108 din 27.05.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2016, nr. 193-203, 415.
333. Legea cu privire la grupurile de acțiune locală: nr. 50 din 09.04.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2022, nr. 117-121, 127.
334. Legea cu privire la Guvern: nr. 136 din 07.07.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2017, nr. 252, 412.
335. Legea cu privire la infrastructura naţională de date spaţiale: nr. 254 din 17.11.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2016, nr. 441-451, 887.
336. Legea cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri: nr. 219 din 08.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2018, nr. 462-466, 770.
337. Legea cu privire la întreprinderea de stat şi întreprinderea municipală: nr. 246 din 22.11.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2017, nr. 441-450, 750.
338. Legea cu privire la libertatea de exprimare: nr. 64 din 23.04.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2010, nr. 117-118, 355.
339. Legea cu privire la lichidarea băncilor: nr. 550 din 21.07.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 1996, nr. 1, 2.
340. Legea cu privire la medicamente: nr. 153 din 19.06.2025. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2025, nr. 372-374, 476.
341. Legea cu privire la mediere: nr. 137 din 03.07.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2015, nr. 224-233, 445.
342. Legea cu privire la organizarea activităţii notarilor: nr. 69 din 14.04.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2016, nr. 277-287, 588.
343. Legea cu privire la Poliţia de Frontieră: nr. 283 din 28.12.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2012, nr. 76-80, 245.
344. Legea cu privire la prevenirea şi combaterea corupţiei: nr. 90 din 25.04.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 103-105, 391.
345. Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului: nr. 308 din 22.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2018, nr. 58-66, 133.

346. Legea cu privire la Procuratură: nr. 3 din 25.02.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 69-77, 113.
347. Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor: nr. 178 din 25.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, nr. 238-246, 557.
348. Legea cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești: nr. 76 din 21.04.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 184-192, 387.
349. Legea cu privire la serviciile publice: nr. 234 din 23.12.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 34-38, 34.
350. Legea cu privire la Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat: nr. 134 din 13.06.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 120-121, 470.
351. Legea cu privire la serviciul diplomatic: nr. 761 din 27.12.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 20, 80.
352. Legea cu privire la Serviciul Vamal: nr. 302 din 21.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 68-76, 143.
353. Legea cu privire la sistemul administrației penitenciare: nr. 300 din 21.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 48-57, 124.
354. Legea cu privire la statistica oficială: nr. 93 din 26.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 216-228, 349.
355. Legea cu privire la statutul judecătorului: nr. 544 din 20.07.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 59-60, 664.
356. Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 199 din 16.07.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 194-196, 637.
357. Legea cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcţii de demnitate publică: nr. 80 din 07.05.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 117-118, 357.
358. Legea cu privire la zonele economice libere: nr. 440 din 27.07.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 108-109, 834.
359. Legea finanţelor publice şi responsabilităţii bugetar-fiscale: nr. 181 din 25.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 223-230, 519.
360. Legea Inspectoratului General pentru Situaţii de Urgenţă: nr. 93 din 05.04.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 78-81, 358.
361. Legea integrităţii: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
362. Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului: nr. 797 din 02.04.1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 50, 237.
363. Legea pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcţiilor publice: nr. 155 din 21.07.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr. 164-165, 480.
364. Legea pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Oficiului Avocatului Poporului: nr. 164 din 31.07.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 267-273, 504.
365. Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative: nr. 66 din 24.05.2018. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 181, art. 327.
366. Legea privind accesul la informațiile de interes public: nr. 148 din 09.06.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 234, 410.
367. Legea privind achiziţiile publice: nr. 131 din 03.07.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 197-205, 402.
368. Legea privind activitatea băncilor: nr. 202 din 06.10.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 434-439, 727.
369. Legea privind activitatea specială de investigaţii: nr. 59 din 29.03.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 113-118, 373.

370. Legea privind administrarea şi deetatizarea proprietăţii publice: nr. 121 din 04.05.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2007, nr. 90-93, 401.
371. Legea privind administraţia publică centrală de specialitate: nr. 98 din 04.05.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2012, nr. 160-164, 537.
372. Legea privind administraţia publică locală: nr. 436 din 28.12.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2007, nr. 32-35, 116.
373. Legea privind avertizorii de integritate: nr. 165 din 22.06.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2023, nr. 267-270, 451.
374. Legea privind Codul de conduită a funcţionarului public: nr. 25 din 22.02.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2008, nr. 74-75, 243.
375. Legea privind Comisia Naţională a Pieţei Financiare: nr. 192 din 12.11.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 1998, nr. 22-23, 91.
376. Legea privind controlul de stat asupra activităţii de întreprinzător: nr. 131 din 08.06.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2012, nr. 181-184, 595.
377. Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2016, nr. 245-246, 513.
378. Legea privind executorii judecătoreşti: nr. 113 din 17.06.2010 În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2010, nr. 126-128, 406.
379. Legea privind finanţele publice locale: nr. 397 din 16.10.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 384-395, 612.
380. Legea privind funcţionarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne: nr. 288 din 16.12.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2017, nr. 40-49, 85.
381. Legea privind gazele fluorurate cu efect de seră: nr. 43 din 03.03.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2023, nr. 113-116, 178.
382. Legea privind Institutul Naţional al Justiţiei: nr. 152 din 08.06.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2006, nr. 102-105, 484.
383. Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative: nr. 245 din 02.12.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2012, nr. 25-28, 77.
384. Legea privind organele securităţii statului: nr. 619 din 31.10.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 1997, nr. 10-11, 115.
385. Legea privind organizarea judecătorească: nr. 514 din 06.07.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 1995, nr. 58, 641.
386. Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova: nr. 260 din 07.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2018, nr. 1-6, 18.
387. Legea privind partidele politice: nr. 294 din 21.12.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2008, nr. 42-44, 119.
388. Legea privind protecția datelor cu caracter personal: nr. 195 din 25.07.2024. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2024, nr. 367-369, 574.
389. Legea privind securitatea cibernetică: nr. 48 din 16.03.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2023, nr. 151-153, 225.
390. Legea privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor: nr. 147 din 09.06.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2023, nr. 204-207, 364.
391. Legea privind serviciile de finanțare participativă: nr. 181 din 07.07.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2023, nr. 272-273, 470.
392. Legea privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova: nr. 136 din 08.06.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2023, nr. 204-207, 358.
393. Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar: nr. 270 din 23.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2018, nr. 441-447, 715.
394. Legea privind societăţile pe acţiuni: nr. 1134 din 02.04.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 1997, nr. 38-39, 332.

395. Legea privind statutul alesului local: nr. 768 din 02.02.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2000, nr. 34, 231.
396. Legea privind statutul ofiţerului de informaţii şi securitate: nr. 170 din 19.07.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2007, nr. 171-174, 667.
397. Legea privind statutul ofiţerului de urmărire penală: nr. 333 din 10.11.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2006, nr. 195-198, 918.
398. Legea privind supravegherea de stat a sănătăţii publice: nr. 10 din 03.02.2009. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2009, nr. 67, 183.
399. Legea privind supravegherea pieței și conformitatea produselor: nr. 162 din 22.06.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2023, nr. 272-273, 468.
400. Legea României pentru modificarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal: nr. 193 din 24.07.2017. În: *Monitorul Oficial al României*, 2017, nr. 598.
401. Legea României pentru modificarea şi completarea Codului penal, precum şi pentru modificarea și completarea altor legi: nr. 278 din 04.07.2006. În: *Monitorul Oficial al Român*iei, 2006, nr. 601.
402. Legea României pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție: nr. 78 din 08.05.2000. În: *Monitorul Oficial al României,* 2000, nr. 219.
403. Legea României pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal: nr. 187 din 24.10.2012. În: *Monitorul Oficial al Român*iei, 2012, nr. 757.
404. Legea României privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative: nr. 176 din 01.09.2010. În: *Monitorul Oficial al României*, 2010, nr. 621.
405. Legea României privind societățile: nr. 31 din 16.11.1990. În: *Monitorul Oficial al României,* 2004, nr. 1066.
406. Legea României privind unele măsuri pentru asigurarea transparenţei în exercitarea demnităților publice, a funcţiilor publice şi în mediul de afaceri, prevenirea şi sancţionarea corupţiei: nr. 161 din 19.04.2003. În: *Monitorul Oficial al Român*iei, 2003, nr. 279.
407. Legea serviciului în organele vamale: nr. 1150 din 20.07.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2000, nr. 106-108, 765.
408. *Legea unității teritoriale autonome Găgăuzia despre transmisiunile de TV și radio: nr. 66 din 01.03.2016*. [citat 09.08.2025] Disponibil: https://halktoplushu.md/archives/599
409. MAREȘ, Mihai. Conflictul de interese. Elemente de tipicitate a infracțiunii. Cerințe esențiale. În: *Pandectele Romane,* 2017, nr. 5, pp. 170-177. ISSN 2286-0576.
410. MĂGUREANU, Ilie. Conflictul de interese. În: *Revista de Drept Penal*, 2007, nr. 2, pp. 125-129. ISSN 1223-0790.
411. MIRIȘAN, Valentin. Conflictul de interese. Infracţiune de rezultat sau infracţiune de pericol? Aspecte de neconstituţionalitate. În: *Universul Juridic*, 2016, nr. 1, pp. 7-18. ISSN 2393-3445.
412. MOCANU-SUCIU, Ana. *Conflictul de interese*. [citat 29.07.2025] Disponibil: https://www.universuljuridic.ro/conflictul-de-interese/
413. MORARU, Victor, STATI, Vitalie. Este oare oportună amendarea Codului penal al Republicii Moldova pentru incriminarea exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese? În*: Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th may, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2018, Part 2, pp. 90-95. ISBN 978-83-949403-3-1.
414. MOȚOC, Costică, GÎRLA, Lilia. Secretul profesional reproductiv ca obiect imaterial al încălcării inviolabilității vieții personale: constatări de lege lata, viziuni doctrinare și jurisprudența CtEDO. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 146-159. ISSN 1814-3199.

415. MUREȘAN, Iulia-Andra. Abuzul în serviciu – aspecte controversate. În: *Penalmente Relevant*, 2022, nr. 2, pp. 33-64. ISSN 2501-1367.

416. MUSTEAŢĂ, Eugeniu. Unele considerente privind obiectul infracțiunii prevăzute la art. 246[1] Cod penal al Republicii Moldova (concurența neloială). În: *Legea şi Viaţa*, 2023, nr. 3, pp. 110-117. ISSN 2587-4365.

417. MUZÎCANT, Ruslan. Infracțiunea – instituția fundamentală a dreptului penal. În: *Legea şi Viaţa*, 2019, nr. 8, pp. 30-34. ISSN 2587-4365.

418. NEDELICIUC, Victor. Obiectul infracțiunii de îmbogățire ilicită. În: *Legea şi Viaţa*, 2022, nr. 1(S), pp. 71-73. ISSN 2587-4365.

419. *Nota informativă la Proiectul de lege privind modificarea și completarea unor acte normative*. [citat 25.12.2024] Disponibil: https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/4086/language/ro-RO/Default.aspx

420. Ordinul Ministerului Justiției cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea şi funcţionarea Consiliului de mediere și Regulamentului privind selectarea prin concurs public a mediatorilor și reprezentantului societății civile în calitate de membri ai Consiliului de mediere: nr. 635 din 02.12.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2015, nr. 332-339, 2393.

421. PASCU, Ilie, BUNECI, Petre. *Drept penal: partea speciala. Vol. 1: Infracțiuni contra persoanei, infracțiuni contra patrimoniului, infracțiuni privind autoritatea și frontiera de stat, infracțiuni contra înfăptuirii justiției*. Bucuresti: Hamangiu, 2017. 524 p. ISBN 978-6-06-270944-0.

422. PAȘCA, Viorel et al. *Codul penal comentat. Vol. 2: partea specială* / coord.: Matei BASARAB. București: Hamangiu, 2007. 1162 p. ISBN 978-973-1836-67-6.

423. PAȘCA, Viorel. Conflictul de interese. În: *Dreptul*, 2008, nr. 8, pp. 164-172. ISSN 1018-0435.

424. PAȘCA, Viorel. Excesul de reglementare penală şi consecinţele sale. În: *Analele Universității de Vest din Timișoara – Seria Drept*, 2010, nr. 2, pp. 27-32. ISSN 2784-1871.

425. PĂVĂLEANU, Vasile. *Drept penal special*. București: Universul Juridic, 2014. 620 p. ISBN 978-606-673-278-1.

426. PILAT, Sofia. Elementele subiective ale vandalismului: concept şi caracterizare. În: *Anale ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al RM: ştiinţe juridice*, 2022, nr. 15, pp. 201-213. ISSN 1857-0976.

427. PILAT, Sofia. Latura subiectivă a infracţiunii de vandalism. În: *Legea şi Viaţa*, 2017, nr. 5, pp. 40-45. ISSN 2587-4365.

428. PITERSCHI, Eugeniu. Obiectul material și/sau imaterial în cazul infracțiunii instituite la art. 310 Cod penal al Republicii Moldova. În: *Administrarea Publică*, 2020, nr. 3, pp. 135-141. ISSN 1813-8489.

429. PÎRȚAC, Cristina. *Falsul în acte publice: aspecte de drept penal*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2023. 428 p. ISBN 978-5-88554-210-4.

430. PÎRȚAC, Cristina. Obiectul juridic special al infracţiunilor de fals în acte publice (art. 332 CP RM). În: *Infracţiunea – Răspunderea penală – Pedeapsa. Drept şi Criminologie, Ediția I-a, 25-26 martie 2021, Chişinău*. Chișinău: CEP USM, 2021, pp. 493-503. ISBN 978-9975-158-12-1.

431. POALELUNGI, Mihai et al. *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013. 1192 p. ISBN 978-9975-53-231-0.

432. POPOV, Ruslan. *Subiectul infracțiunilor prevăzute în Capitolele XV și XVI din Partea Specială a Codului penal.* Chișinău: CEP USM, 2012, pp. 205-206. 315 p. ISBN 976-9975-71-307-4.

433. POPOVICI, Angela. Conflictul de interese în administrația publică. În: *Administrarea Publică*, 2014, nr. 1, pp. 11-17. ISSN 1813-8489.

434. POSTOVANU, Nicolae. Obiectul juridic generic și obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor prevăzute la art. 264 din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2020, nr. 3, pp. 236-243. ISSN 1814-3199.

435. POSTOVANU, Nicolae. *Răspunderea penală pentru încălcarea regulilor de securitate a circulaţiei sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2021. 400 p. ISBN 978-9975-158-44-2.

436. PREDESCU, Ovidiu, HĂRĂSTĂȘANU, Angela. *Drept penal. Partea specială. Examinare comparativă Codul penal – Noul Cod penal*. București: Universul Juridic, 2012, p. 270. 552 p. ISBN 978-973-127-810-0.

437. PRISACARI, V.V. Unitatea și pluralitatea de infracțiuni în raport cu fapta de corupere pasivă (articolul 324 din Codul penal al Republicii Moldova). În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2021, № 9-2, с. 94-104. ISSN 2524-0986.

438. *Proiect. Lege privind modificarea şi completarea unor acte legislative*. [citat 06.08.2025] Disponibil: https://particip.gov.md/ro/download_attachment/2932

439. *Proiectul legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 326[1]; Codul contravențional – art. 313[4], 313[5], 313[6] ș.a.; ș.a.)*. [citat 29.07.2025] Disponibil: https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=65d5abec-373b-4a49-8c37-7079370303e7

440. *Proiectul legii privind modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 55, 60, 64 ș.a.; Codul de procedură penală – art. 132[8] ș.a.)*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=e6165fec-2671-4e7e-ae11-bdf0083499bc

441. *Propunere de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind combaterea corupției, de înlocuire a Deciziei-cadru 2003/568/JAI a Consiliului și a Convenției privind lupta împotriva corupției care implică funcționari ai Comunităților Europene sau funcționari ai statelor membre ale Uniunii Europene și de modificare a Directivei (UE) 2017/1371 a Parlamentului European și a Consiliului*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023PC0234

442. *Raport anual aprobat prin Hotărârea Consiliului de Integritate nr. 4 din 24.03.2025*. [citat 06.08.2025] Disponibil: https://ani.md/sites/default/files/2025-03/raportul-de-activitate-al-ani-2024.pdf

443. *Raportul de expertiză anticorupție nr. ELO18/4703 din 24.01.2018 la Proiectul de Lege pentru modificarea şi completarea unor acte legislative (Codul penal nr. 985/2002, Codul contravenţional nr. 218/2008, L132/2016 cu privire la Autoritatea Naţională de Integritate, L133/2016 privind declararea averii şi intereselor personale, Legea nr. 271/2008 privind verificarea titularilor şi a candidaţilor la funcţii publice)*. [citat 29.07.2025] Disponibil: https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=36fc3f16-8ffa-4a52-b670-f2be05586b21

444. *Registrul patrimoniului public*. [citat 28.07.2024] Disponibil: https://date.gov.md/ckan/ro/dataset/5069-date-privind-societatile-pe-actiuni-in-care-statul-detine-cota-parte-in-capitalul-social

445. *Registrul patrimoniului public. Subregistrul patrimoniului instituțiilor publice*. [citat 14.07.2025] Disponibil: https://app.gov.md/wp-content/uploads/2025/06/APC-Institutii-Publice-01.01.2025.xlsx

446. RENIȚĂ, Gheorghe. Manipularea unui eveniment și pariurile aranjate (art. 242[1] și 242[2] CP RM): infracțiuni de corupție? În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2017, nr. 3, pp. 180-191. ISSN 1814-3199.

447. RENIȚĂ, Gheorghe. Vinovăţia, motivul și scopul infracţiunilor de manipulare a unui eveniment sportiv și de pariuri aranjate. În: *Revista Institutului Naţional al Justiţiei*, 2022, nr. 3, pp. 23-29. ISSN 1857-2405.

448. REŞETNICOV, Artur. Natura juridică a produsului infracţiunii. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2007, nr. 6, pp. 185-191. ISSN 1814-3199.

449. REŞETNICOV, Artur. Obiectul material al infracţiunii şi obiectul imaterial al infracţiunii: necesitatea delimitării. În: *Revista Naţională de Drept*, 2007, nr. 9, pp. 25-30. ISSN 1811-0770.

450. ROTARU-RADU, Cristina. Momentul consumării infracţiunii de „folosire a funcţiei pentru favorizare a unor persoane". În: *Universul Juridic*, 2018, nr. 5, pp. 59-66. ISSN 2393-3445.

451. SELEVESTRU, Irina. Latura subiectivă a infracţiunilor prevăzute la art. 191 „Delapidarea averii străine" din Codul penal. În: *Revista Naţională de Drept*, 2015, nr. 12, pp. 59-67. ISSN 1811-0770.

452. SELEVESTRU, Irina. Victima infracţiunilor prevăzute la art. 191 CP RM. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2015, nr. 3, pp. 194-199. ISSN 1814-3199.

453. *Sentința Judecătoriei Anenii Noi, sediul central, din 05.07.2024*. [citat 15.07.2025] Disponibil: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/D08DEE83-864B-4C36-A561-62BCE97B7E00

454. *Sentinţă penală Curtea de Apel Târgu Mureş*. [citat 06.08.2025] Disponibil: https://portal.just.ro/43/Lists/Jurisprudenta/DispForm.aspx?ID=1219

455. *Sentință penală nr. 40 din 23.06.2015*. [citat 25.07.2025] Disponibil: https://www.jurisprudenta.com/jurisprudenta/speta-11rwyyem/

456. SERBINOV, Angela. Obiectul juridic al infracţiunilor prevăzute la art. 290 şi 291 CP RM. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2016, nr. 8, pp. 207-218. ISSN 1814-3199.

457. SERBINOV, Igor. Unele considerații privind obiectul juridic al infracțiunilor de neglijență în serviciu (art. 329 Cod penal). În: *Revista Naţională de Drept*, 2017, nr. 7, pp. 33-41. ISSN 1811-0770.

458. SIMA, Constantin. Pluralitatea de infractori. În: *Pro Lege*, 2015, nr. 3-4, pp. 24-40. ISSN 2965-1786.

459. SLUSARENCO, Svetlana, VLĂDICEANU-STARȘII, Lina. Funcţiile și atribuţiile Președintelui Republici Moldova prin prisma jurisprudenței Curţii Constituţionale a Republicii Moldova. În: *Intellectus*, 2023, nr. 1, pp. 68-78. ISSN 1810-7079.

460. *Societăți cu răspundere limitată*. [citat 28.07.2024] Disponibil: https://app.gov.md/societati-cu-raspundere-limitata-3-435

461. *Societăți pe acțiuni*. [citat 28.07.2024] Disponibil: https://app.gov.md/societati-comerciale-3-379

462. SORBALA, Mihai. Unele reflecții asupra laturii subiective a infracțiunii de reținere ilegală sau arestare ilegală. În: *Studii Juridice Universitare*, 2018, nr. 3-4, pp. 127-131. ISSN 1857-4122.

463. SOROCEANU, Igor. Accepţiuni generice privind noţiunea de corupţie. În: *Administrarea Publică*, 2021, nr. 3, pp. 124-128. ISSN 1813-8489.

464. STATI, Vitalie, BRÎNZĂ, Liubovi. Reperele conceptuale ale unor remanieri recente operate în capitolele I şi XVIII ale părţii speciale a codului penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2013, nr. 8, pp. 138-157. ISSN 1814-3199.

465. STATI, Vitalie, POPOV, Ruslan. Obţinerea frauduloasă a mijloacelor din fondurile externe, precum şi delapidarea acestor mijloace în atenţia legii penale a Republicii Moldova. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2016, nr. 8, pp. 219-230. ISSN 1814-3199.

466. STATI, Vitalie. Are oare calitatea de persoană publică oricare persoană cu funcție de răspundere? În: *Integrare prin cercetare și inovare: Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2019, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2019, pp. 135-138. ISBN 978-9975-149-46-4.

467. STATI, Vitalie. Imperfecțiunile descrierii de către legiuitor a obiectului material (imaterial) al faptei în art. 256 din Codul penal al Republicii Moldova și în unele norme conexe.

În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2017, Вып. 6, Ч. 6, с. 23-28. ISSN 2524-0986.

468. STATI, Vitalie. Infracțiunile săvârșite pe piața gazelor naturale: un nou subgrup de infracțiuni economice. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2023, nr. 3, pp. 39-49. ISSN 1814-3199.

469. STATI, Vitalie. Obiectul infracţiunilor legate de faliment. În: *Revista Naţională de Drept*, 2001, nr. 7, 2001, pp. 49-52. ISSN 1811-0770.

470. STATI, Vitalie. Problema obiectului material în cazul infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și drepturilor conexe (art. 185^1 CP RM). În: *Probleme teoretice și practice ale economiei proprietății intelectuale. Comunicări prezentate la ediția a V-a a Conferinței internaționale științifico-practice (16-17 noiembrie 2006)*. Chișinău: AGEPI, 2007, pp. 228-230. ISBN 978-9975-911-02-03.

471. STATI, Vitalie. Proiectul Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea art. 327-329 din Codul penal al Republicii Moldova: observații și sugestii. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2016, Вып. 12, ч. 3, с. 79-87. ISSN 2524-0986.

472. STATI, Vitalie. *Răspunderea penală pentru infracţiunile legate de insolvabilitate*. Chişinău: CE USM, 2003. 164 p. ISBN 9975-70-240-6.

473. STATI, Vitalie. *Răspunderea penală pentru practicarea ilegală a activităţii financiare (art. 241^1 CP RM). Partea I*. În: Revista Naţională de Drept, 2012, nr. 11, pp. 7-12. ISSN 1811-0770.

474. *Statutul Uniunii Administratorilor Autorizaţi din Moldova*. [citat 28.07.2024] Disponibil: https://www.uaam.md/statutul-uniunii

475. *Stenograma şedinţei plenare a Parlamentului Republicii Moldova din ziua de 22 martie 2018*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://old.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=btAlyTE5zZU%3d&tabid=128&mid=506&language=ro-RO

476. *Stenograma şedinţei plenare a Parlamentului Republicii Moldova din ziua de 24 mai 2018*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://old.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=9F8NQUxYXMM%3d&tabid=128&mid=506&language=ro-RO

477. STRATAN, Andrei. Obiectul juridic generic și obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor prevăzute la art. 238 din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2023, nr. 3, pp. 185-192. ISSN 1814-3199.

478. STRATAN, Andrei. *Răspunderea penală pentru dobândirea creditului, a împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare prin înșelăciune*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2023. 366 p. ISBN 978-5-88554-242-5.

479. STRÎMBEANU, Alexandru. *Răspunderea penală pentru accesul ilegal la informaţia computerizată*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2023. 430 p. ISBN 978-5-88554-178-7.

480. *Studiu analitic. Autoritatea Națională de Integritate. Practica judiciară pe cazurile contravenționale de conflict de interese*. [citat 11.07.2025] Disponibil: https://ani.md/sites/default/files/Conflict%20de%20interese.pdf

481. ȘERBAN, Doris Alina. Relația abuzului în serviciu cu alte infracțiuni. În: *Penalmente Relevant*, 2021, nr. 1, pp. 97-109. ISSN 2501-1367.

482. ȘTEFĂNESCU, Ion Traian. *Considerații cu privire la relația dintre dreptul subiectiv și interes în legislația muncii în materie contractuală*. [citat 26.07.2025] Disponibil: https://www.juridice.ro/essentials/1989/consideratii-cu-privire-la-relatia-dintre-dreptul-subiectiv-si-interes-in-legislatia-muncii-in-materie-contractuala

483. TIMOFEI, Corina. Obiectul juridic al infracţiunilor prevăzute la art. 326 CP RM. În: *Revista Naţională de Drept*, 2013, nr. 4, pp. 48-53. ISSN 1811-0770.

484. TIMOFEI, Corina. Obiectul material sau imaterial şi victima în cazul infracţiunilor prevăzute la art. 326 CP RM. În: *Revista Naţională de Drept*, 2013, nr. 8, pp. 82-88. ISSN 1811-0770.

485. TIMOFEI, Corina. *Răspunderea penală pentru traficul de influență*. Chișinău: CEP USM, 2012. 322 p. ISBN 978-9975-71-281-1.

486. TOADER, Toader. *Drept penal român: partea specială*. București: Hamangiu, 2007. 440 p. ISBN 978-973-1720-06-7.

487. TOADER, Toader. *Drept penal român: partea specială*. București: Hamangiu, 2012. 555 p. ISBN 978-606-522-590-9.

488. TOMESCU, Mădălina. Scurte consideraţii privind conflictul de interese. În: *Pro Patria Lex*, 2013, nr. 2, pp. 63-68. ISSN 1584-3556.

489. TUDORAN, Mihai Viorel. Conflictul de interese din legea penală română și luarea nelegală de interese din legea penală franceză. În: *Revista de Drept Penal*, 2008, nr. 3, pp. 228-234. ISSN 1223-0790.

490. TUDORAN, Mihai Viorel. Conflictul penal de interese. În: *Dreptul*, 2017, nr. 6, pp. 149-170. ISSN 1018-0435.

491. ŢURCAN, Ion. Coruperea pasivă ca formă de manifestare a corupţiei. În: *Revista Naţională de Drept*, 2010, nr. 9-10, pp. 27-29. ISSN 1811-0770.

492. ŢURCAN, Ion. Cu privire la conţinutul unor obiecte predestinate coruperii. În: *Revista Naţională de Drept*, 2010, nr. 11, pp. 34-37. ISSN 1811-0770.

493. ŢURCAN, Ion. Obiectul juridic al infracţiunii de corupere pasivă. În: *Revista Naţională de Drept*, 2010, nr. 9-10, pp. 138-140. ISSN 1811-0770.

494. ŢURCAN, Ion. *Răspunderea penală pentru coruperea pasivă*. Chișinău: CEP USM, 2011. 218 p. ISBN 978-9975-71-175-3.

495. UDROIU, Mihail. *Dicționar de drept penal și de procedură penală*. București: C.H. Beck, 2009. 477 p. ISBN 978-973-115-425-1.

496. ULIANOVSCHI, Xenofon, SÎLI, Vitalie. Unele aspecte ale laturii obiective a infracțiunii cu caracter terorist. În: *Studii Juridice Universitare*, 2018, nr. 1-2, pp. 59-75. ISSN 1857-4122.

497. ULIANOVSCHI, Xenofon. *Conceptul infracţiunii militare în dreptul penal*. Chişinău: ULIM, 2009. 553 p. ISBN 978-973-934-38-1.

498. URSU, Vera. Obiectul juridic generic şi obiectul juridic special al infracţiunilor legate de insolvabilitate. În: *Jurnalul juridic naţional: teorie şi practică*, 2019, nr. 4, pp. 64-68. ISSN 2345-1130.

499. URSULESCU, Nicolae-Cristian. Conflictul de interese. În: *Pro Lege*, 2012, nr. 1, pp. 100-111. ISSN 2965-1786.

500. UȘURELU, Georgeta Alina, BOBAȘU, Camelia Mihaela. *Considerații privind conflictul de interese în materie penală*. [citat 15.08.2023] Disponibil: https://www.universuljuridic.ro/consideratii-privind-conflictul-de-interese-in-materie-penala/

501. UȘVAT, Claudia-Florina. Infracțiuni de corupție în contextul reglementărilor europene. București: Universul Juridic, 2010. 648 p. ISBN 978-973-127-306-8.

502. VÎRLAN, Petru. Obiectul juridic al infracțiunii prevăzute la art. 330^2 „Îmbogățirea ilicită" din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2022, nr. 8, pp. 139-143. ISSN 1814-3199.

503. ZAPOROJAN, Iancu. *Răspunderea penală pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese: Monografie*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2025. 447 p. ISBN 978-5-88554-524-2.

504. ZAPOROJAN, Iancu. Exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese: abordări doctrinare privind oportunitatea de incriminare. În: *Realităţi şi perspective în domeniul ştiinţelor juridice contemporane, 15 septembrie 2023, Chişinău.* Chişinău: Centrul

Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2023, pp. 133-136. ISBN 978-9975-62-695-8.

505. ZAPOROJAN, Iancu. Materialele științifice privind răspunderea pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2023, nr. 8, pp. 199-204. ISSN 1814-3199.

506. ZAPOROJAN, Iancu. Obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. În: *Infracţiunea – Răspunderea penală – Pedeapsa. Drept şi Criminologie*, Ediţia a 3-a, 7-8 decembrie 2023, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2023, pp. 345-350. ISBN 978-9975-62-754-2.

507. ZAPOROJAN, Iancu. Obiectul juridic generic al exercitării atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. În: *Revista Institutului Naţional al Justiţiei*, 2024, nr. 1, pp. 22-27. ISSN 1857-2405.

508. ZAPOROJAN, Iancu. Obiectul juridic generic al exercitării atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese: conotații de drept comparat. În: *Integrare prin cercetare şi inovare: Ştiinţe juridice şi economice, 7-8 noiembrie 2024, Chişinău*. Chișinău, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2024, pp. 97-101. ISBN 978-9975-62-798-6.

509. ZAPOROJAN, Iancu. Obiectul juridic special al exercitării atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Ştiinţe juridice și economice, 9-10 noiembrie 2023, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2023, pp. 79-83. ISBN 978-9975-62-693-4.

510. ZAPOROJAN, Iancu. Obiectul material (imaterial) și produsul în cazul exercitării atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. În: *Revista Institutului Naţional al Justiţiei*, 2024, nr. 2, pp. 9-12. ISSN 1857-2405.

511. ZAPOROJAN, Iancu. Structura laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] din Codul penal. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Ştiinţe juridice și economice, 6-7 noiembrie 2025, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2025, pp. 79-83. ISBN 978-9975-62-687-3.

512. ZAPOROJAN, Iancu. Valoarea socială fundamentală apărată contra infracțiunilor prevăzute de art. 326[1] din Codul Penal: analiză de drept comparat. În: *Priorităţi ale cercetării în domeniul juridic şi economic şi impactul asupra societăţii contemporane, 20 septembrie 2024, Chişinău*. Chișinău: CEP USM, 2025, Ediția 4, pp. 75-80. ISBN 978-9975-62-849-5.

513. ZAPOROJAN, Iancu. Victima în cazul exercitării atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese. În: *Acta Universitatis Cahulensis*, 2025, Vol. XII, Partea I, pp. 74-80. ISSN 2587-3563.

B. Surse în limba engleză

514. *Civil Law Convention on Corruption*. [citat 11.11.2024] Disponibil: https://rm.coe.int/168007f3f6

515. *Code of Conduct for Members of the European Parliament Regarding Integrity and Transparency*. [citat 14.07.2025] Disponibil: https://www.europarl.europa.eu/pdf/meps/Code_Of_Conduct_20231101_EN.pdf

516. *Code of Conduct for Members of the European Parliament with respect to financial interests and conflicts of interest*. [citat 14.07.2025] Disponibil: https://www.europarl.europa.eu/pdf/meps/201305_Code_of_conduct_EN.pdf

517. *Code of Federal Regulations*. [citat 15.08.2023] Disponibil: https://www.ecfr.gov/current/title-5/chapter-I

518. CRANSTON, Ross F. Regulating Conflict of Interest of Public Officials: A Comparative Analysis. În: *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, 1979, vol. 12, no. 2, pp. 215-256. ISSN 0090-2594.
519. *Criminal Code of the Principality of Andorra*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/2e/Andorra_CC_2005_fr.pdf
520. *Criminal Code of the Republic of Albania*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/bb/Albania_CC_1995_am2017_en.pdf
521. *Eritrea: Penal Code*. [citat 14.03.2024] Disponibil: https://www.refworld.org/legal/legislation/natlegbod/2015/en/106143
522. *Ethiopia: Criminal Code*. [citat 16.03.2024] Disponibil: https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=49216b572&skip=0&query=criminal%20code
523. *European Convention on Human Rights*. [citat 16.07.2025] Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ENG
524. KAYE, Robert. *Corruption versus conflict of interest: the british experience*. [citat 11.11.2024] Disponibil: https://home.iscte-iul.pt/~ansmd/CC-Kaye.pdf
525. *Law Against Corruption and Forfeiture of Illegally Acquired Property of 2018.* [citat 19.11.2024] Disponibil: europam.eu/?module=legislation&country=Bulgaria
526. *Law on Prevention of Corruption of 2019*. [citat 19.11.2024] Disponibil: europam.eu/?module=legislation&country=Serbia
527. GENÇKAYA, Ömer Faruk. *Conflict of Interest*. [citat 14.08.2023] Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/304332439_Conflict_of_Interest
528. *Nigeria: Criminal Code Act*. [citat 19.11.2024] Disponibil: lawsofnigeria.placng.org/laws/C38.pdf
529. NIKOLOV, Nikolay. Conflict of Interest in European Public Law. În: *Journal of Financial Crime*, 2013, vol. 20, no. 4, pp. 406-421. ISSN 1359-0790.
530. *Penal Code of Norway*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/4f/Norway_Penal%20Code.pdf
531. PUȘCAȘU, Andrei-Lucian. Conflict of Interest Offence. În: *Lex ET Scientia International Journal*, vol. 21, no. 1, 2014, pp. 133-139. ISSN 1583-039X.
532. *Recommendation No. R (2000)10 of the Committee of Ministers to Member states on codes of conduct for public officials*. [citat 17.07.2025] Disponibil: https://rm.coe.int/16806cc1ec
533. SABĂU, Georgeta Valeria. The Conflict of Interests in the Area of the Criminal Illicit – Relevant Jurisprudence. În: *The Public Administration and Social Policies Review*, 2014, Issue 2, pp. 28-40. ISSN 2067-1695.
534. SENTURIA, J.J. Corruption, Political. În: SELIGMAN, Edwin R.A. *Encyclopaedia of the Social Sciences. Vol. IV*. New York: Macmillan, 1932, p. 448. 744 p.
535. SOLLER, Mary Lou, HILL, Brian A. Financial Conflicts of Interest: The Impact on Contractors and Federal Employees. În: *The Procurement Lawyer*, 2005, Volume 40, Number 3, Spring 2005. [citat 15.08.2023] Disponibil: https://www.americanbar.org/groups/public_contract_law/publications/procurement-lawyer/previous/
536. *Somalia Penal Code*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://www.refworld.org/docid/4bc5906e2.html
537. SPENCE, Edward. Conflicts of Interest and Corruption. În: *Australian Journal of Professional and Applied Ethics*, 2004, Volume 5, Issue 2, pp. 25-36. ISSN 1328-4576.
538. *Swiss Criminal Code*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en

539. *The Criminal Code of the Federal Democratic Republic of Ethiopia*. [citat 12.05.2025] Disponibil: https://www.refworld.org/search?keywords=Ethiopia%3A+Criminal+Code&sort=score&order=desc

540. *U.S. Code Title 18*. [citat 16.03.2024] Disponibil: https://uscode.house.gov/browse/prelim@title18&edition=prelim

541. *United Nations Convention against Corruption*. [citat 15.08.2023] Disponibil: https://www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf

C. Surse în limba ucraineană

542. АНДРУЩЕНКО, О.Ю. Окремі проблеми визначення поняття конфлікту інтересів в законодавстві України. În: *Університетські наукові записки*, 2017, № 3, с. 259-267.

543. АНІЩЕНКО, М.А., АЛЕКСЄЄВ, О.Г., ГАМБУРГ, Л.С., ДІЧКО, Г.О. Конфлікт інтересів у антикорупційному законодавстві України: засіб запобігання корупції чи правовий абсурд? În: *Публічне право*, 2018, № 4, с. 62-70. ISSN 2306-9082.

544. БУГАЙЧУК, К.Л. та ін. *Адміністративна відповідальність за правопорушення пов'язані із корупцією*. Харків: ХНУВС, 2016. 100 с.

545. ВАНЬЧИК, Ю.А. Загальнотеоретичні підходи до визначення корупції, корупційних діянь і корупційних відносин. În: *Філософські та методологічні проблеми права*, 2014, № 1, с. 175-181. ISSN 2519-4674.

546. ГУДКОВ, Д.В. Недоліки механізму адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією як віддзеркалення недоліків закону України «Про запобігання корупції». În: *Право і суспільство*, 2017, № 2, с. 96-100. ISSN 2410-4787.

547. ГУСАРОВ, С.М. Поняття та види корупційних правопорушень, за вчинення яких установлено кримінальну відповідальність. În: *Особливості застосування антикорупційного законодавства: від розслідування до вироку суду: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 жовт. 2019 р.)*. Харків: ХНУВС, 2019, с. 52-56.

548. ДОРОХІНА, Ю.А., МОРОЗ, І.О. Корупція та корупційні злочини в Україні. În: *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*, 2019, № 3, Том 30, с. 95-100. ISSN 2707-0581.

549. ДОРОШ, А.О. Проблеми визначення поняття корупційного злочину. În: *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 листоп. 2020 р.)*. Харків: ХНУВС, 2020, с. 108-110.

550. ДУТКА, Р. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів як адміністративно-правовий інститут. În: *Підприємництво, господарство і право*, 2020, № 3, с. 135-140. ISSN 2663-5313.

551. ЗАВГОРОДНЯ, Л.О. Особливості кваліфікації правопорушень, передбачених статтею 172-7 Кодексу України про адміністративні правопорушення. În: *Правова держава*, 2018, № 31, с. 31-37. ISSN 2617-9776.

552. ЗАГИНЕЙ-ЗАБОЛОТЕНКО, З., ДЕМ'ЯК, П. Поняття «конфлікт інтересів» у правових позиціях Верховного Суду. În: *Слово Національної Школи Суддів України*, 2021, с. 110-126. ISSN 2707-6849.

553. Закон України «Про запобігання корупції». În: *Відомості Верховної Ради*, 2014, № 49, 2056.

554. Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції». În: *Відомості Верховної Ради України*, 2011, № 40, 404.

555. ЗЕЛІНСЬКА, Я.С., СПАСЕНКО, В.О. Прояви конфлікту інтересів в публічному адмініструванні: теоретичні та практичні аспекти. În: *Юридичний науковий електронний журнал*, 2022, № 3, с. 155-158. ISSN 2524-0374.

556. Кодекс України про адміністративні правопорушення. În: *Відомості Верховної Ради Української РСР*, 1984, додаток до № 51, 1122.

557. КОМЗЮК, М.А. Відповідальність за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. În: *Науковий вісник публічного та приватного права*, 2021, Вип. 4, с. 162-170. ISSN 2618-1258.

558. Кримінальний кодекс України: № 2341-III від 05.042001. În: *Відомості Верховної Ради України*, 2001, № 25-26, 131.

559. КУЦ, В., ТРИНЬОВА, Я. Поняття корупційних злочинів та їх види. În: *Вісник Національної академії прокуратури України*, 2012, № 4, с. 32-36. ISSN 2311-6676.

560. ПАСТУХ, І.Д. Міжнародний досвід урегулювання конфлікту інтересів на прикладі країн G 7. În: *Науковий вісник публічного та приватного права*, 2020, Вип. 4, с. 246-250. ISSN 2618-1258.

561. ПИВОВАРОВ, В.В. Конфлікт інтересів: сутність, загрози і комплаєнс. În: *Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (31 берез. 2017 р., м. Харків, Україна)*. Харків: ХНУВС, 2017. 228 с.

562. САВЧЕНКО, А.В. *Корупційні злочини (кримінально-правова характеристика)*. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 168 с. ISBN 978-617-673-434-5.

563. ТОКАР-ОСТАПЕНКО, О.В. *Урегулювання конфлікту інтересів на державній службі: можливості застосування європейського досвіду в Україні*. Київ: НІСД, 2013. 48 с. ISBN 978-966-554-201-8.

564. ЧОРМАН, Г.М. Поняття корупції та державно-правові механізми захисту та протидії корупції за законодавством України. În: *Пріоритетні напрями діяльності Національної поліції України: тези доп. учасників наук.-практ. конф. курсантів, студентів та слухачів магістратури (м. Харків, 12 груд. 2018 р.)*. Харків: ХНУВС, 2018, с. 237-240. 256 с.

565. ЧУГУНІКОВ, І.І. Об'єкт злочину як нормативне поняття. În: *Держава та регіони*, 2017, с. 60-73. ISSN 1813-3401.

D. Surse în limba rusă

566. АЛЕКСЕЕВ, А.С. Конфликт интересов в юридических лицах (на примере корпорации). În: *Вестник магистратуры*, 2016, № 12-4, с. 149-151. ISSN 2223-4047.

567. АНТОНОВСКАЯ, Е.А., ЛАВРЕНТЬЕВА, С.В. Конфликт интересов на государственной службе. În: *Oeconomia et Jus*, 2022, № 2, с. 1-7.

568. ГИЛЬМИТДИНОВА, Н.А. Личная заинтересованность как фактор совершения преступлений коррупционной направленности. În: *Вестник науки*, 2022, Том 5, № 1, с. 126-131. ISSN 2712-8849.

569. ГОЛОВКИН, Б.Н., БЕЛЕЦКИЙ, А.В. Конфликт интересов как фактор коррупции. În: *Norwegian Journal of Development of the International Science*, 2018, no. 18-2, с. 68-71. ISSN 3453-9875.

570. ГЫРЛА, Л.Г., ТАБАРЧА, Ю.М. *Уголовное право Республики Молдова. Часть особенная. Том 1*. Кишинэу: Cartdidact, 2010. 712 с. ISBN 978-9975-4158-2-8.

571. ИСМАИЛОВ, Б., МАНСУРОВА, С. Опыт зарубежных стран по предотвращению конфликта интересов на государственной службе. În: *Общество и инновации*, 2020, Том 1, № 3, с. 65-81. ISSN 2181-1415.

572. ОНУФРИЕНКО, А.В. *Система преступлений коррупционной направленности*: дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук. Москва, 2015. 234 с.

573. ОСИПЕНКО, А.О. Правовая природа конфликта интересов. În: *Актуальные проблемы российского права*, 2022, Т. 17, № 3, с. 84-92. ISSN 1994-1471.

574. Уголовный кодекс Российской Федерации. În: *Собрание законодательства Российской Федерации*, 1996, № 25.

575. ЧОЧУЕВА, З.А., АБАЙХАНОВА, А.М. Уголовно-правовое регулирование конфликта интересов и выявление личной заинтересованности, как мера борьбы с коррупционными преступлениями в системе государственных и муниципальных закупок. În: *Право и практика*, 2021, № 2, с. 85-89. ISSN: 2411-2275.

E. Surse în limba franceză

576. BRIGANT, Jean-Marie. *Délit de prise illégale d'intérêts: de l'ingérence du garde des Sceaux?* [citat 26.07.2025] Disponibil: https://blog.leclubdesjuristes.com/delit-de-prise-illegale-dinterets-de-lingerence-du-garde-des-sceaux/

577. *Code penal – Mauritanie*. [citat 16.03.2024] Disponibil: https://www.refworld.org/pdfid/491c1ffc2.pdf

578. *Code pénal*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://legimonaco.mc/code/code-penal/

579. *Comores. Code pénal 2020*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://www.droit-afrique.com/uploads/Comores-Code-2020-penal.pdf

580. *Gabon Code pénal*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://www.droit-afrique.com/uploads/Gabon-Code-2019-penal.pdf

581. *Guinée: Code pénal*. [citat 05.08.2025] Disponibil: https://www.refworld.org/legal/legislation/natlegbod/2016/fr/120698

582. *Madagascar Code Pénal*. [citat 16.03.2024] Disponibil: www.justice.mg/wp-content/uploads/textes/1TEXTES%20NATIONAUX/DROIT%20PRIVE/les%20codes/CODE%20PENAL.pdf

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnatul, Zaporojan Iancu, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări şi realizări ştiinţifice. Conştientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecinţele în conformitate cu legislaţia în vigoare.

Zaporojan Iancu

1 septembrie 2025

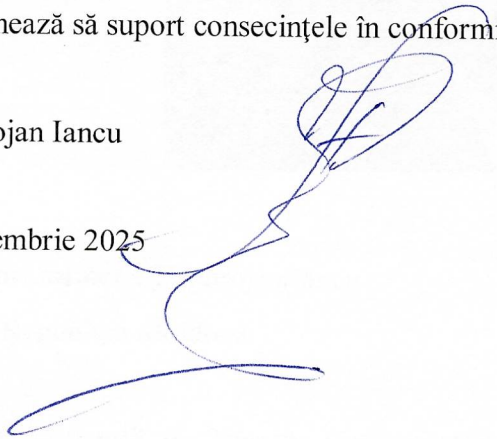

CV-UL AUTORULUI

Numele şi prenumele: Zaporojan Iancu

Cetățenia: Republica Moldova

Studii:

1997 - 2002 – **Studii de licență**: Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, Specializarea Drept Public.

2002 - 2004 – **Studii postuniversitare**: Academia de Administrare Publică pe lângă Preşedintele Republicii Moldova, Specializarea administrare de stat și municipală

2022 - prezent – **Studii de doctorat**: Școala Doctorală de Științe Juridice și Economice a Universității de Stat din Moldova, Specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal.

Domeniile de interes științific: drept penal.

Participări la foruri științifice: manifestări internaționale – 2; manifestări naționale cu participare internațională – 4; manifestări naționale – 3.

Lucrări științifice publicate: 11 publicații științifice la tema tezei de doctorat.

Experiența profesională: 22 de ani

Funcții deținute și perioada: Procuratura raionului Dondușeni, procuror stagiar, 2003-2005; Procuratura raionului Drochia, procuror în procuratură, 2005-2014; Procuratura Generală, Secția investigații financiar-economice din cadrul Direcției investigații generale, procuror în Secție, 2014-2016; Procuratura raionului Nisporeni, procuror-șef, 2016-2025; Procuratura Ungheni, procuror în procuratură, 2025-prezent.

Cunoașterea limbilor străine: franceză A-1, rusă – B2.

Date de contact:

adresa: or. Nisporeni, str. Suveranității, nr.8/A, ap.604.

telefon: +373 69999052

e-mail: i.zaporojan@procuratura.md

zaporojaniancu@gmail.com